

מכירה 62 Auction

ספרי קודש, כתבי יד, מכתבי רבנים, חפצים

Judaica - Books, Manuscripts, Rabbinical Letters, Ceremonial Art

כתיבה

אוריאל ליבזון, יוסף לידר, רות פכטוביץ, אלי שטרן

עריכה

אלי שטרן

צילום

יגאל פרדו

עיצוב

אתי נפתלי

אדמיניסטרציה

גלית אודה סמיט, מרים צוקר, אסתר שטראוס

לוגיסטיקה

אורי מור

הדפסה

איי פרינט, פתח תקווה

אוגוסט 2018

Writing

Oriell Leibzon, Joseph Lieder, Ruth Pachtowitz, Eli Stern

Editing

Eli Stern

Photography

Yigal Pardo

Design

Ettie Naftaly

Administration

Galit Eva Smith, Esther Strauss, Miryam Tzoker

Logistics

Ori Mor

Print

iprint, Petah Tikva

August 2018

Front cover - Item 280:

Immigration Certificate of Rabbi Shlomo Elyashiv, the Leshem – Only Photograph of Rabbi Yosef Shalom Elyashiv in his Youth, Together with his Parents

כריכה קדמית - פריט 280:

תעודת העלייה של רבי שלמה אלישיב בעל ה"לשם" - תצלום יחידי של הגרי"ש אלישיב בנערותו, יחד עם הוריו

Back cover - Item 356:

Portrait of Rabbi Yaakov Ettlinger, Author of Aruch LaNer – Lithograph – Hamburg, 19th Century

כריכה אחורית - פריט 356:

דיוקן רבי יעקב עטלינגר בעל "ערוך לנר" - ליטוגרפיה - המבורג, המאה ה-19

Page 1: Detail from item 349

עמ' 1: פרט מפריט 349

This catalog requires Genizah הקטלוג טעון גניזה

ספרי קודש, כתבי יד, מכתבי רבנים, חפצים
Judaica - Books, Manuscripts, Rabbinical Letters, Ceremonial Art

מכירה 62 Auction

The preview and the auction will be held at our offices:
8 Ramban St. Jerusalem

Tuesday, August 28, 2018 at 17:00

התצוגה והמכירה תתקיימנה במשרדנו, רחוב רמב"ן 8
מתחם טחנת הרוח ברחביה, ירושלים

יום שלישי, י"ז אלול תשע"ח, 28 באוגוסט 2018, 17:00

	Auction Preview on			ימי תצוגה		
Thursday	23.08.18	12:00 - 20:00	12:00 - 20:00	י"ב אלול	23.08.18	יום ה'
Sunday	26.08.18	12:00 - 20:00	12:00 - 20:00	ט"ו אלול	26.08.18	יום א'
Monday	27.08.18	12:00 - 20:00	12:00 - 20:00	ט"ז אלול	27.08.18	יום ב'
Day of Auction - Tuesday	28.08.18	11:00 - 14:00	11:00 - 14:00	י"ז אלול	28.08.18	יום המכירה - יום ג'

Phone during preview
972-77-5140223

טלפון בזמן התצוגה
077-5140223

Online bidding is possible (pre-registration is required)
via the Kedem website

ניתן להשתתף במכירה בזמן-אמת (בהרשמה מראש)
באמצעות אתר האינטרנט של קדם

www.kedem-auctions.com

קדם Kedem

ספרים עם הגהות, חתימות והקדשות - בכתב-יד חכמי אשכנז Books with Handwritten Notes, Signatures and Dedications - Ashkenazi Rabbis	150	שרידי דפים מדפוס ערש (אינקונבולה) וכתבי יד עתיקים לפני תקופת הדפוס Leaves from Incunabula and Early Manuscripts	6
ספרים עם הגהות, חתימות והקדשות - בכתב-יד חכמי המזרח Books with Handwritten Notes, Signatures and Dedications - Oriental Rabbis	175	דפוסים עתיקים - שנות ה'ר' והש' Early Printed Books	10
יהדות בבל ופרס (עיראק וכורדיסטאן) - ספרים וכתבי יד, מסמכים ותעודות Babylonian and Persian Jewry (Iraq and Kurdistan) - Books, Manuscripts and Documents	185	תנ"ך ותהלים Bibles and Tehillim	62
יהדות איטליה - כתבי יד, מכתבים ודברי דפוס Italian Jewry - Manuscripts, Letters and Printed Matter	195	תלמוד ומשניות Talmud and Mishnayot	78
יהדות מרוקו - כתבי יד, ספרים עם הגהות וחתימות Morrocan Jewry - Manuscripts, Books with Handwritten Notes and Signatures	205	סידורים וספרי תפילה Siddurim and Prayer Books	84
יהדות תימן - כתבי יד Yemenite Jewry - Manuscripts	211	הגדות של פסח Passover Haggadahs	90
יהדות המזרח - כתבי יד Oriental Jewry - Manuscripts	215	פקסימיליות Facsimiles	95
יהדות אשכנז - כתבי יד Ashkenazi Jewry - Manuscripts	221	ספרי קבלה ומוסר - כולל ספרים עם הגהות בכתב-יד Kabbalah and Mussar Books - Including Books with Handwritten Notes	99
מכתבים Letters	237	דפוס סלאוויטא וזיטומיר, ודפוס רוסיה-פולין Books Printed in Slavita and Zhitomir, Russia and Poland	107
מסמכים ותעודות רשמיות, כתובות ונישואין Ketubot, Official Documents and Certificates	273	ספרי חסידות Chassidic Books	117
חסידות - מכתבים וכתבי יד Chassidism - Letters and Manuscripts	282	חסידות - עותקים מיוחסים - ספרים עם חתימות וחתימות, הגהות והקדשות Chassidism - Important Ownerships - Books with Signatures and Stamps, Notes and Dedications	134

חסידות חב"ד - מכתבים Chabad Chassidism - Letters	293
ירושלים, חברון וארץ ישראל - תעודות ומכתבים, ודברי דפוס Jerusalem, Hebron and Eretz Israel - Certificates, Letters and Printed Matter	304
פולמוס - ספרים ודפים בודדים Polemics – Books and Broadsides	329
קהילות ישראל - ספרים ודפים בודדים Jewish Communities – Books and Broadsides	335
אמריקנה Americana	342
ספרים שונים Miscellaneous Books	346
תחריטי פורטרטים Portrait Prints	351
קמעות Amulets	356
ספרי תורה ומגילות אסתר Torah Scrolls and Esther Scrolls	359
חפצים Jewish Ceremonial Art	368
ציורים Paintings	382

Leaves from Incunabula and Early Manuscripts

שרידי דפים מדפוס ערש (אינקונבולה) וכתבי יד עתיקים לפני תקופת הדפוס

1b

1. Handwritten Parchment Leaf which Served as Binding – Part of a Manuscript of Piskei HaRosh with Hagahot Asheri – Germany, 15th Century

Handwritten parchment leaf, a section from Piskei HaRosh with Hagahot Asheri. [Germany, ca. end of 14th century or beginning of 15th century].

The leaf was cut for use in binding. Ashkenazic semi-cursive script, one gloss from Hagahot Asheri is in smaller writing, in a "window". This fragment contains Piskei HaRosh to Tractate Moed Katan, Chapter III (sections 80-85).

Three other leaves of this manuscript have survived and were bound at the end of a Rav Alfas manuscript (British Library, Margoliouth Catalogue no. 474) from 1386, containing passages of Tractates Moed Katan (Chapters I and III), Sukkah and Berachot. It seems that those leaves were also used in binding. See enclosed material.

[1] parchment leaf. Loss of text due to trimming to size of binding. Height: 19.5 cm. Width: 29.5 cm. Fair condition. Stains, some particularly dark. Several holes affecting text.

Opening price: \$300

1a

1. דף בכתב-יד על קלף ששימש ככריכה - קטע מכתב-יד פסקי הרא"ש עם הגהות אשר"י - גרמניה, המאה ה-15

דף בכתב-יד על קלף, קטע מתוך פסקי הרא"ש עם הגהות אשר"י. [גרמניה, שלהי המאה ה-14 או ראשית המאה ה-15 בקירוב].

דף שנחתך לצורך שימוש משני בכריכה. כתיבה אשכנזית בינונית, הגהה אחת של "הגהות אשר"י" נכתבה באותיות קטנות יותר, בתוך "חלוץ". הקטע שלפנינו כולל את פסקי הרא"ש למסכת מועד קטן, פרק שלישי (סימנים פ-פז).

שלושה דפים נוספים מכתב-יד זה שרדו ונכרכו בסוף כתב-יד רב אלפס, לונדון - הספריה הבריטית, קטלוג מרגליות 474, משנת ה'קמ"ו (1386), והם כוללים קטעים ממסכת מועד קטן (פרק ראשון ופרק שלישי), ממסכת סוכה וממסכת ברכות. כפי הנראה, אף בדפים הנ"ל נעשה שימוש משני לכריכה. ראה חומר מצורף.

[1] דף קלף. הטקסט חסר בחלקו בשל חיתוך הדף לצורך התאמתו לכריכה. גובה: 19.5 ס"מ. רוחב: 29.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, חלקם כהים במיוחד. מספר נקבים עם פגיעה בטקסט.

פתיחה: \$300

2b

2a

2. Collection of Leaves of Ancient Manuscripts from the Middle Ages Originating from Geniza – Oriental Countries

Collection of ancient handwritten leaves, which were retrieved from geniza. Mostly complete leaves.

- Gathering of six leaves out of a manuscript composition on Mitzvot, in Judeo-Arabic, from a chapter discussing the laws of ritual slaughtering. It appears to be a Karaite work. Early oriental square script. [13th/14th century].

[6] leaves, [12] written pages. 18 cm. 21 lines per page. Fair condition. Stains and wear. Large tears affecting text in several places.

- Two leaves, out of a medical composition in Judeo-Arabic. Early oriental semi-cursive script. [14th/15th century]. Out of chapters on eye care. A diagram appears on p. [3].

[2] leaves, [4] written pages. 17.5 cm. 15-16 lines per page. Fair condition. Stains, tears and wear, affecting text.

- Two leaves, three of the pages contain Arabic inscriptions (presumably concerning commerce), and the fourth page contains lists in Arabic in Hebrew script. Early oriental semi-cursive script. [15th century?].

[2] leaves, [4] written pages. 18 cm. Fair-poor condition. Stains, wear and tears, affecting text.

Opening price: \$500

2. אוסף דפי כתב-יד עתיקים מימי הביניים שהוצאו מגניזה - ארצות המזרח

אוסף דפים עתיקים בכתב-יד, שהוצאו מגניזה. דפים שלמים ברובם.

- קונטרס בן ששה דפים מתוך כתב-יד של חיבור על המצוות, בערבית-יהודית, מתוך פרק העוסק בהלכות שחיטה. כפי הנראה מדובר בחיבור קראי. כתיבה מזרחית מרובעת עתיקה. [המאה ה-13/14]. [6] דף, [12] עמ' כתובים. 18 ס"מ. 21 שורות בעמוד. מצב בינוני. כתמים ובלאי. קרעים גסים עם פגיעה בטקסט במספר מקומות.

- שני דפים, מתוך חיבור בענייני רפואה בערבית-יהודית. כתיבה מזרחית בינונית עתיקה. [המאה ה-14/15]. מתוך פרקים ברפואת העין. בעמ' [3] מופיע תרשים.

[2] דף, [4] עמ' כתובים. 17.5 ס"מ. 15-16 שורות בעמוד. מצב בינוני. כתמים, קרעים ובלאי, עם פגיעה בטקסט.

- שני דפים, בשלושה מהעמודים רישומים בערבית (כנראה בענייני מסחר), ובעמוד הרביעי רשימות בערבית באותיות עבריות. כתיבה מזרחית בינונית עתיקה. [המאה ה-15?].

[2] דף, [4] עמ' כתובים. 18 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. כתמים, בלאי וקרעים, עם פגיעה בטקסט.

פתיחה: \$500

3b

3a

3. Leaf Fragments of the Radak Commentary – Printed in Guadalajara, Spain, 1482 (Incunable)

Nine leaf fragments from a "binding geniza" – the Radak commentary on Neviim Acharonim (Yeshaya), printed in Guadalajara (Spain): R. Shlomo Alkabetz, 1482.

The margins contain completions of verses in Sephardic handwriting from the time of the printing. The leaves contain passages of the commentary to Yeshaya, Chapters 19, 21-26.

Nine leaves. Average height: 21 cm. Varying degrees of damage, as a result of the binding. Stains and tears, professionally restored. Bound.

The printing press of R. Shlomo Alkabetz of Spain (grandfather of the Kabbalist R. Shlomo Alkabetz [the second] of Safed, author of Lecha Dodi), was the first Hebrew printing press in Spain, and one of the first Hebrew printing presses in the world. The press published approximately twenty books, including the first printing of the Passover Haggadah (in 1480).

Opening price: \$1500

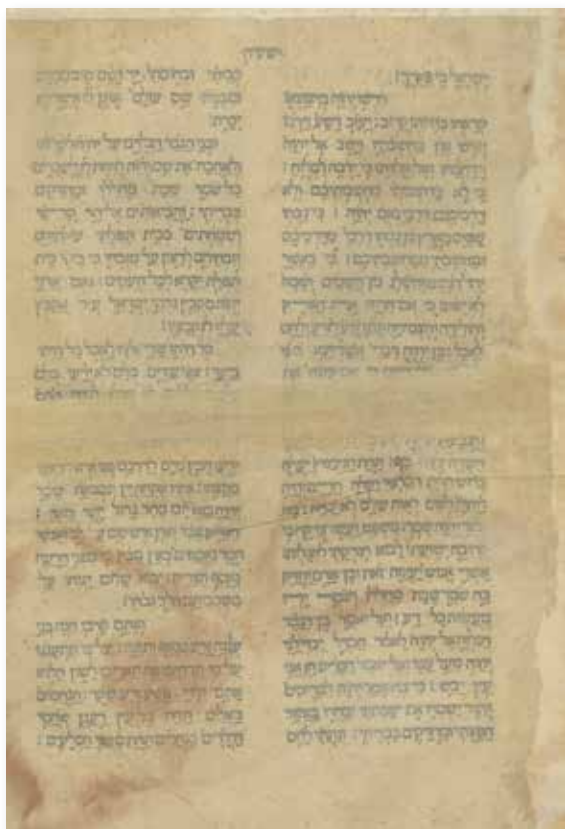
3. שרידי דפים מפירוש רד"ק - דפוס ואדי אלחאגרה, ספרד, רמ"ב (אינקונבולה)

תשעה קטעי דפים שמקורם ב"גניזת כריכה" - פירוש רד"ק על נביאים אחרונים (ספר ישעיה) שנדפס בוואדי אלחאגרה (Guadalajara, ספרד), רמ"ב [1482], בדפוס רבי שלמה אלקבץ. בשולי הדפים השלמות פסוקים בכתב יד ספרדי מתקופת ההדפסה. הדפים כוללים קטעים מהפירוש לספר ישעיה, פרקים יט, כא-כ.

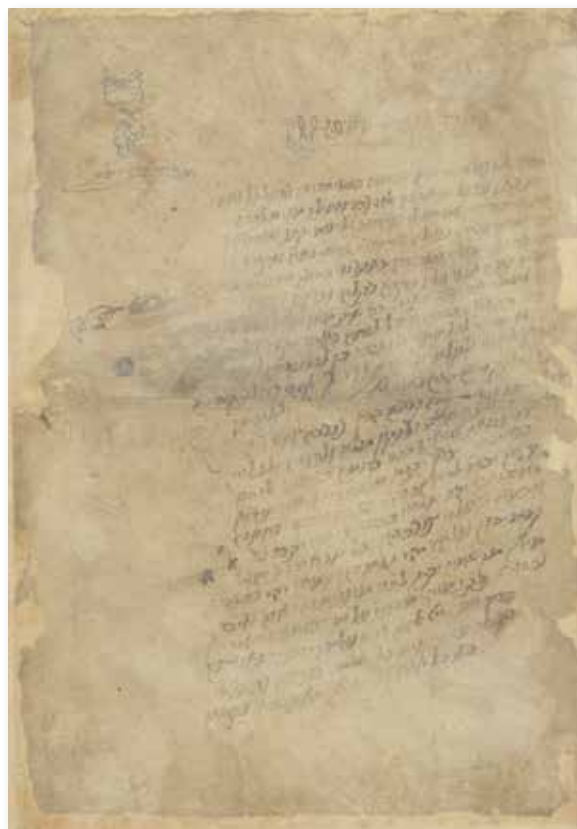
תשעה דפים. גובה ממוצע: 21 ס"מ. דרגות פגיעה שונות כתוצאה מהכריכה, כתמים וקרעים, משוקמים באופן מקצועי בהשלמת נייר. כרוכים בכריכה.

דפוסו של רבי שלמה אלקבץ מספרד (סבו של המקובל רבי שלמה אלקבץ [השני] מצפת, מחבר "לכה דודי"), היה הדפוס העברי הראשון בספרד, ומן הדפוסים הראשונים של הדפוס העברי בכלל. נדפסו בו כעשרים ספרים, ביניהם הדפוס הראשון של ההגדה של פסח (בשנת רמ"ב 1480).

פתיחה: \$1500

4b

4a

4. אוסף דפים שהוצאו מ"גניזת כריכה" - דפים ממהדורת תנ"ך נאפולי, רנ"ב - דף בכתב-יד עם "רשות להפטרות", המאה ה-16

אוסף דפים עתיקים שהוצאו מ"גניזת כריכה":
 • 13 דפים ממהדורת נביאים וכתובים, נאפולי, [רנ"ב 1492 בערך], דפוס יהושע שלמה בן ישראל נתן שונצינו. לפנינו הדפים הבאים (ספר זה הוא כנראה הספר הראשון שנדפסה בו ספירת דפים): קהלת - דפים ק"ט-קכ; "אחשוורוש" (מגילת אסתר) - דפים קכב, קכח; ישעיה - דפים רכח, רמה; דניאל - דפים שעו, שעט-שפ; דברי הימים - דפים תכו-תכט.
 • דף בכתב-יד, "רשות קודם ההפטרה", פיוט בארמית המתחיל "ברוך אלהה עלאה דשכן שכנתיה בשמי מרומה רם על כל רמיה...". כתיבה ספרדית רהוטה (המאה ה-16?). בראש הדף חתימה מסולסלת [לא מפורענת].
 [14] דף. 30 ס"מ. הדפים נפגעו קשה כתוצאה מהכריכה, שוקמו בהדבקת בד רשת שקוף משני צדיהם, ונכרכו יחד. כתמים קשים וקרעים, עם פגיעה בטקסט, עקבות רטיבות ופגיעים. כריכה ישנה, פגומה.

פתיחה: \$500

4. Collection of Leaves from a "Binding Geniza" – Leaves from the Naples 1492 Edition of the Bible – Handwritten Leaf with "Reshut L'Haftarat", 16th Century

Collection of ancient leaves from a "binding geniza":
 • 13 leaves from an edition of Neviim and Ketuvim, Naples: Joshua Solomon ben Israel Natan Soncino, [ca. 1492].
 The collection consists of the following leaves (this book is apparently the first book printed with pagination): Kohelet – leaves 119-120; "Achashverosh" (Megillat Esther) – leaves 122, 128;

Yeshaya – leaves 228, 245; Daniel – leaves 376, 379-380; Divrei HaYamim – leaves 426-429.
 • Handwritten leaf, "Reshut prior to the Haftara", an Aramaic piyyut beginning with "Berich Elaka Ilaa...". Cursive Sephardic script [16th century?]. The top of the page bears a calligraphic signature (undeciphered).

[14] leaves. 30 cm. Leaves severely damaged from binding, repaired on both sides with transparent netting, and bound together. Severe stains and tears, affecting text, signs of past dampness and damage. Old binding, damaged.

Opening price: \$500

5. ספר מנהג אבות תניא - מהדורה ראשונה - מנטובה, רע"ד

ספר מנהג אבות תניא. מנהגים והלכות. [מאת רבי יחיאל ב"ר יקותיאל עניו, בעל "מעלות המדות"]. מנטובה, רע"ד [1514]. דפוס שמואל לטיף.

נדפס בלי שער. בעמוד האחרון קולופון המדפיס, מחודש סיון שנת רע"ד במנטובה. דף "סימני הספר" נכרך בראש הספר.

הגהות קצרות של פירושים וביאורים, בכתב-יד איטלקי מוקדם.

עיבוד מקוצר של הספר "שבלי הלקט", עם הוספות רבות. הספר נערך כחיבור הלכתי המלווה את סידור התפלה כמנהג איטליה (מנהג בני רומא). נדפס בעילום שמו של המחבר, ויוחס במהדורות שונות לר' יחיאל ב"ר אשר (הרא"ש) ולר' יחיאל ב"ר צדקיה.

[100] דף. 19 ס"מ. מצב טוב-בינוני, מרבית הדפים במצב טוב. כתמים. בלאי קל בחלק מהדפים. פגעי עש במקומות בודדים, חלקם משוקמים. קרעים משוקמים, מספר קרעים מודקים בנייר דבק. כריכת עור חדשה.

בהוצאות הבאות נקרא החיבור בשם "תניא רבתא" או "תניא רבתי". על המחבר והחיבור, ראה: י"צ פיינטוך, מסורות ונוסחאות בתלמוד, רמת גן תשמ"ה, עמ' 76-65; י' תא-שמע, בתוך: איטליה, יא, תשנ"ה, עמ' מח-מט.

פתיחה: \$4500

5. Minhag Avot Tanya – First Edition – Mantua, 1514

Minhag Avot Tanya. Customs and laws. [By R. Yechiel son of R. Yekutiel Anav, author of Maalot HaMiddot]. Mantua: Shmuel Latif, 1514.

Printed without a title page. Printer's colophon appears on the last page, dated Sivan 1514 in Mantua. The leaf with the table of contents is bound at the beginning of the book.

Short explanatory glosses, in early Italian script.

This book is an abridgement of Shiblei HaLeKet, with many additions. It was arranged as a halachic composition accompanying the Italian-rite siddur (Minhag Bnei Roma). The book was printed anonymously, but in various editions was attributed to R' Yechiel son of R' Asher (the Rosh) and to R' Yechiel son of R' Tzidkiya.

[100] leaves. 19 cm. Good-fair condition, most of the leaves are in good condition. Stains. Light wear to some of the pages. Worming in a few places, some of it restored. Restored tears, several tears repaired with adhesive tape. New leather binding.

In following editions, the composition was called Tanya Rabata or Tanya Rabati. About the author and the composition, see: I.Z. Feintuch, Masorot V'Nuschaot BaTalmud, Ramat Gan 1985, pp. 65-76; Y. Ta-Shema, in: Italia, 11, 1995, pp. 48-49.

Opening price: \$4500

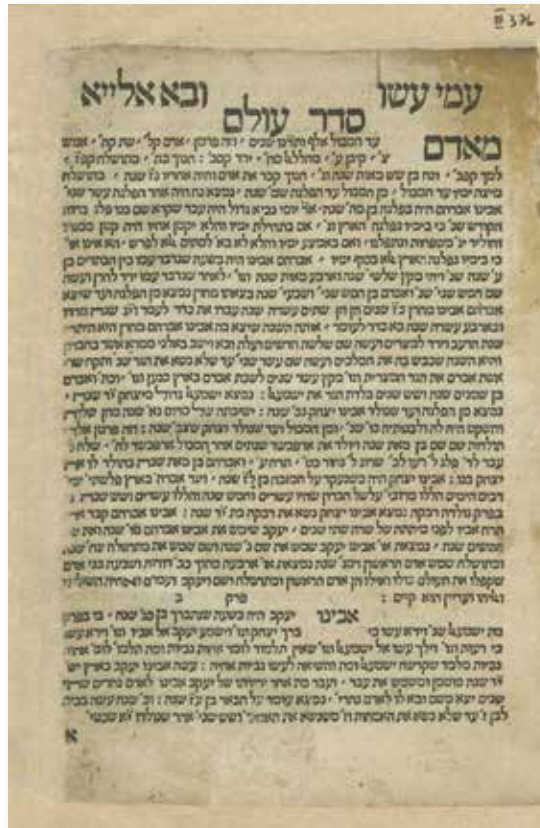
5

6. Seder Olam Raba / Seder Olam Zuta / Megillat Taanit / Sefer HaKabbalah – Mantua, 1513

Seder Olam Raba, Seder Olam Zuta, Megillat Taanit and Sefer HaKabbalah of the Raavad. Mantua: Samuel ben Meir Latif, [1513].

Complete copy. Printed without title page. The last leaf contains a colophon: "Sefer HaKabbalah of the Raavad was completed here in Mantua... [1513]".

This is the first printed edition of four important historiographical works: Seder Olam Raba – attributed to the Tana R. Yossi ben Chalafta, a chronological-Midrashic composition on the order of the generations and the events from Adam until the times of Alexander the Great; Seder Olam Zuta – summary and appendage of Seder Olam Raba enumerating 89 generations from Adam until Mar Zutra who was executed close to the end of the fifth century; Megillat Taanit – early composition containing a list of 36 festive days in the year when it is prohibited to fast, due to joyful events that occurred on those days. The book is composed of two parts, "Mishna" and "Gemara". The "Mishna" is written in Aramaic with a short note of the event and the "Gemara" is written in Hebrew with a longer account of the event. The Aramaic part is from the time of the Second Temple and the Hebrew part is from the time of the Talmud and later; Seder HaKabbalah, by Rabbi Avraham ibn Daud (known as "Raavad I"), a Spanish scholar of the 12th century – historical chronology from the time of the Bible until his time, "a history of Rome from the day it was built until the beginning of the rule of Yishmael" and the "history of Jewish kings during the Second Temple era". This work is the source for the famous story Arbaat HaShevuyim (The Four Captives), which was the foundation for the establishment of the Torah center in Spain. A handwritten inscription appears on p. 50b. Several censor deletions on two leaves. Censors' signatures. [51] leaves. Printed without title page. 20 cm. Fair-

6

poor condition. The entire book was professionally restored - margins, worming and tears repaired with paper. Some leaves replaced from another copy. Stains. Severe worming to many leaves, affecting text. Repaired tears. New leather binding, with damage.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$2000

6. סדר עולם רבא / סדר עולם זוטא / מגלת תענית / ספר הקבלה - מנטובה, רע"ד

סדר עולם רבא, סדר עולם זוטא, מגלת תענית וספר הקבלה: להראב"ד. מנטובה, [רע"ד 1513]. דפוס שמואל בן מאיר לטיף. עותק שלם. נדפס ללא שער. בדף האחרון קולופון: "נשלם ספר הקבלה להראב"ד פה מנטובה... שנת ושב ה' אלדיך את שבותך ורחמך...".

זוהי מהדורת דפוס ראשונה של ארבעה חיבורים היסטוריוגרפיים חשובים: סדר עולם רבא - המיוחס לתנא רבי יוסי בן חלפתא, חיבור כרונולוגי-מדרשי על השתלשלות הדורות המאורעות מאדם הראשון ועד תקופת אלכסנדר מוקדון; סדר עולם זוטא - קיצור והשלמה לסדר עולם רבא ובו נמנו שמונים ותשעה דורות מאדם עד מר זוטרא שהוצא להורג סמוך לסוף המאה החמישית; מגלת תענית - חיבור קדום הכולל רשימה של שלושים ושישה ימים טובים בשנה שאסור להתענות בהם, בגלל מאורעות טובים שאירעו בהם. הספר מורכב משני חלקים "משנה" ו"גמרא". ה"משנה" כתובה ארמית ובה ציון קצר של המאורע והגמרא כתובה בעברית ובה הרחבה של סיפור המאורע. החלק הארמי הוא מתקופת בית שני והחלק העברי מתקופת התלמוד ואחריו; סדר הקבלה, מאת רבי אברהם אבן דאוד [המכונה 'הראב"ד הראשון'], מחכמי ספרד במאה ה-12 - כרונולוגיה היסטורית מתקופת המקרא ועד זמנו, "זכרון דברי רומי מיום הבנותה עד תחילת מלכות ישמעאל" ו"דברי מלכי ישראל בבית שני". חיבור זה הוא המקור לסיפור "ארבעת השבויים" המפורסם, שהיה היסוד להקמת מרכז התורה בספרד.

רישום בכתב-יד בדף 50/ב. מספר מחיקות צנורה בשני דפים. חתימות צנוריים.

[51] דף. נדפס ללא שער. 20 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. הספר כולו עבר שיקום מקצועי, עם השלמה מלאכותית של השוליים, פגעי העש והקרעים בנייר חדש. חלק מדפים הושלמו מעותק אחר. כתמים. פגעי עש קשים עם פגיעה בטקסט בדפים רבים. קרעים משוקמים. כריכת עור חדשה, עם פגמים.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$2000

7. Sefer HaRokeach – Fano, 1505 – First Edition – Signature of Rabbi "Natan bar Menachem"

Sefer HaRokeach, composed by Rabbi Elazar [of Worms] son of R. Yehudah. Fano: Gershom Soncino, Erev Pesach 1505. First edition.

A foremost halacha and ethics book. "Proofread with great precision by R. Yehuda Yaaleh of Pesaro". According to many bibliographers, this is the first Hebrew book to be printed with a title page.

R. Elazar of Worms (1145-1225) was the son and disciple of R. Yehuda son of R. Kalonymus of Mainz, and disciple of R. Yehuda HaChassid, author of Sefer Chassidim, who transmitted Kabbalistic secrets to him. He composed approximately thirty books, and is known for this book as the Rokeach.

Censor's deletions in several places.

An ownership inscription in early Ashkenazic script appears at the head of p. [34a]: "Just as I have merited to acquire it, so may I merit to complete it, so says Natan bar Menachem". This may be the signature of R. Natan bar Menachem Egra, a German Torah scholar who came to Italy in the time of the Maharam of Padua, serving in the rabbinate of Italian towns - Venice, Cremona and others. The Maharam of Padua exchanged Halachic correspondence with him, writing about him: "Surely he does not need my Talmudic interpretations". A responsum from him is published in Responsa Binyamin Zev.

[107] leaves. Originally: [109] leaves. Title page and index leaf missing (replaced with photocopies). 26.5 cm. Light-colored, high-quality paper. Fair condition. Stains, worming. Repaired damage and tears. New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$600

8. ספר ארבעה טורים - פאנו, רע"ו - דפוס גרשם שונצינו - עותק חסר

ספר ארבעה טורים. [פאנו, רע"ו 1516]. דפוס גרשם שונצינו. עותק חסר. חלק אבן העזר נמצא לפנינו בשלימותו. חלק יורה דעה חסר בחלקו הראשון והוא מתחיל באמצע סימן קצח. חלק חושן משפט חסר בחלקו השני והוא מסתיים באמצע סימן רמה. ללא חלק אורח חיים.

תיבות פתיחה מעוטרת בתחריתי עץ בראש חלק אבן העזר ובראש חלק חושן משפט. בסוף חלק יורה דעה ובסוף חלק אבן העזר רישומי בעלות של "משה נהרדעה הי", שקנה את הספר בשנת תקנ"ח [ממנו ידוע כתב-יד של פיוטים, משנת תקמ"ה, הנמצא בספריית מנצ'סטר - אוסף גסטר 135].

[163] דף (במקור: [322] דף). דף השער חסר והושלם בצילום. חסרים דפים מחלקו הראשון של חלק יורה דעה, ומחלקו השני של חלק חושן משפט, סה"כ חסרים 159 דף. חלק אבן העזר נמצא בשלמותו. 31.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני עש בדפים בודדים. הדפים הראשונים והאחרונים משוקמים בשוליים בהדבקת נייר. כריכה חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$1000

7a

7. ספר הרוקה - פאנו, רס"ה - מהדורה ראשונה - חתימת רבי "נתן בר מנחם"

ספר הרוקה, אשר יסד הרב רבינו אלעזר [מגרמייזא] בן רבינו יהודה זצ"ל. פאנו, ערב פסח רס"ה [1505], דפוס גרשם שונצינו. מהדורה ראשונה.

מחשובי ספרי ההלכה והיראה. "מוגה עם רוב הדיוק על יד האלוף מאור גלותינו מהר"ר יהודה יע"לה איש פיז"רו צ"בי". לדעת ביבליוגרפים רבים ספר זה הוא הספר העברי הראשון אשר נדפס עם דף שער.

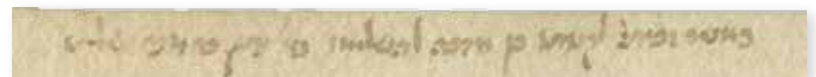
רבינו אלעזר מגרמייזא (ד"א תקק"ה-ד"א תקפ"ה), בנו ותלמידו של רבי יהודה ב"ר קלונימוס ממגנצא, ותלמידו של רבינו יהודה החסיד בעל "ספר חסידים", ואף קבל ממנו סודות הקבלה. חיבר כשלושים ספרים, ונודע שמו על שם ספר זה בשם בעל "הרוקה". מחזיקות צנורה במספר מקומות.

בראש דף [34א] רישום בעלות בכתובה אשכנזית עתיקה: "כאשר זכיתי לקנותו כן אוכה להשלימו, נא[נ]ם נתן בר מנח[נ]ם שליט"ו. יתכן ולפנינו חתימת רבי נתן בר מנחם איגור, מחכמי אשכנז שבאו לאיטליה בתקופת המהר"ם מפאדווא, ואשר שימש ברבנות בערי איטליה - וונציה, קרימונה ועוד. המהר"ם מפאדווא נשא ונתן עמו בהלכה וכתב עליו: "הלא מר אינו צריך לגמרא ולסברא דידי". תשובה ממנו נדפסה בספר שו"ת בנימין זאב.

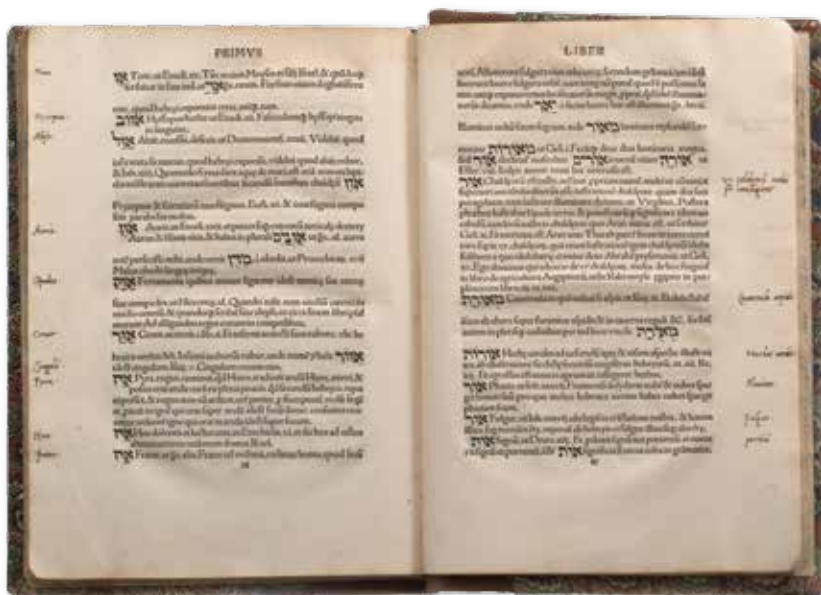
[107] דף. (במקור: [109] דף). חסרים: דף השער ודף המפתחות, והושלמו בצילום). 26.5 ס"מ. נייר בהיר ואיכותי. מצב בינוני. כתמים, פגעי עש. פגיעות וקרעים משוקמים. כריכה חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$600

7b

9a

9. De Rudimentis Hebraicis - יסודות העברית - מילון למילים עבריות וספר דקדוק לעברית מאת יוהאנס רויכלין - מהדורה ראשונה - פפורצהיים, 1506

De Rudimentis Hebraicis liber primus [הספר הראשון של יסודות העברית], מאת Johann Reuchlin [יוהאנס רויכלין]. [דפוס Thomas Anshelm (גרמניה), רס"ז 1506]. לטינית, עם מילים בעברית.

מהדורתו הראשונה של ספרו של יוהאנס רויכלין, שהיה למילון ולספר הדקדוק העברי הראשון שנדפס למען מלומדים נוצרים. לספר נודעה השפעה רבה על התפתחות לימוד ומחקר הטקסטים העבריים בקרב נוצרים בתקופת הרנסנס וההבראים. הגהות ורישומים בכתב-יד לטיני בשולי חלק מהדפים. יוהאנס רויכלין (Johannes Reuchlin, 1455-1522) היה ממנהיגי ההומניסטים הגרמניים ומראשי ההבראים.

[1], 606 עמ' (במקור: [1], 620, [5] עמ'). חסרים והושלמו בצילום 10 דפים בסוף הספר: עמ' 607-620, [5], כולל הדף עם סמלו המאוויר של רויכלין. מספור הדפים מימין לשמאל, ומעט משוּבש. 28 ס"מ. נייר עבה ואיכותי. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. קמטים בקצות חלק מהדפים. קרעים (הדף הראשון עבר שיקום מקצועי). כריכה חדשה.

פתיחה: \$1500

8

8. Arbaa Turim – Fano, 1516 – Printed by Gershom Soncino – Incomplete Copy

Arbaa Turim. [Fano]: Gershom Soncino, [1516]. Incomplete copy. Even HaEzer section complete. Yoreh De'ah lacking the beginning and starts in the middle of section 198. Choshen Mishpat lacking the end, ending in the middle of section 245. Without Orach Chaim.

Initial words within woodcut borders at the beginning of Even HaEzer and Choshen Mishpat.

Ownership inscriptions, at the end of Yoreh De'ah and the end of Even HaEzer, of "Moshe Nehardea", who acquired the book in 1798 (he is known to have owned a manuscript of piyyutim, in 1785, currently in the Manchester Library – Gaster Collection 135).

[163] leaves (originally: [322] leaves). Lacking title page (replaced with photocopy), lacking leaves from the beginning of Yoreh De'ah and the end of Choshen Mishpat (lacking a total of 159 leaves). Even HaEzer is complete. 31.5 cm. Good condition. Stains. Worming to a few leaves. Marginal repairs to first and last few leaves. New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$1000

10

10. ספר שערי תשובה - קושטא, רע"א

ספר שערי תשובה, מאת רבינו יונה החסיד מגירונדי. קושטא, [רע"א 1511]. דפוס דוד ושמואל בנו ן נעמיאש (נחמיאש). מהדורה שנייה. ספרו המפורסם של רבינו יונה מגירונדי, ומהחיבורים החשובים ביותר בתחום ספרי המוסר. הספר נדפס במשך השנים בקרוב למאה מהדורות. נדפס ללא שער. בקולופון: "ותשלם מלאכת שמים יפה צרופה מזוקקת שבעתים... והיתה (השלמתן) במדינת קושטאנטינא בר"ח אדר שני שנת ארע"ה צאנך ליצירה". [39] דף. (במקור: [40] דף. חסר הדף הראשון והושלם בצילום). 18.5 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. שמונה דפים בסוף הספר הושלמו מטופס אחר. כתמים. פגעי עש וקרעים משוקמים עם פגיעה בטקסט (הספר עבר שיקום מקצועי). ב-2 הדפים האחרונים קרעים גדולים עם חסרון (פגיעה קלה גם בקולופון). כריכת קלף חדשה. מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$1000

9. De Rudimentis Hebraicis – Rudiments of Hebrew – Dictionary of Hebrew Words and Hebrew Grammar by Johann Reuchlin – First Edition – Pforzheim, 1506

De Rudimentis Hebraicis liber primus (First Book of Hebrew Rudiments), by Johann Reuchlin. [Phorce (Pforzheim): Thomas Anshelm, 1506]. Latin, with Hebrew words.

The first edition of Johann Reuchlin's book, the first Hebrew dictionary and grammar book for Christian scholars. This book was known to have great impact on the development of the study and research of Hebrew texts by Christians in the Renaissance and Hebraism period. Marginal handwritten notes and inscriptions in Latin on some leaves.

The author, Johannes Reuchlin (1455-1522) was a foremost German humanist and Hebraist.

[1], 606 pages. Originally: [1], 620, [5] pages. Lacking 10 last leaves (replaced with photocopies): pp. 607-620, [5], including the leaf with Reuchlin's coat of arms. Right to left pagination, slightly faulty. 28 cm. Thick, high-quality paper. Good-fair condition. Stains and wear. Marginal creases to some leaves. Tears (the first leaf was professionally restored). New binding.

Opening price: \$1500

9b

11

11. Beit HaMidot (Maalot HaMidot) – Constantinople, 1511 – First Edition

Beit HaMidot (Maalot HaMidot), by R. Yechiel Anav. Constantinople: [Samuel son of David ibn Nachmias, 1511]. First edition.

This is the first edition of the famous ethics book Maalot HaMidot, which in this edition is named Beit HaMidot.

Colophon: "The work was completed... by the workers... R. Shmuel Rikomin and R. Astruc de Toulon... and this book was completed on Tishrei 4, [1511] in Constantinople...".

Incomplete copy. [68] leaves. (Originally: [72] leaves. Lacking [4] leaves: the first two leaves - including the title page, leaf [69] and the last leaf. Three of the lacking leaves were replaced with photocopies). 19 cm. Fair condition. Stains. Signs of past dampness to some of the leaves. Worming and tears (repaired) affecting text (the book was professionally restored). Large tears to approx. 20 leaves in various places, affecting text (occasionally replaced with photocopies). New leather binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$1000

10. Shaarei Teshuva – Constantinople, 1511

Shaarei Teshuva, by Rabbeinu Yonah HaChassid of Girona. Constantinople: David and his son Samuel ibn Nachmias, [1511]. Second edition.

The famous book of Rabbeinu Yonah Gerondi (of Girona), a foremost ethics book. This book has been printed over the years in close to one hundred editions.

Printed without title page. The colophon states: "The heavenly work was completed, beautiful, sevenfold refined... in Constantinople on Rosh Chodesh Adar II [1511]".

[39] leaves. (Originally: [40] leaves. Lacking first leaf - replaced with photocopy). 18.5 cm. Fair-poor condition. Eight leaves at the end of the book were replaced from a different copy. Stains. Worming and tears (repaired), affecting the text (the book was professionally restored). Large open tears to the last two leaves (with loss, also slightly affecting the colophon). New parchment binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$1000

11. ספר בית מדות (מעלות המדות) - קושטא, רע"ב - מהדורה ראשונה

ספר בית מדות (מעלות המדות), מאת רבי יחיאל עניו. קושטא, [רע"ב 1511]. [דפוס שמואל בן דוד ו' נחמיאש]. מהדורה ראשונה.

מהדורה ראשונה של ספר המוסר המפורסם "מעלות המדות" שנקראה במהדורה זו "בית מדות".

קולופון: "ותשלם כל המלאכה... על יד הפועלים... ר' שמואל ריקומין ור' אשטרוק דטולון... והיתה השלמת הספר הזה בארבעה ימים אחדש תשרי שנת כי קולך ער"ב ליצירה [רע"ב] בקושטא רבתי...".

עותק חסר. [68] דף. (במקור: [72] דף. חסרים [4] דפים: שני הדפים הראשונים - כולל דף השער, דף [69] והדף האחרון. שלושה מהדפים החסרים הושלמו בצילום). 19 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. עקבות רטיבות בהלק מהדפים. פגעי עש וקרעים משוקמים עם פגיעה בטקסט (הספר עבר שיקום מקצועי). קרעים גסים בכ-20 מהדפים במקומות שונים, עם פגיעה בטקסט (בדפים בודדים הושלם בצילום חלק מהטקסט). כריכת עור חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$1000

12. Three Incomplete Books Printed in Constantinople – 1510, 1514, 1517

Three incomplete books printed in Constantinople early in the 16th century:

1. Midrash Mishlei. [Constantinople, 1517]. First edition.

Year of printing is according to A. Yaari, HaDefus HaIvri BeKushta, Jerusalem 1967, p. 76, no. 53.

[11] leaves Originally: [12] leaves. The title page is missing and replaced with photocopy. Fair-poor condition. Stains and wear. Worming and tears (repaired), affecting text (the leaves were professionally restored). New binding.

2. Pirkei Rabbi Eliezer. [Constantinople: Yehuda Sasson, 1514]. Second edition.

[22] leaves. Originally: [44] leaves (lacking title page and leaves from the middle and end of the book). 17 cm. Fair condition. Stains. Tears (repaired), affecting text. New binding.

3. Torat Kohanim, Sifra [D'Vei Rav], with the Raavad's commentary. [Constantinople, ca. 1510]. First edition.

The printing of this edition was never completed. The printing of the book was evidently interrupted in the middle of Parshat VaYikra. Altogether, [42] leaves were printed. Here is a section of the book containing [8] leaves.

[8] leaves. Originally: [42] leaves. 26 cm. Fair-poor condition. Stains. Severe worming and tears (repaired) affecting text (the leaves were professionally restored). New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$800

12

12. שלושה ספרים חסרים מדפוס קושטא - ר"ע, רע"ד, רע"ז

שלושה ספרים חסרים מדפוס קושטא בראשית המאה ה-16:

1. ספר מדרש משלי. [קושטא, רע"ז 1517]. מהדורה ראשונה.

שנת הדפוס על-פי א' יערי, הדפוס העברי בקושטא, ירושלים תשכ"ז, עמ' 76, מס' 53.

[11] דף. (במקור: [12] דף. חסר דף השער והושלם בצילום). מצב בינוני-גרוע. כתמים ובלאי. פגעי עש וקרעים משוקמים עם פגיעה בטקסט (הדפים עברו שיקום מקצועי). כריכה חדשה.

2. פרקי רבי אליעזר. [קושטא, רע"ד 1514. דפוס יהודה ששון]. מהדורה שנייה.

[22] דף. (במקור: [44] דף. חסרים: דף השער ודפים באמצע ובסוף). 17 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. קרעים משוקמים, עם פגיעה בטקסט. כריכה חדשה.

3. ספר תורת כהנים, ספרא (דבי רב), עם פירוש הראב"ד. [קושטא, ר"ע 1510 בערך]. מהדורה ראשונה.

מהדורה שלא נשלמה בדפוס. הדפסת הספר נפסקה ככל הנראה באמצע פרשת ויקרא. סך הכל הודפסו [42] דפים. לפנינו קטע של [8] דפים מתוך הספר.

[8] דף. (במקור: [42] דף). 26 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. כתמים. פגעי עש וקרעים משוקמים עם פגיעה בטקסט (הדפים עברו שיקום מקצועי). כריכה חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$800

13. ספר תולדות יצחק - קושטא, רע"ח - מהדורה ראשונה - שני עותקים חסרים

ספר תולדות יצחק, פירוש על התורה, מאת רבי יצחק ב"ר יוסף קארו. [קושטא, רע"ח 1518]. שם מדפיס לא ידוע. מהדורה ראשונה.

שני עותקים ללא שער. באחד העותקים חסרים שבעה דפים נוספים.

הספר נדפס ונמכר קונטרסים-קונטרסים. ראה: אברהם יערי, הדפוס העברי בקושטא, ירושלים תשכ"ז, עמ' 77, מס' 59.

בעמוד האחרון דברי-סיום מאת "הצעיר במשכי שבט ועט ברזל ועופרת, שלמה בן... ר' מול טוב זלה"ה". קולופון: "ותשלם המלאכה... ביום ד' י"ח לחדש א'ני ל'דודי ו'דודי ל'י [אלול] בשנת ברכי"ם אתם לה; בקושטא שנת רבתי...". המחבר, רבי יצחק קארו, ממגורשי ספרד ופורטוגל, דודו של מרן רבי יוסף קארו בעל ה"שלחן ערוך", שהתייעץ עמו בענייני הלכה. נשא את דרשותיו בקהילות טורקיה ובשנת רע"ח (השנה בה הדפיס את ספרו שלפנינו) יצא למסע לארץ ישראל. לא ברור אם הגיע ליעדו, או התעכב בדרכו בעיר דמשק ובה נשאר עד פטירתו.

העותק הראשון: [2]-[101] דף. ללא דף השער. 23 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. כתמים ובלאי. עקבות רטיבות. פגעי עש, עם פגיעה בטקסט. חלק מהדפים מנותקים. שיקומים בנייר דבק. כריכה חדשה.

העותק השני: [8]-[22], [24]-[101] דף. חסרים שבעת הדפים הראשונים כולל דף השער וכן דף [23]. 25 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. כתמים. קרעים עם חסרון בשולי דפים ופגעי עש, עם פגיעות בטקסט, משוקמים באופן מקצועי. מספר דפים עם קרעים וחסרון ניכר, משוקמים באופן מקצועי. כריכה חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$600

13. Toldot Yitzchak – Constantinople, 1518 – First Edition – Two Incomplete Copies

Toldot Yitzchak, commentary on the Torah, by R. Yitzchak son of R. Yosef Karo. [Constantinople, 1518]. Printer unknown. First edition.

Two copies lacking title pages. One of the copies is lacking another seven leaves.

The book was printed and sold section by section. See: Avraham Yaari, HaDefus HaIvri BeKushta, Jerusalem 1967, p. 77, no. 59.

The last page contains closing words by "the youngest of printers, Shlomo son of... R. Mazal Tov". The colophon states: "The work was completed... on Wednesday Elul 18, [1518] in Constantinople...".

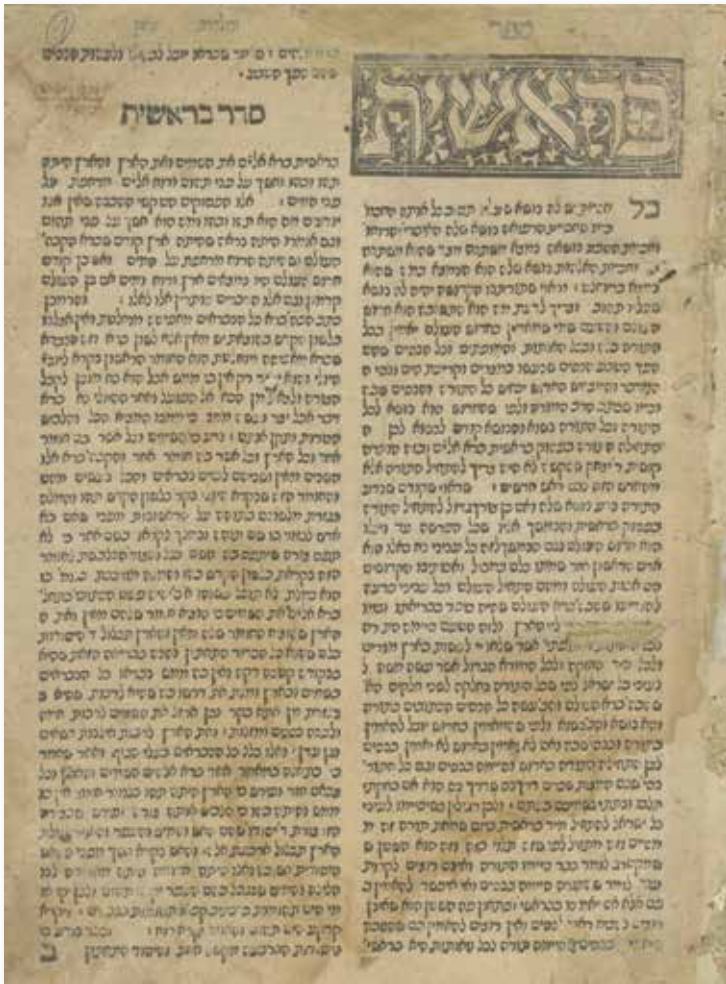
The author, R. Yitzchak Karo, an exile of Spain and Portugal, was the uncle of R. Yosef Karo author of the Shulchan Aruch, who consulted him on Halachic matters. He lectured in Turkish communities, and left for Eretz Israel in 1518 (the year he printed this book). It is unclear whether he reached his destination or was delayed in Damascus where he remained until his passing.

Copy I: [2]-[101] leaves. Lacking title page. 23 cm. Fair-poor condition. Stains and wear. Signs of past dampness. Worming affecting text. Some detached leaves. Repairs. New binding.

Copy II: [8]-[22], [24]-[101] leaves. Lacking first seven leaves (including title page) and leaf [23]. 25 cm. Fair-poor condition. Stains. Open marginal tears and worming, affecting text, professionally restored. Significant open tears to several leaves, professionally restored. New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$600

13

14. Midrash Tanchuma – First Printed Edition of Tanchuma – Constantinople, 1520-1522 – Glosses

Midrash Tanchuma, called Yelamdenu Rabbenu. [Constantinople]: Solomon son of Mazal Tov, [1520-1522]. First edition.

Two columns per page. Pages [64b-65a] contain only one column per page.

Colophon: "The work of the Midrash was completed... 1522".

Several glosses, some lengthy (and trimmed), in Sephardic-Oriental script. Lengthy gloss (slightly trimmed), signed: "Eliyahu Philoso[ph]". A gloss beginning with: "A.M.K."

[107] leaves (originally: [110] leaves). Lacking title page (replaced with a photocopy), and leaves [56] and [110] from the middle and end of the book, which were originally blank leaves. 28.5 cm. Condition varies, good-fair. Stains. Signs of past dampness and minor mold stains to some leaves. Partially repaired worming, affecting text. Repaired tears. Several leaves replaced from another copy. New leather binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$1500

14b

14a

15. ספר כל בו - קושטא, ר"פ - הגהות עתיקות

ספר כל בו. [קושטא, ר"פ 1520].

ספר "כל בו" הוא קובץ הלכה ומנהגים מתקופת הראשונים, שזוהת מחברו נתונה במחלוקת. נדפס ללא שער.

מספר הגהות עתיקות ארוכות, בכתיבה מזרחית [תימן?], בהן ליקוטים שונים הכוללים הלכות, מנהגים ושעמיהם, ע"פ דרוש וקבלה.

ב-קסד דף. חסר הדף הראשון (הושלם בצילום), דף קמ מופיע פעמיים. 30 ס"מ. מצב בינוני. כתמים כהים, קרעים ובלאי. שיקומים ברוב דפי הספר. בכמה מדפי הספר קרעים גסים בשוליים, עם פגיעה בטקסט במספר מקומות, משוקמים במילוי והדבקת נייר. חלק מהדפים הושלמו מעותק אחר. מספר דפים מנותקים. כריכה חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$600

14. מדרש תנחומא - מהדורה ראשונה של התנחומא בדפוס - קושטא, ר"פ-רפ"ב - הגהות

[107] דף (במקור: [110] דף). חסר דף השער (הושלם בצילום), וללא דפים [56] ו-[110] באמצע ובסוף הספר, שהינם דפים ריקים במקור. 28.5 ס"מ. מצב משתנה, טוב-בינוני. כתמים. עקבות רטיבות וסימני פטריה קלים בחלק מהדפים. פגעי עש משוקמים בחלקם, עם פגיעה בטקסט. קרעים משוקמים. מספר דפים הושלמו מטופס אחר. כריכת עור חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$1500

ספר מדרש תנחומא. הקרא ילמדינו רבינו. [קושטא, ר"פ-רפ"ב 1520-1522]. דפוס שלמה בן מזל טוב. מהדורה ראשונה. שתי עמודות בכל עמוד. בדפים [64/ב-65/א] נדפסה רק עמודה אחת בכל עמוד.

קולופון: "ותשלם מלאכת המדרש... שנת הרפ"ב ליצירה".

מספר הגהות, חלקן ארוכות (קצוצות), בכתיבה ספרדית-מזרחית. הגהה ארוכה [קצוצה מעט], חתומה: "אליהו פלוסוף". אחת הגהות מתחילה: "אמ"ק".

16. ספר נוה שלום - קושטא, רצ"ח-רצ"ט - חתימות

ספר נוה שלום, חיבור פילוסופי, בענייני אמונה, חכמת הקבלה והטבע, מעלות התורה, הנבואה והקרבת, מאת רבי אברהם ב"ר יצחק שלום [מחכמי ספרד, נפטר שם בשנת הגירוש]. קושטא, [רצ"ח-רצ"ט 1538-1539]. דפוס אליעזר בן גרשם שונצינו. מהדורה ראשונה. קולופון בעמוד האחרון: "ותהי השלמתו ביום ששי י"ג ימים לחדש סיון שנת חמשת אלפים ומאתים ותשעים ותשעה לבריאת עולם". חתימה בדף הראשון: "הקי' מאיר סאנטי" [יתכן והוא רבי מאיר סאנטא אבי"ד קאנישא. ראה אודותיו: אישים בתשובות חת"ס, עמ' רנ]. שתי חתימות לא מזהות בעמוד האחרון.

[191] דף. [במקור: [196] דף. חסריים: דף השער, וארבעה דפים [181-184] באמצע הספר). 20.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים ועקבות רטיבות. קרעים בודדים. מעט סימני עש. כריכת עור מקורית, פגומה מעט. במפעל הביבליוגרפיה רשום: [194] דף. אולם ב-WorldCat נרשמו: [196] דף. בבדיקת העותק שלפנינו מול עותק סרוק באתר HebrewBooks, מתברר שבמקור אכן היו [196] דף.

פתיחה: \$400

16. Neve Shalom – Constantinople, 1538-1539 – Signatures

Neve Shalom, philosophical composition, on the topics of faith, Kabbalah and nature, Torah attributes, prophecy and sacrifices, by R. Avraham son of R. Yitzchak Shalom (Spanish scholar, died in Spain in the year of the expulsion). Constantinople: Eliezer ben Gershom Sconcino, [1538-1539]. First edition.

Colophon on the last page: "Completed on Friday 13th Sivan [1539]".

Signature on the first leaf: "Meir Santi" (possibly R. Meir Santa, Rabbi of Nagykanizsa. See: Ishim BiTshuvot Chatam Sofer, p. 250). Two unidentified signatures on the last page.

[191] leaves. Originally: [196] leaves. Missing the title page and four leaves [181-184] in the middle of the book. 20.5 cm. Good condition. Stains and signs of past dampness. A few tears. Slight worming. Original leather binding, slightly damaged.

The Bibliography of the Hebrew Book records [194] leaves, whereas OCLC records [196] leaves. When comparing this copy against the digitized copy on the HebrewBooks website, it became clear that originally there were [196] leaves.

Opening price: \$400

16

15

15. Kol Bo – Constantinople, 1520 – Early Glosses

Kol Bo. [Constantinople, 1520].

The book Kol Bo is an anthology of laws and customs from the time of the Rishonim, the identity of its author is subject to dispute. Printed without title page.

Several lengthy early notes, in Oriental script (Yemen?), containing various selections including laws, customs and their reasons, according to homiletic and Kabbalistic teachings.

2-164 leaves. Lacking the first leaf (replaced with a photocopy), leaf 140 appears twice. 30 cm. Fair condition. Dark stains, tears and wear. Most leaves are repaired. Large marginal tears to several leaves, affecting text in several places, repaired with paper. Some of the leaves were replaced from another copy. Several detached leaves. New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$600

17. ספר רבינו בחיי על התורה - פיזור, רע"ז - הגהות

ספר פירוש רבינו בחיי על התורה, מאת רבינו בחיי בן אשר אבן חלואה. [פיזור, רע"ז 1517. דפוס גרשם שונצינר].

עשרות רבות של הגהות בכתביה אשכנזית עתיקה [חלק מן ההגהות קצוצות]. רובן תיקונים, וחלקן הוספות וחיידושים. חלק מן ההגהות ארוכות. בפרשת בלק הגהות ארוכות במיוחד בשוליים התחתונים של העמודים.

[272] דף (במקור: [274] דף. חסרים: דף השער והדף האחרון). בסוף הספר נכרך דף נוסף (ממהדורת פיזור רס"ז של פירוש רבינו בחיי). הדף השאון עם המסגרת המאויירת (שהוא במקור דף [2] של הספר) נכרך במהופך (כדי לשוות לו דמות "שער"). [29 סי"מ. נייר איכותי. מצב טוב-בינוני. כתמים, כתמי רטיבות. בלאי בדפים הראשונים. קרעים בשולי מספר דפים. כריכה קדמית בלבד, מנותקת.

פתיחה: \$3000

17b

17a

17c

18. Psakim U'Ktavim (Terumat HaDeshen) by Rabbi Yisrael Isserlein – Venice, 1519 – Printed by Daniel Bomberg – First Edition – Signature of Rabbi Shlomo Molcho and a Gloss Signed "Says Shlomo Molcho"

Psakim U'Ktavim, by R. Yisrael Isserlein. Venice: Daniel Bomberg, [1519].

First edition of the book. Terumat HaDeshen, responsa of R. Yisrael Isserlein, was printed concurrently that year. In later editions, the two compositions were printed as one composition comprised of two parts, entitled Terumat HaDeshen (with a distinction between the responsa part and the part of Halachic rulings).

The title page bears a signature: "I, the young Shlomo Molcho". A note in his handwriting appears beside section 191 (p. [33b]): "Says Shlomo Molcho, it should read...". In the next section (192), he added vocalization to Yiddish words. It appears that this writer and signee is R. Shlomo Molcho (d. 1788), a scholar of Salonika and Kabbalist in Jerusalem, known as Baal HaShemanim (after his books Shemen Zayit Zach and Shemen Mishchat Kodesh, printed in Salonika in 1779), descendant of the martyr R. Shlomo Molcho, who was executed by the Inquisition in 1532.

Several brief notes in early Ashkenazic script.

[52] leaves. Lacking one leaf (the middle one) of the three leaves of indexes at the end. 24 cm. Fair condition. Stains, dampstains, tears and wear. Worming to several leaves, slightly affecting text. Minor worming to other leaves. New binding.

Opening price: \$500

18

18. ספר פסקים וכתבים (תרומת הדשן) לרבי ישראל איסרלין - ונציה, רע"ט - דפוס דניאל בומברג - מהדורה ראשונה - חתימת רבי שלמה מולכו והגהה חתומה "אש"ם"

ספר פסקים וכתבים, מאת רבי ישראל איסרלין. ונציה, [רע"ט 1519]. דפוס דניאל בומברג. מהדורה ראשונה של הספר. במקביל נדפס באותה שנה הספר "תרומת הדשן", ש"ת לרבי ישראל איסרלין. במהדורות מאוחרות יותר הפכו שני החיבורים לחיבור אחד בעל שני חלקים, תחת הכותר "תרומת הדשן" (עם הבחנה בין חלק ה"ש"ת לחלק הפסקים).

חתימה בשער הספר: "אני הצעיר שלמה מולכו". לצד סימן קצב (דף [333]) הגהה בכתב-ידו: "אש"ם [=אמר שלמה מולכו] צ"ל בלי מליחה...". בסימן שאחריו (סימן קצב) סימן ניקוד למילים ביידיש. מסתבר שהחותם והכותב הנ"ל הוא רבי שלמה מולכו

פתיחה: \$500

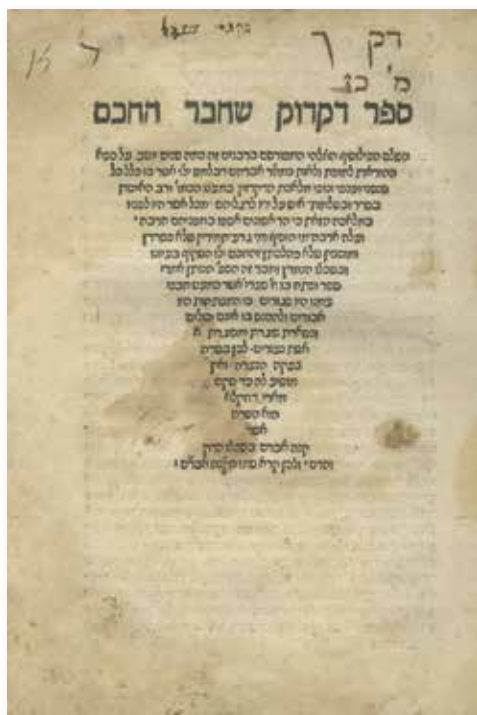
17. Rabbeinu Bachyei on the Torah – Pesaro, 1517 – Glosses

The Rabbeinu Bachyei commentary on the Torah, by Rabbeinu Bachyei ben Asher ibn Halawa. [Pesaro: Gershom Soncino, 1517].

Dozens of notes in early Ashkenazic script (some trimmed). Most consist of corrections, some of additions and novellae. Some lengthy notes. In Parashat Balak, particularly lengthy notes appear at the foot of the pages.

[272] leaves (originally: [274] leaves. Lacking the title page and last leaf). An additional leaf was bound at the end of the book (from the Pesaro 1507 edition of the Rabbeinu Bachyei commentary). The first leaf, within an illustrated border (originally leaf [2]), was bound back-to-front (to give it the appearance of a title page). 29 cm. High-quality paper. Good-fair condition. Stains, dampstains. Wear to the first leaves. Marginal tears to several leaves. Only the front cover remains, detached.

Opening price: \$3000

20a

19. Chiddushei HaRashba on Tractate Berachot – Venice, 1523 – Printed by Daniel Bomberg – First Edition

Novellae on Tractate Berachot by the Rashba (R. Shlomo ibn Aderet). Venice: Daniel Bomberg, 1523. First edition.

Printed concurrently to three other books: Chiddushei Gittin and Chiddushei Chulin by the Rashba, and Chiddushei Baba Batra by the Ramban. The four books are known as "Chiddushei Arba Shitot L'HaRashba V'Ramban".

46 leaves. (Originally: 47 leaves. Lacking title page). 23 cm. High-quality paper. Good-fair condition. Stains and wear. Minor worming. Signs of past dampness. Tear (repaired) to the first leaf, without loss. Note in late script on leaf 15. Ownership inscription on leaf 17. Detached gathering. Without binding.

Opening price: \$500

19

20. ספר מקנה אברם - ונציה, רפ"ג - המהדורה העברית

ספר דקדוק מקנה אברם, על חכמת הדקדוק, מאת הרופא והמדקדק רבי אברהם דבלמש. [ונציה, רפ"ג 1523. דפוס דניאל בומברג]. מהדורה ראשונה.

מהדורה עברית מנוקדת. במקביל למהדורה זו נדפסה מהדורה נוספת עם תרגום לטיני - ראה פריט הבא.

בדף [4] איור מיוחד של אותיות האלף-בית על פי "כתב עבר הנהר כפי מה שמצאתי בספר ישן נושן".

בדף [143]: "שער בטעמי המקרא, לי הצעיר קלונימוס בן לאדוני אבי החכם השלם רבי דוד נ"ע לבית קלונימוס, לתשלום ספר

19. חידושי הרשב"א על מסכת ברכות - ונציה, רפ"ג - דפוס דניאל בומברג - מהדורה ראשונה

חידושי מסכת ברכות מהרשב"א (רבינו שלמה בן אדרת). ונציה, רפ"ג [1523]. דפוס דניאל בומברג. מהדורה ראשונה.

נדפס במקביל לשלושה ספרים נוספים: חידושי גיטין וחידושי חולין מהרשב"א וחידושי בבא בתרא מהרמב"ן. ארבעת הספרים מכונים בשם "חידושי ארבע שיטות להרשב"א ורמב"ן".

מו דף. (במקור: מז דף. חסר דף השער). 23 ס"מ. נייר איכותי. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. סימני עש קלים. עקבות רטיבות. קרע משוקם בדף הראשון, ללא חסרון. הגוהה בכתב-יד מאוחר בדף טו. רישום בעלות בדף יז. קונטרס דפים מנותק. ללא כריכה.

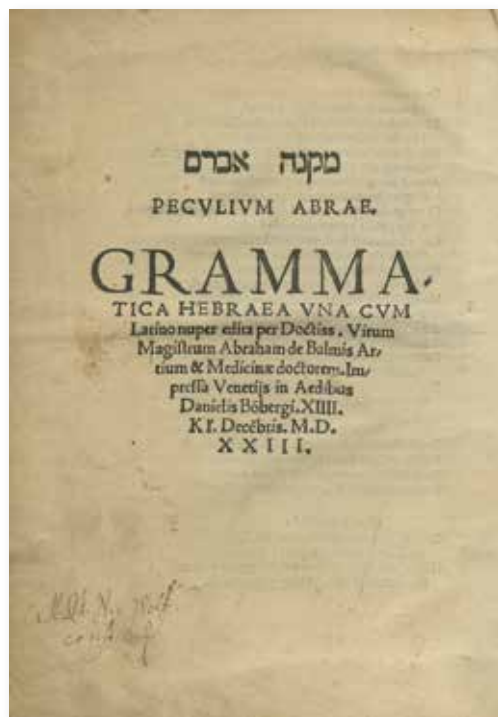
פתיחה: \$500

מקנה אברם למהר"ר אברהם דבלמש נ"ע אשר נפטר ולא זכה להשלים הספר".

שתי מחיקות צנורה. חתימת צנזור בדף האחרון.

[157] דף. 20 ס"מ. מצב טוב. רוב הדפים על נייר עבה ואיכותי. מספר דפים כהים. כתמים. בלאי קל בדף השער ודפים נוספים. כריכה חדשה. תו ספר.

פתיחה: \$1000

21

21. Mikneh Avram – Venice, 1523 – Hebrew-Latin Edition – Impressive Copy

Mikneh Avram, Hebrew grammar, by the physician and grammarian R. Avraham de Balmes. Venice: Daniel Bomberg, [1523].

Hebrew (vocalized) and Latin face à face. The translation is presumably by Kalonymus ben David Kalonymus, who wrote the last section of the book - Shaar B'Taamei HaMikra, and brought the book to print.

A poem in Latin in honor of Daniel Bomberg appears on the verso of the title page, followed by an introduction in Latin by Daniel Bomberg. Also the

21. ספר מקנה אברם - ונציה, רפ"ד - המהדורה העברית-לטינית - עותק מרשים

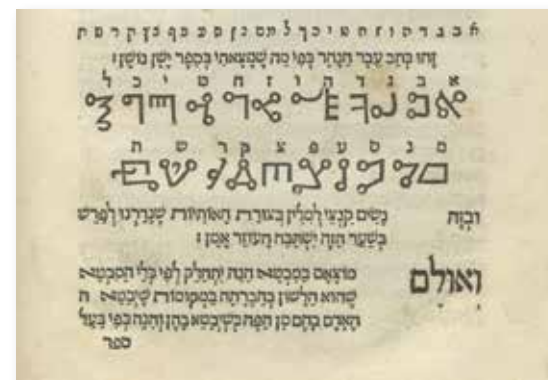
ספר מקנה אברם, במלאכת הדקדוק, מאת הרופא והמדקדק רבי אברהם דבלמש. ונציה, [רפ"ד 1523]. דפוס דניאל בומברג. עברית [מנוקדת] ולטינית, עמוד מול עמוד. התרגום נעשה כנראה בידי קלונימוס בן דוד קלונימוס, אשר חיבר את השער האחרון של הספר, "שער בטעמי המקרא", והביא את הספר לדפוס.

מעבר לשער נדפס שיר בלטינית לכבוד דניאל בומברג, אחריו נדפסה הקדמה בלטינית מאת דניאל בומברג. אף המחבר בהקדמתו מונה את שבחיו של בומברג.

במקביל נדפסה המהדורה בעברית בלבד (בשנת רפ"ג) - ראה פריט קודם. סדר-האותיות של גוף החיבור כמעט זהה. במהדורה הנוכחית כל שורה ממוספרת.

[314] דף. 21 ס"מ. עותק נאה במצב טוב מאד. נייר איכותי, שוליים רחבים. כתמים, רישומים בכת"י. כריכת עץ מחופה עור, עתיקה, ללא האבזמים.

פתיחה: \$1000

20b

20. Mikneh Avram – Venice, 1523 – Hebrew Edition

Mikneh Avram, Hebrew grammar, by the physician and grammarian R. Avraham de Balmes. [Venice: Daniel Bomberg, 1523]. First edition.

Vocalized Hebrew edition. Another edition with Latin translation was printed concurrently - see next item.

Leaf [4] contains an illustration of the Hebrew alphabet according to "the script of Ever HaNahar (beyond the river) as I found it in an ancient book".

On leaf [143]: "Shaar B'Taamei HaMikra, by myself Kalonymus son of R. David Kalonymus, to complete the book Mikneh Avram by R. Avraham de Balmes, who passed away and didn't merit to complete the book".

Two censor deletions. Censor's signature on the last leaf.

[157] leaves. 20 cm. Good condition. Most of the leaves are thick, high-quality paper. Several darkened leaves. Stains. Minor wear to title page and other leaves. New binding. Bookplate.

Opening price: \$1000

23. ספר שו"ת בנימין זאב - ונציה, רצ"ט - עותק מוגה בכתב-יד המחבר

ספר בנימין זאב, שאלות ותשובות ופסקים בהלכה, חלקים א-ב, מאת רבי בנימין זאב ב"ר מתתיה. [ונציה, רצ"ט 1538]. דפוס דניאל בומברג.

העותק שלפנינו מכיל תיקונים בכתב-ידו של המחבר: בדפים רס/1, תה/2, תקא/2 תיקונים בכתב ידו של רבי בנימין זאב; ובדף תנו/2 הוספה ארוכה בכתב-ידו, חתומה במילים: "זה נ"ל [=נראה לי] הדיוט" (במטבע לשון זו מרבה רבי בנימין זאב להשתמש בספרו, כשהוא כותב על עצמו).

מלבד הגהות אלו, ישנן שלש הגהות למדניות מכותב נוסף, החותם בשתיים מהם: "א"י" (דפים ר/1; שב/1; תקד/1).

הספר הובא לדפוס ע"י המחבר רבי בנימין זאב ב"ר מתתיה מארטה, מגדולי הפוסקים בדורו, והוא ספר השו"ת הראשון שנדפס ע"י מחברו וביוזמתו. ספר זה עורר התנגדות חריפה בשל כמה פסקי הלכה שנתפרסמו בו ואשר עמדו במרכז פולמוס עם כמה מגדולי איטליה שהתנגדו בנחרצות לפסקים אלו. בעקבות הפולמוס על פסקיו הודח רבי בנימין זאב מרבנותו בעיר ארטה. תוך כדי הדפסת הספר נעשו שינויים בהדפסה. בין היתר, הושמטו הסימנים רנה-רנו (שבסוף חלק א') "מפני דרכי שלום", ובמקומם נדפסו שני דפים ובהם טקסט חדש. מלאכת ההגהה של הספר נעשתה ע"י רבי בנימין זאב לבדו, כפי שהעיד בקולופון שבסוף הספר, ומשום הטורח הרב נפלו טעויות בהדפסה. גם לאחר סיום ההדפסה חזר ותיקן בכתב-ידו טעויות בחלק מהטפסים.

לספר זה נודעה חשיבות רבה בספרות ההלכה, אם כי היו פוסקים שהחרימו את הספר בעקבות ההתנגדות שעורר עליו. מעניין לציין את דברי בן דורו המהרש"ל שהתנגד לפסיקה מספר זה ומתייחס לטעויות שנפלו לדעתו בספר: "ושרי לי מרי [=ימחל לי אדוני] אם הוא צדיק, למה הביא הקב"ה תקלה על ידו? הלא הוא היה הכותב ונתן לדפוס הספר מידו ומפיו". לעומתו, הרמ"א מונה אותו בין גדולי הפוסקים ומסתמך עליו בפסקיו (על הספר והפולמוס שעורר ועל הבדלים בין הטפסים ראה בהרחבה: מאיר בניהו, מבוא לספר בנימין זאב, ירושלים תשמ"ט).

עותק חסר בתחילת חלק א', ובסוף חלק ב'; פא-שסו, [2]. שנו-שצט, שצט-תקעג דף. (חסרים דפים א-פ בתחילת הספר, ושני הדפים האחרונים שבסוף חלק ב', באמצע ההספד על בן המחבר). 20 ס"מ. מצב טוב-בינוני. נייר בהיר, עבה ואיכותי. כתמים. בלאי בחלק מהדפים. פגעי עש במספר מקומות. ההגהות הארוכות קצוצות. קונטרס דפים מנותק באמצע הספר. נייר דבק חומצי בשולי [2] הדפים בסוף חלק א'. כריכה ישנה, בלוייה ופגומה.

פתיחה: \$1400

22. ספר השרשים לרד"ק - ונציה, רפ"ט

ספר השרשים, והוא חלק שני מהמכלול שחבר רבינו דוד קמחי [הרד"ק]. ונציה, רפ"ט [1529]. דפוס דניאל בומברג. בצד עמודה רנד, הגהה בכתב-יד מורחי, חתומה "שלום ישראל יצ"ר".

בדף האחרון נדפסו שני שירים בשבח המהדורה, שכתב רבי אליהו אשכנזי [באחור]: "...נדפס פעמים שש, אבל הפרש, בינו וביניהם... זה תם ומום אין בו ורב טובו נראה גם ניכר... עדים נייר ודיו עלי יופיו, גם אין כתמים בו וטשטושים... הגהה בלי טעות ושיבושים...".

[2] עמ', ה-תקע עמודות, [2] עמ'. 29.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. סימני רטיבות. סימני פטריה בשולי הדפים האחרונים. סימני עש קלים, ללא פגיעה בטקסט. מחיקות צנוורה מעטות. כריכה לא מקורית. פגמים בכריכה. תו-ספר.

פתיחה: \$1200

22. Sefer HaShorashim by the Radak - Venice, 1529

Sefer HaShorashim, the second part of the Michlol by R. David Kimchi (the Radak). Venice: Daniel Bomberg, 1529.

Beside column 254, there is a gloss in Oriental script, signed: "Shalom Yisrael".

The last leaf contains two poems praising this edition, composed by R. Eliyahu Ashkenazi (Bachur): "...this work was printed six times... but this printing is recognized for its beauty and correctness...".

[2] pages, 5-570 columns, [2] pages. 29.5 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Signs of past dampness. Mold stains to the margins of the last leaves. Slight worming, not affecting text. A few censor deletions. Non-original binding. Damage to the binding. Bookplate.

Opening price: \$1200

22

23. Responsa Binyamin Ze'ev – Venice, 1538 – Corrections in the Author's Handwriting

Binyamin Ze'ev, Halachic responsa and rulings, Parts 1-2, by R. Binyamin Ze'ev ben R. Matitya. [Venice]: Daniel Bomberg, [1538].

This copy contains corrections in the author's handwriting: corrections appear on pp. 260a, 405b and 501b in R. Binyamin Ze'ev's handwriting, and a lengthy addition in his handwriting appears on p. 456b, signed with the following words: "So it seems to me, the layman" (as R. Binyamin Ze'ev commonly refers to himself in his book).

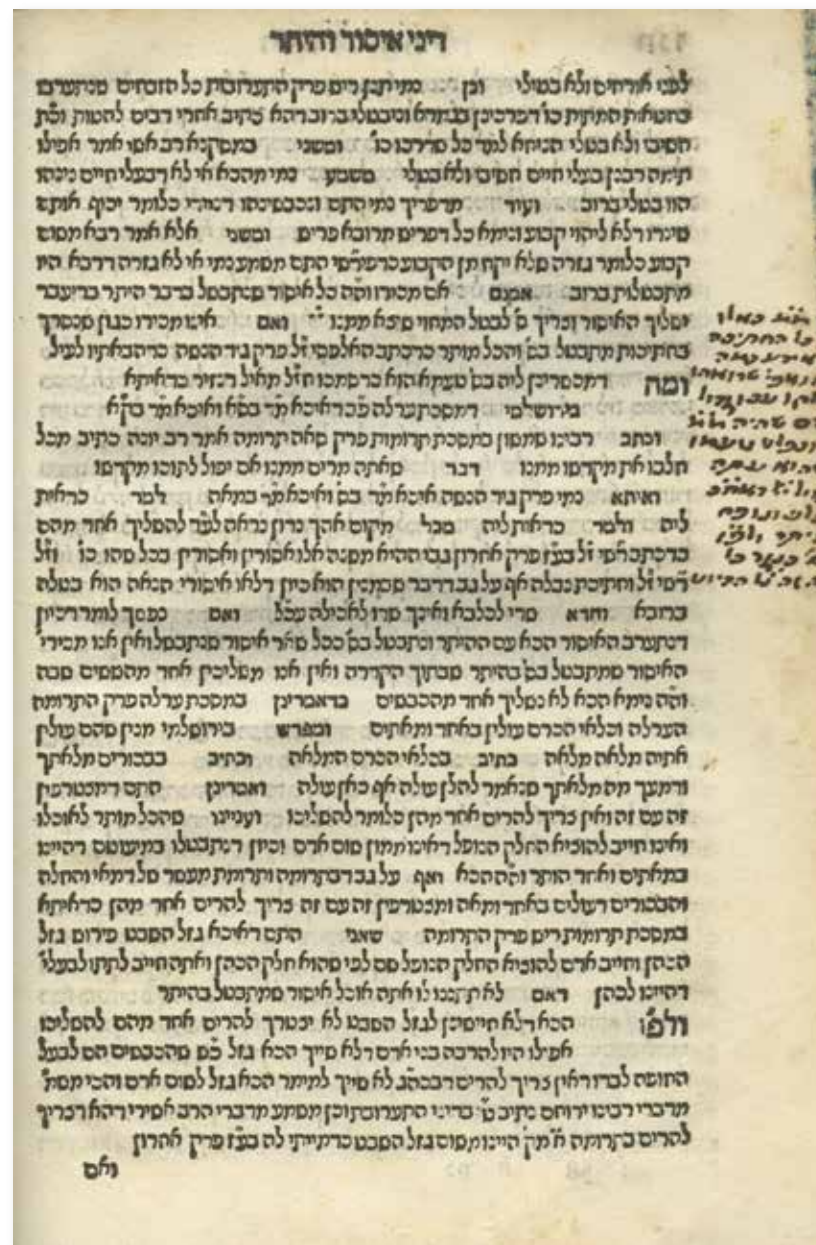
Apart from these notes, there are three scholarly notes by a different writer, two of which are signed: "A.Y." (pp. 200a, 302a, 504a).

This book was brought to print by its author, R. Binyamin Ze'ev ben Matitya of Arta, Greece, one of the greatest halachic authorities of his generation, and was the first book of halachic responsa to be published by its author. The book aroused great controversy due to several halachic decisions it contains which some leading Italian rabbis strongly contested, and R. Binyamin was dismissed from his position as rabbi of Arta in its wake. Some changes were made during the printing, including the omission of sections 255-256 (at the end of Part 1) "in order to maintain peace", and their replacement with two leaves of new text. The book was proofread by R. Binyamin Ze'ev alone, as he writes in the colophon at the end of the book, and the great trouble this entailed caused mistakes to creep into the printing. After the initial printing, R. Binyamin Ze'ev proofread and corrected some of the copies by hand.

Great importance has been ascribed to this book in halachic literature, though some halachic authorities banned it following the opposition it aroused. It is interesting to quote the words of the Maharshal, his contemporary, who contested one of the halachic decisions in the book, and relates to the errors which in his opinion crept into the book: "If he is righteous, why did G-d allow an error to come about through him? Was he not the writer, who brought the book to print in person?". The Rema, however, lists the author among the greatest halachic authorities and relies upon his decisions. (About the book, the controversy it aroused and the differences between the copies, see: Meir Benayahu, Introduction to Sefer Binyamin Ze'ev, Jerusalem, 1989).

Copy lacking beginning of Part 1 and end of Part 2: 81-367, [2], 376-399, 399-573 leaves. (Missing leaves 1-80 at the beginning of the book, and last 2 leaves at the end of Part 2, in the middle of the eulogy on the author's son). 20 cm. Good-fair condition. Thick, high-quality, light-colored paper. Stains. Wear to some of the leaves. Worming in several places. The lengthy glosses are trimmed. A loose gathering in the middle of the book. Acidic adhesive paper strips on the margins of the [2] leaves at the end of Part 1. Old binding, worn and damaged.

Opening price: \$1400

24. Two Early Editions of Responsa of the Rashba – Bologna, 1539 / Venice, 1545

Two editions of Responsa of the Rashba:

- Responsa, by R. Shlomo ibn Aderet (the Rashba). Bologna, [1539]. First edition.

Handwritten notes and sources on many leaves. Signatures appear on pp. 64b and [200b]: "I, Yisrael son of R. Aharon...". Additional inscriptions.

[16], [1]-167, 167-216 [i.e. 215] leaves. Mispaginated. The [16] leaves of indexes usually appear at the beginning of the book with an additional title page ("Simanei She'elot U'Teshuvot"). In this copy, the title page of the book was bound before the indexes, and the title page of the indexes is detached (with tears, wear and worming, repaired), apparently from another copy. 26 cm.

Good-fair condition. Thick, high-quality paper. The bottom half of the title page (of the book) is lacking and repaired. Stains. Worming, some repaired. Signs of past dampness and mold stains to some leaves. New binding.

- Responsa of the Rashba, by R. Shlomo ibn Aderet. Venice: Justinian, 1545.

Handwritten notes and sources on many leaves. The title page bears signatures: "Yehuda Leib Rofe"; "Avraham Scadri[?]".

192 leaves. 24.5 cm. Overall good condition. Stains. Tears (repaired) to title page. Small tears and damage to the last leaf. New leather binding. Slipcased.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$1200

24c

24b

24a

24. שתי מהדורות מוקדמות של שו"ת הרשב"א - בולוניה, רצ"ט / ונציה, ש"ה

שתי מהדורות של ספר שו"ת הרשב"א:

- תשובות שאלות, מהרב רבינו שלמה בן אדרת (הרשב"א). בולוניה, שנת בעזר"ך [רצ"ט 1539]. מהדורה ראשונה. דפוס "השותפים יצ"ו המחזיקים בדק תורת ה' פה בעיר בולוניא". הגהות וצינונים בכתב יד בדפים רבים. חתימות בדף סד/2 ובדף [ר/2]: "אני ישראל בכ"ר אהרן...". רישומים נוספים. [16], [א]-קסו, קסו-ריו [צ"ל: רטו] דף. מספור דפים משובש. [16] דפי המפתחות מופיעים בדרך כלל בראש הספר בתוספת שער מיוחד למפתחות "סימני שאלות ותשובות". בעותק שלפנינו נכרך שער הספר לפני דפי המפתחות ודף השער של המפתחות נמצא לפניו מנותק (עם קרעים, בלאי ונוקי עש, משוקמים), כנראה מעותק אחר. 26 ס"מ. מצב טוב-בינוני. נייר עבה ואיכותי. חציו התחתון של דף השער (של הספר עצמו)

חסר ומשוקם. כתמים. סימני עש, חלקם משוקמים בהדבקת נייר דבק. עקבות רטיבות וסימני פטריה בחלק מהדפים. כריכה חדשה.

- שו"ת הרשב"א, שאלות ותשובות מאת רבי שלמה בן אדרת. ונציה, ש"ה [1545]. דפוס יושטיניאן.

הגהות וצינונים בכתב יד בדפים רבים. חתימות בדף השער: "הקטן יהודא ליב רופא"; "אברהם סכרדין[?]". קצב דף. 24.5 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. קרעים משוקמים בדף השער. קרעים קטנים ופגמים בדף האחרון. כריכת עור חדשה. נתון בקופסה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$1200

25. Masoret HaMasoret – Tuv Taam (Sefer HaTaamim) – Basel, 1539

Masoret HaMasoret, Accentuum Hebraicorum liber unus, regarding grammar and Mesorah (study of the exact traditional text of the Bible), by R. Eliyahu the grammarian. Basel, [1539].

Printed with Tuv Taam (Sefer HaTaamim) by the same author, on cantillation marks (separate title page, dated 1539), and an additional book containing the (abridged) Latin translation of these two books with a Hebrew and Latin title page: "Sefer HaTaamim V'Sefer Masoret HaMasoret" (translated by Sebastian Münster). The Hebrew text is vocalized (apart from the title pages). The Latin translation is bound here separately.

The colophon at the end of Tuv Taam which reads: "And the work was completed... here, in the acclaimed Venice..." is a copying of the first edition's colophon, printed a year earlier in Venice.

The principal argument in these books is that the cantillation and vocalization marks were devised by the scholars of Mesorah in Tiberias, after the conclusion of the Talmud. This view was regarded critically by some leading Torah scholars (see for instance: Shem HaGedolim by the Chida, Maarechet Sefarim, Tet, 6).

R. Eliyahu Bachur-Ashkenazi (1470-1549, Otzar HaRabbanim 2069), was an Italian scholar and leading grammarian. He is named after his book "HaBachur", and authored many other compositions on grammar, including HaTishbi and the books here.

[180] leaves (22 gatherings of 8 leaves, and a gathering of 4 leaves); [5] leaves; 109 pages. 15 cm. Good condition. Stains. New bindings.

Opening price: \$1700

25c

25b

25a

25. מסורת המסורת - טוב טעם (ספר הטעמים) - באזל, רצ"ט 1539

ספר מסורת המסורת, Accentuum Hebraicorum liber unus, בענייני דקדוק ומסורה, מאת רבי אליהו המדקדק. באזל, [רצ"ט 1539]. נדפס עם ספרו "טוב טעם" (ספר הטעמים), על טעמי המקרא [שער נפרד, עם פרט השנה רצ"ט], וספר נוסף ובו תרגום לטיני (תקציר) של שני הספרים הנ"ל עם שער בעברית ולטינית: "ספר הטעמים וספר מסורת המסורת" [התרגום נעשה ע"י סבסטיאן מינסטר]. הטקסט העברי מנוקד [למעט השערים]. הספר המתורגם ללטינית כרוך לפנינו בנפרד.

נוסח הקולופון שבסוף ספר "טוב טעם": "ותכל כל המלאכה... פה וויניצייה המהוללה...", הוא העתקה של הקולופון מן המהדורה הראשונה, שנדפסה שנה קודם לכן בוניציה.

הטיעון העיקרי בספרים אלו, שהטעמים והנקודות נתקנו על ידי חכמי

המסורה בטבריה, לאחר חתימת התלמוד. דעה זו התקבלה בביקורת על ידי חלק מגדולי ישראל [ראה לדוגמה: שם הגדולים להחיד"א, מערכת ספרים, ט, ו].

רבי אליהו בחור-אשכנזי (ר"ל-ש"ט, אוצר הרבנים 2069), מחכמי איטליה ומגדולי המדקדקים. נקרא על שם ספרו "הבחור", מלבדו כתב חיבורים רבים בענייני דקדוק, ביניהם ספר "התשבי" והספרים שלפנינו.

[180] דף (22 קונטרסים של 8 דף, וקונטרס אחד בן 4 דף); [5] דף; 109 עמ'. 15 ס"מ. מצב טוב. כתמים. כריכות חדשות.

פתיחה: \$1700

27

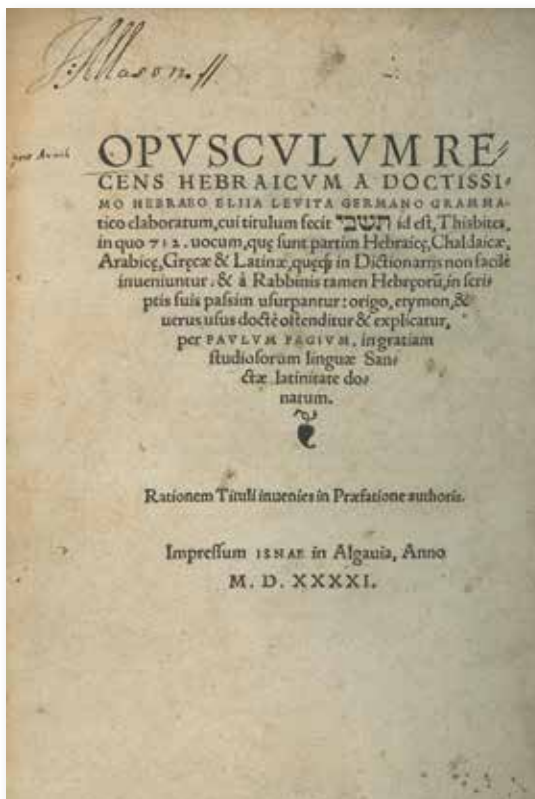
27. Sefer Michlol – Venice, 1545

Sefer Michlol, grammar of the Holy Tongue, by R. David Kimchi – the Radak, with explanations by R. Eliyahu Ashkenazi (HaBachur). Venice: Daniel Bomberg, 1545.

Comprised of three "gates" (sections): Gate of Grammar of Verbs, Gate of Grammar of Nouns and Gate of Grammar of Words.

69 leaves. 30.5 cm. Good-fair condition. Stains. Dark stains to a few leaves. Slight worming to the last leaves. Old cloth binding. Bookplate.

Opening price: \$500

26

26. ספר מכלול - ונציה, ש"ה

ספר מכלול, על דקדוק לשון הקודש, מאת רבי דוד קמחי - הרד"ק, עם "נימוקים" מאת רבי אליהו אשכנזי [הבכור]. ונציה, ש"ה [1545]. דפוס דניאל בומברג. כולל שלשה "שערים": שער דקדוק הפעלים, שער דקדוק השמות ושער דקדוק המלים.

סט דף. 30.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. כתמים כהים בדפים בודדים. סימני עש קלים בדפים האחרונים. כריכת בד ישנה. תו ספר.

פתיחה: \$500

26. ספר התשבי - איזנה, ש"א - מהדורה ראשונה

ספר התשבי, Opusculum Recens Hebraicum, שורשי מילים [כמנין תשבי] בלשון הקודש. מאת המדקדק רבי אליהו הלוי אשכנזי (רבי אליהו בחור). איזנה (Isny, גרמניה), ש"א 1541. דפוס פב [פאולוס בגיוש]. מהדורה ראשונה.

עברית ולטינית, עמוד מול עמוד. הטקסט העברי מנוקד. שער והקדמה בלטינית. בעמוד האחרון קולופון ואיור דגל המדפיס פאולוס בגיוש.

[8], 275, 269-271, [5] עמ'. 22 ס"מ. מצב טוב. כתמים. חתימה והגהות בכתב-יד בלטינית. כריכת עור עתיקה, שדרה משוקמת.

באותה שנה נדפסה מהדורה נוספת באיזנה, עם הטקסט העברי בלבד, ראה קטלוג "קדם", מכירה 40, פריט 336.

בתקליטור מפעל הביבליוגרפיה רשומה 0110328 מופיעה מהדורה לטינית שונה, בה מופיעים בתחילת הספר [24] עמ', של שירים נוספים בלטינית ועברית, ושער עברי. בעותק שלפנינו מופיעים במקור [8] עמ' בלבד, של השער וההקדמה בלטינית.

פתיחה: \$1200

26. Sefer HaTishbi – Isny, 1541 – First Edition

Sefer HaTishbi, Opusculum Recens Hebraicum, lexicon of Hebrew words, by the grammarian R. Eliyahu HaLevi Ashkenazi (R. Eliyahu Bachur). Isnae (Isny, Germany): [Paulus Fagius], 1541. First edition.

Hebrew and Latin on facing pages. The Hebrew text is vocalized. Latin title page and introduction. On the last page is the colophon and device of the printer Paulus Fagius.

[8], 275, 269-271, [5] pages. 22 cm. Good condition. Stains. Handwritten Latin signature and glosses. Contemporary leather binding; spine restored.

Another edition of Tishbi was printed in Isny that same year, with the Hebrew text only, see Kedem Auction 40, item 336.

A different Latin edition appears in the Bibliography of the Hebrew Book, listing 0110328, in which the book begins with [24] pages, including additional poems in Latin and in Hebrew and a Hebrew title page. This copy has originally only [8] pages, of the Latin title page and introduction.

Opening price: \$1200

29. ספר השרשים - ונציה, ש"ז-ש"ח - דפוס יושטיניאן

ספר השרשים, שרשי לשון הקודש, מאת רבי דוד קמחי (הרד"ק) עם נימוקים מרבי אליהו בחור. ונציה, ש"ז-ש"ח [1546-1548].

דפוס יושטיניאן.

רישום בעלות מחוק בדף השער: "שלי מנחם מוסקאטו יצ"ו בן לאדוני... משה מוסקאטו וצ"ל".

[2] עמ', ה-תקמח עמודות, [1] עמ'. 32 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. בלאי בדף השער ודפים נוספים. קמטים וקרעים בשולי דף השער, חלקם משוקמים, ללא פגיעה במסגרת השער. נקבי עש בדף האחרון. כתמי דיו במספר דפים. כריכת קלף מקורית, עם פגמים. תו ספר.

התאריך בשער: מרחשון בשנת ה"שז' ליצירה (1546), אך מהדורה זו נשלמה באדר ש"ח (1548), כפי שנכתב בשירו של רבי אליהו בחור בסוף הספר.

שער הספר ללא כיתוב בלועזית, כפי הטופס שנרשם במפעל הביבליוגרפיה.

פתיחה: \$400

29

29. Sefer HaShorashim – Venice, 1546-1548 – Justinian Press

Sefer HaShorashim, roots of the Holy Tongue, by R. David Kimchi (the Radak) with explanations by R. Eliyahu Bachur. Venice: Justinian, 1546-1548.

Deleted ownership inscription on the title page: "Mine, Menachem Moscato, son of... Moshe Moscato".

[2] pages, 5-548 columns, [1] page. 32 cm. Good-fair condition. Stains. Wear to title page and other pages. Marginal creases and tears to the title page, some repaired, not affecting the border. Worming to the last page. Ink stains on several pages. Original parchment binding, with damage. Bookplate.

The title page is dated Marcheshvan 1546, but this edition was completed in Adar 1548, as is written in R. Eliyahu Bachur's poem at the end of the book.

The title page is without Latin text, as in the variant recorded in the Bibliography of the Hebrew Book.

Opening price: \$400

28

28. Sefer HaShorashim – Venice, 1546 – Daniel Bomberg Press

Sefer HaShorashim, the second part of the Michlol by R. David Kimchi (the Radak). Venice: Daniel Bomberg, 1546.

Ownership inscription at the top of the title page: "Natan Daniel son of R. Yosef Yochanan Kahana from Sighet, Maramureş in Hungary".

143, [1] leaves. 29.5 cm. Good-fair condition. Stains. Wear to the title page and other places. Inner margins of the title page and other leaves are reinforced with adhesive tape, not affecting text. Fine new binding. Bookplate.

Opening price: \$500

28. ספר השרשים - ונציה, ש"ו - דפוס בומברג

ספר השרשים, והוא חלק שני מהמכלול שחבר רבי דוד קמחי [הרד"ק]. ונציה, ש"ו [1546]. דפוס דניאל בומברג.

רישום בעלות בראש דף השער: "נתן דניאל בר' יוסף יוחנן כהנא מעיר סיגאטה מחוז מארמארוש במדינת אונגארן".

קמג, [1] דף. 29.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. בלאי בדף השער ובמקומות נוספים. חיווקים בהדבקת נייר דבק בשוליים הפנימיים בדף השער ובדפים נוספים, ללא פגיעה בטקסט. כריכה חדשה נאה. תו ספר.

פתיחה: \$500

31. ספר אהל מועד - ונציה, ש"ח - חתימת רבי שמשון הכהן מודון בעל "קול מוסר"

ספר אהל מועד, מילון עפ"י סדר האלף-בית למלים נרדפות, "בית ועד למלין השוים בהוראה אחת ושפה מתחלפת... אשר יזכרו בשמם גבולים נרדפים", מאת רבי שלמה מאורבינו. ונציה, [ש"ח 1548]. דפוס יושטיניאן.

חתימה בדף השער: "שמשון כהן מודון". הגדה בדף י'2, כנראה בכתב-ידו.

רבי שמשון בן יעקב שמשון הכהן מודון (תל"ט-תפ"ז), מחכמי מנטובה, תלמיד רבי יהודה בריאל. מחבר "קול מוסר" (מנטובה, תפ"ה) וחיבורים נוספים.

חתימות צנזורים מעבר לעמוד האחרון.

[2], קיח דף. 19.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. נזקי עש, כמעט ללא פגיעה בטקסט. כריכה ישנה. תו ספר.

פתיחה: \$400

31. Ohel Moed – Venice, 1548 – Signature of Rabbi Shimshon HaKohen Modon, Author of Kol Mussar

Ohel Moed, a thesaurus of synonyms, by R. Shlomo of Urbino. Venice: Justinian, [1548].

Signature on the title page: "Shimshon Kohen Modon". Gloss on p. 10b, presumably in his handwriting.

R. Shimshon son of Yaakov Shimshon HaKohen Modon (1679-1727) was one of the Torah scholars of Mantua and a disciple of R. Yehuda Briel. He authored Kol Mussar (Mantua, 1725) and other works.

Censors' signatures on the verso of the last page.

[2], 118 leaves. 19.5 cm. Good condition. Stains. Worming, almost not affecting text. Old binding. Bookplate.

Opening price: \$400

31

30. Ralbag Commentary on the Torah – Venice, 1547

Commentary on the Torah, by R. Levi son of Gershom. Venice: Daniel Bomberg, 1547.

Several notes in Italian script, some of them trimmed. On leaf 2 a deleted signature appears: "...Avraham...". The following stamp appears on several leaves: "Torah V'Chaim Rabbinical Seminary in Morocco, Tangier". Censorship signatures on the last leaves.

6, 9-248 leaves. 29 cm. High-quality paper. Good condition. Stains to some of the leaves. Worming to several leaves, some slightly affecting the text. New binding.

Opening price: \$600

30

30. ספר פירוש הרלב"ג על התורה - ונציה, ש"ז

ספר פירוש על התורה, מאת רבי לוי בן גרשום. ונציה, [ש"ז 1547]. דפוס דניאל בומברג.

מספר הגהות בכתיבה איטלקית, חלקן חתוכות בשוליהן. בדף ב' חתימה מחוקה: "...אברהם...". בכמה מדפי הספר מופיעות חותמות: "תורה וחיים בית מדרש גבוה לרבנים במרוקה[!]" טאנג'יר". חתימות צנזורים בדפים האחרונים.

ו, ט-רמח דף. 29 ס"מ. נייר איכותי. מצב טוב. כתמים בחלק מהדפים. סימני עש במספר דפים, לעתים עם פגיעה קלה בטקסט. כריכה חדשה.

פתיחה: \$600

32

32. ספר בחינת עולם עם בקשת הממין - פררה, שי"ב

ספר בחינת עולם, שירי מוסר ופילוסופיה, לרבי ידעיה (הפניני) בן אברהם הבדרשי. פיררא [פררה, שי"ב 1551]. דפוס שמואל ן אשכרה הצרפתי. מהדורה ראשונה עם פירושי רבי משה אבן-חביב, ועם פירוש בקשת הממין מרבי יוסף פרנסיש.

חתימות בשער: "שלי אני הצעיר עיל --- אזוביב"; "נהוראי אזוביב ס"ט" נמגדולי רבני אלג'יר במאה ה-18. נפטר תקמ"ה 1785].

ספר מוסר בלשון מליצית על ענייני העולם הזה ועל העניינים המביאים את האדם לחיי העולם הבא. בקשת הממין המופיעה בספר כתובה בצורת שיר שכל מילותיו מתחילות באות מ"ם ומכאן שמה.

רבי ידעיה הפניני הבדרשי, משורר, רופא ופילוסוף, מהעיר בדרש בפרובאנס, צרפת (1270-1340 בערך). ראה עצמו כתלמידו של הרמב"ם וכתב דברים נלהבים בזכותו בעת הויכוח הגדול על לימוד הפילוסופיה (תשובותיו נדפסו בשו"ת הרשב"א סימן תי"ח "אשר שלח החכם אנבוניט אברם").

קכב, יג דף. 18.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. פגעי עש במספר מקומות. דף שער משוקם עם פגמים קלים. שיקומים נוספים של נוקי עש וקרעים קטנים בדפים נוספים. כריכת עור מהודרת, חדשה.

פתיחה: \$4000

32. Bechinat Olam with Bakashat HaMemin – Ferrara, 1551

Bechinat Olam, ethical and philosophical poetry, by R. Yedaiah (HaPenini) ben Avraham Bedersi. Ferrara: Shmuel ibn Ascara HaTzarfati, [1551]. First edition with the commentaries of R. Moshe ibn Habib, and with a commentary to Bakashat HaMemin by R. Yosef Frances.

Signatures on the title page: "Belongs to me the young... Azubib"; "Nehorai Azubib" (prominent rabbi in Algiers, died 1785).

The book is comprised of ethical lessons in poetic format regarding this world and the world to come. Bakashat HaMemin is a poetic prayer with all words beginning with the letter Mem.

R. Yedaiah HaPenini Bedersi (ca. 1270-1340) was a poet, doctor and philosopher from Béziers in Provence, France. He considered himself a disciple of the Rambam and he wrote enthusiastically in his favor during the great debate regarding the study of philosophy. (His responsa were published in the Rashba's responsa, chapter 418).

122, 13 leaves. 18.5 cm. Good condition. Stains. Worming in several places. Restored title page with slight damage. Restoration of worming and small tears on other pages. Elegant leather binding, new.

Opening price: \$4000

33. Tzeda LaDerech – First Edition – Ferrara, 1554

Tzeda LaDerech, by R. Menachem son of Aharon ibn Zerach. Ferrara: Abraham ibn Usque, [1554]. First edition.

A comprehensive composition by R. Menachem ibn Zerach, a Spanish scholar in the 14th century and disciple of R. Yehuda son of the Rosh, covering all the year-round laws and customs. The lengthy preface contains many important details relating to the Tosafists and Rishonim and about the author's time. The author writes that his book is geared to "members of His Majesty the King's court... [who] due to the turbulences of the time and desire for luxuries... become lax in their fulfillment of Mitzvot..."

The last leaf bears the printer's device and a colophon: "The work of Heaven was completed here in Ferrara in the house of the illustrious Abraham ibn Usque". Several glosses. Censor deletions on one leaf.

[13], 32, [3], 38-75, [213] leaves. Lacking title page (replaced with photocopy). 20.5 cm. Page size varies. Fair condition. Many leaves replaced from other copies. A detached leaf at the beginning of the book. Stains. Signs of past dampness and mold stains to some leaves. Worming, affecting text. Tears. Worming and tears to approx. last 10 leaves, repaired with adhesive tape (damage also to last leaf with printer's device). New leather binding.

In this copy, as most copies, leaves 33-37 containing a commentary to Birkat HaMinim (blessing on the heretics), were omitted for censorship reasons, and replaced with three unpaginated leaves containing an abridged version [see article of Yitzchak Rivkind, Alexander Marx Jubilee Volume, New York, 1950, Hebrew vol., p. 416; and article of S. Hasida, Birkat HaMinim in Sefer Tzeda LaDerech, Moriah, Tishrei 2012, pp. 15-17].

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$500

33

מטפסים שונים. אחד הדפים בתחילת הספר מנותק. בתמים. עקבות רטיבות וסימני פטריה בחלק מהדפים. פגעי עש, עם פגיעה בטקסט. קרעים. כ-10 הדפים האחרונים בספר עם פגעי עש וקרעים משוקמים בהדבקת נייר דבק גס (פגעים גם בדף האחרון עם דגל המדפיס). כריכת עור חרשה.

בטופס שלפנינו, כרוב הטפסים, הושטו מסיבות צנורה בעת ההדפסה דפים לג-לו, בהם מופיע פירוש על "ברכת המינים", והוחלפו בשלושה דפים עם נוסח מקוצר ללא פגיניציה [ראה מאמרו של יצחק ריבקינד, ספר היובל לכבוד אלכסנדר מארכס, ניו יורק, תש"י, עמ' תטז; ומאמרו של ש' חסידה, ענין ברכת המינים בספר צדה לדרך, קובץ מוריה, תשרי תשע"ג, עמ' טו-יז].

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$500

33. ספר צדה לדרך - מהדורה ראשונה - פררה, ש"ד

ספר צדה לדרך, מאת רבי מנחם בן אהרן בן זרח. פררה, ש"ד 1554]. דפוס אברהם ו' אושקי. מהדורה ראשונה.

חיבורו של רבי מנחם בן זרח, מחכמי ספרד במאה ה"ד ותלמיד רבי יהודה בן הרא"ש, מקיף את כל דיני ומנהגי השנה. הקדמת הספר הארוכה מכילה פרטים חשובים על בעלי התוספות וגדולי הראשונים ועל תקופתו של המחבר. בין היתר כותב המחבר כי ספרו נועד עבור "ההולכים בחצר אדונינו המלך ירום הודו... [ש] רוב מהומות הזמן ובחמדת האמורות... הולכים הלך וחסר במצות המחוייבות...".

בדף האחרון, דגל המדפיס עם קולופון: "ותשלם המלאכה מלאכת שמים פה פירא בבית העולה במ"ד אברהם ו' אושקי יצ"ו".

מספר הגות. מחיקות צנורה במ"ד אברהם בן זרח.

[13], לב, [3], לח-עה, [213] דף. דף השער חסר (הושלם בצילום). 20.5 ס"מ. גודל דפים משתנה. מצב בינוני. דפים רבים הושלמו.

35

35. ספר הערוך - ונציה, שי"ג

ספר הערוך, ביאורי מילים קשות שבתלמוד, על פי סדר האלף-בית, מאת רבי נתן בן יחיאל מרומא, עם מראי מקום מאת רבי שמואל ארקיוולטי. ונציה, [שי"ג 1553]. דפוס בראגאדין. רישום בעלות בדף השער: "לה"ו שמשון חאביליוו ס"ט". קסו דף. 29 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים. סימני עש, חלקם משוקמים. דף שער מודבק על נייר לחיזוק. פגמים בדף השער ובדפים נוספים. כריכה חדשה.

פתיחה: \$300

34

34. Responsa of the Rosh – Venice, 1552 / Responsa of the Radvaz – Livorno, 1652 – Signatures of Rabbi Eliyahu Lumbroso

Two books bound together:
 Responsa of the Rosh. Venice: Alvise Bragadin, 1552.
Bound first: Responsa of the Radvaz - R. David ben Zimra. Livorno, [1652]. First edition.

The title page of Responsa of the Rosh contains a signed ownership inscriptions of Eliyahu Lumbroso and Yosef son of R. Yaakov ibn Amram. The price of the book: "Half a groschen", appears at the top of the title page.

The title page of Responsa of the Radvaz contains another ownership inscription of Eliyahu Lumbroso. Additional signatures of R. Eliyahu Lumbroso appear on p. 1a of Responsa of the Radvaz and on p. 14a of Responsa of the Rosh.

34. שו"ת הרא"ש - ונציה, שי"ב / שו"ת רדב"ז - ליורנו, תי"ב - חתימות רבי אליהו לומברוזו

שני ספרים כרוכים יחד:
 ספר שו"ת הרא"ש. ונציה, שי"ב [1552]. דפוס אלוויזי בראגאדין.
 כרוך לפניו: ספר שו"ת הרדב"ז, מאת רבי דוד בן זמרא. ליורנו, [תי"ב 1652]. מהדורה ראשונה.

בדף השער של שו"ת הרא"ש, רישום חתום בכתב-יד: "אמת קנה ואל תמכור שקניתי זה הספר שו"ת הרא"ש מאת אשר חנני השי"ת, ע"ה אליהו לומברוזו ס"ט". חתימה נוספת: "לי למקנה עדות ה' נאמנה אשר היה לי למנה יוסף בכ"ר יעקב בן עמרם יצ"ו". בראש דף השער רישום עם מחיר הספר: "חצי גרוש[ש]". בדף השער של שו"ת הרדב"ז חתימה נוספת: "אמת קנה ואל תמכור שקניתי זה ספר שו"ת הרדב"ז מאת אשר חנני השי"ת ע"ה אליהו לומברוזו ס"ט".

חתימות נוספות של רבי אליהו לומברוזו בדף א/1 של שו"ת הרדב"ז ובדף יד/1 של שו"ת הרא"ש.
 רבי אליהו לומברוזו, מחכמי תוניס בסביבות שנות התק"ס (ראשית המאה ה-19). ידוע כמעתיק של מספר כתבי-יד. ראה אודותיו: מלכי תרשיש, עמ' רו.

חתימות: "יצחק אייזק שטערן דיין ומ"ץ... [מישקולץ]".
 שני ספרים כרוכים יחד. שו"ת הרדב"ז: [6], ק דף (דף [3] נברך לפני דף [4]). שו"ת הרא"ש: קנח דף. 29 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים, טוב-בינוני. כתמי רטיבות. קרעים במספר דפים. פגעי עש, עם פגיעה בטקסט במספר מקומות. דף השער של שו"ת הרדב"ז קרוע וחסר בחלקו, שוקם בהדבקת נייר. כריכה ישנה, פגומה.

פתיחה: \$300

R. Eliyahu Lumbroso was a Tunisian scholar around the beginning of the 19th century. He is known as the copyist of several manuscripts. See: Malchei Tarshish, p. 207.

Stamps of: "Yitzchak Isaac Stern dayan and posek of... [Miskolc]".

Two books bound together. Responsa of the Radvaz: [6], 100 leaves (leaf [3] bound before leaf [4]). Responsa of the Rosh: 158 leaves. 29 cm. Condition varies, good-fair. Stains, dampstains. Tears to several leaves. Worming, affecting text in some places. Title page of Responsa of the Radvaz torn and lacking, repaired. Old binding, damaged.

Opening price: \$300

37

37. ספר צרי היגון - קרימונה, שי"ז

ספר צרי היגון, מוסר ופילוסופיה, מאת רבי שם טוב בן יוסף פאלקירה, [עם הגהות מאת ר' שאול בן שמעון]. קרימוני (קרימונה), שנת צ"י טו"ב [שי"ז 1557]. דפוס וויצינצו קונטי. מהדורה ראשונה.

בעמוד השער נדפס: "סגולת ספר צרי היגון, להשקיט הנפש מדאבון. כטוב חמשת מיני דגן, להשביע הגוף מרעבון". כ דף. גודל דפים משתנה. דף השער ומספר דפים אחריו הושלמו מעותק אחר. מצב טוב. כתמים ופגיעות קלות. (חתימות בעלים בכת"י עתיק: "אברהם אלברשוויילר"). כריכת בד חדשה. מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$400

36

36. Tashbetz – Cremona, 1556 – First Edition

Tashbetz, rulings and customs of the Maharam of Rothenburg. [Cremona]: Vincenzo Conti, [1556]. First edition.

Title page illustrated with a fine engraving. On the verso of the last leaf, an ancient inscription records the sale of the book: "Today, Wednesday, 2nd Iyar 1581... Meir son of Yaakov purchased from me this book of responsa and I received from him its worth. May he and his descendants merit to study from it and acquire more books. So says ---" (the names of the seller and buyer are deleted).

[6], 55 leaves. 18 cm. Good condition. Stains. Minor damage to several leaves. Upper margins of a few leaves are trimmed on text border, slightly affecting the headings. New leather binding. Wear and damage to the binding.

Opening price: \$600

35. Sefer HaAruch – Venice, 1553

Sefer HaAruch, glossary of difficult Talmudic vocabulary, in alphabetical order, by R. Natan son of Yechiel of Rome, with references by R. Shmuel Archivolti. Venice: Bragadin, [1553].

Ownership inscription on the title page: "Shimshon Havilio".

166 leaves. 29 cm. Fair-good condition. Stains. Worming, some restored. Title page mounted on paper for strengthening. Damage to title page and other leaves. New binding.

Opening price: \$300

36. ספר תשב"ץ - קרימונה, שט"ז - מהדורה ראשונה

ספר תשב"ץ, פסקי ומנהגי מהר"ם מרוטנבורג. [קרימונה, שט"ז 1556]. דפוס וויצינצו קונטי. מהדורה ראשונה. שער מאויר בתחריט נאה.

בצדו השני של הדף האחרון, רישום עתיק משנת ש"מ"א (1581) על מכירת הספר: "כהיו'נים] יו' ד' בית אייר שנת ש"מ"א קנה מאתי... האלוף מאיר בר יעקב שלי"ט זה הספר תשובות וקבלתי מאתו תמורתו ויזכה הוא וזרעו וזרעו זרעו להגות בו ולקנות ספרי'נים] אחר'נים]. נא'נים] ---" [שם הקונה ושם המוכר נמחקו בהעברת קוים].

[6], נה דף. 18 ס"מ. מצב טוב. כתמים. פגמים קלים במספר דפים. חיתוך דפים על גבול הטקסט בשוליים העליונים בדפים בודדים, עם פגיעה קלה בכותרות הדפים. כריכת עור חדשה. בלאי ופגמים בכריכה.

פתיחה: \$600

38. Or Einayim – Cremona, 1557 – Glosses – Handwritten Inscription by Rabbi Zundel of Salant

Or Einayim, on the topic of the Final Redemption and Mashiach, "the superiority of Israel and the good in store for the future", by R. Shlomo son of Avraham Peniel. Cremona: Vincenzo Conti, 1557.

Numerous glosses in early Ashkenazic handwriting (17th century; most consist of a summary of the topic discussed in that page or paragraph).

Stamps of "Beit HaMidrash Menachem Tzion in the Churva of R. Yehuda HaChassid, Jerusalem". An inscription appears on leaf 32 in the handwriting of R. Yosef Zundel of Salant: "L'Midrash Menachem Tzion".

The same page contains the signature of R. "David Tevele son of R. Shlomo Rabbi of London" – R. David Tevele Berlin of Gąbin and Jerusalem, son of R. Shlomo Rabbi of Prenzlau and London, and grandson of R. Tzvi Hirsh Rabbi of Berlin. See item 315.

32 leaves. 19 cm. Fair condition. Stains. Signs of past dampness. Damage and repaired tears to the title page and last leaf. The title page seems to be replaced from a different copy. New half-leather binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$600

38

38. אור עינים - קרימונה, שי"ז - הגהות - רישום בכת"י רבי זונדל מסלאנט

מ"ו שלמה נר"ו אב"ד לונדון" - רבי דוד טעבלי ברלין מגומבין וירושלים, בנו של רבי שלמה אב"ד פרענצלוי ולונדון ונכדו של רבי צבי הירש אב"ד ברלין (ראה אודותיו פריט 315).
 לב דף. 19 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. עקבות רטיבות. פגיעות וקרעים משוקמים בשער ובדף אחרון. דף השער הושלם כנראה מעותק אחר. כריכת חצי-עור חדשה.
 מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$600

37. Tzri HaYagon – Cremona, 1557

Tzri HaYagon, ethics and philosophy, by R. Shem Tov ben Joseph ibn Falaquera (including glosses by R. Shaul son of Shimon). Cremona: Vincenzo Conti, [1557]. First edition.

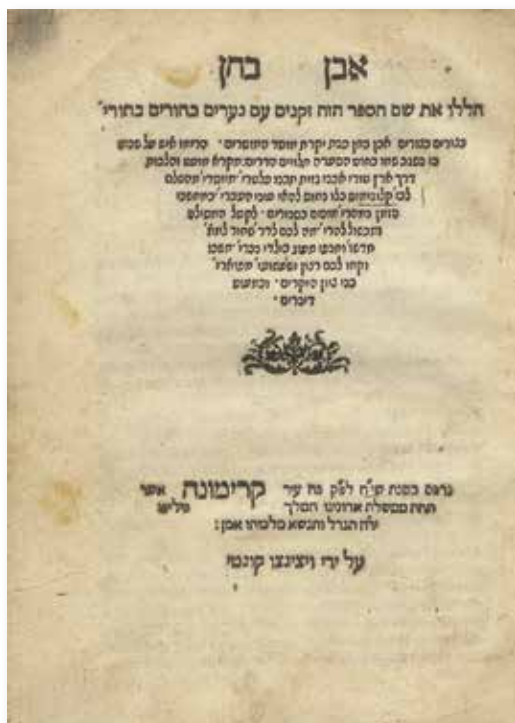
The title page states: "This book has the power to rid the soul of anguish as the five grains satisfy the body from hunger".

20 leaves. Page size varies. Title page and several subsequent leaves replaced from another copy. Good condition. Stains and minor damage. (Owner's signatures in early handwriting: "Avraham Albersweiler"). New cloth binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$400

ספר אור עינים, עיני גאולה ומשיח, "מעלת ישראל והטוב הצפון לעתיד", מאת רבי שלמה בן אברהם פניאל. קרימונה, שי"ז 1557.
 דפוס ויצניצו קונטי.
 הגהות רבות בכת"י אשכנזי עתיק [המאה ה-17] (רובן קיצור הנושא שבאותו עמוד או פסקה).
 חותמות של "ביהמ"ד מנחם ציון בחורבת ר"י החסיד בעה"ק ירושלם תובב"א". בדף לב רישום בכת"י של הצדיק רבינו יוסף זונדל מסלנט: "למדרש מנחם ציון".
 באותו עמוד: חתימת רבי "דוד הוא הקטן טעבלי בן הרב הגאון

40

40. Even Bochen – Cremona, 1558

Even Bochen, ethics and laws of proper behavior, by R. Kalonymus son of Kalonymus. Cremona: Vincenzo Conti, 1558.

Censor's signature on the last leaf.

32 leaves. 19 cm. Good condition. Stains. Markings within the text. Minor worming to last leaves, repaired. Old binding, detached. Damage to binding.

Opening price: \$400

39

40. ספר אבן בחן - קרימונה, שי"ח

ספר אבן בחן, דברי מוסר והלכות דרך ארץ, מאת רבי קלונימוס בן קלונימוס. קרימונה, שי"ח [1558]. דפוס ויצניצו קונטי.

חתימת צנזור בדף האחרון. לב דף. 19 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימונים בגוף הטקסט. נקבי עש קלים בדפים האחרונים, מודבקים בנייר דבק. כריכה ישנה, מנותקת. פגמים בכריכה.

פתיחה: \$400

39. ספר כריתות - קרימונה, שי"ח

ספר כריתות, כללי התלמוד, וזכרות עמו הברית לתת סדר בחלקיו ושעריו ובתיו וחדריו מוצאיו ומובאיו... מאת רבינו שמשון מקינון. קרימונה, שי"ח [1557]. דפוס ויצניצו קונטי.

מהדורה שנייה עם תיקונים. המו"ל כותב בשער הספר כי המהדורה הקודמת (קושטא רע"ו) היתה משובשת, וכי במהדורה זו "בררנו פסולת מתוך אוכל ולאחר מירוח כל הטעיות שבו הרי הוקבע ספר זה להיות תרומת קדש...".

רישומי בעלות בעמוד השער: "קנין כספי בימי חרפי אני יוסף בן סלימאן מיד מוסא חכם", "גואל אחרון הצעיר מטלוב רחמים מרכי ס"ט", "קודש ע"ן [עילוי נשמת] הח' [חכם]... עזרא היים מטלוב רחמים תנצב"ה אבי"ר".

עג דף. 21 ס"מ. שוליים רחבים. מצב טוב-בינוני. נייר בהיר ואיכותי. כתמים. סימני עש, משוקמים בחלקם בהדבקת נייר-דבק. עקבות רטיבות בחלק מהדפים. כריכה חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$400

39. Sefer Keritot – Cremona, 1557

Sefer Keritot, Talmudic methodology, by R. Shimshon of Chinon. Cremona: Vincenzo Conti, [1557].

Second edition with corrections. The publisher writes on the title page that the previous edition (Constantinople, 1516) was flawed, and the current edition is corrected and emended.

The title page contains ownership inscriptions: "Acquired with my money in my youth from Musa Chacham, I, Yosef ben Suleiman"; "The young Matloob Rachamim Mordechai"; "In the memory of Chacham... Ezra Chaim Matloob Rachamim".

73 leaves. 21 cm. Wide margins. Good-fair condition. Light-colored, high-quality paper. Stains. Worming, partially repaired. Signs of past dampness to some of the leaves. New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$400

41. שו"ת מהר"ם אלשקר - סביוניטה, שי"ד - מהדורה ראשונה

שאלות ותשובות רבי משה אלשקר. סביוניטה, שי"ד [1554]. דפוס טוביה פואה על יד קורנלייו אדיל קינד לבית הלוי. מהדורה ראשונה.

מספר הגהות קצרות בכת"י. חתימה בדף השער [בתוך המילים "שאלות ותשובות"]: "ישוע בכ"ר ---". בדף ו' חתימה קצוצה: "לי למקנה ישו--- קניתי אותו ב--- וארור הגונבו".

בדף האחרון נדפס דגל המדפיס של טוביה פואה.
קצט, [1] דף. 19.5 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים, טוב-בינוני. כתמים. כתמי רטיבות בחלק מהדפים. פגעי עש וקרעים, בדפים ראשונים ואחרונים, משוקמים באופן מקצועי. כריכה ישנה.

פתיחה: \$1100

41. Responsa of Maharam Alashkar – Sabbioneta, 1554 – First Edition

Responsa of R. Moshe Alashkar. Sabbioneta: Cornelio Adelkind for Tobias Foa, 1554. First edition.

Several brief handwritten notes. The title page bears the signature (within the words "She'elot U'Tshuvot"): "Yeshua son of R. ---". A trimmed signature appears on leaf 6: "Mine, Yeshu---, I acquired it... and cursed is the one who steals it".

The last leaf bears the printer's device of Tobias Foa.

199, [1] leaves. 19.5 cm. Condition varies, good-fair. Stains. Dampstains to some leaves. Worming and tears to the first and last leaves, professionally restored. Old binding.

Opening price: \$1100

42. טור אבן העזר - סביוניטה, שי"ג - מהדורה ראשונה עם בית יוסף - הגהות

ספר טור אבן העזר, עם בית יוסף. [סביוניטה, שי"ג 1553].

מהדורה ראשונה עם פירוש "בית יוסף" למרן רבי יוסף קארו בעל "שולחן ערוך". נדפסה בחיי המחבר. חלק אורח חיים וחלק יורה דעה נדפסו קודם לכן בוונציה, בשנת ש"י [דפוס יוטיניאן] ובשנת ש"יא [דפוס בראגדין], וחלק חושן משפט נדפס לאחר חלק זה, אף הוא בדפוס טוביה פואה בסביוניטה, בשנת ש"ט.

בדפי הספר הגהות בכתובה ספרדית עתיקה, רובן נפגעו בחיתוך השוליים.

עוֹתֵק חֶסֶר. ב-יט, כא-רלא דף. במקור: רלב דף. חסרים דף השער, הדף האחרון ודף כ (הדף האחרון מדפי המפתחות. הדף הראשון והאחרון הושלמו בצילום). דפים קיט-קכ נכרכו לאחר דף קלט. 32 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, עקבות רטיבות ובלאי. פגעי עש, עם פגיעה בטקסט במספר מקומות. קונטרסים מפורקים. הדבקות נייר לשיקום. קרע בדף רל בשוליו התחתונים עם פגיעה בטקסט, משוקם. כריכה חדשה, מנותקת.

י' זנה (קרית ספר, ז, תר"ץ, עמ' 484) רושם שינויים טיפוגרפיים בדף עד של מהדורה זו. לפנינו הוואריאנט עם 59 שורות בעמוד א' של דף זה. ראה חומר מצורף.

פתיחה: \$300

41

43

43. סור חושן משפט - מהדורה ראשונה עם בית יוסף - סביוניטה, שי"ט

סור חושן משפט, עם בית יוסף. סביוניטה, שי"ט [1559]. דפוס טוביה בן אליעזר פואה. מהדורה ראשונה עם פירוש "בית יוסף" למרן רבי יוסף קארו בעל ה"שולחן ערוך". בשער: רישומי בעלות שונים בכתב יד איטלקיים (רוב השמות החתומים נמחקו). בשולי הדפים: שתי גהות למדניות בכתב יד איטלקי. מחיקות צנוורה. בעמוד האחרון רישום צנוור וחתמתו משנת 1607.

שלב דף. 38 ס"מ. נייר עבה ואיכותי. מצב משתנה בין הדפים, מרבית הדפים במצב טוב-מאד. כתמים. מעט סימני עש. בדפים האחרונים כתמי פטריה, עם פגיעת בלאי בשולי הדף האחרון. הפינה העליונה של דף השער החתובה (חסרה). כריכת עור עתיקה (איטליה), משופשפת ומעט פגומה.

פתיחה: \$500

42

42. Tur Even HaEzer – Sabbioneta, 1553 – First Edition with Beit Yosef – Glosses

Tur Even HaEzer, with Beit Yosef. [Sabbioneta]: Tobias Foa, [1553]. First edition with the Beit Yosef commentary by R. Yosef Karo, author of the Shulchan Aruch. Printed in the lifetime of the author. The Orach Chaim and Yoreh De'ah sections were printed earlier in Venice, in 1550 [by Justinian] and 1551 [by Bragadin], and the Choshen Mishpat section was printed later, also by Tobias Foa in Sabbioneta, in 1559. Marginal notes in early Sephardic script, most trimmed. Incomplete copy. 2-19, 21-231 leaves. Originally: 232

leaves. Lacking title page, last leaf and leaf 20 (last leaf of the indexes). First and last leaf were replaced with photocopies). Leaves 119-120 were bound after leaf 139. 32 cm. Fair condition. Stains, signs of past dampness and wear. Worming, affecting text in some places. Detached sections. Repairs. Marginal text (repaired) to bottom of leaf 230, affecting text. New binding, detached.

I. Sonne (Kiryat Sefer, 7, 1930, p. 484) notes typographic differences on leaf 74 of this edition. This book is the variant with 59 lines on p. 74a. See enclosed material.

Opening price: \$300

44. Pardes Rimonim – Sabbioneta, 1554 / Birchot Maharam – Riva De Trento, 1559

Two incomplete copies of books printed in Italy:

1. Pardes Rimonim, on Talmudic Aggadot, by R. Shem Tov ibn Shaprut. [Sabbioneta]: Tobias Foa, [1554]. First edition.

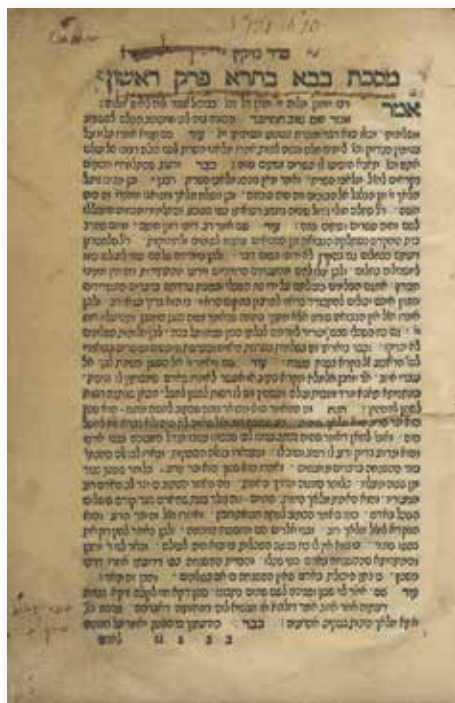
Censor deletions on two leaves. Handwritten inscriptions. Leaf [7] contains a signature: "Shmuel Sanguini" (this name appears amongst the signatures of the company of the Kabbalist R. Eliezer Nachman Foa of Venice, in the preface to his book Midrash BeChidush, Venice 1641).

2-51, [1] leaves. Originally: 51, [1] leaves. Lacking title page and bottom half of the last leaf with printer's device (replaced with photocopies). Bound out of sequence. 20.5 cm. Fair condition. Stains, some dark and large. Worming affecting text. New binding.

2. Birchot Maharam, laws of blessings over food, by the Maharam of Rothenburg. [Riva De Trento, 1559]. Only edition.

2-18 leaves. Originally: 18 leaves. Lacking title page (replaced with photocopy). 15 cm. Fair-poor condition. Stains. Several handwritten inscriptions. Worming and tears with loss to text (the leaves were professionally restored). Mold stains. New binding. Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$500

44

44. ספר פרדס רמונים - סביוניטה, שי"ד / ספר ברכות מהר"ם - ריווא דטרינטו, שי"ט

פגעי עש, עם פגיעה בטקסט. כריכה חדשה.
 2. ספר ברכות מהר"ם, הלכות ברכות האכילה, מאת המהר"ם מרוטנבורג. [ריווא דטרינטו, שי"ט 1559]. מהדורה יחידה.
 ב-יח דף. במקור: יח דף. חסר דף השער (הושלם בצילום). 15 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. כתמים. מספר רישומים בכתב-יד. פגעי עש וקרעים משוקמים (הדפים עברו שיקום מקצועי), עם פגיעה וחסרון בטקסט. כתמי פטריה ועובש. כריכה חדשה.
 מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$500

43. Tur Choshen Mishpat – First Edition with Beit Yosef – Sabbioneta, 1559

Tur Choshen Mishpat, with Beit Yosef. Sabbioneta: Tobias Foa, 1559. First edition with the Beit Yosef commentary by R. Yosef Karo (author of the Shulchan Aruch).

The title page contains various ownership inscriptions in Italian script (most of the names of the signees are erased). Two scholarly marginal notes in Italian script. Censor deletions. Censorship inscription and signature on the last page, dated 1607.

332 leaves. 38 cm. Thick, high-quality paper. Condition varies, most of the leaves in excellent condition. Stains. Slight worming. Mold stains to the last leaves, with wear affecting margins of the last leaf. The top corner of the title page is cut (lacking). Contemporary leather binding (Italy), rubbed and slightly damaged.

Opening price: \$500

שני ספרים חסרים מדפוסי איטליה:
 1. ספר פרדס רמונים, על הגדות[!] התלמוד, מאת רבי שם טוב אבן שפרוט. [סביוניטה, שי"ד 1554]. דפוס טוביה פואה. מהדורה ראשונה.
 מחיקות צנוורה בשני דפים. רישומים בכתב-יד. חתימה בדף [1]: "שמואל סגויני יצ"ו" [בשם זה חתום אחד מחבורתו של המקובל רבי אליעזר נחמן פואה מוונציה, בהקדמה לספרו "מדרש בחדוש", ונציה ת"א].
 ב-נא, [1] דף. במקור: נא, [1] דף. חסר דף השער וחציו התחתון של הדף האחרון עם דגל המדפיס (הושלמו בצילום). סדר הדפים משובש. 20.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, חלקם כהים וגדולים.

46a

45. Toaliyot HaRalbag – Riva de Trento, 1560 – First Edition

Toaliyot HaRalbag, in the order of the five books of the Torah and Neviim Rishonim, by R. Levi son of Gershon. Riva de Trento: [Antonio Bruin], 1560. First edition.

In his commentaries on the Torah and Neviim, the Ralbag wrote the lesson and moral learnt from each verse and section. This book is a compilation of all the morals which the Ralbag included in his commentaries to Torah and Neviim Rishonim.

A Latin inscription (censorship authorization) appears on the title page, dated 1613.

40; 27 leaves. 19 cm. Good-fair condition. Stains. Minor wear to some leaves. Worming affecting text to approx. first 20 leaves. Early binding, damaged.

Opening price: \$400

45

46. ספר "ביאורים" לרבי ישראל איסרלן - ריווא דטרינטו, שכ"ב - חתימת רבי נתנאל ווייל בעל "קרבן נתנאל"

שווארצוואלד, ולאחר מכן עבר לכהן כאב"ד העיר קרלסרוה והגלילות. נתפרסם במיוחד בחיבורו המקיף על הלכות הרא"ש 'קרבן נתנאל' שנדפס במהדורות הש"ס. במהלך חייו שבע נדודים ותלאות ועמד בסכנות מוות, אך ניצל מספר פעמים בדרך נסית. על פי המסופר, בעת הבאתו לקבורה נעשה נס 'קפיצת הדרך' למשתתפי ההלוויה, והדבר אף נרמז בנוסח מצבתו.

כד דף. 17 ס"מ. מצב בינוני. במרכז השער קרע גס עם חסרון (משוקם ומושלם בצילום). בצדו השני של הדף הושלמה בצילום מחצית הדף). שולי דף השער חתוכים עם פגיעה במסגרת השער. כתמים. עקבות רטיבות ופטריה בחלק מהדפים. סימני עש עם פגיעה בטקסט. כריכה חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$600

ספר ביאורים על פירוש רש"י לחמישה חומשי תורה, מאת רבי ישראל איסרלן. ריווא דטרינטו, [שכ"ב 1562]. [דפוס יעקב מרקריאה].

בראש העמוד הריק, בדף כג/ו, חתימת בעלים [דהויה מעט]: "מגן הוא לכל החותם בו הק' נתנאל ווייל". כפי הנראה, לפנינו חתימת ידו של הגאון רבי נתנאל ווייל בעל "קרבן נתנאל".

הגאון רבי נתנאל ווייל (תמ"ז-תקכ"ט, אוצר הרבנים 16479), מגזע מהר"ם מרוטנבורג ומהר"י ווייל - המהרי"ו. מגדולי גאוני פוסקי דורו. בהיותו בן חמש נהרג אביו על קידוש-השם בפרעות שערבו תושבי עירו ביהודים. בגיל עשר נשלח על ידי אמו לעיר פראג, שם היה לתלמידו המובהק של רבי אברהם ברודא אב"ד העיר. לאחר פטירת רבו עמד במקומו במסירת שיעורים לתלמידים בשיבתו בפראג [לצדו של רבי יהונתן אייבשיץ]. לאחר גירוש היהודים מפראג, נתמנה לאב"ד במאהרינגען שבמחוז

45. ספר תועלויות הרלב"ג - ריווא דטרינטו, שכ"ב - מהדורה ראשונה

ספר תועלויות הרלב"ג, על סדר חמישה חומשי תורה ונביאים ראשונים, מאת רבי לוי בן גרשון. ריווא דטרינטו, שכ"ב [1560]. [דפוס אנטוני ברואין]. מהדורה ראשונה.

בפירושו על התורה והנביאים כתב המחבר את הלימוד ו"התועלת" הנלמדים מכל פסוק ופרשה. בספר זה לוקטו כל התועלויות שכתב הרלב"ג בפירושו על התורה ונביאים ראשונים. יישום בלטינית [אישור צנזור] בדף השער, משנת 1613.

מ; כו דף. 19 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. בלאי קל בחלק מהדפים. פגעי עש עם פגיעה בטקסט בכעשרים מהדפים הראשונים. כריכה עתיקה. פגמים בכריכה.

פתיחה: \$400

46b

47. ספר שרש ישי - לרבי שלמה אלקבץ בעל "לכה דודי" - קושטא, שכ"א - מהדורה ראשונה

ספר שרש ישי, פירוש על מגילת רות, מאת רבי שלמה הלוי אלקבץ - מחבר "לכה דודי". קושטא, [שכ"א 1561]. דפוס שלמה ן' אושקי. מהדורה ראשונה, נדפסה בחיי המחבר.

תיקונים ומחיקות בכתב-יד איטלקי בדף אחד. מספר מחיקות צנוורה.

רישום בעלות בשולי דף השער: "שייך להרב הגביר כו' כו' מו"ה זוסמאן נר"ו יעבץ יצ"ו קק"ק [קהילת קודש קולנה] לאמוע" [אביו של הסופר וההיסטוריון זאב יעבץ]. צו דף. 20 ס"מ. מצב טוב. נייר עבה ואיכותי. כתמים. כתמים ובלאי קל בדף השער ודפים בודדים נוספים. סימני עש קלים במספר מקומות בשוליים הפנימיים, משוקמים בהדבקת נייר דבק. כריכה חדשה.

פתיחה: \$1800

47. Shoresh Yishai – By Rabbi Shlomo Alkabetz, Author of Lecha Dodi – Constantinople, 1561 – First Edition

Shoresh Yishai, commentary on Megillat Ruth, by R. Shlomo HaLevi Alkabetz - author of Lecha Dodi. Constantinople: Solomon ibn Usque, [1561]. First edition, printed in the author's lifetime.

Corrections and deletions in Italian script on one leaf. Several censor deletions.

Ownership inscription in the margin of the title page: "Belongs to the wealthy R. Zusman Yavetz of Kolno, Łomża" (father of writer and historian Zev Yavetz).

96 leaves. 20 cm. Good condition. High-quality, thick paper. Stains. Stains and light wear to the title page and a few other leaves. Slight worming to inner margins in several places, repaired. New binding.

Opening price: \$1800

47

46. Biurim by Rabbi Yisrael Isserlein – Riva de Trento, 1562 – Signature of Rabbi Netanel Weil, Author of Korban Netanel

Supercommentary to Rashi on the Five Books of the Torah, by R. Yisrael Isserlein. Riva de Trento: [Jacob Marcaria, 1562].

The top of the blank page, p. 23a, bears an owner's signature (slightly faded): "...Netanel Weil". This appears to be the signature of the great Torah scholar R. Netanel Weil, author of Korban Netanel.

R. Netanel Weil (1687-1769, Otzar HaRabbanim 16479) was a descendant of the Maharam of Rothenburg and R. Yaakov Weil – the Mahariv, and a leading Torah scholar and posek of his times. His father was murdered in a pogrom which took place in his city when he was five years old. At the age of ten, his mother sent him to Prague, where he became a prominent disciple of R. Avraham Broda, the rabbi of the city. After his teacher's demise, he succeeded him in delivering lectures to the disciples of his yeshiva in Prague (together with R. Yehonatan Eybeschütz). Following the expulsion of the Jews from Prague, he was appointed rabbi of Mühringen, Schwarzwald, and later of Karlsruhe and the region. He is especially famed for his comprehensive composition on the Rosh - Korban Netanel, later printed in editions of the Shas. During the course of his lifetime, he was forced to wander extensively, enduring tribulations and even facing mortal danger, yet he was miraculously saved several times. During his funeral, the participants' way was allegedly miraculously shortened (kefitzat haderech), this is hinted to in the epitaph upon his tombstone.

24 leaves. 17 cm. Fair condition. Large tear with loss to the center of the title page (repaired and replaced with a photocopy). On the verso, half the page is replaced with a photocopy). Title page trimmed affecting title border. Stains. Signs of past dampness and mold stains to some leaves. Worming affecting text. New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$600

49

49. מדרש תנחומא - מנטובה, שכ"ג

ספר תנחומא, הנקרא ילמדנו הוא מדרש על חמשה חומשי תורה. מנטובה, שכ"ג [1563]. דפוס יקומו רופינילו. מהדורה זו נערכה ע"י רבי עזרא מפאנו, ונוספו בה קטעים חדשים מן המדרש, שלא נדפסו במהדורות קודמות ונציה שקדמו לה. על פי מהדורה זו נדפסו כל המהדורות הבאות נראה: שלמה בובר, מבוא התנחומא, פרק יד, עמ' 180-163].

קו דף. 29.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. קרעים משוקמים בדף השער (בפינתו השמאלית העליונה הודבקו פיסות נייר) עם פגיעה במסגרת השער ובטקסט בצדו השני. הערת המדפיס בשולי דף עא/2 קצוצה מעט. מעט רישומים וסימונים. פגמים קלים. כריכה ישנה עם שדרת עור עתיקה. בלאי ופגמים בכריכה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$600

48

48. Meir Iyov – Riva di Trento-Venice, 1562-1567

Meir Iyov, commentary to the Book of Iyov (including the text of Iyov), by R. Meir son of R. Yitzhak Arama. [Riva di Trento]-Venice: Antonio Bruin and Giorgio di Cavali, [1562-1567].

The book was printed in two places. The gatherings of the first half of the book were printed in Riva di Trento, 1562, while the gatherings of the second half were printed in Venice, 1567 (perceptible differences in the typeface and typography of the pages). There are variations between different copies as to the first gathering. In this copy, the first gathering (including the title page) was printed in Venice (see Bibliography of the Hebrew Book, no. 182214 and no. 182224).

48. מאיר איוב - ריווא דטרינטו-ונציה, שכ"ב-שכ"ז

מאיר איוב, פירוש על ספר איוב [עם הפנים], מאת רבי מאיר ב"ר יצחק עראמה. [ריווא דטרינטו-ונציה, שכ"ב-שכ"ז 1562-1567].

דפוס אנטוניאו ברואין ודפוס זורזי די קבאלי.

הספר נדפס בשני מקומות. הקונטרסים בחציו הראשון של הספר נדפסו בריווא דטרינטו שכ"ב, בעוד הקונטרסים בחציו השני נדפסו בונציה שכ"ז [ההבדלים ניכרים בצורת האותיות ובטיפוגרפיה של העמוד]. קיימים שינויים בין הטפסים לגבי הקונטרס הראשון. בעותק שלפנינו הקונטרס הראשון (כולל השער) נדפס בונציה [ראה רישומי מפעל הביבליוגרפיה מס' 182214 ומס' 182224].

בדף השער מופיעה השורה "והוגה ע"י ויטוריו אליאנו... וצ"ל", שנשמטה ממרבית הטפסים.

רישומי בעלות במספר מקומות של "הצעיר שלמה די מדינה". בדף אחרון רישום לידה בכת"י תימני משנת א'תתפ"נ-] לשטרות [ה'תק"ל ליצירה 1770 בערך].

קכד דף. 20.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני עש קלים ומעט פגמים. רישומים. שיקום בדף אחרון. כריכת חצי עור חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$400

The title page contains the line: "Corrected by Vittorio Eliano...", which was omitted from most copies.

Ownership inscriptions in several places of "the young Shlomo de Medina". Birth inscription on the last leaf in Yemenite script from [ca. 1770].

124 leaves. 20.5 cm. Good condition. Stains. Minor worming and slight damage. Inscriptions. Last leaf repaired. New half-leather binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$400

51. מאור עינים לרבי עזריה מן האדומים - מהדורה ראשונה - מנטובה, של"ד - ספר שהוחרם מיד לאחר הופעתו

ספר מאור עינים, מאת רבי עזריה מן האדומים. מנטובה, של"ד [1574].

נחלק לשלשה חלקים: קול אלקים [על רעידת האדמה בפירארה בשנת של"א], הדרת זקנים [על תרגום התורה ליוונית], אמרי בינה [מאמרים ודרושים שונים].

רבי עזריה מן האדומים [די רוסי] (רע"ב-של"ח, אוצר הרבנים 16731) חכם איטלקי, בקי בתורה ובמדעים. ספרו "מאור עינים" הוחרם מיד לאחר הופעתו על ידי רבני איטליה, שמצאו בו דברים הנוגדים את רוח המסורת ולוול בדברי חז"ל. הספר הובא לפני רבי יוסף קארו - מרן הבית יוסף, שצוה להחרים את הספר אך החרם לא יצא לפועל. המהר"ל מפראג התבטא על הספר במילים חריפות מאד, וידוע כי חיבורו "באר הגולה" נתחבר כתגובה לספר זה [על אף היחס השלילי לספר, היו מחברי ספרים שהביאו דברים בשמו, וה"שדי חמד" כתב להמליץ עליהם, וכתב כי העובדה שהחרם של מרן הבית יוסף לא יצא לבסוף אל הפועל, היא אות משמים כי הספר ראוי לבא בקהל].

במהלך הפולמוס על הספר הותנה עם רבי עזריה כי יסיר ממנו ששה דפים (נב-נג, פא-פב, פז-פח) בהם הובאו דעות פסולות, ויחליפם בדפים אחרים, ובנוסף ידפיס ויצרף לספר את השגתו של רבי משה פרובינצאלו על דבריו.

ד"ר מהלמן כותב ברישומיו על הכריכה הפנימית כי הדפים פא-פב בספר הם מהדפים המקוריים שלא הוחלפו באחרים. אולם לפי בדיקתנו, נראה שבעותק זה כל הדפים הם המתוקנים [ראה צילום מצורף]. בסוף הספר צורפו שני דפי "השגה" מאת רבי משה פרובינצאלו, ולאחר מכן ארבעה דפים עם "תשובה להשגה" מאת המחבר.

שלש הגהות בכת"י מזרחי עתיק בדפי הספר. בראש השער חתימה [קצוצה]: "...בכמה"ר יום טוב הכהן". בדף שאחרי השער חותמת: "המקוה ישועת אל, ישראל בכמה"ר יום טוב הכהן". חתימות נוספות בשער: "הצעיר חי משה פיגוטו" [מרבני ארם צובא, מחבר "ויחל משה" נפטר תקע"ו, ראה אודותיו: לקדושים אשר באר"ץ, אות תנב], חתימת "יהושע צורוגון".

קצד דף. 21 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. סימני עש. פגיעות משוקמות בדפים ראשונים ואחרונים. כריכת חצי-קלף חדשה. מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$1500

50

50. Menorat HaMaor – Mantua, 1563

Menorat HaMaor, by R. Yitzchak Aboab. Revised edition "according to expert scribes and based on an old and correct manuscript". Mantua: Efraim son of Isaac, Meir son of Moses Heilpron of Venice and Meir son of Efraim of Padua, 1563. Third edition.

The title page contains ownership inscriptions: "This book is mine, the young Avraham HaKohen"; "Eliyahu Kohen"; "This book is from the Yeshiva of the wealthy and pious Eliyahu HaKohen". Several glosses and inscriptions.

116 leaves. Large tear with significant loss to leaf 113. 29.5 cm. Fair condition. Stains and wear. Tears (repaired), damage and worming to title page and several more leaves. Signs of past dampness and mold stains to many leaves. New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$400

49. Midrash Tanchuma – Mantua, 1563

Tanchuma, called Yelamdenu, a Midrash on the Five Books of the Torah. Mantua: Giacomo Ruffinelli, 1563.

This edition was arranged by R. Ezra of Fano, with the addition of new sections of the Midrash, which were not printed in the Constantinople and Venice editions preceding it. All subsequent editions were based on this edition (see: Shlomo Buber, Mevo HaTanchuma, Chapter 14, pp. 163-180).

106 leaves. 29.5 cm. Fair-good condition. Stains and wear. Tears (repaired) to the title page (top left corner repaired with pieces of paper) affecting the border and the text on the verso. Printer's note at the bottom of p. 71b slightly trimmed. A few inscriptions and marks. Minor damage. Old binding with early leather spine. Wear and damage to the binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$600

50. מנורת המאור - מנטובה, שכ"ג

ספר מנורת המאור, לרבי יצחק אבוהב. מהדורה מתוקנת "על פי סופרים בקיאים ועל פי ספר כתוב יד ישן ומוגה". מנטובה, שכ"ג 1563. מהדורה שלישית. דפוס אפרים בן יצחק, מאיר בן הקדוש משה היילפרון מוינציאה ומאיר בן אפרים מפדובה. רישומי בעלות בדף השער: "זה הספר שלי הצעיר אברהם הכהן"; "אליהו כהן"; "זה הספר הוא מהישיבה של הגביר הצדיק נ"ג אליהו הכהן ז"ל". מספר הגהות ורישומים.

קיו דף. קרע גדול עם חסרון ניכר בדף קיג. 29.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. קרעים משוקמים בהדבקת נייר גסה, פגמים ונוקי עש בדף השער ובדפים נוספים. עקבות רטיבות וסימני פטריה בדפים רבים. כריכה חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$400

51. Meor Einayim by Rabbi Azaria de Rossi – First Edition – Mantua, 1574 – Banned Immediately after Publishing

Meor Einayim, by R. Azaria de Rossi (min HaAdumim). Mantua, 1574.

Divided into three parts: Kol Elokim (account of the earthquake in Ferrara in 1570), Hadrat Zekenim (about the Septuagint) and Imrei Bina (various essays and homilies).

R. Azaria de Rossi (1512-1578, Otzar HaRabbanim 16731) was an Italian scholar, proficient in Torah and science. His book Meor Einayim was banned by Italian rabbis immediately after its publishing, having found it containing teachings opposing tradition and disrespectful to the words of Chazal. The book was brought before R. Yosef Karo – the Beit Yosef, who ordered the book to be banned, yet the ban was never applied. The Maharal sharply criticizes the book and his book Be'er HaGolah was reputedly written in response to this book (despite the book's negative standing, there are authors who quote it and the Sdei Chemed endorses them, writing that the fact the Beit Yosef's ban was never applied is a sign from Heaven that the book is acceptable).

During the controversy over the book, a condition was made with R. Azaria that six leaves (52-53, 81-82, 87-88) containing unfit ideas must be replaced, and that he print and attach to his book the objection of R. Moshe Provençal to his words.

Dr. Mehlman writes on the endpaper that leaves 81-82 of the book are the original, non-replaced leaves. However, our research seems to show that in this copy, all the leaves are of the replacements (see enclosed photocopy). Two leaves of "objection" by R. Moshe Provençal were bound at the end of the book, followed by four leaves with the author's "response to the objection".

Three notes in early Oriental handwriting appear in the book. The top of the title page contains a (trimmed) signature: "...son of R. Yom Tov HaKohen". The subsequent leaf contains a stamp: "Who is hoping for salvation of G-d, Yisrael son of R. Yom Tov HaKohen". Additional signatures on the title page: "Chai Moshe Picciotto" (rabbi in Aleppo, author of VaYechal Moshe. Died 1816, see: Likdoshim Asher BaAretz, entry 452), signature of "Yehoshua Zorogon".

194 leaves. 21 cm. Good-fair condition. Stains. Worming. Repaired damage to first and last leaves. New half-parchment binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$1500

51

53. שאלות ותשובות מהגאונים - מנטובה, שנ"ז - חתימת רבי צבי הירש לעהרין מאמסטרדם

שאלות ותשובות מהגאונים. מנטובה, [שנ"ז 1597]. דפוס שלמה בן שמואל מנורצי.

קובץ מעובד של תשובות הגאונים. כולל 400 שאלות ותשובות קצרות. רוב השאלות בעניני "חושן משפט" ומקצתן בדיני "אבן העזר". לפנינו הדפסה שלישית של החיבור, שנדפס לראשונה בקושטא שלי"ה, כפי שנכתב בשער.

חתימה בדף השער: "הצב"י הירשל לעהרן ס"ט" - חתימת הצדיק מאמסטרדם רבי צבי הירש לעהרין (תקמ"ד-תרט"ו), מייסד וראש חברת "פקוא"מ - פקידי ואמרכלי ערי הקודש" אשר ריכזה את כל גביית התרומות למען ארצה"ק בכל קהלות הו"ד (הולנד ודייטשלנד - קהילות מערב ומרכז אירופה) והעבירה אותן ליעדן, לטובת ישוב ארץ הקודש.

לו דף. 18.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים. קרעים משוקמים במספר דפים. כריכה חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$400

53. She'elot U'Tshuvot MeHaGeonim – Mantua, 1597 – Signature of Rabbi Tzvi Hirsh Lehren of Amsterdam

She'elot U'Tshuvot MeHaGeonim (Gaonic responsa). Mantua: Solomon ben Samuel of Norzi, [1597].

An edited collection of responsa from the Geonim. Includes 400 brief responsa. Most questions relate to topics in Choshen Mishpat, while some concern laws of Even HaEzer. This is the third printing of this work, first printed in Constantinople in 1575, as stated on the title page.

The title page bears the signature: "HaTzvi Hirshel Lehren" – signature of R. Tzvi Hirsh Lehren (1784-1855), founder and head of the "Pekuam – Pekidim and Amarkalim of the Holy Cities" society, which centralized the raising of funds for Eretz Israel from all communities of Western and Central Europe, transferring them onwards to benefit the settlement in the Holy Land.

36 leaves. 18.5 cm. Fair-good condition. Stains. Tears to several leaves, repaired. New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$400

53

52. Mahalach Shvilei HaDaat – Mantua, 1578

Mahalach Shvilei HaDaat, grammar book by R. Moshe Kimchi, with a commentary by R. Eliyahu Bachur. Mantua, 1578.

[60] leaves. 14 cm. Fair-good condition. Stains and wear. Traces of water damage. Title page nearly completely detached. Marginal creases to the title page. Contemporary leather binding, worn. Bookplate. Ownership inscriptions on the endpapers.

Opening price: \$400

52

52. ספר מהלך שבילי הדעת - מנטובה, של"ח

ספר מהלך שבילי הדעת, ספר דקדוק מאת רבי משה קמחי, עם פירושו רבי אליהו בחור. מנטובה, של"ח [1578].

[60] דף. 14 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. עקבות רטיבות. דף השער מנותק כמעט לגמרי. קמטים בשולי דף השער. כריכת עור עתיקה, בלוייה. תו ספר. רישומי בעלות בדפי הכריכה.

פתיחה: \$400

54. Five Incomplete Books – Printed in Turkey – 16th Century

Five incomplete books printed in Turkey in the 16th century:

1. Taamei HaMitzvot, by R. Menachem Recanati. [Constantinople: Eliezer Soncino, 1544]. First edition. [95] leaves. Originally: [96] leaves. Lacking title page (replaced with photocopy). 15 cm. Good-fair condition. Stains. Worming. Last few leaves replaced from another copy. New binding.

2. Sefer Yuchasin, chronicle from Adam and order of Torah transmission, by R. Avraham Zacuto, with the letter of R. Sherira Gaon. [Constantinople: Brothers Solomon and Joseph Yavetz, 1566]. First edition. [2-141], [144-160], [165-176] leaves. Originally: [176] leaves. Lacking 7 leaves (replaced with photocopies): title page, leaves [142-143] and [161-164]. Leaves bound out of sequence in several places. Leaf [3] was bound upside-down. 20 cm. Condition varies, fair. Thick paper. Stains. Worming and a few tears, roughly repaired. New leather binding.

3. Maamar Mordechai, commentary to Megillat Esther, by R. Shem Tov Melamed HaRoffe. Constantinople: Joseph son of Isaac Yavetz, [1585].

1, 4-72 leaves. Originally: 72 leaves. Leaves 2-3 are missing (replaced with photocopies). 19 cm. Fair condition. Stains. Worming affecting text. Signs of past dampness and mold stain to some leaves. New binding.

4. Igeret Shmuel, commentary to Megillat Ruth, by R. Shmuel Uceda. [Kuru Cesme (near Constantinople): Dona Reyna widow of Don Joseph Nasi by Joseph son of Isaac Ascaloni, 1597].

Leaf [3], [5-81], [84] leaves. Originally: [84] leaves. Lacking 5 leaves: [1-2], [4], [82-83]. Leaf [3] torn, detached and incomplete. 18.5 cm. Fair-poor condition. Stains and wear. Worming and tears affecting text, repaired with adhesive tape. Signs of past dampness and severe mold stains. New binding.

5. Minchat Kohan, composition on the topic of Mesorah, the proper spelling of words in the Torah, by R. Yosef son of Shneur HaKohen. [Kuru Cesme

54

(near Constantinople): Dona Reyna widow of Don Joseph Nasi, 1597].

Fragments of the book. [13] out of the original [80] leaves. 13.5 cm. Poor condition. Stains and extensive wear. Severe worming. Large open tears. All the leaves were repaired with adhesive paper across the whole leaf. New binding.

5 books. Size and condition vary.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$700

54. חמישה ספרים חסרים - דפוסי טורקיה - שנות הש'

חמישה ספרים חסרים מדפוסי טורקיה בשנות הש':

1. ספר טעמי המצות, מאת רבי מנחם ריקאנאטי. [קושטא, ש"ד 1544]. דפוס אליעזר שונצינו. מהדורה ראשונה.

[95] דף. (במקור: [96] דף. חסר דף השער והושלם בצילום). 15 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. סימני עש. מספר דפים אחרונים הושלמו מעותק אחר. כריכה חדשה.

2. ספר יוחסין, דברי הימים מאדם הראשון ושלשלת קבלת התורה, מאת רבי אברהם זכות, עם אגרת רב שרירא גאון. [קושטא, שכ"ו 1566]. דפוס האחים שלמה ויוסף יעבץ. מהדורה ראשונה.

[141-2], [140-144], [160-165], [176-176] דף. (במקור: [176] דף. חסרים 7 דפים והושלמו בצילום: דף השער, [142-143], [164-164]). שיבוש בסדר הדפים במספר מקומות. דף [3] נכרך במהופך. 20 ס"מ. מצב משתנה, בינוני נייר עבה. כתמים. פגעי עש ומעט קרעים, משוקמים בהדבקה גסה. כריכת עור חדשה.

3. ספר מאמר מרדכי, פירוש על מגילת אסתר, לרבי שם טוב מלמד הרופא. [קושטא, שש"ה 1585]. דפוס יוסף בן יצחק יעבץ.

א, ד-עב דף. (במקור: עב דף. חסרים: דפים ב-ג והושלמו בצילום). 19 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. נזקי עש עם פגיעה בטקסט. עקבות רטיבות ופטריה בחלק מהדפים. כריכה חדשה.

4. ספר אגרת שמואל, ביאור על מגילת רות, מאת רבי שמואל אחיזאדא. [קורוג'ישמי (סמוך לקושטא), שני"ז 1597]. דפוס ריינה אלמנט דון יוסף הנשיא על ידי יוסף בן יצחק אשקלוני.

דף [3], [5-81], [84] דף. (במקור: [84] דף. חסרים 5 דפים: [2-1], [4], [83-82]). דף [3] קרוע, מנותק וחסר. 18.5 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. כתמים ובלאי. פגעי עש וקרעים משוקמים בהדבקה נייר דבק גס, עם פגיעה בטקסט. עקבות רטיבות וסימני פטריה ועובש קשים. כריכה חדשה.

5. ספר מנחת כהן, חיבור בענייני המסורה, חסרות ויתרות שבתורה, מאת רבי יוסף בן שניאור הכהן. [קורוג'ישמי (סמוך לקושטא), שני"ח 1597]. דפוס ריינה אלמנט דון יוסף הנשיא.

קטעים חלקיים מהספר. [13] דף מתוך [80] דפים במקור. 13.5 ס"מ. מצב גרוע. כתמים ובלאי רב. פגעי עש קשים. קרעים גדולים עם חסרון. כל הדפים שוקמו על ידי הדבקה נייר דבק גס על פני כל הדף. כריכה חדשה.

5 ספרים. גודל ומצב משתנים.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$700

55. Four Books Printed in Venice – 1519-1607

Four books printed in Venice, in the years 1519-1607.

1. Likutei HaPardes, Halachic rulings of Rashi. [Venice]: Daniel Bomberg, [1519]. First edition.

[2]-[32] leaves. Lacking title page and last three leaves (replaced with photocopies). 23 cm. Poor condition. Stains. Worming. All leaves coated on both sides with adhesive paper (like lamination). Last leaves detached. New binding.

2. Birchat Avraham, disquisitions on the laws of blessings and handwashing, by R. Avraham Treves. [Venice]: Alvise Bragadin, [1552]. First edition.

3, 9-356 leaves. Lacking title page and leaves 2, 4-8, 357-361. Leaf 3 detached, with tear affecting text. Tear to leaf 9 affecting text. 20.5 cm. Condition varies, fair-poor. Stains and wear. Worming. Repairs. New binding.

3. Mar'ot HaTzoveot, commentary on Neviim Rishonim and Acharonim, by R. Moshe Alshech. Venice: Zuan (Giovanni) di Gara, [1603-1607]. First edition.

68; 62; 67-144 leaves. 30 cm. Fair condition. Stains and wear. Worming. Tears to title page, repaired. Large tears to several leaves, affecting text. New binding.

4. Neviim Acharonim and Ketuvim, with Rashi's commentary. Venice: Giovanni di Gara, [1607].

The last two pages at the end of the book contain an index of Haftot in early Yemenite script.

220, [1], [221]-450, 443-447 leaves. Lacking leaf 217. 19.5 cm. Fair condition. Stains and wear. Marginal tears to several leaves affecting text. Title page and leaves 2, 54 and 217 apparently replaced from another copy. New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$800

55

55. ארבעה ספרים מדפוס ונציה - רע"ט-ש"ז

ארבעה ספרים שנדפסו בוונציה, בין השנים רע"ט-ש"ז 1519-1607.

1. ספר ליקוטי הפרדס, פסקי הלכות לרש"י. [ונציה, רע"ט 1519]. דפוס דניאל בומברג. מהדורה ראשונה.

[2]-[32] דף. חסרים דף השער ושלושת הדפים האחרונים (הושלמו בצילום). 23 ס"מ. מצב גרוע. כתמים. פגעי עש. כל הדפים הודבקו משני צדיהם בנייר דבק (כמו למינציה). הדפים האחרונים מנותקים. כריכה חדשה.

2. ספר ברכת אברהם, פלפולים בהלכות ברכות ונטילת ידיים, מאת רבי אברהם טריוויש. [ונציה, שי"ב 1552]. דפוס אלוויוזא בראגדין. מהדורה ראשונה.

ג, ט-שנו דף. דף השער ודפים ב, ד-ה, שנו-שסא חסרים. דף ג מנותק וקרוע עם פגיעה בטקסט. בדף ט קרע עם פגיעה בטקסט. 20.5 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים, בינוני-גרוע. כתמים ובלאי. פגעי עש. שיקומים בנייר דבק. כריכה חדשה.

3. ספר מראות הצבאות, פירוש על נביאים ראשונים ואחרונים, מאת רבי משה אלשיך. ונציה, [ש"ג-ש"ז 1603-1607]. דפוס זואן דגארה. מהדורה ראשונה.

סב; סז-קמד דף. 30 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. סימני עש. קרעים בדף השער, משוקמים בהדבקת נייר. במספר דפים קרעים גסים, עם פגיעה בטקסט. כריכה חדשה.

4. ספר נביאים אחרונים וכתובים, עם פירוש רש"י. ונציה, [ש"ז 1607]. דפוס יואני די גארה.

בשני העמודים האחרונים בסוף הספר: "מפתח הפטריות!!" בכתובה תימנית עתיקה.

רכ, [1], [רכא]-תג, תמג-תמו דף. חסר: דף ריז. 19.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. קרעים בשוליים עם פגיעה בטקסט במספר דפים. דף השער ודפים ב, נד, ריז, כנראה הושלמו מעותק אחר. כריכה חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$800

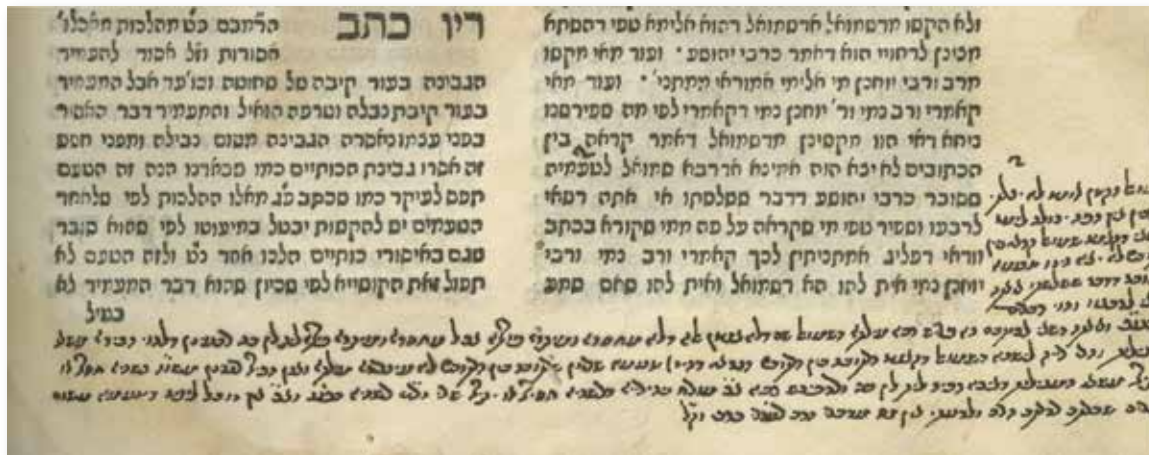

56b

10 first leaves, affecting text. Part II: 181; 28, [1] leaves. 28 cm. Condition varies, most leaves in good condition. Stains. Worming. Wear and damage to several leaves, repaired. Title page and several leaves at the end apparently replaced from other copies. Tear to title page affecting the title border. Tear to last leaf affecting text (replaced with photocopy). Part III: 2-126 leaves. Lacking first leaf (replaced with photocopy). 28 cm. Good-fair condition. Stains, signs of past dampness. New bindings.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$1200

56a

56. ספר שאלות ותשובות מהרש"ך - שאלוניקי-ונציה, שמו"ו-שנ"ד - מהדורה ראשונה - הגהות בכתב יד

מטופס אחר, עליו מופיעות חתימות של "הצעיר רפאל פיג'וטור" [מחכמי טבריה]. בסוף המפתחות של הכרך הראשון חתימה מחוקה: "הצעיר רפאל ב"ר שלמה פלוס".

שלושה כרכים. חלק ראשון: רמז דף. 27 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים, רוב הדפים במצב טוב. כתמים. פגעי עש במספר דפים, משוקמים בנייר דבק. כבעשרה דפים הראשונים קרעים גסים ופגמי רטיבות ופטריה בחלק העליון של העמוד, עם פגיעה בטקסט. חלק שני: קפא; כח, [1] דף. 28 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים, רוב הדפים במצב טוב. כתמים. סימני עש. בלאי ופגמים במספר דפים, משוקמים בהדבקת נייר. דף השער ומספר דפים אחרונים הושלמו כנראה מעותקים אחרים. קרע בדף השער עם פגיעה בעיטור השער. קרע בדף האחרון עם פגיעה בטקסט (הושלם בצילום). חלק שלישי: ב-קבו דף. הדף הראשון חסר (הושלם בצילום). 28 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים, עקבות רטיבות. כריכות חדשות. מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$1200

ספר שאלות ותשובות מהרש"ך, מאת רבי שלמה הכהן משאלוניקי. שאלוניקי-ונציה, [שמו"ו-שנ"ד 1586-1594]. מהדורה ראשונה.

לפנינו שלושת החלקים שנדפסו בחיי המחבר, רבי שלמה הכהן, הנודע בכינויו המהרש"ך (ר"פ-ש"ב בערך), מגדולי הפוסקים הספרדים בדור שלאחר ה"בית יוסף", רב קהילת מגורשי קסטיליה בשאלוניקי ומגדולי חכמי העיר.

חלק ראשון - נדפס בשאלוניקי, שמו"ו-שמו"ז, בדפוס דוד בן אברהם אוזיב. חלק שני - נדפס רובו בוונציה, שנ"ב, בדפוס זואן דיגארה; ובסופו צורפו 29 דף נוספים שהדפיס המחבר במקביל בשאלוניקי, באותה שנה. חלק שלישי - נדפס בשאלוניקי, שנ"ד-שנ"ה. חלק ראשון ושלישי נדפסו במקור ללא שער. [חלק רביעי מתשובותיו נדפס לאחר פטירת המחבר, למעלה ממאה שנה מאוחר יותר].

בכרך זה הוגהות ארוכות [קצוצות מעט] בכתובה ספרדית-מזרחית, מכותב לא מודהה. שלוש מן ההגהות מסתיימות במילה "מהמו"ח" [=מהרב מורי חמי]. הגהות נוספות מכותבים אחרים, אחת מהן ארוכה במיוחד [קצוצה מעט]. שער הכרך השני הושלם

57

57. ארבעה ספרים מדפוסי ונציה בשנות הש' - חתימות חשובות

ארבעה ספרים מדפוסי ונציה בשנות הש' [המאה ה-16 וראשית המאה ה-17]. עותקים חסרים, עם חתימות חשובות ומעניינות:

1. פירוש רקנטי על התורה. [ונציה, ש"ה 1545]. דפוס יושטיניאן. רישום בעלות בחתימת רבי יעקב צולאץ [מחכמי טוניס]; חתימת "E. Deinard" [אפרים דיינארד].

ב-רלד דף (במקור רלה דף. חסר דף השער ודף אחרון).

2. שו"ת מהרלב"ח - שאלות ותשובות רבי לוי ן' חביב. [ונציה, שכה"ה 1565]. מהדורה ראשונה. בדף יו"ו חתימת בעלים בכתב אשכנזי עתיק [מתקופת ההדפסה]: "יוסף כהן איש פורט רפא" [ממשפחת הכהנים הידועה: רפא-פורט].

ב-רט. [1], ריו-שיח, [1] דף. (עותק חסר 7 דף בתחילתו ו-9 דף בסופו, במקור: [6], רט. [1], ריו-שכח דף).

3. תולדת אהרן, מפתח לפסוקי התנ"ך המוזכרים בספרי התלמוד, חלק ראשון. ונציה, ש"א [1591]. דפוס [זואן דגארה] "במצות השר בראגדין". חותמות בעלות של רבי דוד יהודה לייב זילברשטיין אב"ד וויטצען [נספה בשואה, בעל "יד דוד". בנו וממלא מקומו של רבי ישעיה זילברשטיין בעל "מעשי למלך"].

84-87 דף. מספר דפים פגומים, וחסר דף 85 (במקור: 87 דף). כריכת קלף עתיקה ופגומה.

4. שאלות ותשובות להרב רבינו אשר [הרא"ש]. ונציה, [שס"ז-שס"ח 1607]. דפוס זאניטו זאניטי. שער מאויר. מהדורה שלישית עם הוספות. חתימות בעלות: "אני הצעיר צמח דורא"; רבי "יוסף בכמה"ר נהוראי אזוביב" [חכם ומקובל מחכמי אלג'יר במאה ה-18, ראה אודותיו: מלכי ישרון, עמ' 31].

חסרים דפים מן ההוספות והמפתחות בסוף. בעותק שלפנינו: קפ דף + קונטרס מנותק של 10 דפים פגומים (ב-יא) מקונטרס המפתחות שהושלמו מעותק אחר (במקור: קפ; ב; יא, [6] דף).

4 ספרים, גודל ומצב משתנים. מצב כללי: טוב עד בינוני.

פתיחה: \$400

56. Responsa of the Maharshach – Salonika-Venice, 1586-1594 – First Edition – Handwritten Notes

Responsa of the Maharshach, by R. Shlomo HaKohen of Salonika. Salonika-Venice, [1586-1594]. First edition.

The three parts that were printed in the lifetime of the author, R. Shlomo HaKohen, known as the Maharshach (ca. 1520-1602), a leading Sephardi posek in the generation following the Beit Yosef, rabbi of the Castilian exiles in Salonika and one of the prominent rabbis of the town:

Part I – Salonika: David ben Abraham Azubib, 1586-1587. Part II – mostly printed in Venice: Zuan (Giovanni) di Gara, 1592; with the addition of 29 leaves at the end printed concurrently by the author in Salonika, the same year. Part III – Salonika, 1594-1595. Parts I and III were originally printed without title pages. (Part IV of the responsa was printed after the author's passing, over a hundred years later).

The second volume contains lengthy notes (slightly trimmed) in Sephardic-Oriental script, by an anonymous writer. Three of the notes end with the acronym of: "By the rabbi, my master and father-in-law". More notes by other writers, one particularly lengthy (slightly trimmed). The title page of the second volume was replaced from another copy, and contains signatures of "the young Refael Piciotto" (a rabbi in Tiberias). A deleted signature appears at the end of the indexes of the first volume: "The young Refael son of R. Shlomo Fellous".

Three volumes. Part I: 244 leaves. 27 cm. Condition varies, most leaves in good condition. Stains. Worming to several leaves, repaired. Large tears, dampness damage and mold stains to approx.

58

58. Tur Orach Chaim with Beit Yosef – Venice, 1563 – Second Edition Printed in the Lifetime of the Author, Rabbi Yosef Karo

Tur Orach Chaim, with the Beit Yosef commentary, by R. Yosef Karo. Venice: Alvise Bragadin, 1563. Second edition printed in the lifetime of R. Yosef Karo, author of the Shulchan Aruch. The book was printed approximately ten years after the burning of the Talmud in Italy. The publisher of this edition, R. Menachem Porto HaKohen, mentions the burning in his foreword, and sees Divine Providence in the fact that the Beit Yosef, which contains the principal Talmudic topics, was being published specifically then (see: Avraham Yaari, Sreifat HaTalmud B'Italia – Mechkarei Sefer, Jerusalem 1958, pp. 215-216).

58. טור אורח חיים עם "בית יוסף" - ונציה, שכ"ד - מהדורה שניה שנדפסה בחיי המחבר מרן רבי יוסף קארו

טור אורח חיים, עם פירושו "בית יוסף", מאת מרן רבי יוסף קארו. ונציה, שכ"ד [1563]. דפוס אלוויוז בראגדין. מהדורה שניה שנדפסה בחיי המחבר מרן רבי יוסף קארו מחבר ה"שולחן ערוך". הספר נדפס כעשר שנים לאחר שריפת התלמוד באיטליה. מו"ל המהדורה שלפנינו, רבי מנחם פורטו הכהן, מזכיר בהקדמתו את המאורע, ורואה בכך השגחה משמים שבידוק בומן זה החל להתפרסם החיבור "בית יוסף" המקבץ בתוכו את סוגיות הגמרא החשובות (ראה: אברהם יערי, שריפת התלמוד באיטליה - מחקרי ספר, ירושלים תשי"ח, עמ' 216-215).

חתימות ורישומי בעלות (בניהם: "הצעיר יוסף חייא ס"ט");
יש; תלו דף. 28 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים. דף השער וכעשרה דפים שאחריו (מהמפתחות) ומספר דפים בסוף הספר - פגומים מאד (קרעים גסים עם פגיעה בטקסט, משוקמים בנייר דבק), שאר הדפים במצב כללי טוב. כתמים ובלאי. נקבי עש בחלק מהדפים, עם פגיעה קלה בטקסט. סימני פטריה ועקבות רטיבות במספר דפים. כריכה חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$400

Signatures and ownership inscriptions (including: "The young Yosef Chiya").

19; 436 leaves. 28 cm. Condition varies. Title page and approx. 10 subsequent leaves (indexes) and several leaves at the end of the book – very damaged (large tears affecting text, repaired), the rest of the leaves in overall good condition. Stains and wear. Worming to some leaves, slightly affecting text. Mold stains and signs of past dampness to several leaves. New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$400

57. Four Books Printed in Venice in the 16th-17th Centuries – Important Signatures

Four books printed in Venice in the 16th to early 17th centuries. Incomplete copies, with important and interesting signatures:

1. Recanati commentary on the Torah. [Venice]: Justinian, [1545]. Ownership inscription signed by R. Yaakov Tzulatz (a Tunisian scholar); signature of "E. Deinard" (Efraim Deinard).

2-234 leaves (originally 235 leaves, missing title page and last leaf).

2. Responsa of the Ralbach – R. Levi ibn Habib. [Venice, 1565]. First edition. Owner's signature on p. 16a in ancient Ashkenazi script (from the period of the printing): "Yosef Kohen of Port Rapa" (of the famous family of Kohanim: Rapa-port).

2-209, [1], 217-318, [1] leaves – copy missing 7 leaves at the beginning and 9 leaves at the end, originally: [6], 209, [1], 217-328 leaves.

3. Toldot Aharon, Index of biblical verses mentioned in the Talmud, Part 1. Venice: [Zuan (Giovanni) Di Gara] for Bragadin, 1591. Ownership stamps of R. David Yehuda Leib Zilberstein, Rabbi of Vac (who perished in the Holocaust, author of Yad David. Son and successor of R. Yeshaya Zilberstein, author of Maasai LaMelech).

84, 86-87 leaves. Several leaves are damaged, missing leaf 85 (originally: 87 leaves). Contemporary parchment binding, damaged.

4. Responsa of Rabbeinu Asher (the Rosh). Venice: Zanito Zanetti, 1607. Illustrated title page. Third edition with additions. Owners' signatures: "I, the young Tzemach Dora"; R. "Yosef son of R. Nehorai Azubib" (scholar and kabbalist, one of the Algerian sages of the 18th century, see Malchei Yeshurun, p. 31). Missing leaves from the additions and indexes at the end. This copy contains 180 leaves + a detached gathering of 10 damaged leaves (2-11) of the index section completed from a different copy (originally: 180; 2; 11, [6] leaves).

4 books, size and condition vary. General condition: good to fair.

Opening price: \$400

60

60. Yad Charutzim – Tekufot and Moladot – Venice, 1595

Yad Charutzim, by R. Avraham Tzahalon. Venice: Zuan (Giovanni) di Gara, [1595].

Charts and rules for calculations of tekufot and moladot, with charts containing "the months of Edom and Yishmael" and "the Christian months". A poem by the author appears on the verso of the title page.

17 leaves; [1 blank leaf]. 19.5 cm. Good condition. Light stains and wear. New binding.

Opening price: \$500

59

60. ספר יד חרוצים - תקופות ומולדות - ונציה, שנ"ה

ספר יד חרוצים, מאת רבי אברהם צהאלון. ונציה, [שנ"ה 1595]. דפוס זואן דגארה. "יהוא עיגול החור חלילה בקביעות תקופות ומולדות", לוחות וכללים בענייני תקופות ומולדות, עם לוחות "חדשי ארזים וישמעאל" ו"חדשי הנוצרים". מעבר לשער שיר מאת המחבר. יז דף; [1 דף ריק]. 19.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים קלים ובלאי. כריכה חדשה.

פתיחה: \$500

59. ספר מפעלות אלהים - ונציה, שנ"ב

ספר מפעלות אלהים, מאמרים פילוסופיים על בריאת העולם וענייני אמונה, מאת רבי יצחק אברבנאל. ונציה, [שנ"ב 1592]. דפוס זואן דיגארה. מהדורה ראשונה. הספר נדפס מכתב-יד שהיה בגנוי הרמ"ע מפאנו, כפי שנרשם בשער הספר.

חתימות בשער (אחת קצוצה בחלקה): "ע"ה... שמאמא יצ"ו", "יהודה שמאמא ס"ט". מחיקות מילים ותיקונים בכתב-יד במספר דפים.

צו דף. 20.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ועקבות רטיבות. בלאי בדפים הראשונים. סימני עש עם פגיעה בטקסט. קרעים קלים משוקמים בהדבקות נייר (ונייר דבק) בדף השער ובדף שלאחריו. חותמות ורישומים בשער ובמספר דפים. כריכה חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$300

59. Mif'alot Elokim – Venice, 1592

Mif'alot Elokim, philosophical essays on the creation of the world and faith, by R. Yitzchak Abarbanel. Venice: Zuan (Giovanni) Di Gara, [1592]. First edition.

The book was printed based on a manuscript belonging to the Rama of Fano, as the title page states.

Signatures on the title page (one partially trimmed): "...Samama", "Yehuda Samama". Word deletions and handwritten corrections on several leaves.

96 leaves. 20.5 cm. Good-fair condition. Stains and signs of past dampness. Wear to first leaves. Worming affecting text. Minor tears (repaired) to the title page and subsequent leaf. Stamps and inscriptions on the title page and several leaves. New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$300

62. ספר ערוגת הבשם - ונציה, שס"ב-שס"ג

ספר ערוגת הבשם, ספר דקדוק עברי, מאת רבי שמואל ארקווולטי ונציה, שס"ב-שס"ג (1602). דפוס זואן דגארה. התאריך בשער: "אלול שס"ב"; בקולופון: "ותהי השלמת הדפסתו... כסלו שס"ג". רישומי בעלות מעבר לעמוד האחרון: "אני הצעיר מן הצעירים יעקב אשטרוק". קיט, [2] דף. 19.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. קרעים קלים משוקממים עם חסרון ופגמים בדף השער. פגעי עש, משוקממים בחלקם בהדבקת נייר דבק. כריכה חדשה. תו ספר.

פתיחה: \$300

62. Arugat HaBosem – Venice, 1602

Arugat HaBosem, Hebrew grammar book, by R. Shmuel Archivolti. Venice: Zuan (Giovanni) Di Gara, 1602.

The title page is dated Elul 1602; the colophon states: "the completion of its printing... Kislev 1602".

Ownership inscriptions on the verso of the last page: "I, youngest of the young, Yaakov Astruc".

119, [2] leaves. 19.5 cm. Fair-good condition. Stains and wear. Minor open tears (repaired) and damage to the title page. Worming, some repaired. New binding. Bookplate.

Opening price: \$300

62

61. Shulchan Aruch – Even HaEzer – Venice, 1598 – Small Format

Shulchan Aruch – Part III, Even HaEzer. Venice: Zuan (Giovanni) di Gara, [1598].

Small format volume.

On the title page: "Shulchan Aruch of Tur Even HaEzer, for the elderly and the young, in a small volume so that it may be carried with them, to be studied anytime and anywhere, whether they rest or travel".

167, [1] leaves. 14.5 cm. Light-colored paper. Good condition. Minor stains. Tear (repaired) to leaf 164. Early parchment binding. Damage to the binding.

Opening price: \$300

61

61. שלחן ערוך - אבן העזר - ונציה, שנ"ח - פורמט קטן

שלחן ערוך - חלק שלישי, אבן העזר. ונציה, [שנ"ח 1598]. דפוס זואן די גארה.

כרך בפורמט קטן.

בדף השער: "שלחן ערוך מטור אבן העזר, לפני זקנים עם נערים, בכרך קטן למען ישאורו בחיקם, להגות בו בכל עת ובכל מקום כאשר יחנו או יסעו".

קסז, [1] דף. 14.5 ס"מ. נייר בהיר. מצב טוב. כתמים קלים. קרע משוקם בדף קסד. כריכת קלף עתיקה. פגמים בכריכה.

פתיחה: \$300

63. ספר תולדות אדם - ונציה, שס"ה - ספר נדיר

ספר תולדות אדם, "קיצור דברי הימים... מאדם הראשון עד שנת שריפת הספרים באיטאליאה", מאת רבי שמואל אלגאזי. ונציה, [שס"ה 1605]. דפוס זואן דגארה.

בסוף הספר נדפסו שני פסקי הלכה מאת המחבר - רבי שמואל אלגאזי, האחד "בעניין עננוע הלולב" [עם הסכמה על הפסק מהרמ"ע מפאנו, רבי עובדיה ספורנו ורבי ציון פראנסיס], והשני בעניין "שליחות יד במשכון".

על נדירותו של ספר זה כתב החיד"א (שם הגדולים, ערך ר' שמואל אלגאזי): "נדפס ביניצא קונטרס קטן ושמו תולדות אדם בשנת הש"ס... דור דור וחכמיו משנת שמ"ג ומעלה, וזה הקונטרס אינו מצוי, וכרגע נראה לי עם בעלים עמו, לא ירפהו...".

חתימות בשער הספר: "אברהם ן' דנן יצ"ו", "אברהם אבן" (החתימה השניה לא הושלמה) [משפחת אבן דנאן, מן המשפחות המיוחסות במרוקו. כמה חכמים גדולים נקראו בשם זה, ביניהם רבי אברהם אבן דנאן שכיחן בדיינות עם היעביץ, רבי יהודה בן עטר וחבריהם].

יד [צ"ל: טז] דף. 13 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. חיווקים בהדבקת נייר במספר מקומות. כריכת קלף עתיקה.

על שנת הדפוס ראה: י. יודלוב, סיני, פד, תשל"ט, עמ' קסו-קסח.

פתיחה: \$500

63

63. Toldot Adam – Venice, 1605 – Rare Book

Toldot Adam, "Brief history... from Adam until the year of the burning of the books in Italy", by R. Shmuel Algazi. Venice: Zuan (Giovanni) di Gara, [1605].

Two halachic rulings by the author, R. Shmuel Algazi, appear at the end of the book, one "concerning shaking the lulav" (with an approbation on the ruling by the Rama of Fano, R. Ovadia Sforno and R. Tzion Francis), and the second on the topic of "using a pawn".

The Chida writes of the rarity of this book (Shem HaGedolim, under R. Shmuel Algazi): "A small booklet was printed in Venice entitled Toldot Adam in 1605... each generation and its scholars from 1583 upwards, and this booklet is rare...".

The title page bears the signatures: "Avraham ibn Danan", "Avraham ibn" (the second signature was interrupted). The ibn Danan family was a prominent Moroccan family. Several great Torah scholars bore this name, including R. Avraham ibn Danan who served as dayan together with the Yaavetz, R. Yehuda ben Attar and their colleagues.

14 [i.e. 16] leaves. 13 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Several places reinforced with paper. Early parchment binding.

Regarding the year of printing, see: Y. Yudlov, Sinai, 84, 1979, pp. 167-168.

Opening price: \$500

64

64. ספר שתי ידות - ונציה, שע"ח

ספר שתי ידות, מדרשי חז"ל, תפילות, פיוטים ועוד, מאת רבי מנחם די לונאנא. ונציה, שע"ח [1618]. דפוס פייטרו ולורינוצו בראגאדין בבית האומן ייואני קאיון.

הספר נחלק לשני חלקים - "שתי ידות" - ובכל "יד" חמש "אצבעות". כלולים בו נושאים רבים: "אור תורה" על מסורת התורה; מדרשי חז"ל; פיוטים, פזמונים וסדרי תפילות; בלשנות ופילוסופיה; מוסר והגות ועוד.

סב, סה-עו, עה-קעו דף. 19.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. בלאי בדפים הראשונים. קרעים בשולי דף השער, משוקמים בהדבקות נייר. קרעים קלים ללא חסרון במקומות בודדים. כריכה ישנה, פגומה, מנותקת בחלקה האחורי.

עוד על הספר ומחברו, ראה: מאיר וואנדר, תולדות המחבר, בראש ספר דרך חיים, לבוב תרצ"א, עמ' XXVIII-XVI; ש"ח קוק, מדרש אגור, קרית ספר, כח, תשי"ב-תשי"ג, עמ' 206-209 [עיונים ומחקרים, א, ירושלים תשי"ט, עמ' 241-245].

פתיחה: \$300

65

65. Sefer HaAruch – Basel, 1559

Sefer HaAruch, alphabetical glossary of difficult Talmudic vocabulary, by R. Natan ben Yechiel of Rome. Basel: Conrad Waldkirch, 1559.

The title page bears early signatures and ownership inscriptions [Ashkenazic script, 17th century]: "My lips speak G-d's praises for meriting me to purchase this book with my money, Alexander son of R. Aharon HaKohen... Ferenbach"; another signature in a later script [ca. 18th-19th century]: "Michael Steinschneider". Several handwritten notes. The

endpapers contain many pencil inscriptions of "indexes" to the book.

166 leaves. 29 cm. Condition varies, good-fair. Worming, wear and tears (repaired) affecting text of the title page and other leaves. Worming. Fifteen leaves trimmed at the bottom, most on text border and some with damage to the last line of text. Old binding with early leather spine; damage to both.

Opening price: \$400

65. ספר הערוך - בזל, שנ"ט

ספר הערוך, ביאורי מילים קשות שבתלמוד, על פי סדר א-ב, לרבינו נתן בן יחיאל מרומא. בסיליאה (בזל), שנ"ט [1559]. דפוס קונרד וואלדקירך.

בדף השער חתימות ורישומי בעלות עתיקים [כתב אשכנזי מהמאה ה-17]: "תהילת ה' ידבר פי, שזיכני לקנות ספרי מזהבי וכספי, אליכסדר בלא"א הר"ר אהרן הכהן זצלה"ה... פרנבך"; חתימה בכתב-יד מאוחר יותר [המאה ה-18/19 בקירוב]: "מיכאל שטיינשניידער". מעט הגהות בכתב-יד. בדפי בטנת הכריכה (פורזץ): רישומים רבים בעפרון של "מפתח ערכים" לספר.

קטן דף. 29 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים, טוב עד בינוני. נזקי עש, בלאי וקרעים משוקמים, עם פגיעה בטקסט, בדף השער ובדפים נוספים. סימני עש. בחמישה-עשר מדפי הספר נחתכו השוליים התחתונים, לרוב על גבול הטקסט, אך במספר דפים נפגעה שורת הטקסט האחרונה. כריכה ישנה עם שדרת עור עתיקה. גמלים בכריכה ובשדרה.

פתיחה: \$400

64. Shtei Yadot – Venice, 1618

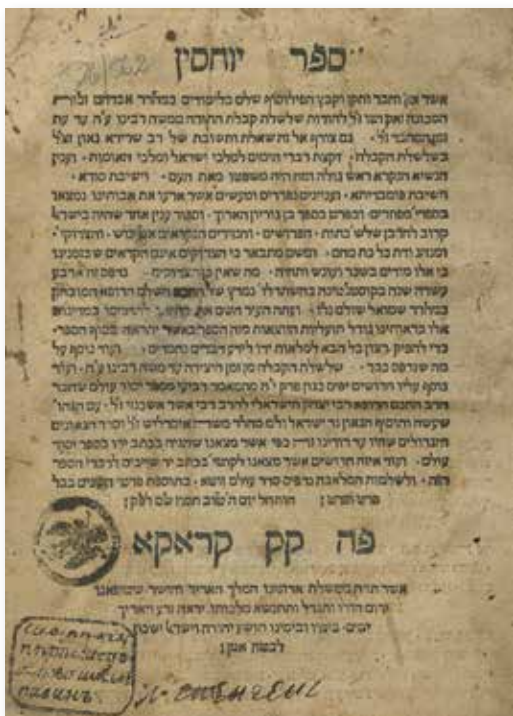
Shtei Yadot, midrashim, prayers, piyyutim and more, by R. Menachem de Lonzano. Venice: Giovanni Cajon for Pietro and Lorenzo Bragadin, 1618.

The book is comprised of two sections – "two hands", each hand containing five "fingers". Includes many topics: Or Torah on the text of the Torah; midrashim; piyyutim, songs and prayer services; linguistics and philosophy; ethics, Jewish thought and more.

62, 65-76, 75-176 leaves. 19.5 cm. Good-fair condition. Stains. Wear to the first leaves. Marginal tears to the title page, repaired. Minor tears in a few places, without loss. Old binding, damaged, back detached.

Regarding this book and its author, see: Meir Wander, Toldot HaMechaber, at the beginning of Derech Chaim, Lviv 1931, pp. XVI-XXVIII; S.H. Kook, Midrash Agur, Kiryat Sefer, 28, 1952-1953, pp. 206-209 (Iyunim U'Mechkarim, 1, Jerusalem 1959, pp. 241-245).

Opening price: \$300

67a

"עד כאן מה שנתוסף בהספר, מכאן ואילך דברי הספר עצמו". במפעל הביבליוגרפיה מצוין כי ברוב הטפסים נותר עמוד זה חלק, וישנם טפסים שבהם הודבקה פיסת נייר שעליה נדפס הקטע הנ"ל. בטופס שלפנינו נראה שהקטע הודפס במקור על הדף, ולאחר מכן הודבק נייר חלק על מנת לכסותו. נייר זה גורד בהמשך הקטע המודפס נתגלה שוב. בדף מ/ו הגהה בכתביה אשכנזית, מעט קצוצה. עותק חסר בסופו. קסה דף (במקור: קסה דף. חסרים שלושת הדפים האחרונים). שיבוש בסדר הדפים: דף [ג] נכרך בין דפים לו-[ח]. 18 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. עקבות רטיבות. קרע ובלאי בדף השער. סימני עש בחלק מן הדפים. כריכת עור נאה, עם פגעי עש. פתיחה: \$700

66. Rinat Dodim – Basel, 1600 – By Rabbi Eliyahu "Baal Shem"

Rinat Dodim, commentary to Song of Songs, by R. Eliyahu son of R. Moshe Loanz. Basel: Konrad Waldkirch, [1600].

R. Eliyahu Baal Shem of Loanz (1565-1636), studied in the yeshiva of the Maharal of Prague, dealt in Kabbalah and writing amulets. He came to Basel after leaving his community in Frankfurt am Main, and printed this book "since teachings written in a book are as if they were preached to many thousands" (as stated on the title page). Illustrations of faces appear on p. 18b within the commentary to the verse "Libavtini...".

Ownership inscriptions and signatures on the title page and last leaf ("Shmuel son of R. Yehuda Leib Bacharach", "Akiva David Seitelblum, Kraków"). Trimmed gloss on leaf 1.

[1], 30 leaves. 18 cm. Good-fair condition. Slightly darkened paper. Stains. Minor worming, repaired. New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$300

66

66. ספר רנת דודים - באזל, ש"ס - מאת רבי אליהו "בעל שם"

ספר רנת דודים, ביאור על ספר שיר השירים, מאת רבי אליהו ב"ר משה לואנץ. באזל, [ש"ס 1600]. דפוס קונראד וואלדקירך. רבי אליהו בעל שם מלואנץ (שכ"ה-שצ"ו 1565-1636), למד בישיבתו של המהר"ל מפראג, עסק בקבלה ובכתיבת קמיעות. הגיע לבאזל לאחר שעזב את קהילתו בפרנקפורט דמיין והדפיס את ספרו זה "כי הדבר אשר יכתב בספר הרי הוא כאילו דרשו לאלפים ולרבבות" (מתוך דף השער). בדף יח/2 איורי פרצופים בביאור הפסוק "לבבתני אחותי כלה באחד מעיניך". רישומי בעלות והתימות עתיקות בדף השער ובדף האחרון ["שמואל בלאמ"ו ה"ר יהודה ליב שליטא בכרך", "עקיבא דוד צייטעלבלום, קראקא"]. הגהה קצוצה בדף א. [1], ל דף. 18 ס"מ. מצב טוב-בינוני. נייר מעט כהה. כתמים. סימני עש קלים, משוקמים בהדבקת נייר. כריכה חדשה. מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$300

67. ספר יוחסין - קראקא, ש"מ-שנ"א

ספר יוחסין, דברי הימים מאדם הראשון ושלשלת קבלת התורה, מאת רבי אברהם זכות, עם הוספות: אגרת רב שרירא גאון; מאמר רביעי מספר יסוד עולם לרבי יצחק הישראלי; הגהות רבי משה איסרליש [הרמ"א]; סדר עולם זוטא. קראקא, ש"מ-שנ"א [1580-1581]. [דפוס יצחק בן אהרן מפרוסטיץ]. מהדורה שניה. בהוצאה הנוכחית נוסף: סדר הדורות מאדם עד אברהם [דפים ה-ז]. בדף קנה-קנו: "ליקוטים מספר אורחות עולם לר' אברהם פריצול". בדף קנו/ב: "אלה דברי הגאון מהר"ר משה איסרליש ז"ל: סדר הקבלה שהעתיקתי מספר יסוד עולם... וכל מקום שחדשתי בו דבר אצלו כתבתי הג"ה...". רוב המהדורות הבאות מבוססות על מהדורה זו. בטופס שלפנינו, בצדו השני של דף ז מודפס הקטע: "בספר ישן נושן נמצא, ספר בראשית, משנברא העולם עד מות יוסף, אלפיים תר"ף שנה. ספר שמות, משמת יוסף עד הוקם המשכן, קכ"ד שנה... [וחישובי תאריכים נוספים]". קטע זה מסתיים במילים:

66. ספר עוללות אפרים - מהדורה ראשונה - לובלין, ש"נ - חתימות ורישומי בעלות עתיקים - עותק של אחד מהרוגי פרעות ת"ח ות"ט

ספר עוללות אפרים, דרושים למועדים ומוסר, מאת רבי אפרים איש לונטשיץ (חלקים א-ד). לובלין, [ש"נ 1590]. דפוס קלונימוס בן מרדכי יפה. מהדורה ראשונה.

חתימות ורישומים עתיקים בדף השער ומעבר לו [רובם בכתובה עתיקה, סמוך לתקופת ההדפסה, ראשית המאה ה-17 בקירוב], ביניהם: "פסח ב"ר ארי' [נה] ליב פאלמבאום"; "קנין כספי יהודא ועוד לקרא יידל מיזלס מפראג"; "...כהר"ר איצק"; ועוד חתימות ורישומים, בשער ובמקומות נוספים בספר.

בסוף דפי המפתחות (דף ד/2 בספירת הדפים האחרונה) רישום מעניין שהספר היה שייך להקדוש רבי אהרן בנימין בינוש הי"ד, מהרוגי פרעות ת"ח ות"ט בעיר שברשיץ: "זה ספר עוללות אפרים נשאר לי מבני הקדוש שנהרג בעו"ה ביום הרעש בשעברשין בחשון ת"טל [ת"ט לפרט] עם שאר קדושים משרתי עליון, הנקרא בשמו החבר ר' אהרן בנימין בינוש הי"ד עם דם נקמת שאר הצדיקים אמן, אוי והוי! אללי על חטאי". [על הטבח באוסטרה ובשברשין בחודש חשון ת"ט (אוקטובר 1648), כותב רבי מאיר משברשין, בספרו "צוק העתים" (קראקא, ת"י, עמ' 19)]: "כשבת המלך על כסא מלכותו, בחשון ת"ט בראשון למלכותו, אז שב המורד לאחותו... אנשי אוסטרה קצת הנשארם... ויהרגו ביהודי העיר פעמים, ודמם נגרש כאפיקי מים... בשעברשין הבתים אינם נשרפים, ונמצאו שם הרוגים כשני אלפים, יהודים חשובים קצינים ואלופים...".

המחבר הקדוש בעל "עוללות אפרים": הגאון המקובל רבי שלמה אפרים מלונטשיץ (נפטר ש"ט), אב"ד ור"מ פראג (יחד עם בעל השל"ה הקדוש). מגדולי גאוני דורו. מתלמידי המהרש"ל מלובלין והמהר"ל מפראג. מחבר הספרים: "כלי יקר", "עיר גבורים", "עמודי שש" ועוד. מפורסם ביותר הוא ספרו "עוללות אפרים", אשר דבריו הובאו רבות בספרי הדרוש ובספרי חסידות.

קח, קח-קט, ר-רט, ש-שמא, קמב-קנד, [1], י דף. חסרים שני הדפים האחרונים (במקור: קח, קח-קט, ר-רט, ש-שמא, קמב-קנד, [1], יב דף). 29 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. עקבות רטיבות.

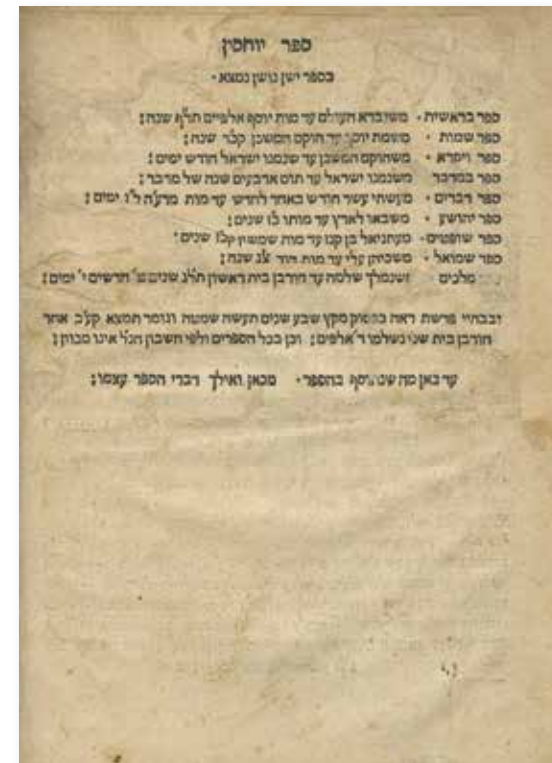
67. Sefer Yuchasin – Kraków, 1580-1581

Sefer Yuchasin, chronicle from Adam and order of Torah transmission, by R. Avraham Zacuto. Appended: Igeret Rav Sherira Gaon; the fourth Maamar of the book Yesod Olam by R. Yitzchak Israeli; printed glosses of R. Moshe Isserles (the Rama) and Seder Olam Zuta. Kraków: [Isaac ben Aaron Prostitz], 1580-1581.

Second edition. Leaves 5-7 (genealogy from Adam to Avraham) were added in this edition. Leaves 155-156 contain selections from Orchot Olam by R. Avraham Farissol. On p. 156b: "These are the words of R. Moshe Isserles: The order of the Torah transmission which I have copied from the book Yesod Olam... and in each place I added something, I wrote 'Hagah'...". Most of the subsequent editions of this book were based on this edition.

On the verso of leaf 7 of this copy, the following passage was printed: "Found in an ancient book: The Book of Bereshit, from the creation of the world until the death of Yosef, 2680 years. The Book of Shemot, from the death of Yosef until the setting up of the Tabernacle, 124 years... [and further calculations of dates]". This passage ends with: "Until here are things which were added to the book, henceforth is the content of the book itself". The Bibliography of the Hebrew Book maintains that in most copies this page is blank, and some copies have a piece of paper pasted on containing the above passage. In this copy, it appears that this passage was originally printed on this page, then covered up with a piece of blank paper, which was later scraped off to reveal the printed passage.

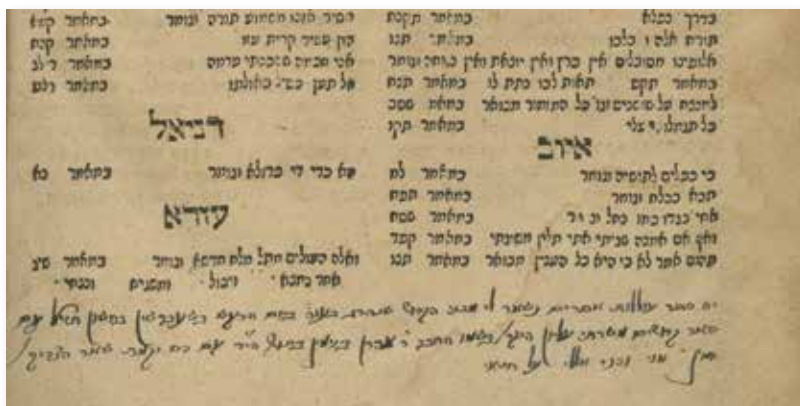
Slightly trimmed gloss in Ashkenazic script on p. 47a.

67b

Copy lacking end. 165 leaves (originally: 168 leaves. Lacking last three leaves). Leaf [40] was bound out of sequence, between leaves 37-[38]. 18 cm. Good-fair condition. Stains. Signs of past dampness. Tear and wear to title page. Worming to some leaves. Fine leather binding, with worming.

Opening price: \$700

68b

68. Olelot Efraim – First Edition – Lublin, 1590 – Early Signatures and Ownership Inscriptions – Copy Belonging to a Martyr of the Khmelnytsky Pogroms

Olelot Efraim, homilies for Festivals and ethics, by R. Efraim of Luntschitz (Łęczycza), parts I-IV. Lublin: Kalonymus ben Mordechai Jaffe, [1590]. First edition. Early signatures and inscriptions appear on the title page and its verso (most in early script from the time of the printing, ca. early 17th century), including: "Pesach son of R. Aryeh Leib Palembaum"; "My acquisition, Yehuda also called Yeidel Meisels of Prague"; "...R. Itzek"; and other signatures and inscriptions, on the title page and in other places. At the end of the indexes (p. 4b of the last pagination), an interesting inscription appears, testifying that the book belonged to the martyr R. Aharon Binyamin Beinush, victim of the Khmelnytsky Pogroms in Szczebrzeszyn: **"This Olelot Efraim is a relic from my son the martyr, murdered during the riots in Szczebrzeszyn, Cheshvan 1648, together with other martyrs, and he was named HaChaver R. Aharon Binyamin Beinush, may his blood be avenged together with that of the other pious martyrs, oy! Woe to me for my sins"**. (Regarding the massacres in Ostroh and Szczebrzeszyn of October 1648, R. Meir of Szczebrzeszyn writes in his book Tzuk Halitim, Krakow 1650, p. [19]: "When the king sat on the

throne of his kingdom, in Cheshvan 1648 of the first year of his reign, the rebel returned to his estate... the few people of Ostroh who remained... and they murdered the Jews of the town twice, and their blood flowed like rivulets of water... in Szczebrzeszyn the houses are not burnt, and some two thousand prominent Jews were killed there..."). The holy author of Olelot Efraim, the kabbalist R. Shlomo Efraim of Luntschitz (d. 1619), was the rabbi and yeshiva dean of Prague (together with the Shelah). He was one of the leading Torah scholars of his generation, a disciple of the Maharshal of Lublin and the Maharal of Prague. He composed: Kli Yakar, Ir Gaborim, Amudei Shesh and more. His work Olelot Efraim is most renowned, frequently quoted in homiletic and Chassidic books. 108, 108-109, 200-209, 300-341, 142-154, [1], 10 leaves. Lacking last two leaves (originally: 108, 108-109, 200-209, 300-341, 142-154, [1], 12 leaves). 29 cm. Fair condition. Stains and wear. Signs of past dampness. Minor worming. Marginal tears to some leaves. Tears and wear to the title page (repaired). One detached leaf. Old binding, front detached, without spine. Opening price: \$1000

68a

סימני עש קלים. קרעים בשולי חלק מהדפים. קרעים ובלאי בדף השער (עם הדבקות נייר). דף אחד מנותק. כריכה ישנה, צדה הקדמי מנותק, ללא שדרה.

פתיחה: \$1000

**69. Tzemach David – Prague, 1592 – First Edition
– Fine Original Leather Binding**

Tzemach David, Jewish and general chronicle, by R. David Ganz. Prague, 1592. First Edition.
The book is divided into two parts. The first part outlines the "early generations... prophets, Tanaim, Amoraim, Savoraim, Geonim and great rabbis until our times 1592...". The second part contains: "Things... which were done... of all the emperors who ruled from Julius Caesar the First... until the times of our master the exalted Emperor Rudolph...". The first edition was printed in the lifetime of the author, R. David Ganz (1541-1613), who was a prominent scholar in his time in Torah and science, and a disciple of the Rema and the Maharal of Prague. At the end of Part I, he writes about the Torah leaders of his generation – his teacher the Maharal and R. Mordechai Yoffe, author of the Levush – in their lifetime. This book, which is in fact the first history book in Hebrew, was very popular, and was published in many editions, including one in Latin. In the second part, fine crown ornaments were printed above the names of some of the Christian kings. The endpapers contain ownership inscriptions. Two notes in early Ashkenazic script appear in the book. Stamps on the title page and other leaves of: "Daniel son of R. A." – the famous and wealthy R. Daniel Yoffe (Itzig) of Berlin (1723-1799), head community leader of Berlin and all Prussian communities from 1764 until his passing in 1799. Known as a book and manuscript collector, he founded in his home a library and study hall for rabbis and scholars to come learn by him, and even supported them financially. R. Yosef Teumim, the Pri Megadim, composed most

69

of his books in the house of R. Daniel Yoffe in Berlin, and he mentions and acknowledges him in the prefaces of his books.

64, [6], 124 leaves. 19 cm. Overall good condition. Darkened leaves. Stains. Tears and wear to several leaves. Fine, original ornamented leather binding, with damage.

Opening price: \$3000

69. ספר צמח דוד - פראג, שנ"ב-שנ"ג - מהדורה ראשונה - כריכת עור מקורית נאה

ספר צמח דוד, כרוניקה יהודית וכללית, שני חלקים, מאת רבי דוד גאנז. פראג, שנ"ב-שנ"ג [1592]. מהדורה ראשונה. הספר מתחלק לשני חלקים. החלק הראשון סוקר בקצרה את "הדורות הקדומים... נביאים תנאים אמוראים המחוכמים רבנן סבוראי גאונים ורבנים הרמים עד שנותינו ה' אלפים שנ"ב...". בחלק השני: "דברים... הנעשים... מכל הקיסרים שמלכו לעולמים מיוליוס הקיסר הראשון... עד זמן אדונינו הקיסר רודולפוס יר"ה...". המהדורה הראשונה נדפסה בחיי המחבר, הגאון רבי דוד גנז (ש"א-שע"ג), מחכמי דורו הנודעים בתורה ובמדעים, תלמידם של הרמ"א והמהר"ל מפראג. בסוף חלק א' הוא כותב על גדולי דורו - רבו המהר"ל ורבי מרדכי יפה בעל ה"לבוש" - בעודם בחיים. ספר זה, שהוא למעשה ספר ההיסטוריה הראשון בעברית, זכה לפופולריות רבה, הופיע במהדורות רבות, ביניהן גם בתרגום ללטינית. בחלק השני, מעל שמותיהם של כמה מהמלכים הנוצריים, נדפסו עיטורי כתרם נאים. רישומי בעלות בדפי הכריכה הקדמיים והאחוריים. בדפי הספר שתי הגהות בכתיבה אשכנזית עתיקה. חותמות בדף השער ובדפים נוספים של: "דניאל בר"א ז"ל" - הגביר הנוודע רבי דניאל יפה (איציג) מברלין (תפ"ג-תקנ"ט), פרנס ומנהיג ראשי של קהילת ברלין ושל כל קהילות פרוסיה משנת תקכ"ד עד לפטירתו בתקנ"ט. נודע כאספן ספרים וכתבי-יד והקים בביתו ספריה ובית מדרש עבור רבנים ותלמידי חכמים שבאו ללמוד אצלו, ואף תמך בהם כספית. רבינו יוסף תאומים בעל ה"פרי מגדים" חיבר את רוב ספריו בהיותו בביתו של רבי דניאל יפה בברלין, והוא מזכירו ומודה לו בהקדמות ספריו. סד, [6], קבד דף. 19 ס"מ. מצב כללי טוב. דפים כהים. כתמים. קרעים ובלאי במספר דפים. כריכת עור מקורית נאה ומעוטרת, פגמים בכריכה. פתיחה: \$3000

71a

70

71. ספר לבוש התבלת ולבוש החור - פראג, ש"ט - עותק חסר

של מהדורת ש"ט.
 יישומי בעלות בדף המגן האחורי.
 א, ו-כו, כח-מב, מה-עו, עה-פא, פג-פט, צא-צב, צד-רמב, רמה, רמז דף. חסרים דפים ב-ה, כז, מג-מד, עו, פב, צ, צג, רמג-רמד, רמו. סה"כ חסרים 14 דפים (רוב הדפים החסרים הושלמו מעותק של מהדורה אחרת שכנראה נדפסה בפראג). 28 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. דף השער ודפים נוספים מנותקים. קרעים גסים עם פגיעה בטקסט במספר דפים. כריכת עור מקורית, פגומה. שדרה קרועה. כריכה אחורית מנותקת.
 מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.
 פתיחה: \$500

ספר לבוש התבלת ולבוש החור, על חלק אורח חיים, מאת רבי מרדכי יפה. פראג, [ש"ט 1609?]. דפוס רבי משה ב"ר יוסף בצלאל כ"ץ.
 עותק חסר. בדף השער שלפנינו לא מופיעה שנת ההדפסה והוא שונה בצורתו משערי החלקים האחרים שנדפסו בפראג באותה שנה. בתחתית דף השער נכתב בכתיבה אשכנזית עתיקה: "נרפס בשנת מ'רד"כ"י י'פ'ה' והוא ש"ט לפ"ק עיין בסוף" ולא ברור למה התכוון הכותב במילים "עיין בסוף". גוף הספר מתאים למהדורת פראג ש"ט, אך דפים רבים שחסרים בו הושלמו מעותק של מהדורה אחרת [שכנראה נדפסה אף היא בפראג]. יתכן וגם דף השער הוא השלמה ממהדורה אחרת, או מוואריאנט

70. ספר על אורות - פראג, שע"ה - מהדורה ראשונה

ספר על אורות, מערכות על ל"ט מלאכות האסורות בשבת, מאת רבי שאול ב"ר דוד "ר"מ ואב"ד ממדינת רוסיא". פראג, [שע"ה 1615]. דפוס "אברהם היידא הנקר" אברם לעמברגיר". מהדורה ראשונה. הסכמות השל"ה הקדוש, מהרש"א, וה"כלי יקר". חיבור בצורת שיר בחרוזים על כל ל"ט מלאכות, עם פירוש והרחבה למדנית והלכתית (שניהם מאת המחבר). במרכז כל עמוד נדפס גוף השיר וסביבו הפירוש. בראש כל עמוד נוספה כותרת מליצית הקשורה לתוכן העמוד.
 החיד"א כותב בספרו "שם הגדולים": "ספר... בפלפול דברי ראשונים ואינו מצוי כל כך...".
 חותמות, חתימות ויישומי בעלות.
 ג; א-ע, עג, [1] דף. דפים עא-עב חסרים. במקומם נכרכו שני דפי השלמה בכתב-יד. 30 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. סימני עש. חלק מהדפים מנותקים. כריכה ישנה, מנותקת חלקית.

פתיחה: \$700

70. Tal Orot – Prague, 1615 – First Edition

Tal Orot, treatises on the 39 activities prohibited on Shabbat, by R. Shaul son of R. David "Rabbi in Russia". Prague: "Avraham Heide known as Avram Lemberger", [1615]. First edition. Approbations from the Shlah, the Maharsha and the Kli Yakar.
 A composition in rhyme on the 39 activities prohibited on Shabbat, with commentary and scholarly expansions (all by the author). The body of the poem is printed in the center of each page, surrounded by the commentary. At the head of each page is a poetic title related to the contents of that page.
 The Chida writes in Shem HaGedolim: "Book... deliberating the teachings of the early sages; somewhat rare...".
 Stamps, signatures and ownership inscriptions.
 3; 1-70, 73, [1] leaves. Lacking leaves 71-72, replaced with two handwritten leaves. 30 cm. Fair condition. Stains and wear. Worming. Some detached leaves. Old binding, partially detached.
 Opening price: \$700

72. ספרי ה"לבוש" - ונציה, ש"פ - סט שלם

ספרי הלבושים, מאת רבינו מרדכי יפה. ארבעה חלקים: לבוש התכלת ולבוש החור - אורח חיים; לבוש עטרת זהב - יורה דעה; לבוש הבורן והארגמן - אבן העזר; לבוש עיר שושן - חושן משפט. ונציה, ש"פ-שפ"א 1620. דפוס בראגאדיני בבית יואני קאיון.

ארבעה חלקים בשלשה כרכים. סט שלם. בראש חלק אורח חיים: הקדמת "המגיה הנצב על המחוקק, ארי נואם וטוב שוקק" - רבי יהודה אריה ממודינא. בסוף חלק אבן העזר, הסכמת שמונה רבני ונציה, רבי יהודה אריה ממודינא ועוד. רישומים וחתומות. בדף השער של לבוש הבורן וארגמן ובדף שאחריו, חתימות "ע"ה עזיאל אלאחאי"ך [הגאון רבי עזיאל אלאחאי"ך, מגדולי רבני תוניס, מחבר "משכנות הרועים" (ליוורנו תר"כ) וחיבורים נוספים]. בדף השער של לבוש התכלת רישומים: "למדרש הג' נתנאל לזבונה", "גואל אחרון למד' מע' הג'... מאיר לזבונה" (רישומים דומים בדף י'), וחתומות נוספות. מעבר לדף השער העתקה בכתיבה ספרדית של קטעים מתוך חיבור בענייני עיבור השנה ומולדות. בדף ב/2 רישומים משפחתיים בכתיבה איטלקית עתיקה. בצדו השני של דף השער של לבוש עיר שושן, רישום בכתיבה איטלקית עתיקה על פטירת "כבוד הרב אורי קנטון" ביום י"א כסליו שנת ת' לפ"ק (1639).

כרך ראשון (אורח חיים וחושן משפט): ר, [2]; קסב, [2] דף. 35 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים, מצב כללי בינוני. כתמים ובלאי. פגעי עש, משוקמים במספר מקומות בנייר דבק. בשולי דף השער הראשון קרע ללא פגיעה בטקסט ובעיטור, משוקם. דפים קמ-קמא הושלמו כנראה מעותקים אחרים. כרך שני (יורה דעה): קמז, [2] דף. 32 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. פגעי עש בחלק מהדפים, משוקמים בנייר דבק. כרך שלישי (אבן העזר): פז דף. 31.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. פגעי עש. שיקומים במספר מקומות בהדבקת נייר ובנייר דבק. כריכות חדשות.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$700

71. Levush HaTechelet and Levush HaChur - Prague, 1609 - Incomplete Copy

Levush HaTechelet and Levush HaChur, on Orach Chaim, by R. Mordechai Yoffe. Prague: R. Moshe son of R. Yosef Betzael Katz, [1609?].

Incomplete copy. The title page of this book does not state the year of printing and is graphically different from the title pages of the other parts which were printed in Prague that year. The bottom of the title page contains the following inscription in early Ashkenazic script: "Printed in the year 'Mordechai Yoffe' which is 1609, see end" (it is unclear what the writer meant by "see end"). The body of the book matches the Prague 1609 edition, yet many missing leaves were replaced from a copy of a different edition (apparently also printed in Prague). The title page may also be a replacement from a different edition, or a variant of the 1609 edition.

Ownership inscriptions on the back endpaper.

1, 6-26, 28-42, 45-76, 78-81, 83-89, 91-92, 94-242, 245, 247 leaves. Lacking leaves 2-5, 27, 43-44, 77, 82, 90, 93, 243-244, 246. Altogether lacking 14 leaves (most of the missing leaves were replaced from a copy of a different edition apparently also printed in Prague). 28 cm. Fair condition. Stains and wear. Title page and other leaves detached. Large tears to several leaves affecting text. Original leather binding, damaged. Torn spine. Back cover detached.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$500

71b

73

73. Responsa Torat Emet (Mahara Sasson) – Venice, 1626

Torat Emet, responsa of Mahara Sasson, by R. Aharon Sasson. Venice: Gioanne Calleoni, 1626. First edition. Signatures on the title page: "Emmanuel Shalem", "Yeshaya Estrosa".

Several notes in Oriental script, most of them trimmed.

116, 119-[222], [12] leaves. 27.5 cm. Fair-good condition. Stains. Dark ink stains on two leaves. Signs of past dampness. Worming, mainly to the title page, first and last few leaves. Repaired tears to the title page, affecting the border. Tears to a few other leaves. Old binding.

Opening price: \$300

72

72. Levush – Venice, 1620 – Complete Set

Sifrei HaLevushim, by R. Mordechai Yoffe. Four parts: Levush HaTechelet and Levush HaChur – on Orach Chaim; Levush Ateret Zahav – on Yoreh De'ah; Levush HaButz VehaArgaman – on Even HaEzer; Levush Ir Shushan – on Choshen Mishpat. Venice: Giovanni Cajon for Bragadini, 1620.

Four parts in three volumes. Complete set.

At the beginning of the Orach Chaim section is an introduction by the proofreader, R. Yehuda Aryeh of Modena. Approbations from eight Venetian rabbis, R. Yehuda Aryeh of Modena and others, are found at the end of the Even HaEzer section.

Inscriptions and signatures. On the title page of Levush HaButz VehaArgaman and on the subsequent leaf, signatures of "Uziel Alhayik" (the great scholar R. Uziel Alhayik, prominent Tunisian rabbi, author of Mishkenot HaRo'im, Livorno 1860, and other works). Inscriptions appear on the title page of Levush HaTechelet: "L'Midrash R. Netanel Lisbona", "...Meir Lisbona" (similar inscriptions appear on leaf 10), and additional signatures. The verso of the title page contains a copying in Sephardic script of passages from a composition on leap years and Moladot. Familial inscriptions on p. 2b in early Italian script. On the verso of the title page of Levush Ir Shushan, an inscription in early Italian script recording the passing of "R. Uri Canton" on Kislev 11, 1639.

Vol. I (Orach Chaim and Choshen Mishpat): 200, [2]; 162, [2] leaves. 35 cm. Condition varies, overall fair condition. Stains and wear. Worming, repaired in several places. Marginal tear (repaired) to first title page not affecting text or border. Leaves 140-141 apparently replaced from different copies. Vol. II (Yoreh De'ah): 148, [2] leaves. 32 cm. Good-fair condition. Stains. Worming to some leaves, repaired. Vol. III (Even HaEzer): 87 leaves. 31.5 cm. Good-fair condition. Stains. Worming. Repairs in several places. New bindings.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$700

73. שו"ת תורת אמת (מהר"א ששון) - ונציה, שפ"ו

ספר תורת אמת, שאלות ותשובות מהר"א ששון, מאת רבי אהרן ששון. ונציה, שפ"ו 1626. דפוס ייראני קאליאוני. מהדורה ראשונה. חתימות בדף השער: "עמנואל שלם"; "ישעיה אישטרושה". מספר הגהות בכתיבה מורחית, רובן קצוצות. קיו, קיט-רכב], [12] דף. 27.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים. כתמי דיו כהים בשני דפים. עקבות רטיבות. פגעי עש, בעיקר בדף השער ודפים ראשונים ואחרונים. קרעים משוקמים בדף השער, עם פגיעה במסגרת השער. קרעים בדפים בודדים נוספים. כריכה ישנה.

פתיחה: \$300

74. חמשה חומשי תורה - שאלוניקי, רפ"א

חמשה חומשי תורה עם תרגום אונקלוס ופירושי רש"י והרמב"ן. [שאלוניקי, רפ"א 1520. דפוס יהודה גדליה ובניו].

ארבעה כרכים.

בדף קלב/2 (סוף בראשית) נדפסו: "תוספות של רש"י", לפרשת ויחי. בדף רמו [צ"ל: רמח]/2 (סוף שמות) נדפסו הקטע: "מעשה אפור לרש"י" (נוסח שונה מן הנדפס בפנים). בדף שכת-של (סוף ויקרא) נדפסו שש "תוספות של ספר בראשית" [קטעי תרגום מדרשיים]. אחת מהן מסומנת כבותרת ["תרגום] ירושלמי" והשאר במילה "תוספתא".

חותמות: "ספרי ישיבת מוה"ר א"א רב אח"אי [=אברהם חיים אדאדי] זצוק"ל הצעיר שאול אדאדי". בדף ט של הכרך הראשון, חתימה: "אברהם חיים אדאדי" [מחכמי טריפולי וצפת. מחבר הספרים "השומר אמת", "ויקרא אברהם" ועוד].

כרך א - בראשית: ט-יא, יג-יח, כו-קלב דף. בכרך זה חסריים הדפים א-ח, יב, יח-כה. סך הכל חסריים 17 דפים (נדפס במקור בלי שער). כרך ב - שמות: קלג-רמו דף. כרך ג - ויקרא: רמז-נט, נב-של] דף. כרך ד - במדבר-דברים: [שלא]-תצח, [7] דף. הדף האחרון של הקולופון חסר. בכרך במדבר-דברים ספירת דפים משובשת.

27 ס"מ. מצב כללי בינוני. מצב משתנה בין הכרכים ובין הדפים. כתמים ובלאי. סימני ופגעי עש, משוקמים בחלק מהמקומות. קרעים ונקבים, עם פגיעה בטקסט בחלק מהמקומות, משוקמים בהדקות נייר. מספר דפים הושלמו מעותקים אחרים. כריכות חדשות.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$1800

74b

74a

74. Five Books of the Torah – Salonika, 1520

Five books of the Torah with Targum Onkelos, Rashi's and Ramban's commentaries. [Salonika: Yehuda Gedalia and sons, 1520].

Four volumes.

Tosafot of Rashi on Parshat VaYechi were printed on p. 132b (end of Bereishit). On p. 246b [i.e. 248b] (end of Shemot), Maaseh Eifod L'Rashi appears (a different version to the one printed inside). On pp. 329-330 (end on Vayikra), six Toseftot on Sefer Bereishit (sections of midrashic translation) were printed, one entitled "[Targum] Yerushalmi" and the rest "Tosefta".

Stamps: "The books of R. Avraham Chaim Adadi's Yeshiva, the young Shaul Adadi".

On leaf 9 of the first volume, signature: "Avraham Chaim Adadi" (one of the scholars of Tripoli and Safed. Author of HaShomer Emet, VaYikra Avraham and more).

Vol. I - Bereishit: 9-11, 13-18, 26-132 leaves. In this volume, leaves 1-8, 12 and 18-25 are missing. Altogether lacking 17 leaves (originally printed without title page). Vol. II - Shemot: 133-246 leaves. Vol. III - Vayikra: 247-259, 252-[330] leaves. Vol. IV - Bamidbar-Devarim: [331]-498, [7] leaves (mispaginated). The last leaf of the colophon is lacking.

27 cm. Overall fair condition. Condition varies across the volumes and the leaves. Stains and wear. Worming, repaired in some places. Tears and holes, affecting the text in some places, repaired with paper. Several leaves replaced from other copies. New bindings.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$1800

76a

76. חמישה חומשי תורה, עם פירוש רש"י, רמב"ן ואבן עזרא - עם הפטרות וחמש מגילות - קושטא, רפ"ב

חמישה חומשי תורה, עם תרגום אונקלוס, פירוש רש"י, פירוש הרמב"ן ופירוש האבן עזרא; הפטרות לשבתות השנה ולמועדים, עם פירוש הרד"ק; חמש מגילות, עם פירוש האבן עזרא. [קושטא, רפ"ב 1522. דפוס שמואל בן דוד נחמיאש].

שני כרכים בפורמט גדול. במרכז העמודים נוסח המקרא ולצדו תרגום אונקלוס, בשני צדי הדף פירוש רש"י ופירוש "נחמני" - פירוש הרמב"ן, בתחתית העמודים - פירוש האבן עזרא. בחלק ההפטרות נדפס פירוש הרד"ק יחד עם פירוש רש"י, ובחלק המגילות פירוש האבן עזרא עם פירוש רש"י.

החומש נדפס במקביל בשתי מהדורות, באחת מהן הפטרות כמנהג ספרד ובשניה הפטרות כמנהג רומניא. בכרכים שלפנינו - הכרך הראשון הוא עם הפטרות לחומשים בראשית-ויקרא כמנהג רומניא, והכרך השני עם הפטרות לחומשים במדבר-דברים ולמועדים כמנהג הספרדים (יערי, הדפוס העברי בקושטא, מס' 95, כותב על טפסים שבהם הפטרות כמנהג הקראים, אך למעשה מדובר במנהג רומניא, שהתקבל אצל הקראים).

בדף האחרון של הכרך השני (בסוף חמש המגילות), קולופון: "כאשר ראה הנובן ה"ר יוסף בן כמ"ר יואל ביבאס נ"ע יופי המלאכה ... וישא משלו ויאמר: דלים ואביונים מבקשים גימ". אחר הקולופון נדפסו חרוזים בשבח הספר. ביניהם: "הוא לך נעים מכתב בפתע נחקק. מוגה מבואר הוא מאור עינים. הגה גביר חכם רבי אברם לבן פרידיש אנוש ישר נקי כפיים. ומחוקק שמואל בנו דוד נקרא. כונו בנחמיש... שנים בחרו. ליסוד להכין אות בלוחותים. ראשון רבי משה חלמי וה"ר יוסף לאלנקא בחיר אפרים... נשלם שנת הרפ"ב בר"ח סיון בעיר קושטאטנינה..."

שני כרכים. כרך א' - בראשית-ויקרא, עם הפטרות. כרך ב' - במדבר-דברים עם הפטרות וחמש מגילות. סה"כ [445] דף. חסרים דף השער (הושלם בצילום) וארבעה דפים חלקים. במפעל הביבליוגרפיה נרשמו [68] דף של הפטרות כמנהג הספרדים. לפניו [66] דף של הפטרות בשני הכרכים. השינוי הוא בשל הרכבת שני הכרכים מהמהדורה עם הפטרות כמנהג הספרדים עם המהדורה עם הפטרות כמנהג רומניא. 36.5 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים, רוב הדפים במצב טוב, מספר דפים עם פגמים וקרעים חסרים. נייר עבה ואיכותי. כתמים. עקבות רטיבות וסימני פטריה בחלק מהדפים. רוב הדפים שלמים. חמשה דפים בראש הכרך הראשון עם פגמים וקרעים גסים, עם פגיעה בטקסט בכמה מקומות, משוקמים בהדבקות נייר ובנייר דבק. בכחמשה דפים נוספים בכרך השני (בהפטרות לימים נוראים) קרעים גדולים עם פגיעה וחסרון בטקסט, משוקמים בהדבקות נייר ובנייר דבק. כריכות חדשות.

אברהם יערי, הדפוס העברי בקושטא, עמ' 84, מס' 95; י' יודלוב, גנוי ישראל, מס' 41. מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$5000

75

75. ספר תהלים עם פירוש הרד"ק - שאלוניקי, רפ"ב

ספר תהלים עם פירוש הרד"ק ופירוש רבי יוסף חיון. [שאלוניקי, רפ"ב 1522. דפוס יהודה לבית גדליה].

בראש אחד הדפים חתימה: "גואל אחרון הצעיר אברהם ---".

עותק חסר. [127] דף, מתוך [218] דף של ספר תהלים. חסרים 91 דף (דף השער), ודפים נוספים לכל אורך הספר). כל הדפים החסרים הושלמו בצילום. במקור נדפס עם ספר משלי, עם שער נפרד, שאינו בכרך שלפנינו. 28 ס"מ. מצב בינוני. מספר דפים במצב בינוני-גרוע. כתמים ובלאי. פגמים וקרעים עם פגיעה בטקסט, משוקמים ומושלמים בצילום. כריכה חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$500

75. Tehillim with the Radak Commentary – Salonika, 1522

Tehillim with the commentaries of Radak and R. Yosef Hayun. [Salonika: Judah Gedalia, 1522].

Signature at the top of one leaf: "... the young Avraham".

Incomplete copy. [127] leaves, out of [218] leaves of the book of Tehillim. Lacking 91 leaves (title page and other leaves throughout the book). All the lacking leaves were replaced with photocopies. Originally printed with Mishlei, with a separate title page, not included in this volume. 28 cm. Fair condition. Several leaves in fair-poor condition. Stains and worm. Damage and tears affecting text, repaired and replaced with photocopies. New binding. Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$500

76. Five Books of the Torah, with Rashi, Ramban and Ibn Ezra Commentaries – Including Haftarat and Five Megillot – Constantinople, 1522

Five books of the Torah, with Targum Onkelos, the Rashi, Ramban and Ibn Ezra commentaries; Haftarat for Shabbat and Festivals, with the Radak commentary; and Five Megillot, with the Ibn Ezra commentary. [Constantinople: Samuel son of David Nachmias, 1522].

Two large volumes. The text of the Torah occupies the center of the page, with Targum Onkelos at its side; the Rashi and "Nachmani" (Ramban) commentaries are on both sides of the page and the Ibn Ezra commentary appears at the bottom of the page. The Rashi and Radak commentaries are printed in the Haftarat section and the Rashi and Ibn Ezra commentaries are printed in the Megillot section.

These five books of Torah were printed concurrently in two editions, one with the Haftarat according to the Sephardi rite, and the second, with the Romaniote rite Haftarat. In this set, the first volume contains the Haftarat for Bereshit through Vayikra according to the Romaniote rite, and the second volume, the Haftarat of Bamidbar, Devarim and Festivals according to the Sephardi rite. (Yaari, HaDefus HaIvri B'Kushta, no. 95, writes about copies with Karaite rite Haftarat, but in fact it is the Romaniote rite, which was accepted amongst the Karaites).

The last leaf of the second volume (at the end of the Five Megillot) contains a colophon, followed by a poem praising the book and the printers R. Abraham Paredes, R. Samuel son of David Nachmias, R. Moses Halimi and R. Joseph Al-Naqawa, and marking its completion on Rosh Chodesh Sivan 1522 in Constantinople.

Two volumes. Vol. I – Bereshit through Vayikra, with Haftarat. Vol. II – Bamidbar and Devarim with Haftarat and Five Megillot. In total [445] leaves. Lacking title page (replaced with photocopy) and four blank leaves. The Bibliography of the Hebrew Book records [68] leaves of Sephardi rite Haftarat. These volumes contain in all [66] leaves of Haftarat. The difference is due to the combination of one volume with Sephardi rite Haftarat together with one volume with Romaniote rite Haftarat.

76b

36.5 cm. Condition varies, most leaves in good condition, damage and open tears to several leaves. Thick, high-quality paper. Stains. Signs of past dampness and mold stains to some leaves. Most leaves complete. Damage and large tears to five leaves at the beginning of the first volume, affecting text in some places, repaired. Large open tears affecting text to approx. five leaves in the second volume (in the Haftarat for High Holidays), repaired. New bindings.

Avraham Yaari, HaDefus HaIvri B'Kushta, p. 84, no. 95; Y. Yudlov, Ginzei Yisrael, no. 41. Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$5000

77. Neviim Acharonim and Ketuvim – Venice, 1521

Neviim Acharonim and Ketuvim. [Venice: Daniel Bomberg, 1521]. Two volumes.

Two volumes of Neviim Acharonim and Ketuvim, with half-titles (blank leaves with the titles "Neviim Acharonim" and "Ketuvim") in each volume. These two volumes are part of a Tanach edition printed in Venice in 1521. The 1521 edition was printed identically to the first Bomberg edition of Tanach printed in Venice in 1518, apart from the Ketuvim volume printed here in short lines, four columns per leaf. In this edition, the five Megillot were bound after the five books of the Torah and are therefore not included in these volumes.

Neviim Acharonim vol.: 277-398 leaves. Ketuvim vol.: 399-498 leaves. Lacking leaves 499-528, [1] of Divrei HaYamim. The complete Tanach contained 528, [1] leaves. 18.5 cm. Overall good condition. Stains. Tears (repaired) in several places, mostly not affecting text. A few inscriptions. Some marginal text trimmed. New bindings.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$1000

77b

כרך נביאים אחרונים: רעז-שצח דף. כרך כתובים: שצט-תצח דף. חסרים דפים תצט-תקכח, [1] מספר דברי הימים. מהדורת התנ"ך השלמה הכילה תקכח, [1] דפים. 18.5 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. קרעים משוקמים במספר מקומות, לרוב ללא פגיעה בטקסט. מעט רישומים. הערות הקרי והכתיב המודפסות בשולי הדפים קצוצות בחלקן. כריכות חדשות.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.
פתיחה: \$1000

77a

77. נביאים אחרונים וכתובים - ונציה, רפ"א

נביאים אחרונים וכתובים. ונציה, רפ"א 1521. דפוס דניאל בומברג]. שני כרכים.

שני כרכים של נביאים אחרונים וכתובים, עם "שערים חלקיים" [דפים חלקים עם הכותרים "נביאים אחרונים" ו"כתובים"] בכל כרך. שני הכרכים שלפנינו הם חלק ממהדורת התנ"ך שנדפסה בוונציה רפ"א. מהדורת רפ"א נדפסה בצורה זוהי למהדורת התנ"ך הראשונה של בומברג שנדפסה בוונציה רע"ח, למעט ספר תהלים בכרך הכתובים שנדפס כאן בשורות קצרות, ארבע עמודות בכל דף. חמש המגילות נכרכו במהדורה זו לאחר חמישה חומשי תורה ולכן אינן בכרכים שלפנינו.

78. Neviim Acharonim with the Abarbanel Commentary – Pesaro, 1520 – Printed by Gershom Soncino – Two Volumes

Neviim Acharonim, with the commentary of R. Yitzchak Abarbanel. [Pesaro: Gershom Soncino], 1520. First edition. Two volumes.

Title within a woodcut ornamented border, containing the details of the printing and printer: "Printed in Italy by... a Jew from Soncino renowned amongst the Jews, [1520]...". In some copies, the verso of the title page is blank, however, in this copy it bears a long poem comprised of 52 stanzas written by the author's son, entitled: "Words of Yehuda son of the commentator, to glorify my father's commentary to the books of the Neviim", and opening with an acrostic of "Yehuda son of Isaac Abarbanel".

The book of Yeshaya contains (trimmed) marginal notes in Italian script, most particularly lengthy, by an unidentified writer. Several lengthy marginal notes in Sephardic script (Turkey and the Balkans) appear on one page of Hoshe'a and one page of Michah.

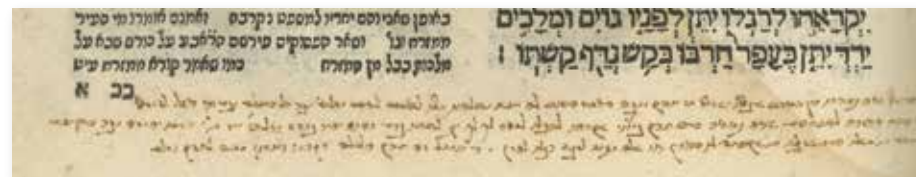
This edition was printed around 12 years after the passing of the author, R. Yitzchak Abarbanel. At the end of his commentary to the book of Yeshaya, the author writes that "the beginning of this commentary was written in the island of Corfu on Rosh Chodesh Av 1495, and since this work was postponed in deference to other compositions, I completed it in Monopoli in the region of Apulia... on Rosh Chodesh Elul [1498]...".

The famous Jewish printer Gershom Soncino, a leading Hebrew printer in Italy, wandered with his family and printing equipment through various Italian towns. In each place he settled, he printed Hebrew books. In Pesaro, he printed some Talmudic tractates and other books. He also printed the first part of the Abarbanel commentary, to Neviim Rishonim, in Pesaro, in 1511.

Incomplete copy. [392] leaves. (Originally: [398] leaves; lacking the first [5] leaves (including the title page) and leaf [398] – a blank leaf). This copy is divided into two volumes, which are comprised of different copies. Vol. I: First [5-195] leaves, until the end of the book of Yirmiya. 29.5 cm. Condition varies, good-fair, most of the leaves are in good condition. Stains. Signs of past dampness in several places. First three leaves detached. Tears (repaired) and wear to the title page, slightly affecting the border. Inner margins of first leaves repaired, not affecting text. Worming to first 10 leaves, affecting text. Binding partially detached. Vol. II: Next 197 leaves, until the end of Malachi. The last leaf (a blank leaf) is lacking. 31 cm. Good-fair condition. Stains. Minor worming. The leaves of this volume were professionally restored. Open tears (repaired) to the last (approx. 10) leaves, affecting text. New leather bindings. The words "Pesaro [1512]" were erroneously embossed on the spine of Vol. II, however, this volume is actually the continuation of the first volume and was printed in Pesaro in 1520.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$2500

78b

78. נביאים אחרונים עם פירוש אברבנאל - פיזורו, ר"ף - דפוס גרשם שונצינו - שני כרכים

ספר נביאים אחרונים, עם פירוש רבי יצחק אברבנאל. [פיזורו, ר"ף 1520]. [דפוס גרשם שונצינו]. מהדורה ראשונה. שני כרכים.

שער עם מסגרת מעוטרת בתחרית עץ. במרכזו נכתבו פרטי ההדפסה והמדפיס: "נדפס במדינת איטליאה על ידי צעיר המחוקקים קטן התלמידים מורע ישראל איש שונצינו נודע ביהודה ובישראל שמו, שנת ר"פ לפ"ק...". בחלק מהעותקים העמוד שמעבר לשער חלק, אך בעותק שלפנינו נדפס בעמוד זה שיר ארוך בן נ"ב בתים, מאת בן המחבר, עם הכותרת: "דברי יהודה בן הגאון המפרש, לפאר פירושי אביו על ספרי הנביאים". השיר פותח במלים "הוולל רם עלי רמים וגאים / אשר ברא בחכמה כל ברואים", סימן "יהודה בן יצחק אברבנאל".

בשולי ספר ישעיה הגהות בכתובה איטלקית, רובן ארוכות במיוחד [נקצצו בחיתוך השוליים], מכותב לא מוזהה. בשולי עמוד אחד בספר הושע ועמוד אחד בספר מיכה מספר הגהות ארוכות בכתובה ספרדית (תורכיה והבלקן).

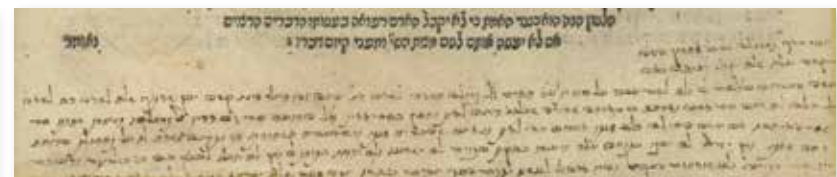
מהדורה זו נדפסה כתריסר שנים לאחר פטירת המחבר, רבי יצחק אברבנאל. בסוף פירושו לספר ישעיה כותב המחבר כי "היהתה התחלת הפיי הזה באי קורפו בר"ח אב שנת רנ"ה מהאלף הששי, ולפי שבוטלה המלאכה מפני חבורים אחרים אשר עשיתי, היתה השלמתו בעיר מנופולי ממחוז הפוליא ממלכות נאפולי ביום ר"ח אלול שנת כי ירחם ה' את יעקב [רנ"ח]...".

מדפיס הספר, המדפיס היהודי הנודע גרשם שונצינו, מגדולי המדפיסים העבריים באיטליה, נדד עם בני משפחתו וכלי דפוסו בערים שונות באיטליה. בכל מקום בו שהה הדפיס ספרים עבריים. בעיר פיזארו הדפיס חלק ממסכתות הש"ס וספרים נוספים. את חלקו הראשון של פירוש האברבנאל, על נביאים ראשונים הדפיס גם כן בפיזורו, בשנת רע"א.

עותק חסר. [392] דף. (במקור: [398] דף; חסרים [5] הדפים הראשונים (כולל דף השער) ודף [398] שהינו דף חלק). העותק מחולק לשני כרכים, המורכבים מעותקים שונים. כך ראשון: [195-5] דף ראשונים, עד סוף ספר ירמיה. 29.5 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים, טוב-בינוני, מרבית הדפים במצב טוב. כתמים. עקבות רטיבות במספר מקומות. שלושה דפים ראשונים מנותקים. קרעים משוקמים ובלאי בדף השער, עם פגיעה קלה במסגרת השער. הדבקות נייר בשוליים הפנימיים של הדפים הראשונים, ללא פגיעה בטקסט. נקבי עש בעשרת הדפים הראשונים, עם פגיעה בטקסט. כריכה מנותקת בחלקה. כך שני: 197 הדפים הבאים, עד סוף ספר מלאכי. הדף האחרון (דף חלק) - חסר. 31 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. סימני עש קלים. הדפים בכרך זה עברו שיקום מקצועי. בדפים האחרונים (כ-10 דפים) קרעים משוקמים עם חסרון ופגיעה בטקסט. כריכות עור חדרות. על שדרת הכרך השני הוטבע בטעות "פיזורו רע"ב", אך הוא המשכו של הכרך הראשון מדפוס פיזורו שנת ר"ף.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$2500

78a

79. Torah and Neviim Rishonim – Antwerp, 1565

Torah and Neviim Rishonim. Antwerp: Plantin, [1565]. Two volumes. Pocket format.

Two lacking volumes out of a complete edition of Tanach.

Torah volume: Yayikra through Devarim. 235-511, [1] leaves. Torah part originally: 511, [1] leaves. Missing the first 234 leaves of Bereishit and Shemot. Neviim Rishonim volume: Yehoshua, Shoftim and Shmuel. [287] leaves. Neviim Rishonim part originally: [448] leaves. Missing [161] leaves of Melachim.

10.5 cm. Good condition. High-quality paper. Stains. Early leather bindings, with damage.

Opening price: \$400

79a

79. תורה ונביאים ראשונים - אנטורפן, שכ"ו

תורה ונביאים ראשונים. אניורשה (אנטורפן), [שכ"ו 1565]. דפוס פלנטין. שני כרכים. פורמט כיס.

שני כרכים חלקיים מתוך מהדורת תנ"ך שלם.

כרך תורה: ספר ויקרא-דברים. רלה-תקיא, [1] דף. חלק התורה במקור: תקיא, [1] דף. חסרים רלד הדפים הראשונים של ספר בראשית ושמות.

כרך נביאים ראשונים: ספרים יהושע, שופטים ושמואל. [287] דף. חלק נביאים ראשונים במקור: [448] דף. חסרים [161] דף של ספר מלכים.

10.5 ס"מ. מצב טוב. נייר איכותי. כתמים. כריכות עור עתיקות. פגמים בכריכות.

פתיחה: \$400

79b

78c

80. Five Books of the Torah, Neviim and Ketuvim – Antwerp, 1573-1574 – Complete Bible in Small Format

Five books of the Torah, Neviim and Ketuvim. Antwerp: Christopher Plantin, 1573-1574.

All 24 books of the Bible complete, without vocalization and cantillation marks. Two columns per page. This format is suitable for casting the "Goral HaGra" lottery, using the method taught to R. Aryeh Levin by disciples of the Gra's disciples.

The title page and front flyleaves contain ownership inscriptions of Avraham ben Eliyahu HaKohen Treves of Darevo, and book listings. The final flyleaves contain listings (in Ashkenazic script) of both the Ashkenazic and Sephardic yearly cycle of haftarot. The final page contains the title "for these I weep", with the dates of passing of the parents and grandparents of R. Avraham Hacohe Treves, dated 1840-1898, including the passing of his father, "R. Eliya ben R. Shlomo", who passed away of cholera in Av, 1848, his father-in-law "R. Eliya ben Gershon of Shklov" who passed away in 1840, and "his father, R. Gershon", who passed away after Sukkot, 1847.

[1], 3-389 leaves. 16 cm. Good-fair condition. The title page and many other pages have been restored. Several pages have tears with damage to the text. In these places, the missing text has been restored with 19th century Ashkenazic script on added paper. The final page with the colophon is torn and incomplete (the bottom half of the page is replaced by an early

80

page from another book with printed decoration). Stains and wear. Some of the pages are dark and stained. Old leather binding, slightly worn, with embossed ornamentation.

Opening price: \$300

80. חמשה חומשי תורה, נביאים וכתובים - אנטוורפן, של"ג-של"ד - תנ"ך שלם בפורמט בינוני-קטן

חמשה חומשי תורה, נביאים וכתובים. אנוירשה (אנטוורפן), של"ג-של"ד 1573-1574. דפוס כרישטופורוס פלנטין.

כל כ"ד ספרי התנ"ך בשלמות, ללא ניקוד וטעמים. במהדורה זו שני טורים בכל עמוד. עימוד מיוחד זה מתאים למסורת הידועה שקיבל רבי אריה לוי מתלמידי-תלמידיו של הגר"א, על אופן עריכת "גורל הגר"א", בספר תנ"ך בעל שני טורים בעמוד.

בדפי המגן הקדמיים ובשער רישומי בעלות של אברהם ב"ר אליהו הכהן טריוויש מדרויא, ורשימת ספרים. בדפי המגן שבסוף הכרך רשימות (בכתיבה אשכנזית) ההפטרות לכל שבתות השנה ע"פ מנהגי האשכנזים והספרדים. בעמוד האחרון רשימה "על אלה אני בוכיה" ובה תאריכי פטירות של משפחת של ר' אברהם הכהן טריוויש הנ"ל בשנים ת"ר-תרנ"ח, בהם אביו "מ' אליה' במה"ו שלמה הכהן לבית טריוויש" שנפטר "מחולי החאלערי" בב' אב תר"ח (1848), חותנו "מ' אליהו בהגאון מ' גרשון" שנפטר בחודש אדר ת"ר (1840), ואביו חותנו "הגאון מ' גרשון נפטר ל"מחרת אסרן] חג] הסנוכות] דשנת תר"ח" (1847). [בסביבות שנת תר"ח השתוללה במזרח אירופה מגיפת החולירע (כולירה). לפי המסופר, ביום הכפורים של שנת תר"ח עלה הגאון רבי ישראל סלנטר אל הדוכן בבית הכנסת בעיר ווילנא, והכריז כי מאחר ומדובר בפיקוח נפש מוטל על כולם לאכול, למרות קדושת היום, ואף אכל לפני כולם בעצמן].

[1], ג-שפט עמ' 16 ס"מ. מצב טוב-בינוני. דף השער וכן דפים רבים משוקמים. בכמה מהם קרעים עם פגיעה בטקסט, במקומות אלו הטקסט הושלם בכתיבה אשכנזית [המאה ה-19], על גבי השלמות נייר. חציו של הדף האחרון, שבו הקולופון, קרוע וחסר (ובמקומו השלמה של דף עתיק הלקוח מספר אחר עם עיטור מודפס). כתמים ובלאי. חלק מהדפים כהים ומוכתמים. כריכת עור עתיקה ומעט בלוייה, עם עיטורים מוטבעים.

פתיחה: \$300

82

82. Neviim Acharonim – Venice, 1615

Neviim Acharonim. Venice: Giovanni Cajon for Bragadin, 1615. Pocket format. Part III of a complete Tanach edition printed that year in Venice, "in Sabbioneta typeface" (as stated on the title page). [108]-218 leaves. 11.5 cm. Good condition. Stains and wear. Minor damage to title page and several other leaves. Original leather binding, with clasp remnants.

Opening price: \$500

81. Trei Asar – Leiden, 1603 – Fine, Pocket Size Volume – Bibliographically Unknown

Trei Asar. [Leiden]: Plantinianis Franciscus Raphelengius, [1603]. Pocket format. Initial words within woodcut borders, some with color added by hand (presumably from an early period). The margins contain handwritten inscriptions. 188, [1] pages. 11 cm. Good condition. Stains. Early leather binding, with ornamentalations and marbled endpapers. Damage and wear to the binding. Rare edition not recorded in the Bibliography of the Hebrew Book, nor does it appear in the NLI catalogue.

Opening price: \$700

81

81. ספר תרי עשר - ליידין, ש"ג - כרך נאה כפורמט כיס - לא ידוע ביבליוגרפית

ספר תרי עשר. [ליידין, ש"ג 1603]. דפוס Plantinianis Franciscus Raphelengius. פורמט כיס. תיבות פתיחה מעוטרות בתחריטי עץ, חלקן נצבעו ביד (כפי הנראה, נצבעו בתקופה מוקדמת). רישומים בכתב-יד בשולי הדפים. 188, [1] עמ'. 11 ס"מ. מצב טוב. כתיבת עור עתיקה ומעוטרת, עם נייר פרוץ צבעוני. פגמים ובלאי בכריכה. מהדורה נדירה שלא נרשמה במפעל הביבליוגרפיה ולא מופיעה בקטלוג הספרייה הלאומית.

פתיחה: \$700

82. ספר נביאים אחרונים - ונציה, שע"ה-שע"ו

ספר נביאים אחרונים. ונציה, שע"ה-שע"ו [1615]. דפוס בראגאדינו, בבית ייואני קאיון. פורמט כיס. חלק שלישי מתוך מהדורת תנ"ך שלמה שנדפסה בוונציה באותה השנה, "באותיות סביוניטה" [כפי שנכתב בדף השער]. [קח]-ריח דף. 11.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי. פגמים קלים בדף השער ומספר דפים נוספים. כריכת עור מקורית, עם שרידי אבזמים.

פתיחה: \$500

83b

83c

83a

83. Bible – Geneva, 1617-1618 – Set of 15 Volumes – Pocket Size

Torah, Neviim and Ketuvim. Geneva: Capa Elon, 1617-1618. Set of 15 volumes. Pocket size.

15 volumes. Bereshit-Shemot: [232] leaves. Lacking the last two leaves of Shemot. VaYikra-Devarim: [269] leaves. Yehoshua-Shoftim: [130] leaves. Shmuel: [151] leaves. Melachim: [143] leaves. Yeshaya: [108] leaves. Yirmiya: [138] leaves. Yechezkel: [119] leaves. Trei Asar: [91] leaves. Tehillim: [135] leaves. Mishlei: [47] leaves. Five Megillot: [64] leaves. Iyov: [54] leaves. Daniel, Ezra and Nechemya: [100] leaves. Divrei HaYamim: [159] leaves.

11-12 cm. Overall good condition. Most volumes in good condition, stains and light wear. Vayikra contains a handwritten dedication dated 1860. Melachim - a large marginal tear to the title page, not affecting text. Signs of past dampness, severe stains to several leaves. Yirmiya - adhesive tape on title page. Tehillim - title page very damaged and incomplete, with repairs. Tears and wear to several more leaves, affecting text. Kohelet – tears to leaves [30]-[31], affecting text and repaired with adhesive tape. Divrei HaYamim – wear and severe stains to several leaves (mainly the last leaves). Most volumes have matching leather and parchment bindings, apart from four volumes with varying bindings.

Opening price: \$800

83. תנ"ך - ז'נווה, שע"ז-שע"ח - סט ב-15 כרכים - פורמט כיס

תורה נביאים וכתובים. גנווא [ז'נווה], שע"ז-שע"ח [1617-1618]. דפוס כאפא אילן.

סט ב-15 כרכים. פורמט כיס.

15 כרכים. בראשית-שמות: [232] דף. חסרים שני הדפים האחרונים בחומש שמות. ויקרא-דברים: [269] דף. יהושע-שופטים: [130] דף. שמואל: [151] דף. מלכים: [143] דף. ישעיה: [108] דף. ירמיה: [138] דף. יחזקאל: [119] דף. תרי עשר: [91] דף. תהלים: [135] דף. משלי: [47] דף. חמש מגילות: [64] דף. איוב: [54] דף. דניאל עזרא ונחמיה: [100] דף. דברי הימים: [159] דף.

11-12 ס"מ. מצב כללי טוב. רוב הכרכים במצב טוב, כתמים ומעט בלאי. בספר ויקרא - הקדשה בכת"י משנת תר"כ. בספר מלכים - קרע גס בשולי דף השער, ללא פגיעה בטקסט. עקבות רטיבות, כתמים קשים במספר דפים. בספר ירמיהו - נייר דבק (סלוטייפ) בדף השער. בספר תהלים - דף השער פגום מאד, חסר ומשוקם. קרעים ובלאי במספר דפים נוספים, עם פגיעה בטקסט. בספר קהלת - בדפים [30]-[31] קרעים עם הדבקת נייר דבק (סלוטייפ) ועם פגיעה בטקסט. בספר דברי הימים - בלאי וכתמים קשים במספר דפים (בעיקר בדפים האחרונים). כריכות עור וקלף תואמות רוב הכרכים, מלבד ארבעה כרכים שנכרכו בכריכות שונות.

פתיחה: \$800

84. Mikraot Gedolot – Basel, 1618-1619 – Complete Set of Four Volumes – Ornamented Leather Bindings

Mikraot Gedolot, Torah, Neviim and Ketuvim, with the commentaries. Basel: Ludwig König, [1618-1619].

Complete set in four large volumes, with original bindings.

Volume I: Five books of the Torah, with Targum Onkelos, the commentaries of Rashi, Ibn Ezra, Baal HaTurim and Masorah.

Volume II: Neviim Rishonim, with Targum, the commentaries of Rashi, Radak, Ralbag, R. Yeshaya and Masorah.

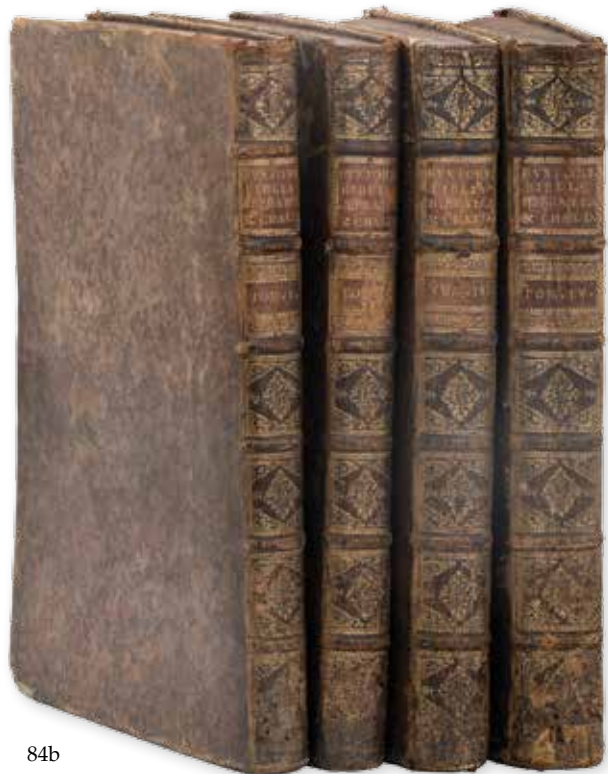
Volume III: Neviim Achronim, with Targum, the commentaries of Rashi, Radak, Ibn Ezra and Masorah.

Volume IV: Ketuvim, with Targum, the commentaries of Rashi, Ibn Ezra, Ralbag and Rasag. The end of the

volume contains the Targum Yerushalmi on the Torah, the great Masorah on the Bible in alphabetical order, and Haftarat for Shabbat and festivals "according to the Ashkenazi, Sephardi and Italian rites".

Vol. I: [6], 228 leaves. Vol. II: [1], 234-441 leaves. Vol. III: [1], 442-705 leaves. Vol. IV: 707-946; 7, [1]; 67; 36 leaves. Without the [3] leaves of errata, which do not appear in most copies. The inner margin of the Haftarat title page is repaired with paper. 43.5 cm. Good-fair condition. Thick leaves with wide margins. Many stains; traces of past dampness. Most of the leaves are darkened and stained. Bookplates. Original leather bindings, with fine ornamentation on the spine.

Opening price: \$1000

84b

84a

84. מקראות גדולות - באזל, שע"ח-שע"ט - סט שלם בארבעה כרכים - כריכות עור עתיקות, עם עיטורים

על התנ"ך ע"פ סדר הא"ב, וסדר ההפטרות לשבתות ומועדי השנה "כמנהג ק"ק אשכנזים וספרדים ולועזים". כרך א: [6], רכח דף. כרך ב: [1], רלד-תמא דף. כרך ג: [1], תמב-תשה דף. כרך ד: תשו-תקמו; ז, [1]; סז; לו דף. ללא [3] דף של תיקוני טעויות, שאינם נמצאים ברוב העותקים. השוליים הפנימיים בדף השער של ההפטרות, שוקמו בהדבקת נייר. 43.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. דפים עבים עם שוליים רחבים. כתמים רבים ועקבות רטיבות. רוב הדפים כהים ומוכתמים. תוי ספר. כריכות עור עתיקות, עם עיטורים נאים על השדרה.

פתיחה: \$1000

מקראות גדולות, תורה נביאים וכתובים, עם המפרשים. באזיליאה [באזל, שע"ח-שע"ט 1618-1619]. דפוס לדוויג קיניג. סט שלם בארבעה כרכים, בפורמט גדול, עם כריכות מקוריות. כרך א: חמשה חומשי תורה, עם תרגום אונקלוס, פירושי רש"י, אבן עזרא ובעל הטורים, ומסורה. כרך ב: נביאים ראשונים, עם תרגום, פירושי רש"י, רד"ק, רלב"ג, רבי ישעיה, ומסורה. כרך ג: נביאים אחרונים, עם תרגום, פירושי רש"י, רד"ק ואבן עזרא, ומסורה. כרך ד: כתובים, עם תרגום, פירושי רש"י, אבן עזרא, רלב"ג, רס"ג. בסוף הכרך תרגום ירושלמי על התורה, מסורה גדולה

86

שתי מהדורות שונות של תרגום התנ"ך ליידיש, והן נחשבות למהדורות הראשונות של תנ"ך בשפת היידיש. על פולמוסי וקורות המדפיסים סביב הדפסה זו, ראה: א"מ הרמן, פרקים בתולדות המדפיסים העבריים, עמ' 310-300. מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$400

85. Tehillim – Amsterdam, 1666 – With Latin Translation – Ornamented Leather Binding – Pocket Edition

Tehillim, with Latin translation. Amsterdam, 1666. Pocket edition.

The Hebrew text and Latin translation on facing pages.

6 pages; 132, 132-155, 157-240, [3] leaves. 13 cm. Good condition. Stains. Early leather binding, with gilt ornamentation. Tear by the joint between the spine and boards.

Opening price: \$400

86. התנ"ך הראשון שנדפס ביידיש - אמשטרדם, תל"ו-תל"ט

"חמשה חומשי תורה בלשון אשכנז" - תורה נביאים וכתובים (תנ"ך) בלשון עברי טייטש (יידיש), "מועתקים ומבוארים" על ידי יקותיאל בן יצחק בליץ, עם "תועלויות הרלב"ג" מאת רבינו לוי בן גרשון (רלב"ג) על התורה ונביאים ראשונים. אמשטרדם, [תל"ו-תל"ט] 1676-1679. דפוס אורי וייביש הלוי.

חמשה שערים נפרדים: לתורה, למגילות, לנביאים ראשונים, נביאים אחרונים וכתובים, עם שער נוסף - מאויר. הסכמות רבני ועד ארבע ארצות, רבני הספרדים ורבני האשכנזים באמשטרדם. בראש הספר דפים עם "הסכמה אונ פרווילעגיום" - רשות מיוחדת מ"מלך פולין יר"ה", להדפסה זו, ביידיש ובלטינית.

רישומי בעלות מחוקים בדף השער: "---[בן] יעקב מו"א זצ"ל". [7], סג, [1], סד-קלח, קמ-רנו, [2], יח דף. דילוג בספירה על דף קלט (ללא חסרון). כולל דף עם לוח הפטרות ו"התנצלות המתקן" שאינו מופיע בעותקים אחרים. דף השער המאויר מנותק (הושלם כנראה מעותק אחר). 32 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. סימני עש. שני דפים באמצע מנותקים. קרעים קלים ופגמים מודבקים בנייר-דבק גס. כריכת עור חדשה.

בשערים מופיעים תאריכים שונים: תל"ו, תל"ח ותל"ט. ההסכמות מהשנים תל"א-תל"ז. באותה תקופה נדפסו באמשטרדם במקביל

85

85. ספר תהלים - אמשטרדם, תכ"ו - עם תרגום לטיני - כריכת עור מעוטרת - מהדורת כיס

ספר תהלים, עם תרגום ללטינית. אמשטרדם, [תכ"ו] 1666. מהדורת כיס.

נוסח עברי ותרגום לטיני עמוד מול עמוד. 6 עמ'; 132, 132-155, 157-240, [3] דף. 13 ס"מ. מצב טוב. כתמים. כריכת עור עתיקה מעוטרת בעיטורים מוזהבים. קרע בחיבור בין השדרה לכריכה.

פתיחה: \$400

87

87. ספר המגיד - אמשטרדם, תנ"ט - ארבעה כרכים - חתימת המהר"ץ חיות בראש ספר תהלים

ספר המגיד - נביאים ראשונים, נביאים אחרונים וכתובים, עם פירוש רש"י, תרגום ליידיש-דייטש ו"אגודת שמואל". אמשטרדם, [תנ"ט 1699].

מהדורה מיניאטורית בארבעה כרכים. התרגום ביידיש-דייטש הוא חיבור המשך לספר "צאינה וראינה" על התורה ומאותו מחבר (רבי יעקב מיאנוב). במהדורה זו עבר החיבור עריכה לשונית ולשונו אינו זהה למהדורות הקודמות.

"אגודת שמואל", חיבור מאת המו"ל רבי שמואל דלוגאטש - נדפס במהדורה זו לראשונה [הוא ליקוט ממקורות ומחיבורים שונים - רובם לא מוכרים ממקור אחר, כדוגמת "הגהות רבי עובדיה הנביא", סוד מישרים, עמק השם, ועוד]. ליקוט זה שהוכנס בסוגריים בתוך פירוש רש"י, וזה למהדורות נוספות, ואף עורר עליו ביקורת על כך שהוכנס בתוך נוסח פירוש רש"י. הוספות אלו נכנסו בחלקם למהדורות רבות של רש"י ולעתים נבלעו בתוך פירושו ויחסו לרש"י עצמו (ראה על כך: ח' ליברמן, אהל רח"ל, א, עמ' 310-329).

הגהות בכתב-יד במספר דפים.

בכרך הכתובים, בראש ספר תהלים, חתימת בעלים בכת"י: "צבי הירש חיות, יום ב' כ"ב מרחשוון תפק"ד" - כפי הנראה לפנינו חתימת המהר"ץ חיות בצעירותו. רבי צבי הירש חיות (תקס"ו-תרט"ז), מגדולי גאוני דורו, אב"ד וזלקווא מגיל עשרים ושלוש. הגהותיו על הש"ס נדפסו במהדורות רבות החל משנת ת"ר. חבר ספרים רבים. דמות מגוונת של גדול בתורה ובחכמות העולם. לחם את מלחמת היהדות הנאמנה במשכילים. עמד בקשרי שו"ת נרחבים עם ה"חתם סופר" שהתייחס אליו בכבוד גדול (ראה על כך: "הדרום", תשי"ח, חוברת ה-ו, "היחס של החתם סופר אל המהר"ץ חיות").

ארבעה כרכים. כרך א' - נביאים ראשונים: [1], לו-רעט, רצ-שעט, שצ-תקמח, תקן-תקנה דף. במקור: [5], רעט, רצ-שעט, שצ-תקנט, [1] דף. חסרים לו הדפים הראשונים (כולל דף השער, שהושלם בצילום), למעט דף אחד מההסכמות; חסרים גם דף תקמח וחמשת הדפים האחרונים. כרך ב' - נביאים אחרונים (ישעיה-יחזקאל): שעט, שצ-תקמט דף. כרך ג' - כתובים: תף דף. כרך ד' - (עזרא ונחמיה, תרי עשר ודברי הימים): ב-שמו, [1] דף. במקור: שמו, [2] דף. חסרים דף השער והדף האחרון (הושלמו בצילום). כ-11 ס"מ. מצב טוב-בינוני. רוב הדפים במצב טוב. כתמים, כתמי דיו. קרעים במספר דפים. פגעי עש עם פגיעה בטקסט במספר מקומות. חיתוך שוליים על גבול הטקסט, עם פגיעה קלה בטקסט. כריכות חדשות, מלבד כריכה אחת עתיקה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$500

86. First Bible Printed in Yiddish – Amsterdam, 1676-1679

Torah, Neviim and Ketuvim translated to Yiddish by Jekutiel son of Isaac Blitz, with Toaliyot HaRalbag by R. Levi son of Gershon (Ralbag) on Torah and Neviim Rishonim. Amsterdam: Uri Phoebus HaLevi, [1676-1679].

Five separate title pages: Torah, Megillot, Neviim Rishonim, Neviim Achronim and Ketuvim, with an additional illustrated title page. Approbations of the rabbis of the Council of Four Lands, and the Sephardi and Ashkenazi rabbis of Amsterdam. The book begins with leaves of "approbation and privilegium" - special permission granted by the King of Poland for this printing, in Yiddish and in Latin.

The title page bears deleted ownership inscriptions: "[son of] Yaakov Mazye".

[7], 63, [1], 64-138, 140-256, [2], 18 leaves. Pagination skips leaf 139 (no missing leaf). Includes table of Haftarot and "Corrector's apology" which do not appear in other copies. Illustrated title page detached (apparently replaced from another copy). 32 cm. Good-fair condition. Stains. Worming. Two leaves in the middle detached. Small tears and damage, repaired with tape. New leather binding.

Various dates appear on the title pages: 1676, 1678 and 1679. The approbations are dated 1671-1677. Two different editions of the Bible translated to Yiddish were printed concurrently in Amsterdam in those days, considered to be the first Yiddish Bible editions. For further information regarding the polemic surrounding this printing, see: A.M. Haberman, Chapters in the History of the Hebrew Printers, pp. 300-310.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$400

88

88. Torah, Neviim and Ketuvim – Amsterdam, 1700-1705 – One Small Volume

The Bible – Five books of the Torah, Five Megillot, Neviim Rishonim, Neviim Acharonim and Ketuvim. Amsterdam: Immanuel Athias, [1700-1705].

The complete Bible in one small volume. Separate title pages for Neviim Rishonim and Acharonim, as well as for Ketuvim.

The foot of the first title page contains the proofreader's signature, R. "David Nunes Torres". Two leaves of approbations appear after the Haftarat, only one of them is listed in the Bibliography of the Hebrew Book.

The back endpapers contain the blessings of the Haftara in handwriting, followed by the writer's colophon: "I wrote this in honor of the G-d fearing Gumpel Ettinger, here in Paris, Friday of Parshat Vayetze 1847, Shlomo Wolf Klein".

Torah and Five Megillot: [2], 2-181, [2] leaves. The approbations leaves are bound after the Five Megillot. Neviim Rishonim: 142 leaves. Neviim Acharonim: [143]-286, [1] leaves. Ketuvim: 152, [1] leaves. 13.5 cm. Good condition. Stains. Early leather binding, restored at the spine, with damage. Placed in a leather slipcase (damaged).

Opening price: \$400

87. Sefer HaMaggid – Amsterdam, 1699 – Signature of Maharatz Chayes at the Beginning of Sefer Tehillim

תנ"ך - חמשה חומשי תורה, חמש מגילות, נביאים ראשונים, נביאים אחרונים וכתובים. אמשרטרם, [ת"ס-תס"ה 1700-1705]. דפוס עמנואל עטיאש.

תנ"ך שלם בכרך אחד, בפורמט קטן. שערים נפרדים לנביאים ראשונים ואחרונים וכן לכתובים.

בתחתית דף השער הראשון חתימת המגיה רבי "דוד נוניש טוריס". לאחר ההפטרות מופיעים שני דפי הסכמות, אחד מהם לא נרשם במפעל הביבליוגרפיה.

בדפי הכריכה האחוריים נרשמו בכתב-יד ברכות ההפטרה ובסופן קולופון הכותב: "כתבתי לכבוד איש ירא אלקים במצוותיו חפץ מאוד כ"ה גומפעל עטינגער יצ"ו, פה פאריס עש"ק פ' ויצא תר"ח לפ"ק הק' שלמה וואלף קליין".

תורה וחמש מגילות: [2], ב-קפא, [2] דף. דפי ההסכמות נכרכו לאחר חמש המגילות. נביאים ראשונים: קמב דף. נביאים אחרונים: [קמג]-רפו, [1] דף. כתובים: קנב, [1] דף. 13.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. כריכת עור עתיקה, משוקמת בשדרה, עם פגמים. נתון בנרתיק עור תואם (פגום).

פתיחה: \$400

87. Sefer HaMaggid – Amsterdam, 1699 – Signature of Maharatz Chayes at the Beginning of Sefer Tehillim

Sefer HaMaggid – Neviim Rishonim, Neviim Acharonim and Ketuvim, with the Rashi commentary, Yiddish translation and Agudat Shmuel. Amsterdam, [1699].

A miniature edition in four volumes. The Yiddish translation is a sequel to Tsene Rene on the Torah and is by the same author (R. Yaakov of Janów). In this edition the translation was edited and the wording is not identical to previous editions.

The composition Agudat Shmuel, by the publisher R. Shmuel Dlugatch, was first printed in this edition (a compilation from various sources and works, mostly not found in other sources, such as "Hagahot R. Ovadia HaNavi", Sod Meisharim, Emek HaShem, and more). This compilation, which was inserted in parentheses into the Rashi commentary, was published in further editions, and drew criticism on the fact it was implanted within the text of the Rashi commentary. Some of these additions were later absorbed in the commentary and assumed to be an integral part of it (see: Ch. Lieberman, Ohel Rachel, 1, pp. 310-329).

Handwritten notes on several leaves.

The beginning of Sefer Tehillim in the Ketuvim volume bears an owner's signature: "Tzvi Hirsh Chayes, Monday, MarCheshvan 22, [1823]" – this appears to be the signature of Maharatz Chayes (1806-1856) in his youth. A leading Torah scholar of his times, he was appointed rabbi of Zhovkva at the age of 23. His notes on the Talmud were printed in many editions from 1840. He composed many books and was a multifaceted personality, well versed in Torah and sciences. He fought for authentic Judaism against Maskilim, and corresponded extensively in responsa with the Chatam Sofer, who held him in great esteem (see: HaDarom, 1958, Issue 5-6, "The Chatam Sofer's Attitude to the Maharatz Chayes").

Four volumes. Vol. I – Neviim Rishonim: [1], 37-279, 290-379, 390-548, 550-555 leaves. Originally: [5], 279, 290-379, 390-559, [1] leaves. Lacking first 36 leaves (including the title page, replaced with photocopy), except for one leaf of the approbations; lacking leaf 549 and last 5 leaves. Vol. II – Neviim Acharonim (Yeshaya-Yechezkel): 379, 390-549 leaves. Vol. III – Ketuvim: 480 leaves. Vol. IV – (Ezra, Nechemia, Trei Asar and Divrei HaYamim): 2-346, [1] leaves. Originally: 346, [2] leaves. Lacking title page and last leaf (replaced with photocopies). Approx. 11 cm. Good-fair condition. Most leaves in good condition. Stains, inkstains. Tears to several leaves. Worming affecting text in several places. Margins trimmed on text border, slightly affecting text. New bindings, except for one early binding. Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$500

90. חמישה חומשי תורה עם פירוש האלשיך - פרנקפורט דאודר, תקכ"א-תקכ"ה - סט מפואר עם שוליים רחבים במיוחד וכריכות עץ מקוריות - עותק מיוחד

חמישה חומשי תורה, עם תרגום ומסורה, תולדות אהרן, בעל הטורים, פירוש רש"י ופירוש האלשיך. פרנקפורט דאודר, [תקכ"א-תקכ"ה 1765-1761]. חמישה כרכים.

סט מפואר עם שוליים רחבים במיוחד [השוליים לא נחתכו כלל]. כריכות עץ ועור מקוריות (חלקן פגומות).

רישומי בעלות שונים. ביניהם רישומי בעלות של רבי בנימין זאב וולף כ"ץ רפפורט אב"ד פאפא. בדרך הריק שבסוף הכרך הראשון נכתב: "הספר הזה שייך להגאון הגדול סיני ועוקר הרים בוצינא קדישא ה"ה מהו' וואלף כץ רפאפורט אב"ד לע"ע בק' פאפא". רישום דומה בסוף ספר במדבר, וחתימתו בלועזית בדרך השער של ספר בראשית.

הגאון רבי בנימין זאב וולף כ"ץ רפפורט (תקי"ג-תקצ"ז), נתקבל כרב בפאפא בשנת תקמ"ג, וכיהן בה במשך קרוב לחמישים וחמש שנים עד לפטירתו בתקצ"ז. גדולי התורה בדורו העריכו את דעתו, ביניהם רבינו יחזקאל לנדא בעל ה"נודע ביהודה" ורבינו משה סופר בעל ה"חתם סופר". נתפרסם בספריו "שמלת בנימין", "נתיבות החכמה", "עדות לישראל", ועוד.

חמישה כרכים. בראשית: [4], שלב, שלא-שעו דף. שמות: [1], שיג; מה דף. ויקרא: רה; [1], כח דף. במדבר: [1], ריא; [1], כד דף. דברים: רעו, [1]; [1], מט דף. (במפעל הביבליוגרפיה נרשמו [6] דף בראש כרך בראשית. יתכן וחסר כאן דף שער, מלבד השער הכללי שנמצא לפניו, ואולי דף נוסף. בכל מקרה, לא נראה שבעותק זה נכרכו דפים אלה במקור).

שוליים רחבים במיוחד. 32-34 ס"מ. נייר בהיר ואיכותי. מצב כללי טוב. כתמים. בלאי ופגמים בחלק מהדפים. מעט קרעים, לרוב ללא חסרון. קמטים. פגעי עש במקומות בודדים, עם פגיעה בטקסט (פגעים בדרך השער של ספר ויקרא). בספר דברים הודבק על אחד הדפים דף נייר בכתב-יד. כריכות עור ועץ מקוריות, עם שרידי אבנים. שדרות חסרות בשלושה מהכרכים. באחד מהכרכים חסרה הכריכה האחורית. פגמים, קרעים ובלאי בכריכות.

פתיחה: \$800

89. Shir HaShirim and Pirkei Avot, with Ladino and Spanish Translation – Amsterdam, 1712

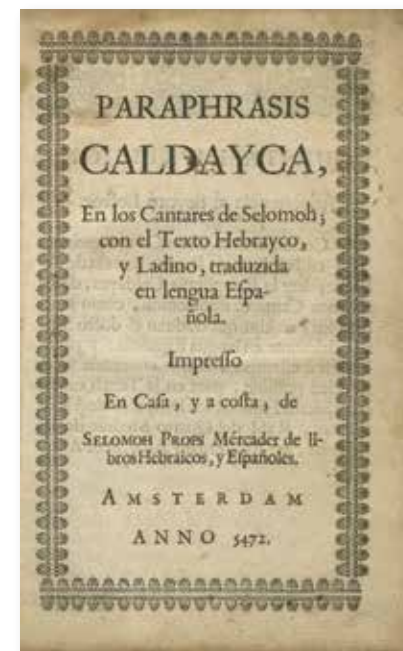
Paraphrasis Caldayca en los Cantares de Selomoh - Song of Songs with (Romanized) Ladino translation and Spanish translation of the Aramaic translation; Pirkei Avot, with Spanish translation. Amsterdam, 1712.

Hebrew followed by translation, paragraph by paragraph.

Parchment binding, bearing owners' signatures: "Chaim David de Daniel Israel", "H.D. Sanicroos".

134 pages. 15 cm. Good-fair condition. Stains. Some leaves with numerous markings within the text and other inscriptions. Early parchment binding. Stains and light damage to binding.

Opening price: \$400

89a

89. שיר השירים ופרקי אבות, עם תרגום לאדינו וספרדית - אמשטרדם, תע"ב

Paraphrasis Caldayca en los Cantares de Selomoh שיר השירים עם תרגום לאדינו (באותיות לטיניות) ותרגום ספרדי של התרגום הארמי; פרקי אבות, עם תרגום לספרדית. אמשטרדם, תע"ב [1712].

עברית ותרגום, פסקה אחר פסקה. כריכת קלף, עם חתימות בעלים על הכריכה: "חיים דוד ד-דניאל ישראל", "H.D. Sanicroos".

134 עמ'. 15 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. בחלק מהדפים סימונים רבים בגוף הטקסט ורישומים נוספים. כריכת קלף עתיקה. כתמים ופגמים קלים בכריכה.

פתיחה: \$400

89b

90c

90b

90a

90. Five Books of the Torah with the Alshech Commentary – Frankfurt an der Oder, 1761-1765 – Elaborate Set with Exceptionally Wide Margins and Original Wood Bindings – Important Ownership

Five books of the Torah, with Targum and Mesorah, Toldot Aharon, Baal HaTurim, Rashi and Alshech commentaries. Frankfurt an der Oder, [1761-1765]. Five volumes.

Elaborate set with exceptionally wide margins (untrimmed). Original wood and leather bindings (some damaged).

Various ownership inscriptions, including ownership inscriptions of R. Binyamin Zev Wolf Katz Rapaport Rabbi of Pápa. On the empty leaf at the end of the first volume: "This book belongs to the great Torah scholar R. Wolf Katz Rapaport, currently the rabbi of Pápa". A similar inscription at the end of the Bamidbar volume, and his signature in Latin characters on the title page of Bereishit.

R. Binyamin Zev Wolf Katz Rapaport (1753-1837) was appointed rabbi of Pápa in 1783, where he served for close to 55 years until his passing in 1837. His opinion was highly esteemed by the great Torah scholars of his times, such as the Noda BiYehuda and the Chatam Sofer. He was famed for his books Simlat Binyamin, Netivot HaChochma, Edut L'Yisrael, and more.

Five volumes. Bereishit: [4], 332, 331-376 leaves. Shemot: [1], 313; 45 leaves. Vayikra: 205; [1], 28 leaves. Bamidbar: [1], 211; [1], 24 leaves. Devarim: 276, [1]; [1], 49 leaves. (The Bibliography of the Hebrew Book records [6] leaves at the beginning of Bereishit. Possibly, a title page is missing here, besides the general title page which does appear, and another leaf. In any case, it does not seem that these leaves were originally bound in this copy).

Exceptionally wide margins. 32-34 cm. Light-colored high-quality paper. Overall good condition. Stains. Wear and damage to some of the leaves. A few tears, mostly without loss. Creases. Worming in a few places, affecting text (damage to the title page of Vayikra). In Devarim, a handwritten leaf was stuck onto one of the leaves. Original leather and wood bindings, with clasp remnants. Spines missing from three of the volumes. One of the volumes missing the back cover. Damage, tears and wear to the bindings.

Opening price: \$800

91. Set of Chumashim – Tikun Sofrim Torat Emet with Seder HaTefillot – Amsterdam, 1827 – Elegant Leather Bindings

Handsome 5-volume set. Torat Emet – Tikun Sofrim, Five Books of the Torah, with Rashi commentary, haftarat and Ashkenazi siddur with yotzrot and piyyutim. Accurate edition proofread according to books and scribes. Amsterdam, 1827. Published by R. Naftali Levenstam son of R. Yaakov Moshe, Rabbi of Amsterdam. All volumes have a copper engraving frontispiece: figures of Moshe and Aharon and illustrations of the giving of the Torah at Mount Sinai.

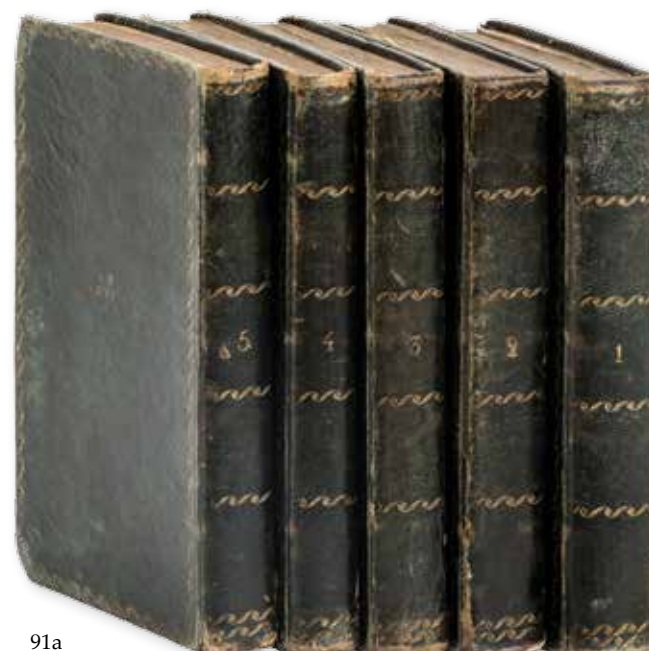
5 volumes, 18.5 cm. Pagination varies. High-quality paper. Good condition. Stains and wear. Greenish leather contemporary bindings with embossed ornamentation and owner's name. Colored endpapers.

Six leaves were added to the Book of Devarim with names of pre-paid subscribers from Dutch cities. These leaves are not recorded in the Bibliography of the Hebrew Book, no. 000312561.

Opening price: \$400

91b

91a

91. סט חומשים - תקון סופרים "תורת אמת" עם "סדר התפילות" - אמשטרדם, תקפ"ז - כריכות עור מהודרות

טוב. כתמי שימוש ובלאי. כריכות עור ירקרק, מקוריות עם הטבעות עיטורים ושם בעלים. דפי פרוץ צבעוניים. בכרך חומש דברים נוספו בסופו 6 דפים, עם רשימת מנויים מערי הולנד. דפים אלו אינם רשומים במפעל הביבליוגרפיה רשומה 000312561.

פתיחה: \$400

סט נאה בחמשה כרכים. תורת אמת - תקון סופרים, חמשה חומשי תורה, עם פירוש רש"י, הפטרות, סידור תפילות כמנהג האשכנזים עם סדר יוצרות ופיוטים. מהדורה מוגהת ומדויקת על פי ספרים וסופרים. אמשטרדם, תקפ"ז-[תקפ"ח 1827]. בהוצאת רבי נפתלי לוונשטאם בן רבי יעקב משה אב"ד אמשטרדם. בכל הכרכים קדם-שער מאויר בתחריט נחשת: דמויות משה ואהרן, ואיור מתן תורה בהר סיני.

5 כרכים. 18.5 ס"מ. ספירת עמודים משתנה. נייר איכותי. מצב

92. שני כרכים ממהדורת תלמוד בבלי שנדפסה בקושטא, שמ"ג - מסכתות שבת וסנהדרין - הדפסה ראשונה של הגהות המהרש"ל כחלק ממהדורת התלמוד

תלמוד בבלי, שני כרכים - מסכת שבת ומסכת סנהדרין. [קושטא, שמ"ג 1583. דפוס רבי יוסף נכד רבי יוסף יעבץ]. מהדורת תלמוד זו שנדפסה בקושטא יצאה לאור בקונטרסים בודדים שחולקו לקונים בשבתות בבית הכנסת, כנהוג בקושטא באותה תקופה (ראה: יערי, הדפוס העברי בקושטא, עמ' 103), כפי שכתב המדפיס רבי יעבץ בהקדמה למסכת ברכות: "ומדי שבת בשבתו נוציא לכם קונטרסים מהתלמוד, נחלק לו ברבים ביד כל אדם לקונה אותו... והיו נפרעים ממנו מעט מעט... ויצא התלמוד אח"כ בידו שלם בחשבון אשר יעלה כלו על פי הקונטרסים...". ממהדורה זו נדירים עותקים שלמים.

במהדורה זו נדפסו לראשונה הגהות המהרש"ל - רבי שלמה לוריא - כחלק ממהדורת התלמוד. בשנת שמ"ב נדפסו לראשונה בקראקא הגהות המהרש"ל (שהועתקו מגליונות הש"ס שלו), בספר מיוחד בשם "חכמת שלמה". במהדורה שלפנינו נדפסו ההגהות כנספח בסוף הכרך וכמה מהן שולבו בנוסח הגמרא עצמו. על מהדורה זו ראה: הרב רפאל נתן נטע רבינוביץ, מאמר על הדפסת התלמוד, עמ' ע-עג. שנת ההדפסה לא מופיעה בשערים, אך רבינוביץ קובע אותה לאחר שמ"ב - זמן הדפסת הספר "חכמת שלמה".

בכרך מסכת שבת הגהות ותיקונים קצרים בכתיבה ספרדית. שני כרכים שבת:

מסכת שבת: ו-מז, נח-קפח; א-ז דף. חסרים דפים א-ה, מז-נו מהספירה הראשונה, ודפים ח-יח מהספירה השנייה (חלק מהדפים החסרים הושלמו בצילום). סה"כ חסרים 27 דפים. 32 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים, מצב כללי בינוני. כתמים ובלאי. רישומים, כתמי דיו ורטיבות. קרעים גסים במספר דפים, עם פגיעה בטקסט, משוקמים בנייר דבק. פגעי עש במספר דפים. כריכה חדשה.

מסכת סנהדרין: נ-נא, נג-סט, עג-פ, פט-קיו, [1], קא-קבג, קבא-קכו, קכו, א-ז דף. דף נכרך לאחר דף צא. חסרים דפים א-מט, נב, ע-עב, פא-פח, והדף האחרון. סה"כ חסרים 61 דפים. 32.5 ס"מ. מצב גרוע. כתמים ובלאי. פגעי עש רבים עם פגיעה בטקסט, משוקמים בנייר דבק. מספר דפים עם קרעים גסים, עם פגיעה בטקסט. כריכה חדשה. מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$1000

93a

92. Two Volumes of the Babylonian Talmud Edition Printed in Constantinople, 1583 – Tractates Shabbat and Sanhedrin – First Edition of the Talmud Including the Maharshal's Corrections

Babylonian Talmud, two volumes - Tractates Shabbat and Sanhedrin. [Constantinople: R. Yosef grandson of R. Yosef Yavetz, 1583].

This Constantinople edition of the Talmud was published in sections, distributed to subscribers on Shabbat in the synagogue, a common practice at that time in Constantinople (see: Yaari, HaDefus HaIvri B'Kushta, p. 103), as the printer R. Yosef Yavetz writes in his foreword to Tractate Brachot: "Every Shabbat we will issue sections of the Talmud, and distribute them to any buyer... and they will be paid for in installments... eventually he will have a complete Talmud for the sum total of the price of the sections...". Complete copies of this edition are rare.

This is the first edition of the Babylonian Talmud containing the corrections of the Maharshal - R. Shlomo Luria. In 1582, the corrections of the Maharshal (copied from the margins of his Talmud) were printed for the first time, in Krakow, in a separate volume under the name Chochmat Shlomo. In the Talmud edition here, the corrections were printed as an addendum at the end of the volume, and some were inserted in the text of the Talmud itself.

See more about this edition: R. Refael Natan Notte Rabinowitz, Maamar Al Hadpasat HaTalmud, pp. 70-73. The year of printing does not appear on the title pages, but Rabinowitz determines that it was after 1582 - the year Chochmat Shlomo was printed.

The Shabbat volume contains short notes and corrections in Sephardic script.

Two incomplete copies:

Shabbat: 6-47, 58-188; 1-7 leaves. Lacking leaves 1-5, 47-57 of the first pagination, and 8-18 of the second pagination (some of the missing leaves were replaced with photocopies). Altogether lacking 27 leaves. 32 cm. Condition varies, overall fair condition. Stains and wear. Inscriptions, inkstains and dampstains. Large tears to several leaves, affecting text, repaired. Worming to several leaves. New binding.

Sanhedrin: 50-51, 53-69, 73-80, 89-116, [1], 121-123, 121-127, 126, 1-7 leaves. Leaf 90 bound after leaf 91. Lacking leaves 1-49, 52, 70-72, 81-88, and the last leaf. Altogether lacking 61 leaves. 32.5 cm. Poor condition. Stains and wear. Extensive worming affecting text, repaired. Large tears to several leaves, affecting text. New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$1000

93. תלמוד בבלי - ברלין ופרנקפורט דאודר, תצ"ד-תצ"ט - הש"ס של רבי יעקב קאפיל דיין מדינת וירצבורג

תלמוד בבלי, עם המפרשים. ברלין ופרנקפורט דאודר, [תצ"ד-תצ"ט 1739-1734].

אחד עשר כרכים (מתוך שנים עשר; ללא כרך מסכת ברכות וסדר זרעים).

הש"ס של רבי יעקב קאפיל שאניגן - דיין מדינת וירצבורג. בכל הכרכים, בשערים ובדפי הפורוץ, חתימות ורישומי בעלות שלו: "הק' יעקב קאפיל בן פ"מ כ"ה חיים שאניגען דיין דמדינת וירצבורג יע"א", "הקטן יעקב קאפיל שאניגען ד"מ [דיין מדינת] ווי"ב [ווירצבורג] יע"א בהייצפעלד", ועוד.

רבי יעקב קאפיל ב"ר חיים משונונגן (Schonungen). כיהן משנת תקכ"ט כדיין מדינת וירצבורג, בקהילת הייצפעלד (היידינגספלד) לצדו של הגאון רבי אברהם בינג. נפטר בשנת תקע"ו.

רישומים נוספים, שרבוטים ונסיונות קולמוס [בנייהם חתימת "הק' גומפיל ב"ר מנחם מענדל סג"ל", ועוד].

הכרכים כוללים: 1. מסכתות: שבת, עירובין. תצ"ד. 2. מסכתות: פסחים, ביצה, חגיגה, מועד קטן. תצ"ה. 3. מסכתות: ראש השנה, תענית, יומא, סוכה, שקלים, מגילה. תצ"ה. 4. מסכתות: יבמות, כתובות, קידושין. תצ"ה-תצ"ו. 5. מסכתות: גיטין, נדרים, נזיר, סוטה. תצ"ו. 6. מסכתות: בבא קמא, בבא מציעא. תצ"ו. 7. מסכתות: בבא בתרא, עבודה זרה. תצ"ו. 8. מסכתות: סנהדרין, שבועות, מכות, עדויות, הוריות, אבות. תצ"ו-תצ"ז. 9. מסכתות: זבחים, מנחות, בכורות. תצ"ז-תצ"ח. 10. מסכתות: חולין, ערכין, תמורה, כריתות, מעילה, תמיד, מידות, קינים. תצ"ז-תצ"ט. 11. מסכת נדה, ומשניות סדר טהרות. תצ"ח.

11 כרכים. כ-35 ס"מ. מצב כללי טוב-בינוני. כתמים ובלאי. קרעים ופגמים. חלק מהדפים על נייר כהה. כריכות מקוריות, עץ מחופה עור, עם שרידי אבומים בחלקם ועם שיקומים ישנים. פגמים וקרעים בכריכות.

פתיחה: \$1000

94

94. ספר אגדת בבלי עם "עין אברהם" וקונטרס "קַנְמָן בְּשֵׁם" - קניגסברג, תר"ה-תר"ח - מהדורה ראשונה

ספר אגדת בבלי - עין יעקב, עם פירוש עין אברהם, ומבוא על דרכי לימוד האגדות בש"ס, מאת רבי אברהם שיק. קניגסברג, תר"ה-תר"ח [1848]-1845.

ארבעה כרכים - שלושת הכרכים הראשונים הם מן המהדורה הראשונה שנדפסה בשנת תר"ה. כרך ד' הוא מן המהדורה השנייה שנדפסה בשנת תר"ח, כשלוש שנים מאוחר יותר.

בסוף כל כרך נכרך עמו: קונטרס "קַנְמָן בְּשֵׁם" על אגדות הש"ס, מאת רבי יהודה יודיל הלוי עפשטיין. [קניגסברג, תר"ח 1848]. מהדורה ראשונה. ספר זה נוסף רק לחלק מעותקי ספר "אגדת בבלי", והוא מקור ראשון לידיעות רבות מדברי הגר"א מווילנא ותלמידיו.

בראש חלק א' הסכמות רבי ישראל ליפשיץ בעל "תפארת ישראל", רבי יעקב צבי מקלנבורג בעל "הכתב והקבלה" ורבי אריה ליב שפירא אב"ד קאלואריא [ההסכמה היחידה שבאה בדפוס מאת רבי אריה ליב שפירא אב"ד קובנה]. בראש קונטרס "קנמן בשם", הסכמות ומכתבים נוספים.

סט שלם בארבעה כרכים. כרך א': [5], 112, 351, 12, [1] עמ'. כרך ב': [2], 480, 21, [1] עמ'. כרך ג': [2], 592, 27 עמ'. [1] עמ'. כרך ד': [2], 538, 13, [1] עמ'. כל הכרכים נכרכו עם מעטפות הנייר המקוריות, לבד מהמעטפת הקדמית של הכרך הראשון.

4 כרכים. 14 ס"מ. מצב טוב. כתמים. בכרך הראשון סימני עש במספר דפים. קרעים קטנים ופגמים בדפי המעטפת והשער, ללא פגיעה בטקסט. כריכות חדשות עם שדרת בד. המהדורה הראשונה של "עין אברהם" שנדפסה בשנת תר"ה נדירה במיוחד. במפעל הביבליוגרפיה לא נרשם הכרך הראשון. בעותק שבספרייה הלאומית הכרך הראשון חסר בסופו.

פתיחה: \$300

93b

93. Babylonian Talmud – Berlin and Frankfurt (Oder), 1734-1739 – Talmud of Rabbi Yaakov Koppel, Dayan of the District of Würzburg

Babylonian Talmud, with commentaries. Berlin and Frankfurt an der Oder, [1734-1739].

11 volumes (out of 12, lacking Tractate Berachot and Seder Zera'im).

The Talmud of R. Yaakov Koppel Schonungen - dayan of the District of Würzburg. His signatures and ownership inscriptions appear in all the volumes, on the title pages and endpapers: "Yaakov Koppel son of Chaim Schonungen, dayan of the District of Würzburg", "Yaakov Koppel Schonungen, dayan of the District of Würzburg, in Heitzfeld", etc.

R. Yaakov Koppel son of Chaim of Schonungen, served from 1768 as dayan of the District of Würzburg, in Heitzfeld (Heidingsfeld) alongside R. Avraham Bing. He died in 1816.

The volumes contain other inscriptions, scribbles and pen trials (including the signature of "Gumpel son of Menachem Mendel Segal" and others).

The volumes contain: 1. Tractates Shabbat, Eruvin. 1734. 2. Tractates Pesachim, Beitzah, Chagigah, Moed Katan. 1735. 3. Tractates Rosh Hashanah, Taanit, Yoma, Sukkah, Shekalim, Megillah. 1735. 4. Tractates Yevamot, Ketubot, Kiddushin. 1735-1736. 5. Tractates Gittin, Nedarim, Nazir, Sotah. 1736. 6. Tractates Bava Kama, Bava Metzia. 1736. 7. Tractates Bava Batra, Avodah Zara. 1736. 8. Tractates Sanhedrin, Shevuot, Makot, Eduyot, Horayot, Avot. 1736-1737. 9. Tractates Zevachim, Menachot, Bechorot. 1737-1738. 10. Tractates Chulin, Arachin, Temurah, Keritot, Me'ilah, Tamid, Midot, Kinim. 1737-1739. 11. Tractate Niddah, Mishnayot Seder Taharot. 1738.

11 volumes. Approx. 35 cm. Overall good-fair condition. Stains and wear. Tears and damage. Some darkened leaves. Original bindings, leather-covered wood, some with clasp remnants and with old repairs. Damage and tears to bindings.

Opening price: \$1000

95

95. תשעה כרכי תלמוד בבלי - מהדורת ווארשא, תר"כ-תרכ"ד - מהדורה שהוגהה על-ידי האדמו"ר בעל ה"חידושי הרי"ם" מגור - כריכות עור מעוטרות

תלמוד בבלי, עם המפרשים. תשעה כרכים מתוך מהדורת ווארשא, תר"כ-תרכ"ד [1859-1864]. לפי המקובל, מהדורה זו הוגהה ע"י האדמו"ר רבי יצחק מאיר אלטר מגור בעל "חידושי הרי"ם" נוכח כותב רבי רפאל נתן נטע רבינוביץ, בחיבורו "מאמר על הדפסת התלמוד", עמ' קמג. לפנינו הכרכים: 1. מסכת עירובין. 2. מסכתות: ראש השנה, סוכה, מגילה; ומסכת שקלים מתלמוד ירושלמי. 3. מסכתות: ביצה, יומא, חגיגה ומועד קטן. 4. מסכת כתובות. 5. מסכת בבא מציעא. 6. מסכת בבא בתרא. 7. מסכתות: סנהדרין, הוריות, משניות מסכת עדויות ואבות, אבות דרבי נתן ומסכתות קטנות. 8. מסכת חולין. 9. מסכת נדה, ומשניות סדר טהרות. בראש כרך מסכת כתובות נדפסו הסכמותיהם של האדמו"רים רבי יצחק מאיר אלטר מגור בעל ה"חידושי הרי"ם", ורבי יעקב דוד מאמשינוב; ורבי ודייני ווארשא. בדרך האחרון של כרך מסכת סנהדרין - נדפסה פסקה: "יען נמצא פה מקום פנוי, אמרתי להציג מה שראיתי בילדותי כתוב על צד הגליון ספר שבות יעקב בכת"י הגאון רע"א זצ"ל...". יתכן וקטע זה הוא מהמגיה - האדמו"ר בעל "חידושי הרי"ם" (חידוש זה נדפס לאחר מכן בספרי חידושי רע"א במספר מקומות). בדרך המגן האחרון של כרך בבא מציעא - רישומי בעלות של רבי זאב וואלף סאלץ ממיעדניק. 9 כרכים. פורמט גדול. 33 ס"מ. מצב כללי בינוני-טוב. כתמים ובלאי. חסר דף אחד או שני דפים מהדפים האחרונים של מסכת בבא מציעא. כריכות עור מקוריות מעוטרות, עם פגמים בדרגות שונות, כמה מדון מנותקות וקרועות.

פתיחה: \$300

94. Aggadat Bavli with Ein Avraham and Kinmon Besem - Königsberg, 1845-1848 - First Edition

Aggadat Bavli - Ein Yaakov, with the Ein Avraham commentary and an introduction to the study of Talmudic aggadot, by R. Avraham Shick. Königsberg (Kaliningrad), 1845-[1848].

Four volumes - the first three volumes are from the first edition which was printed in 1845, while the fourth volume is from the second edition published three years later in 1848.

Bound with (at the end of each volume): Kinmon Besem on Talmudic aggadot, by R. Yehuda Yudel HaLevi Epstein. [Königsberg (Kaliningrad), 1848]. First edition. This book was added to only some of the copies of Aggadat Bavli, and is an original source for many of the teachings of the Gaon of Vilna and his disciples.

The beginning of Vol. I contains the approbations of R. Yisrael Lifshitz author of Tiferet Yisrael, R. Yaakov Tzvi Mecklenburg author of HaKtav VebaKabbalah and R. Aryeh Leib Shapira Rabbi of Kalvarija (the only printed approbation by R. Aryeh Leib Shapira Rabbi of Kovno). Kinmon Besem contains further approbations and letters.

Complete set in four volumes. Vol. I: [5], 112, 351, 12, [1] pages. Vol. II: [2], 480, 21, [1] pages. Vol. III: [2], 592, 27 pages, [1] page. Vol. IV: [2], 538, 13, [1] pages. All the volumes include the original paper wrappers, except for the front wrapper of the first volume.

4 volumes. 14 cm. Good condition. Stains. Worming to several pages of Vol. I. Small tears and damage to the wrappers and title pages, not affecting text. New bindings with cloth spines.

The first edition of Ein Avraham, printed in 1845, is extremely rare. The Bibliography of the Hebrew Book does not record the first volume. The first volume of the copy of the National Library of Israel is incomplete.

Opening price: \$300

96

96. Babylonian Talmud – Shanghai, 1942-1946 – Printed by Holocaust Refugees

12 volumes of a Babylonian Talmud edition, published by the students of the Mir yeshiva, Shanghai, 1942-1946.

These volumes of the Talmud were printed in Shanghai during WWII, by the students of the Mir yeshiva, who escaped Europe during the Holocaust. In six of the volumes the name of the publisher is "Vaad HaHadpasah - Torah Or", three volumes are ascribed to "The Ezrat Torah Library of the holy Mir Yeshiva", one volume states only "Yeshivat Mir", and in two volumes the name of the publisher is not indicated.

96. תלמוד בבלי - שנחאי, תש"ב-תש"ו - נדפס על ידי פליטי השואה

12 כרכים מתוך מהדורת תלמוד בבלי, בהוצאת תלמידי ישיבת מיר, שנחאי, תש"ב-תש"ו [1942-1946].

כרכי תלמוד אלו נדפסו בשנחאי בתקופת מלחמת העולם השנייה, על ידי תלמידי ישיבת מיר, שברחו מאירופה בימי השואה.

בששה מהכרכים שם ההוצאה הוא "ועד ההדפסה - תורה אור", בשלושה כרכים אחרים שם ההוצאה הוא "בית אוצר הספרים 'עזרת-תורה' שעל יד ישיבת מיר הקדושה", בכרך אחד נכתב "ישיבת מיר" בלבד, ובשני כרכים לא מופיע שם המו"ל.

לפנינו המסכתות: שבת, עירובין, פסחים, גיטין, קידושין, נזיר, סוטה, בבא קמא, סנהדרין, מכות, שבעות, עבודה זרה ומסכתות קטנות, זבחים, מנחות, חולין, בכורות, ערכין, תמורה, כריתות, מעילה, נדה.

12 כרכים. כ-26 ס"מ. מצב כללי טוב. בכרכים בודדים קרעים בחלק מהדפים ודפים מנותקים. כתמים. נייר יבש ומעט שביר. כריכות חדשות מפוארות.

פתיחה: \$1000

The volumes here contain tractates: Shabbat, Eruvin, Pesachim, Gittin, Kiddushin, Nazir, Sotah, Bava Kama, Sanhedrin, Makot, Shevuot, Avodah Zara and the Minor Tractates, Zevachim, Menachot, Chulin, Bechorot, Arachin, Temurah, Keritot, Me'ilah, Niddah.

12 volumes. Approx. 26 cm. Overall good condition. In a few volumes, tears to some leaves and detached leaves. Stains. Dry and slightly brittle paper. New, elegant bindings.

Opening price: \$1000

95. Nine Volumes of the Babylonian Talmud – Warsaw Edition, 1859-1864 – Edition Proofread by the Gerrer Rebbe, Author of Chiddushei HaRim – Ornate Leather Bindings

Babylonian Talmud, with commentaries. Nine volumes of the Warsaw edition, 1859-1864.

Reputedly, this edition was proofread by Rebbe Yitzchak Meir Alter of Ger, author of Chiddushei HaRim (R. Refael Natan Notte Rabinowitz, Maamar Al Hadpasat HaTalmud, p. 143).

The volumes contain: 1. Tractate Eruvin. 2. Tractates Rosh Hashanah, Sukkah, Megillah; Tractate Shekalim of the Jerusalem Talmud. 3. Tractates Beitzah, Yoma, Chagigah and Moed Katan. 4. Tractate Ketubot. 5. Tractate Bava Metzia. 6. Tractate Bava Batra. 7. Tractates Sanhedrin, Horayot, Mishnayot Eduyot and Avot, Avot D'Rabbi Natan and the Minor Tractates. 8. Tractate Chulin. 9. Tractate Niddah and Mishnayot Seder Taharot.

The beginning of the volume of Tractate Ketubot contains the approbations of Rebbe Yitzchak Meir Alter of Ger author of Chiddushei HaRim, Rebbe Yaakov David of Amshinov and of Warsaw rabbis and dayanim.

The last leaf of the volume of Tractate Sanhedrin bears a printed passage: "Since this place is blank, I decided to present something I have seen in my youth, written in the margin of the book Shevut Yaakov in the handwriting of R. Akiva Eger...".

Possibly, this passage was written by the proofreader, the Gerrer Rebbe (this novellae was later printed in several places in the books of R. Akiva Eger).

Ownership inscriptions of R. Ze'ev Wolf Saltz of Miednik appear on the back endpaper of the volume of Tractate Bava Metzia.

9 volumes. Large format. 33 cm. Overall fair-good condition. Stains and wear. Lacking one or two leaves from the last leaves of Tractate Bava Metzia. Original ornate leather bindings, with varied degrees of damage, some detached and torn.

Opening price: \$300

97. Babylonian Talmud – Munich, 1948 – Complete Set

Babylonian Talmud - complete set. Munich-Heidelberg, 1948. "Published by the Union of Rabbis in the American Occupation Zone in Germany".

As WWII came to an end, and survivors gathered in DP camps, the need arose for volumes of the Talmud and other holy books to benefit the refugees. From 1946, the Union of Rabbis in Germany, with the support of the American Army and the Joint, undertook the project of printing the Talmud for the survivors. At first, individual tractates were printed in various formats. In 1948, a complete edition of the Talmud was published for the first time - the edition here. Each volume contains two title pages. The first title page was designed specifically to commemorate the printing of the Talmud on the scorched soil of Germany, the upper-part bearing an illustration of a Jewish village, captioned: "From servitude to salvation, from darkness to great light"; the bottom of the title page contains an illustration of barbed wire fencing and a labor camp, captioned: "Labor camp in Germany during Nazi occupation". "They almost destroyed me on earth, but I did not forsake Your precepts".

19 volumes. 39 cm. Some leaves on dry paper. Overall good condition. Stains, tears and wear. Large tears to several leaves. Title page of Tractate Rosh Hashanah lacking. Original bindings, repaired with new cloth spines, and cloth reinforcing to edges.

Opening price: \$500

97

97. תלמוד בבלי - מינכן, 1948 - סט שלם

תלמוד בבלי - סט שלם. מינכן-הידלברג, תש"ט [1948]. "יוצא לאור ע"י ועד אגודת הרבנים באזור האמריקאי באשכנז".

עם סיום מלחמת העולם השנייה והתקבצות שרידי היהודים במחנות עקורים, נוצר מחסור בגמרות וספרי קודש שישמשו את הפליטים. החל משנת 1946 החלה "אגודת הרבנים" בגרמניה, בסיוע הצבא האמריקאי והגוינט, במבצע הדפסת הש"ס עבור הניצולים. תחילה נדפסו מסכתות בודדות בפורמטים שונים. בשנת 1948 נדפסה לראשונה מהדורת הש"ס במלואה, זו המהדורה שלפנינו. בכל כרך שני שערים. השער הראשון עוצב במיוחד לציון מאורע הדפסת הש"ס על אדמת גרמניה החרוכה, בראשו איור עיירה יהודית וכיתוב "משעבוד לגאולה מאפלה לאור גדול"; בתחתית השער איור גדרות תיל ומחנה עבודה, ומתחתיו הכיתובים: "מחנה עבודה באשכנז בימי הנאצים". "כמעט כלוני בארץ ואני לא עזבתי פיקודיך".

19 כרכים. 39 ס"מ. חלק מן הדפים על נייר יבש. מצב כללי טוב. כתמים, קרעים ובלאי. במספר דפים קרעים גסים. דף השער של מסכת ראש השנה חסר. כריכות מקוריות, משוקמות בשדרות בד חדשות, עם הדבקות בד בשולי הכריכות.

פתיחה: \$500

99. אוסף ספרי תפילה וקטעי ספרים - שנות הר' והש'

אוסף ספרי תפילה, מחזורים וקטעים מספרי תפילה, שנות הר' והש':

1-2. מחזור כמנהג ק"ק רומה יצ"ו, חלק שני, לימים נוראים, סוכות ותעניות ציבור. [ונציה, שמ"ז-שמ"ח 1587]. דפוס זואן דגארה. עותק חסר. עב, פא-קג, קה-קב, קכט-קסז, קסט-קעו, קעה-רכד, רכו-רלא, רלג-רנא, רנד-רסד, רסו-רפ, רפג-רצה, שח-שיט, שכב-שכו, של-שמג דף. (במקור: שמו, [1] דף. חסרים 47 דף. רוב הדפים הושלמו בצילום). 14 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. סימני עש. קרעים וחיתוך דפים עם פגיעה בטקסט (עם השלמה בכתב-יד בדף אחד). כריכה חדשה.

מצורף כרך נוסף ובו 25 דפים ממחזור זה, עם שינויים טיפוגרפיים ושינויים בהערות המודפסות בשולי הדפים. יתכן שמדובר בוואריאנט או בדפים ממחזור שונה או מקבילה של המחזור.

3. מחזור מכל השנה, כמנהג ק"ק בני רומה, חלק שני, מעמדות שלפני ראש השנה, ותפילות ראש השנה, יום הכיפורים וסוכות. [ונציה, רפ"ז 1526. דפוס דניאל בומברג].

קטע של [47] דפים באמצע המחזור. (חלק שני במקור: [464] דף). 10 ס"מ. מצב טוב. נייר איכותי. כריכה חדשה.

4. סדר תפילות למועדים טובים כמנהג ק"ק ספרדים. [ונציה: שצ"ט 1639?].

ב-עב, עד-קיב, קטו-קית, קכ, קכב-קנב, קנה-קסז, קסט-רנד דף. (במקור: רנה דף. חסרים: 10 דף, כולל דף השער ודף אחרון). 16 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. נזקי עש. קרעים. כריכה חדשה.

5. ספר מורה חטאים בדרך, מאת רבי יצחק בן משה עליס. [ונציה, שפ"ה 1625 בערך].

ב-ז דף (במקור: ח דף. חסר דף שער ודף אחרון). 13.5 ס"מ.

6. מחזור ספרדים מימים נוראים, עם פירוש רבי משה קורדובירו. [ונציה, שמ"ד 1584. דפוס זואן די גארה].

קטע של [5] דפים מתפילת מנחה וערבית לערב יום כיפור. 14 ס"מ. 7. קטע ממחזור לשלושה רגלים. [מהדורה לא מוזהה. ונציה: שנות הש'].

חסר בתחילתו ובסופו. הדפים ממוספרים רמז-שכ. 12 ס"מ. מתחיל מסוף פרקי אבות (עם תרגום בספרדית), ולאחר מכן תפילות לחג השבועות ולחג הסוכות, עם אוהרות, מגילת רות, הושענות וסדר שמחת תורה.

7 ספרים וקטעים מתוך ספרים. גודל ומצב משתנים.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$300

98

98. Roman Rite Machzor, Part II – Mantua, 1559

Machzor according to the rite of the community of Rome, Part II, prayers for the festivals of Tishrei. Mantua: [Jacob Cohen of Gazolo], 1559. Small volume.

The colophon states: "And it was completed during Chanukah [1559]... we began printing it three years ago and have delayed until now... since... we were obligated to print meanwhile other books, namely Livyat Chen, Tikunei HaZohar, Maarechet HaElokut, Toldot Yitzchak, Chovot HaLevavot, Mekor Chaim, Machzor Gadol and Sefer HaZohar which we are currently printing..." (this refers to the first edition

98. מחזור כמנהג ק"ק רומה, חלק שני - מנטובה, ש"ט-ש"כ

מחזור כמנהג ק"ק רומה, חלק שני, תפילות למועדי תשרי. מנטובה, ש"ט-ש"כ [1559]. [דפוס יעקב כהן מגזולין]. כרך בפורמט קטן. קולופון: "ותהי השלמתו בימי חנוכה שנת ב'ש"י/ב"י" [ש"ך]... זה שלש שנים התחלנו בהדפסתו ואחרנו עד עתה... כיוון הוכרחנו להדפיס בנתיים! ספרים אחרים הנם ספר לית חן, תקוני הוזהר, מערכת האלהות, תולדות יצחק, חובת הלבבות, מקור חיים ומחזור גדול, וספר הוזהר אשר אנחנו עתה בהדפסתו..." [נהכוונה למהדורה הראשונה של ספר הוזהר שנדפסה באותם ימים במנטובה].

[1], רנ-תקלב דף. 13.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני, מרבית הדפים במצב טוב. כתמים. פגעי עש בדף השער (הדף עבר שיקום וחזוק). קרע עם חסרון בתחתית הדף האחרון, עם פגיעה בשורת הטקסט האחרונה, משוקם. פגמים קלים משוקמים במקומות בודדים נוספים. אחד מן הדפים באמצע מנותק. כריכה חדשה.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$500

of Sefer HaZohar, being printed at that time in Mantua).

[1], 250-532 leaves. 13.5 cm. Good-fair condition, most of the leaves in good condition. Stains. Worming to title page (the leaf has been restored and strengthened). Open tear (repaired) to the bottom of the last leaf, with loss of the last line of text. Minor damage (repaired) in a few more places. One leaf in the middle detached. New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$500

99b

99a

99. Collection of Prayer Books and Book Sections – 16th-17th Centuries

Collection of prayer books, machzorim and sections of prayer books, 16th-17th centuries:

1-2. Roman rite Machzor, Part II, for the High Holidays, Sukkot and Fast Days. [Venice]: Zuan (Giovanni) di Gara, [1587].

Incomplete copy. 72, 81-103, 105-120, 129-167, 169-176, 178-224, 226-231, 233-251, 254-264, 266-280, 283-295, 308-319, 322-327, 330-343 leaves. Originally: 347, [1] leaves. Lacking 47 leaves (most leaves were replaced with photocopies). 14 cm. Fair condition. Stains and wear. Worming. Tears and trimming, affecting text (with handwritten replacement to one leaf). New binding.

Enclosed is another volume containing 25 leaves of this machzor, with typographic variations and differences in the printed marginal notes. These leaves may be from a variant, a different or concurrent edition of the machzor.

3. Year-round Machzor, according to the Roman rite, Part II, Maamadot for before Rosh Hashanah, and prayers for Rosh Hashanah, Yom Kippur and Sukkot. [Venice: Daniel Bomberg, 1526].

Section of [47] leaves from the middle of the machzor. (Part II originally contained [464] leaves). 10 cm. Good condition. High-quality paper. New binding.

4. Prayer services for festivals, according to the Sephardi rite. [Venice? 1639?].

2-72, 74-112, 115-118, 120, 122-152, 155-167, 169-254 leaves. Originally: 255 leaves. Lacking: 10 leaves (including title page and last leaf). 16 cm. Fair condition. Stains and wear. Worming. Tears. New binding.

5. Moreh Chata'im BaDerech, by R. Yitzchak son of Moshe Ellis. [Venice, ca. 1625].

2-7 leaves (originally: 8 leaves). Lacking title page and last leaf. 13.5 cm.

6. Sephardi Machzor for the High Holidays, with the commentary of R. Moshe Cordovero. [Venice: Zuan (Giovanni) di Gara, 1584].

Section of [5] leaves from the Mincha and Arvit prayers of Yom Kippur eve. 14 cm.

7. Section of a Machzor for the Three Festivals. [Unidentified edition. Venice? 16th century?].

Lacking the beginning and end. The leaves are numbered 247-320. 12 cm. Begins at the end of Pirkei Avot (with Spanish translation), and continues with prayers for Shavuot and Sukkot, with Azharot, Megillat Ruth, Hoshanot and the Simchat Torah service.

7 books and book sections. Size and condition vary. Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$300

100. סידור השל"ה - אמשטרדם, תק"ב - ספר סגולה

שער השמים - סידור לכל השנה כמנהג פולין, עם פירושים, דינים והנהגות, מרבינו ישעיה הלוי הורוויץ בעל השל"ה. אמשטרדם, [תק"ב 1742]. מהדורה שניה.

ביאור התפילה מבעל השל"ה, בעיקר על דרך הסוד (על פי ספרים שונים ובעיקר כתבי האר"י שהיו לפניו בכתב-יד), עם ליקוטי דינים והנהגות שליקט נכדו המו"ל מספר "שני לוחות הברית".

השל"ה הקדוש כתב את סידורו במטרה להדפיסו ולהפיצו ברבים, כפי שכתב בצוואתו לבניו: "עלה במחשבותי לחבר חיבור הקדוש הזה, כדי שיהיה נדפס שיתפשט בכל תפוצות ישראל, כדי שיהיה לי זכות וחלק בכל תפלות ישראל". התפילה בסידור זה יש בה סגולה מיוחדת שהתפילה תתקבל ולא תשוב ריקם. כפי שכתב בעל הב"ח בהסכמתו לסידור זה: "כי אין ספק אצלנו כשיתפשטו בקרב ישראל, כל מי שמתפלל בתוכו שאין תפילתו חוזרת ריקם". רבי אברהם יעקב האדמו"ר הראשון מסדיגורא הזכיר סגולה זו בהסכמתו למהדורתו השלישית של הסידור (ווארשא תרמ"ב): "סידור שער השמים מהגאון הקדוש השל"ה וכאשר העיד הגאון הקדוש המפורסם בעל הב"ח ז"ל כלשונו הזהב - אין ספק אצלנו שכל המתפלל בו תפילתו לא תשוב ריקם". הגאון המקובל הקדוש רבי נפתלי כ"ץ בעל "סמיכת חכמים" מייחס סגולה זו למחבר עצמו, בעל השל"ה הקדוש, וזה לשונו במכתבו: "...סדר התפילות תמידין כסדרן ומוספין כהלכתן לשבתות וחדשים וימים נוראים מראשית השנה ועד אחרית השנה, שסידר וחיבר הגאון מוהר"ר ישעיה סג"ל בעל שני לוחות הברית, והיה לו געגועין גדולים על זה הסידור, וגור על יוצאי חלציו שיביאוהו לבית הדפוס, לזכות את הרבים שיתפללו כסדר הזה בכוונת אלו, וברית כרותה מאתו אם כסדר הזה יעשו לפני שומע תפלה בכל כחו בכוונת ההם, לא ישובו ריקם מלפניו. ופוק חזי מאי עמא דבר והסכמות הגאונים הגדולים הקדמונים המפורסמים שבאותו הדור... מוהר"ר יואל סירקיס בעל בית חדש והגאון הגדול המפורסם מוהר"ר יעקב ז"ל אב"ד מלובלין... והגאון הגדול המפורסם מוהר"ר יום טוב ליפמן העליר זצ"ל בעל תוספות יו"ט... וכל הנביאים מתנבאים בסגנון אחד הגאונים הנ"ל, שאם יתפללו בכוונת אלו שאין תפילתן חוזרת ריקם".

בדף השער חתימה עתיקה (מחוקה בחלקה): "...אופנהיים מפ"ב" אולי ממשפחת רבי בער אופנהיים אב"ד פרידבורג והמדינה, סבו של רבי בער אופנהיים מפרשבורג בעל "מי באר".

שני כרכים. כח, דש דף; שה-תקסח דף. 16 ס"מ. נייר מעט כהה. מצב טוב-בינוני. כתמים. סימני עש. במספר מקומות פגעי עש על הטקסט. מספר דפים (כולל השער) משוקמים ומחוקקים בהדברות נייר. כריכות חדשות.

במקביל נדפסה הוצאה עם פיוטים "כמנהג אשכנז", הוצאה הנוכחית עד דף שסד (פרט לשער). מדף שסה ואילך (קונטרס צב) נדפס בשולי הדף הראשון של כל קונטרס: "פוליש" (בהוצאה המקבילה נדפס: "אשכנז").

פתיחה: \$2200

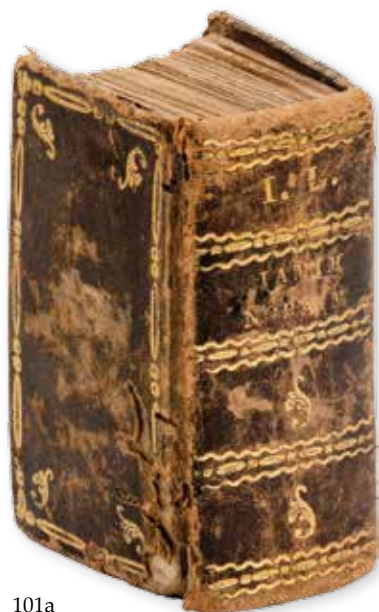
100

101. Machzor for the High Holidays – Amsterdam, 1740 – Pocket Edition

"Machzor of the Sephardim for the High Holidays, Selichot for Leilei Ashmurot and the prayer service for Rosh Hashanah and Yom Kippur". Amsterdam, [1740].

360 leaves. 8 cm. Good condition. Repaired tears to the title page. Several detached leaves. Stains. Gilt edges. Fine original leather binding, with gilt ornamentations. Binding faded and slightly damaged.

Opening price: \$300

101a

101. מחזור לימים נוראים - אמשטרדם, ת"ק - מהדורת כיס

"מחזור ספרדים לימים נוראים וסדר סליחות לילי אשמורות וסדר תפלות לראש השנה וליום הכפורים". אמשטרדם, [ת"ק 1740]. שם דף. 8 ס"מ. מצב טוב. קרעים משוקמים בדף השער. מספר דפים מנותקים. כתמים. חיתוך דפים מזהב. כריכת עור מקורית נאה עם עיטורים מזהבים. כריכה דהויה ופגומה מעט.

פתיחה: \$300

101b

100. Shelah Siddur – Amsterdam, 1742 – Segulah Book

Shaar HaShamayim - Polish rite, year-round siddur with commentaries, laws and customs, by R. Yeshaya HaLevi Horowitz, author of the Shelah. Amsterdam, [1742]. Second edition.

Explanation of the prayers by the Shelah, mostly according to Kabbalah (based on various books, especially the Ari's writings which he had in manuscript), with an anthology of laws and customs which the publisher, his grandson, compiled from Shnei Luchot HaBrit.

The Shelah wrote his siddur with the intention of printing and disseminating it, as he wrote in his will to his sons: "I thought to compose this holy work, in order to print it and disseminate it over the whole Jewish world, so that I may have a merit and share in all the prayers of the Jewish people". Praying from this siddur bears the special Segulah of the prayer being accepted and not going unanswered. As the Bach wrote in his approbation to the siddur: "We have no doubt that when it become widespread amongst the Jewish people, whoever prays from it will not have his prayer rejected". R. Avraham Yaakov, first Rebbe of Sadigura, mentions this Segulah in his approbation to the third edition of the siddur (Warsaw, 1882): "Siddur Shaar HaShamayim by the holy Shelah, as the renowned scholar, the Bach, testified... there is no doubt that whoever prays from it, his prayer will not be rejected". The holy kabbalist R. Naftali Katz, author of Semichat Chachamim, ascribes this Segulah to the author himself, the Shelah, as he writes: "...order of prayers... from the beginning of the year until the end of the year, arranged and composed by R. Yeshaya Segal author of Shnei Luchot HaBrit, and he was very attached to this siddur, and directed his descendants to publish it, to give the public the privilege of praying in this order, with these Kavanot, and pledged that whoever prays with all his might in this order with those Kavanot, his prayers will not go unanswered. Go out and see how people practice, and the approbations of the great Torah scholars of that generation... R. Yoel Sirkis author of Bayit Chadash, and R. Yaakov Rabbi of Lublin... R. Yom Tov Lipman Heller author of Tosfot Yom Tov... and they all concur that whoever prays with these Kavanot, his prayer will not be rejected". An early signature (partly deleted) appears on the title page: "...Oppenheim of F.b." (this may be a relative of R. Ber Oppenheim Rabbi of Friedberg and the district, grandfather of R. Ber Oppenheim of Pressburg, author of Mei Be'er). Two volumes. 28, 304 leaves; 305-568 leaves. 16 cm. Slightly darkened paper. Good-fair condition. Stains. Worming, affecting text in some places. Several leaves (including title page) repaired. New bindings.

Opening price: \$2200

103b

103a

102

103. סידור עבודת התמיד - ליוורנו, תקנ"ד - פולמוס נגד השבתאי נחמיה חיון / דף מודפס עם הודעת המחבר על הדפסת הסידור בקרב - ליוורנו, תקנ"ג

• בסוף הסידור נכרך דף (מקופל) שנדפס כשנה קודם לכן. הדף מודפס משני צדדיו ועליו הותוו (בדפוס) רבי אלישע האביליוו, המודיע על כוונתו להדפיס את הסידור שלפנינו, מפרט את מעלותיו של הסידור, וכותב על תכניו העתידיות בהדפסת חיבורים נוספים ("פת לחם", "המון חוגג" ו"שפעת רביבים". חיבורים אלה נדפסו מאוחר יותר בליוורנו). הוא מבקש מהציבור לסייע כספית בתוכניות אלה. בסוף דבריו כותב: "שדעתי בע"ה להתיישב ע"י זה בעה"ק ירושלים תובב"א כדי להוציא שם לאורה אם יגזור ה' בחיים שאר החלקים של שבת ויו"ט וימים נוראים בלי נדר...". ליוורנו, אלול, [תקנ"ג 1793].

[12], רסח, [1] דף. 17 ס"מ. מצב טוב. כתמים. מעט נקבי עש. כריכה מקורית עם שדרת עור, פגומה מעט. בדף המקופל בסוף: כתמים. סימני קיפול. קרע עם פגיעה בטקסט, מודבק בנייר דבק. מספר מילים מחוקות.

פתיחה: \$500

ספר עבודת התמיד - סידור תפילה עם קיצור הלכות ופירושים מלוקטים ועל דרך הקבלה, מאת רבי אלישע האביליוו. ליוורנו, [תקנ"ד 1794].

בדף פג/2 - "שויתי", עשר הספירות, איור מנורת "למנצח", פסוקים וצירופים שונים.

בעמוד האחרון נדפסה הודעה מאת המחבר "להודיע טעות א' גדול", שהתברר לו במהלך ההדפסה כי הספר "הצד צבי" ממנו הביא חידושים בענייני קבלה, בחלק הראשון של הסידור, הוא ספר פסול ומחברו נחמיה חיון היה שבתאי מוחרם, הוא כותב בין היתר: "זההר והשמר אחי אשר בנפשי... ודע שמה שכתוב בדף פ"ב וראיתי בס' הצד צבי מהרנ"ח זלה"ה הוא טעות גמור וצ"ל ותדע שאל תאמן במ"ש [במה שכתב] המוחרם גמור בס' הצד צבי וכו'... וכן בדף פ"ד ע"א... בשיטה יא, וכן בשיטה ל"ו ובשיטה מ"א... הכל צריך למחוק ולכתוב ודלא כמ"ש [כמו שכתבנו] הכופר גמור בס' הצד צבי...". בהמשך כותב: "שתראה שנכתב ונדפס הכל בתמימות לב גמורה...".

102. סידור בית תפלה - פיזה, תקע"ו - מהדורת כיס - כריכת עור מקורית נאה

סידור בית תפלה כמהג איטליה. פיזה, [תקע"ו 1816]. מהדורת כיס.

סד, מט-רכד דף. 7.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. כריכת עור מקורית נאה עם עיטורים מוזהבים בשררה.

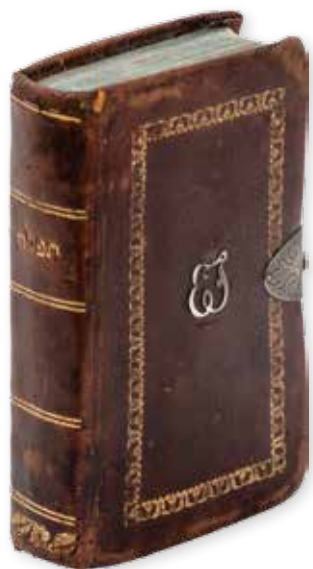
פתיחה: \$300

102. Beit Tefillah Siddur – Pisa, 1816 – Pocket Edition – Fine Original Leather Binding

Beit Tefillah siddur according to the Italian rite. Pisa, [1816]. Pocket edition.

64, 49-224 leaves. 7.5 cm. Good condition. Stains. Fine original leather binding, with gilt ornamentation on the spine.

Opening price: \$300

104

104. סידור בית תפילה - ליורנו, תרכ"ב - כרך מיניאטורי, עם כריכת עור מקורית

סידור בית תפילה, כמנהג ק"ק איטאליאני. ליורנו, [תרכ"ב 1862]. כרך בפורמט מיניאטורי, עם כריכת עור מקורית. על הכריכה הטבעת עיטורים מוזהבת. אבוס מתכת נאה לסגירה. רפח דף. 9.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. חיתוך דפים צבעוני. כריכת עור מקורית, עם אבוס מתכת. פגמים קלים בכריכה.

פתיחה: \$300

104. Beit Tefillah Siddur – Livorno, 1862 – Miniature Volume, with Original Leather Binding

Beit Tefillah siddur, according to the Italian rite. Livorno, [1862]. Miniature format volume, with original leather binding. Blocked gilt ornamentation to binding. Fine metal clasp. 288 leaves. 9.5 cm. Good condition. Stains. Blue edges. Original leather binding, with metal clasp. Minor damage to binding.

Opening price: \$300

103. Siddur Avodat HaTamid – Livorno, 1794 – Polemic Against the Sabbatean Nechemia Hayun / Printed Leaf with Author's Announcement of Forthcoming Printing of the Siddur – Livorno, 1793

Avodat HaTamid - prayer book with abridged halachot, selected and Kabbalistic commentaries, by R. Elisha Havilio. Livorno, [1794].

P. 83b contains: Shiviti, Ten Sefirot, a LaMenatz'e'ach Menorah illustration, various verses and Kabbalistic combinations.

The last page contains a printed statement by the author "to notify of a major mistake". He discovered during the printing of the siddur that the book HaTzad Tzvi from which he quotes Kabbalistic novellae in the first part of the siddur, is an objectionable book whose author, Nechemia Hayun, was a banned Sabbatean. He writes not to believe teachings he quotes from HaTzad Tzvi on leaf 82 and p. 84a, lines 11, 36 and 41. All should be deleted as they originate from a banned apostate. He declares that he wrote and printed them in absolute innocence.

• Bound at the end of the book is a (folded) leaf which was printed approximately a year earlier. The leaf, printed on both sides, bears the (printed) signature of R. Elisha Havilio and announces his intention to print this siddur, describing the advantages of the siddur, and listing additional works he intends to print (Pat Lechem, Hamon Chogeg, Shifat Revivim. These works were later printed in Livorno). He requests the public's financial support for these projects. He writes at the end: "I intend with the help of G-d to thereby settle in the Holy City of Jerusalem and publish over there, if G-d grants me life, the other

103c

sections for Shabbat, Festivals and High Holidays...". Livorno, Elul, [1793].

[12], 268, [1] leaves. 17 cm. Good condition. Stains. Slight worming. Original binding with leather spine, slightly damaged. Folded leaf at the back: Stains. Folding marks. Tear affecting text, repaired. Several words erased.

Opening price: \$500

Passover Haggadahs

105. ספר זבח פסח - ביסטרוויץ, שנ"ב-שנ"ג - הספר העברי היחיד שנדפס בעיר ביסטרוויץ

ספר זבח פסח, הגדה של פסח, עם פירוש מאת שרבי יצחק אברבנאל. [ביסטרוויץ, שנ"ב-שנ"ג 1592. דפוס קלוינימוס בן מרדכי יפה].

הספר העברי היחיד שנדפס בעיר ביסטרוויץ. מדפיס הספר, רבי קלוינימוס בן מרדכי יפה, הדפיס ספרים רבים בלובלין. בשנת שנ"ב פרצה מגיפה קשה בעיר לובלין ורבי קלוינימוס נאלץ לברוח מן העיר. הוא התיישב בעיר ביסטרוויץ, ושם הדפיס את הספר שלפנינו במשך כחודשיים. עם שוך המגיפה, חזר לעירו לובלין והמשיך להדפיס בה ספרים. ראה: ח"ד פרידברג, תולדות הדפוס העברי בפולניה, תל אביב, תשי"י, עמ' 52.

עותק חסר. ג-ט, [2] דף. (במקור: ס, [4] דף. חסרים והושלמו בצילום 4 דפים: שני הדפים הראשונים - כולל השער; דף [1] של ארבעת הדפים הלא ממוספרים והדף האחרון). שיבוש בסדר דפים ד-ט. 19 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים. קרעים ונוקעי עש משוקמים (הדפים עברו שיקום מקצועי). מספר קרעים עם פגיעה בטקסט, שהושלמו בצילום. חיתוך דפים עם פגיעה בטקסט במספר דפים. כריכת עור חדשה (עם פגמים קלים).

יערי 25; אוצר ההגדות 33.

פתיחה: \$1000

105. Zevach Pesach – Bistrowitz, 1592 – The Only Hebrew Book Printed in Bistrowitz

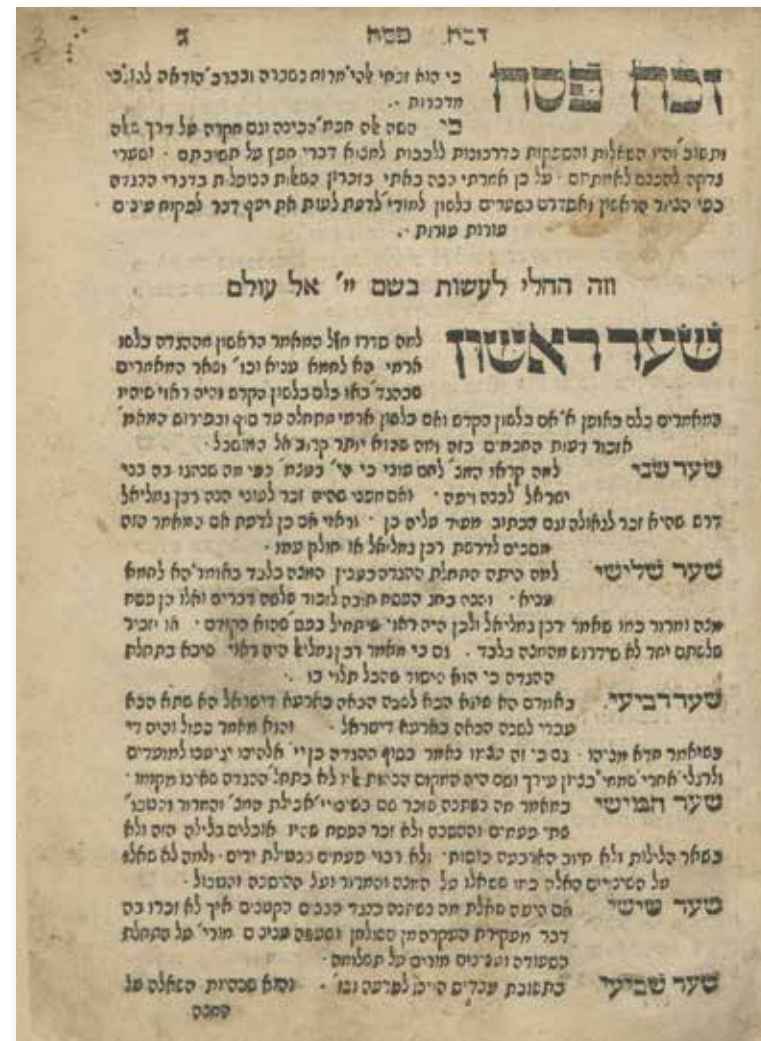
Zevach Pesach, Passover Haggadah, with a commentary by R. Yitzchak Abarbanel. [Bistrowitz: Klonymus ben Mordechai Jaffe, 1592].

The only Hebrew book printed in Bistrowitz (Bystrzejowice). The printer, R. Klonymus son of Mordechai Jaffe, printed many books in Lublin. In 1592, a harsh epidemic broke out in Lublin and R. Klonymus was compelled to escape. He settled in Bistrowitz, where he printed this book over the course of two months. When the epidemic abated, he returned to Lublin and continued printing books there. See: C.D. Friedberg, Toldot HaDefus HaIvri B'Polania, Tel Aviv, 1950, p. 52.

Incomplete copy. 3-60, [2] leaves. Originally: 60, [4] leaves. Lacking 4 leaves (replaced with photocopies): first two leaves (including title page), leaf [1] of the 4 unpaginated leaves and the last leaf. Leaves 4-9 bound out of sequence. 19 cm. Fair-good condition. Stains. Tears and worming, repaired (the leaves were professionally restored). Several tears affecting text, replaced with photocopies. Margins trimmed, affecting text on several leaves. New leather binding (with minor damage).

Yaari 25; Otzar HaHaggadot 33.

Opening price: \$1000

105

107

107. Birkat HaMazon and Passover Haggadah – Fürth, 1780

Birkat HaMazon, according to the German and Polish rites, with Passover Haggadah and Yiddish translation in Tsene-rene typeface. Fürth, [1780]. The title page states: "In Amsterdam typeface".

37 [i.e. 39] leaves. 20.5 cm. Fair condition. Leaves slightly darkened. Stains and wear. Creases. Detached leaves. Old binding, worn and detached, without spine.

Otzar HaHaggadot 299. Opening price: \$300

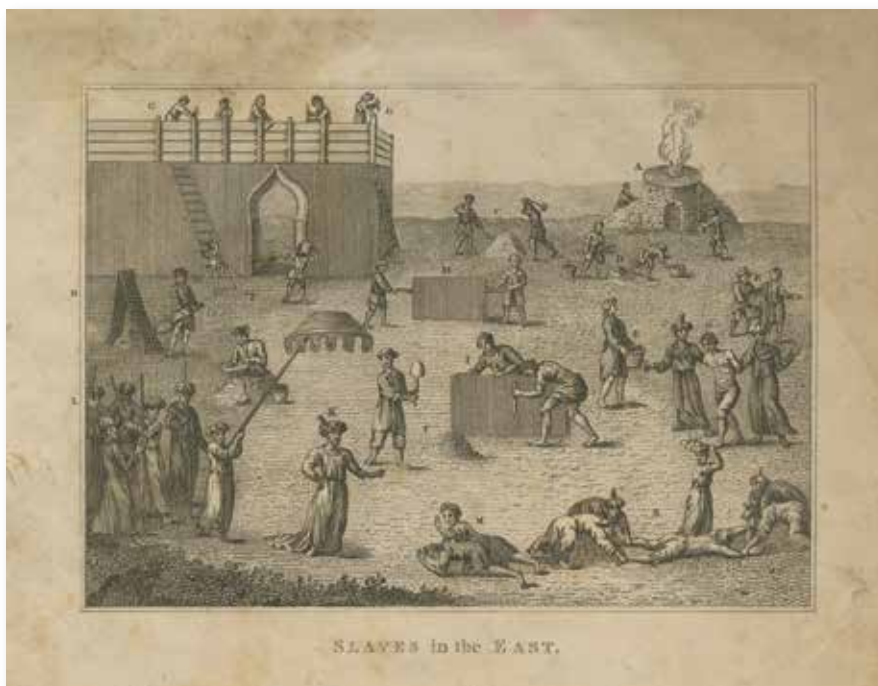
106

106. Map of Eretz Israel from the Amsterdam Haggadah – Engraving by Avraham ben Yaakov – Amsterdam, 1712

Map of Eretz Israel, "so that every intelligent person should know the route of the Jews' travels in the desert for forty years, and the length and breadth of the Holy Land, from the Egyptian Nile until Damascus and from the Arnon river until the Mediterranean Sea, and the portion of land allotted to each tribe...". [Copper-engraving, from a Passover Haggadah, Amsterdam: Solomon Proops, 1712].

A "Table of desert travels" (containing a list of the places the Jews encamped), a depiction of Eretz Israel as a land flowing with milk and honey, a Sukkah and various other illustrated verses, appear below the map. The map, created by Avraham ben Yaakov Hagar (his printed signature "Avraham bar Yaakov" appears at the bottom of the plate), was first printed several years earlier - in a Passover Haggadah, Amsterdam 1695. In this map, the year was changed in the title to 1712. 48X26.5 cm. Good condition. Stains. Marginal tears and open tears (with minimal damage to the map), repaired. The map is pasted onto thin, acid-free paper. Creases. Mounted on a passe-partout.

Opening price: \$500

108b

108a

108. Sephardi Rite Passover Haggadah – London, 1813

Sephardi rite Passover Haggadah. London, 1813.

Passover Haggadah according to the Sephardi rite, including engraved plates with illustrations and maps of Eretz Israel and the Sea of Reeds (the illustrations and maps do not appear in all copies). Hebrew and Spanish, on facing pages.

[2], 19 leaves, [7] illustration plates, [2] maps. 23 cm. Fair-poor condition. Stains and wear, dampstains, large marginal tears affecting text, repaired in some places. Wear, large tears and dampness damage to the illustrations and maps. Most of the illustration plates were bound at the end of the book, between the two maps (which were intended to be folded). Old binding, damaged.

Yaari 381; Otzar HaHaggadot 544.

Opening price: \$800

108. הגדה של פסח כמנהג ספרדים - לונדון, תקע"ג

הגדה של פסח כמנהג ספרדים. לונדון, תקע"ג [1813].

הגדה של פסח כמנהג עדות המזרח, עם לוחות איורים ומפות של ארץ ישראל וים-סוף בפיתוחי נחושת (האיורים והמפות נשמטו בחלק מן העותקים). עברית וספרדית באותיות לטיניות, עמוד מול עמוד.

[2], 19 דף, [7] לוחות-איורים, [2] מפות. 23 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. כתמים ובלאי, כתמי רטיבות, קרעים גסים עם פגיעה בטקסט בשולי הדפים, שיקומים בהדבקת נייר בחלק מהמקומות. בלאי, קרעים גסים ופגעי רטיבות בלוחות האיורים ובמפות. רוב לוחות האיורים נכרכו בסוף הספר, בין שתי המפות (שהיו אמורות להיות מקופלות). כריכה ישנה, פגומה.

יערי 381; אוצר ההגדות 544.

פתיחה: \$800

109. הגדה של פסח - תפילת נהורא ופירושי רבי שמשון מאוסטרופולי - קאפוסט, תקפ"ו - הגהות רבות בכתב-יד

הגדה של פסח, נוסח אשכנז, עם פירושים וחיידושים מהאברבנאל ורבי שמשון מאוסטרופולי. [קאפוסט, תקפ"ו 1826]. ההלכות והביאור מספיק עפ"י פשט נדפסו ברובם עפ"י סידור "תפלת נהורא השלם" שנדפס בוויילנא, תקפ"ה] - "סדר הגדה של פסח עם כל הדינים והנהגות... עם באור מספיק ע"פ פשט מלוקט ונאסף מכל מפרשי ההגדה, כאשר נמצא בתפלת נהורא השלם, וחדושים נפלאים הפלא ופלא מהגאון המקובל הקדוש מוהר"ר שמשון מאסטרפליא... חדושים מהר"י אברבנאל ז"ל והגאון בעל מעשה ד', וספר חבל בני יהודא". כמה קטעים מההלכות והמנהגים בהגדה שלפנינו הם העתקה מסידור הרב (בעל התניא), שנדפס אף הוא בקאפוסט.

בשולי הגליון הגהות רבות בכתב יד (רש"י-אשכנזי), הכוללות הלכות ומנהגים, כוונות ופירושים (הכותב מציין שמנהגי שונים ממנהגי ה"פרושים" [תלמידי הגר"א], וכנראה שהיה מבני קהילה אחרת).

[1], [יט] דף. 22 ס"מ. מצב בינוני. פגמים רבים בטקסט (משוקמים במילוי נייר). כתמים ובלאי. כריכת עור חדשה ומהודרת. יערי 477; אוצר ההגדות 667.

פתיחה: \$1000

109. Passover Haggadah – Tefillat Nehora and Commentaries by Rabbi Shimshon of Ostropol – Kopys, 1826 – Many Handwritten Notes

Passover Haggadah, Ashkenazic rite, with commentaries and novellae by the Abarbanel and R. Shimshon of Ostropol. [Kopys, 1826].

The laws and the "sufficient simple commentary" were printed mainly according to the "Tefillat Nehora HaShalem" siddur (Vilna, 1825) - "Passover Haggadah with all the laws and customs... with sufficient simple commentary gathered and anthologized from all the Haggadah commentators, as found in the Tefillat Nehora HaShalem siddur, as well as wondrous novellae from the holy kabbalist R. Shimshon of Ostropol... novellae from R. Yitzchak Abarbanel, from the author of Maaseh Hashem, and from Chevel Bnei Yehuda". Several paragraphs of laws and customs are copied from the Siddur HaRav of the Baal HaTanya, which was also printed in Kopys.

Many handwritten marginal notes (Ashkenazic Rashi script), including laws, customs, Kavanot and commentaries (the author notes that his customs are different from those of the Perushim - the disciples of the Vilna Gaon; apparently, he hailed from a different community).

[1], [19] leaves. 22 cm. Fair condition. Extensive damage to text, repaired. Stains and wear. New elaborate leather binding.

Yaari 477; Otzar HaHaggadot 667.

Opening price: \$1000

109

110. Eight Passover Haggadahs – 19th Century

Eight Passover Haggadahs, printed in the 19th century:

1. Haggadah Shel Pesach, with the commentaries of the Abarbanel, Sefer HaAkeidah and the Olelot Efraim, and with Yiddish translation. Fürth, [1804]. Yaari 325; Otzar HaHaggadot 474. Signature on the title page: "R. Avraham Man".
2. Seder HaHaggadah LeLeil Shimurim, with the Rashbatz commentary and Yiddish translation. Sulzbach, 1833. Yaari 525; Otzar HaHaggadot 728. Two leaves were added at the end of the Haggadah with the German translation of Echad Mi Yode'a and Chad Gadya. These two extra leaves are listed in the Bibliography of the Hebrew Book according to a private copy.
3. Seder Haggadah Shel Pesach, with Yiddish translation and the Tzli Aish commentary. Sulzbach, 1833. Yaari 532; Otzar HaHaggadot 736.
4. Seder Marbeh LeSaper - Passover Haggadah, with Yiddish translation, by Moshe Landau. Prague, 1837. Yaari 565; Otzar HaHaggadot 782.
5. Haggadah Shel Pesach, with the Geulat Yisrael commentary, by R. Moshe of Działoszyn. Vienna, 1855. Yaari 740; Otzar HaHaggadot 996.
- 6-7. Haggadah Shel Pesach, with German translation. Fürth, 1863. Yaari 884; Otzar HaHaggadot 1191. Two copies.
8. Seder HaHaggadah LeLeil Shimurim, translated to Yiddish by Binyamin Wolf Heidenheim. Rödelheim,

110

1894. Yaari 1444; Otzar HaHaggadot 1933. With illustrations.
Eight Haggadahs. Size and condition vary.
Opening price: \$500

110. שמונה הגדות של פסח - שנות הת"ק והת"ר

- שמונה הגדות של פסח, שנדפסו בשנות הת"ק והת"ר:
1. הגדה של פסח, עם פירושי האברבנאל, ספר העקדה, בעל עוללות אפרים, ועם תרגום ביידיש-דייטש. פיורדא, [תקס"ד 1804]. יערי 325; אוצר ההגדות 474. חתימה בדף השער: "ר אברהם מאן".
 2. סדר ההגדה לליל שמורים, עם פירוש לרשב"ץ, ועם תרגום ליידיש-דייטש. זולצבאך, תקצ"ג [1833]. יערי 525; אוצר ההגדות 728. בסוף ההגדה נוספו שני דפים (שנרשמו במפעל הביבליוגרפיה על פי טופס פרטי), ובהם תרגום גרמני ל"אחד מי יודע" ו"חד גדיא".
 3. סדר הגדה של פסח, עם "תרגום אשכנזי" ופירוש "צלי אש". זולצבאך, תקצ"ד [1833]. יערי 532; אוצר ההגדות 736.
 4. סדר מרבה לספר - הגדה של פסח, עם תרגום ליידיש-דייטש, מאת משה לנדא. פראג, תקצ"ז 1837. יערי 565; אוצר ההגדות 782.
 5. הגדה של פסח, עם פירוש גאולת ישראל, מאת רבי משה מזאלשין. וינה, [תרט"ו] 1855. יערי 740; אוצר ההגדות 996.
 - 6-7. הגדה של פסח, עם תרגום לגרמנית. פיורדא, תרכ"ג [1863]. יערי 884; אוצר ההגדות 1191. שני עותקים.
 8. סדר ההגדה לליל שמורים, מתורגמת ליידיש-דייטש, על ידי בנימין וולף היידנהיים. רדלהיים, תרנ"ד 1894. יערי 1444; אוצר ההגדות 1933. עם איורים.
- 8 הגדות. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$500

112

112. הגדת רוטשילד - פקסימיליה מפוארת

הגדת רוטשילד. פקסימיליה מפוארת על נייר מיוחד בהוצאת Facsimile Editions ומזיאון ישראל. כולל כרך ביאורים באנגלית. לונדון-ירושלים, 2000. עותק LXXXI/CL (81/150). סך הכל נדפסו 550 עותקים (150 עותקים מוספרו בספרות רומיות). פקסימיליה של הגדה של פסח בכתב יד מאויר, מתוך "קובץ רוטשילד", קובץ כתב-יד מפואר מצפון איטליה, שהוזמן על ידי משה בן יקותיאל הכהן בשנת 1479 ונחשב למפואר ביותר מבין כתבי היד העבריים. מלווה איורים צבעוניים ביניהם איורים המתארים את ההכנה לפסח, אפיית המצות וכן סצנות תנכיות שונות. פקסימיליה: [21] דף; כרך ביאורים: 78, [1] עמ'. 21 ס"מ. שני הכרכים נתונים בקופסת קרטון מקורית. מצב טוב מאוד. פתיחה: \$500

111

111. Prague Haggadah, 1526 – Elaborate Parchment Facsimile – Special Copy Printed in the Honor of Israel Mehlman

Facsimile - Prague Passover Haggadah, 1526. New York: Soncin Publishing, 1979. Copy no. 20 out of a limited edition of 35 parchment copies. Near the copy number, in Stam script: "Special copy printed for Dr. I. Mehlman". Elaborate facsimile edition of a Haggadah printed in Prague by Gershom son of Solomon HaKohen, 1527, printed on parchment, leather-bound. Placed in original cardboard casing. [39] leaves. 34 cm. Good condition. Minor damage to the binding and cardboard casing. Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman. Opening price: \$300

111. הגדת פראג, רפ"ז 1526 - פקסימיליה מפוארת על קלף - טופס מיוחד שהודפס לכבוד ישראל מהלמן

פקסימיליה - הגדת פראג, רפ"ז 1526. הוצאת שונצין, ניו יורק, תשל"ט 1979. עותק מס' כ' מתוך מהדורה מצומצמת בת 35 עותקים על קלף. סמוך למספר העותק, נכתב בכתב סת"ם: "טופס מיוחד הודפס לד"ר י. מהלמן". מהדורת פקסימיליה מפוארת של הגדה שנדפסה בידי גרשם בן שלמה הכהן בפראג, 1527, מודפסת על קלף, וכרוכה בכריכת עור. נתונה בקופסת קרטון מקורית. [39] דף. 34 ס"מ. מצב טוב. פגמים קלים בכריכה ובקופסת הקרטון. מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן. פתיחה: \$300

113

113. Illustrated Facsimile of a Byzantine Manuscript from the 10th Century – Chapters of Yehoshua

Josua-Rolle, Codex Vaticanus Pal. Graec. 431, published by Akademische druck- u. Verlagsanstalt. Austria, 1983.

Facsimile edition of an illustrated Byzantine manuscript in scroll-form, from the 10th century, based on the original manuscript at the Vatican Library. The manuscript contains about 8 chapters (chapters 2-10) of the beginning of Yehoshua, in early Greek script complemented with color illustrations (biblical events and others) which cover most of the manuscript. The facsimile is designed in the form of scroll; parchment-like paper approx. 10 meters long, consisting of 15 sheets, rolled onto wooden handles. The text and illustrations are on the external side of the scroll.

Copy no. 110 of a limited edition of 700 numbered copies. Placed in a wooden case covered with hard fabric.

Facsimile: approx. 31 cm. Casing: 30X41.5 cm. Good condition. Stains and minor damage to the casing.

Including a commentary volume in German.

Opening price: \$350

112. Rothschild Haggadah – Elaborate Facsimile

Rothschild Haggadah. Elaborate facsimile on special paper, published by Facsimile Editions and the Israel Museum. Including a commentary volume in English. London-Jerusalem, 2000. Copy LXXXI/CL. Limited edition of 550 copies (150 copies were numbered in Roman numerals).

Facsimile of a Passover Haggadah illustrated manuscript, from the "Rothschild Miscellany", an elaborate manuscript from North Italy, commissioned by Moshe son of Yekutiel HaKohen in 1479, and considered most lavish amongst Hebrew manuscripts. Complemented with color illustrations, including illustrations depicting the preparations for Passover, Matza baking and various biblical scenes.

Facsimile: [21] leaves; commentary volume: 78, [1] pages. 21 cm. The two volumes are placed in an original box. Very good condition.

Opening price: \$500

113. פקסימיליה מאויירת של כתב-יד ביוזנטי מן המאה ה-10 - פרקים מספר יהושע

Akademische druck- u. Verlagsanstalt. Austria, 1983. Josua-Rolle, Codex Vaticanus Pal. Graec. 431. אוסטריה, 1983.

מהדורת פקסימיליה של כתב-יד ביוזנטי מאויר בצורת מגילה, מן המאה ה-10 לספירה, על פי כתב-היד המקורי בספריית הוותיקן. כתב-היד כולל כ-8 פרקים (פרק ב'-פרק י') מתחילתו של ספר יהושע, כתובים בכתב יווני עתיק ומלווים באיורים צבעוניים מיוחדים (אירועים מקראיים והוספות שונות) הנפרשים על פני רובו של כתב-היד. הפקסימיליה מעוצבת בצורת מגילה; נייר דמוי קלף באורך כ-10 מטר המורכב מ-15 יריעות, גלול על פני ידידות עץ. הטקסט והאיורים על צדה החיצוני של המגילה.

עותק מס' 110 מתוך מהדורה מצומצמת בת 700 עותקים ממוספרים. נתונה בקופסת עץ מחופה בד קשיח.

פקסימיליה: כ-31 ס"מ. מארו חיצוני: 41.5X30 ס"מ. מצב טוב. כתמים ופגמים קלים במארו החיצוני. עם ספר הביאורים בגרמנית.

פתיחה: \$350

114b

114a

114. Worms Machzor – Elaborate Facsimile

Facsimile, Worms Machzor, elaborate manuscript from the 13th century. Austria-Switzerland-Jerusalem, 1985. Including the introductory volume.

Large elaborate facsimile on thick, parchment-like paper. Antique style, leather and metal binding, with clasps. Copy 123/300.

The Machzor, which was written in 1272, served the synagogue of the Worms community for hundreds of years, until the synagogue was destroyed by the Nazis on Kristallnacht, November 1938. The Machzor was rescued by the archivist of Worms, who hid it in the Cathedral. In 1957, the manuscript was transferred to the Jewish National and University Library in Jerusalem.

[225] leaves. Size of the leaves: 31X39 cm. Very good condition. The facsimile and introductory volume are placed in a fine, fabric coated box. Minor damage to the box.

Enclosed, in a separate folder, are two illustrated facsimile leaves, from the second volume of the manuscript of the Machzor.

Opening price: \$500

114. מחזור וורמייזא - פקסימיליה מפוארת

פקסימיליה, מחזור וורמייזא, כתב-יד מפואר מן המאה ה-13. אוסטריה-שוויצריה-ירושלים, תשמ"ו [1985]. כולל כרך הביאורים.

פקסימיליה גדולה ומפוארת על נייר עבה דמוי קלף. כריכת עור ומתכת בסגנון עתיק, עם אבזמים לסגירה. עותק 123/300.

המחזור שנכתב בשנת 1272, שימש במשך מאות שנים בבית הכנסת של קהל וורמס, עד לחורבן בית הכנסת על ידי הנאצים ב"ליל הברדלח", בנובמבר 1938. המחזור ניצל על ידי הארכיונאי של וורמס, שהסתיר אותו בקתדרלה. בשנת 1957 הועבר כתב-היד לבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי בירושלים.

[225] דף. גודל הדפים: 31X39 ס"מ. מצב טוב מאד. הפקסימיליה וכרך הביאורים נתונים בקופסה נאה מחופה בד. פגמים קלים בקופסה.

מצורפים, באוגדן נפרד, שני דפי פקסימיליה מאויריים, מתוך הכרך השני של כתב-היד של המחזור.

פתיחה: \$500

115c

115b

115a

115. Machsor Lipsiae (The Leipzig Machzor) – Elaborate Facsimile

Machzor Lipsiae, elaborate facsimile. Published by "Société pour le Commerce Intercontinental Trust Reg.", with the authorization of Edition Leipzig. Vaduz (Liechtenstein), [1964].

High-quality facsimile of the Leipzig Machzor, an illuminated manuscript from the 14th century.

Including a commentary volume in Hebrew, English and German.

Facsimile: [2], 68 leaves. 52 cm. Commentary volume: 112, 30 pages. 34.5 cm. Very good condition. Fine binding. Boxed. Minor damage to binding and box.

Opening price: \$500

115. מחזור לייפציג - פקסימיליה מפוארת

Machzor Lipsiae / Machzor Lipsiae, פקסימיליה מפוארת. הוצאת Société pour le Commerce Intercontinental Trust Reg., באישור Edition Leipzig. [ואדוץ (Vaduz), ליכטנשטיין], [1964].

פקסימיליה איכותית של מחזור לייפציג, כתב-יד מאויר מן המאה ה-14.

כולל כרך ביאורים בעברית, אנגלית וגרמנית.

פקסימיליה: [2], 68 דף. 52 ס"מ. כרך ביאורים: 112, ל עמ'. 34.5 ס"מ. מצב טוב מאוד. כרוך בכריכה נאה ונתון בקופסה. פגמים קלים בכריכה ובקופסה.

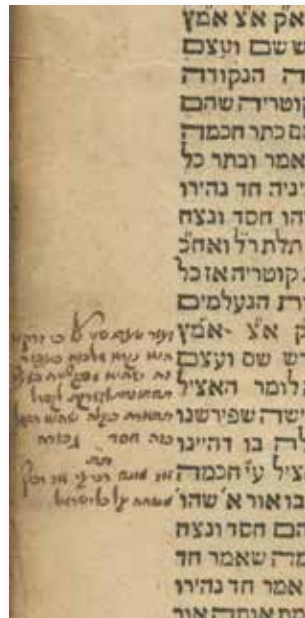
פתיחה: \$500

ראה עוד בפרקים: דפוסי סלאוויטא וזיטומיר ודפוסי רוסייה-פולין

116. ספר שפע טל - האנווא, שע"ב - מהדורה ראשונה / ספר גנת אגוז - האנווא, שע"ה - מהדורה ראשונה - עשרות הגהות קבליות חשובות בכתב-יד

שני ספרים כרוכים יחד. שפע טל: [3], פז, פט-צד דף. חסרים שבעה דפים בתחילת הספר ובהם דף השער. גנת אגוז: מד, מג-נח, נח-עה דף. ספירת דפים משובשת. חלק מאותיות השער נדפסו בדיו אדומה. 30 ס"מ. מצב גרוע. נוקי עש קשים. נקבים וקרעים עם פגיעה בטקסט. בדפים האחרונים חסרון ניכר עם פגיעה בטקסט. כתמים ובלאי רב. שרידי כריכה מתפוררת.

פתיחה: \$500

116b

שני ספרי קבלה כרוכים יחד, עם עשרות הגהות קבליות עתיקות: **• ספר שפע טל**, הקדמות ויסודות תורת הקבלה, מאת רבי שבתי שפטל הורביץ. [האנווא, שע"ב 1612]. דפוס האגש יאקופא הענה]. מהדורה ראשונה. מספרי היסוד המפורסמים של תורת הקבלה. גדולי החסידות והמקובלים האשכנזים מביאים אותו בספריהם ובונים על יסודותיו. בספר "נועם אלימלך" מכנהו כספר קדוש.

כרוך עם:

• ספר גנת אגוז, הקדמות ויסודות תורת הקבלה, מאת רבי יוסף גיקאטיליה. האנווא, [שע"ה 1614]. דפוס אליעזר בן חיים ואליהוה בן זעליקמן אולמן. מהדורה ראשונה. מספרי היסוד של הקבלה והקדומים שבהם. במהדורה זו מופיעה הסכמת השל"ה הקדוש (הסכמות מהשל"ה הן נדירות וניתנו על ספרים בודדים בלבד). בדפי הספר עשרות הגהות קבליות חשובות בכתובה אשכנזית עתיקה (מהתקופה הסמוכה להדפסה), חלקן ארוכות. רוב ההגהות נכתבו על הספר שפע טל, ארבע הגהות נכתבו על ספר גנת אגוז.

ההגהות כוללות הרחבות, הוספות, ביאורים וחדושים, ולעתים גם קושיות והשגות על דברי המחבר, המעידות כי הכותב היה מקובל גדול, מעמיק ומחדש. נראה שכמה מן ההגהות נכתבו ע"י לי ש--?]. בהגהות לא מופיע שום אזכור או התייחסות לקבלת

האר"י, עובדה המוכיחה את קדמותן של ההגהות. בשרידי הכריכה ניתן להבחין בשרידי חתימות עתיקות: "נאם... בן לא"א יוסף סגל שליט"א", "אני שמעו...", "...יהודא ליב... מ"ק...".

בדף הראשון: "חנני אלוקים... הקטן יוסף היל-[?] בומס[לא]".

116a

117

117. ספר הגלגולים - מהדורה ראשונה - פרנקפורט, תמ"ד

ספר הגלגולים, קבלת האר"י, מאת רבי חיים ויטאל. פרנקפורט, [תמ"ד 1684]. מהדורה ראשונה.

הספר מיוסד על כתבי רבי יעקב צמח, ונערך על ידי רבי מאיר פופרש. בשנת תמ"ב באסיפת רבני פרנקפורט הוחלט לאסור על המו"ל רבי דוד גרינהוט להפיץ את ספר הגלגולים "מחמת הסכנה", אך המו"ל לא שעה לאזהרה והדפיס את ספרו בשנת תמ"ד. בהקדמתו, "הקדמת המדפיס" שמעבר לשער, מתקף המו"ל את ההחלטה לאסור את הדפסת הספר. בהקדמתו הוא מביא לראייה מכמה ספרי קבלה שנדפסו בעבר בפרנקפורט שקבלו את הסכמתם של גדולי הרבנים בפרנקפורט.

בדפי הבטנה: טיטות מכתבים ורישומי בעלות בכתבי-יד אשכנזים עתיקים - "זה הספר הגלגולים שייך להאברך המופלג... מו"ה מרדכי נ"י שלי"ט".

[1], מה דף. 17 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. חלק מהדפים כהים ומוכתמים. כריכה מקורית עם שדרת עור, בלוייה.

פתיחה: \$400

116. Shefa Tal – Hanau, 1612 – First Edition / Ginat Egoz – Hanau, 1614 – First Edition – Dozens of Important Handwritten Kabbalistic Notes

Two Kabbalistic works bound together, with dozens of early Kabbalistic notes:

- Shefa Tal, introductions and fundamentals of Kabbalistic teachings, by R. Shabtai Sheftel Horowitz. [Hanau: Joannis Jacobi Hennei, 1612]. First edition. One of the renowned basic Kabbalistic works. The Chassidic leaders and Ashkenazi Kabbalists quote it in their books and build upon its foundations. The Noam Elimelech refers to it as a holy book.

Bound with:

- Ginat Egoz, introductions and fundamentals of Kabbalistic teachings, by R. Yosef Gikatilla. Hanau: Eliezer ben Chaim and Eliyahu ben Seligman Ullman, [1614]. First edition. An early, basic Kabbalistic work. This edition contains the approbation of the Shlah HaKadosh (approbations of the Shlah are rare and were given to very few books).

The book contains dozens of important Kabbalistic notes, in early Ashkenazic script (from the period close to the printing), some of them lengthy. The majority of the notes were written on Shefa Tal, four of them on Ginat Egoz.

The notes contain elaborations, additions, explanations and novellae, and sometimes also difficulties and objections to the words of the author,

testifying that the writer was a great, profound and novel Kabbalist. Some of the notes seem to be from a different writer. One of the notes (on p. 25b) ends with: "N.L.Sh." [it seems to me Sh---?]. The notes do not contain any mention or reference to the teachings of the Ari, a fact attesting to how early these notes are.

Traces of early signatures are discernable on the binding remnants: "so says... son of Yosef Segal", "I, Shimo...", "...Yehuda Leib... from the community of...".

On the first leaf: "G-d granted me... Yosef Hil-[?] Bums[la]".

Two books bound together. Shefa Tal: [3], 87, 89-94 leaves. Missing seven leaves at the beginning of the book, including the title page. Ginat Egoz: 44, 43-58, 58-75 leaves. Mispaginated. Some of the letters on the title page are printed in red ink. 30 cm. Poor condition. Severe worming. Holes and tears affecting text. Significant loss to last leaves, affecting text. Stains and extensive wear. Remnants of binding, disintegrating.

Opening price: \$500

118. Raziel HaMalach – First Edition – Amsterdam, 1701 – Damaged and Incomplete Copy - Segulah

"This is the book of Adam HaRishon given to him by Raziel HaMalach". Kabbalah and segulot. Amsterdam: Moses Mendes Coutinho, [1701]. First edition. Many kabbalistic illustrations.

This is the first edition, arranged and printed from manuscripts. This book is the source of many renowned segulot, for remembering what one has learnt, a protection amulet for parturients, etc. Just having this book in the house is a proven segulah for protection from harm and fire, as is written on the title page. Some say that it is a segulah for the childless and women experiencing difficult labor.

Damaged and incomplete copy. 18, [1], 19-44 leaves; [2] handwritten leaves. (Originally: 18, [1], 19-45 leaves. Leaf 45 is completely lacking, and was replaced in handwriting over two leaves). Open tears affecting text, with handwritten replacements, to every leaf of the book. Size of tears varies. At the beginning of the book the tears are relatively small, then medium size, and towards the end of the book are several big tears (half the leaf or more). Many of the illustrations and angel seals on the last leaves are missing and were replaced in handwriting. 22 cm. Fair-poor condition. Apart from the tears described above, stains, wear, and marginal tears to the title page repaired with paper. Darkened leaves. Contemporary leather binding with clasp remnants. Damage to the binding.

Opening price: \$400

118

117. Sefer HaGilgulim – First Edition – Frankfurt, 1684

Sefer HaGilgulim, Kabbalistic teachings of the Ari, by R. Chaim Vital. Frankfurt, [1684]. First edition.

The book is based on the writings of R. Yaakov Tzemach, and was edited by R. Meir Poppers. During a conference of rabbis of Frankfurt in 1682, a ruling was issued prohibiting the publisher R. David Greenhut to distribute Sefer HaGilgulim "due to the hazard", but the publisher did not heed the warning and published the book in 1684. In his foreword, "The printer's foreword" on the verso of the title page, the publisher condemns the decision to forbid the printing of the book. He supports his claim with various Kabbalah books which were previously printed in Frankfurt with the approbation of prominent Frankfurt rabbis.

The endpapers contain letter drafts and ownership inscriptions in early Ashkenazic handwritings - "This Sefer HaGilgulim belongs to the outstanding young scholar... R. Mordechai".

[1], 45 leaves. 17 cm. Good-fair condition. Stains. Some leaves darkened and stained. Original binding with leather spine, worn.

Opening price: \$400

118. ספר רזיאל המלאך - מהדורה ראשונה - אמסטרדם, תס"א - ספר סגולה - עותק פגום וחסר

עותק פגום וחסר. יח, [1], יט-מד דף; [2] דף בכתב-יד. (במקור: יח, [1], יט-מה דף. דף מה חסר לגמרי והושלם כולו בכתב-יד על גבי שני דפים). קרעים עם חסרון ופגיעה בטקסט והשלמה בכתב-יד בכל אחד מדפי הספר. הקרעים בגדלים שונים. בתחילת הספר הקרעים בגודל קטן יחסית, לאחר מכן בגודל בינוני, ולקראת סופו של הספר קרעים גדולים של כחצי דף ויותר במספר דפים. רבים מן האיורים וציורי חותמות המלאכים בדפים האחרונים חסרים והושלמו בכתב-יד. 22 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. מלבד הקרעים שתוארו לעיל, כתמים ובלאי, קרעים מודבקים בנייר בשולי דף השער. דפים כהים. כריכת עור עתיקה עם שרידי אבומים. פגמים בכריכה.

פתיחה: \$400

ז"ה ספרא דאדם קדמאה שנתן לו רזיאל המלאך". קבלה וסגולות. אמסטרדם, [תס"א 1701]. דפוס משה מינדיס קויטיניו. מהדורה ראשונה. איורים קבליים רבים.

לפנינו המהדורה הראשונה שנערכה ונדפסה מתוך כתב-יד. ספר זה הוא המקור להרבה סגולות ידועות, לזכרון הלימוד, קמיע שמירה ליולדת, ועוד. עצם החזקת ספר זה בבית היא סגולה בדוקה להצלחה מפגעים ומשריפות כפי שנכתב בשער הספר שלפנינו: "סגולה מעולה לראות בנים חכמים ונבונים ולהצלחה ולברכה ולכבוד אש המערכה שלא ישלוט בביתו וכל שד ופגע רע לא יגור במגורתו למי שהספר הקדוש הנכבד והנורא אתו גנוז וטמון אצל כספו וזהבו באוצרתו ובחילתו ובעת צרתו יהיה לו תשועת מהרה. וזה יעידון ויגידון כל בני תורה". יש אומרים שהוא סגולה לחשוכי בנים ולמקשה לילד.

119

119. ספר הזוהר - אמשטרדם, תפ"ח - סט שלם

ספר הזוהר, סט בשלשה כרכים. אמשטרדם, [תפ"ח 1728]. דפוס שלמה פרופס.

כרך א: [8], רנא; ב-יא דף. כרך ב: רסט, [1], א דף. כרך ג: קטו, [1], קיז-רצט, [1]; א-ט דף. 20 ס"מ. מצב טוב. כתמים. כריכות לא מקורייות. חיתוך דפים מזהב.

פתיחה: \$300

119. Zohar – Amsterdam, 1728 – Complete Set

Zohar, set of three volumes. Amsterdam: Shlomo Proops, [1728].

Volume I: [8], 251; 2-11 leaves. Volume II: 269, [1], 1 leaves. Volume III: 115, [1], 117-299, [1]; 1-9 leaves. 20 cm. Good condition. Stains. Non-original bindings. Gilt edges.

Opening price: \$300

120. ספר מסילת ישרים - מהדורה ראשונה - אמשטרדם, ת"ק

ספר מסילת ישרים, כולל כל עניני מוסר ויראת השם, מאת רבינו משה חיים לוצאטו - הרמח"ל [אמשטרדם, ת"ק 1740]. דפוס נפתלי הירץ רופא. מהדורה ראשונה, שנדפסה בחיי הרמח"ל, ע"י תלמידיו הגדולים באמשטרדם.

עותק חסר ארבעה דפים בהקדמות המגיהים ובמפתחות הספר. לפי המקובל, הספר "מסילת ישרים" הינו תמצית מווקקת וברורה של כל ספריו האחרים של הרמח"ל (דרך ה', דעת תבונות, קל"ח פתחי חכמה, ועוד). דברי הספר מדוידים ושקולים בפלס הלשון ועומק הדברים. רבי יחזקאל סרנא בהקדמתו למהדורת ספרו "מסילת ישרים - עם עיונים", מביא מסורת בשם הגר"א שאמר, כי עד פרק י"א אין אף מילה אחת מיותרת בספרו!]. רבי ירוחם ממיר היה אומר לתלמידיו כי "ספר מסילת ישרים בנוי על כל ספרי הרמח"ל שכתב בתורת הקבלה, אלא שהוריד הענינים וקירבן ללשונו, עד שבלומדינו אותו אנו מקדמים שיש לנו שייכות בזה" (ספר דעת חכמה ומוסר, ח"א עמ' רמ"ט).

בהקדמת המחבר נתבאר, כי הספר נתחבר לתועלת קנין חכמת המוסר ויראת השם, אשר איננה נקנית בידיעה בלבד, ואין תועלת הספר בחידוש ידיעות אשר לא נודעו קודם לכן, אלא בחזרה ושינון תמידיים, והתבוננות רבה עד אשר יקבעו הדברים פנימה בנפש האדם. ואכן, ספר זה נתקבל בכל תפוצות ישראל, כספר העיקרי ללימוד המוסר.

כאשר הגיע הספר לידי הגר"א מווילנא, אמר כי אור חדש ירד לעולם, ולגודל החביבות נתן בעדו קַעֲנִיל [=דינר זהב]. ר"י מאלצאן הביא בהקדמה לספר "דרך ה'", ששמע מגדולים בשם הגר"א, שאמר אז, כי אילו היה המחבר בחיים היה הולך ברגל לאיטליה כדי לקבל את פניו, הוא מביא עוד כי הגר"א היה רגיל לחזור עליו הרבה.

גדולי החסידות אף הם עמדו על גודל מעלת הספר וקדושת מחברו הגאון המקובל. המגיד מקונוץ אמר כי כל המדרגות בימי נעוריו קבל מהספר מסילת ישרים. הרב הקדוש מאפטא בעל "אוהב ישראל" ורבי מנחם מענדל מרימנוב התמידו והעמיקו

בספר הקדוש מסילת ישרים, ואמרו עליו דברים נוראים ונפלאים. הרב מאפטא היה אומר כי את כוונו הרוחני ואת חינוכו, קיבל בראש וראשונה מהספר מסילת ישרים (ספר החסידות, עמוד קמו). רבי נחמן מברסלב היה מורה למקורבים חדשים, שילמדו בספר מסילת ישרים (שיחות וסיפורים, עמ' קסז). האדמו"ר בעל "בני יששכר" כתב בהוספותיו לספר "סור מרע ועשה טוב": "... עיין בספר מסילת ישרים ותרווה צמאונך ותתן מעדנים לנפשך, מתקן דבריו מדבש ונופת צופים". המוכיח רב ייב"א רבי יעקב יוסף מאוסטראה כותב בהסכמתו לספר "קל"ח פתחי חכמה" להרמח"ל (קור"ץ, תקמ"ה): "ספר מסילת ישרים, דרכי ה' צדיקים ילכו בו, אשר חברו הרב הגדול איש האלוקי מ"ו משה חיים לוצאטו ז"ל, וזאת התורה אשר שם משה לפני ישראל להבין דברי חכמים וחידותם, ביושר אמריו... וגם במשה דיבר ה'...". בהקדמה לספר הנ"ל מביא המו"ל ששמע מפי רב ייב"א בשם המגיד ממזריטש שאמר, כי "אין דורו היה כדאי להבין צדקתו ופרישותו".

הצדיק רבי יוסף זונדל מסלאנט סיפר לתלמידו הגדול רבינו ישראל מסלאנט, כי כשקיבל ברכת פרידה בעת עזבו את ישיבת וואלז'ין, שאל את רבינו חיים מוואלז'ין, באיזה ספרי מוסר טוב לעסוק? השיב לו רבו: "כל ספרי מוסר טוב ללמוד, אך ספר מסילת ישרים הוא יהיה מְנַהֵלְךְ".

מאז צאתו של הספר בשנת ת"ק, נדפס הספר במאות מהדורות [1], והינו עד היום ספר המוסר העיקרי בהיכלי התורה והחסידות בדורנו.

[4], סא דף. (עותק חסר - במקור: [6], סג דף. חסרים [2] דפים מדפי הקדמות המגיהים, ושני דפים מדפי המפתחות בסוף הספר). 15.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. פגעי עש על הטקסט (הספר עבר שיקום מקצועי במילוי נייר). בשער הספר חתימה: "רפאל דוד טעבלי הלוי". כריכת קלף חדשה, נאה.

פתיחה: \$3500

120. Mesillat Yesharim – First Edition – Amsterdam, 1740

Mesillat Yesharim, including all topics of ethics and fear of G-d, by R. Moshe Chaim Luzzatto - the Ramchal. [Amsterdam]: Naftali Hertz Rofe, [1740]. First edition, printed during the lifetime of the Ramchal by his leading disciples in Amsterdam.

Incomplete copy - four leaves from the proofreaders' introductions and the indices are missing.

Mesillat Yesharim is accepted as a refined, clear summary of all the Ramchal's other works (Derech Hashem, Daat Tevunot, 138 Pitchei Chochma, etc.), written in measured, precise language with great depth of thought. In his introduction to the book Mesillat Yesharim - im Iyunim (with study), R. Yechezkel Sarna mentions a tradition passed down in the name of the Vilna Gaon that until Chapter 11 not one unnecessary word can be found in the book [!]. R. Yerucham of Mir would tell his disciples that "Mesillat Yesharim is based on the Ramchal's more esoteric works on Kabbalah, but he simplified the concepts so as to make them more accessible to us. We imagine that we have a connection to Ramchal's words [but in reality they are deeply esoteric]" (Daat Chochma U'Mussar, 1, p. 249).

The author explains in his introduction that this work was composed to assist in the acquisition of ethical wisdom and fear of G-d, which cannot be acquired by knowledge alone. The purpose of this work is not the innovation of new concepts but rather the constant review and meditation which anchor thoughts inside a man's soul. Indeed, this book has been accepted across the worldwide Jewish population as the primary book of ethical study.

When the Vilna Gaon first received this book he proclaimed that a new light has come down to illuminate the world. Due to his great regard for the book, he paid an entire gold dinar (a high price) for it. Rabbi Y. Meltzen wrote in his introduction to Derech Hashem that he heard Torah scholars say in the name of the Vilna Gaon that if the author was still living, he would travel by foot all the way to Italy

to greet him. The Vilna Gaon was accustomed to reviewing the book often.

Chassidic leaders as well understood the great qualities of the book and the holiness of its Kabbalistic author. The Maggid of Kozienice said that all the levels he reached in his youth stemmed from the book Mesillat Yesharim. The holy Rebbe of Apta, author of Ohev Yisrael, and R. Menachem Mendel of Rimanov diligently studied Mesillat Yesharim in depth and had awesome and wonderful things to say about it. The Rebbe of Apta was used to saying that he received his spiritual direction and his education first and foremost from the book Mesillat Yesharim (Sefer HaChassidut, p. 146). Rebbe Nachman of Breslev was accustomed to instruct newcomers to Judaism to study Mesillat Yesharim, and the author of Bnei Yissaschar wrote in his additions to the book Sur MeRa V'Ase Tov that "this book will quench your thirst and ... its words are sweeter than honey". R. Yaakov Yosef of Ostroh writes in his approbation to the book 138 Pitchei Chochma by the Ramchal (Koritz 1785): "The book Mesillat Yesharim, the path the tzaddikim tread, written by ...Rabbi Moshe Chaim Luzzatto is the Torah which Moshe presented to Israel to understand the words of our Sages and their 'riddles', by its straightforward sayings...". In his introduction to the book, the publisher quotes the words he heard from the Maggid of Mezritch that "his generation was not worthy to understand the righteousness and abstention [of the Ramchal]".

The tzaddik R. Yosef Zundel of Salant told his great disciple R. Yisrael of Salant that upon receiving a farewell blessing when leaving the Volozhin Yeshiva, he asked R. Chaim of Volozhin which mussar book to study. His teacher responded: "All mussar books are good to study, but Mesillat Yesharim should be your guide". Since its first printing in 1740, Mesillat Yesharim has been reprinted in hundreds of editions [!], and until today it remains the primary mussar book in Torah and Chassidic study halls.

120

[4], 61 leaves. (Incomplete copy - originally: [6], 63 leaves. Missing [2] leaves from the proofreaders' introductions, and two leaves from the indices at the end of the volume.) 15.5 cm. Fair condition. Stains and wear. Worming to the text. (The book has been professionally restored with paper). The title page contains the signature: "Refael David Tevel Halevi". New handsome vellum binding.

Opening price: \$3500

122a

122. ספר יצירה עם פירוש הגר"א - הורדנה, תקס"ו - מהדורה ראשונה - עותק שניתן על-ידי רבי אליהו אב"ד ניישטאט-סוגינט אחיני הגר"א

ספר יצירה עם חמשה פירושים, ובהם פירושו של רבי אליהו מווילנא (הגר"א) שנדפס לראשונה. הורדנה, תקס"ו [1806].

מהדורה ראשונה של פירוש הגר"א. עם שרטוטים קבליים. ספר הקבלה הראשון שנדפס מתורת הגר"א מווילנא. הובא לדפוס על ידי תלמידו המפורסם רבי מנחם מנדל (הגרמ"מ) משקלוב, שעלה אחר כך לארץ ישראל וייסד את הישוב האשכנזי בירושלים.

רישום באותיות-גדולות בשולי דף [ב/23]: "זאת מתנה מאת הרב המאה"ג [המאור הגדול] דק"ק עיר חרש, בן אחיו של הגאון האלהי הקדוש מו"ה אליהו מווילנא". הגאון רבי אליהו אב"ד עיר חדש-סוגינט (ניישטט-סוגינט) (Zemaičių Naumiestis), בן-אחיו של הגר"א. אביו היה הגאון רבי אברהם בעל "מעלות התורה", אחיו של הגר"א מווילנא.

יב, [2], מב, [30] דף 19.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. חיתוך דפים על גבול הטקסט עם פגיעה קלה בכותרות ובשולי הטקסט במספר דפים. כריכה חדשה.

וינוגרד, אוצר ספרי הגר"א 682.

פתיחה: \$800

121. ארבעה ספרי קבלה - דפוסי ירושלים - חתימות והגהות

ארבעה ספרי קבלה מדפוסי ירושלים, בחלקם חתימות והגהות:
 • ספר שער ההקדמות, מאת רבי חיים ויטאל. ירושלים, [תרכ"ה 1865]. דפוס רבי ישראל ב"ק (ש' הלוי, מס' 117). הגהות קבליות בכתב-יד מזרחי (משני כותבים?).

• ספר שער רוח הקודש, מאת רבי חיים ויטאל. ירושלים, תרל"ד [1874]. דפוס רבי יצחק גאשציני מווארשא (ש' הלוי, מס' 227). חתימה בדף השער "גיהן ברוך ב"ר אברהם גיהן".

• ספר שמן ששון, חלק שלישי, פירוש על פרי עץ חיים ושער הכוונות, מאת רבי ששון פרטיאדו. ירושלים, [תרמ"ה 1885]. (ש' הלוי, מס' 532).

• ספר שלום ירושלים, ביאורים על כתבי רבי חיים ויטאל, מאת רבי שלום מזרחי-עדני. ירושלים, [תרנ"ט 1899]. דפוס אברהם משה לונץ. בין דפי הספר דף בכתב-יד מזרחי (בעיפרון) קטע של דברי דרוש.

4 ספרים. גודל ומצב משתנים. מצב כללי טוב.

פתיחה: \$300

121. Four Kabbalah Books – Printed in Jerusalem – Signatures and Notes

Four Kabbalah books printed in Jerusalem, some containing signatures and notes:

• Shaar HaHakdamot, by R. Chaim Vital. Jerusalem: R. Yisrael Bak, [1865] (Sh. HaLevi, no. 117). Kabbalistic notes in Oriental script (by two writers?).

• Shaar Ruach HaKodesh, by R. Chaim Vital. Jerusalem: R. Yitzhak Giustiniani of Warsaw, 1874 (Sh. HaLevi, no. 227). A signature appears on the title page: "Jihan Baruch son of R. Avraham Jihan".

• Shemen Sasson, Part III, commentary on Pri Etz Chaim and Shaar HaKavanot, by R. Sasson Perciado. Jerusalem, 1885 (Sh. HaLevi, no. 532).

• Shelom Yerushalayim, commentary on the writings of R. Chaim Vital, by R. Shalom Mizrachi-Adani. Jerusalem: Abraham Moses Luncz, [1899]. A handwritten leaf was found amongst the pages of the book, in (penciled) Oriental script, containing a passage of homiletics.

4 books. Varying size and condition. Overall good condition.

Opening price: \$300

121a

121b

123. סידור רבי אשר - לבוב תקמ"ח - מהדורה ראשונה - המהדורה שהתחבבה על תלמידי הבעש"ט

סדר תפלה מכל השנה, עם כוונות האר"י, חלק ראשון, תפילות לימות החול, בעריכת רבי אשר מרגליות ממעוזיבו' ובראד. [לבוב, תקמ"ח 1787. דפוס רבי שלמה יארוש ראפפורט]. מהדורה ראשונה.

נוסח התפלה שבסידור הוא נוסח ספרד, על פי הגהות הארז"ל בנוסח התפלה, עם קיצור כוונותיו.

הסידור במתכונת זו נערך על ידי חכמי ומקובלי הקלויז בבראד, ונדפס לראשונה בזולקוה תקמ"א. הנוסח והכוונות נערכו במהדורה הזאת על פי הספרים משנת חסידים, ופרי עץ חיים (שהיה עדיין בכתב-יד). בסידור במהדורה שלפנינו ראשית כל תוקנו הטעויות שפלו במהדורת זולקוה, ובנוסף לכך נוספו הוספות ע"פ ספרים נוספים המיוסדים על כתבי האר"י: עץ חיים, ספר היחודים, מחברת הקודש, "מסידור של הגאון המקובל החסיד המפורסם איש אלקים מו' שבתי וזלה"ה מק"ק ראשקאב", תלמיד הבעש"ט (שהיה עדיין בכתב-יד).

הסידור שלפנינו נערך על ידי רבי אשר ב"ר שלמה זלמן מרגליות ממעוזיבו' ובראד, מחכמי הקלויז בבראד, תלמיד מובהק של "המאור הגדול המפורסם, המקובל האלקי מוהר"ר חיים צאנזר ז"ל מבראד, אשר גדולה שימושי ויצקתי מים על ידו בפרט בלימוד החכמה הנוראה האמתית הזאת" (מתוך הקדמת רבי אשר לסידורו). בסידור נדפסו הסכמותיהם של חכמי הקלויז בבראד, וכן הסכמתו של רבי ישכר דוב אב"ד ולוטשוב, מגדולי החסידות.

בספר אמרי פנחס השלם (א, עמ' רכג-רכד) כותב: "הסידורים שלהם (של תלמידי הבעש"ט) היה סידור הארז"ל דפוס לבוב (מהדורת הסידור שלפנינו), ולא רצו להתפלל בסידור אחר, כי גם הרב ז"ל (רבי פנחס מקוריץ) התפלל בסידור הנ"ל והיה חשוב מאד אצלו... וכשנדפס סידור הנ"ל תפשוהו כאבן טוב ונחשב אצלם מאד". מאז שנדפס סידור זה התפלל רבי פנחס מקוריץ עד לפטירתו רק מסידור רבי אשר. כמו כן "שר בית הזוהר", רבי צבי הירש מווידיטשוב, וצאצאיו האדמו"רים, התפללו בסידור זה, ואף עיטרו את הסידור בהגהותיהם. רבי יעקב שמעון, בנו של רבי פנחס מקוריץ, אמר: **"אינן להתפלל כי אם בנוסח הארז"ל דפוס לבוב**, או בסדורו של רבי שבתי, ולא בנוסחאות האחרות שבסידורים החדשים".

חתימה מתמשכת בראש הדפים הראשונים: "שייך להר"ר החכם החו"ב הקצין המפרסים!! לשם ולתהלה שמו מפארים משבחין ומקלסין... מוהר"ר חיים...". חתימה בדף האחרון: "חיים...". מספר הגהות בודדות בכתב-יד [מטושטשות] בכתובה אשכנזית עתיקה.

[214] דף. חסר דף השער (במקומו הודבק דף שער של סידור אחר, ממהדורה לא מוזהה). 17 ס"מ. מצב כללי בינוני. מספר דפים במצב גרוע. כתמים ובלאי. קרעים גסים בדפים רבים בשוליים התחתונים, בחלקם פגיעה בטקסט. דף [2] מנותק מהספר. בלי כריכה. טפפסקי חסידות, מס' 414.

בדפוס זה של רבי שלמה יאריש רפפורט נדפס בשנת תקמ"ח הספר הקדוש "נועם אלימלך", ועל-פי המקובל היו עובדי הדפוס אנשים קדושים מ"ליו הצדיקים הנסתרים" [ראה הרב ב' לנדא, בספר הרבי ר' אלימלך מליזנסק, ירושלים, תשכ"ג, עמ' שיא, המביא מסורת בעל פה (בשם הגאון רבי משה הלברשטאם), על סגולתו הרבה של ספר נועם אלימלך דפוס רבי שלמה יאריש, ש"נדפס על ידי פועלים יראי ה' שעסקו בהדפסה בקדושה ובטהרה, ומהם שהיו בין ל"ו הנסתרים שעליהם העולם עומד"ל].

פתיחה: \$800

122b

122. Sefer Yetzira with the commentary of the Gaon of Vilna – Grodno, 1806 – First Edition – Copy Given by R. Eliyahu Rabbi of Neustadt-Sugind, Nephew of the Gaon of Vilna

Sefer Yetzira with five commentaries, including the commentary by R. Eliyahu of Vilna (the Gaon of Vilna), printed here for the first time. Grodno, 1806.

First edition of the Vilna Gaon's commentary. Includes Kabbalistic sketches. This is the first Kabbalistic book of the Vilna Gaon's teaching to be printed. Published by his renowned disciple R. Menachem Mendel of Shklow, who later immigrated to Eretz Israel and founded the Ashkenazi settlement in Jerusalem.

An inscription in large letters appears in the margin of p. [23b]: **"A gift from the great luminary of Neustadt, son of the brother of the holy R. Eliyahu of Vilna"**.

R. Eliyahu, Rabbi of Neustadt-Sugind (Žemaičių Naumiestis), was the nephew of the Gaon of Vilna. His father was R. Avraham, author of Maalot HaTorah, brother of the Gaon of Vilna. 12, [2], 42, [30] leaves. 19.5 cm. Good condition. Stains. Pages trimmed on text border, slightly affecting the titles and the edge of the text on several leaves. New binding. Vinograd, Otzar Sifrei HaGra 682.

Opening price: \$800

123. Rabbi Asher's Siddur – Lviv, 1787 – First Edition – Edition Valued by the Disciples of the Baal Shem Tov

Year-round prayers, with Kavanot HaAri, part I - weekday prayers, arranged by R. Asher Margolies of Medzhybizh and Brody. [Lviv: Shlomo Yarish Rappoport, 1787]. First edition.

The prayers in this siddur are according to Nusach Sefard, with the Ari's corrections to the text of the prayers, and his abridged Kavanot.

The siddur in this format was arranged by the scholars and kabbalists of the Brody Kloiz, and was first printed in Zhovkva in 1781. The text and Kavanot in that edition were printed based on books of Chassidic teachings, and Pri Etz Chaim (still in manuscript form at that time). In the present edition of the siddur, mistakes which crept into the Zhovkva edition were corrected, and additions were inserted according to other books based on the Ari's writings: Etz Chaim, Sefer HaYichudim, Machberet HaKodesh, and from "the siddur of the great kabbalist and chassid R. Shabtai of Raşcov", disciple of the Baal Shem Tov (which was still in manuscript form).

This siddur was arranged by R. Asher son of R. Shlomo Zalman Margolies of Medzhybizh and Brody, a scholar of the Brody Kloiz, close disciple of "the great and prominent kabbalist, R. Chaim Sanzer of Brody... from whom I learnt much, particularly in this awesome and true wisdom" (from R. Asher's preface to his siddur). The siddur bears the approbations of the scholars of the Brody Kloiz, in addition to the approbation of R. Yissachar Dov, Rabbi of Zolochiv, a leading Chassidic figure.

Imrei Pinchas HaShalem (1, pp. 223-224) states: "their siddurim (of the disciples of the Baal Shem Tov) were the Arizal's siddur printed in Lviv (this edition), and they did not wish to pray from any other siddur, since the Rav (R. Pinchas of Korets) prayed from this siddur and held it in high regard... and when this siddur was printed, they grabbed it like a precious stone and greatly treasured it". From when R. Asher's

123b

123a

siddur was printed, R. Pinchas of Korets would pray only from it. The Sar Beit HaZohar, R. Tzvi Hirsh of Zidichov (Zhydachiv), and the Rebbes descending from him, likewise prayed from this siddur and even adorned it with their notes. R. Yaakov Shimon, son of R. Pinchas of Korets, said: "One should only pray from the Lviv edition of the Arizal's siddur, or in the siddur of R. Shabtai, and not from other versions of more recent siddurim".

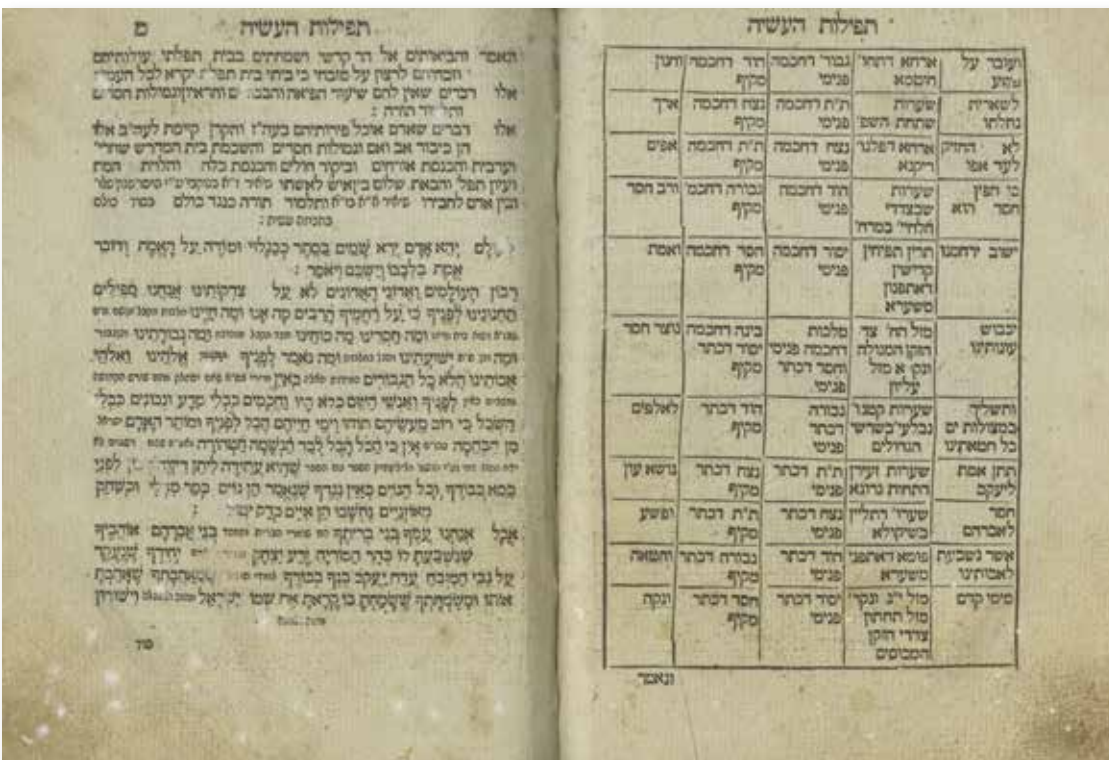
An ownership inscription extends along the top of the first few leaves: "Belongs to the wise, prominent and revered... R. Chaim...". A signature appears on the last leaf: "Chaim...". The book contains a few (faded) notes in early Ashkenazic script.

[214] leaves. Lacking title page (replaced with the title page of a different siddur, from an unidentified edition). 17 cm. Overall fair condition. Several leaves in poor condition. Stains and wear. Large tears to the

bottom margin of many leaves, some affecting text. Leaf [2] detached. Without binding. Stefansky Chassidut, no. 414.

The printing press of R. Shlomo Yarish Rappoport also notably published the holy book Noam Elimelech in 1788, and its workers were reputedly holy men of the 36 hidden righteous people of the generation (see: R. B. Landau, R. Elimelech M'Lizhensk, Jerusalem, 1963, p. 311, who quotes an oral tradition [in the name of R. Moshe Halberstam], on the unique qualities of R. Shlomo Yarish's edition of the Noam Elimelech, which "was printed by G-d fearing workers, who worked in sanctity and purity, and some were of the 36 hidden righteous ones upon which the world stands").

Opening price: \$800

124

בטקסט. קרעים גסים במספר דפים עם חסרון ופגיעה בטקסט. כל הדפים עברו שיקום מקצועי במילוי והדבקת נייר. בריכה חדשה.

פתיחה: \$1000

עותק חסר. ה-קמו דף. חסרים 10 דפים בתחילת הספר, כולל דף השער. מספר דפים נכרכו שלא במקומם. 20 ס"מ. מצב בינוני. חלק מהדפים בצבע ירקרק. כתמים ובלאי. נזקי עש עם פגיעה

124. סידור האר"י קול יעקב - סלאוויטא, תקס"ד - מהדורה ראשונה - עותק חסר

סידור האר"י "קול יעקב", חלק ראשון, תפלות לימות החול, עם דרושים וכוונות האר"י, מאת המקובל רבי יעקב קאפיל ליפשיץ ממעוריטש. חלק ראשון, לימות החול. [סלאוויטא, תקס"ד 1804]. מהדורה ראשונה. דפוס רבי דוב בער סג"ל ורבי דוב בער ב"ר פסח.

סידור עם ביאורים וכוונות התפילה ודינים והנהגות על דרך הקבלה.

רבים מגדולי החסידות קבעו בסידור זה את תפילתם, ולא מש מעל שולחנם, ביניהם: המגיד מקו'ניץ, המגיד רבי מרדכי מטשרנוביל, ה"ערכי נחל", רבי אברהם מטשכנוב. חלקם אף כתבו הגהות בגליונות הסידור. בהסכמת ר' אשר צבי מאוסטרדהא על הסידור כתב: "מפי השמועה שמעתי שהסידור הזה ראה הנשר הגדול קדוש עליון מ"ו הבעש"ט נבג"מ וישר בעיניו".

המקובל רבי יעקב קאפיל ממעוריטש הוא גם מחברו של ספר הקבלה "שערי גן עדן" (קוריץ, תקס"ג). בשער ספרו "שערי גן עדן" נכתב "כפי אשר נשמע מפי דובר צדק ואמת, שבהיות... הבעש"ט ז"ל בקהילות קודש הנ"ל הובאו לפניו... סידור התפלה אשר חיבר, וקרא בהם פה הקדוש הנ"ל שהים ושלוש דלתות, וחיבבם ונישקם, ולקח דברי קודש הנ"ל וישם מראשותיו... ונענע בראשו אשרי העם שלו ככה...". חכמי מעוריטש כותבים שם בהסכמתם: "כולם יודעים שהכתבים של המחבר הנ"ל היה למראה עיניו של הבעש"ט זללה"ה, ועצר כח לדבק בזרועותיו הכתבים של המחבר...". רבי לוי יצחק מברדיטשוב כותב שם בהסכמתו על המחבר: "וכבר נודע ביהודא ובישראל גדול שמו, שהיה מקובל נאמן, ושכל דבריו נאמרו ברוח הקודש".

ספרי רבי יעקב קאפיל הם ליקוט עיבוד ועריכה מחדש של כתבי הרמ"ק, רבי חיים ויטאל, ורבי ישראל סרוג, בתוספת חידושי שלו. בעותק שלפנינו מספר הגהות קצרות, בכתובה אשכנזית עתיקה.

125

125. Machzor for Rosh Hashanah and Yom Kippur – Slavita, 1825

Machzor for Rosh Hashanah and Yom Kippur, according to the rite of Poland, Bohemia, Moravia, Lithuania and Belarus (Nusach Ashkenaz). Slavita: R. Shmuel Avraham Shapira son of the rabbi of Slavita, [1825].

The Machzor earned approbations from R. Yitzchak Isaac, Rabbi of the new town of Berdychiv; R. Efraim, Dayan in Sudylkiv and R. Shlomo, Dayan of Polonne. These approbations, written in 1825, mention R. Moshe Shapira Rabbi of Slavita as the one who requested the approbations of this edition.

125. מחזור לראש השנה ויום הכיפורים - סלאוויטא, תקפ"ה

מחזור לראש השנה וליום הכיפורים, כמנהג פולין פיהם ומעריין וליטא ורייסין [נוסח אשכנז]. סלאוויטא, [תקפ"ה 1825]. דפוס רבי שמואל אברהם שפירא בן הרב מסלאוויטא. הסכמות רבי יצחק אייזיק אב"ד עיר חדש דבארדיטשוב, רבי אפרים דיין בסאדילקוב ורבי שלמה דומ"צ פולנאה. בהסכמות אלו שנכתבו בשנת תקפ"ה, מוזכר שמו של רבי משה שפירא אב"ד סלאוויטא, כמי שביקש את ההסכמות למהדורה זו. "עם פירוש לשון הקודש ועם פירוש לשון אשכנז המועתק ללשון מדברת הנהוג בינינו" [עברי-טייטש], בידיש מעודכנת לניב השפה ברוסיה-פולין בראשית המאה ה-19].

[2] א, ד-קסג דף (חסרים שני דפים: ב-ג), 25 ס"מ. נייר ירקרק. מצב משתנה, טוב-בינוני. בלאי. כתמים. קרעים והדבקות נייר. בדפים לח-לט, קרעים עם חסרון בטקסט הפירוש בידיש. כריכה ישנה (לא מקורית), עם שדרת עור.

פתיחה: \$300

"With commentaries in Hebrew and Yiddish, adapted to the language spoken amongst us" (Ivri-Teitsh, Yiddish adapted to the Russian-Polish dialect of the start of the 19th century). [2], 1, 4-163 leaves (lacking two leaves: 2-3), 25 cm. Greenish paper. Condition varies, good-fair. Wear. Stains. Tears and repairs. Open tears to leaves 38-39, with loss to the text of the Yiddish translation. Old binding (non-original), with leather spine.

Opening price: \$300

124. Arizal Siddur Kol Yaakov – Slavita, 1804 – First Edition – Incomplete Copy

Arizal Siddur Kol Yaakov, part I, weekday prayers, with homilies and Kavanot of the Arizal, by the Kabbalist R. Yaakov Koppel Lifshitz of Mezeritch (Velyki Mezhyrichi). Part I, for weekdays. [Slavita]: R. Dov Ber Segal and R. Dov Ber son of R. Pesach, [1804]. First edition.

Siddur with commentaries, Kavanot, laws and customs, according to Kabbalistic teachings.

Many of the foremost Chassidic leaders prayed regularly from this siddur, retaining it continually on their table, including the Maggid of Kozhnitz (Kozienice), the maggid R. Mordechai of Chernobyl, the Arvei Nachal and R. Avraham of Tshechnov (Ciechanów). Some of them even wrote notes in the margins of the siddur. R. Asher Tzvi of Ostroh writes in his approbation to the siddur: **"I have heard that the holy Baal Shem Tov saw this siddur and deemed it fit"**.

The Kabbalist R. Yaakov Koppel of Mezeritch also composed the Kabbalistic work Shaarei Gan Eden (Korets, 1803). The title page of the latter states that a reliable source related how this siddur was brought before the Arizal, he read a few verses from it, hugged and kissed it, expressing great reverence for it. The scholars of Mezeritch likewise write in their approbations of the veneration the Baal Shem Tov displayed for this siddur. R. Levi Yitzchak of Berditchev (Berdychiv) praises the author in his approbation: "He is already renowned amongst the Jewish people as a reliable Kabbalist, **who's words all emanate from Divine Inspiration**".

R. Yaakov Koppel's books are adapted and edited compilations of the writings of the Remak, R. Chaim Vital and R. Yisrael Sarug, with the addition of his own novellae. **This copy contains several brief notes, in early Ashkenazic script.**

Incomplete copy. 5-146 leaves. Lacking 10 leaves at the beginning of the book, including the title page. Several leaves bound out of sequence. 20 cm. Fair condition. Some greenish leaves. Stains and wear. Worming affecting text. Large open tears to several leaves, affecting text. All the leaves were professionally restored. New binding.

Opening price: \$1000

126. Ein Yaakov Slavita – Complete Set

Ein Yaakov (Katnot Or), Talmudic Aggadot. Three parts, Brachot-Nida. Slavita: R. Dov Ber son of R. Yisrael and R. Dov Ber son of R. Pesach, [1811].

Approbations by: R. Aryeh Leib of Volochysk, R. Yisrael Auerbach posek of Rivne, and the rabbis of Ostroh, who allude in their approbation to the true owner of the printing press: "In the printing press of the honorable owner of the printing press of the Slavita community" (referring to the rabbi of the town, R. Moshe Shapira, who in that period was for certain reasons prohibited from mentioning his name on title pages, therefore only his partners, R. Dov Ber son of R. Yisrael and R. Dov Ber son of R. Pesach are mentioned).

Signature and stamps of R. Mordechai Reichenfeld (served as rabbi of Jánosháza, Hungary from 1852, died ca. 1901. He was the son of R. Yehoshua Pupa-Reichenfeld, a dayan in Eisenstadt, and disciple of the Chatam Sofer. R. Mordechai was the son-in-law of R. Pinchas Leib Frieden Rabbi of Komárno [1802-1873], and father-in-law of R. Zev Wolf Kahana Rabbi of Csorna).

3 volumes: [8], 285 leaves; 144, 147-150, 128, 22 leaves; 109, 36, 46, 24, 113, [1] leaves. 20 cm. Greenish paper. Good-fair condition, wear and stains. Mold stains to the first leaves of vol. I. Uniform set with original bindings, worn, with fine leather spines and colored edges.

Opening price: \$500

126b

126a

126. עין יעקב סלאוויטא - סט שלם

עין יעקב (כתנות אור), אגודות הש"ס. שלשה חלקים, ברכות-נדה. סלאוויטא, [תקע"א 1811]. דפוס רבי דוב בער במזהר"ר ישראל ורבי דוב בער במזהר"ר פסח.

הסכמות: רבי אריה ליב מוואלטשיסק, רבי ישראל אויערבך דומ"צ ראוונע והסכמת רבני אוסטראה, המזכירים בהסכמתם ברמז את הבעלים האמיתיים של בית הדפוס: "בדפוסו של כבוד מחזיק הדפוס בק"ק סלאוויטא" [הכוונה לרב העיר רבי משה שפירא, שבאותה תקופה היה מנוע מסיבות שונות להזכיר את שמו בשערי הספרים, ולכן נזכרו רק שותפיו רבי דוב בער ב"ר ישראל ורבי דוב בער ב"ר פסח].
חתימה והזמנות של רבי מרדכי רייכענפעלד [אב"ד יאנושהאזא

(Janoshaza, הונגריה) משנת תרי"ב, נפטר בשנת תרס"א בערך, בנו של רבי יהושע פאפא-רייכנפלד מדייני אייוונשטאט, ותלמידו של ה"חתם סופר". רבי מרדכי היה חתנו של הגאון רבי פנחס ליב פרידן אב"ד קומרן (תקס"ב-תרל"ג), וחותנו של רבי זאב וואלף כהנא אב"ד טשאראנא].

3 כרכים: [8], רפה דף; קמוד, קמו-קן, קכה, כב דף; קט, לו, מו, כד, קיג, [1] דף. 20 ס"מ. נייר ירקרק, מצב טוב-בינוני, בלאי וכתמים. בדפים הראשונים של כרך א' סימני עובש. סט אחיד עם כריכות מקוריות בליות, עם שדרות עור נאות והיתוך דפים צבעוני.

פתיחה: \$500

127. סידור תיקוני שבת, נוסח ספרד - זיטומיר, תרי"ח

סידור כמנהג ספרד, תקוני שבת עם דרך החיים, שני חלקים. זיטומיר, תרי"ח 1857. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא.

בתחילת חלק ראשון שני שערים, שער נוסף לחלק שני. סידור של רבי משה מזאלישין (עפ"י ווארשא תקפ"ז ומנהגות יזעפף תרי"ב).

רישומי בעלות בשני דפי השער הראשונים.

[4], 428 עמ'; [2], 248 עמ'. 20 ס"מ בקירוב. מצב טוב. כתמים, כתמים כהים וכתמי רטיבות במספר דפים. שוליים תחתונים רחבים (בדפים בודדים, שיקום והשלמת נייר בשוליים).

כריכת עור חדשה.

סידור נדיר במיוחד. בעותקים הבודדים הידועים בעולם, חסרים השערים בתחילת הספר (ראה מפעל הביבליוגרפיה רשומה 0311620).

פתיחה: \$2500

127. Tikunei Shabbat Siddur, Nusach Sefard – Zhitomir, 1857

Nusach Sefard siddur, Tikunei Shabbat with Derech HaChaim, two parts. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, 1857.

Two title pages at the beginning of Part I, and an additional title page for Part II. Siddur of R. Moshe of Działoszyn (according to the 1827 Warsaw edition and the 1842 Józefów edition).

Ownership inscriptions on the first two title pages.

[4], 428 pages; [2], 248 pages. Approx. 20 cm. Good condition. Stains, dark stains and dampstains to several leaves. Wide lower margins (repairs to margins of a few leaves). New leather binding.

Exceptionally rare siddur. The few copies known worldwide are missing the title pages at the beginning of the book (see Bibliography of the Hebrew Book, no. 0311620).

Opening price: \$2500

127b

127a

129

129. Seder Selichot – Zhitomir, 1859

Seder Selichot, according to the rite of Lesser and Greater Poland. Includes Selichot for Yom Kippur eve and Yom Kippur. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, grandsons of the rabbi of Slavita, 1859.

Ownership inscriptions, handwritten in Hebrew and Russian: "This Mechilah belongs to... the wealthy R. Hertz...".

32, 29-44, 49-182 pages. 20.5 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Slight worming. Tears. Open tears to two leaves affecting text. Title page and another leaf detached. Back cover detached, without front cover.

Opening price: \$300

128. Machzor for Rosh Hashanah and Yom Kippur – Zhitomir, 1859

Machzor for Rosh Hashanah and Yom Kippur, part I, according to the rite of Belarus, Lithuania, Poland, Bohemia and Moravia [Nusach Ashkenaz], with "commentary in the Holy Tongue" and Yiddish translation. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, grandsons of the rabbi of Slavita, 1859.

The name of the book and place of printing were printed in red ink.

6, 5-164 leaves. 27 cm. Slightly darkened paper. Fair condition. Stains and wear. Dampstains. Worming to many leaves, affecting text. Minor marginal tears to the last leaves, with repairs to the last leaf. New binding.

Rare edition not listed in the Bibliography of the Hebrew Book. Only part II of the Machzor, for the Three Festivals, appears in the NLI catalog and in Otzar HaSefer Halvri of Vinograd-Rosenfeld.

Opening price: \$300

128

128. מחזור לראש השנה ויום הכפורים - זיטומיר, תרי"ט

מחזור לראש השנה ויום הכפורים, חלק ראשון, כמנהג רייסין וליטא פולין פיהם ומערהין [נוסח אשכנז], עם "פירוש לשון הקודש" ותרגום ליידיש. זיטומיר, תרי"ט 1859. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא, נכדי הרב מסלאוויטא.

שם הספר ומקום הדפוס נדפסו בדיו אדומה.

ו, ה-קסד דף. 27 ס"מ. נייר מעט כהה. מצב בינוני. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות. פגעי עש בדפים רבים, עם פגיעה בטקסט. קרעים קלים בשולי הדפים האחרונים, עם שיקומים בהדבקות נייר בדף האחרון. כריכה חדשה.

מהדורה נדירה שלא נרשמה במפעל הביבליוגרפיה. בקטלוג הספרייה הלאומית ובאוצר הספר העברי לוינגרד-רוזנפלד מופיע רק חלקו השני של המחזור לשלשה רגלים.

פתיחה: \$300

129. סדר סליחות - זיטומיר, תרי"ט

סדר סליחות, כמנהג פולין קטן ופולין גדול. כולל סליחות לערב יום כיפור וליום כיפור. זיטומיר, תרי"ט 1859. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא, נכדי הרב מסלאוויטא.

רישומי בעלות בכתב-יד בעברית וברוסית: "זה המחילה שייך להקאסער מהאקאנאמיע גרובינקיע הנגיד הר' הערץ...".

32, 29-44, 49-182 עמ'. 20.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. סימני עש קלים. קרעים. בשני דפים קרעים עם חסרון ופגיעה בטקסט. דף השער ודף נוסף מנותקים. כריכה אחורית מנותקת, ללא כריכה קדמית.

פתיחה: \$300

131

131. Tikunei Zohar – Zhitomir, 1865

Tikunei Zohar. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, grandsons of the Rabbi of Slavita, 1865.

[2], 182 leaves. 22 cm. Good condition. Stains. Owners' stamps. Original ornamented leather binding, with damage. Lacking spine.

Opening price: \$400

130

131. ספר תקוני הזוהר - זיטומיר, תרכ"ה

ספר תקוני הזוהר. זיטומיר, תרכ"ה. 1865. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא נכדי הרב מטלאוויטא.

[2], קפב דף. 22 ס"מ. מצב טוב. כתמים. חותמות בעלים. כריכת עור מקורית מעוטרת, עם פגמים. חסרה שדרה.

פתיחה: \$400

130. סידור אור לישרים, חלק שני - נוסח ספרד - זיטומיר, תרכ"ט

סידור אור לישרים, חלק שני, נוסח ספרד. זיטומיר, תרכ"ט. דפוס רבי אברהם שלום שאדאוו.

תפלות למועדי השנה, סליחות והגדה של פסח, עם פירוש כתר נהורא, מאת רבי אהרן הכהן מזעליחוב, ועם דרך החיים, מאת רבי יעקב מליטא, ועם "קבוצת ענייני מוסר והתעוררות, נלקט מספרים חדשים גם ישנים".

[1], רו-רלד, רמב-רפט דף. (חלק ב' במקור: [1], רו-שנב דף. חסרים דפים רלה-רמא, רצ-שנב. סך הכל חסרים 69 דפים). 20.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמי יין (בתחילת הגדה של פסח). קרעים, בלי פגיעה בטקסט. פגעי עש. במספר דפים הדבקות נייר. כריכה ישנה.

פתיחה: \$300

130. Or LaYesharim Siddur, Part II – Nusach Sefard – Zhitomir, 1869

Or LaYesharim Siddur, part II, Nusach Sefard. Zhitomir: R. Avraham Shalom Shadov, 1869.

Prayers for the Festivals, Selichot and Passover Haggadah, with the Keter Nehora commentary, by R. Aharon HaKohen of Żelechów; Derech HaChaim, by R. Yaakov of Lissa (Leszno); and with "a compilation on topics of ethics and spiritual awakening, selected from new and old books".

[1], 206-234, 242-289 leaves. (Originally 206-352 leaves). Lacking leaves 235-241, 290-352. Altogether lacking 69 leaves. 20.5 cm. Fair condition. Wine stains (at the beginning of the Passover Haggadah). Tears, not affecting text. Worming. Repairs to several leaves. Old binding.

Opening price: \$300

132. ספר הזוהר / תקוני זוהר - קוריץ, תקל"ח - תק"ם - מהדורות שנדפסו ע"י תלמידי המגיד ממזריטש

ספר הזוהר ותקוני הזוהר, שנדפסו ע"י גדולי החסידות רבי שלמה מלוצק ורבי שמעון אשכנזי תלמידי המגיד ממזריטש:

- ספר הזוהר על התורה, מאת רבי שמעון בר יוחאי. קוריץ, [תקל"ח 1778]. דפוס צבי הירש בן ארי' ליב [מרגליות] וחתנו שמואל בן ישכר בער סגל. שני כרכים. שני כרכים. כרך ראשון: חלק ראשון על ספר בראשית. כרך שני: חלקים שלישי ורביעי על ספרים ויקרא-דברים. החלק השני על ספר שמות חסר.
- ספר תקוני הזוהר. קוריץ, [תק"ם 1780]. דפוס צבי הירש בן ארי' ליב [מרגליות] וחתנו שמואל בן ישכר בער סגל. הספר נדפס על-פי הוצאת אורטה קייואי (סמוך לקושטא) תע"ט, עם הערות רבי חיים ורבי שמואל ויטאל, רבי חיים אלפאנדארי ורבי יעקב צמח.

3 ספרים. כ-20 ס"מ. מצב משתנה. כתמים. סימני פטריה ועובש בחלק מהכרכים.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$300

132

132. Sefer HaZohar / Tikunei HaZohar – Korets, 1778-1780 – Editions Printed by the Disciples of the Maggid of Mezeritch

Sefer HaZohar and Tikunei HaZohar, printed by the Chassidic leaders R. Shlomo of Lutsk and R. Shimon Ashkenazi, disciples of the Maggid of Mezeritch:

- Zohar on the Torah, by R. Shimon bar Yochai. Korets: Tzvi Hirsh son of Aryeh Leib [Margolies] and son-in-law Shmuel son of Yissachar Ber Segal, [1778]. Two volumes. Two volumes. Vol. I: Part I on Bereshit. Vol. II: Part III-IV on VaYikra through Devarim. Part II on Shemot is missing.

• Tikunei Zohar. Korets: Tzvi Hirsh son of Aryeh Leib [Margolies] and son-in-law Shmuel son of Yissachar Ber Segal, [1780].

The book was printed according to the Ortakoy edition, 1719, with notes by R. Chaim and R. Shmuel Vital, R. Chaim Alfandari and R. Yaakov Tzemach.

3 books. Approx. 20 cm. Condition varies. Stains. Mold stains to some of the volumes.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$300

133. משניות מסכת ברכות עם פירוש מורה צדק - לבוב, תקמ"ג - חיבור שאינו ידוע ביבליוגרפית - הסכמות רבני פודוליה, ביניהם רבי מאיר מרגליות אב"ד אוסטראה תלמיד הבעל שם טוב ורבי שלמה היילפרין אב"ד באר / ספר גבולת בנימין - לבוב, תקמ"ט - מהדורה ראשונה / תוחלת צדיקים - לבוב, תקנ"ד - מהדורה יחידה

שלושה ספרים כרוכים יחד:

- משניות מסכת ברכות עם פירוש רבי עובדיה מברטנורה ופירוש מורה צדק, מאת רבי יוסף מגיד מישרים מקאמינקא. לבוב, [תקמ"ג 1783]. מהדורה יחידה ולא ידועה ביבליוגרפית.

פירוש מורה צדק הוא לקט מקוצר מדברי הרא"ש והטור הלכה למעשה עפ"י סדר דברי המשנה. בתחילת הספר נדפסו חמש הסכמות מרבני פודוליה: רבי מאיר מרגליות אב"ד אוסטראה, בעל ה"מאיר נתיבים", מגדולי תלמידי הבעל שם טוב; רבי שלמה [יצחק] היילפרין אב"ד באר וטורנופול, ממעריצי הבעש"ט (ראה חומר מצורף); רבי צבי הירש מייזליש אב"ד זולקוה; רבי נתן מנעמיורב; רבי יוסף יאסקא אב"ד פודקאמין.

המחבר המקובל רבי יוסף ב"ר צבי הירש, מוכיח ומגיד מישרים בקאמינקא שבגליל לבוב, היה מחברם של כמה ספרים נוספים: מורה צדק על מסכת שבת (זולקוה, תקמ"א); רמוני זהב על פרשיות התורה (לבוב, תקמ"ג); משיבת נפש על כמה פרקי תהלים ועל שיר השירים (לבוב, תקמ"ו). מההסכמות שלפנינו עולה כי הדפיס גם פירוש על מסכת אבות, אך הדפסה כזו אינה מוכרת כיום. לא ידועים פרטים רבים אודותיו ויתכן כי היה מקורב לחוגי החסידות. בסוף הקדמתו בספר שלפנינו מביא רמו חסידי, הידוע בפי כל בשם רבי ושא מאניפולי: "ראוי לתת לב למה פתח רבינו הקדוש בזה הלשון מאימתי, ונראה שלא ילמוד אדם מתוך שחוק אלא באימה וברתת כמו שנתנו באימה וביראה". בהקדמותיו לספר מתקייח בחריפות את רבני ופרנסי דורו "אשר אין משגיחים לרעותם במרעה טוב ולהסיר מהם זאבים הרעים הטורפנין עורם מעל בשרם...".

לפני ספר זה נכרכו הספרים:

- ספר גבולת בנימין - חידושים על פרשיות התורה; אגדות רבה בר בר חנה; דרושים על הגדה של פסח. מאת רבי שמחה הכהן רפפורט. לבוב, [תקמ"ט 1789]. מהדורה ראשונה.
- ספר תוחלת צדיקים, ביאורים על המעלות שמנה רבי פנחס בן יאיר, מאת רבי עזריאל מרגלית. לבוב, [תקנ"ד] 1794. מהדורה יחידה. חתימה בשער הספר הראשון: "הק' אברהם...".

3 ספרים בכרך אחד. [2], כ, [1] דף; לב, [19]; יג, [7] דף; [2], יח דף. דפים ג-ד מספר תוחלת צדיקים נכרכו לפני שער הספר. הדף האחרון מספר תוחלת צדיקים חסר. 22 ס"מ. מצב כללי טוב. מצב משתנה בין הדפים. כתמים ובלאי. השער של גבולת בנימין וכן דפיו הראשונים קרועים בשוליהם העליונים עם פגיעה בטקסט ומשוקמים. עשרות הדפים הראשונים בספר גבולת בנימין כהים ומוכתמים. סימני עש בספר תוחלת צדיקים. כריכה ישנה. כריכה קדמית קרועה בשוליה העליונים.

פתיחה: \$300

133. Mishnayot Tractate Brachot with Moreh Tzedek Commentary – Lviv, 1783 – Bibliographically Unknown Work – Approbations of the Rabbis of Podolia, Including R. Meir Margolies Rabbi of Ostroh and Disciple of the Baal Shem Tov, and R. Shlomo Heilpern Rabbi of Bar / Gevulat Binyamin – Lviv, 1789 – First Edition / Tochelet Tzadikim – Lviv, 1794 – Only Edition

Three books bound together:

- Mishnayot Tractate Brachot with the commentaries of R. Ovadia of Bartenura and Moreh Tzedek, by R. Yosef Magid Meisharim of Kamianka. Lviv, [1783]. Only edition, bibliographically unknown.

The Moreh Tzedek commentary is a digest of the teachings of the Rosh and the Tur for practical halachic use following the sequence of the Mishna. Five approbations by rabbis of Podolia are printed at the beginning of the book: R. Meir Margolies, Rabbi of Ostroh and author of Meir Netivim, one of the foremost disciples of the Baal Shem Tov; R. Shlomo [Yitzchak] Heilprin, Rabbi of Bar and Ternopil, an admirer of the Baal Shem Tov (see enclosed material); R. Tzvi Hirsh Meisels Rabbi of Zhovkva; R. Natan of Nemyriv; and R. Yosef Yoske Rabbi of Pidkamin.

The author, the Kabbalist R. Yosef son of R. Tzvi Hirsh, was a preacher and orator in Kamianka, Lviv, and composed several additional books: Moreh Tzedek on Tractate Shabbat (Zhovkva, 1781); Rimonei Zahav on the Parshiot of the Torah (Lviv, 1783); Meshivat Nafesh on several Psalms and on Song of Songs (Lviv, 1786). It appears, from the approbations, that he published a commentary on Tractate Avot as well, but no such printing is known today. Not much information is known about the author, possibly he was close to Chassidism. He brings at the end of his

preface a Chassidic allusion attributed to Rebbe Zusha of Anipoli: "It is worth noting why Rabbenu HaKadosh began with the word MeEimatai; it seems to be insinuating that a person should not learn with lightheadedness, but with awe and trembling, just as the Torah was given with awe and fear". In his prefaces to the book, the author sharply attacks the rabbis and community leaders of his generation "who don't watch their flock sufficiently, to stave off bad wolves who tear the skin off their flesh...".

Bound before this book:

- Gevulat Binyamin - novellae on the Parshiot of the Torah; Aggadot of Rabba bar bar Chana; homilies on the Passover Haggadah. By R. Simcha HaKohen Rapaport. Lviv, [1789]. First edition.

- Tochelet Tzadikim, explanations on R. Pinchas ben Yair's list of attributes, by R. Azriel Margelisa. Lviv, 1794. Only edition.

Signature on the title page of the first book: "Avraham...".

3 books in one volume. [2], 20, [1] leaves; 32, [19]; 13, [7] leaves; [2], 18 leaves. Leaves 3-4 of Tochelet Tzadikim were bound before its title page. Last leaf of Tochelet Tzadikim missing. 22 cm. Condition varies, overall good condition. Stains and wear. Repaired open tears to upper margins of title page and first leaves of Gevulat Binyamin, affecting text. Many

133

darkened and stained leaves at the beginning of Gevulat Binyamin. Worming to Tochelet Tzadikim. Old binding. Tears to upper edges of the front cover.

Opening price: \$300

**134. Sifrei HaLevushim – Berdychiv, 1818-1821
– Three Volumes**

Sifrei HaLevushim by R. Mordechai Yaffe. Berdychiv: R. Yisrael Bak (disciple of R. Levi Yitzchak of Berdychiv and R. Yisrael of Ruzhin), [1818-1821].

Three out of four volumes: Levush HaTechelet and Levush HaChur on Orach Chaim, with the Eliyahu Zuta commentary by R. Eliyahu Rabbi of Tiktin (Tykocin); Levush Ateret Zahav on Yoreh De'ah, with the Chagurat Shmuel commentary by R. Shmuel of Lanzburg; Levush Ir Shushan on Choshen Mishpat.

This edition was printed with the approbations of great Chassidic leaders: the Ohev Yisrael of Apta (Opatów), R. Mordechai of Chernobyl, R. Avraham Dov of Chmielnik and R. Yisrael of Pików.

Signatures and stamps on the title pages of each volume: "Chaim Yaakov HaKohen son of Yehuda Dov of Iași, here Safed", "Chaim Yaakov HaKohen Feinstein, emissary from Jerusalem" [R. Chaim Yaakov HaKohen Feinstein was a resident of Safed and Jerusalem, emissary and Torah scholar. He travelled three times between 1866-1887 as emissary for Kollel HaChassidim of Safed, reaching as far as Saana in Yemen and Cochin in India. During his stay in Cochin, seeing that even religious Jews travelled by train on Shabbat, he composed his book Imrei Shabbat (Calcutta, 1874) about the prohibition involved. He also authored Torat Imecha (Calcutta, 1886) censuring the Jews of India for some inappropriate practices which prevailed in their area, and a booklet Mashbit Milchamot (printed at the end of Imrei Shabbat, Krakow 1889 edition) about the Jewish status of the black Jews in Cochin].

Three volumes. Orach Chaim volume: 64; [1], 65-200 leaves. Yoreh De'ah volume: 180 leaves. Choshen Mishpat volume: 180 [i.e. 158] leaves. Mispaginated.

134

33 cm. Good condition. Stains. Repaired tear to the title page of Yoreh De'ah, affecting text. Some of the leaves are bluish. Some letters on the title pages are printed in red ink. Early, fine leather bindings with ornamentation.

Opening price: \$300

**134. ספרי הלבושים - ברדיטשוב, תקע"ח-תקפ"א -
שלושה כרכים**

ספרי הלבושים מאת רבינו מרדכי יפה. ברדיטשוב, [תקע"ח-תקפ"א 1818-1821]. דפוס רבי ישראל ב"ק, תלמידים של רבי לוי יצחק מברדיטשוב ורבי ישראל מרוזין.

שלושה כרכים מתוך ארבעה: לבוש התכלת ולבוש החור על אורח חיים, עם פירוש אליהו זוטא מאת רבי אליהו אב"ד טיקטין; לבוש עטרת זהב על יורה דעה, עם פירוש חגורת שמואל מאת רבי שמואל מלנצבורג; לבוש עיר שושן על חושן משפט.

מהדורה זו נדפסה עם הסכמותיהם של גדולי החסידות: ה"אוהב ישראל" מאפטה; רבי מרדכי מטשרנוביל; רבי אברהם דוב מחמלניק; ורבי ישראל מפיקוב.

חתימות וחתימות בשערי הכרכים: "חיים יעקב הכהן ב"ר יהודה דוב ז"ל מיאס פה עה"ק צפת תובב"א", "חיים יעקב הכהן פיינשטיין שד"ר מעה"ק ירושלים" רבי חיים יעקב הכהן פיינשטיין, מתושבי צפת וירושלים, שד"ר ותלמיד חכם. בין השנים תרכ"ז-תרמ"ז נסע שלש פעמים כשד"ר עבור כולל החסידים בצפת, בנסיעותיו הרחיק נדוד עד צנעא שבתים ועד קוצ'ין שבהודו. כששהה בקוצ'ין וראה שאף יהודים דתיים נוסעים ברכבת בשבת חיבר את ספרו "אמרי שבת" (כלכתא, תרל"ד) על האיסור שבדבר. חיבר גם את הספר "תורת אמך" (כלכתא, תרמ"ו) - תוכחות מוסר ליהודי הודו על מנהגים לא ראויים שרווחו במחוזותיהם, וכן קונטרס "משבית מלחמות" (נדפס בסוף ספרו אמרי שבת מהדורת קראקא תרמ"ט) על יהדותם של היהודים השחורים בקוצ'ין.

שלושה כרכים. כרך אורח חיים: סד; [1], סה-ר דף. כרך יורה דעה: קפ דף. כרך חושן משפט: קפ [צ"ל קנח] דף. ספירת דפים משובשת. 33 ס"מ. מצב טוב. כתמים. בשער של חלק יורה דעה קרע עם פגיעה בטקסט, משוקם. חלק מהדפים בצבע תכלת. חלק מאותיות השערים בדיו אדומה. כריכות עור עתיקות ונאות עם עיטורים.

פתחה: \$300

135. Amudei Gola (Semak) – Liadi, 1805 – Only Hebrew Book Printed in Liadi – Approbation by Ba'al HaTanya

Amudei Gola, Sefer Mitzvot Katan (Semak) by R. Yitzchak (Isaac) of Corbeil. Liadi, [1805]. Approbations by R. Baruch of Liadi (Ba'al HaTanya) and R. Chanoch Henich Shick of Shklov. This is one of the few approbations of the Ba'al HaTanya which has seen print.

[1], 2-117, 116-117 leaves. 21 cm. Blue and greenish paper. Good-fair condition. Stains and wear, worming (repaired with paper). Repaired damages in the middle of the text on the last two leaves. New elaborate binding, with a leather spine.

This is the only Hebrew book printed in Liadi, the Ba'al HaTanya's town. See more about the Liadi printing house in Friedberg's book - Toldot HaDfus HaIvri B'Polonia [History of Jewish Printing in Poland], p. 137.

Opening price: \$600

135

135. ספר עמודי גולה (סמ"ק) - לאדי, תקס"ה - הספר העברי היחיד שנדפס בלאדי - הסכמת בעל התניא

ספר עמודי גולה, ספר מצוות קטן (סמ"ק) לרבי יצחק מקורביל. לאדי, [תקס"ה 1805]. הסכמות: רבי שניאור זלמן ב"ר ברוך מלאדי (בעל התניא) ורבי חנוך העניך שיק משקלוב. הסכמה זו היא אחת ההסכמות הבודדות של בעל התניא שבאו בדפוס.

[1], ב-קיו, קטז-קיו דף. 21 ס"מ. נייר כחול וירקרק. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי, נזקי עש (משוקמים במילוי נייר). בשני הדפים האחרונים פגעים משוקמים באמצע הטקסט. כריכה חדשה מהודרת, עם שדרת עור.

הספר העברי היחיד שנדפס בלאדי, עירו של האדמו"ר הזקן בעל התניא. ראה אודות בית דפוס זה, פרידברג, תולדות הדפוס העברי בפולניה, עמ' 137.

פתיחה: \$600

136. ספר אור המאיר - קוריץ, תק"ע

ספר אור המאיר, דרושים ורמזים על התורה, המגילות ומועדי השנה בדרך החסידות והקבלה, מאת האדמו"ר רבי זאב וולף מזיטומיר. [קוריץ, תק"ע 1810 בערך]. מהדורה שניה.

רס דף (חסרים דף השער ודף ההסכמות. במקור: [2], רס דף). 20.5 ס"מ. נייר כחחל. מצב בינוני. כתמים רבים. בלאי בחלק מהדפים. פגעי עם על הטקסט, חלקם משוקמים בהדבקות נייר דבק. קרע עם פגיעה קלה בטקסט בדף האחרון. כריכה חדשה, עם שדרת בד.

בשנים תקנ"ח-תק"ע נדפס הספר במספר מהדורות דומות זו לזו, ולעיתים בוואריאנטים שונים. עוד על מהדורות אלו וההבדלים ביניהן, ראה א' טויבר, מחקרים ביבליוגרפיים, עמ' 39-36; י' יודלוב, גנוי ישראל, מס' 1140; סטפנסקי חסידות, מס' 25/26. פתיחה: \$300

137. ספר סידורו של שבת - מהדורה ראשונה - חתימות רבי יחיאל זאב אב"ד טיטשין ואביו רבי דובעריש אב"ד סאנטוב - רשימת דברי תורה בשם רבי דובעריש אב"ד סאנטוב

ספר סידורו של שבת, חלקים א-ב, עניני קדושת השבת על דרך הקבלה והחסידות, ושו"ת בהלכה, מהאדמו"ר רבי חיים מטשרנוביץ. מאהלו (מוהילב על נהר דנייסטר), [תקע"ג 1813]. מהדורה ראשונה. המחבר: האדמו"ר רבי חיים טי"ער מטשרנוביץ (ת"ק בערך-תקע"ח) מגדולי החסידות, תלמידו של המגיד מלוטשוב, כיהן ברבנות בערים: קריפץ, מוהילוב-פודולסק, בוטשין, קישינב, טשרנוביץ. נודע כאיש אלוקים קדוש וסיפורי פלא מתהלכים אודותיו, במסורת החסידית ידוע עליו שלאחר טבילתו בערב שבת הייתה משתנית צורתו וקומתו גבהה בטפח. בערוב ימיו עלה לארץ ישראל בשנת תקע"ג והתיישב בצפת, בה חיבר את ספרו "שער התפלה" ושם מקום מנוחתו. ספריו היסודיים "סידורו של שבת", "שער התפילה" ו"באר מים חיים" מיוחסים הן בהסברתם הכובשת והבהירה, והן בגיש החסידי הנלהב השופע מהם. ספריו נפוצו ונדפסו במהדורות רבות והם אבני יסוד בתורת החסידות.

ספר זה שלפניו הוא היחיד שהדפיס המחבר בחייו, טרם נסיעתו לארץ. הספר נתקבל כאחד מספרי היסוד של תורת החסידות, ועד היום נאמרים בו שיעורים תמידין כסדרן. חסידים ואנשי מעשה תמיד קבעו וקובעים בו שיעורים כהנהגה לשבת, כדברי המחבר הכותב בהקדמתו לספר: "כל ההוגה בחיבור הזה יהיה כוונתו רצויה ללמוד על מנת לעשות ולקיים... בכל שבת בשבתו יקבעו ללמוד לימוד אחד בחיבור הזה...".

כבר בשנים הראשונות לצאת הספר נתפרסם ונתקבל מאד. הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ (בנו של המגיד מלוטשוב) כותב בהסמכה לספרו "שער התפלה": "וכבר יצא לו מוניטין בספרו ספר סידורו של שבת כרך הנורא אור פני מלך חיים, כל הוגה בו שפתיים ישק מנופת צוף ומטעמי החיים". רבי יהושע מאוסטרובה אמר על הספר: "לשונו הקדוש של רבינו מפתח כל יהודי ויהודי לעבודת השי"ת" (אור יקרות לרש"ח פרוש, ב, קעה). בשערים ובגליונות הספר: חתימות רבות בכתב ידם של רבי יחיאל זאב אב"ד טיטשין ושל אביו רבי דובעריש אב"ד סאנטוב, וחתימות נוספות. בעמוד לפני רשימה ארוכה של חידושי תורה לפרשת תולדות, בכתב ידו ובחתימתו של רבי יחיאל אב"ד טיטשין, עם הכותרת: "ד"ת מאבי מורי הרב ה"ג מ' דובעריש זלה"ה". הרשימה חתומה ומתוארכת בסופה: "דברי הכותב בשברון לב, היום יום ד' ויצא תשעה לחודש כסליו תר"חית לפ"ק נ"ט כסלו תר"ח, 17 בנובמבר 1847], הק' יחיאל זאב בהרב מ' דובעריש זלה"ה הנ"ל, חופ"ק טיטשין".

הגאון רבי יחיאל מיכל זאב דרליך (תק"ע בערך-תרמ"ח), אב"ד טיטשין (גליציה) כחמישים שנה. ראה אודותיו ואודות משפחתו באנציקלופדיה לחכמי גליציה (חלק א', עמ' 840-839). באנציקלופדיה הנ"ל לא מופיעה כל ידיעה וזכר לתולדות אביו הגאון רבי דובעריש אב"ד סאנטוב.

טיטשין (Tyczyn, גליציה) עיר חסידית ידועה בגליציה באזור ריישא וטרנוב. בבית הקברות בעיר זו נמצא קברו של רבי אליעזר ליפמן אביהם של רבי אלימלך מליזנסק ורבי זושא מאניפולי, שהתגורר באחד הכפרים הסמוכים לטיטשין.

[4], ע, ע-קה; [1], ב-יב דף; סד דף. עותק חסר 3 דפים (חסרים): דף השער של חלק א', הדף הראשון של ההקדמה ודף אחרון של חלק א' עם "דברי המעתיק והמסדר" ו"לוח הטעות. במקור: [6], ע, ע-קה, [1] דף; [1], ב-יב, סד דף). 19.5 ס"מ, נייר ירקרק. שוליים רחבים. מצב משתנה - טוב-בינוני. בלאי וכתמים. מעט פגעי עש. כריכה קרועה וחסרה. ארבעת הדפים בסוף חלק ב' (מאמר לסיום הספר והמפתחות) נדירים ביותר, ואינם נמצאים בהרבה עותקים. סטפנסקי חסידות, מס' 422.

פתיחה: \$500

136

1140; סטפנסקי חסידות, מס' 25/26.

136. Or HaMeir – Korets, 1810

Ohr HaMeir, homilies and allusions on the Torah, the Megillot and Festivals, according to Chassidic and Kabbalistic teachings, by Rebbe Ze'ev Wolf of Zhitomir. [Korets, ca. 1810]. Second edition.

260 leaves (title page and approbations are missing. Originally: [2], 260 leaves). 20.5 cm. Blueish paper. Fair condition. Many stains. Wear to some of the leaves. Warming affecting the text, some repaired with adhesive paper strips. Tear to the last leaf, slightly affecting the text. New binding, with cloth spine.

This work was printed between 1798-1810 in several similar editions, occasionally with variants. See: A. Tauber, Bibliographic Studies, pp. 36-39; Y. Yudlov, Ginzei Israel, no. 1140; Stefansky Chassidut, nos. 25/26.

Opening price: \$300

137c

G-d" (Or Yekarot by R. Sh. Ch. Porush, II, 175).

The title pages and margins of the books contain many signatures handwritten by R. Yechiel Zev Rabbi of Tyczyn and his father R. Dov Berish Rabbi of Santov (Abaujszántó), and additional signatures. The front endpaper contains a long list of Torah thoughts on Parashat Toldot, handwritten and signed by R. Yechiel Rabbi of Tyczyn, entitled: "**Torah thoughts by my father R. Dov Berish**". The list is signed and dated at the end: "**The words of one who writes with a broken heart, today Wednesday, VaYetze, Kislev 9 [November 17, 1847], Yechiel Zev son of R. Dov Berish, here in Tyczyn**".

R. Yechiel Michel Zev Darlich (1810-1888) served as rabbi of Tyczyn (Galicia) for around fifty years. Regarding him and his family, see: Encyclopedia of Chachmei Galicia (I, pp. 839-840). This encyclopedia does not make any mention of his father R. Dov Berish Rabbi of Santov.

Tyczyn was a prominent Chassidic town in Galicia, Rzeszów and Tarnów region. The cemetery of this town hosts the grave of R. Eliezer Lipman father of R. Elimelech of Lizhensk and R. Zusha of Anipoli, who lived in one of the villages near Tyczyn.

[4], 70, 70-108; [1], 2-12 leaves; 64 leaves. Copy lacking 3 leaves (title page of part I, first leaf of the preface and last leaf of part I with "Words of the copyist and editor" and errata. Originally: [6], 70, 70-108, [1] leaves; [1], 2-12, 64 leaves). 19.5 cm, greenish paper. Wide margins. Condition varies - good-fair. Wear and stains. Slight worming. Torn binding, missing one board.

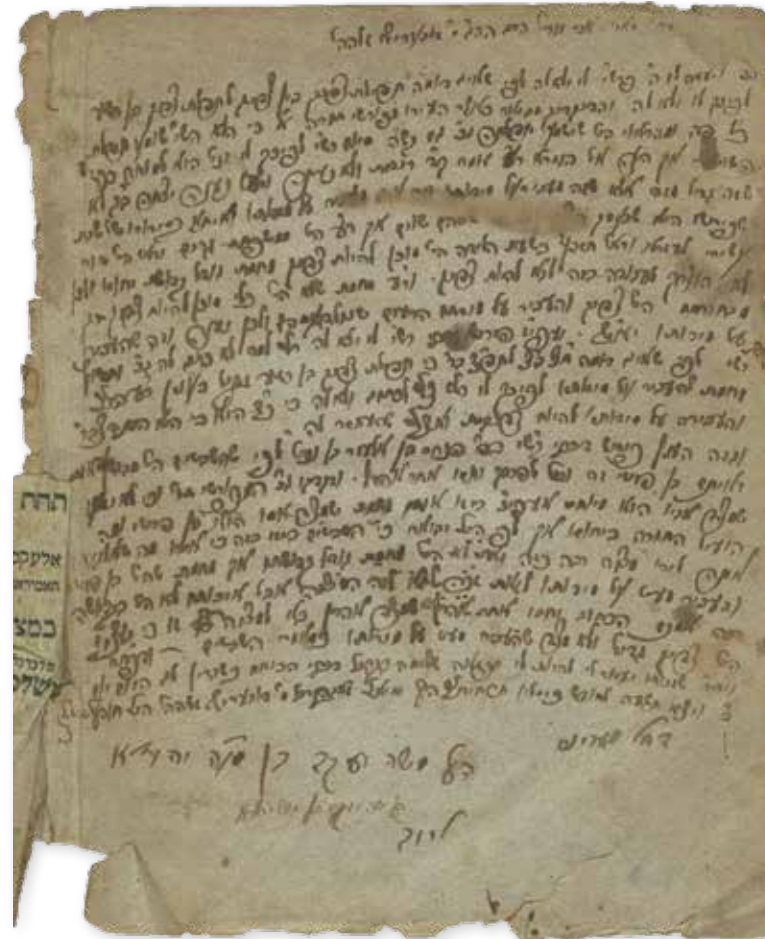
The four leaves at the end of part II (conclusion and indexes) are very scarce, and do not appear in many copies.

Stefansky Chassidut, no. 422.

Opening price: \$500

137a

137b

138

בסוף הספר נדפסה לראשונה תשובתו החריפה המפורסמת בעניין אמירת "לשם יחוד", בה הוא משיב על דברי ה"נודע ביהודה" שיצא לערער על המנהג החסידי. (על-פי הרשום במפעל הביבליוגרפיה נדפסה תשובה זו בתחילת הספר, אך בעותק שלפנינו נדפסה בסוף הספר). האדמו"ר רבי חיים טיקער מטשרנוביץ (ת"ק בערך-תקע"ח) מגדולי החסידות, תלמידו של המגיד מולוטשוב, כיהן ברבנות בערים: קריפץ, מוהילוב-פוודולסק, בוטשן, קשינב, טשרנוביץ. נודע כאיש אלוקים קדוש וסיפורי פלא מתהלכים אודותיו, במסורת החסידית ידוע עליו שלאחר טבילתו בערב שבת הייתה משתנית צורתו וקומתו גבהה בטפח. בשנת תקע"ג עלה לארץ ישראל והתיישב בצפת, בה חיבר את ספרו "שער התפלה" ושם מקום מנוחתו. ספריו היסודיים "סידורו של שבת" ו"באר מים חיים" מיוחדים הן בהסברתם הבהירה והן ברגש החסידי הנלהב השופע מהם. ספריו נפוצו ונדפסו במהדורות רבות והם אבני יסוד בתורת החסידות. חתימת בעלים עתיקה בשער: "יעקב קונסטלר מטשרנ[אויטץ]."

[2], קב, קיג-קטו; ג-י דף. 19.5 ס"מ. נייר כחלחל-ירקרק. מצב טוב עד טוב-בינוני. בדפים ראשונים ואחרונים, פגעי עש (משוקמים מקצועית במילוי נייר). כתמים. כריכת עור חדשה ומהודרת. סטפנסקי חסידות, מס' 538. הספר נדפס בסדילקוב. אמנם בשער מופיעה תיבת "במאהלוב" באותיות גדולות, אך יש כאן הטעיה מכוונת, שכן באותיות הקטנות שקדמו למילה "מאהלוב" נכתב, שהספר נדפס בסדילקוב בדפוסו של צבי זאב רבין-שטיין "שהי"ה] מדפיס במאהלוב" (ראה: א' יערי, הדפוס העברי במאהלוב על נהר דנייסטר, קרית ספר, כג, עמ' 312).

פתיחה: \$1000

137. Sidduro Shel Shabbat – First Edition – Signatures of R. Yechiel Zev Rabbi of Tyczyn and His Father R. Dov Berish Rabbi of Santov – Torah Thoughts in the Name of R. Dov Berish Rabbi of Santov

ספר שער התפלה, על עבודת התפלה, מאת האדמו"ר רבי חיים מטשרנוביץ בעל "באר מים חיים" ו"סידורו של שבת". [סדילקוב, תקפ"ה 1825]. דפוס צבי זאב רבין-שטיין. מהדורה ראשונה.

בהקדמה מספר "המעתיק", כי ספר זה נתחבר בארץ ישראל, אליה עלה המחבר, לאחר שספריו הראשונים "סידורו של שבת" ו"באר מים חיים" נדפסו ונתפשטו "ברוב עיירות ומדינות". הוא מעיד על דברי המחבר הקדוש, שאמר שחיבור זה "שער התפילה" סגולה יש בו להתקרבות הגאולה: "...הגאון המחבר בעצמו זי"ע... כתב בזה: 'ל: שמשגיגי להלך לפני ה' בארצות החיים האיר והשכיל דעתו עד למאוד... והוסיף לדבר במעלות הספר בזה הלשון: בטחוני שכאשר יתפשט החיבור הזה בעולם יהיה בזה התקרבות הגאולה...".

האדמו"ר בעל שומר אמונים כתב דברים מופלאים על גודל קדושת הספר שלפנינו: "כי הספר הקדוש שער התפילה כתב בארץ הקודש בקדושה ובטהרה והתלהבות נורא כזה שכמה פעמים לא היה יכול לכתוב מרוב התלהבותו והוא רק אמר התיבות והגבאי שלו כתב, והיה מעשה נורא בעת שאמר דיבור המתחיל 'ואולם כי נמצא עוד' אז היה במירוץ על ציון קבר הרשב"י זי"ע והגבאי הכין דיו ונייר לכתוב המאמר מפי הרב הקדוש, ומיד שהתחיל להגיד המאמר בהתלהבות נורא מאוד ראה הגבאי כי הרב הקדוש פרח באויר מסיב בתוך האהל, וכה אמר והוא כתב באימה ופחד עד שגמר המאמר, ומוזה אפשר לראות גודל קדושת זה הספר".

Sidduro Shel Shabbat, Parts I & II, regarding the holiness of Shabbat according to Kabbalistic and Chassidic teachings, and Halachic responsa, by Rebbe Chaim of Czernowitz (Chernivtsi). Mogilev, [1813]. First edition.

The author: Rebbe Chaim Tyrer of Czernowitz (ca. 1740-1818) was a Chassidic leader, disciple of the Maggid of Zolochiv, and served as rabbi of Mogilev, Botoșani, Kishinev (Chișinău) and Czernowitz. He had the reputation of a holy man, and wondrous tales about him abound. According to Chassidic tradition, after his immersion before Shabbat, his form would allegedly change and he would grow taller by a handbreadth. Near the end of his life, he immigrated to Eretz Israel and settled in Safed in 1813, where he composed Shaar HaTefilla and was later buried. His fundamental works Sidduro shel Shabbat, Shaar HaTefilla and Be'er Mayim Chaim are unique for their clarity and conviction, as well as the enthusiastic Chassidic emotion which they exude. His books were disseminated and published in many editions and are considered foundations of Chassidic teachings.

This book is the only one printed in the lifetime of the author, before he travelled to Eretz Israel. The book was accepted as a basic Chassidic work, and until today lectures based on it are presented regularly. Chassidim of all times had regular classes on it in preparation for Shabbat, as the author writes in his preface.

This book became well-known and accepted as soon as it was published. R. Mordechai of Kremenets (son of the Maggid of Zolochiv) writes in his approbation for Shaar HaTefilla: "And he already has a reputation for his book Sidduro shel Shabbat, an awesome volume..., whoever studies it enjoys it immensely". R. Yehoshua of Ostrów praised the book: "The holy words of Rabbeinu entice every single Jew to serve

139. ספר אהבת שלום (וויזניץ) - למברג, תקצ"ג - מהדורה ראשונה

ספר אהבת שלום, מאמרי חסידות על פרשיות התורה, מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל הגר מקוסוב - אבי שושלת אדמו"ר וויזניץ וקוסוב. למברג, [תקצ"ג 1833]. מהדורה ראשונה.

האדמו"ר רבי מנחם מנדל הגר (תקכ"ח-תקפ"ו, אנציקלופדיה לחסידות, ב, צח), נולד לאביו רבי יעקב קאפל חסיד, מבני חבורתו ושליח הציבור בבית מדרשו של הבעש"ט. תלמידם של גדולי החסידות, רבי אלימלך מליז'נסק ורבי צבי הירש מנדבורנה. בשנת תקס"ב החל להנהיג עדה, לאחר פטירת רבו הקדוש רבי צבי הירש מנדבורנה.

בהקדמה לספר כותב חתן המחבר רבי גרשון מראדזיל, שרוב דבריו נסובו על שלשה ענינים: "בקדושת שבת קודש... ובנתנית צדקה... ובתיקון אות ברית קודש... ועפ"י הרוב בשלשה דברים האלה שם לידידיו סוד דתו..." הספר נכתב על ידי תלמידו רבי חיים נתן נטע מלאנטשין המספר בהקדמתו: "אלה הדברים הנאמרים שמעתי מפי קדשו בליל שבת קודש ובשבת קודש בשעת סעודת שחרית, ובשעת שהיה נפטר אדם ממנו מתוך דבר הלכה והיה מדבר עמו אהבה אחזה וריעות, וזעיר שם זעיר שם אשר שמעתי מפה קדשו בשעת סעודת זעיר אנפין קדישא (סעודה שלישית)... והארכתי במענית לשוני בלישנא קלילא... כאשר הייתי מסופק באיזהו מקומן בתוכן כוונתו... יגעתי וכתבתי בלשון המשתמע לתרי אפי, והשומע ישמע כדרכו..."

בשער הספר חותמת בעלות: "יעקב שמוקלער רב דפה בוטשעטשא" [אב"ד בוטשאן בשנים תש"י-תשכ"ד. חתן האדמו"ר רבי אליעזר זאב מריליוס].

[4], קל דף. הדף האחרון חסר (במקור: [4], קלא דף). דף קל קרוי בשוליו העליונים עם פגיעה בטקסט. 23.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. כריכה עתיקה עם שדרת עור, פגומה.

סטפנסקי חסידות מס' 18. בשער נדפס: למברג, תקס"ד 1802, אך אין זה אלא זיוף. ראה: אברהם יערי, בית דפוסה של הרבנית יהודית ראזאניש בלבוב, קרית ספר (ז, ת"ש, עמ' 107).

פתיחה: \$400

138. Sefer Shaar Hatefillah – Sudytkiv, 1825 – First Edition

Sefer Shaar Hatefillah regarding prayer by Rebbe Chaim of Chernivtsi, author of "Be'er Mayim Chayim" and "Sidduro shel Shabbat". [Sudytkiv]: Zvi Zev Rubinstein, 1825. First edition.

In the introduction, the "scribe" states that this book was written in Eretz Israel when the author immigrated there after the printing and dissemination of his first books "Sidduro shel Shabbat" and "Be'er Mayim Chaim" in most cities and countries. He testifies to the words of the holy author, who stated that Sha'ar Hatefillah (lit. gateway to prayer) has the power to hasten the redemption: "...after he composed his previous works he decided to leave his homeland and immigrate to the Holy Land, and there focus entirely on Torah study and service of G-d. In his great holiness he composed this work... The author also praised his own work in these words: I am certain that when this book is publicized in the world it will hasten the redemption..."

The end of the volume printed, for the first time, the author's well known responsum regarding the recitation of "Leshem Yichud", in which he rebuts the opinion of the "Nodah B'Yehuda", who criticized its recital. (According to the listing in the Bibliography of the Hebrew Book, this responsum was printed at the beginning of the book. In this copy, however, it is at the end of the volume).

Rebbe Chaim Tyrer of Czernowitz (ca. 1740-1818) was a Chassidic leader, disciple of the Maggid of Zolochiv, and served as rabbi of Mogilev, Botoşani,

Kishinev (Chişinău) and Czernowitz. He had the reputation of a holy man, and wondrous tales about him abound. According to Chassidic tradition, after his immersion before Shabbat, his form would allegedly change and he would grow taller by a handbreadth. Near the end of his life, he immigrated to Eretz Israel and settled in Safed in 1813, where he composed Shaar HaTefilla and was later buried. His fundamental works Sidduro shel Shabbat, Shaar HaTefilla and Be'er Mayim Chaim are unique for their clarity and conviction, as well as the enthusiastic Chassidic emotion which they exude. His books were disseminated and published in many editions and are considered foundations of Chassidic teachings.

The title page contains an early ownership signature: "Yaakov Kunstler of Chern[ivtsi]".

[2], 102, 113-115; 3-10 leaves. 19.5 cm. Blueish-greenish paper. Good to good-fair condition. The first and last leaves contain worming damage, professionally restored with paper. Stains. New elaborate leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 538. The volume was printed in Sudytkiv. The title page contains the word "Mohyliv" in large letters, but this is intentionally misleading, for the fine print explains that the book was printed in Sudytkiv on the printing press of Tzvi Zev Rabin-Stein, "formerly printer in Mohyliv" (see: A. Yaari, Hebrew Printing in Mohyliv-on-the-Dniester, Kiryat Sefer, 23, p. 312).

Opening price: \$1000

140

140. ספר מאור עינים - סדילקוב, תקצ"צ

ספר מאור עינים - ב' חלקים, דרושי חסידות על התורה ועל אגדות הש"ס, מאת האדמו"ר רבי מנחם נחום משרנוביל. [סדילקוב, תקצ"צ, 1830, בערך].

רישום בעלות בדף הבטנה (פורוץ): "זה הספר שייך להמרומם מו"ה פסח מרדכי אשכנזי הי"ו פרי תואר יקרא ד' משכיל וכל דרכיו וה' עמו יכוננהו עליון ויפרוס סכת שלמו".

חתימות בדף השער ובדף מד: "שמריה שמעריל בהמנוח מנשה יוסף ---".

קה; כב דף. 21 ס"מ. נייר כחלחל. מצב טוב. כתמים ובלאי. קרעים בשולי דף השער ודפים בודדים נוספים, ללא פגיעה בטקסט. סימני עש קלים. קמטים בקצות הדפים. כריכה ישנה עם שדרת עור עתיקה. בלאי רב ופגמים בכריכה.

סטפנסקי חסידות, מס' 312.

פתיחה: \$300

139. Sefer Ahavat Shalom (Vizhnitz) – Lviv, 1833 – First Edition

Sefer Ahavat Shalom, Chassidic discourses on the weekly Torah portion, by Rebbe Menachem Mendel Hager of Kosiv - founder of the Vizhnitz and Kosiv Chassidic dynasties. Lviv, [1833]. First edition.

Rebbe Menachem Mendel Hager (1768-1826, Encyclopedia L'Chassidut, II, 98), was the son of R. Yaakov Koppel Chassid, cantor in the beit Kneset of the Baal Shem Tov and member of his inner circle of disciples. He was the disciple of the early Chassidic masters R. Elimelech of Lizhensk and R. Tzvi Hirsch of Nadvorna. In 1802, after the passing of R. Tzvi Hirsch of Nadvorna, he began to lead his own community.

In the introduction, the author's son-in-law, R. Gershon of Rodzol, writes that much of his father-in-law's teachings are focused on three matters: "The holiness of Shabbat... giving charity... and Shemirat Habrit...". This book was written by his disciple R. Chaim Nata of Leoncin, who writes in his introduction: "I heard these teachings from him on Friday nights and during the Shabbat morning meal, as well as when he would take leave of his visitors while discussing halacha, as well as bits and pieces that I heard during Seuda Shlishit... and I elaborated on these thoughts in my own words...when I was unsure of the proper intent... I intentionally used language which is open to interpretation, and each reader can use his own judgement...".

The title page contains the ownership stamp: "Yaakov Shmukler, rabbi of Botoshun" [rabbi of Botosani during 1940-1964, and son-in-law of Rebbe Eliezer Zev Marilus].

[4], 130 leaves. Final page is missing (originally: [4],

139

131 leaves). Leaf 130 is torn on the upper margin, with damage to text. 23.5 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Early binding with leather spine; damaged.

Stefansky Chassidut no. 18. The title page states that the volume was published in Lviv, 1802, but this is a forgery. See: Avraham Yaari, The Printing Press of Rabbanit Yehudit Rosanes in Lviv, Kiryat Sefer (17, 1940, p. 107).

Opening price: \$400

141. Likutei Moharan – Lemberg or Zhovkva, ca. 1850 – Copy of Rabbi Aharon David Deutsch, Disciple of the Chatam Sofer – Segulah for Safeguarding Wealth

Likutei Moharan, by R. Nachman of Breslov. [Lemberg or Zhovkva, ca. 1850].

The title page contains ownership inscriptions: "This Likutei Moharan belongs to my father the great Torah scholar R. Aharon David Deutsch, rabbi of the esteemed community of Yarmat (Balassagyarmat). His disciple Yehoshua..." and a faded stamp of his son R. Yosef Yisrael Deutsch. On the front endpaper and on the verso of the title page, stamps of his grandson R. "Chaim Aharon David Deutsch son of R. Yosef Yisrael Deutsch Rabbi of Yarmat".

R. Aharon David Deutsch (1813-1878), author of Goren David, was a close disciple of the Chatam Sofer, who praised his fear of G-d and the power of his prayers. On another occasion, the Chatam Sofer pronounced R. Aharon David ready to merit the World to Come. The Ktav Sofer would greet him in Shabbat attire whenever he visited Pressburg. He served as rabbi of Sebeş from 1846, and from 1851, served in the Balassagyarmat rabbinate for 27 years (see HaChatam Sofer V'Talmidav, pp. 49-52). His son R. Yosef Yisrael Deutsch (1845-1927), author of Ben Gorni and disciple of the Ktav Sofer, served as rabbi of Szendrő and succeeded his father from 1878 in the Balassagyarmat rabbinate. His grandson R. Chaim Aharon David succeeded them as rabbi of Balassagyarmat.

[1], 81; [1], 29 leaves. The last leaf appears twice. 22 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Worming. Tears and wear to the title page, repaired with paper. Old binding. The front cover and spine are partially detached.

Segulah book - In Chayei Moharan (section 355), R. Nathan of Breslov quotes his teacher R. Nachman, who stated that even just having his books in the house is of great benefit, especially for safeguarding one's wealth.

Opening price: \$300

141

141. ספר לקוטי מוהר"ן - למברג או זולקווא, תר"י בערך - העותק של רבי אהרן דוד דייטש, תלמיד ה"חתם סופר" - ספר סגולה לשמירה לעשירות

עמ' מט-נב]. בנו רבי יוסף ישראל דייטש (תר"ה-תרפ"ז), בעל "בן גרני", תלמיד ה"כתב סופר", כיהן כאב"ד סענדרא, משנת תרל"ח מילא את מקום אביו ברבנות באלאשא-יארמוט. נכדו רבי חיים אהרן דוד מילא את מקום אביו וקנו ברבנות באלאשא-יארמוט. [1], פא; [1], 1]. כט דף. הדף האחרון מופיע פעמיים. 22 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. סימני עש. קרעים ובלאי בדף השער, משוקמים בהדבקת נייר. כריכה ישנה. הכריכה הקדמית והשדרה מנותקים חלקית.

ספר סגולה - בספר חיי מוהר"ן (אות שנה) מספר רבי נתן מברסלב שרבו רבי נחמן "אמר שצריכין להשתדל מאד לקנות ספריו, כי אפילו כשעומדין בתיבה ומגדל הם טובה גדולה, כי ספריו הם שמירה גדולה בבית לשמור גם העשירות וממון האדם מכל ההזקות, והזכיר אז עשיר אחד שהיה יודעו ומכירו ואמר שגם אליו היא טובה גדולה שיהיה הספר שלי בביתו כי יהיה לו שמירה גדולה לכל דבר ושתתקיים עשירותו..."

פתיחה: \$300

140. Sefer Meor Einayim – Sudylkiv, 1830

Sefer Meor Einayim - 2 sections, Chassidic homilies on the Torah and Talmudic aggadah (stories) by Rebbe Menachem Nachum of Chernobyl. [Sudylkiv, ca. 1830].

Ownership inscription on the front endpaper: "This volume belongs to the great R. Pesach Mordechai Ashkenazi, the wise and learned in all his ways, may G-d be with him and spread His canopy of peace over him".

Signatures on the title page and page 44: "Shmaryah Shmeril son of the deceased Menashe Yosef--".

108; 22 leaves. 21 cm. Blueish paper. Good condition. Stains and wear. Tears to the title page and a few other leaves, not affecting text. Slight worming. Creases to the corners of the pages. Old binding with leather spine. Much wear and damage to binding. Stefansky Chassidut, no. 312.

Opening price: \$300

ספר לקוטי מוהר"ן, מאת רבי נחמן מברסלב. [למברג או זולקווא, תר"י בערך 1850].

בדף השער רישומי בעלות: "זה הלקוטי מוהר"ן שייך לאמ"ו ה"ה הרב... חריף ובקי סיני ועוקר הרים אין גומרין עליו ההלל כקש"ת מה"ו אהרן דוד דייטש נ"י אבדק"ק יארמעט המפוארה, תלמידו יהושע ה"ק בר"ש מ... יע"א". בדף השער חותמת מטושטשת של בנו רבי יוסף ישראל דייטש. בדף הגנן הקדמי וכן בעמוד מאחורי השער ישנן חותמות של נכדו רבי "חיים אהרן דוד דייטש בן הגה"ק מו"ה י"י ז"ל אב"ד דק"ק ב' יארמוט יע"א".

הגאון רבי אהרן דוד דייטש (תקע"ג-תרל"ח), בעל "גורן דוד". תלמיד מובהק לרבו ה"חתם סופר", רבו היה משבח את יראתו של תלמידו ואמר כי הוא סומך על כח תפילותיו. בהודמנות אחרת התבטא עליו רבו כי הוא מזומן לחיי העולם הבא. כשהיה מזומן לעיר פרשבורג היה ה"כתב סופר" מקבל את פניו בבגדי שבת. משנת תר"ו כיהן כאב"ד שעבעש, ומשנת תרי"א כיהן 27 שנים ברבנות באלאשא-יארמוט [ראה אודותיו, החתם סופר ותלמידיו

142. Likutei Amarim Tanya – Iași, 1843 / Malachei Kodesh – Jerusalem, 1862 / Otiot D'Rabbi Yitzchak – Dubno, 1804 – Signatures

Three important books on Kabbalah and Chassidism, bound together:

- Tanya, Likutei Amarim, by Rebbe Shneur Zalman of Liadi. Iași, 1843. Approbation by R. Meshulam Zusil of Anipoli and other approbations from the Slavita printing press. This is the first edition to contain the approbation of Rebbe Yosef Landau Rabbi of Iași.

Signatures of R. Yaakov Eliyahu Kahana-Shapira son of R. Yechiel Asher Shmuel (the father [d. 1857], was the rabbi of Żolynia and a prominent Torah scholar and Chassid. He was the father-in-law of R. Shlomo Leib of Łeczna. He immigrated to Eretz Israel at the beginning of the 1840s, with his sons R. Yaakov Eliyahu and R. Eliezer Natan, patriarchs of the Kahana-Shapira families in Jerusalem).

- Malachei Kodesh, piyyutim and supplications, words of reproof and the Baal Shem Tov's commentary on Psalm 107. Jerusalem: R. Yisrael Bak, 1862. Signature of R. "Moshe Leib Chaimson".

- Otiot D'Rabbi Yitzchak, Kabbalistic work arranged in alphabetical order, by R. Yitzchak Isaac HaLevi of Zhuravychi. Dubno, [1804]. Second edition. (Stefansky Chassidut, no. 38). Approbation by R. Betzalel Margolies, Rabbi of Ostroh. The title page bears an early signature of "Yisrael Mime---".

The author, R. Yitzchak Isaac HaLevi (1735-1783) was a kabbalist and a hidden righteous man, one of the 36 righteous people in the Baal Shem Tov's generation, and a teacher of R. Moshe Teitelbaum, the Yismach Moshe. He served as Shochet, Bodek and teacher in Zhuravychi, and the Baal Shem Tov would travel to him to confer with him on secret matters. He composed Raza MeHeimana (Lviv, 1791), Otiot D'Rabbi Yitzchak (Zhovkva, 1801) and Yesod Yitzchak (Zhovkva, 1810).

[2], 92 leaves; [1], 2-20, [2], 25-28 leaves; [4], 39, 13 leaves. Approx. 16 cm. White and greenish paper. Condition varies. The first two books in fair condition. Wear and stains. Worming and detached leaves. The third book, Otiot D'Rabbi Yitzchak, in fair-poor condition. Worming affecting text. Wear and detached leaves. Stains. Tear to leaf 1 of the second pagination. Old binding, worn.

Opening price: \$800

142b

142a

142. ליקוטי אמרים תניא - יאס, תר"ג / מלאכי קודש - ירושלים, תרכ"ב / אותיות דרבי יצחק - דובנא, תקס"ד - חתימות

מהדורה שניה. (סטפנסקי חסידות, מס' 38). הסכמת רבי בצלאל מרגליות אב"ד אוסטרעהא. בשער חתימה עתיקה של "ישראל ממע---".

המחבר רבי יצחק אייזיק הלוי (תצ"ה-תקמ"ג), מקובל וצדיק נסתר, מן הל"ו צדיקים בדורו של הבעש"ט, ומרביתו של רבי משה טייטלבוים בעל "ישמח משה". שימש כשו"ב ומלמד בכפר זורוביץ, והבעש"ט היה נוסע להמתיק סוד עמו. מחבר הספרים "רזא מהימנא" (לבוב, תקנ"א) "אותיות דרבי יצחק" (זולקווא, תקס"א) ו"יסוד יצחק" (זולקווא, תק"ע).

[2], צב דף; [1], ב-ב, [2], כה-כח דף; [4], לט, יג דף. כ-16 ס"מ. נייר לבן וירקרק. מצב משתנה. שני הספרים הראשונים במצב בינוני. בלאי וכתמים. נקבי עש ודפים מנותקים. הספר השלישי "אותיות דרבי יצחק" במצב בינוני-גרוע. נוקי עש על הטקסט. בלאי ודפים מנותקים. כתמים. קרע חסר בדף א' בספירה השניה. כריכה ישנה ובלויה.

פתיחה: \$800

שלשה ספרי חסידות וקבלה חשובים, הכרוכים יחד:

- תניא, ליקוטי אמרים, מהאדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי. יאס, תר"ג 1843. הסכמות רבי משולם זוסיל מאניפולי ועוד הסכמות מדפוס סלאוויטא. במהדורה זו נדפסה לראשונה הסכמתו של האדמו"ר רבי יוסף לנדא אב"ד יאסי.

חתימות של רבי יעקב אליהו כהנא שפירא בן רבי יחיאל אשר שמואל אב"ד זולין [אביו הרב מואלין (נפטר תרי"ז), גאון וחסיד מפורסם. חותנו של האדמו"ר רבי שלמה ליב מלענטשנא. עלה לארץ ישראל בתחילת שנות הת"ר, יחד עם בניו רבי יעקב אליהו ורבי אליעזר נתן, אבות משפחות כהנא-שפירא בירושלים].

- ספר מלאכי קודש, פיוטים ותחנונות, תוכחת מוסר ופירוש מהבעש"ט על פרק ק"ז בתהלים "הודו לה'... יאמרו גאולי...". ירושלים, תרכ"ב 1862. דפוס רבי ישראל בק. חתימת רבי "משה ליב חיימזאחן".

- ספר אותיות דר' יצחק, חיבור קבלי על סדר אותיות א-ב, מאת רבי יצחק אייזיק הלוי מזורוביץ. דובנא, [תקס"ד 1804].

143. ספר מנחם ציון (רימנוב) - מהדורה ראשונה - סגולה לפרנסה

ספר מנחם ציון, מאמרי חסידות על פרשיות התורה, מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל מרימנוב. טשרנוביץ, [תרי"א 1851]. מהדורה ראשונה.

הספר נכתב על ידי תלמידו המובהק של רבי מנחם מנדל, האדמו"ר רבי יחזקאל פנט, רבה הראשי של טרנסילבניה, מחבר ספרי "מראה יחזקאל". ספר זה הוא ספרו הראשון של רבי מנחם מנדל מרימנוב שבה בדפוס.

מובא בשם הרה"ק רבי יצחק הורוויץ מסיטישין ז"ע, כי "רוב הספר מנחם ציון מהרה"ק מרימנוב זצ"ל נסוב על פרשת המן, משום שהרב הקדוש מרימנוב הרבה להתפלל על הפרנסה בעד כלל ישראל" (החכמה מאין, בני ברק תשנ"ו, עמ' פז). ספר זה שלפנינו ידוע אף הוא כסגולה לפרנסה. עד היום פוקדים אנשים מרחבי העולם את קברו של הרבי מרימנוב, בתפילות על הפרנסה.

[2], ס דף. 19.5 ס"מ. נייר כחלחל. מצב בינוני-טוב. כתמי רטיבות ובלאי. קרעים בשולי דף השער ובדפים נוספים, ללא פגיעה בטקסט. דף השער מנותק. ללא כריכה.

סטפנסקי חסידות, מס' 349.

פתיחה: \$400

143

143. Menachem Tzion (Rimanov) – Segulah for Livelihood

Menachem Tzion, Chassidic essays on the Torah Parshiot, by Rebbe Menachem Mendel of Rimanov (Rymanów). Czernowitz (Chernivtsi), [1851]. First edition.

The book was written by the close disciple of R. Menachem Mendel, Rebbe Yechezkel Panet, Chief Rabbi of Transylvania, author of Mareh Yechezkel. This is the first book of R. Menachem Mendel of Rimanov to be published.

R. Yitzhak Horowitz of Szczucin expounds on the importance of this book saying "most of the book Menachem Tzion from the Rebbe of Rymanów relates to Parashat HaMan (the passage in Shemot describing the falling of the manna for the Jews in

the desert), since the holy Rebbe of Rymanów prayed extensively for the livelihood of the Jewish people". (HaChoshma MeAyin, Bnei-Brak 1996, p. 87). This book is also reputed as a Segulah for livelihood. To this very day, people from all over the world visit the gravesite of the Rebbe of Rymanów to pray for livelihood.

[2], 60 leaves. 19.5 cm. Blueish paper. Fair-good condition. Dampstains and wear. Marginal tears to the title page and other leaves, not affecting text. Title page detached. Without binding.

Stefansky Chassidut, no. 349.

Opening price: \$400

144. תפלה לעתות בצרה - טשרנוביץ, תר"ח - הדפסה נדירה של סדר תפילה וסגולה נגד מגיפה - נמצא בגניזת האדמו"ר רבי ישראל מרוז'ין ונדפס עקב מגיפה בעירו סדיגורה

תפלה לעתות בצרה - סדר תפילה מיוחד לעצירת מגיפה, שחיבר הצדיק רבי ישעיהו מדינאוויץ, מתלמידי הבעש"ט והמגיד ממזריטש - "ונמצא מועתק על קלף אצל הרב הצדיק מופת דורינ"ו... מו"ה ישראל נפרידמן מרוז'ין" נ"י ומרגלא בפומייה לומר הסדר הזה בכוונה". טשרנוביץ, תר"ח [1848].

נדפס בעקבות מגיפת חולירע שפרצה בעיר סדיגורה וסביבותיה. הפסוקים מפרק קיט בתהלים ("מתמניא אפי") מסודרים לפנינו לפי שם העיר סדיגורה ("סאדאגורא"), וכפי שנכתב בשער (בהדגשת השם "סאדאגורא"): "והנה הפסוקים מתמניא אפי נדפסו על שם העיר סאדאגורא וכן בכל עיר ועיר יאמרו הפסוקים מתמניא אפי על שם עירם". בדף האחרון נדפסה "סגולה נפלאה" שהועתקה מ"כ"י [כתב יד] הגאון המפורסם בעהמ"ח ספר לבושי שרד וספר ערבי נחל...".

בסוף ימיו ישב האדמו"ר רבי ישראל מרוז'ין בעיר סדיגורה. בסביבות השנים תר"ז-תר"ח השתוללה מגיפת חולירע באירופה המזרחית, אשר הפילה חללים רבים. בין היתר פקדה המגיפה גם את העיר סדיגורה. גדולי האדמו"רים נשאו אז את עיניהם אל רבי ישראל מרוז'ין. בין היתר פנה אליו האדמו"ר רבי אהרן מקרלין בבקשה שיתפלל לביטול הגזירה, ומספר צדיקים התאספו בסדיגורה בכדי לשמוע את עצתו של רבי ישראל מרוז'ין ולדעת כיצד לנהוג (ראה מאמרו של הרב אביש שור, קובץ בית אהרן וישראל, כט, עמ' קטז-קכא). הקונטרס שלפנינו נדפס בעקבות אותה מגיפה, מכתב-יד שהיה בגניזת רבי ישראל מרוז'ין. מחבר סדר התפילה הוא הצדיק ואיש האלוקים רבי ישעיהו מדינאוויץ [מתלמידי הבעש"ט והמגיד ממעזריטש, ידידו הקרוב של רבי פנחס מקוריץ ומצדיקי החסידות בדור הראשון. ידוע כי היה מתעסק בביטול מגיפות וגזירות ופועל ישועות], וכפי שנכתב בשער: "הסדר הזה מקובל ומסודר לאמרו על כל צרה שלא תבא בפרט בעת צרה הזאת אשר עלה המות בחלונינו רח"ל... ועפ"י עדות זקנים יראים ושלמים יצאו הדברים האלה מידי איש קדוש שמו נודע בשערים מו"ה ישעיהו מדינאוויץ נבגו"מ [נשמתו בגניזת מרוז'ין] ונמצא מועתק על קלף אצל הרב הצדיק מופת דורינ"ו ב"ק [בוצינא קדישא] ישראל נ"י ומרגלא בפומייה לומר הסדר הזה בכוונה...". ו דף. 18.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. הדפים עברו ניקוי ושיקום. קרעים משוקמים במספר מקומות. חור משוקם בדף השער, עם פגיעה קלה בעיטור שבמרכזו, אך ללא פגיעה בטקסט. כריכה חדשה. נדיר. לא הופיע מעולם במכירות פומביות.

פתיחה: \$8000

144. Tefilla L'Itot BaTzara – Czernowitz, 1848 – Rare Printing of an Order of Prayers and Segulah Against Epidemics – Found in the Collection of Rebbe Yisrael Ruzhin and Printed Following an Epidemic in Sadigura

Tefilla L'Itot BaTzara - special order of prayers for the cessation of the epidemic, composed by R. Yeshayahu of Dunaivtsi, disciple of the Baal Shem Tov and the Maggid of Mezeritch - "and it was found copied on parchment in the possession of R. Yisrael [Friedman of Ruzhin], and he frequently says to recite this order with fervor". Czernowitz (Chernivtsi), 1848.

Printed in the wake of a Cholera epidemic which broke out in Sadigura (Sadhora) and the area. The title pages states that the verses from Psalm 119 are printed here according to the letters of the name of the town Sadigura, and that every community should recite the verses according to the letters of the name of their town.

The last leaf contains a "wonderful Segulah" copied from a "manuscript by the author of the Levushei Serad and Arvei Nachal...".

At the end of his life, R. Yisrael of Ruzhin settled in Sadigura. Ca. 1847-1848, a cholera epidemic struck Eastern Europe, causing many casualties. Sadigura was one of the cities affected by the epidemic. Leading Chassidic Rebbes, including R. Aharon of Karlin, gathered in Sadigura to seek R. Yisrael of Ruzhin's counsel (see article by R. Abish Schor, Beit Aharon V'Yisrael, 29, pp. 116-121). This booklet was printed in the wake of the epidemic, based on a manuscript in R. Yisrael of Ruzhin's collection. The composer of this order of prayer, as stated in the title page, is the holy R. Yeshayahu of Dunaivtsi (disciple of the Baal Shem Tov and the Maggid of Mezeritch, close friend of R. Pinchas of Korets and one of the pious Chassidim of the first generation. He was renowned for his efforts in terminating epidemics, annulling decrees and as a wonder worker).

6 leaves. 18.5 cm. Good condition. Stains. The leaves were cleaned and professionally restored. Several tears, repaired. Hole (repaired) in the title page, slightly affecting the ornament in the center, but not affecting the text. New binding.

Scarce. Has never appeared in auctions.

Opening price: \$8000

144

146. ספר יסוד האמונה - טשרנוביץ, תרי"ד - מהדורה ראשונה

ספר יסוד האמונה, ביאורים על התורה, פרקי אבות וליקוטים, מאת רבי ברוך מקוטוב. טשרנוביץ, [תרי"ד 1854]. מהדורה ראשונה.

רעיונות וביאורים בדרך הדרוש על דברי רש"י על התורה, ובסופו ליקוטים שונים על נ"ך, פרקי אבות ואגדות חז"ל, ועוד. בראש הספר 15 [!] הסכמות נלהבות מגדולי החסידות וגדולי דורו, המשבחים את הסברתו המיוחדת בתורת הקבלה (ההסכמות נכתבו, חלקן בחיי המחבר בשנות התק"כ, וחלקן בשנות התק"נ לאחר פטירתו, אך נדפסו כאן לראשונה רק בשנת תרי"ד).

רבי מנחם מגדל מפרימשלן (תלמיד הבעש"ט) כותב על המחבר בהסכמתו: "והי' אתי עמי במחיצה אחת כמה ימים ואמר לי כמה דברים בכתבי האר"י והסביר הענין היטב להבין הענין היטב משולל ומופשט מגשמיות ונכנסו הדברים בלבי וערבים עלי מאוד... נראה לי שהם הם עיקר יסודות התורה ויחוד האמונות (ה) ליתן כבוד לה' אלהינו..."

המחבר, רבי ברוך מגיד מישרים בקוטוב (נפטר תקמ"ב), מהדור הראשון של גדולי החסידות, תלמידו של רבי מנחם מגדל מפרימשלן (תלמיד הבעש"ט), ותלמידו של המגיד ממזריטש. מחבר ספר "עמוד העבודה" (טשרנוביץ, תרי"ד), בו היטיב להסביר מושגים בתורת הקבלה באופן שווה לכל נפש.

בדף הרביעי של ההסכמות, חתימת בעלים עתיקה: "לוי יצחק...". [4], קיד, [1] דף. 21.5 ס"מ. דפים ראשונים ואחרונים על נייר כחלחל-ירקרק, מצב טוב-בינוני. נזקי עש. (חלק מהדפים שוקמו מקצועית במילוי נייר). כתמים. כריכת עור חדשה ומהודרת. סטפנסקי חסידות, מס' 231.

פתיחה: \$350

145

145. Five Books of the Torah, with Be'er Mayim Chaim – Czernowitz, 1849 – Four Volumes

Five books of the Torah, with Targum Onkelos, Targum Yonatan ben Uziel, Targum Yerushalmi, and the Rashi, Baal HaTurim and Or HaChaim commentaries, including the Chassidic book Be'er Mayim Chaim, by R. Chaim Thirer Rabbi of Czernowitz (Chernivtsi). Czernowitz, 1849-1851.

Four volumes: Bereshit, Vayikra, Bamidbar and Devarim.

The title page of Bamidbar bears a stamp: "Michel Klein". The following page bears a signatures: "Berish Li[...]Warnig". The title page of Devarim bears a stamp: "Moshe Aharon Rozman".

145. חמשה חומשי תורה, עם באר מים חיים - טשרנוביץ, תרי"י - ארבעה כרכים

חמשה חומשי תורה, עם תרגומי אונקלוס, יונתן בן עוזיאל ותרגום ירושלמי, ופירושי רש"י, בעל הטורים, אור החיים, ועם ספר החסידות באר מים חיים, מאת רבי חיים טירר אב"ד טשרנוביץ. טשרנוביץ, [תרי"י-תרי"א] 1849-1851.

ארבעה כרכים. לפנינו כרכי החומשים: בראשית, ויקרא, במדבר, דברים.

בדף השער של חומש במדבר חותמת: "מיכל קליין". בדף שאחרי חתימה: "בעריש לין...[ווארניג]". בדף השער של חומש דברים חותמת: "משה אהרן רוזמן".

4 כרכים. בראשית: [1], ססד, [2] דף. (חסר דף אחד מ-2) הדפים האחרונים. במקור: [1], ססד, [2] דף. ויקרא: [2], קנד; כ דף. במדבר: [2], רח דף. דברים: [1], קצו, [1] דף. (חסר הדף שלאחר השער. במקור: [2], קצו, [1] דף.

25.5 ס"מ. מצב משתנה בין הכרכים. כתמים ובלאי. סימני עש. חלק מהאותיות בדפי השער בדיו אדומה. חלק מהדפים בצבע ירקרק או תכלכל. דף השער של חומש ויקרא מנותק. בשערים החומשים בראשית, במדבר ודברים: קרעים ובלאי, משוקמים בהדבקות נייר דבק. ללא כריכות.

פתיחה: \$300

4 volumes. Bereshit: [1], 364, [1] leaves. Lacking 1 leaf of the [2] last leaves. Vayikra: [2], 154; 20 leaves. Bamidbar: [2], 208 leaves. Devarim: [1], 197, [1] leaves. Lacking the leaf following the title page. 25.5 cm. Varying condition. Stains and wear. Worming. Some of the letters of the title page are printed in red ink. Some leaves are greenish or blueish. Title page of Vayikra detached. Tears and wear to the title pages of Bereshit, Bamidbar and Devarim, repaired. Without bindings.

Opening price: \$300

147

147. ספר קול שמחה לרבי בונים מפשיסחא - מהדורה ראשונה - ברעסלויא, תרי"ט

ספר קול שמחה, על התורה, מאת האדמו"ר רבי שמחה בונים מפשיסחא. [ברעסלויא?], [תרי"ט 1859]. מהדורה ראשונה. רישומי בעלות בדפי הבטנה (פורזן): רבי "רפאל זאנבענד"; רבי "אלעזר ווילנבערג"; רבי "יונה ווילל---"; ועוד. [1], נח; כז, [2] דף. 18.5 ס"מ. נייר ירקרק בהיר. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. בלאי, קרעים קטנים ופגמים בדף השער ובמספר דפים נוספים. קמטים בקצות הדפים. כריכה ישנה, בלידה ופגומה. טפנסקי חסידות, מס' 520.

פתיחה: \$300

146. Sefer Yesod HaEmunah – Chernivtsi, 1854 – First Edition

Sefer Yeshod HaEmunah, commentary on the Torah, Pirkei Avot and anthologies by R. Baruch of Kosiv. Chernivtsi, [1854]. First edition.

Homiletic concepts and commentary on Rashi's commentary to the Torah, followed by various anthologies on Nach (Prophets), Pirkei Avot, Aggada (Talmudic stories) and other subjects. The beginning of the book contains 15 enthusiastic letters of approbation from various Chassidic leaders and rabbis of R. Baruch's generation who praise the author's unique outlook on Kabbalistic matters. (Several of the approbations were written during the lifetime of the author during the 1760s, while the remainder were written during the 1790s after his passing, but all were printed for the first time in this edition, 1854.)

R. Menachem Mendel of Premishlan (Peremyshliany), disciple of the Baal Shem Tov, writes about the author: "When we were together for several days, the author elucidated several concepts in the writings of the Arizal, and explained them with such clarity that they entered my heart and soul completely ...it seems to me that they are among the central foundations of the Torah and belief in G-d, which give praise to Him..."

The author R. Baruch, maggid (preacher) in Kosiv (passed away 1782), was among the first generation of Chassidic leaders. He was a disciple of R. Menachem Mendel of Peremyshliany (disciple of the Baal Shem Tov), and of the Maggid of Mezritch (Velyki Mezhyrichi). He authored Sefer Amud HaAvoda (Chernivtsi, 1854), which explained Kabbalistic principles in simple, readily understandable language.

146

The fourth page of approbations contains an early ownership signature: "Levi Yitzchak...". [4], 114, [1] leaves. 21.5 cm. The first and final pages are blueish-green. Good-fair condition. Worming. (Several pages have been professionally repaired with paper). Stains. New elegant leather binding. Stefansky Chassidut, no. 231.

Opening price: \$350

148

147. Sefer Kol Simcha by R. Bunim of Peshischa – First Edition – Breslau, 1859

Sefer Kol Simcha, commentary on the Torah by Rebbe Simcha Bunim of Peshischa (Przysucha). [Breslau?], [1859]. First edition. Ownership inscriptions on the flyleaves: R. "Refael Sonnabend"; R. "Elazar Willenberg"; R. "Yonah Will---" and others.

[1], 58; 27 [2] leaves. 18.5 cm. Light greenish paper. Good-fair condition. Stains and wear. Wear, small tears and damage to the title page and several other pages. Creases to the corners of the pages. Old binding, worn and damaged. Stefansky Chassidut, no. 520.

Opening price: \$300

148. ספר אור הגנוז - מהדורה ראשונה - ספר סגולה - עותק מיוחד

ספר אור הגנוז - חידושים על התורה בדרך רמו וסוד, חסידות וקבלה, עם חלק שני - ספר ואת ליהודה - חידושים על המשניות "בדרך רמו וסוד רזין עילאין", מאת רבי יהודה ליב הכהן מאניפולי. למברג [לבוב], תרכ"ו 1866. מהדורה ראשונה.

הסכמות גדולי החסידות, ביניהן ההסכמה היחידה על ספר של האדמו"ר בעל "צמח צדק" מליובאוויטש. בהסכמת רבי מרדכי מטשרנוביל ("המגיד מטשרנוביל") כותב על הסגולה והשמירה שיש בהחזקת הספר שלפנינו: "ויקנה כל אחד לעצמו הספר הקדוש הזה לזכות ולשמירה מעולה לו ולורעו לדורותם". בניו הקדושים - רבי אהרן מטשרנוביל, רבי אברהם מטריסק, רבי דוד מטולנא - המסכימים אף הם על הספר, חוזרים בהסכמותיהם על עניין הסגולה לשמירה שכתב אביהם, וכותבים: "זהנה נאמן עלינו דברי אדמו"ר ז"ל הק' זיע"א אשר ספרי קודש הללו יהיו לשמירה לכל מי שיקנה אותם..."; "...נאמנים עלי דברי אבא מרן קדישא כבוד אדמו"ר זצוקללה"ה, כאשר המה בכתובים... כי הספרי קודש ההמה יהיו לשמירה לכל מי שיקנה אותם לו ולורעו לדורותם". גם בהקדמת המו"ל נכד המחבר כותב כי "צדיקי הדור כתבו שהחבור הללו הוא שמירה וברכה בבית...".

מחבר הספר, רבי יהודה ליב הכהן מאניפולי (נפטר תקס"ז, אנצ' לחסידות ב', עמ' לג-לד), תלמיד המגיד ממזריטש. לפי מקור אחד היה קודם לכן מתלמידי הגר"א מווילנא. לפי המסופר, היה מארבעת התלמידים שהיו עם המגיד בעת פטירתו (יחד עם רבי אברהם המלאך, בעל התניא ורבי זושא מאניפולי), וברגעים האחרונים לפני פטירתו אמר עליו המגיד: "גם אתה תהיה במחיצתי - כי שפתי כהן ישמרו דעת, ואני מעולם הדעת...". היה מהשניים שאליהם פנה רבי שניאור זלמן מלאדי שיסכימו על ספר ה"תניא" (השני היה חברו רבי זושא מאניפולי). הספר שלפנינו זכה בהדפסתו להסכמותיהם הנלהבות של גדולי צדיקי החסידות בדורו. מופיעה בו הסכמתו היחידה של האדמו"ר רבי מנחם מנדל מליובאוויטש בעל "צמח צדק", וכן מופיעות בו הסכמות רבי מרדכי מטשרנוביל, ובניו הקדושים: רבי אהרן מטשרנוביל, רבי אברהם מטריסק, רבי דוד מטולנא, אחיינו - רבי יצחק יעקב מאקארוב, וכן הסכמותיהן של רבי חיים מצאנז ורבי יצחק מאיר מגור בעל "חידושי הרי"מ".

בשער ובמספר דפים חותמות של האדמו"ר רבי פנחס האגר מבורשא ובנו האדמו"ר רבי יצחק מאיר מסיגעט. האדמו"ר רבי פנחס האגר מבורשא (נפטר תש"א), בן האדמו"ר רבי ברוך האגר מוויזניץ, בשנת תרנ"ג התיישב בבורשא שבחבל מארארוש, שם הקים את חצרו שמנתה מאות חסידים, נודע כלמדן מופלג ובקי בחכמת הקבלה, כפועל ישועות ובעל צדקה גדול. בנו, רבי יצחק מאיר מילא את מקום אביו באדמו"רות בעיר סיגעט, עד שנספה בשואה עם משפחתו.

חלק א': [1], יב; פד דף; חלק ב' (שער נפרד): לג דף. 24.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. רישומים. בלאי קל. נקבי עש בודדים בדפים הראשונים. כריכה מקורית, בלוייה.

סטפנסקי חסידות, מס' 21.

פתיחה: \$1700

149

148. Or HaGanuz – First Edition – Segulah Book – Important Stamps

Or HaGanuz, novellae on the Torah according to allegoric, Kabbalistic and Chassidic approaches, with a second part - V'Zot LiYehuda, novellae on Mishnayot "according to allegoric and Kabbalistic approaches, lofty secrets", by R. Yehuda Leib HaKohen of Anipoli (Annopol). Lviv, 1866. First edition.

The book bears approbations of great Chassidic leaders, including the only approbation to a book ever issued by the Tzemach Tzedek of Lubavitch. Another approbation, by R. Mordechai of Chernobyl (the Maggid of Chernobyl), extols the segulah and protective qualities of the book: "Every person should purchase this holy book for merit and excellent protection for himself and his descendants". His holy sons - R. Aharon of Chernobyl, R. Avraham of Trisk (Turiisk) and R. David of Tolna - who also approved the book, repeat in their approbations the segulah for protection that their father wrote of. In the publisher's foreword, the author's grandson likewise cites the protective qualities of the book.

The author, R. Yehuda Leib HaKohen of Annopol (d. 1807, Encyclopedia L'Chassidut, 2, pp. 33-34), was a disciple of the Maggid of Mezeritch. According to one source, previously he was a disciple of the Vilna Gaon. He was ostensibly one of the four disciples who were at the side of the Maggid at the time of his death (together with R. Avraham HaMalach, the Baal HaTanya and R. Zusha of Annopol). He and his friend R. Zusha of Annopol were approached by R. Shneur Zalman of Liadi to approve the Tanya. At the time of printing, Or HaGanuz received enthusiastic approbations from prominent Chassidic leaders of the time, including the only book approbation ever given by Rebbe Menachem Mendel of Lubavitch, the Tzemach Tzedek. The book also received approbations by R. Mordechai of Chernobyl and his holy sons - R. Aharon of Chernobyl, R. Avraham of Turiisk and R. David of Tolna, and of his nephew R. Yitzchak Yaakov of Makariv, as well as approbations by R. Chaim of Sanz and R. Yitzchak Meir of Ger, the Chiddushei HaRim.

The title page and several other leaves bear stamps of Rebbe Pinchas Hager of Borşa and of his son Rebbe Yitzchak Meir of Sighet.

Rebbe Pinchas Hager of Borşa (d. 1941) was the son of Rebbe Baruch Hager of Vizhnitz. In 1893 he settled in Borşa, Maramureş, where he established his court numbering hundreds of Chassidim. He was famed as an outstanding Torah scholar well versed in Kabbalistic teachings, a wonder-worker and a great philanthropist. His son, R. Yitzchak Meir, succeeded him as rebbe in Sighet (Sighetu Marmatției) until he and his family perished in the Holocaust.

Part I: [1], 12; 84 leaves. Part II (separate title page): 33 leaves. 24.5 cm. Good condition. Stains. Inscriptions. Light wear. Minor worming to first leaves. Original binding, worn.

Stefansky Chassidut, no. 21.

Opening price: \$1700

149. שו"ת "דברי חיים" (צאנז) - מהדורה ראשונה - לבוב, תרל"ה - חתימות וחתימות

ספר דברי חיים, שאלות ותשובות, חלקים א-ב. מהאדמו"ר רבי חיים הלברשטאם אב"ד צאנז. לבוב, תרל"ה, 1875. דפוס אברהם יצחק מענקיש. מהדורה ראשונה שנדפסה בחיי המחבר, שהספיק עוד להגייה חלקים מן הספר, שנדפס בהגהת נכדיו. "אשר אספתי ... מהתשובות שהשבתי ופלפלתי עם גדולי חכמי דורינו אנכי ... חיים הרב דק' צאנז. הוגה ע"י הרבנים נכדי המחבר שליט"א."

בדף השער חותמות מחוקות של רבי "אלעזר נתן כהנא שפירא" [תק"פ בערך-כסלו תרע"ח. מראשי הציבור החסידי בירושלים במחצית השניה של המאה ה-19. אבי משפחת כהנא-שפירא בירושלים - עלה לארץ ישראל בתחילת שנות הת"ר, יחד עם אביו הגאון החסיד רבי יחיאל אשר שמואל כהנא שפירא אב"ד זאלין, שנפטר בשנת תרי"ב].

ירשום בעלות [משנת תרפ"ב] בחתימת רבי "מרדכי גימפל ב"ר אברהם"; חתימת רבי "יחיאל העליר בהרה"ג ר' אברהם מאיר זצ"ל מקאיידנאו, וכעת בפתח תקוה" [מרבני קוידינוב ופתח תקוה בשנות התרע"ע-תרפ"פ].

[2], קלד; [4], קך דף. 38 ס"מ. נייר יבש. מצב טוב-בינוני. כתמים בדף השער של חלק א'. בלאי וקרעים. רוב הדפים במצב טוב (קרעים גסים ללא חסרון בדפים לז-לח בחלק ב'). כריכה עם שדרת עור פגומה. טפנסקי חסידות, מס' 118.

פתיחה: \$400

150

elder Chassid who in his youth merited receiving a blessing for long days from the mouth of the author of the Divrei Chaim. In his senior years, he immigrated to Jerusalem and died at a ripe old age in 1945 - see enclosed material].

[2], 84, [5] leaves; [2], 72; 48 leaves. Approximately 23.5 cm. Good condition. Contemporary binding, worn and detached, without spine.

Stefansky Chassidut, No. 119.

Opening price: \$300

150. דברי חיים (צאנז) על התורה, מועדים ובבא מציעא - מהדורה ראשונה - מונקאטש, תרל"ז-תרל"ח

ספר דברי חיים, חלק ראשון על התורה, מאת האדמו"ר רבי חיים הלברשטאם מצאנז. מונקאטש, תרל"ז 1877. כרוך עם חלק שני, על מועדים ועל מסכת בבא מציעא. מונקאטש, תרל"ח 1877. מהדורה ראשונה, בהוצאת "בני המחבר".

בהקדמת החיבור על התורה כותבים הבנים על אביהם המחבר הקדוש, ועל יום פטירתו: "...גודע ומפורסם... רוב קדושתו וצדקתו, אשר הקדיש כל ימיו לתורה ועבודה בדבקות ויראה גדולה במסירת נפש ממש, מנעוריו עד... אשר ראו עינינו ביום פטירתו... כי קודש עצמו כשרפני מעלה ביחודים והתלהבות גדול, לא פסק רגע עד אשר דבקה נפשו באור עליון...". בסיום ההקדמה כותבים בני המחבר, על צוואת אביהם להדפיס את הספרים הללו: "... ואנחנו בני אבינו המחבר הקדוש אדמו"ר זצלה"ה השתדלנו בהדפסת זה החיבור, כי כן צויה עלינו קודם פטירתו, להדפיסו ולהוציאו לאור בקרוב, וזכות אדמו"ר בעהמ"ח הקדוש יגן עלינו ועל כל בני ישראל, שיתרומם קרן התורה והיראה, ושיושפע לנו שפע ברכה והצלחה, ולכל אחינו בני ישראל".

בהקדמת חלק שני מוסיפים בני המחבר לטפר על כך שאביהם בעל ה"דברי חיים" למד מסכת בבא מציעא "בעיון רב בחבורת תלמידים גדולי תורה, יותר מעשרים שנה, וחידש חידושים נפלאים...". בנוסף הם כותבים על חידושי התורה של אביהם כי הם נכתבו על דרך הנגלה והנסתר: "שמענו מפיו הקדוש שגם בפלפול ההלכות לא אמר שום דבר רק אשר יוצרק חידוש זה גם לפי הקבלה ליחודים".

חתימות וחתימות רבי "בצלאל קעלער" מהעיר צאנז-חדש [רבי בצלאל קלר, חסיד ישיש, שבבחרו עוד זכה לקבל ברכה לאריכות-ימים מפיו של המחבר בעל ה"דברי חיים". עלה בסוף ימיו לירושלים, ונפטר בוקנה מופלגת בשנת תש"ה - ראה אודותיו חומר מצורף].

[2], פד, [5] דף; [2], עב; מח דף. כ-23.5 ס"מ. מצב טוב. כריכה מקורית, בלוייה ומנותקת, וללא שדרה. סטפנסקי חסידות, מס' 119.

פתיחה: \$300

149. Divrei Chaim (Sanz) Respona – First Edition – Lviv, 1875 – Signatures and Stamps

Divrei Chaim respona, Parts 1-2, by R. Chaim Halberstam of Sanz. Lviv: Avraham Yitzchak Mankish, 1875. First edition printed in the lifetime of the author, who also proofread parts of the book, continued by his grandsons before printing.

"I have compiled... from my respona which I expounded with leading Torah scholars of our days... Chaim, Rabbi of Sanz. Edited by the rabbis, grandsons of the author".

The title page bears deleted stamps of Rabbi "Elazar Natan Kahana Shapira" [ca. 1820-Kislev 1917. Leader of the Chassidic community in Jerusalem in the second half of the 19th century. He immigrated to Eretz Israel in the early 1840s - together with his father, R. Yechiel Asher Shmuel Kahana Shapira Rabbi of Zalin who died in 1852 - and is the predecessor of the Kahana-Shapira family in Jerusalem].

Ownership inscription [from 1922] signed by R. "Mordechai Gimpel son of R. Avraham"; signature of R. "Yechiel Heller son of R. Avraham Meir of Koidanovo, now of Petach Tikva".

[2], 134; [4], 120 leaves. 38 cm. Brittle paper. Good-fair condition. Stains on title page of Part 1. Wear and tears. Most pages are in good condition (coarse closed tears to leaves 37-38 of Part 2). Binding with damaged leather spine.

Stefansky Chassidut, No. 118.

Opening price: \$400

151

151. ארבעה ספרים בכרך אחד - שלושה ספרי חסידות - מהדורות ראשונות

כרך ובו ארבעה ספרים ממהדורות ראשונות. מתוכם שלושה ספרי חסידות:

- ספר חכמת הנפש, דברי קבלה על מהות הנפש, מאת רבי אלעזר מגרמיזא, עם פירוש על ספר זה ועם ספר טעמי המצוות, מאת רבי צבי אלימלך שפירא בעל "בני יששכר". לבוב, תרל"ו 1876. סטפנסקי חסידות, מס' 224.
- ספר הישר והטוב, חלק ראשון ושני, דרושים על ימים טובים ומועדים, עם דברי מוסר וחינוכי סוגיות, מאת רבי צבי הירש פרידמאן מליסקא. מונקאטש, [תר"מ-תרמ"ט 1880-1889]. סטפנסקי חסידות, מס' 171 (חלק ראשון של הספר). ללא [4] דפים בסוף החלק הראשון (חלקם דפי פרנומרטון).
- ספר תוספות חיים, חלק שני, דרושים על ספרים שמות-ויקרא, מאת רבי חיים יוסף ברוקשטיין אב"ד פיסטין. טשורנוביץ, [תרכ"ב] 1862. סטפנסקי חסידות, מס' 608 (ברשימת סטפנסקי נרשם חלק זה כחלק ראשון יחד עם החלק על ספר בראשית שנדפס בתרכ"א). קרע בשני דפים, עם חסרון ופגיעה בטקסט.
- ספר אמרי נועם, שו"ת על שו"ע אורח חיים ויורה דעה והלכות נוספות, מאת רבי יואב אב"ד צעהלים. מונקאטש, תרמ"ה 1884. מהדורה יחידה. (ספר זה נכרך שלישי ואחריו ספר תוספות חיים).

4 ספרים בכרך אחד. ספירות דפים משתנות. 23.5 ס"מ. מצב משתנה בין הספרים. רוב הדפים במצב טוב. חלק מהספרים על נייר יבש, הספר הראשון על נייר יבש ושברי במיוחד, עם קרעים. כתמים. סימני עש במספר מקומות. פגמים. כריכה ישנה.

פתיחה: \$300

151. Four Books in One Volume – Three Chassidic Books – First Editions

Volume consisting of four first editions. Three of them Chassidic books:

- Chochmat HaNefesh, Kabbalistic teachings regarding the essence of the soul, by R. Elazar of Worms, with a commentary and Taamei HaMitzvot by R. Tzvi Elimelech Shapira, author of Bnei Yissachar. Lviv, 1876. Stefansky Chassidut, no. 224.
- Sefer HaYashar V'HaTov, Parts I and II, homilies on the Festivals, with words of mussar and novellae on Talmudic topics, by R. Tzvi Hirsh Friedman of Liske (Olaszliszka). Mukachevo, [1880-1889]. Stefansky Chassidut, no. 171 (Part I of the book). Lacking [4] leaves at the end of Part I (some of them leaves of "prenumeranten").
- Tosafot Chaim, Part II, homilies on Shemot-Vayikra, by R. Chaim Yosef Bruckstein Rabbi of Pistryń.

Chernivtsi, 1862. Stefansky Chassidut, no. 608 (Stefansky lists this book as Part I, together with the part on Bereshit printed in 1861). Open tear to two leaves, affecting text.

- Imrei Noam, responsa on Shulchan Aruch Orach Chaim and Yoreh De'ah and other laws, by R. Yoav Rabbi of Tzelem (Deutschkreutz). Mukachevo, 1884. Only edition. (This book is bound third, followed by Tosafot Chaim).

4 books in one volume. Varying pagination. 23.5 cm. Condition varies amongst the books. Most of the leaves are in good condition. Some of the books are printed on dry paper, the paper of the first book is particularly dry and brittle, with tears. Stains. Worming in some places. Damage. Old binding.

Opening price: \$300

150. Divrei Chaim (Sanz) on the Torah, Festivals and on Tractate Bava Metzia – First Edition – Mukacheve, 1877

Divrei Chaim, Part 1 on the Torah, by R. Chaim Halberstam of Sanz. Mukacheve, 1877. Bound with Part 2, on the Festivals and on Tractate Bava Metzia. Mukacheve, 1877. First edition, published by "the author's sons".

In the introduction to the composition on the Torah, the sons describe their holy father and the day of his death: "...Well-known and famous...is his great holiness and piety. He dedicated his entire life to Torah study and devoted service and great fear of Heaven from his youth until...Our own eyes saw on the day of his death...that he sanctified himself like the heavenly Seraphim with yichudim and great fervor which did not cease for one moment until his soul clung to the Heavenly Light...". At the end of the introduction they write about their father's testament requesting the printing of these books: "...We, the sons of our holy father the author, have expended effort in printing this composition in compliance with his command before his death to print and publish it speedily. The merit of our father should protect us and the entire Jewish People and strengthen Torah and fear of Heaven, and we and all our Jewish brethren should be graced with plenty of blessings and success".

In the introduction to Part 2, the author's sons relate that their father, author of Divrei Chaim studied Tractate Bava Metzia "with great concentration with a group of eminent Torah scholars for over 20 years and that he composed amazing novellae...". They also write that their father's novellae were written with revealed and esoteric interpretations.

Signatures and stamps of R. "Bezael Keller" from the city of Sanz-Chadash [R. Bezael Keller, an

152. HaDerech, Budapest, 1944 – First Edition – Containing the Words of the Belzer Rebbe Upon his Escape from the Holocaust to Eretz Israel

HaDerech, Issue I, "Derech Tzaddikim - Farewell sermon of... R. Mordechai Rokeach, Rabbi of Biłgoraj... which he delivered at the celebration of the completion of a tractate by Tiferet Bachurim". "Derech Kedoshim - the words of... R. Aharon Rokeach the Belzer Rebbe... said here in the capital Budapest prior their departure for Eretz Israel". Edited by R. Menachem Aharon Levovitz, young rabbi of Chop. Budapest, Shvat 13, 1944. First edition.

Following their miraculous escape from the Bochnia Ghetto, the Belzer Rebbe and his brother R. Mordechai of Biłgoraj reached Budapest, where they remained from Iyar 1943 until Tevet 1944. This booklet, printed on Shvat 13, 1944, contains the farewell sermon of R. Mordechai of Biłgoraj, where he mentions the atrocities of the Holocaust in Poland and Galicia, and the pressing need to help refugees from those countries. He then apologizes for their departure to Eretz Israel, explaining that their journey is not an escape from Hungary, which he confidently states will not be affected by the Holocaust, but rather stems from his and his brother's yearning and love for Eretz Israel. Further in the booklet, the Rebbe is quoted saying that their trip to Eretz Israel is temporary, with the intention of returning, and his brother R. Mordechai of Biłgoraj explained that according to a tradition from their forefathers, there is no value in settling Eretz Israel before the coming of Mashiach (p. 26). Some ten days later, on February 17, 1944, a second, revised edition of this booklet was published, omitting some references to their immigration to Eretz Israel. A month later, a third edition, also "censored", was printed in Budapest,

152

with the inscription "Second edition, Adar 1944". This booklet is the first, rare edition, containing the Rebbe's speech in its entirety. [2], 28 pages. 20 cm. The body of the book in fair condition. The wrappers are in fair-poor condition. Stains, dampstains and wear. Wrappers - stains, damage and extensive wear. Loose wrappers. Inscriptions on the back wrapper.

Opening price: \$800

152. הדרך, בודפשט, תש"ד - מהדורה ראשונה עם דבריו של הרבי מבעלז בעת בריחתו מהשואה לארץ ישראל

הדרך, חוברת א', "דרך צדיקים" - והיא דרשת פרידה של כ"ק... מוהר"ר מרדכי רוקח שליט"א הרב דקהל קדושים בילגורייא... שדרש פה בחגיגת סיום מסכת של תפארת בחורים. "דרך קדושים" - דברי קודש מהגה"ק צדיק הדור... מרן אהרן רוקח שליט"א רבינו הקדוש מבעלזא... שאמרו פה עיר הבירה בודאפעסט טרם עלותם לארץ ישראל. ערוך על ידי רבי מנחם אהרן לעבאוויטש, הרב הצעיר דק"ק טשאפ. בודפשט, י"ג שבט תש"ד (1944). מהדורה ראשונה.

לאחר שנמלטו בניסים מגיטו בוכניה, הגיעו האדמו"ר מבעלז ואחיו הרב מבילגוריי לבודפשט, שם שהו מחודש אייר תש"ג עד טבת תש"ד. בחוברת זו שיצאה לאור ב"ג שבט תש"ד (7.2.1944) נדפסה דרשת הפרידה של הרב מבילגוריי מיהדות הונגריה, בה הוא מדבר על זוועות השואה בפולין וגליציה, והצורך לעזור לפליטים מארצות אלו. בהמשך הוא מתנצל על נסיעתם לארץ ישראל, ואומר בבטחון כי הרעה לא תגיע להונגריה, ולא משום כך הם נוסעים לארץ ישראל, רק מתשוקתו לקדושת ארץ ישראל ואהבתו של אחיו הקדוש לארץ הקודש. "...מוטל עלי החוב להודיע לכם ידידים יקרים חכמי אונגארן... כי מי שהוא קרוב בסביבת אחיו הגדול... שליט"א, יודע בודאי שלא במנוסה הולך... כאילו רוצה לנוס ולנסוע מכאן, רק שאיפתו ותשוקתו לעלות לאה"ק המקודשת בעשר קדושות... וירא מנוחה - שהצדיק רואה שתשרה פה לתושבי מדינה זאת מנוחה ושלוה... ואך טוב וחסד ירדוף וישיג את אחב"י בני מדינה זו. ואת הארץ... כי נעמה - מחמת כי שם שורה הנעם העליון" (עמ' יט). בהמשך החוברת מובאים דברי האדמו"ר שאמר כי נסיעתו לארץ ישראל היא זמנית על מנת לחזור, עם הסברים מאחיו הרב מבילגוריי, שעפ"י מסורת בית אבותיהם הקדושים, אין תועלת בהתיישבות בארץ ישראל טרם ביאת המשיח (עמ' כו). לאחר כעשרה ימים בכ"ג שבט (17.2.1944) יצאה לאור מהדורה נוספת של חוברת זו, בשינויים רבים בהשמטת דברים ביחס לעליה לארץ ישראל. לאחר כחודש, נדפסה בבודפשט מהדורה שלישית, עם הכיתוב "הוצאה שניה, אדר תש"ד", ואף היא "מצונזרת". לפנינו המהדורה הראשונה והנדירה, בה מובאים דברי האדמו"ר במלואם.

[2], כח עמ'. 20 ס"מ. פנים הספר במצב בינוני. מעטפת הקרטון במצב בינוני-גרוע. כתמים, כתמי רטיבות ובלאי. במעטפת הקרטון - כתמים, פגמים ובלאי רב. מעטפת רופפת. רישומים על המעטפת האחורית.

פתיחה: \$800

153. Kuntres Mashmia Yeshua – Budapest, 1944
– Sermon Given by the Belzer Rebbe Before he
Fled the Holocaust to Eretz Israel

Kuntres Mashmia Yeshua, "an [abridged] farewell sermon delivered by... R. Mordechai Motel Rokeach, rabbi of Bilgoraj... with the approbation and specific instructions of his brother, the greatest tzaddik of his generation... R. Aharon Rokeach the Belzer Rebbe... who delivered the sermon... in the great hall of the Yere'im congregation in Budapest... before they ascended to the Holy Land...", edited by R. Natan Zvi Freidman. Budapest, 1944.

This booklet contains the famous sermon delivered by the Belzer Rebbe before he fled to Eretz Israel, shortly before the Nazis invaded Hungary. The sermon was printed in the HaDerech booklet in three editions, and in an abridged form in this booklet. This booklet also includes the calming words of the rabbi of Bilgoraj, which were censored from the later printings of the HaDerech booklet: "Behold I have heard rumors that if the Belzer Rebbe deems it necessary to... uproot his residence to the Holy Land... he undoubtedly sees that the situation here is bad and G-d forbid... is hovering over those who dwell in this country... I reply to this: Nobody can read his pure thoughts and considerations like me... I hereby attest that my brother, the Belzer Rebbe has strong and solid confidence that no evil will befall our brothers in Hungary, on the contrary, more will be saved from all distress and trouble...". In his introduction to this booklet, the publisher describes the events at the time of the sermon - at the beginning the audience was in "tears and despair" as they heard of the fate of the hundreds of thousands of Jews murdered throughout Europe. "But a minute later, joy befell the listeners hearing the speaker [the rabbi of Bilgoraj] announce in a strong voice

153

in the name of his brother, the tzaddik of his times, who was the halachic authority in his Beit Midrash that he promises and guarantees that the 'Angel of Destruction' will no longer rule in our country...". 10 pages. 22.5 cm. Fair condition. Stains and wear. Small open tear to the margin of the first page, not affecting text. Minor tears and creases to the edges of the pages.

Opening price: \$400

153. קונטרס משמיע ישועה - בודפשט, תש"ד - דרשתו של הרבי מבעלזא טרם בריחתו מהשואה לארץ ישראל

קונטרס משמיע ישועה, "הוא [קיצור] דרשת-פרידה אשר דרש... כקש"ת מ' מרדכי מאטלי רוקח אב"ק בילגורייא... בהסכמת ושליחות אחיו צדיק הדור... כקש"ת מ' אהרן רוקח שליט"א הרבי מבעלזא... אשר דרש... באולם הגדול דקהל יראים בודאפעסט... טרם עלותם לארץ הקדושה...", נערך ע"י רבי נתן צבי פרידמן. בודאפעסט, תש"ד [1944].

בחוברת זו נדפסה דרשתו המפורסמת של הרב מבילגוריי קודם נסיעתו לארץ ישראל, זמן קצר לפני פלישת הנאצים להונגריה. הדרשה נדפסה בחוברת בשם "הדרך" בשלוש מהדורות, ובנוסף שונה ומקוצר יותר בחוברת שלפנינו. גם בחוברת שלפנינו מופיעים דברי ההרגעה של הרב מבילגוריי, שצונזרו משתי ההדפסות המאוחרות של חוברת "הדרך": "הנה שמעתי דבת רבים מסביב לאמור: אם הרבי מבעלזא רואה לנחוץ... לעקור דירתו בארץ הקדושה... בלי ספק רואה הוא כי המצב פה ברע הוא וכי ח"ו איזה וכי נשקף על יושבי מדינה זו... על זה אען ואומר: שום איש לא יוכל לידע את מחשבותיו ודעותיו הטהורים כמוני הצעיר... הנני להעיד כי אחי הרבי מבעלזא שליט"א הוא בבטחון חזק ואמיץ כי לאחינו בני מדינת הונגרי לא יאונה ח"ו כל רע, אדרבה ואדרבה עוד יותר מן עד הנה ינצלו מכל צרה וצוקה...". בהקדמה לחוברת זו מתאר המו"ל את שהתרחש בעת הדרשה, כיצד בתחילה נמצאו השומעים ב"רגע בכייה ויאוש" - כאשר שמעו על גורלם של רבבות היהודים שנרצחו בארצות אירופה, "אבל רגע אחרת צהלה ושמחה שוררת על כל אחד בעת אשר הדורש [=הרב מבילגוריי] מכריז בקול חזק בשם מרן אחיו הצדיק הדור אשר נפסקה ההלכה בבית מדרשו ומבטיח וערב בדבר שלא ישלט עוד המלאך המשחית במדינתנו...".

י' עמ' 22.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. קרע קטן עם חסרון בשולי הדף הראשון, ללא פגיעה בטקסט. קרעים קלים וקמטים בכצות הדפים.

פתיחה: \$400

Chassidism - Important Ownerships - Books with Signatures and Stamps, Glosses and Dedications

חסידות - עותקים מיוחסים - ספרים עם חתימות וחתימות, הגהות והקדשות

154. Midrash Rabba, Shemot – Zhitomir, 1851 – Copy of Rabbi Yitzchak of Tulchyn Son of Rabbi Natan of Breslov

Midrash Rabba on Shemot. Zhitomir: Shapira Brothers (Chanina Lipa, Aryeh Leib and Yehoshua Heshel, grandsons of the rabbi of Slavita), 1851.

Copy of R. Yitzchak of Tulchyn, son of R. Natan of Breslov. Ownership inscription on the verso of the title page: "From R. Yitzchak of Tulchyn. This Midrash belongs to the synagogue of the Ari". [This inscription was handwritten by R. Yitzchak Izek Goldstein of Bucharest-Safed - a notable member of Breslov Chassidism in the second half of the 19th century, see Kedem Auction 61, item 56].

R. Yitzchak of Tulchyn (1808-1870), son of R. Natan of Breslov, lived most of his life in Tulchyn, where he managed the local post office, which also served as the government bank. He exchanged continuous correspondence with his father, in which he took advice from him on all his matters. Virtually all the letters deal with the service of G-d according to Breslov Chassidism teachings. These letters resulted in the printing of Alim LiTerufa (Berdychiv, 1896). In the foreword to Alim LiTerufa, the editor R. Nachman Rabbi of Tcherin (Chyhyryn) praises R. Yitzchak of Tulchyn for his fear and service of G-d, pleasant character and great benevolence, who merited at the end of his life to settled in Safed, where he is buried adjacent to the grave of the Beit Yosef. Stamp on the front endpaper: "Stamp of the Beit Midrash of Rebbe Chaim Halberstam, Rabbi of Sanz and its surroundings, Safed".

[1], 286, 289-360 pages. 18.5 cm. Good condition. Stains and wear. Some pages darkened and stained. Worming and tears to the title page and first few leaves. Old binding.

Opening price: \$1000

154

154. ספר מדרש רבה, שמות - זיטומיר, תרי"א - העותק של רבי יצחק מטולטשין בנו של רבי נתן מברסלב

ספר מדרש רבה על חומש שמות. זיטומיר, תרי"א 1851. דפוס האחים רבי חנינא ליפא, רבי אריה ליב ורבי יהושע העשיל שפירא נכדי הרב מסלאוויטא.

העותק של רבי יצחק מטולטשין בנו של רבי נתן מברסלב. בעמוד מאחורי השער רישום בעלות: "מר' יצחק מטולטשין זלה"ה. זה המדרש שייך לביה"נ האר"י זצ"ל". [רישום זה נכתב בכתב-ידו של רבי יצחק אייזיק גולדשטיין מבוקרשט-צפת - מחשובי חסידי ברסלב במחצית השניה של המאה ה-19, ראה אודותיו קטלוג קדם, מכירה 61, פריט 56].

רבי יצחק מטולטשין (תקס"ח-תר"ל), בנו של רבי נתן מברסלב, התגורר רוב ימיו בטולטשין, שם ניהל את בית הדואר המקומי ששימש גם כבנק ממשלתי. עמד בקשר מכתבים רציף עם אביו, בהם היה מתייעץ עמו בכל ענייניו. המכתבים עוסקים רובם ככולם בענייני עבודת ה' בדרך של חסידות ברסלב. ממכתבים אלו נדפס הספר "עלים לתרופה" (ברדיטשוב, תרנ"ו). בהקדמה ל"עלים לתרופה" מתאר עורך הספר רבי נחמן אב"ד טשערין את דמותו של רבי יצחק מטולטשין: "איש תם וישר ירא אלוקים וכו' מנעוריו, ועסק הרבה בתורה ועבודת ה' כל ימיו וגם קצת בדרך ארץ, וכל ימיו לא נהנה משל אחרים, רק אדרבה, היה מהנה לאחרים יותר מכפי יכולתו, בעל צדקות ומכניס אורחים, והיה בעל מדות טובות וישרות ומעורב בדעת עם הבריות ומצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם, וסוף ימיו וזה לקבוע דירתו בארץ הקדושה בעיר הקודש צפת תובב"א, וגם שם היה נכבד וחשוב מאד בעיני כולם, ונפטר בשם טוב, ומקום קבורתו סמוך ממש לקבר הרב הקדוש בעל המחבר שלחן ערוך בית יוסף וכו' כידוע".

בדף המגן הקדמי חותמת: "חותם ביהמ"ד של מרן אדמו"ר הגה"ק מוהר"ר חיים הלברשטאם זיע"א אבד"ק צאנו והגליל, בעיה"ק צפת תובב"א".

[1], 286, 289-360 עמ'. 18.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי. חלק מהדפים כהים ומוכתמים. בדף השער ובדפים הראשונים סימני עש וקרעים. כריכה ישנה.

פתיחה: \$1000

155. Shiltei HaGiborim – Venice, 1612 – Copy of Rebbe Nachum Dov Ber Friedman of Sadigura

Shiltei HaGiborim, comprehensive composition about the Beit HaMikdash, the Kohanim and Leviim, the Temple vessels and musical instruments, etc. By R. Avraham HaRofo Portaleone. Venice: "Avraham MiShaar Aryeh" (Avraham from Lion Gate [Portaleone] - the book was printed in the author's home), [1612]. First edition.

Four title pages. The principal part of the book is composed of the first 90 chapters, in which the author comprehensively describes the Beit HaMikdash, its vessels and all the Temple services. His research is based on the Bible and Chazal, at the same time deriving information from ancient Jewish, Arabic and Christian traditions as well as contemporary science. The composition contains much scientific data, such as botanic names of the components of the incense and of the anointment oil, identification of the gems of the High Priest's breastplate (choshen) and their remedial qualities, a detailed study of the music in the Beit HaMikdash, including much information on the musical instruments and the various musical styles, expansive knowledge of engineering and architecture, medicine, chemistry, etc. Moreover, the book deals with linguistic analysis of words in the Holy Tongue, derived from the author's command of ten European and Semitic languages, especially Greek and Latin.

All four title pages bear stamps of Rebbe Nachum Dov Ber Friedman of Sadigura, with a lion in the center, and another stamp - "Minchat Shai", which the Rebbe would imprint on books he received from Chassidim and friends.

12; 186 leaves. 27.5 cm. Good condition. Light-colored high-quality paper. Stains. Tiny tears to

155

title page and a few other leaves. All four title pages are decorated with red ink dots. Fine early leather binding, detached and damaged, with worming.

Opening price: \$1000

155. ספר שלטי הגבורים - ונציה, שע"ב - עותק האדמו"ר רבי נחום דובער פרידמאן מסדיגורה

ספר שלטי הגבורים, חיבור מקיף בעניין בית המקדש, הכהנים והלויים, כלי המקדש וכלי הזמר ועוד, מאת רבי אברהם הרופא פורטלאונה (שער אריה). ונציה, [שע"ב 1612]. דפוס אברהם משער אריה (הספר נדפס בבית המחבר). מהדורה ראשונה.

ארבעה שערים. עיקרו של הספר הוא תשעים הפרקים שבראשיתו, ובהם מתאר המחבר בהרחבה את בית המקדש וכליו, ואת כל סדרי העבודה בו. במחקר המבוסס על התנ"ך ומקורות חז"ל, ובמקביל גם על מסורות עתיקות בקרב היהודים, הערבים והנוצרים וכן על המדע בן זמנו. החיבור כולל ידיעות מדעיות רבות כגון זיהויים בוטניים של סממני הקטורת ושמן המשחה, זיהוי אבני החושן וסגולותיהן, מחקר מפורט על המוסיקה בבית המקדש, כולל ידיעות רבות על כלי נגינה וסגנונות מוסיקה, וידע נרחב נוסף בהנדסה ואדריכלות, רפואה, כימיה ועוד. בנוסף, הספר כולל ניתוח בלשני של מילים בלשון הקודש, על סמך שליטתו של המחבר בעשר שפות אירופאיות ושמיות, ובמיוחד ביוונית ובלטינית.

בארבעת השערים חותמות האדמו"ר רבי נחום דובער פרידמן מסדיגורה, עם דמות אריה במרכזה, וחותמת שניה - "מנחת שי" - שאותה נהג לחתום על ספרים שקיבל מחסידים וידידים.

יב; קפו דף. 27.5 ס"מ. מצב טוב. נייר בהיר ואיכותי. כתמים. קרעים זעירים בדף השער ובדפים בודדים. קישוטי נקודות בדיו אדומה בארבעת השערים. כריכת עור עתיקה נאה, מנותקת ופגומה, עם פגעי עש.

פתיחה: \$1000

156. ספר ולא עוד אלא - אזמיר, תרי"ג - העותק של האדמו"ר רבי נחום דובער פרידמן מסדיגורה

ספר ולא עוד אלא, פירוש על אגדות הש"ס שבהם מוזכר הביטוי 'ולא עוד אלא', מאת רבי אליהו בן אברהם שלמה הכהן. אזמיר, [תרי"ג 1853].
העותק של האדמו"ר רבי נחום דובער פרידמן מסדיגורה. בדף השער שתיים מחותמותיו: חותמת אחת עם שמו, "נחום דובער פרידמאן", וסמל האריה במרכזה; וחותרמת נוספת "קנין כספיי".

חותמה נוספת בשער: "נסים אשכנזי".
האדמו"ר רבי נחום דובער פרידמן מסדיגורה (נפטר תרמ"ג, אוצר הרבנים 15912). נכד האדמו"ר רבי ישראל מרוזין, בן האדמו"ר רבי שלום יוסף וחתן האדמו"ר רבי אברהם יעקב מסדיגורה. לרבי נחום דובער הייתה ספריה גדולה, בספריהו היו ארבעה סוגי חותמות. ספרים שקיבל מבית אביו נחתמו בחותמת "נחלת אבותי", ספרים שנקנו בכספו נחתמו בחותמת "קנין כספיי" (כמו בספר שלפנינו), וספרים שקיבל במתנה נחתמו בחותמת "מנחת שיי". אוסף ספרים קטן של מתנות מגרים שהגיעו לחמיו האדמו"ר לבקש תיקון לנשמתם ועליהם חתם "מנחת גר".

[2], קעך דף. 29.5 ס"מ. מצב טוב. כריכה חדשה, עם חלק משוחזר מן הכריכה הישנה.

פתיחה: \$300

156

156. V'Lo Od Ela – Izmir, 1853 – Copy of Rebbe Nachum Dov Ber Friedman of Sadigura

V'Lo Od Ela, commentary on Talmudic Aggadot containing the expression "V'Lo Od Ela", by R. Eliyahu son of Avraham Shlomo HaKohen. Izmir, [1853].

Copy of R. Nachum Dov Ber Friedman of Sadigura (Sadhora). The title page bears two of his stamps: a stamp with his name, "Nachum Dov Ber Friedman", with an emblem of a lion in the center; and the stamp "Kinyan Kaspi".

An additional signature appears on the title page: "Nissim Ashkenazi".

Rebbe Nachum Dov Ber Friedman of Sadigura (d. 1883, Otzar HaRabbanim 15912) was a grandson of R. Yisrael of Ruzhin, son of Rebbe Shalom Yosef and son-in-law of Rebbe Avraham Yaakov of Sadigura. Rebbe Nachum Dov Ber possessed

a large library, and used four different types of stamps in his books. Books inherited from his father were stamped "Nachlat Avotai" (family inheritance), books he acquired himself were stamped "Kinyan Kaspi" (my acquisition - as the book we have here), and books received as gifts were stamped "Minchat Shai" (gift). The library also contained a small collection of books stamped "Minchat Ger" - books received by his father-in-law from converts seeking a tikkun for their soul.

[2], 178 leaves. 29.5 cm. Good condition. Stains. New binding, incorporating part of the old binding.

Opening price: \$300

157. ספר מנחם ציון (רימנוב) - מהדורה ראשונה - חתימות האדמו"ר רבי יחיאל צבי אונגר מטרנוב, חמיו של ה"דברי חיים" מצאנז

ספר מנחם ציון, מאמרי חסידות על התורה ששמע האדמו"ר רבי יחזקאל פאנעט מרבו האדמו"ר רבי מנחם מנדל מרימנוב. תשנ"ב, [תרי"א 1851]. מהדורה ראשונה. ספרו הראשון של רבי מנחם מנדל מרימנוב שבא בדפוס. כרוך עם: ספר זאת תורת האדם, מאמרי מוסר מאת רבי אהרן המגיד מאלקסניץ. לבוב, תרי"ג [1850].

חתימות ורישומי בעלים בכתיב-יד מתקופת ההדפסה [המאה ה-19]:
"המנחם ציון הלז שייך לי לשמי הק' יחיאל צבי אונגר מראמבראווע"; "הספר היקר הלז שייך לי לשמי יחיאל צבי נ"י מראמבראווע"; "שייך לה"ה הרבני החסיד המופלג הירא ושלם חסיד ועניו כש"ת מו"ה צבי הירש במו"ה מרדכי [---]"; "לכבוד הרב החריף הגדול המפורסם מו"ה ארי' ליבוש אונגער"; "ר' ליבוש אונגער מטארנאב"; וחתימות בעלים נוספות.

האדמו"ר מטארנוב רבי יחיאל צבי הירש אונגר (תק"ע בערך-תשרי תרמ"ד 1810-1883, אנצ"י לחסידות, ב', עמ' רכז), בן האדמו"ר רבי מרדכי דוד אונגר מדומברובה (תק"ל-תר"ג. תלמיד "החווה מלובלין", ורבם של רבי חיים מצאנז ורבי שלום מקאמינקא. אנצ"י לחסידות, ג', עמ' רלג), וחתן האדמו"ר רבי שמשון מזוואלין (נפטר תר"ז, תלמיד "החווה מלובלין" ו"היהודי הקדוש מפשיסחא", אנצ"י לחסידות, ג', עמ' תתנג). מחסידיו הנודעים של רבי חיים הלבשרטאם בעל ה"דברי חיים" מצאנז. משנת תר"ג כיהן כאדמו"ר בעיר טארנוב. לימים הפך לחמיו של רבו, כאשר רבי חיים מצאנז נשא (בזיווגו השלישי) את הרבנית רעכל דבורה בתו של רבי יחיאל צבי - ממנה נולדו לו בניו האדמו"רים רבי שלום אליעזר הלבשרטאם מראצפרט ורבי יצחק ישעיהו הלבשרטאם מטשחוב.

[2], ס דף; [16] דף. 18 ס"מ. ספר "מנחם ציון" על נייר כחלחל. מצב טוב-בינוני. בלאי וזעזוע נקי עש. דף השער ננותק. ספר "זאת תורת האדם" במצב בינוני. פגעי עש יותר משמעותיים ובלאי. כריכה מקורית בלוייה ומנותקת. סטפנסקי חסידות, מס' 349.

בספר "זאת תורת האדם", זויפו במהדורה זו ההסכמות שניתנו לנכד המחבר, ר' שמואל צבי הירש ב"ר אליעזר הלוי, שהדפיס את הספר בשנת תקע"ט. בהוצאה הנוכחית זויפו תאריכי ההסכמות, כאשר שנת תקע"ט נהפכה ל-תר"ט, ואילו תאריך היום והחודש נשארו בעינם.

על חשיבות הספר "מנחם ציון" מובא בשם הרה"ק רבי יצחק הורוויץ מסטיטשין ז"ע, כי "רוב הספר מנחם ציון מהרה"ק מרימנוב זצ"ל נסוב על פרשת המן, משום שהרב הקדוש מרימנוב הרבה להתפלל על הפרנסה בעד כלל ישראל". (החכמה מאין, בני ברק תשנ"ז, עמ' פז). במקורות אחרים מובא כי הרב מרימנוב דרש עשרים ושתים שנה דברי תורה על "פרשת המן", כדי להמשיך שפע ברכה והצלחה בפרנסה לעם ישראל (אוצר אגודות החסידים, חלק י', עמ' 98; ובעוד מקורות רבים). ספר זה שלפנינו ידוע אף הוא כסגולה לפרנסה. עד היום פוקדים אנשים מרחבי העולם את קברו של הרבי מרימנוב, בתפילות על הפרנסה.

פתיחה: \$500

157. Menachem Tzion (Rymanów) – First Edition – Signatures of Rebbe Yechiel Tzvi Ungar of Tarnów, Father-in-law of the Divrei Chaim of Sanz

Menachem Tzion, Chassidic essays on the Torah heard by Rebbe Yechezkel Panet from his teacher Rebbe Menachem Mendel of Rymanów. Czernovitz (Chernivtsi), [1851]. First edition. The first book of Rebbe Menachem Mendel of Rymanów to be printed. Bound with: Zot Torat HaAdam, ethical essays by R. Aharon, the maggid of Oleksinets. Lviv, 1850.

Handwritten signatures and ownership inscriptions from the period of the printing [19th century]: **"This Menachem Tzion belongs to me Yechiel Tzvi Ungar of Dombrova (Dąbrowa Tarnowska)"; "This precious book belongs to me Yechiel Tzvi of Dombrova"; "Belongs to the great, pious and G-d fearing R. Tzvi Hirsh son of R. Mordechai [---]"; "In honor of the prominent R. Aryeh Leibush Ungar"; "R. Leibush Ungar of Tarnów";** and additional owners' signatures.

R. Yechiel Tzvi Hirsh Ungar, Rebbe of Tarnów (ca. 1810-1883, Encyclopedia of Chassidut, vol. II, p. 227), was the son of Rebbe Mordechai David Ungar of Dombrova (1770-1841, a disciple of the Chozeh of Lublin and teacher of R. Chaim of Sanz and R. Shalom of Kaminka [Kamianka-Buzka]. Encyclopedia L'Chassidut, vol. III, p. 233) and son-in-law of Rebbe Shimshon of Zwolen (d. 1847, disciple of the Chozeh of Lublin and the Yehudi HaKadosh of Pshischa [Przysucha], Encyclopedia L'Chassidut, vol. III, p. 853). He was a prominent follower of R. Chaim

157c

157b

157a

Halberstam the Divrei Chaim of Sanz. He served as Rebbe of Tarnów from 1843. He later became the father-in-law of his teacher, when R. Chaim of Sanz married (in his third marriage) Rebbetzin Rechel Devorah daughter of R. Yechiel Tzvi - who bore him his sons Rebbe Shalom Eliezer Halberstam of Ratzfert (Újfehértó) and Rebbe Yitzchak Yeshaya Halberstam of Czchów.

[2], 60 leaves; [16] leaves. 18 cm. Menachem Tzion is printed on blueish paper. Good-fair condition. Wear and slight worming. Title page detached. Zot Torat HaAdam in fair condition. Worming and wear. Original binding, worn and detached. Stefansky Chassidut, n. 349.

This edition of Zot Torat HaAdam contains forged approbations addressed to the grandson of the author, R. Shmuel Tzvi Hirsh son of R. Eliezer HaLevi, who printed the book in 1819. In this edition, the dates of the approbations were forged, and the year 1819 was changed to 1849, while the day and month were left untouched.

R. Yitzchak Horowitz of Szczucin expounds on the importance of the book Menachem Tzion saying "most of the book Menachem Tzion from the Rebbe of Rymanów relates to Parashat HaMan (the passage in Shemot describing the falling of the manna for the Jews in the desert), since the holy Rebbe of Rymanów prayed extensively for the livelihood of the Jewish people" (HaChoshma MeAyin, Bnei-Brak 1996, p. 87). Other sources state that the Rebbe of Rymanów composed homilies on Parashat HaMan for twenty-two years, to bring forth an abundance of blessing and success in livelihood for the Jewish people (Otzar Aggadot HaChassidim, part X, p. 98; and many other sources). This book is also reputed as a Segulah for livelihood. Until this day, people from all over the world visit the gravesite of the Rebbe of Rymanów to pray for livelihood.

Opening price: \$500

158b

12a of the second pagination); "What the author wants to say as simple... goes against the Talmud in Chulin 108..." (p. 22b of the second pagination). Rebbe Yehoshua of Ostrów (d. 1873, Encyclopedia L'Chassidut, 2, pp. 52-53), was one of the great rebbes of Poland, the son of R. Shlomo Leib of Łęczna. He succeeded his father in leading a large community of thousands of Chassidim and was known for his greatness and holiness. R. Tzadok HaKohen of Lublin said of him that he "guards the Holy Covenant". He authored Toldot Adam (Józefów 1875) which earned the epithet "the small Noam Elimelech". His son-in-law was Rebbe Yitzchak Yaakov Rabinowicz of Biala, the first Rebbe of the Biala Chassidic dynasty. The following was written regarding Rebbe Yehoshua of Ostrów's great library and its fate after his passing: "The holy Rebbe of Sosnowiec reputedly owned many books like a library, as is known from

158a

the books that the holy brothers of Ger bought after the passing of the holy Rebbe of Biala, and the Rebbe of Sosnowiec stated that he learnt from all of them, and in the majority of them, he studied the entire book" (Maamar Mordechai - Beracha Meshuleshet, Biłgoraj, 1932). Part of the library of Rebbe Yitzchak Yaakov of Biala was acquired by the Imrei Emet, Rebbe of Ger, and his brother R. Moshe Betzalel Alter (see: R. Moshe Hillel, Ohel Re'em, Jerusalem 2018, p. 35, note 84). A small part of the library was passed on to his son-in-law, Rebbe Yosef Tzvi Kalish of Skierniewice. The notes in this book were possibly handwritten by Rebbe Yehoshua of Ostrów or one of the inheritors of his library. [1], 48; 37 leaves. 34 cm. Fair condition. Stains and wear. Worming, slightly affecting text in some places. Original binding, damaged and partially detached. Opening price: \$300

158. ספר ציון לנפש חיה - פסחים - זולקווה, תקפ"ה - העותק של האדמו"ר רבי יהושע מאוסטרובא - עם הגהות למדניות ארוכות

ספר ציון לנפש חיה, חידושים על מסכת פסחים, מאת רבינו יחזקאל הלוי סגל לנדא אב"ד פראג. זולקווה, [תקפ"ה 1825]. בשער הספר חותמות האדמו"ר רבי "יהושע בהרב המנוח מוהרש"ל [רבי שלמה ליב] זצ"ל לה"ה זי"ע" מאוסטרובא. רישומי בעלות וניסויי קולמוס רבים בדפי המגן. בדפי הספר עשר הגהות למדניות, רובן ארוכות במיוחד. בכמה מהן תמיהות והשגות על דברי המחבר. לדוגמה: "נעלם ממנו הירושלמי הפריש מצה על חמץ... וצ"ע שנעלם זה מהגאון המחבר" [מ/1]; "זה הוא טעות..." [ט/1 מהספירה השנייה]; "נעלם ממנו הירושלמי במקומו... וחידוש שלא ראה זאת" [יב/1 מהספירה השנייה]; "מה שרוצה המחבר בפשיטות... הוא נגד גמרא חולין קח דרוטב עם בשר..." [כב/2 מהספירה השנייה]. האדמו"ר רבי יהושע מאוסטרובא (נפטר תרל"ג, אנצ' לחסידות ב', עמ' נב-נג), מצדיקי פולין, בנו של רבי שלמה ליב מלענטשא. הנהיג אחרי אביו עדה גדולה של אלפי חסידים ונודע בגדולתו וקדושתו. רבי צדוק הכהן מלובלין אמר עליו שהוא "נוטר ברית קודש". מחבר הספר "תולדת אדם" (יופוב תרל"ה) שזכה לכינוי "נועם אלימלך הקטן". חתנו היה האדמו"ר רבי יצחק יעקב רבינוביץ מביאלא - הראשון לשושלת חסידות ביאלא. על ספרייתו הגדולה של האדמו"ר רבי יהושע מאוסטרובא ועל גורלה לאחר פטירתו נכתב כך: "ידוע שהיה אצל אדמו"ר הקדוש מסאטנאוויץ ספרים רבים כמו ביבליעטעק, כידוע מהספרים שקנו האחים הקדושים מגור לאחר פטירת מרן אדמו"ר הקדוש מביאלא ז"ל, ואמר הרה"ק מסאטנאוויץ שלמד בכולם, וברוב מהם למד את כל הספר" (מאמר מרדכי-ברכה משולשת, בילגורייא, תרצ"ב). חלק מספרייתו של האדמו"ר רבי יצחק יעקב מביאלא עברה לבעלות האדמו"ר בעל "אמרי אמת" מגור ואחיו רבי משה בצלאל אלתר [ראה על כך: הרב משה הלל, אהל רא"ם, ירושלים תשע"ח, עמ' 35, הערה 84]. חלק קטן מהספרייה עברה לחתנו - האדמו"ר רבי יוסף צבי קאליש מסקרנביץ. יתכן וההגהות שלפנינו הן בכתב-ידו של האדמו"ר רבי יהושע מאוסטרובא או של אחד מיורשי ספרייתו.

[1], מח; לו דף. 34 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. סימני עש, עם פגיעה קלה בטקסט במספר מקומות. כריכה מקורית, פגומה ומנותקת חלקית.

פתיחה: \$300

159a

לירושלים על מנת להשתקע בה, אך מסיבות משפחתיות חזר לפולין, בה נפטר בטבת תרנ"ד, ונקבר באוהל אדמו"רי טשכנוב, בבית העלמין בווארשא.

[4], קיו דף. 19.5 ס"מ. מצב טוב, כתמים ומעט בלאי, דף השער מנותק ומוכתם. כריכה ישנה, בלוייה.

פתיחה: \$1000

159. ספר הדרת מלך - העותק של האדמו"ר רבי יעקב לנדא מטשכנוב-יעזוב - הגהות קבליות בכתב יד

ספר הדרת מלך, פירוש קבלי על מאמרים בספר זוהרה, מאת המקובל רבי שלום בחגלו. אמשטרדם, [תקכ"ו 1766]. מהדורה ראשונה של ספר קבלה חשוב, מבית מדרשם של חבורת המקובלים הידועה ממרוקו, "חכמי המערב" שהתכתבו עם הרש"ש בענייני קבלה.

חותמות בעלות של האדמו"ר רבי "יעקב בהגאון מוהר"א נ"י לאנדא". עשרות הגהות, ציונים ותיקונים רבים בכתב יד. מתוכם למעלה מעשר הגהות ארוכות עם תוכן קבלי עמוק. [כנראה ההגהות הן בכתב ידו של האדמו"ר רבי יעקב לנדא מטשכנוב-יעזוב].

האדמו"ר רבי יעקב לנדא מיעזוב-טשכנוב (תקצ"ד-תרנ"ד), בנו הצעיר של האדמו"ר הקדוש רבי אברהם לנדא מטשכנוב (תקמ"ד-תרל"ה). כבר מילדותו היו ניכרים בו כשרונות מיוחדים ואצילות נפש. חביב היה על אביו הקדוש שכינהו תמיד בשם "העילוי". [ארבעה בניו היו לו לרבי אברהם, וכך היה מונה שבחם: רבי זאב וואלף - חכם. רבי דוב בעריש - חסיד. רבי רפאל - צדיק תמים, ורבי יעקב - עילוי. בהספדו על אשתו הרבנית - אמר רבי אברהם מטשכנוב על ארבעת בניו הקדושים: "מוכנה לך בגן עדן כורסה בת ארבע רגליים..."]. הצטיין בפשטות ובטוב לב. נחבא אל הכלים וסגור בד' אמות של הלכה. מגדולי חסידיו הרב הקדוש מקוצק ובעל חידושי הרי"ם מגור.

כיהן ברבנות נאשלק, טשעכנוב ויעזוב. בשבע השנים האחרונות לחיי אביו ה"זכותא דאברהם", קשה היה לאביו הקדוש לשאת את משא העם כאדמו"ר, יחד עם משא הרבנות. התפטר רבי אברהם מהרבנות, וקרא אליו את בנו-חביבו רבי יעקב לכהן על מקומו כאב"ד טשכנוב. [משום כבוד אביו נקרא רבי יעקב בתואר סגן הרב]. לאחר פטירת אביו עבר לכהן כאב"ד ואדמו"ר בעיר ייעזוב (הסמוכה ללודז'). וקיבל את מרותו של אחיו הגדול רבי זאב וואלף מסטריקוב, שניהל את חצרו בדרכי קוצק - דרך החריפות וההבנה. לאחר פטירת אחיו מסטריקוב התחיל רבי יעקב לכהן באדמו"רות ביעזוב, על שמה נודע עד היום כ"ר יעקלי ייעזאווער" [רבי יעקב מיעזוב].

בשנת תר"ץ נסע לראשונה לארץ ישראל, ובשנת תרנ"ג עלה שוב

158c

158. Tziyun L'Nefesh Chaya – Pesachim – Zhovkva, 1825 – Copy of Rebbe Yehoshua of Ostrów - With Lengthy Scholarly Notes

Tziyun L'Nefesh Chaya, novellae on Tractate Pesachim, by R. Yechezkel HaLevi Segal Landau Rabbi of Prague. Zhovkva, [1825].

The title page bears stamps of Rebbe "Yehoshua son of R. Shlomo Leib" of Ostrów (Ostrów Mazowiecka). Ownership inscriptions and pen trials appear on the endpapers.

The book contains ten scholarly handwritten notes, most particularly lengthy. Some contain difficulties and objections to the words of the author. For instance: "He overlooked the Yerushalmi... and it is perplexing that the great author could overlook this" (p. 40a); "This is a mistake..." (p. 9a of the second pagination); "He overlooked the Yerushalmi in that place... and it is surprising that he didn't see it" (p.

159. Hadrat Melech – Copy of Rebbe Yaakov Landau of Jeżów-Ciechanów – Handwritten Kabbalistic Notes

Hadrat Melech, kabbalistic commentary on the Zohar, by the Kabbalist R. Shalom Buzaglo. Amsterdam, [1766]. First edition of an important kabbalistic book, from the Beit Midrash of a renowned group of kabbalists in Morocco, Chachmei HaMa'arav, who exchanged correspondence about kabbalistic matters with the Rashash.

Ownership stamps of R. "Yaakov son of R. A. Landau". Dozens of handwritten notes, sources and corrections. More than ten long notes with deep kabbalistic content [apparently, in the handwriting of R. Yaakov Landau of Jeżów-Ciechanów].

R. Yaakov Landau of Jeżów-Ciechanów (1834-1894), youngest son of R. Avraham Landau of Ciechanów (1784-1875), displayed special aptitude and refinement from a young age. His father loved him dearly and always referred to him as a Torah genius. [Rebbe Avraham had four sons and would praise each for his special attributes: Rabbi Ze'ev Wolf for his wisdom, Rabbi Dov Berish for his piety, Rabbi Refael, a perfect tsaddik and Rabbi Yaakov an illui (Torah genius). Eulogizing his wife the Rebbetzin, R. Avraham of Ciechanów referred to his four sons and said: "In Gan Eden, a chair of four legs is awaiting you..."]. R. Yaakov was exceptional in his simplicity and good heart. He was humble and wrapped in the world of Torah study. A prominent Chassid of the Kotzker Rebbe and of the author of Chiddushei HaRim of Ger.

Served in the Nasielsk, Ciechanów and Jeżów rabbinates. In the last seven years in his lifetime, his father, the Zechuta D'Avraham, found the burden of leading his Chassidim together with his rabbinical duties in the rabbinate too heavy, leading to his resignation from the rabbinate, and he summoned his beloved son R. Yaakov to succeed him as Rabbi of Ciechanów. [Out of respect for his father, R. Yaakov was called the Rabbi's deputy]. After his father's death, he moved to officiate as Rabbi and Rebbe in the city of Jeżów (near Lodz) and accepted the authority of his eldest brother, R. Ze'ev Wolf of Stryków, who led his court after the Kotzk path. After the death of his brother R. Ze'ev Wolf, Rabbi Yaakov began his tenure as Rebbe in Jeżów and until today is known as "R' Yankele Jezower" [Rebbe Yaakov of Jeżów].

In 1890, he first traveled to Eretz Israel and in 1893, again moved to Jerusalem to settle, but due to family circumstances returned to Poland. He died there in Tevet 1894 and was buried in the burial site of the Ciechanów rebbes in the Warsaw cemetery.

[4], 116 leaves. 19.5 cm. Good condition, stains and slight wear, detached and stained title page. Old worn binding.

Opening price: \$1000

159b

160. Rambam – Long Handwritten Glosses of Rebbe Menachem Mendel of Visheve

Mishnah Torah of the Rambam, with all the commentaries, Part 1, Mada, Ahava and Zemanim. Vilna: Rozenkrants and Shrifztzetter, 1900.

Early ownership stamps of Rabbi "Menachem Mendel of Vyzhnytsya". Marginalia in Sefer Zemanim Hilchot Shabbat containing about twenty scholarly glosses in his own handwriting. Some glosses end with the words "and it is a mitzvah to answer".

R. Menachem Mendel Hagar of Visheve (1885-1941, Encyclopedia L'Chassidut, Vol. 3, pp. 95-96), son of the "Ahavat Yisrael" of Vizhnitz, was appointed Rabbi of Vizhnitz in 1908. From 1921, he served as Rabbi of Oyber Visheve and established the Beit Yisrael Yeshiva in the city. After his father's death in 1936, he succeeded him as rebbe. A leader in Agudat Yisrael and member of Mo'etzet Gedolei HaTorah. His Torah teachings

were printed in the She'erit Menachem series on the Torah, on the Festivals and books of responsa. The novellae contained in these glosses have not been printed.

[5], 4-16, 148; 184; 170; 28; [2], 171-446 pages. 32.5 cm. Brittle paper. Good-fair condition. Wear and tears. Contemporary leather binding, with gilt ornamentation. Tears to spine.

Opening price: \$300

160b

גדולי התורה. תורתו נדפסה בסדרת הספרים "שארית מנחם", על התורה, מועדים ושו"ת. החידושים שבהגהות שלפנינו לא נדפסו.

[5], 4-16, 148; 184; 170; 28; [2], 171-446 עמ'. 32.5 ס"מ. נייר יבש. מצב טוב-בינוני. קרעים ובלאי. כריכת עור מקורית, עם עיטורים מוזהבים. קרעים בשדרת הכריכה.

פתיחה: \$300

160. רמב"ם - הגהות ארוכות בכתב ידו של האדמו"ר רבי מנחם מנדל מווישווא

ספר משנה תורה להרמב"ם, עם כל המפרשים, חלק א', מדע אהבה וזמנים. ווילנא, תר"ס 1900. דפוס ראזענקראן-שריפטזעטצער.

חותמות בעלות מוקדמות של רבי "מנחם מענדיל בה"צ שליט"א מוויזניצא". בשולי הלכות שבת בספר זמנים, נכתבו כעשרים הגהות למדניות בכתב-יד-קדשו. כמה מן ההגהות מסתיימות במילים "ומצוה ליישב".

האדמו"ר מווישווא, הגאון הקדוש רבי מנחם מנדל הגר (תרמ"ה-תש"א, אנצ'י לחסידות, ג, עמ' צה-צו), בנו של ה"אהבת ישראל" מוויזניץ. משנת תרס"ח כיהן כאב"ד העיר וויזניץ. משנת תרפ"א אב"ד ווישווא (אויבער-ווישווא), בה הקים את ישיבת "בית ישראל". לאחר פטירת אביו בשנת תרצ"ו החל לכהן באדמו"רות. מראשי "אגודת ישראל" וחבר "מועצת

160a

161. Two Kabbalistic Books – Copies of the Rebbe of Husiatyn and the Rebbe of Chortkov

Two Kabbalistic books, copies bearing owners' stamps of Rebbes of the Ruzhin dynasty in Tel-Aviv, the Rebbe of Husiatyn and the Rebbe of Chortkov (Chortkiv):

1. Meorot Natan, alphabetical arrangement of Kabbalistic concepts, by R. Meir Poppers. Frankfurt am Main, 1709. First edition.

Stamp (faded) of Rebbe "Shlomo Friedman of Ch[ortkov]".

[12], 88 leaves. 18.5 cm. Darkened paper. Good-fair condition. Stains. Minor worming. Leaves trimmed on border of the page-headings. Old binding.

2. Sodei Razya, kabbalistic teachings, by R. Elazar of Worms, with the Razei Olam essay, by Rebbe Yekutiel Aryeh Kamelhar. Biłgoraj, 1936.

The title page contains stamps of "Otzar HaSefarim" (Library) of Rebbe Yisrael Friedman of Husiatyn. Some text underlined and marked.

[5], 10, 2, [1], 60 pages. 24 cm. Dry and brittle paper. Good condition. Many marks in pencil and ink, in the margins and body of text. Old binding.

Rebbe Yisrael Friedman of Husiatyn (1858-1949, Encyclopedia L'Chassidut II, pp. 561-562) was considered the elder of the Rebbes of Ruzhin. Named after his paternal grandfather, founder of the dynasty, R. Yisrael of Ruzhin, he was the last Rebbe from the generation of the latter's grandsons. In 1894, he succeeded his father Rebbe Mordechai Shraga as Rebbe of Husiatyn, and thousands of his father's Chassidim became his followers. In his later years, he

161

immigrated to Eretz Israel, settling and establishing his court in Tel-Aviv.

Rebbe Shlomo Friedman of Chortkov (1894-1958, Encyclopedia of Chassidut III, p. 713), author of Divrei Shlomo, was the son of Rebbe Nachum Mordechai of Chortkov and son-in-law of Rebbe Yisrael Friedman of Sadigura. He succeeded his father as Rebbe in Tel-Aviv, 1946, and was the last Rebbe of the Chortkov dynasty.

Opening price: \$800

161. שני ספרי קבלה - עותקים מיוחסים של אדמו"רי הוסיאטין וטשורטקוב

שני ספרי קבלה, עותקים מיוחסים עם חותמות בעלות של זקני אדמו"רי בית רוזין בתל אביב. האדמו"ר מהוסיאטין והאדמו"ר מטשורטקוב:

1. ספר מאורות נתן, ביאור מילים בסדר האלף בית על פי הקבלה, מאת רבי מאיר פופרש. פרנקפורט דמיין, ת"ס"ט [1709]. מהדורה ראשונה.

חותמת (מטושטשת) של האדמו"ר רבי "שלמה פרידמן מטשורטקוב".

[12], פח דף. 18.5 ס"מ. נייר כהה. מצב טוב-בינוני. כתמים. נקבי עש בודדים. חיתוך דפים על גבול כותרות העמודים. כריכה ישנה.

2. ספר סודי רזי"א, דברי קבלה, מאת רבי אלעזר מגרמיזא, עם מאמר רזי עולם, מאת האדמו"ר רבי יקותיאל אריה קמלהר. בילגורייא, תרצ"ו [1936].

בשער הספר חותמות "אוצר הספרים" של האדמו"ר רבי ישראל פרידמן מהוסיאטין. בדפי הספר קוי-הדגשות וסימונים שונים.

[5], י, ב, [1], ס עמל. 24 ס"מ. נייר יבש ושביר. מצב טוב. סימונים רבים בעפרון ובדיו, בשוליים ובגוף הטקסט. כריכה ישנה.

האדמו"ר מהוסיאטין רבי ישראל פרידמן (תרי"ח-תש"ט, אנצ' לחסידות ב', עמ' תקסא-תקסב), זקן אדמו"רי בית רוזין, והאדמו"ר האחרון מהדור של נכדי רבי ישראל מרוזין. נקרא על שם סבו (אבי-אביו) מייסד השושלת רבי ישראל מרוזין. בשנת

תרנ"ד נתמנה אחר אביו האדמו"ר רבי מרדכי שרגא לאדמו"ר בעיר הוסיאטין, ואלפי חסידי אביו קבלו את מרותו. בערוב ימיו עלה ארצה, התיישב בתל אביב ובה קבע את חצרו.

האדמו"ר מטשורטקוב רבי שלמה פרידמן (תרנ"ד-תשי"ט, 1894-1958. אנצ' לחסידות, ג, עמ' תשיג), בעל "דברי שלמה". בנו של האדמו"ר רבי נחום מרדכי מטשורטקוב, וחתנו של האדמו"ר רבי ישראל פרידמן מסדיגורה. הוכתר לאדמו"ר בתל אביב בשנת

תש"ו, על מקום אביו. האדמו"ר האחרון לשושלת אדמו"רי טשורטקוב.

פתיחה: \$800

162b

162a

162. ספר שבת מוסר - למברג, תרכ"ב - העותק של האדמו"ר רבי אהרן רוקח מבעלזא

ספר שבת מוסר, חלקים א-ב, מאת רבי אליהו הכהן מאיזמיר, עם תרגום ליידיש. [למברג, תרכ"ב 1862].
העותק של האדמו"ר רבי אהרן רוקח מבעלזא. בדף השער חותמתו (חתוכה בחלקה): "אהרן רוקח...". בדף המגן הקדמי חותמתו: "הקטן אהרן רוקח בן הרב [מ]בעלזא שליט"א".
עפ"י עדות אחיו רבי מרדכי מבילגורייא, קיבל האדמו"ר הקדוש רבי אהרן מבעלזא הוראה מסבו, האדמו"ר הקדוש רבי יהושע מבעלזא, ללמוד כל יום בספר 'שבת מוסר' (רבן של ישראל, ירושלים, תשס"ז, עמ' 10). במקור אחר מסופר כי בצעירותו, טרם הוכתר לאדמו"ר, נהג רבי אהרן ללמוד בכל ערב שבת, בקול ובהתלהבות גדולה, בספר 'שבת מוסר' בסופו, בפרק נב, בו מסופר באריכות המעשה עם אברהם אבינו ששיבר את פסלי נמרוד, ועל השלכתו לכבשן האש (סימן טוב, ירושלים, תשס"א, עמ' ריד).
האדמו"ר הקדוש רבי אהרן רוקח מבעלזא (תר"מ-תשי"ז), איש מופת נערץ, שנודע בהנהגתו בקודש, עד שכונה בפי העם "אהרן קדוש השם". מגדולי האדמו"רים מנהיגי היהדות באירופה לפני השואה, וממקימי עולם החסידות בדור שלאחר השואה. בנו של האדמו"ר רבי יששכר דוב (המהרי"ד) מבעלזא ונכדו של האדמו"ר רבי יהושע מבעלזא. מילדותו נודע בקדושתו הרבה ועמלו בתורה ובחסידות, מתוך פרישות מופלגת במיעוט אכילה ומיעוט שינה. נודע כסגורם של ישראל וכאיש מופת פלאי הצופה ברוח הקודש, ומעודד בברכותיו את רבבות אלפי ישראל, אשר נהרו לביתו בבקשת ברכות, עצות וישועות.
בשנת תרפ"ז הוכתר כאדמו"ר לחסידות בעלזא, מנהיג לאלפי חסידים, ואחד מגדולי המנהיגים של היהדות החרדית במזרח אירופה. בשנות השואה נרדף ע"י הנאצים שחיפשו אחריו בתור אחד ממנהיגי היהדות העולמית. חסידי העלימה והבריחה, כשהוא נס על נפשו בבריחה מגטו לגטו, עד שבניסוי ניסים הוברח לבודפשט שבהונגריה, שם שהה תקופה קצרה, ומשדרשו הנאצים את הסגרתו, הוברח לארץ ישראל במסע נדודים מפרך, דרך רומניה, בולגריה, יוון, טורקיה וסוריה. הגיע לארץ ישראל בודד ויחידי מכל משפחתו, בניו ונכדיו אשר נשארו בגיא ההריגה ונרצחו ע"י הנאצים, הי"ד. בכל מהלך בריחתו נתלווה אליו אחיו הצעיר הגאון הקדוש רבי מרדכי רוקח הרב מבילגורייא (אשר איבד אף הוא את כל בני משפחתו בשואה, הי"ד, ונותר ממנו לפליטה בנו האדמו"ר מבעלזא רבי יששכר דוב שליט"א, אשר נולד לו מזיווג השני בארץ ישראל). עם בואו לארץ ישראל קבע האדמו"ר רבי אהרן רוקח את מושבו בתל אביב, שם פעל לעודד את פליטי החרב, והקים יחד עם אחיו הרב מבילגורייא את מוסדות חסידות בעלזא בארץ ישראל ובחו"ל - בתל אביב, ירושלים, בני ברק ומקומות אחרים.
[1] צו; מד, מט-פח, צג-צו, צט קד, צט דף. חסר דף השער של חלק ב'. 24.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. דף השער חסר בחציו התחתון, עם פגיעה בטקסט ובחותמת שעל גבי השער, משוקם בהדבקת נייר. כתמים ובלאי. כריכת עור עתיקה מעוטרת בעיטורים מוזהבים, משוקמת.

פתיחה: \$2000

163a

163. ספר תהלים - פשעמישל, תרפ"ז - חותמת רבי אפרים מרדכי שמרלר נין האדמו"ר רבי מאיר מפרימישלאן - תיעוד בכתב-יד על י"ז מזמורי תהלים הנאמרים בציונו של רבי מאיר מפרימישלאן

ספר תהלים עם מעמדות. פשעמישל, תרפ"ז 1927.

בדף השער חותמת: "אפרים מרדכי שמערלער".

בסוף ספר התהלים, בעמ' 78, רשימה בכתב-יד, בכתיבת סת"ם: "זה מזמורי תהלים הנרשמים שאומרים על ציון של אבי זקיני הרב הצדיק הקדוש ר' מאיר זללה" מפרימישלאן, ט', י"ט, כ"ד, כ"ז, כ"ט, ל', ל"ג, מ"א, מ"ד, מ"ט, ס"ז, ע"ד, ע"ה, ק"ב, ק"ד, ק"ז, יושב בטרנר".

רבי אפרים מרדכי שמרלר היה נכדו של האדמו"ר רבי חיים אברהם ממיקוליב, חתנו וממלא מקומו של האדמו"ר רבי מאיר מפרימישלאן.

לפנינו תיעוד, שאינו ידוע ממקום אחר, על מנהג אמירת מזמורי תהלים, לפי סדר

מסוים, שנהגו לומר על ציונו של רבי מאיר מפרימישלאן (בספר אספקלריה המאירה, מאת הרב מרדכי גרליץ, חלק ב עמ' תקנב, הובא מנהג זה עפ"י הרישום בספר שלפנינו).

חתימות ורישומי בעלות נוספים בדף השער ובדפי המגן הקדמיים: "יעקב ישראל שמערלער, שכ' בית-ישראל, ירושלים, ארץ-ישראל"; "זה התהלים נתן הנפטר מרדכי צבי שמרלר לאלי שמרלר הי"ו"; "זה התהלים שייך להבחור אלי שמערליר" [הבחור אלי שמערליר] הוא רבי אליהו שמואל שמרלר ראש ישיבת צאנו-קלויזנבורג בנתניה, תלמידו המובהק ויד ימינו של האדמו"ר רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם מקלויזנבורג. אביו רבי יעקב ישראל שמרלר (תרמ"ב-תש"י) היה מחשובי חסידי צאנו בצפת].

מ; כ דף. 21.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי. כריכה דהויה. שדרת עור קרועה בקצוותיה.

תפוחה: \$500

162. Shevet Mussar – Lemberg, 1862 – Copy of Rebbe Aharon Rokeach of Belz

Shevet Mussar, parts I-II, by R. Eliyahu HaKohen of Izmir, with Yiddish translation. [Lemberg (Lviv), 1862].

Copy of Rebbe Aharon Rokeach of Belz. His stamp (partially missing) appears on the title page: "Aharon Rokeach...". The front endpaper contains a stamp: "Aharon Rokeach son of the Rav [of] Belz".

His brother, R. Mordechai of Bilgoraj, testifies that Rebbe Aharon of Belz was instructed by their father, Rebbe Yehoshua of Belz, to learn from the book Shevet Mussar every day (Raban Shel Yisrael, Jerusalem, 2007, p. 10).

Another source relates that in his youth, before he was appointed Rebbe, R. Aharon would learn every Shabbat eve, aloud and with great enthusiasm, the end of Shevet Mussar, chapter 52, which recounts at length the episode of our forefather Avraham breaking Nimrod's idols, and his being thrown into the furnace (Siman Tov, Jerusalem, 2001, p. 214).

Rebbe Aharon Rokeach of Belz (1880-1957) was renowned as a holy man and miracle worker, earning the epithet "Aharon, G-d's holy one". A foremost Rebbe and leader of European Jewry before the Holocaust, he also rebuilt Torah and Chassidut after the war. He was the son of Rebbe Yissachar Dov of Belz (the Maharid) and grandson of Rebbe Yehoshua of Belz. From a young age, he was known for his great holiness and toil in Torah and Chassidic works, together with his outstanding asceticism. He earned the reputation of an advocate of the Jewish people and a wonder-worker benefiting from Divine Inspiration, and thousands flocked his court to seek his blessings, advice and salvation.

Rebbe Aharon was crowned Rebbe of the Belz Chassidut in 1927 and became one of the foremost leaders of Eastern European Jewry. As such, he was especially targeted by the Nazis during the Holocaust. His followers smuggled him from ghetto to ghetto, until he miraculously managed to escape to Budapest, Hungary, where he remained for a short period, until the Nazis demanded his extradition. From there he made his way to Eretz Israel on a difficult journey that spanned Romania, Bulgaria, Greece, Turkey and Syria. His wife, children, grandchildren and entire extended family were killed by the Nazis, and he arrived in Eretz Israel accompanied only by his brother, R. Mordechai of Bilgoraj (who also lost his entire family, his only remnant being his son, R. Yissachar Dov, current Belzer Rebbe, born of his second marriage in Eretz Israel). Rebbe Aharon of Belz settled in Tel Aviv and worked together with his brother R. Mordechai of Bilgoraj, on re-establishing institutions of the Belz Chassidut in Eretz Israel and around the world - in Tel-Aviv, Jerusalem, Bnei Brak and other places.

[1], 96; 44, 49-88, 93-96, 93-104, 99 leaves. Lacking the title page of part II. 24.5 cm. Good-fair condition. Title page lacking lower part, with loss to the text and stamp, repaired with paper. Stains and wear. Early leather binding, with gilt ornaments, restored.

Opening price: \$2000

164. אוסף ספרי חסידות - מספריית משפחת שמרלר, צאצאי האדמו"ר רבי מאיר מפרימשלאן - חתימות וחתימות

אוסף ספרים, רובם ספרי חסידות, שהיו שייכים למשפחת שמרלר - צאצאי האדמו"ר רבי מאיר מפרימשלאן וה'נועם אלימלך'; עם רישומים, חתימות וחתימות.
 1-2. ספר נועם אלימלך, מאת רבי אלימלך מליזענסק. וורשא, [שנות הת"ר]. כרוך עם: ספר סידורו של שבת, חלק ראשון ושני, מאת רבי חיים טירר מטשטרנוביץ. וורשא, [שנות הת"ר].
 3-8. ספר פאר יצחק, תולדות האדמו"ר רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב, מאת רבי מיכאל בראוור. לבוב, [תרפ"ח 1928]. מהדורה ראשונה.

- כרוך עם הספרים:
- ספר שלשה עדרי צאן, סיפורי מעשיות על האדמו"רים רבי שלמה מקראשנוב, רבי בעריש מאושפיצין ורבי אריה ליבוש אב"ד וישניצא, מאת תלמידים רבי מנחם מנלי סופר. בסוף הספר נדפסו מכתבים מאת האדמו"רים רבי מנחם מגדל מרימנוב ותלמידו רבי יחזקאל פנט בעל ה"מראה יחזקאל". פיטרקוב, תר"צ [1930].
 - ספר זכות ישראל - עשר עטרות, סיפורים וחיידושי תורה מעשרה אדמו"רים מגדולי החסידות, מאת רבי ישראל ברגר אב"ד בוקרשט. פיטרקוב, [תרפ"ח 1920, בערך].
 - ספר הלולא דצדיקא, "רשימת ימות ושנות הסתלקות גאוני וצדיקי עולם... עם ליקוטי דינים ומנהגים להמשטח על קברי צדיקים, ותפלה שתקן... מוהר"ר משה טייטעלבוים זצ"ל, ועם מאמר ההשתתחות... מוהר"ר דוב בער... מלובאוויטש...". מאת רבי ראובן מרגליות. לבוב, תרפ"ט [1929]. מהדורה ראשונה. חסרים שני דפים אחרונים.
 - ספר בוצינא דנהורא, סיפורים ודברי חסידות, מאת רבי ברוך ממויב"ח. ברדיוב, תרפ"ה 1925.
 - ספר מרגניתא דר' מאיר, מאמרי חסידות על פרשיות התורה, מאת רבי מאיר מפרימשלאן. לבוב, תרפ"ז [1926]. מהדורה ראשונה.
 - 9-11. ספר זכות ישראל - עשר קדושות, סיפורים וחיידושי תורה מעשרה אדמו"רים מגדולי החסידות, [פיטרקוב? תר"ע 1910, בערך]. דף השער ודף נוסף באמצע חסר.
- כרוך עם הספרים:
- ספר זכות ישראל - עשר אורות, סיפורים וחיידושי תורה מעשרה אדמו"רים מגדולי החסידות. פיטרקוב, [תרס"ז] 1907. מהדורה ראשונה. חסר דף אחרון.
 - ספר זכות ישראל - עשר צחצחות, סיפורים וחיידושי תורה מעשרה אדמו"רים מגדולי החסידות, מאת רבי ישראל ברגר אב"ד בוקרשט. פיטרקוב תרס"ט 1909. מהדורה ראשונה.
 - 12. חומש בראשית, עם תרגום, פירוש רש"י ופירוש אור החיים, עם תפילות שבת. [וינה-ניו יורק], תרפ"ג [1923].
- בדף המגן הקדמי הקדשה מאת רבי חיים צבי אייזנברג לגיסו רבי אליהו שמואל שמרלר, לרגל הכנסו למצוות.
 13-16. ספר חק לישראל, שמות-דברים. פיעטרקוב, תרפ"ב [1922]. ארבעה כרכים. בשערים הראשונים: "תרע"ב". חסרים כ-17 דפים באמצע בחומש במדבר (ודף השער הראשון).
 בכל הספרים, בדפי השער, דפי המגן ומקומות אחרים, חתימות וחתימות של בני משפחת שמרלר: "אפרים מרדכי שמערלער", "יעקב ישראל שמערלער בהר"ר משה מאיר ז"ל מעה"ק צפת ת"ו, נכד הה"צ ה' ר' מאיר זצ"ל מפרימשלאן ומיקאלאיוב וכדוה"צ ה'ק' בעהמח"ס נועם אלימלך זצ"ל", "אלי' שמואל שמערלער".
 בסוף כרכי 'חק לישראל', חלקים יקרא ובמדבר, רישומי לידות של ולדי רבי יעקב ישראל שמרלר, בכתב-ידו. רבי יעקב ישראל שמרלר (תרמ"ב-תש"ז), ורבי אפרים מרדכי שמרלר, היו נכדיו של האדמו"ר רבי חיים אברהם ממיקולייב, חתנו וממלא מקומו של האדמו"ר רבי מאיר מפרימשלאן. רבי יעקב ישראל היה מחשובי חסידי צאנו בירושלים.
 בנו, רבי אליהו שמואל שמרלר ראש ישיבת צאנו-קלויזנבורג בנתניה, תלמידו המובהק ויד ימינו של האדמו"ר רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם מקלויזנבורג. מחברם של סדרת הספרים דברי אליהו על מסכתות הש"ס.
 16 ספרים ב-8 כרכים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$300

163. Tehillim – Przemysl, 1927 – Stamp of Rabbi Efraim Mordechai Schmerler, Great-grandson of Rabbi Meir of Premishlan – Handwritten Record of the Seventeen Psalms Recited at the Gravesite of R. Meir of Premishlan

Tehillim with Maamadot. Przemysl, 1927.

Stamp on the title page: "Efraim Mordechai Schmerler".

At the end of the Tehillim, on page 78, handwritten list, in Stam script: "These Psalms are said at the gravesite of my grandfather the holy R. Meir of Premishlan, 9, 19, 24, 27, 29, 30, 33, 41, 44, 49, 67, 74, 75, 102, 104, 107, Yoshev BeSeter".

R. Efraim Mordechai Schmerler

163b

was the grandson of Rebbe Chaim Avraham of Mykolaiv, who was the son-in-law and successor of Rebbe Meir of Premishlan (Peremyshliany).

This inscription is a documentation, not known from other sources, of the custom of reciting various Psalms, in a specific order, at the gravesite of R. Meir of Premishlan (in Aspaklaria HaMe'ira, by R. Mordechai Gerlter, Part II, p. 552, this practice is reported based on the inscription here).

Additional signatures and ownership inscriptions on the title page, front endpaper and flyleaf: "Yaakov Yisrael Schmerler, Beit Yisrael neighborhood, Jerusalem, Eretz Israel"; "This Tehillim was given by the deceased Mordechai Tzvi Schmerler to Eli Schmerler"; "This Tehillim belongs to the Bachur Eli Schmerler" ("HaBachur Eli Schmerler" is R. Eliyahu Shmuel Schmerler, dean of the Sanz-Klausenberg yeshiva in Netanya, close disciple and attendant of Rebbe Yekutiel Yehuda Halberstam of Klausenberg. His father R. Yaakov Yisrael Schmerler, 1882-1950, was one of the notable Sanz Chassidim in Safed).
 40; 20 leaves. 21.5 cm. Good condition. Stains and wear. Faded binding. Leather spine, with tears to its ends.

Opening price: \$500

164. Collection of Chassidic Books – From the Library of the Shmerler Family, Descendants of Rebbe Meir of Premishlan – Signatures and Stamps

Collection of books, mostly Chassidic, which belonged to the Shmerler family, descendants of Rebbe Meir of Premishlan and the Noam Elimelech; with inscriptions, signatures and stamps.

1-2. Noam Elimelech, by R. Elimelech of Lizhensk. Warsaw, [19th century]. Bound with Sidduro shel Shabbat Parts 1-2, by R. Chaim Tirer of Chernivtsi. Warsaw, [19th century].

3-8. Pe'er Yitzchak, history of Rebbe Yitzchak Isaac of Zhydachiv, by R. Michael Braver. Lvov, [1928]. First edition.

Bound with:

- Shlosa Edrei Tzon, Chassidic tales of R. Shlomo of Crăciunești (Kretsnif), R. Berish of Oświęcim and R. Aryeh Leibush Rabbi of Vyzhnytsya (Vizhnitz), by their disciple R. Menachem Menli Sofer. Letters by R. Menachem Mendel of Rymanów and his disciple R. Yechezkel Panet author of Mareh Yechezkel are printed at the end of the book. Pyetrykaw, 1930.

- Zechut Yisrael - Eser Atarot, tales and Torah novellae of ten prominent Chassidic Rebbes, by R. Yisrael Berger, Rabbi of Bucharest. Pyetrykaw [c. 1920].

- Hillula D'Tsaddikaya, "List of the dates of the death of Torah scholars and tsaddikim...with laws and customs for those who visit the graves of tsaddikim, and the prayer composed by...R. Moshe Teitelbaum and with the essay...by R. Dov Ber...of Lubavitch...", by R. Reuven Margaliot. Lvov, 1929. First edition. Lacking last two leaves.

- Botzina D'Nehorah, Chassidic stories and teachings, by R. Baruch of Medzhybizh. Bardejov, 1925.

- Margenita D'Rabbi Meir, Chassidic compositions on the Torah, by R. Meir of Premishlan. Lvov, 1926. First edition.

9-11. Zechut Yisrael - Eser Kedushot, tales and Torah novellae of ten prominent Chassidic Rebbes, [Pyetrykaw? c. 1910]. Lacking title page and one middle leaf.

Bound with:

- Zechut Yisrael - Eser Orot, tales and Torah novellae of ten prominent Chassidic Rebbes. Pyetrykaw, 1907. First edition. Lacking last leaf.

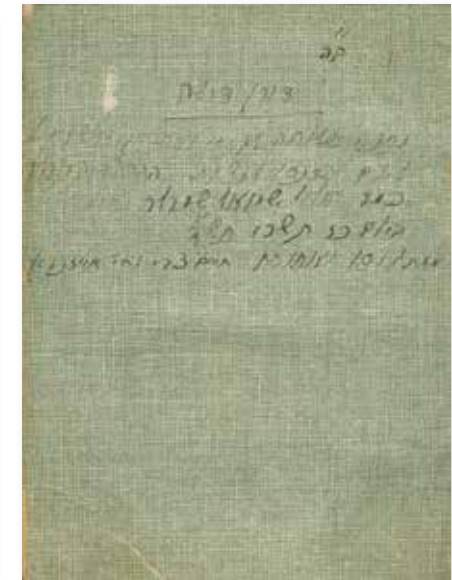
- Zechut Yisrael - Eser Tsachtsachot, tales and Torah novellae of ten prominent Chassidic Rebbes, by R. Yisrael Berger, Rabbi of Bucharest. Pyetrykaw 1909. First edition.

12. Chumash Bereshit, with Targum, Rashi and Or HaChaim commentaries, with Shabbat prayers. [Vienna-New York], 1923.

Dedication on front flyleaf by R. Chaim Zvi Eisenbach to his brother-in-law R. Eliyahu Shmuel Shmerler, in honor of his bar-mitzvah.

164b

164a

13-16. Chok L'Yisrael, Shemot-Devarim. Pyetrykaw, 1922. Four volumes. On first title pages: 1812. Lacking 17 leaves in the middle of Chumash Bamidbar (and the first title page).

The title pages, endpapers and other leaves of all the volumes bear signatures and stamps of members of the Shmerler family: "Efraim Mordechai Shmerler"; "Yaakov Yisrael Shmerler son of R. Moshe Meir of Safed, grandson of R. Meir of Premishlan and Mykolaiv, grandson of the author of Noam Elimelech"; "Eliyahu Shmuel Shmerler".

At the end of Chok L'Yisrael, volumes Vayikra and Bamidbar, are lists of the births of the children of R. Yaakov Yisrael Shmerler in his handwriting.

R. Yaakov Yisrael Shmerler (1882-1950) and R. Efraim Mordechai Shmerler were grandsons of R. Chaim Avraham of Mykolaiv, son-in-law and successor of R. Meir of Premishlan. R. Yaakov Yisrael was a prominent Sanz Chassid in Jerusalem.

His son, R. Eliyahu Shmuel Shmerler is head of the Sanz-Klausenberg Yeshiva in Netanya, close disciple and assistant of R. Yekutiel Yehuda Halberstam of Klausenberg. Author of the Divrei Eliyahu series on Talmudic tractates.

16 books in 8 volumes. Size and condition vary.

Opening price: \$300

166a

166. זהר קאפוטס - ספר שמות - העותק של המגיד מקוזניץ, עם חתימת יד קדשו - עם חתימת רבי יעקב דוד מראדושיץ

ספר זהר הקדוש על התורה מהתנא האלהי רבי שמעון בן יוחאי, חלק שני - ספר שמות. קאפוטס, [תק"ע].

העותק של המגיד הקדוש מקוזניץ, החותם בחתימת יד קדשו בדף האחרון של הספר (תחת הקלופון), בשמו הפרטי: "ישראל".

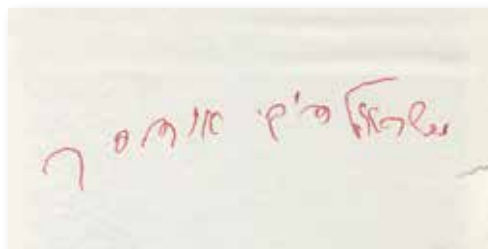
בדף הכריכה הקדמי חתימת "יעקב דוד במו"ה ישראל יצחק זלה"ה" - חתימת ידו של האדמו"ר רבי יעקב דוד מראדושיץ, בנו של רבי ישראל יצחק מראדושיץ ונכדו של רבי ישכר דוב בער מראדושיץ. כידוע, היו צדיקי בית ראדושיץ קשורים בקשר אמיץ עם המגיד מקוזניץ ועם נכדו השרף ממוגלניצא.

המגיד הקדוש מקוזניץ - הצדיק רבי ישראל הופשטיין (תצ"ז-תקע"ה, אנצ' לחסידות ב', עמ' תקמב-תקמח), מגדולי האדמו"רים ומפיצי החסידות בפולין. נולד בעיר אפטא ועל פי המסורת החסידית נקרא "ישראל" על-פי הוראתו של הבעש"ט, שצוה לקראו בשמו ואמר כי "כל הפמליא של מעלה השתתפה עמו בשמחתו". מנעוריו נודע כגאון וגדול בתורה. לאחר נישואיו התקרב אל רבי שמלקא מניקלשבורג, שביהן אז כרב בריטשוואהל, ובעידודו נסע אל המגיד ממעזריטש, שסמך עליו להגיה עבורו ספרי וסידורי קבלה (אמרו עליו כי למד שמונה מאות ספרי קבלה בטרם בואו אל המגיד ממזריטש). לאחר פטירתו של המגיד, קיבל את הנהגתו של רבי אלימלך מליז'ענסק והיה נחשב לאחד מראשי תלמידיו, עד שאמרו עליו כי ירש מרבי אלימלך מליז'ענסק את "כח הלב". בשנת תקכ"ה התחיל לכהן כ"מגיד מישירים" בעיר קוזניץ שבמרכז-פולין, והחל משנת תקמ"ו החלו אלפי חסידים לנהור לפתחו, עד שנחשב לאחד מהאדמו"רים החשובים בפולין בכללה. מתלמידיו, האדמו"רים הידועים: נכדו רבי חיים מאיר יחיאל "השרף ממוגלניצא"; רבי יעקב צבי יאליש מדינוב בעל "מלוא הרועים"; רבי רבי ישעיה מושקט מפראגא; רבי איתמר וולגלנטר, בעל "משמרת איתמר"; רבי יחזקאל מקומיר; רבי ישכר דוב בער מראדושיץ; ורבי יצחק מאיר אלטר, בעל "חידושי הרי"מ", שנתגדל בביתו.

קמ, קמה-קפ דף (חסרים דפים קמא-קמד). 21 ס"מ. מצב טוב. נדפס בחלקו על נייר תכלכל. כתמים. בלאי וקרעים במספר דפים. כריכת עור מקורית, עם קרעים ופגמים ועם חסרון בשדרה.

נכתב עפ"י חוות דעת [מצורפת] מאת הרב יצחק ישעי ווייס.

פתיחה: \$8000

165b

165. Sipurei Maasiot – Signature of R. Yisrael Dov Odesser, Baal HaPetek

Sipurei Maasiot, by R. Nachman of Breslov. [New edition. Year and place of printing not indicated]. "Printed with the efforts of R. Yisrael Dov Odesser".

A signature appears on the front endpaper: "Yisrael Dov Odesser" - the handwritten signature of the renowned "Saba" R. Yisrael Dov (Ber) Odesser (1886-1994), a native of Safed from a family of Karlin Chassidim. In his youth, he was attracted to Breslov Chassidism and became the disciple of R. Yisrael Karduner and other rabbis, elders of Breslov Chassidism. He became famous in his old age due to the mysterious note containing the sentence "Na Nach Nachma Nachman MeUman", and is known amongst his followers as Baal HaPetek. [6], 151 pages. 21 cm. Good condition. Several stains.

Opening price: \$500

165a

165. ספר סיפורי מעשיות - חתימת רבי ישראל דב אודסר "בעל הפתק"

ספר סיפורי מעשיות, לרבי נחמן מברסלב. [מהדורה חדשה. ללא שנה ומקום הדפסה]. "נדפס בהשתדלות ר' ישראל דב אודסר".

חתימה בבטנת הכריכה הקדמית: "ישראל דב אודסר" - חתימת יד-קדשו של הצדיק המפורסם, "הסבא" רבי ישראל דב (בער) אודסר (תרמ"ז-תשנ"ו), יליד צפת ממשפחת חסידי קרלין. בצעירותו התקרב לחסידות ברסלב והיה תלמידו של רבי ישראל קרדונר ושל רבנים נוספים מוקני חסידי ברסלב. נתפרסם בסוף ימיו בעקבות אותו מכתב מסתורי על פתק, שבו נכתב המשפט "נח נחמ נחמן מאומן", ומכונה על ידי חסידיו "בעל הפתק".

[6], קנא עמ'. 21 ס"מ. מצב טוב. מספר כתמים.

פתיחה: \$500

166. Kopust Zohar – Shemot – Copy of the Maggid of Koznitz, with His Handwritten Signature – With Signature of Rabbi Yaakov David of Radoshitz

Zohar on the Torah by the holy Tanna R. Shimon Bar Yochai, part II - Shemot. Kopust (Kopys), [1810].

Copy of the holy Maggid of Koznitz (Kozienice), with his handwritten signature on the last leaf of the book (beneath the colophon), consisting of his first name: "Yisrael".

The front endpaper contains the signature "Yaakov Dovid son of R. Yisrael Yitzchak" - the handwritten signature of Rebbe Yaakov David of Radoshitz (Radoszyce), son of R. Yisrael Yitzchak of Radoshitz and grandson of R. Yissachar Ber of Radoshitz. The Rebbes of the Radoshitz dynasty were reputedly closely connected to the Maggid of Koznitz and to his grandson the Seraf of Mogielnica.

The holy Maggid of Koznitz - R. Yisrael Hopstein (1737-1815, Encyclopedia of Chassidut II, pp. 542-548), was a foremost Rebbe and disseminator of Chassidism in Poland. Born in Opatów, he was allegedly named Yisrael at the behest of the Baal Shem Tov, who said that "the whole celestial entourage rejoiced in his joy". He was known from a young age as an outstanding Torah scholar. After his marriage, he became close to R. Shmelke of Nikolsburg (who served at the time as rabbi of Rychwał), who encouraged him to travel to the Maggid of Mezeritch (Mezhirichi). The latter relied on him to edit on his behalf kabbalistic books and siddurim (R. Yisrael Hopstein supposedly studied eight hundred kabbalistic books before approaching the Maggid of Mezeritch). After the Maggid's passing, he became a follower of R. Elimelech of Lizhensk (Leżajsk) and was considered one of his foremost disciples, to the extent he was said to have inherited from R. Elimelech his "power of heart". In 1765, he began serving a maggid of Koznitz, central Poland, and in 1786, thousands of chassidim began thronging his court, until he became recognized as one of the most prominent Rebbes of Poland. His disciples include renowned Rebbes: his grandson R. Chaim Meir Yechiel the "Seraf of Mogielnica"; R. Yaakov Tzvi Yalish (Yolles) of Dynów author of Melo HaRo'im; R. Yeshaya Muszkat of Praga; R. Itamar Wohlgerlenter author of Mishmeret Itamar; R. Yechezkel of Kuzmir (Kazimierz Dolny); R. Yissachar Dov Ber of Radoshitz and R. Yitzchak Meir Alter the Chiddushei HaRim, who was raised in his home.

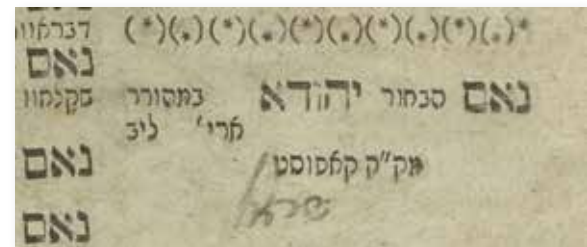
140, 145-180 leaves (lacking leaves 141-144). 21 cm. Good condition. Some light-blueish leaves. Stains. Wear and tears to several leaves. Original leather binding, with tears and damage, open tears to spine.

Written according to the report of R. Yitzchak Yeshaya Weiss (enclosed).

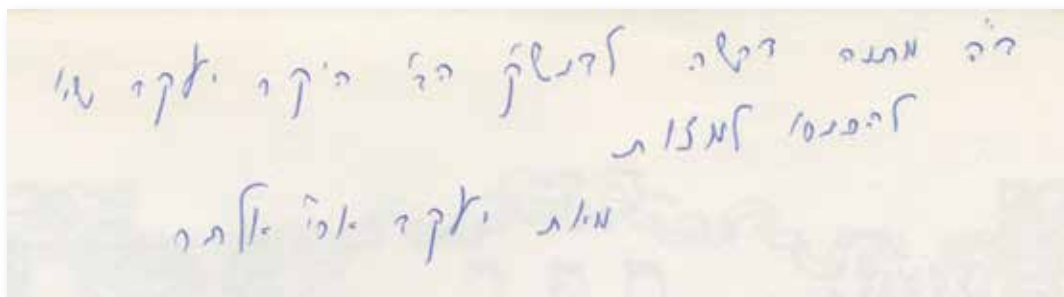
Opening price: \$8000

166b

166c

167

167. Dedication for Bar Mitzvah, Handwritten and Signed by the Gerrer Rebbe – On the Book Lev Simcha by his Father

Lev Simcha, Chassidic essays on the Torah, Book of Devarim, by the Gerrer Rebbe Simcha Bunim Alter. Jerusalem, [1922]. First printed book of the teachings of R. Simcha Bunim.

The front flyleaf bears a dedication for a bar-mitzvah, handwritten and signed by the Gerrer Rebbe: "**Gift for...the dear young man Yaakov upon his becoming bar-mitzvah, by Yaakov Aryeh Alter**".

R. Yaakov Aryeh Alter of Ger (Góra Kalwaria), was born in Lodz, Poland, in 1939. He was the son of R. Simcha Bunim Alter, author of Lev Simcha. In 1940, in the middle of WWII, one-year-old Yaakov Aryeh moved to Eretz Israel with his father and grandfather [author of Imrei Emet]. In 1996, after the death of his uncle author of P'nei Menachem, he began his tenure as Rebbe and for the last twenty years leads the Gerrer Chassidism, the largest Chassidic court in Israel.

88 leaves. 27 cm. Good condition. Paper stickers cover the stamp of the recipient of the book. Original binding, minor rubbing.

Opening price: \$500

167. הקדשה לבר מצוה בכתב ידו וחתימתו של האדמו"ר מגור שליט"א - על ספר לב שמחה, מאביו האדמו"ר זצ"ל

ספר לב שמחה, מאמרי חסידות על התורה, חומש דברים, מאת האדמו"ר מגור רבי שמחה בונם אלתר. ירושלים, [תשנ"ב 1992]. הספר הראשון שנדפס מתורתו של האדמו"ר רבי שמחה בונם זצ"ל. בדף לפני השער הקדשה לבר מצוה, בכתב-יד-קדשו וחתימתו של האדמו"ר מגור שליט"א: "ב"ה, מתנה דרשה לבנש"ק [לבנם של קדושים] הב' [חור] היקר יעקב שי' [חיה] להכנסו למצות - מאת יעקב ארי' אלתר".

האדמו"ר רבי יעקב אריה אלתר מגור שליט"א, נולד בלודז' שבפולין בשנת תרצ"ט, לאביו רבי שמחה בונים אלתר - האדמו"ר מגור בעל "לב שמחה". בשנת ת"ש, בהיותו כבן שנה, בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, עלה לארץ ישראל עם אביו וסבו [האדמו"ר בעל "אמרי אמת"]. בשנת תשנ"ו, לאחר פטירת דודו האדמו"ר בעל "פני מנחם", החל לכהן באדמו"רות, ומנהיג כבר למעלה מעשרים שנה את חסידות גור, החצר החסידית הגדולה בישראל.

פח דף. 27 ס"מ. מצב טוב. מדבקות נייר להסתרת חותמת מקבל הספר. כריכה מקורית. שפשופים קלים בכריכה.

פתוחה: \$500

Books with Handwritten Notes, Signatures and Dedications - Ashkenazi Rabbis

ספרים עם הגהות, חתימות והקדשות - בכתב-יד חכמי אשכנז

ראה עוד בפרקים: דפוסים עתיקים, חסידות - הגהות וחתימות

168

Some of the notes were possibly handwritten by one or both of these rabbis.

Stamps of R. Moshe Efraim Zuckerman (rabbi in Poznań).

[4], 71, [9] leaves. Leaves 13-14 were bound after leaf 16. 24.5 cm. Good condition. Stains. In many notes, the ink is faded and difficult to read. Old binding, peeling. Worming to back cover. Lacking spine.

Opening price: \$500

יתכן וחלק מן ההגהות הן בכתב-ידים של אחד מהרבנים הנ"ל או משניהם.

חותמות רבי משה אפרים צוקרמן [רב בפוזנא].

[4], עא, [9] דף. דפים יג-יד נכרכו לאחר דף יו. 24.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. בהגהות רבות הדיו דהוי וקשה לקריאה. כריכה ישנה מתקלפת. בכריכה האחורית סימני עש. חסרה שדרה.

פתיחה: \$500

168. ספר הלכות קטנות - ונציה, תס"ד - מאות הגהות (חיבור בכתב-יד) - העותק של רבני גרמניה במאה ה-18 - רבי שמואל זנוויל בינגא מהלברשטאט ורבי שמואל זנוויל בראדינבורג אב"ד שטרעליץ ומדייני ברלין

ספר הלכות קטנות, שאלות ותשובות בעניינים שונים, שני חלקים, מאת רבי יעקב חאגיז. ונציה, [תס"ד 1704]. מהדורה ראשונה. הספר מלא על גדותיו, בשולי הדפים ובדפי הכריכה, במאות הגהות בכתב-יד אשכנזי. חלק מן ההגהות מתייחסות לתוכן הספר. כמה מהן פותחות בלשון חריפה: "הכל הבל", "זה הבל" וכיוצא בזה. עם זאת, רוב ההגהות אינן קשורות כלל לתוכן הספר והן מכילות רעיונות על פסוקים שונים ועוד. הכותב למעשה ניצל את שולי הספר כמקום פנוי לכתובת חידושו, ולפנינו כעין חיבור גדול בכתב-יד.

חתימות בדף השער ובדף כח/2: "גם בזה חנן ה' את עבדו הק' זנוויל במ"ה ל"ב", "גם בזה חנן ה' את עבדו הק' שמואל זנוויל במ"ה ליברמן בינגא נר"ו שלי"ט". רבי שמואל זנוויל ב"ר אליעזר ליברמן בינגא (נפטר תקי"ח) היה מרבני היקליוו' בהלברשטט שבגרמניה. בקונטרס "הזכרת נשמות" של היקליוו' (יוסף מיזל, רשמות, סדרה חדשה ג', תשי"ז) נאמר אודותיו: "אב לחכמה ורך בשנים... מהיר במלאכתו של תורה חריף ובקי בכלולה תלמודא ובפוסקים ראשונים ואחרונים כאחד מיוחד שבדרא יגע וכתב חידושים הרבה לשלשים שנה שכיב בהיכל ה' הוא ביהמ"ד הגדול...".

רישום בעלות בדף הכריכה האחורי: "זה הספר שייך להרב המאור הגאון הגדול כמהור"ר שמואל זנוויל נר"ו הנקרא ר' זנוויל בראניבאריג חונה פה ק"ק שטרעליץ". [רבי שמואל זנוויל בראדינבורג אב"ד שטרעליץ ולאחר מכן דיין בברלין. ראה הסכמה שלו משנת תקל"ז לספר 'חקי חיים' (ברלין תקנ"ו), וראה: לאנדסהוט, תולדות אנשי השם, עמ' 85; מיזל, פנקס קהלת ברלין, עמ' 302, 260].

169. Note Handwritten by Rabbi Aharon Shmuel Koidanover, Author of Tiferet Shmuel

A leaf of Tur Yoreh De'ah with Beit Yosef, laws of Treifot. [Venice, 16th century].

Note in early Ashkenazic handwriting, presumably an autograph of the prominent Torah scholar R. Aharon Shmuel Koidanover, author of Tiferet Shmuel. This note appears with variations amongst his notes to Tur and Beit Yosef, printed in Tiferet Shmuel (Frankfurt am Main, 1696, p. 86a), and in the Tur HaShalem edition of the Shirat Devorah Institute, Yoreh De'ah section 57.

169

R. Aharon Shmuel Koidanover (1614-1676) was a foremost Acharon, a leading Torah scholar of his times. Born in Koidanov (Dzyarzhynsk) in Lithuania, he was a disciple of the Chelkat Mechokek of Vilna, R. Yaakov of Lublin and his son Rebbe Heschel of Krakow (teachers of the Taz and the Shach). He was famous in all German communities and served in the rabbinate or as dean of the Yeshiva in many important Jewish communities of Poland and Germany: Vilna, Brisk (Brest), Nikolsburg (Mikulov), Głogów, Fürth, Frankfurt am Main, Krakow and more. He composed Tiferet Shmuel, Birkat Shmuel, Birkat HaZevach, Responsa Emunat Yisrael and more. His son was R. Tzvi Hirsh Koidanover author of Kav HaYashar.

[1] leaf. 33 cm. Good-fair condition, wear and tears to the margins.

Opening price: \$350

169. הגהה בכתב ידו של הגאון רבי אהרן שמואל קוידאנובר בעל "תפארת שמואל"

דף מטור יורה דעה עם "בית יוסף", הלכות טריפות. [ונציה, שנות ה'ש'].

הגהה בכתב יד אשכנזי קדום, כנראה אוטוגרף של הגאון הנודע רבינו אהרן שמואל קוידאנובר בעל "תפארת שמואל". הגהה זו נדפסה בשינויים, בהגהותיו על טור ובית יוסף, שנדפסו בספרו "תפארת שמואל" (פרנקפורט דמיין, תנ"ו, דף פ"ו/1), ובמהדורת טור השלם של מכון "שירת דבורה", יו"ד סימן נ"ז.

הגאון רבינו אהרן שמואל קוידאנובר (שע"ד-תל"ז), מגדולי האחרונים ומגדולי דורו דור-דעה, נולד בקוידנוב שבליטא, תלמיד בעל ה"חלקת מחוקק" בוילנא, ותלמידם של הגאון רבי יעקב מלובלין ובנו הרבי רבי העשיל מקראקא [רבותיהם של הש"ך והט"ז]. שמו נודע לתהילה בכל קהילות אשכנז וכיהן ברבנות או בראשות ישיבה בקהילות ישראל החשובות שבפולין ובאשכנז: ווילנא, בריסק, ניקלשבורג, גלוגא, פיורדא, פרנקפורט דמיין, קראקא, ועוד. מספריו "תפארת שמואל", "ברכת שמואל", "ברכת הזבח" ושר"ת "אמונת שמואל". בנו הוא הגאון הקדוש רבי צבי הירש קוידאנובר מחבר ספר "קב הישר".

[1] דף. 33 ס"מ. מצב טוב-בינוני, בלאי וקרעים בשוליים.

פתיחה: \$350

168. Halachot Ketanot – Hundreds of Notes (Handwritten Composition) – Venice, 1704 – Copy of Rabbi Shmuel Zanvil Bing of Halberstadt and Rabbi Shmuel Zanvil Brandenburg, Rabbi of Strelitz and Dayan in Berlin

Halachot Ketanot, responsa on various topics, two parts, by R. Yaakov Chagiz. Venice, [1704]. First edition.

The margins and endpapers of the book are brimming with hundreds of notes in Ashkenazic script. Some of the notes relate to the contents of the book. A few of them begin with the sharp remarks: "All is nonsense", "This is nonsense" and the like. However, most of the notes are completely unrelated to the contents of the book, and contain ideas on various verses and more. The writer actually made use of the margins of the book as available space to record his novellae, and this book essentially contains a large handwritten composition.

Signatures appear on the title page and on p. 28b of R. Shmuel Zanvil son of R. Eliezer Lieberman Bing - one of the rabbis of the Kloiz in Halberstadt, Germany (d. 1758). The Hazkarat Neshamot booklet of the Kloiz (Yosef Meisel, Reshumot, New Series 3, 1947) extols his virtues: "Master in wisdom yet young in years... swift in study of Torah, sharp and well versed in Talmud and Halacha, unique in his time, toiled and wrote many novellae, for thirty years he resided in the House of G-d – the great Beit HaMidrash...".

The back endpaper contains an ownership inscription: "This book belongs to the great luminary R. Shmuel Zanvil, known as R. Zanvil Brandenburg, who lives here in Strelitz". [R. Shmuel Zanvil Brandenburg was the rabbi of Strelitz and later a dayan in Berlin. See his approbation from 1777 to the book Chukei Chaim (Berlin, 1796), and see: Landshuth, Toldot Anshei HaSheim, p. 85; Meisel, Pinkas Kehilat Berlin, pp. 302, 260].

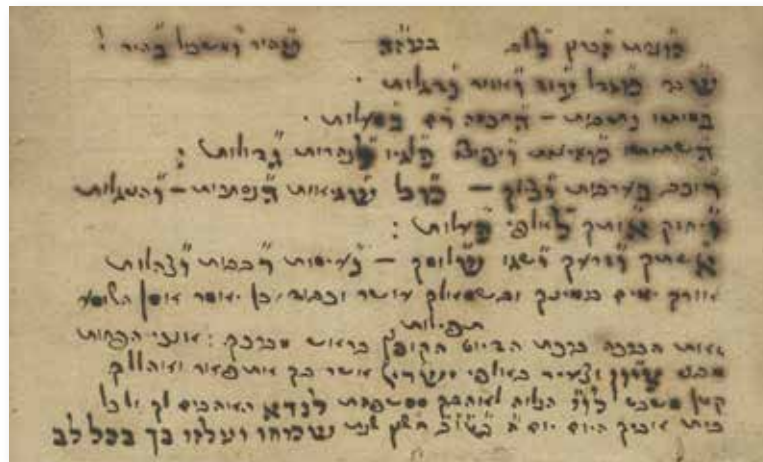
adding his forewords in fine, poetic language. His father quotes his novellae several times in his books (for instance, at the end of Tzelach on Pesachim: "and these are the words of my youngest son the great scholar R. Yisrael Segal"). He published anonymously a book named Chok L'Yisrael (Prague, 1798) – an abridgment of Rambam's Sefer HaMitzvot and Smag, with Judeo-German translation, and also composed the books Har HaZeitim and Moneh Mispar on Talmudic Aggadot, which remained in manuscript form.

The addressee of the dedication, R. Shimon Oish, was one the rabbis and Torah scholars of Prague, "who's heart was aflame with the fire of Torah since his youth" (see Kedem Auction 14, item 369). He was mechutan with R. Shmuel Landau, rabbi of Prague and son of the Noda BiYehuda, with whom he had correspondence in learning already before he married. This correspondence was printed in R. Shmuel's book Shivat Tzion in a few responsa, in one of them R. Shmuel writes to him: "...dove into mighty waters and wisely collected extensive and profound Talmudic principles... and I studied his delightful words and took great pleasure in them...". He also corresponded with Maharatz Chayes and R. Shlomo Yehuda Rapoport (Shir). He left behind handwritten compositions.

[7], 9, 11-12, 49-51; [1], 7, 9-20, [1] leaves. 14 cm. Good condition. Stains. Worming. Gilt edges. Fine original binding with gilt ornamentation. Minor damage and stains to the binding.

This copy contains an additional leaf of approbations and the last leaf, which do not appear in all copies (see Bibliography of the Hebrew Book, no. 147871).

Opening price: \$300

170

המצוות להרמב"ם וסמ"ג עם תרגום יהודי-גרמני, כמו כן חיבר את הספרים "הר הזיתים" ו"מונה מספר" על אגדות הש"ס, אשר נשארו בכתב-יד.

נמען ההקדשה רבי שמעון אויש, מחכמי ורבני פראג, "אשר לבו מקטנותו בוער בלהבת אש, אש של תורה" (ראה קטלוג קדם 14 פריט 369), מחותנו של רבי שמואל לנדא אב"ד פראג, בנו של ה"נודע ביהודה", עמו התכתב בלימוד עוד בבחרותו. ההתכתבות ביניהם נדפסה בספרו של רבי שמואל "שיבת ציון" בכמה תשובות, באחת מהן כתב לו רבי שמואל: "...צלל במים אדירים ואסף בחכמה מלא רוח חכמה משיטות גפ"ת עמוקות ורחבות... ועיינתי בדבריו הנחמדים והיה לי בהם שעשועים...". כמו כן התכתב עם מהר"צ חיות ושי"ר. השאיר אחריו חיבורים בכתב-יד.

[7], ט, יא-יב, מט-נא; [1], ז, ט-כ, [1] דף. 14 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני עש. חיתוך דפים מוזהב. כריכה מקורית נאה עם עיטור מוזהב. פגמים קלים וכתמים על הכריכה. העותק שלפנינו כולל דף נוסף של ההסכמות ואת הדף האחרון, שאינם מופיעים בכל העותקים (ראה מפעל הביבליוגרפיה, רשומה מס' 147871).

פתיחה: \$300

170. הקדשה מליצית נאה בכתב ידו וחתימתו של רבי ישראל לנדא, בנו של ה"נודע ביהודה" - על ספר הנהגת ולימוד התלמידים ודרכי יסוד הלימוד-אמשטרדם, תקי"ד

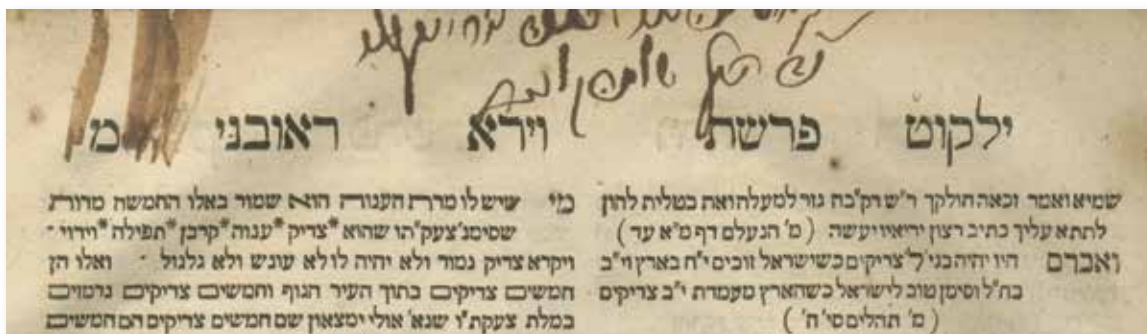
ספר הנהגת ולימוד התלמידים ודרכי יסוד הלימוד, מאת רבי דוד מילדולה. אמשטרדם, [תקי"ד 1754].

הספר כולל שני קונטרסים, הראשון נקרא "הנהגת התלמידים" וסביב לו פירוש "לימוד התלמידים", השני נקרא "דרכי הלימוד" וסביב לו פירוש "יסוד הלימוד".

בעמוד הסמוך לשער הקדשה בכתב-ידו וחתימתו של רבי ישראל הלוי

לנדא, בנו של ה"נודע ביהודה", לידידו רבי שמעון אויש מחכמי פראג. הקדשה מליצית מיוחדת, אשר מראשי התיבות שלה עולה המשפט הבא: "מוזל טוב, שמעון בן הרב המופלג רבי משה וואלף אויש נר"ו". בסוף ההקדשה חותם הכותב: "אנכי הפחות מבני ציון גימטריה של שם אביו רבי יחזקאל" ... ישראל... קטן משבט לוי... ממשפחת לנדא... היום יום ה' בטו"ב חשון שנת שמחו ועלזו כך בכל לב" [תקע"ט].

רבי ישראל הלוי לנדא (תקי"ח-תק"צ), בנו הצעיר של רבינו יחזקאל לנדא בעל ה"נודע ביהודה" ואביו של רבי אליעזר לנדא מברודי (בעל "יד המלך" על הרמב"ם). יד ימינו של אביו. בשנת תקנ"א, בחיי אביו, הוציא לאור את ספר ציון לנפש חיה - צל"ח על מסכת ברכות. בהקדמה לספר משבח האב את בנו על שלקח על עצמו את עול ההדפסה ושם כותב אודותיו: "בן חכם יסמך אב ובני הצעיר הרבני המופלא מוהר"ר ישראל הנ"ל נתעורר מעצמו... ואמר בני אלי לאמר הנני ואני אביא דבריך לאור הדפוס ואני אפיצם בישראל ועלי כולנה...". כמו כן, לאחר פטירת אביו הוציא לאור את ספר צל"ח על מסכת ביצה וכן ערך והוציא לאור את ספרו של אביו "דגול מרובה" על שלחן ערוך, והוסיף בהם את הקדמותיו בשפה נאה ומליצית. אביו מביא מחידושו בכמה מקומות בספריו (לדוגמה, בסוף צל"ח על פסחים: "ואלה דברי בני הצעיר האלוף הרבני המופלג מוהר"ר ישראל סג"ל"). חיבר בעילום שם ספר בשם "חק לישראל" (פראג, תקנ"ח), קיצור ספר

171

171. ילקוט ראובני - אמשטרדם, ת"ס - העותק של רבי שלמה קלוגר, עם חתימת ידו

תק"פ - בהיותו בגיל צעיר כבן 33 - נתמנה למשרת הראב"ד בעיר בראדי, שהיתה אז המרכז התורני הגדול בגליציה, ביזמת הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות שהיה מוקני גדולי הדור ומגדולי העיר בראדי. רבי שלמה קלוגר חיבר למעלה ממאה ספרים, בהלכה ובסוגיות הש"ס, שרבים מהם זכו עד היום למהדורות חוזרות. בנו הגאון רבי אברהם בנימין קלוגר (תר"א-תרע"ו), בנו חביבו של אביו, ויד ימינו בהנהגת הציבור ובניהול עניני הקהילות בגליציה. עמד בקשרי שות"ת עם רבים מרבני דורו מכל הארצות, אשר ייחלו לשמוע פסקיו של אביו הגדול בענינים שונים.

[2], ב-כה, כז-קפד דף; [1], ט דף. 30.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. נוקי עש על הטקסט (הספר עבר חיטוי נגד עש). כריכה ישנה, בלוייה ופגומה, קרעים בשדרה.

פתיחה: \$800

ספר ילקוט ראובני, מאמרים ומדרשים על התורה, מלוקטים מספרי קבלה, ספרי הזוהר וספרי קדמונים. אמשטרדם, ת"ס 1700. דפוס עמנואל עטיאש. מהדורה שנייה. שער נפרד לחלק "שכחת לקט".

בדף מ/ו רישום בעלות בכתב ידו וחתימתו של הגאון רבי שלמה קלוגר: "קניתי מהונין [לכבוד צורי וקוני, כ"ד [כה דברי] הק' שלמה קלוגר". בשולי דפים רבים, רישומי בעלות נוספים (קצוצים), שהספר שייך להגאון רבי שלמה קלוגר ראב"ד ברודי. הרישומים האחרים הנם בכתב ידו (וחתימותיו) של בנו יחידו רבי אברהם בנימין קלוגר, החתום גם בשער הספר: "אברהם בנימין קלוגער, בן הרב הגאון מוהרש"ק".

הגאון רבי שלמה קלוגר (תקמ"ו-תרכ"ט), מגדולי הפוסקים, כיהן כראב"ד ו"מגיד מישרים" בברודי, והשפעתו היתה רבה בכל קהלות ישראל, הן בפסקי הלכה והן בהנהגת הציבור. בשנת

170. Hanhagat V'Limud HaTalmidim V'Darchoi Yesod HaLimud – Amsterdam, 1754 – Fine Poetic Dedication Handwritten and Signed by Rabbi Yisrael Landau, Son of the Noda BiYehuda

Hanhagat V'Limud HaTalmidim V'Darchoi Yesod HaLimud, by R. David Meldola. Amsterdam, [1754]. The book includes two sections, the first one named Hanhagat HaTalmidim, surrounded by the Limud HaTalmidim commentary, and the second called Darchoi HaLimud, surrounded by the Yesod HaLimud commentary.

The page adjoining the title page contains a dedication handwritten and signed by R. Yisrael Landau, son of the Noda BiYehuda, to his friend R. Shimon Oish, one of the Torah scholars of Prague. The initials of this exceptional poetic dedication spell out: "Mazal Tov, Shimon son of R. Moshe Wolf Oish". The dedication is signed: "... Yisrael... one of the small ones of the tribe of Levi... from the Landau family... today Thursday 19th Cheshvan [1818]".

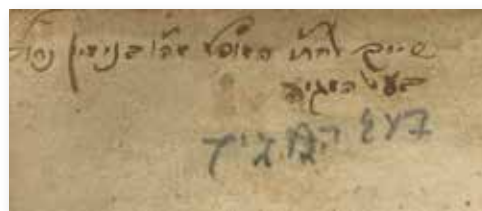
R. Yisrael HaLevi Landau (1758-1830) was the youngest son of R. Yechezkel Landau - the Noda BiYehuda, and father of R. Eliezer Landau of Brody (author of Yad HaMelech on Rambam). He was his father's close attendant. In 1791, in his father's lifetime, he published the book Tziyun LeNefesh Chaya – Tzelach on Tractate Brachot. In his preface, the Noda BiYehuda praises his son for offering to print and disseminate his teachings, taking upon himself everything involved in publishing the book. After his father's passing, he also published Tzelach on Tractate Beitza, and edited and published his father's book Dagul MeRevava on Shulchan Aruch,

172b

affecting text. Small tears in a few places, barely affecting the text. Old bindings, damaged, with wide binding tape holding the spines.

Opening price: \$300

172a

172. טור - דיהרנפורט, תק"נ-תקנ"ו - שלושה כרכים - הגהות ורישומי בעלות של "רבי בנימין בעל הגה"

טור אורח חיים, אבן העזר וחושן משפט. דיהרנפורט, [תק"נ-תקנ"ו 1790-1796]. שלושה חלקים בשלושה כרכים.

הגהות קצרות רבות בכתובה אשכנזית, בעיקר בחלק אבן העזר. בדף המגן של חלק חושן משפט, חתימות ורישומי בעלות של "רבי בנימין בעל הגה": "שייך לי הק' בנימין בעל הגה"; "שייך להתו' המופ' מה"ו בנימין נר"ו בעל המגיד"; "שייך לידידי הרבני המופלג בתורה וביראה מר"ה בנימין בעל הגה, בדירענפורט. הק' מ"ה טוב". בדף השער של חלק אבן העזר הוא חותם: "שייך לי הק' בנימין סגל". חותמות "הרב אשר מיכאל בן מוהר"ר חיים הכהן אב"ד דק"ק באזעל". רישומי בעלות נוספים.

מהדורת הטור שלפנינו היא המהדורה הראשונה של החיבור הנודע "חדושי הגהות" על הטור, שנדפס לאחר מכן במהדורות רבות. חיבור זה נדפס בעילום שם, אך ידוע כי חובר ע"י קבוצת תלמידי חכמים ובתוכם האחים רבי יוסף ורבי מיכאל שמעון מייא (ראה: מוריה, שנה ו גליון יב, עמ' מט; ושנה ז גליון ב-ג, עמ' ס). לא התברר לנו לגמרי מה משמעות כינויו של החותם שלפנינו "בנימין בעל הגה" או "בעל המגיד". יתכן כי היה בין חבורת תלמידי החכמים שכתבה את ה"חדושי הגהות".

שלושה כרכים. אורח חיים: [1], רצט [צ"ל: רצג], [9] דף. ספירת דפים משובשת. אבן העזר: [1], ריח, [4] דף. חושן משפט: [1], שיד [צ"ל: שטו], ו דף. ללא חלק יורה דעה. 36.5-38.5 ס"מ. מצב כללי טוב-בינוני. כתמים. בלאי וקמטים בשולי חלק מהדפים. נזקי עש במספר מקומות, עם פגיעה בטקסט. קרעים קטנים במקומות בודדים, כמעט ללא פגיעה בטקסט. כריכות ישנות ופגומות, עם הדבקות נייר דבק גם לחיזוק על השדרות.

פתיחה: \$300

171. Yalkut Reuveni – Amsterdam, 1700 – Copy of Rabbi Shlomo Kluger, with His Signature

Yalkut Reuveni, short essays and midrashim on the Torah, compiled from Kabbalistic books, the Zohar and early scholarly works. Amsterdam: Immanuel Athias, 1700. Second edition. Separate title page for the Shichechat Leket section.

Ownership inscription on p. 40a, handwritten and signed by R. Shlomo Kluger: "[Acquired with my wealth] in honor of my Creator, so says Shlomo Kluger". In the margins of many pages are additional (trimmed) ownership inscription, attesting that the book belongs to R. Shlomo Kluger, Chief Dayan of Brody. The other inscriptions are handwritten (and signed) by his only son R. Avraham Binyamin Kluger, who's signature also appears on the title page: "Avraham Binyamin Kluger, son of the rabbi and great Torah scholar R. Shlomo Kluger".

R. Shlomo Kluger (1786-1869), leading Torah authority, served as chief dayan and maggid of Brody and had a great impact on all Jewish communities, both in the realm of halachic rulings and public leadership. In 1820, at the young age of 33, he was appointed chief dayan of Brody, which at that time was the largest Torah center in Galicia, at the initiative of R. Efraim Zalman Margolies – one of the foremost Torah scholars of the generation and prominent rabbi in Brody. R. Shlomo Kluger wrote more than 100 books on halacha and Talmudic topics, many of which were reprinted a number of times in later editions. His beloved son, R. Avraham Binyamin Kluger (1841-1915), was his close attendant in public leadership and in managing community matters in Galicia. The latter exchanged halachic correspondence with many rabbis of his time from all over the world, who aspired to hear his great father's rulings on various matters.

[2], 2-25, 27-184 leaves; [1], 9 leaves. 30.5 cm. Fair condition. Stains and wear. Worming affecting the text (the book has been disinfected from worming). Old binding, worn and damaged, tears to the spine.

Opening price: \$800

173a

173. אוסף ספרים משנות הת' והת"ק - הגהות, חתימות ורישומי בעלות עתיקים

אוסף ספרים משנות הת' והת"ק עם רישומי בעלות מעניינים, חתימות והגהות:

- ספר שלחן ערוך, עם ביאור מאירת עינים [סמ"ע] לרבי יהושע ולק הכהן. ברלין, [תע"ז 1717]. כרוך עם: ספר טורי זהב, על חשן משפט, לרבי דוד הלוי סגל. פיורדא, [תקכ"ז 1767]. הגהות בכתביה אשכנזית עתיקה [המאה ה-18]. בסוף הכרך רישום בעלות מעניין: "קניתי מהוני לכבוד קוני כדי שאוכל לקיים חזון חזון ואל תצטרך לבעלזר מה שלמדתי אצל אדמו"ר מהור"ר [זר] אינדליץ בפראג ואצל אדמו"ר מהור"ר מתתני' נ"ג רבי מתתיהו נייאגרעשיל מפראג, אב"ד רויזניץ בשנת תקל"ג... הק' שלמה זלמן..."
- ספר לחם הפנים, פירוש על שולחן ערוך יורה דעה, מאת רבי משה יקותיאל קויפמן. ווילהרמסדורף, [תפ"ו 1726]. חתימות ורישומי בעלות רבים: "הק' איצק ליפחויץ"; "זה הספר שייך לב' אהרן כ"ץ מהירשייד" (Hirschaid, גרמניה); "חנני ה' בודה"ק אברהם ברוך כ"ץ מהירשייד, קניתי הספר הלו מן ליב מוכר ספרי' בעד... הי' [יום] ב' כ"א תמוז תצ"ה"; "אני אחיו הקטן ממנו אהרן כ"ץ מהירשייד קניתי הספר זאת מאחי חורגי הכתוב למעלה ממני בעד... י' [יום] ג' י"א שבט תצ"ו"; "זה הספר קניתי מהנכתב למטה... הק' חיים בן הר"ר שמשון", ועוד חתימות. מספר הגהות קצרות.
- ספר שאלות ותשובות בית יעקב, מאת רבי יעקב מצווימור. [דיהרנפורט, תנ"ו 1696]. חסרים 2 דפים בהתחלה ו-8] דפי סימני הספר בסוף. מספר הגהות, משני כותבים.
- ספר משנה תורה, חלק ראשון, מדע-זמנים, מאת הרמב"ם. פיורדא, [תקכ"ה 1765]. חתימה בדף השער: "מרדכי אדליר". רישום בעלות בראש דף השער: "...הק' אהרן משה, קניתי מן ר' מרדכי אדלר כ"ץ טוב מרחשון תקנ"ו [תקנ"ז]...". רישומי בעלות וחתימות נוספים.
- ספר פרי חדש, על שולחן ערוך יורה דעה, מאת רבי חזקיה די סילוה. פיורדא, [תקכ"ט 1769]. חתימות ורישומי בעלות שונים: "שייך ל"ה... הגאון... דוב זלה"ה רבב"ד..."; "שייך למהור"ר אברהם במוהר"ר יוסף זצ"ל מ"ץ דק"ק לאודיי יצ"ו"; "אהרן באאמ"ו הרב מוהר"ץ הכ"מ זצלה"ה"; ועוד חתימות.
- ספר סדר הדורות, סדר ימות העולם, תולדות אישים ומאורעות מבריאית העולם ועד סמוך לדורות של המחבר, מאת רבי יחיאל היילפרין אב"ד מינסק. קארלסרוא, תקכ"ט 1769. מהדורה ראשונה. חלק מדף השער חסר והושלם בצילום. חסרים 2 הדפים האחרונים. רישום בעלות בשער: "סדר הדורות הלו שייך לאאמ"ו הגאון הגדול המפורסם מ' מיכאל שמעון מייא, מ"ס [מוכר ספרים]... פה ברעסל[וי]... הק' משה ליב בהגאון..." [רבי מיכאל שמעון מייא, נפטר תקצ"ג, דמות ידועה של תלמיד חכם, מדפיס וסוחר ספרים, ממחברי "חידושי הגהות" על הטור - דפוס

172. Tur – Dyhernfurth, 1790-1796 – Three Volumes – Glosses and Ownership Inscriptions of "Rabbi Binyamin the Proofreader"

Tur Orach Chaim, Even HaEzer and Choshen Mishpat. Dyhernfurth, [1790-1796]. Three parts in three volumes.

Many short glosses in Ashkenazic script, primarily in Even HaEzer.

The endpaper of the Choshen Mishpat volume contains signatures and ownership inscriptions of "R. Binyamin the Proofreader": "Mine, Binyamin Baal Hagah"; "Belongs to R. Binyamin Baal HaMagiah"; "Belongs to my friend... R. Binyamin Baal Hagah, in Dyhernfurth". On the title page of the Even HaEzer volume, he signs: "Mine, Binyamin Segal". Stamps of "R. Asher Michael son of R. Chaim HaKohen Rabbi of Basel". Additional ownership inscriptions.

This edition of Tur is the first edition of the renowned composition Chiddushei Hagahot on the Tur, later printed in many more editions. This work was printed anonymously, yet it is known to have been composed by a group of scholars, including the brothers R. Yosef and R. Michael Shimon May (see: Moriah, Year 6 Issue 12, p. 49; and Year 7 Issues 2-3, p. 60). The meaning of the titles of the owner, "Baal Hagah" and "Baal HaMagiah", is unclear to us. It may indicate that he was part of the group of Torah scholars who composed Chiddushei Hagahot.

Three volumes. Orach Chaim: [1], 299 [i.e. 293], [9] leaves. Mispaginated. Even HaEzer: [1], 218, [4] leaves. Choshen Mishpat: [1], 314 [i.e. 315], 6 leaves. Without Yoreh De'ah. 36.5-38.5 cm. Overall good-fair condition. Stains. Wear and creases to the margins of some of the leaves. Worming in several places,

- דיהרנפורט, ראה פריט 172]. מספר הגהות בדפי הספר.
- ספר שער המלך, על הרמב"ם, שלושה חלקים, מאת רבי יצחק נוינט-בילמונט, עם "טעם המלך" מאת הרופא רבי ברוך ייטלש מפראג. ברין, [תקס"א-תקס"ג 1803-1801]. מהדורה שניה של שער המלך, ומהדורה ראשונה של החיבור "טעם המלך". חסר דף שער ודף אחרון של החלק השני. רישום בעלות בכתב-ידו וחתימתו של רבי יוסף שמואל כ"ץ [מדייני ניקלשבורג בזמן מהר"ם בנעט]: "פתחו לי שערי צדק אבוא במ אודה לה' שוכתי לקנות ספר שער המלך, הק' יוסף שמואל במוהר"ר רפאל כ"ץ זצ"ל".
- שו"ת נודע ביהודה, מהדורה תניינא, חלק א [אורח חיים יורה דעה] וחלק ב [אבן העזר וחושן משפט], מאת רבי יחזקאל לנדא. סדילקוב, תקצ"ג 1833. נדפס על נייר תכלכל. חותמות המקובל רבי "מנחם מענכין היילפרין" [תקצ"ד-תרפ"ד, ממיסדי וראשי ישיבת המקובלים "שער השמים". חיבר והוציא לאור ספרי קבלה רבים]. הגהות בכתב-יד אשכנזי (עגול ומרובע).

9 ספרים ב-8 כרכים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$800

173. Collection of Books from the 17th-19th Centuries – Early Notes, Signatures and Ownership Incriptions

Collection of books from the 17th-19th centuries with interesting ownership inscriptions, signatures and handwritten notes:

- Shulchan Aruch, with the Me'irat Einayim commentary (Sema) by R. Yehoshua Falk HaKohen. Berlin, [1717]. Bound with: Turei Zahav on Choshen Mishpat, by R. David HaLevi Segal. Fürth, [1767]. Notes in early Ashkenazic script (18th century). An interesting ownership inscription appears at the end of the volume, by a Jew named Shlomo Zalman, mentioning his studies under his teachers R. Zerach Eidlitz in Prague and R. Matityahu Neugroschel of Prague, Rabbi of Rausnitz (Rousínov).
- Lechem HaPanim, commentary on Shulchan Aruch Yoreh De'ah, by R. Moshe Yekutiel Kaufman. Wilhermsdorf, [1726]. Numerous signatures and ownership inscriptions: "Itzek Lifchovitz"; "This book belongs to Aharon Katz of Hirschaid" (Germany); "G-d granted me this holy book, Avraham Baruch Katz of Hirschaid, I purchased this book from Leib the bookseller for... Today, Monday, Tammuz 21, 1735"; "I, his younger brother Aharon Katz of Hirschaid, acquired this book from my step-brother written above, in exchange for... Tuesday, Shevat 11, 1736"; "I acquired this book from the one written below... Chaim son of R. Shimshon", and additional signatures. Several brief notes.
- Responsa Beit Yaakov, by R. Yaakov of Zuzmir (Sandomierz). [Dyhernfurth, 1696]. Lacking 2 leaves at the beginning and [8] leaves of indexes at the end. Several notes, by two writers.
- Mishneh Torah, Part I, Mada-Zmanim, by the Rambam. Fürth, [1765]. A signature appears on the title page: "**Mordechai Adler**". An ownership inscription appears at the top of the title page: "... Aharon Moshe, I acquired it from R. Mordechai Adler

Katz, Marcheshvan 17, 1796...". Other ownership inscriptions and signatures.

- Pri Chadash, on Shulchan Aruch Yoreh De'ah, by R. Chizkiya da Silva. Fürth, [1769]. Various signatures and ownership inscriptions: "Belongs to... the great Torah scholar... Dov, head of the Beit Din of..."; "Belongs to R. Avraham son of R. Yosef, Posek of Lazdijai"; "Aharon son of R. Y.Tz."; and other signatures.
- Seder HaDorot, history of personalities and events from the creation of the world until close to the time of the author, by R. Yecheil Heilprin Rabbi of Minsk. Karlsruhe, 1769. First edition. Part of the title page is missing and was replaced with a photocopy. Lacking last two leaves. An ownership inscription appears on the title page: "This Seder HaDorot belongs to my father, the prominent Torah scholar R. Michael Shimon May, bookseller... here in Breslau... Moshe Leib son of the great scholar..." (R. Michael Shimon May, d. 1833, a renowned scholar, printer and bookseller, one of the authors of Chiddushei Hagahot on the Tur – printed in Dyhernfurth, see item 172). Several handwritten notes appear in the book.
- Shaar HaMelech, on the Rambam, three parts, by R. Yitzchak Nunez-Belmonte, with Taam HaMelech, by the physician R. Baruch Jeitteles of Prague. Brno, [1801-1803]. Second edition of Shaar HaMelech and first edition of Taam HaMelech. Lacking title page and last leaf of Part II. Ownership inscription handwritten and signed by R. Yosef Shmuel Katz (a dayan in Nikolsburg [Mikulov] at the time of Maharam Banet): "...**I thank G-d that I merited to purchase Shaar HaMelech, Yosef Shmuel son of R. Refael Katz**".
- Responsa Noda BiYehuda, Tinyana, Part I (Orach

173b

Chaim and Yoreh De'ah) and Part II (Even HaEzer and Choshen Mishpat), by R. Yechezkel Landau. Sudylkiv, 1833. Printed on light-blueish paper. Stamps of the kabbalist R. "Menachem Menchin Heilperin" (1834-1924, one of the founders and deans of the Shaar HaShamayim yeshiva for kabbalists. Composed and published many Kabbalistic works). Notes in (cursive and square) Ashkenazic script. 9 books in 8 volumes. Size and condition vary.

Opening price: \$800

**174. Responsa Me'il Tzedaka, Prague, 1756
– Copy of Rabbi Tevele Scheuer, One of the
Teachers of the Chatam Sofer**

Responsa Me'il Tzedaka. Prague, Cheshvan 1756.
Although it was published anonymously, the rabbis
of Prague (the Noda BiYehuda and his Beit Din)
reveal in their approbation that the author is R.
Yona Landsofer. At the end of the book is an essay
compiled from the books of Euclid with geometric
illustrations and diagrams.

In the margin of the title page, ownership inscription
signed by R. Naftali Hertz Scheuer, Rabbi of Mainz,
who writes that the book belongs to his father R.
David Tevele Scheuer, Rabbi of Mainz: "**This book
belongs to my father the great Torah scholar R.
David Tevele Scheuer, Rabbi of Mainz. I, his
son, Naftali Hertz Scheuer, here in [Mainz],
Monday 15th Elul [1774?]**..." Additional ownership
inscriptions.

The Gaon R. [Yaakov Moshe] David Tevele Scheuer
(died 1783, Ishim BiTeshuvot Chatam Sofer, 297)
served in his youth as a dayan in the Beit Din of
the Pnei Yehoshua in Frankfurt-am-Main, and from
1768, as Rabbi of Mainz. He was the teacher of the
Chatam Sofer, who studied for two years in the
Mainz Yeshiva, which was managed by his son, R.
Michel.

His son, R. [Avraham] Naftali Hertz Scheuer (1753-
1822, Ishim BiTeshuvot Chatam Sofer, 35), headed
the yeshiva in Mainz after his father's death in 1783,
and from 1801, served as rabbi of the community. His

174

books include: Turei Zahav and Shekel HaKodesh.

[6], 82 leaves. 20.5 cm. High-quality paper, fair-
good condition. Wear and detached leaves. Original
leather binding, detached and damaged, without
spine. Original colorful endpapers.

Opening price: \$300

**174. שו"ת מעיל צדקה, פראג, תקי"ז - העותק של רבי
טעבלי שייאר, מרבנותיו של ה"חתם סופר"**

שאלות ותשובות מעיל צדקה. פראג, חשון תקי"ז [1756].
נדפס בעילום שם המחבר, אולם רבני פראג (ה"נודע ביהודה"
ובית דינו) בהסכמתם מגלים שהמחבר הוא הגאון רבי יונה
לאנדסופר ש"חכמתו בחוץ תרונה". בסוף הספר "קונטרס מלוטט
מן ספרי אוקלידוס" עם איורים ותרשימים גיאומטריים.

בשולי שער הספר, רישום בעלות בחתימת רבי נפתלי הירץ
שייאר אב"ד מיינץ, הכותב שהספר שייך לאביו רבי דוד טעבלי
שייאר אב"ד מגנצא: "הספר הלו שייך לאאמ"ו הרב הגאון...
מו"ה דוד טעבלי שייאר אב"ד פק"ק מגנצא יע"א, אני הכותב בנו
הקטן נפתלי מכונה הירץ שייאר, פה ק"ק הנ"ל יום בית ט"ז אלול
תקל"ד[?]"... רישומי בעלות נוספים.

הגאון רבי [יעקב משה] דוד טעבלי שייאר (נפטר תקמ"ג, אישים
בתשובות חת"ס, אות רצו). בבחרותו שימש כדיין בבית דינו
של ה"פני יהושע" בפרנקפורט דמיין. משנת תקכ"ח אב"ד מיינץ
(מגנצא). רבו של ה"חתם סופר" אשר למד כשנתיים בישיבת
מיינץ, שנודלה על ידי בנו רבי מיכל.

בנו הגאון רבי [אברהם] נפתלי הירץ שייאר (תקי"ג-תשרי תקפ"ג,
אישים בתשובות חת"ס, אות לה), כיהן כראש ישיבה במיינץ
(מגנצא) לאחר פטירת אביו בשנת תקמ"ג, ומשנת תקס"א רבה
של הקהילה. מספריו: "תורי זהב", "שקל הקודש".

[6], פב דף. 20.5 ס"מ. נייר איכותי, מצב בינוני-טוב. בלאי ודפים
מנותקים. כריכת עור מקורית, מנותקת ופגומה, ללא שדרה. דפי
פורץ צבעוניים מקוריים.

פתיחה: \$300

175

R. Michael Bacharach of Prague (1731-1801) was the grandson of the Chavot Yair, a leading Torah scholar in Prague and dayan in the Beit Din of the Noda BiYehuda. He left behind many works on the Talmud, Rambam and the four sections of Shulchan Aruch. Arugot HaBosem, two volumes, on the first fifty sections of Shulchan Aruch Even HaEzer, was printed from his writings (Machon Yerushalayim, 1985). After the passing of the Noda BiYehuda, a dispute erupted in Prague as to who should take his place at the head of the Beit Din. According to the Noda BiYehuda's will, his son, R. Shmuel Landau, succeeded him, yet R. Michael Bacharach did not accept his authority, and in 1794 opened

an opposing Beit Din which he headed with his friend the dayan R. Yaakov Ginsburg. A polemic book named HaOrev was published anonymously in 1795, concerning this controversy and the contentions of the dayanim who seceded from R. Shmuel (see Kedem Auction 59, item 137). [2], 40; 27; 39; 19; 29; 25; 23; 2 leaves. 35.5 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Some dark leaves (with foxing). Title page and first leaves are damaged, with old paper restorations. Old binding. Front cover detached, and missing spine.

Opening price: \$700

175. תלמוד ירושלמי סדר נשים - אמשטרדם, תקט"ו - חתימות רבי בנימין וואלף לעוו בעל "שערי תורה" ורבי מיכאל בכרך מפראג בעל "ערוגות הבושם"

תלמוד ירושלמי סדר נשים, עם הפירושים "פני משה" ו"מראה הפנים", מאת רבי משה מרגלית. אמשטרדם, [תקט"ו 1754]. דפוס יאן יאנסון. מהדורה ראשונה של פירושי בעל "פני משה". בראש השער רישום בעלות בכתב ידו וחתימתו של הגאון רבי בנימין וואלף לעוו: "חנני אלקי' בספר הקדוש הלז נאם הק' ב' וולף". בדף כד/ו ממסכת גיטין ישנה הגהה למדנית (מעט קצוצה) בכתב ידו. חתימות נוספות. בדף השער בכתבת א"ת ב"ש: "ימלתכ שלגל", וכן בתחילת דף ההקדמה: "ימלתכ", ופענוחה: "מיכאל בכרך". הגאון המפורסם רבי בנימין וואלף לעוו (תקל"ז-תרי"א), בעל ה"שערי תורה", אב"ד ווערבו שבהונגריה, בנו של רבי אלעזר לעוו בעל "מעשה רוקח". גאון מפורסם, מגדולי דורם של בעל ה"חתם סופר" ורבי עקיבא איגר. רבים מגדולי ישראל היו תלמידיו, בהם בעל ה"מחנה חיים" וה"קול אריה". השאיר אחריו חיבורים בכל מקצועות התורה, מהם נדפסו סדרת ספריו המפורסמים "שערי תורה". את חיבורו הראשון הדפיס בגיל 26 וקיבל הסכמות נלהבות מגדולי דורו, רבי עקיבא איגר, ה"חתם סופר", מהר"ם בנעט, ורבי ברוך פרנקל בעל ה"ברוך טעם", הכותב עליו בהסכמתו: "...ידיו רב לו בשיקול דעתו מענין לענין בסוגי" הש"ס ופוסקים קדמונים ואחרונים, כמעט לא הניח בזה דבר מדבריהם אשר לא הביא בכור עיונו...". ה"כתב סופר" אמר עליו בהספדו: "...מרא דש"ס ופוסקים... ידוע שלא פסק פומי' כל ימיו מתורה, שקד לילה ויום אפי' לילי שבתות ויו"ט, ומעט מועיר שנהנה מעניני הגוף".

הגאון רבי מיכאל בכרך מפראג (ת"צ-תקס"א), נכדו של ה"חיות יאיר", מגדולי חכמי פראג, דיין בבית דינו של ה"נודע ביהודה". השאיר אחריו כתבים רבים על הש"ס רמב"ם וארבעת חלקי שלחן ערוך. מכתביו נדפסו חיבורו "ערוגת הבושם", שני כרכים, על חמישים הסימנים הראשונים בשלחן ערוך אבן העזר (מכון ירושלים, תשמ"ה). לאחר פטירתו של ה"נודע ביהודה פרצה מחלוקת בפראג מי ימלא את מקומו ויעמוד בראשות בית הדין. עפ"י צוואת ה"נודע ביהודה מילא את מקומו בנו רבי שמואל לנדא, אך רבי מיכאל בכרך לא קיבל עליו את מרותו ובשנת תקנ"ד פתח בית דין אופוזיציוני שבראשו עמד הוא וידידו הדיין רבי יעקב גינצבורג. בשנת תקנ"ה נדפס ספר פולמוס בשם "האורג", בעילום שם המחבר, ובו פרשת הפולמוס וטענותיהם של הדיינים הפורשים על רבי שמואל (ראה קטלוג "קדם", מכירה 59, פריט 137).

[2], מ; כו; לט; יט; כט; כה; כג; ב דף. 35.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. חלק מהדפים כהים (עם כתמי חלודה). דף השער והדפים הראשונים פגומים, עם הדבקות נייר ישנות. כריכה ישנה. הכריכה הקדמית מנותקת, וחסרה השדרה.

פתיחה: \$700

176

חדודי ולבוני הלכה ורווחא שמעתתא בונה עולמות למחריפין עולה הרים יורד בקעות ומחליפן, ספרא וסייפא...".
 [4], סט, נ-נב דף. 19.5 ס"מ. מצב בינוני. בלאי רב, עם פגיעות קלות בטקסט. כריכה עתיקה בלוייה.
 פתיחה: \$500

176. מגיד מישרים - חתימות רבי קאפיל חריף אב"ד ווערבו

ספר מגיד משרים, על התורה ונ"ך, "סודות רמים וגדולים שנתגלו לאיש תם יושב אהלים... הרב הכולל כמוהר"ר יוסף קארן...". אמשטרדם, [תס"ח 1708]. דפוס השותפים יעקב אלואריש סטור, משה בן יקר בראנדון ובנימין דיונך.

חתימות רבות ורישומי בעלות. בשער חתימה (מוסרת בחותמת): "קאפיל אלטנקונן[שטאט]"; בראש דף ט/ו חתימה נוספת של רבי קאפיל א----"; רישום בעלות של "אהרן טרא----", שקנה את הספר "מהעובון של הרב... המפורסם החריף ובקי מו"ה קאפיל אב"ד ווערבו והגליל"; בדף ג/א רישום בעלות של נכד רבי קאפיל חריף ממנו עולה שהספר חזר אח"כ לבעלות משפחת דושינסקי, צאצאיו של רבי קאפיל: "ירושא היא לי הספר הזה מאמאמיו... מו"ה דוב בער זצ"ל. הק' יצחק מיכאל דושינסקי רב אב"ד דק"ק ראקאשפאלאטא" [אביו רבי דוב בער דושינסקי אב"ד נאמעסטא, היה חתן רבי יחזקאל רייך אב"ד באנאוויץ, בנו של רבי קאפיל חריף].

בפינת השער הימנית רישום בעלות בחתימת "יאקב קאבלר מטרובניץ"; חתימות נוספות: רבי "מאיר סקאליץ"; חתימת "הק' אייזק וואלף"; ועוד חתימות.

הגאון רבי יעקב קופל (רייך) אלטן-קונדשטאט (תקכ"ו-תקצ"ו), אב"ד ווערבו (הונגריה), מגדולי גאוני דורו המפורסמים, למד בצעירותו אצל ה"נודע ביהודה" ומהר"ם ברבי. נודע בגאונותו ובחריפותו הרבה בשם "רבי קאפל חריף" ותלמידים רבים נהרו לקבל תורה מפיו. מחידושו נדפסו הספרים "חידושי יעב"ץ" (פרשבורג תקצ"ו, ירושלים תשס"ט), שם כותב עליו החת"ס בהסכמתו: "המפורסמות אין צריכות ראייה, כבר נודע בשערים... המצוינים בהלכה יד הגדולה והחזקה של ה"ה הרב הגאון המפורסם כבוד מו"ה קאפל אלטינקונשטאט זצ"ל אב"ד ור"מ בק"ק ווערבו יע"א... עמד לתלפיות אשר אליו פנו כל פיות, תלמידים למאות קבץ ורבוץ ועשה פעלים, פועל אמת שפעולתו

175. Talmud Yerushalmi Seder Nashim – Amsterdam, 1754 – Signatures of Rabbi Binyamin Wolf Lev, Author of Shaarei Torah, and Rabbi Michael Bacharach of Prague, Author of Arugot HaBosem

Talmud Yerushalmi Seder Nashim, with the Pnei Moshe and Mareh HaPanim commentaries, by R. Moshe Margolis. Amsterdam: Johannes Janssonius, [1754]. First edition of the Pnei Moshe commentaries. An ownership inscription appears at the top of the title page, handwritten and signed by the great Torah scholar R. Binyamin Wolf Lev: "**G-d granted me this holy book, so says B. Wolf**". P. 24a of Tractate Gittin contains a scholarly note (slightly trimmed) in his handwriting.

Additional signatures. Signatures in Atbash cipher appear on the title page and at the beginning of the preface, which when decrypted read: "Michael Bacharach" and "Michael".

The famous Torah scholar, R. Binyamin Wolf Lev (1777-1851), author of Shaarei Torah, was the rabbi of Vrbové in Hungary and son of R. Elazar Lev, author of Maase Roke'ach. Famous Torah scholar, one of the prominent rabbis of the generation of the Chatam Sofer and R. Akiva Eiger. Many great Torah scholars were his disciples, including the Machaneh Chaim and the Kol Aryeh. He left behind compositions on all subjects of the Torah, which were printed in his famous series - Shaarei Torah. His first work was published at the young age of 26, receiving enthusiastic approbations from the leading Torah scholars of his time, R. Akiva Eiger, the Chatam Sofer and Maharam Banet. R. Baruch Frankel, author of Baruch Taam, praised him in his approbation as an expert in analyzing all Talmudic topics, early and more recent halachic works. The Ktav Sofer eulogized him as a master in Talmud and Halachic works, who did not cease to delve in Torah day and night, and seldom had physical enjoyment.

177

177. Responsa Avodat HaGershuni – Signature of Rabbi Shlomo Zalman Ullman Rabbi of Makó – Handwritten Glosses

Responsa Avodat HaGershuni, by R. Gershon Ashkenazi. Frankfurt-am-Main, [1699]. First edition. Illustrated title page.

Signatures on the title page: "Shlomo Zalman Ullman"; "---- Pulitz"; a dedication (from 1937) handwritten and signed by R. "Yitzchak Leib Blau", to his brother-in-law R. Pinchas David Freidiger.

A few handwritten glosses and corrections, some of them presumably handwritten by R. Shlomo Zalman Ullman, Rabbi of Makó.

R. Shlomo Zalman Ullman (1792-1863) was the author of the Responsa Yeriot Shlomo and a prominent Hungarian rabbi. He was appointed to the rabbinate through the efforts of the Chatam Sofer, and served

177. שו"ת עבודת הגרשוני - חתימת רבי שלמה זלמן אולמן אב"ד מאקאווא - הגהות בכתב יד

שו"ת עבודת הגרשוני, מאת רבי גרשון אשכנזי. פרנקפורט דמיין, [תנ"ט 1699]. מהדורה ראשונה. שער מאויר.

חתימות בדף השער: "הק' שלמה זלמן אולמן"; "---- פוליצן"; הקדשה (משנת תרנ"צ), בכתב יד וחתימת רבי "יצחק ליב בלויא", לגיסו רבי פנחס דוד פריידיגר.

מעט הגהות ותיקונים בכתב-יד. חלקם כפי הנראה בכתב-ידו של רבי שלמה זלמן אולמן אב"ד מאקאווא.

הגאון המפורסם רבי שלמה זלמן אולמן (תקנ"ב-תרכ"ג), בעל שו"ת "יריעות שלמה". מגדולי רבני הונגריה. התמנה לרבנות עפ"י השתדלות ה"חתם סופר", ועשרות שנים כיהן ברבנות העיר מאקאווא (Makó). חתנו של רבי שמחה בונים אייגר רבה של מטרסדורף (אחי רבי עקיבא איגר).

רבי יצחק ליב בלויא מפרשבורג-בני ברק, חתנו ואחינו של רבי עקיבא סופר אב"ד פרשבורג בעל ה"דעת סופר".

[4], צד, [4] דף. 31.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמי פטריה. בלאי (והדבקות נייר) בשולי הדפים. פגמים חסרים בשולי שני הדפים האחרונים. כריכת חצי עור עתיקה ופגומה.

פתיחה: \$400

many decades as rabbi of Makó (Makova). He was the son-in-law of R. Simcha Bunim Eiger, Rabbi of Mattersdorf (brother of R. Akiva Eiger).

R. Yitzchak Leib Blau of Pressburg–Bnei Brak was the son-in-law and nephew of R. Akiva Sofer, Rabbi of Pressburg and author of Daat Sofer.

[4], 94, [4] leaves. 31.5 cm. Fair condition. Mold stains. Wear to the margins (some leaves repaired with paper). Damage with loss to the margins of the last two leaves. Contemporary half-leather binding, damaged.

Opening price: \$400

176. Maggid Mesharim – Signatures of Rabbi Koppel Charif Rabbi of Vrbové

Maggid Mesharim on the Torah, Neviim and Ketuvim, "lofty and great secrets revealed to... R. Yosef Karo...". Amsterdam: Partners Jacob Alvarez Soto, Moses ben Yakar Brandon and Benjamin De Jong, [1708].

Many signatures and ownership inscriptions. Signature on the title page (covered by a stamp): "Koppel Alten-Kun[stadt]"; at the top of p. 9a is another signature of R. "Koppel A----"; ownership inscription of "Aharon Tr---", who purchased the book "from the estate of... R. Koppel Rabbi of Vrbové and the region"; p. 3a bears a ownership inscription of a grandson of R. Koppel Charif (from which we derive that the book returned to the possession of the Dushinsky family, descendants of R. Koppel): "My father... R. Dov Ber, bequeathed this book to me. Yitzchak Michael Dushinsky, Rabbi of Rákospalota" (his father, R. Dov Ber Dushinsky, Rabbi of Námestovo was the son-in-law of R. Yechezkel Reich Rabbi of Banowitz, son of R. Koppel Charif).

An ownership inscription appears in the right-hand corner of the title page, signed "Yaakov Kobler of Torhovytsya"; other signatures: R. "Meir Skolitz"; signature of "Isaac Wolf"; more signatures.

Rabbi Yaakov Koppel (Reich) Alten-Kunstadt (1766-1835), Rabbi of Vrbové (Hungary), a renowned Torah genius in his times, student of the Noda BiYehuda and Maharam Barby. Due to his genius and sharp intellect, he was known as Rabbi Koppel Charif (sharp), and many students came to seek his Torah teachings. Some of his novellae were printed in the books Chiddushei Yaavetz (Pressburg 1836, Jerusalem 2009), where the Chatam Sofer writes in his approbation: "Common knowledge needs no proof, it has already become well-known... the halachic strength of the renowned R. Koppel Alten-Kunstadt Rabbi of Vrbové... to whom all turn, he gathered and taught hundreds of disciples...".

[4], 69, 50-52 leaves. 19.5 cm. Fair condition. Extensive wear, slightly affecting text. Early binding, worn.

Opening price: \$500

178. נודע ביהודה, קמא - פראג, תקל"ז - מהדורה ראשונה - חתימות רבות - חתימה ועשרות הגהות חתומות מרבי אברהם צבי אבלס, תלמיד החתם סופר

ספר נודע ביהודה, מהדורה קמא, חלקים ראשון ושני. מאת רבי יחזקאל לנדא אב"ד פראג. פראג, תקל"ז (1777). מהדורה ראשונה של "מהדורא קמא", והיחידה שנפטרה בחיי המחבר. שער נפרד לחלק ב'.

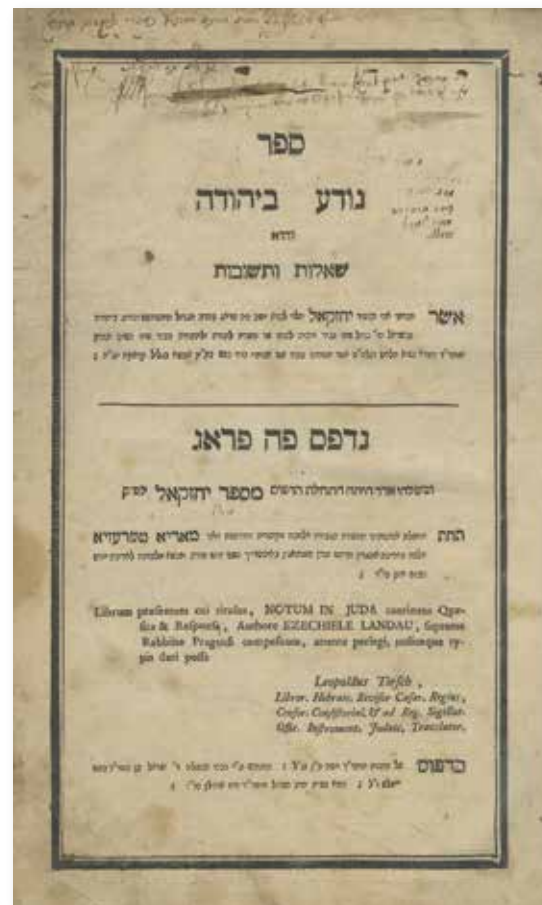
בדפי הכריכה, בשער ובדפים הראשונים, חתימות רבות, ורישומי בעלות מעניינים: חתימת רבי "אברהם צבי אבעליס", חתימות ורישומי בעלות של רבי "יצחק דוב מרעבניץ", רישום על שאלת הספר מאת רבי איצק בער (הנ"ל), ורישום קניה מעזבונו, בחתימת "הק' וואלף"; חתימת רבי "פייש ניימאן מק"ק ---- פה פרעסבורג" [רבי פייש ניימן מפרנסי קהילת פרשבורג]; בדף כטו/ מהספירה השניה חתימת "הק' מאיר שמואל פאללאק" מפרשבורג, ומעבר לאותו דף הגהה ארוכה בחתימת "הק' נתן נטע קעלעל...".

בשולי הדפים עשרות הגהות ארוכות, עיוניות ולמדניות, בכתביה נאה וברורה. רוב ההגהות חתומות בראשי התיבות: "אצ"א [=אברהם צבי אבלס] - הגאון רבי אברהם צבי אבלס (תקע"ט-תרל"א, החתם סופר ותלמידיו, עמ' כב-כג), מתלמידי החתם סופר, חתן רבי יצחק משה פרלס. משנת תר"ט כיהן כאב"ד שארבאגארד עד פטירתו בגיל 52. בהספד עליו אמר ידידו רבי אליעזר זוסמן סופר (אב"ד פאקש): "גאון הגדול חריף עמק נפלא... באבו נקטף... בימי בחירתו כאשר למד בישיבה של חת"ס כבר היה מפורסם... ועלה מעלה בקדש... ואם היה יושב בעיר גדולה היה רעש גדול בעולם".

[2], פור, [9] דף; [1], קנו דף. 32 ס"מ. מצב בינוני. בלאי ודפים מנותקים. פגעי עש רבים. כתמים. כריכה מרורית, בלידה מאד. ללא שדרה.

במכירת "קדם" 40, הופיע בפריט 123: עותק של "נודע ביהודה, תניינא", ממהדורת פראג תקע"א, עם הגהות רבי אברהם צבי אבלס. כעת מתגלה לאור עולם העותק של "מהדורה קמא", עם הגהות הרבות של אותו גאון. רבי אברהם צבי אבלס.

פתיחה: \$400

178a

178b

179

179. ספר טורי אבן - זולקווא, תק"ץ - חתימת רבי אברהם אהרן פשרהופר, תלמיד ה"חתם סופר"

ספר טורי אבן, חידושים על מסכתות ראש השנה, חגיגה, ומגילה, מאת רבי אריה לייב אבי"ד מיץ (בעל ה"שגת אריה"). זולקווא, תק"ץ 1830.

בראש דף השער חתימה בכתב-יד: "אברהם אהרן בלא"א מהר"מ זלה"ה...". על דף הכריכה הקדמית נכתב רישום בעלות: "אני הק' זלמן ליכטענפעלד הלומד אצל הרב הגאון הגדול החרף ובקי בש"ס ופוסקים ה"ה אברהם אהרן פשרהופער". בדף כג/ו הגהה בכתב-יד, כפי הנראה בכתב-ידו של רבי אברהם אהרן. רבי אברהם אהרן פשרהופר אב"ד פרויענקירכען (תקע"ה-תרכ"ט), תלמיד ה"חתם סופר", נסמך לרבנות ע"י רבו החת"ס. כמה מתשובות החת"ס נשלחו אליו, באחת מהן כותב עליו: "וכל דילידי אימי כוותי תלד".

בשולי דף הכריכה רישום בעלות נוסף של בנו רבי משה מרדכי פשרהופר [אב"ד סערעד, תלמידם של ה"כתב סופר" ורבי יהודה אסאד]: "זה הספר הקדש שייך להרב הגאון... מ.מ. פשרהופער... 1884 ק"ק פ"ק [=פרויענקירכען]. יום א' לסדר נצבים תרמ"ד". בדף השער חותמת בעלות: "אברהם שמואל בנימין שפיטצער אב"ד דק"ק המבורג" - רבי אברהם שמואל בנימין שפיצר אב"ד המבורג (תרל"ב-תרצ"ד), חתנו של רבי משה מרדכי פשרהופר. פו; מ דף. דף עב נכרך לפני דף עא. 36 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. דף השער מנותק ובלוי. כריכה עתיקה מתקלפת ויגומה. הכריכה הקדמית מנותקת. שדרת עור קרועה.

פתיחה: \$500

178c

178. Noda BiYehuda, Kama – Prague, 1777 – First Edition – Numerous Signatures – Signature and Dozens of Signed Glosses by Rabbi Avraham Tzvi Abeles, Disciple of the Chatam Sofer

Noda BiYehuda, Mahadura Kama, Parts 1-2. By R. Yechezkel Landau, Rabbi of Prague. Prague, 1777. First edition of Mahadura Kama, the only one printed in the lifetime of the author. Separate title page for Part 2.

The endpapers, title page and first few leaves contain numerous signatures, as well as interesting ownership inscriptions: the signature of R. "Avraham Tzvi Abeles"; signatures and ownership inscriptions of R. "Yitzchak Dov of Rechnitz"; inscriptions recording borrowing the book from the aforementioned R. Itzek Ber, and buying it from his estate, signed "Wolf"; signature of R. "Feish Neiman from the community of ---- here in Pressburg" (R. Feish Neiman was one of the community leaders of Pressburg); on p. 29a of the second pagination, signature of "Meir Shmuel Pollack" of Pressburg, and on the verso of the same leaf a lengthy gloss signed "Natan Notte Kell...".

Dozens of lengthy, scholarly marginal notes, in neat and clear handwriting. Most of the notes are signed with the initials: **A.Tz.A.** (Avraham Tzvi Abeles). R.

Avraham Tzvi Abeles (1819-1871, HaChatam Sofer V'Talmidav, pp. 22-23) was a disciple of the Chatam Sofer and son-in-law of R. Yitzchak Moshe Perles. From 1849, he served as rabbi of Sárbogárd until his passing at the age of 52. His friend R. Eliezer Zusman Sofer (Rabbi of Paks) eulogized him: "The great, sharp, brilliantly deep genius... died at the peak of his greatness... in his youth, at the time he studied in the yeshiva of the Chatam Sofer, he was already famous... had he dwelled in one of the big cities, the world would have resounded with his greatness".

[2], 86, [9] leaves; [1], 157 leaves. 32 cm. Fair condition. Wear and detached leaves. Extensive worming. Stains. Original binding, very worn. Without spine. A copy of Noda BiYehuda, Tinyana (Prague 1811), with handwritten notes by R. Avraham Tzvi Abeles, appeared in Kedem Auction 40, item 123. Now the copy of Mahadura Kama has been discovered, with the many notes of this same Gaon, R. Avraham Tzvi Abeles.

Opening price: \$400

180

180. Zikukin D'Nura U'Vaorin D'Esha – Prague, 1676 – Signatures and Ownership Inscriptions

Zikukin D'Nura U'Vaorin D'Esha, commentary on Tana D'Vei Eliyahu, by R. Shmuel Heide. Prague, [1676].

The text of Tana D'Vei Eliyahu proofread and corrected, surrounded by an extensive commentary. R. Shmuel Heide edited the original text of Tana D'Vei Eliyahu and changed it fundamentally. As he writes in his preface, his corrections were based on his own judgement and on heavenly revelations he experienced. The new wording of Tana D'Vei Eliyahu was printed together with the old, original text (each chapter begins with the old version, followed by the newer version with the commentary of the author). Several trimmed marginal notes in Ashkenazic script. Signatures and ownership inscriptions on the title

180. ספר זקוקין דנורא ובעורין דאשא - פראג, תל"ז - חתימות ורישומי בעלות

ספר זקוקין דנורא ובעורין דאשא, פירוש על ספר תנא דבי אליהו, מאת רבי שמואל היידא. פראג, [תל"ז 1676].

נוסח "תנא דבי אליהו" מוגה ומתוקן וסביבו פירוש נרחב. רבי שמואל היידא הגיה את הטקסט המקורי של ספר תנא דבי אליהו ושינה אותו באופן יסודי. כפי שכותב בהקדמתו לספר, הגהותיו נעשו על פי סברתו ועל פי גילויים שהיו לו מן השמים. הנוסח החדש של תנא דבי אליהו הודפס בספר לצד הנוסח הישן המקורי (בראש כל פרק מופיעה "נוסחה הישנה" ולאחר מכן מופיעה ה"נוסחה החדשה" עם פירוש המחבר).

מספר הגהות קצוצות בכתיבה אשכנזית בגליונות הספר. חתימות ורישומי בעלות בדף השער: "הרב הגדול כמוהר"ר ישראל [כ"ץ?]", "נאו' הק' חנוך העניך סג"ל", "למה"ו איצק לאנדסברג" נרבי יצחק אהרן לנדסברג (תקס"ד-תרל"ט, אוצר הרבנים 12247), המכונה "איצק לאנדסברג", אב"ד גרוסורדיין, למד אצל ה"חתם סופר" עשר שנים והיה מהאוכלים על שולחנו בשבתות. כיהן כרב בימרינג, פראונקירכן וגרוסורדיין].

[2], ב-קעו; סב דף. ספירת דפים משובשת. 30.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. פגעי עש, בעיקר בדפים הראשונים ובדף האחרון. קרעים עם חסרון ופגיעה בטקסט בדף השער ובדפים בודדים נוספים. חלק מן הדפים כהים. כריכת עור עתיקה, פגומה וחסרה בשרדה, עם פגעי עש.

פתיחה: \$600

179. Turei Even – Zhovkva, 1830 – Signature of Rabbi Avraham Aharon Pscherhofer, Disciple of the Chatam Sofer

Turei Even, novellae on tractates Rosh Hashanah, Chagigah and Megillah, by R. Aryeh Leib, Rabbi of Metz (the Shaagat Aryeh). Zhovkva, 1830.

At the top of the title page, a handwritten signature: "Avraham Aharon son of R. Moshe...". On the front endpaper, an ownership inscription: "Zalman Lichtenfeld who studies by the great and sharp scholar, well versed in Talmud and Halacha, R. Avraham Aharon Pscherhofer". A handwritten note appears on p. 23a, presumably in R. Avraham Aharon's handwriting.

R. Avraham Aharon Pscherhofer (1815-1869) was the Rabbi of Frauenkirchen and disciple of the Chatam Sofer. He was ordained by his teacher the Chatam Sofer. Several of the Chatam Sofer's responsa were sent to him, in one of which he writes: "May all mothers bear children like him".

Additional ownership inscription at the foot of the endpaper, of his son R. Moshe Mordechai Pscherhofer (Rabbi of Sereď, disciple of the Ktav Sofer and R. Yehuda Assad): "This holy book belongs to the great Torah scholar M. M. Pscherhofer... 1884 [Frauenkirchen], Sunday of Nitzavim 1884".

Ownership stamp on the title page: "Avraham Shmuel Binyamin Spitzer Rabbi of Hamburg" – R. Avraham Shmuel Binyamin Spitzer (1872-1934) was the Rabbi of Hamburg and son-in-law of R. Moshe Mordechai Pscherhofer.

86; 40 leaves. Leaf 72 is bound before leaf 71. 36 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Title page detached and worn. Early binding, peeling and damaged. Front cover is detached. Torn leather spine.

Opening price: \$500

page: "The great R. Yisrael [Katz?]", "So says Chanoch Henich Segal", "Of R. Itzek Landsberg" [R. Yitzchak Aharon Landsberg (1804-1879, Otzar HaRabbanim 12247), known as "Itzek Landsberg", rabbi of Grosswardein (Oradea), learnt by the Chatam Sofer for ten years and was one of his regular Shabbat guests. Served as rabbi of Gyömöre, Frauenkirchen and Grosswardein].

[2], 2-177; 62 leaves. Mispaginated. 30.5 cm. Fair condition. Stains and wear. Worming, primarily to the first leaves and last leaf. Open tears to the title page and a few more leaves, affecting text. Some of the leaves are darkened. Early leather binding, damaged and lacking spine, with worming.

Opening price: \$600

181b

(1805-1885) was the son-in-law of R. Tzvi Hirsh Heller, Rabbi of Óbuda and author of Tiv Gittin, and step son-in-law of the Chatam Sofer. After his father-in-law R. Tzvi Hirsh Heller passed away in 1835, the latter's widow married the Chatam Sofer in his third marriage. Her daughter and son-in-law relocated with her to Pressburg, and lived for several years in the home of the Chatam Sofer, where R. Avraham Yitzchak received much guidance from the Chatam Sofer in Torah and fear of G-d. He went to serve as rabbi of Freishtadt (Hlohovec), and after several years, of Kleinwardein. R. Avraham Yitzchak was a leading rabbi and yeshiva dean in those days in Hungary. His foremost disciples were R. Chaim Tzvi Mannheimer Rabbi of Ungvar (Uzhhorod) and Rebbe Meshulam Feish Lowy (the I) Rabbi of Tosh (1821-1873). He authored Pnei Yitzchak (Munkachevo 1892) and Mile L'Avraham (Munkachevo 1892). His son-in-law was R. Avraham Broda Rabbi of Berezne (1825-1882), author of Pri HeChag, disciple of the Chatam Sofer and the Ktav Sofer.

Opening price: \$300

181a

והתגוררו בביתו של ה"חתם סופר" כמה שנים, כאשר רא"י קיבל הדרכה רבה מחמוי ה"חתם סופר" ברכי התורה והיראה. לאחר תקופה עבר לכהן כרב בפריישטאטל, ולאחר כמה שנים עבר לכהן בעיר קליינווארדיין. רבי אברהם יצחק היה מגדולי הרבנים וראשי הישיבות בהונגריה. בין תלמידיו נודעו רבי חיים צבי מנהיימר אב"ד אונגוואר והאדמו"ר רבי משולם פייש לאווי (הראשון) אב"ד טאהה (תקפ"א-תרל"ג). מחבר הספרים "פני יצחק" (מונקאטש תרנ"ב) ו"מילל לאברהם" (מונקאטש, תרנ"ב). חתנו היה רבי אברהם ברוך אב"ד ברונא (תקפ"ה-תרמ"ב), בעל "פרי החג", שהיה מתלמידי ה"חתם סופר" וה"כתב סופר".

פתיחה: \$300

181. שני ספרים עם רישומי בעלות - רבי אברהם יצחק וויינברגר אב"ד קלינווארדיין

שני ספרים שנדפסו ברוסיה-פולין בשנות הת"ק, עם רישומי בעלות וחתומות שונות:

- ספר משנת חכמים, חידושים על משניות, חלקים א-ג, מאת רבי משולם פייביש מקרעמניץ. אוסטרך, [תקנ"ו 1796]. (שערים נפרדים לסדרי זרעים, מועד ונשים). הסכמות ה"נודע ביהודה", בעל ה"הפלאה", רבי שאול אב"ד אמשטרדם, רבי בצלאל מרגליות [תלמיד הבעש"ט] ורבנים נוספים. בראש סדר נשים, הסכמות רבי אליעזר אב"ד קליין ורבי דוד צבי אורבאך אב"ד קרמניץ [חותנו של מהר"ת מברסלב].
- רישומי בעלות שהספר שייך לרבי אברהם יצחק וויינברגר אב"ד קלינווארדיין, בכתב ידם של כמה מתלמידיו (אחד מהם בחתימת "תלמידו השאוב מיים חיים מבאר תורתו הקדושה הק'... וואהלבערג מק"ק טאוויאן"); חתימה נוספת: "אני הק' יצחק אויש אויס מיהאלפאלווע".

[3], לג; [1], טו; [1] כב דף. 21 ס"מ. נייר ירקרק. מצב טוב-בינוני. בלאי וכתמים. כריכה מקורית בלוייה. ללא חלקים ד-ו על סדרי נויקין קדשים וטהרות.

- ספר העיטור, מאת רבינו יצחק אבא מארי. ווארשא, תקס"א 1801. מעבר לרף השער שלל הסכמות והקדמה. בדף [2] (שנוסף לאחר ההדפסה), מופיעה הסכמת המגיד מקוונץ מהתאריך כ' חשוון תקס"ב, שתי הסכמות נוספות, והקדמה נוספת מהמו"ל.
- רישום בעלות בשער שהספר "שייך לאא"ז מו"ר זקני... הצדיק המפורסם בכל קצוי ארץ מו"ה אברהם יצחק וו"ב" (וויינברגר); חתימה בכתב רש"י אשכנזי: "אברהם יצחק וו"ב אב"ד דק"ק קלינווארדיין"; חתימות נוספות: "דוד ברודא"; "הק' יוסף הלוי מוישניצא"; "הק' בעל הרש מע"ג".

[2], צו דף. 33.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. נזקי עש בשולי ארבעת הדפים האחרונים. כריכה ישנה, עם שדרת עור. [שער וואריאנט. ראה מאמר חיים ליברמן, הערות ביבליוגרפיות ג. לתולדות הדפוס בווארשא - ספר היובל לכבוד אלכסנדר מארכס , ניו-יורק תש"ג, עמ' 21-22].

הגאון רבי אברהם יצחק וויינברגר אב"ד קלינווארדיין (תקס"ה-תרמ"ה), חתן הגאון החריף רבי צבי הירש העליר אב"ד אובן ישן בעל "טיב גיטין", וחתנו החורג של בעל ה"חתם סופר" [לאחר פטירת חותנו רצ"ה העליר בשנת תקצ"ה, נישאה אלמנתו לבעל ה"חתם סופר" בויווג השלישי. בתה וחתנה עברו עמה לפרשבורג,

182

182. Darchei Noam with Kuntres Milchemet Mitzva – Venice, 1697-1698 – Copy of R. Yaakov Yosef Ettinger Head of the Berlin Beit Din

Darchei Noam, "Questions and answers for the Jew to know how to act", by R. Mordechai HaLevi of Egypt, with Kuntres Milchemet Mitzva by his son R. Avraham HaLevi. Venice, [1697-1698]. First edition.

The verso of the title page contains an illustration of Tzurat HaBayit (the layout of the Temple).

An ownership inscription appears on the back endpaper: "Though our sages have prohibited writing on books, they have allowed to sign... belongs to the great Torah scholar... R. Yaakov

182. ספר דרכי נעם עם קונטרס מלחמת מצוה - ונציה, תנ"ז-תנ"ח - העותק של רבי יעקב יוסף עטינגר ראב"ד ברלין

ספר דרכי נעם, "שאלות ותשובות לדעת מה יעשה ישראל", מאת רבי מרדכי הלוי ממצרים, עם קונטרס מלחמת מצוה מבנו רבי אברהם הלוי. ונציה, [תנ"ז-תנ"ח 1697-1698]. מהדורה ראשונה.

מעבר לשער איור "צורת הבית". רישום בעלות בדף המגן האחורי: "האף אם אמנם שאסרו חכמים לכתוב על הספר שרו לחתום... שיך להרב הגאון המאה"ג חריף ובקי צדיק ותמים... כש"ת כמו"ה יעקב יוסף נ"י רב"ד בערלין, יום י"ד בתמוז בשנת תקפ"ה" [הגאון רבי יעקב יוסף עטינגר ראב"ד ברלין, נפטר תרכ"א]. חותמות ורישום נוסף בגרמנית בדף המגן הקדמי.

רפב; מא דף. 27 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. עקבות רטיבות. קרעים קטנים ופגמים בשוליים התחתונים של הדפים. גנם בהדפסה באחד מן הדפים עם חסרון בטקסט. כריכה ישנה, צדה האחורי מנותק. פגמים בכריכה.

פתיחה: \$300

Yosef head of the Berlin Beit Din, Tamuz 14, 1825" (R. Yaakov Yosef Ettinger head of the Berlin Beit Din, d. 1861). Stamps and additional inscription in German on the front endpaper.

282; 41 leaves. 27 cm. Fair-good condition. Stains and wear. Traces of past dampness. Small tears and damage to the lower margin of the leaves. Printing defect to one leaf with loss to text. Old binding, with damage, back cover detached.

Opening price: \$300

181. Two Books with Ownership Inscriptions – R. Avraham Yitzchak Weinberger Rabbi of Kleinwardein

Two books printed in Russia-Poland in the late 18th and early 19th centuries, with various ownership inscriptions and signatures:

- Mishnat Chachamim, novellae on Mishnayot, parts I-III, by R. Meshulam Feivish of Kremenets. Ostroh, [1796]. (Separate title pages for Zeraim, Moed and Nashim). Approbations by the Noda BiYehuda, the Haflaa, R. Shaul Rabbi of Amsterdam, R. Betzalel Margolies (disciple of the Baal Shem Tov) and other rabbis. Approbations of R. Eliezer Rabbi of Kolín and R. David Tzvi Auerbach Rabbi of Kremenets (father-in-law of R. Natan of Breslov) appear at the beginning of Nashim.

Ownership inscriptions of R. Avraham Yitzchak Weinberger Rabbi of Kleinwardein (Kisvárd), handwritten by several disciples (one inscription signed by "his disciple who draws live water from the well of his Torah... Wohlberg of Taujénai"); additional signature: "Yitzchak Oish of Mihalifalva (Valea lui Mihai)".

[3], 33; [1], 15; [1] 22 leaves. 21 cm. Greenish paper. Good-fair condition. Wear and stains. Original binding, worn. Lacking parts IV-VI on Nezikin, Kodshim and Taharot.

- HaTtur, by Rabbeinu Yitzchak Abba Mari. Warsaw, 1801. Three approbations and a foreword appear on the verso of the title page. Leaf [2] (added after the printing) contains an approbation by the Maggid of Kozhnitz dated Cheshvan 20, 1802; two additional approbations, and another foreword by the publisher.

An ownership inscription appears on the title page "Belongs to my grandfather... the world-renowned R. Avraham Yitzchak Weinberger"; a signature in Ashkenazic Rashi script: "Avraham Yitzchak Weinberger Rabbi of Kleinwardein"; additional signatures: "David Broda"; "Yosef HaLevi of Nowy Wiśnicz"; "Ber Hersh of ---".

[2], 96 leaves. 33.5 cm. Good-fair condition. Stains. Marginal worming to last four leaves. Old binding, with leather spine. [Variant title page. See article of Chaim Liberman, Bibliographic note 3. Toldot HaDfus B'Warsha – Jubilee Book in Honor of Alexander Marx, N.Y. 1943, pp. 21-22].

R. Avraham Yitzchak Weinberger Rabbi of Kleinwardein

183b

holy and pure from birth... sat in the company of scholars in the study hall of the old and new Kloiz of our community for over 55 years..."

His dear friend, R. Eliyahu HaKohen Munk (1815-1899), was the son of R. Michel Leib (Yechiel Aryeh) Munk Head of the Danzig Beit Din. He was a close disciple of R. Akiva Eiger in the Poznań yeshiva (some say also of the Beit Meir). After the passing of his teacher R. Akiva Eiger, R. Eliyahu went over to learn in the Altona yeshiva by the Aruch LaNer. In that period, he built close friendship ties with R. Getsch Schlesinger, bond they maintained their whole life – later even becoming related by marriage, when R. Moshe Schlesinger, son of R. Getsch, married Heni, daughter of R. Eliyahu (in the next generation, some of their grandchildren also married each other). R. Eliyahu disseminated Torah in Altona and was one of the editors of the Shomer Tzion HaNe'eman journal. He served as rabbi of the Hamburg Kloiz from 1873, and was appointed dayan of Hamburg in 1880. His sons and grandsons served in rabbinates of Germany, England and the United States. On p. 2a of this book, a (faded) stamp in English appears, of R. Munk of London.

131 leaves. 19 cm. Fair condition, wear and worming (affecting text). Old binding, worn.

Opening price: \$300

183a

שהיה גם תלמיד הגאון בעל ה"בית מאיר". לאחר פטירת רבו רבי עקיבא אייגר, עבר רבי אליהו (בשנת תקצ"ח בערך) ללמוד בישיבת אלטונה אצל בעל ה"ערוך לנר". באותה תקופה נקשר בקשרי ידידות עם רבו רבי געטש שלזינגר, קשר שנשמר כל ימי חייהם - ואף נהיו מחותנים במשך השנים, כאשר רבי משה שלזינגר בנו של רבי געטש, נשא את העני בתו של רבי אליהו (אף בדור השלישי של נכדי רבי געטש ורבי אליהו, נישאו כמה מהם זה לזה). רבי אליהו כיהן כמרבץ תורה באלטונה, ומעורכי כתב העת "שומר ציון הנאמן". משנת תרל"ג כיהן כרב ב"קלויז" בהמבורג, ומשנת תר"מ דיין הקהילה בהמבורג. בניו ונכדיו כיהנו ברבנות בגרמניה, אנגליה וארה"ב. בדף ב/ו בעותק שלפנינו מופיעה חותמת (מטושטשת) באנגלית, של הרב מונק מלונדון. קלא דף. 19 ס"מ. מצב בינוני, בלאי ונזקי עש (על הטקסט). כריכה ישנה בלידה.

פתיחה: \$300

183. ספר כונת האגדות - הקדשות מעניינות מרבי געטשליק שלזינגר - הצדיק הקדוש "ר' געטש מהמבורג" - אלטונה, תר"א

ספר כונת האגדות - כפתור ופרח, ביאורי אגדות הש"ס, מאת רבי יעקב לוצאטו, אמשטרדם (אמשטרדם), ת"ס ט' 1709. חתימה עתיקה בדף השער: "הק' חיים מיכל". בדף השער רשומות שתי הקדשות מעניינות בכתב ידו וחתימתו של רבי געטש ("געטשליק") שלזינגר, שנכתבו בשנת תר"א לחברו רבי אליהו מונק מדאנציג, בעת לימודם בישיבת בעל ה"ערוך לנר" באלטונה, בשנת תר"א (1841):

"מנחת זכרון לברית אהב[ה], ואינ[נה] תלוי[ה] בדבר בטי[ה]ל[ה], אלא בדבר תור[ה] שיש בו קניי[ן] שמים וארץ. לאהובי חברי היקר מהו[דר] ומפואר בתור[ה] ובמעלו[ת] המדות, הבח[ור] הנעלה כמה[ו] אלי[הו] כהן מדאנציג. פה אלטונא... תר"א. מנאי הק' אליקום געטשליק."

"מוכרת דודים, אהבת ידידים, הלא היא מתענוגות נפש, לכן אהובי, חברי ידיד נפשי, גם זאת בקשתי אליך, שיעלה נא זכרוני על מחשבות וטוהר לבבך, כי גם אם גווית[ינו] ופרדו - נפשתינו ונשמתינו יהי[ו] מצומדים באהבה מזכרת. לכן קבל נא אהובי, מנחתי מנחת עני, כפי טוהר לבבי ורצוני, חבירך המקושר בעבותות אהבה - הק' אליקום געטשליק בן לא"א טעביל הי"ו". הגאון הקדוש רבי אליקום געטשליק שלזינגר (תקע"ג-תר"ס), הנודע בשם "רבי געטש מהמבורג". נולד לאביו רבי דוד טעביל בעיר פלעהינגען (דרום-מערב גרמניה). תלמיד רבי יעקב עטלינגר בעל ה"ערוך לנר" בישיבת מנהיים, וכאשר עבר רבו בשנת תקצ"ו (1836) לכהן ברבנות אלטונה, עבר עמו תלמידו החביב ללמוד שם והיה התלמיד הראשון בישיבת ה"ערוך לנר" באלטונה. במשך יותר מחמישים שנה כיהן כדיין ומרבץ תורה בישיבת ה"קלויז" בהמבורג. נודע כאיש קדוש אשר לא פסק מללמוד ש"ס ופוסקים, ועסק רבות בספרי קבלה. איש מופת ידוע בהמבורג בצדקותו ובקדושתו, ולא פעם אחת אירע כי כאשר היה מבקר חולה, היה החולה מתרפא בו ביום או למחרת. על מצבתו נכתב: "מורנו ורבנו נר ישראל, עמוד התורה ואוצר היראה, הגאון החסיד... בקי בכל חדרי תורה... עמד לנס לבני דורו... קדוש וטהור מיום הולדו... ישב בשבת תחמוני בבהמ"ד דקלויז ישן וחדש דקהלתנו יותר מנ"ה שנה...".

רעו האהוב, הגאון רבי אליהו הכהן מונק (תקע"ה-תרנ"ט), בנו של הגאון רבי מיכל ליב (יחיאל אריה) מונק ראב"ד דנציג. תלמיד מובהק הגאון רבי עקיבא אייגר בישיבת פונא (יש אומרים

184

184. ספר שו"ת שב יעקב - פרנקפורט, תק"ב - מהדורה ראשונה - העותק של רבי ברוך מרדכי ליבשיץ אב"ד סעמיאטיץ ונובהרודוק

ספר שו"ת שב יעקב, שני חלקים, מאת רבי יעקב פופרש כץ אב"ד פרנקפורט. פרנקפורט דמיין, [תק"ב 1742]. מהדורה ראשונה. עם הסכמת בעל ה"פני יהושע".

בדף המגן הקדמי מספר רישומי בעלות של הגאון רבי ברוך מרדכי ליבשיץ: "שייך לזה"ה הרב הגאון הגדול המפורסם... ברוך מרדכי אב"ד דק"ק סעמיאטיץ". במספר מקומות חותמות בנו "יחזקאל ליפשיץ".

רבי ברוך מרדכי ליבשיץ (תקס"ט-תרמ"ה), גאון ליטאי מפורסם, למד בנערותו אצל הגאון רבי בנימין דיסקין אב"ד הורודנא ניהוד עם רעיו רבי יצחק אלחנן ורבי יהושע ליב דיסקין. כיהן ברבנות כאב"ד במספר ערים חשובות: סעמיאטיץ, וולקוביסק, נובהרודוק ודדליץ. מחבר ספרי שו"ת ברית יעקב, שני חלקים, ספר דרוש בית מרדכי, הניח אחריו בכתובים חיבור גדול בשם מנחת כבורים על ד' חלקי שלחן ערוך. נודע בפסיקותיו במיוחד ב"כחא הדייתרא". לאחר פטירתו נכתב עליו ב"האסיף" (תרמ"ו, עמ' 759): "מלבד יתרונו בתורה היה בעל קומה ויפה מראה, מבנה גותו איתן והדרת כבוד חופפת עליו... מדבר היה מעט, אבל הכיר תכונת כל איש ואיש בדברו אתו". בספר השו"ת שלו "ברית יעקב" דן רבות בדברי ה"שב יעקב" (הספר שלפנינו). בנו רבי מאיר יחזקאל ליפשיץ נפטר בירושלים בשנת תר"ע.

בדף לגו/ מהספירה השניה הגהה בכתב רש"י.
 [1], קט, [1], קלט דף. לחלק שני שער נפרד. 30.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. הכריכה הקדמית ושני הדפים הראשונים מנותקים. הכריכה האחורית מנותקת חלקית. כריכת עור מקורית פגומה. חסרה שדרה.

פתיחה: \$400

183. Kavanat HaAggadot - Interesting Dedications from Rabbi Getschlick Schlesinger - The Holy R. Getsch of Hamburg - Altona, 1841

Kavanat HaAggadot, Kaftor VaFerach, elucidation of Talmudic Aggadot, by R. Yaakov Luzzatto, Amsterdam, 1709.

An early signature appears on the title page: "Chaim Michel". The title page contains two interesting dedications, handwritten and signed by R. Getsch (Getschlik) Schlesinger, dedicated to his friend R. Eliyahu Munk of Danzig (Gdańsk), while learning together in the yeshiva of the Aruch LaNer in Altona, 1841:

"A remembrance offering of a covenant of love... to my beloved, dear friend... the outstanding young man R. Eliyahu HaKohen of Danzig. Here in Altona... 1841. From me, Elyakum Getschlik".

"Souvenir of a love of friendship... therefore my beloved, my friend and close companion, this too I request of you, may my memory arise in your thoughts and pure heart, since even when our bodies will be separated, our souls and spirits will be linked in love. Therefore my beloved, accept my gift, the gift of a pauper, for the purity of my heart and intention, from me - your friend, who is attached to you with bonds of love - Elyakum Getschlik son of Tevele".

The holy scholar R. Elyakum Getschlik Schlesinger (1813-1900), known as R. Getsch of Hamburg was born to R. David Tevele in Flehingen (south-western Germany). He was a disciple of R. Yaakov Ettlinger, the Aruch LaNer, in the Mannheim yeshiva, and relocated with his teacher to Altona as the first student of the Altona yeshiva, when the latter went there to serve in the rabbinate (in 1836). He served for over fifty years as dayan and teacher in the yeshiva of the Hamburg Kloiz. He was renowned as a holy man, who studied Talmud and Halacha ceaselessly, and delved extensively into Kabbalistic works. He was known in Hamburg as a pious and holy wonder-worker, and more than once, an ill person suddenly recovered following his visit. The epitaph on his tombstone reads: "Our master and teacher, light of Israel, pillar of Torah..., the great scholar and Chassid... erudite in all realms of Torah... stood as a mast for his generation..."

185

185. Chovot HaLevavot, in Yiddish – Wilhelmsdorf, 1726 – Copy of Rebbetzin Hena – Daughter of Rabbi Yosef Zundel of Salant

Chovot HaLevavot, by Rabbeinu Bachya ibn Paquda, translated to Yiddish by R. Yitzchak Dayan. Wilhelmsdorf, [1726]. This is the first edition of the book in Yiddish alone, without the Hebrew text. The title page contains two ownership inscriptions: "Belongs to the woman Hena Genessa daughter of R. Zundel of Salant" – Rebbetzin Hena Genessa, daughter of R. Yosef Zundel of Salant, was married to R. Uri Shabtai of Salant, a dayan in R. Shmuel Salant's Beit Din. She passed away at a young age [this inscription was possibly written by her husband, R. Uri Shabtai Dayan, or by her great father, R. Zundel of Salant]. R. Zundel was renowned for his adherence to the teachings and conducts of the Gaon of Vilna, and

184. Responsa Shev Yaakov – Frankfurt, 1742 – First Edition – Copy of R. Baruch Mordechai Livshitz Rabbi of Siemiatycze and Novhardok

ספר חובת הלבבות, ביידיש - ווילהרמרשדורף, מאת רבי יצחק דיין. ווילהרמרשדורף, [נתפ"ו 1726]. במהדורה זו נדפס לראשונה הספר ביידיש בלבד, ללא הטקסט העברי. בדף השער - שני רישומי בעלות: "להאשה הענא גנעסא בת ר' זונדל סלאנט" - הרבנית הענא גנעסא, בתו של הצדיק רבי יוסף זונדל סלנט, שהייתה נשואה לרבי אורי שבתי מסלנט, דיין בבית דינו של גיסו רבי שמואל סלנט. נפטרה בצעירותה [יתכן והרישום שלפניו הוא בכתב-יד בעלה, רבי אורי שבתי דיין, ואולי בכתב-יד אביה הצדיק ר' זונדל מסלנט]. כידוע, היה רבי זונדל דבוק בתורת הגר"א והנהגותיו, והיה ממעתיקי שמועתו לדורות, כפי שקיבלה מרבו המובהק רבי חיים מוואלוויץ. יתכן וזו הסיבה שספר זה היה ביד בתו (ואולי ניתן לה על ידו), לקיים את הדרכת הגר"א באגרתו הידועה (עלים לתרופה), כאשר כותב לאשתו: "...באתי לבקש מאתך מאד מאד בבקשה גדולה ועצומה ושטוחה, שתדריך את בנותיך... יש לי כמה ספרי מוסר עם לשון אשכנז, יקראוהו תמיד... תדריכם תמיד בספרי מוסר...". [1], קטו, [1] דף. 20 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. כתמי רטיבות. פגעי עש בחלק מהדפים. קרעים בדף השער ובדף האחרון משוקמים בנייר דבק ובהדבקת נייר. כריכה חדשה. מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן. פתיחה: \$300

Responsa Shev Yaakov, two parts, by R. Yaakov Poppers Katz Rabbi of Frankfurt. Frankfurt am Main, [1742]. First edition. With the approbation of the Pnei Yehoshua. The front endpaper contains ownership inscriptions of R. Baruch Mordechai Livshitz: "Belongs to the great and prominent scholar... Baruch Mordechai Rabbi of Siemiatycze". Stamps in several places of his son "Yechezkel Lifshitz". R. Baruch Mordechai Livshitz (1809-1885) was a renowned Lithuanian Torah scholar who studied in his youth by R. Binyamin Diskin Rabbi of Horodna (together with his colleagues R. Yitzchak Elchanan and R. Yehoshua Leib Diskin). He served as rabbi in several prominent cities: Siemiatycze, Wołkowysk (Vawkavysk), Novhardok (Navahrudak) and Shedlitz (Siedlce). He composed Responsa Brit Yaakov, two parts, Drush Beit Mordechai, and left behind in manuscript an extensive composition named Minchat Bikurim on the 4 parts of Shulchan Aruch. He was known for his ability to be lenient in his rulings. After his passing, HaAsif (1886, p. 759) eulogized him as a man of regal bearing, apart from his preeminence in Torah, and as someone who, though he spoke little, could perceive the character of whoever he spoke to. In his responsa book Brit Yaakov, he discusses extensively the words of Shev Yaakov (this book). His son R. Meir Yechezkel Lifshitz passed away in Jerusalem in 1910. A note in Rashi script appears on p. 33a of the second pagination. [1], 109, [1], 139 leaves. Part II has its own title page. 30.5 cm. Good condition. Stains. Front cover and first two leaves detached. Back cover partly detached. Original leather binding, damaged. Without spine. Opening price: \$400

186. Or Yisrael – Vilna, 1900 – First Edition – Stamp of the Author Rabbi Itzele Blazer, Disciple of Rabbi Yisrael of Salant

Or Yisrael, ethical essays by R. Yisrael of Salant and his disciple R. Yitzhak (R. Itzele) Blazer. Vilna, 1900. First edition.

The book is comprised of four parts. The main part, Or Yisrael, contains "a collection of letters and various essays to enthruse hearts to the fear of G-d and the study of ethics", by R. Yisrael of Salant. The other parts named Shaarei Or, Netivot Or and Kochvei Or, were composed by his close disciple R. Yitzhak Blazer.

The front endpaper bears a stamp: "**Yitzhak Blazer, previously rabbi of the capital city of Petersburg, Kovno**".

R. Yitzhak Blazer, known as R. Itzele Peterburger (1837-1907), was a prominent disciple of R. Yisrael of Salant, and spread the Mussar Movement in the Lithuanian yeshivas. An exceptional Torah scholar - among the greatest of his time. A man of ethics, known for his holiness. At the behest of his teacher, R. Yisrael of Salant, he went to serve as rabbi of St. Petersburg, a position he held from 1862-1878. In 1878, he resigned and moved to Kovno (Kaunas), and from 1880 he headed the Kovno Kollel. After a while, he left this position as well and continued his holy work as a private individual. Throughout these periods, he delivered mussar discourses to his companions of the Mussar Movement and at the Knesset Yisrael Yeshiva in Slabodka (Vilijampolė). In 1902, he planned to immigrate to Eretz Israel and therefore sold his home and possessions in Kovno, but actually only arrived in Eretz Israel in 1904. Upon his arrival in Jaffa, he was greeted by many Jerusalemite Torah scholars. He settled in Batei

186a

Strauss, Jerusalem, together with leading figures of the Mussar Movement who had previously immigrated to Jerusalem. He authored Responsa Pri Yitzchak in two parts.

184 pages. 22 cm. Good condition. Stains. Bookplate of R. Sigmund Seligman. Original binding, with minor damage.

Opening price: \$500

186. ספר אור ישראל - ווילנא, תר"ס - מהדורה ראשונה - חותמת המחבר רבי איצ'לה בלאזער תלמיד רבי ישראל מסלנט

ספר אור ישראל, מאמרי מוסר מאת רבי ישראל מסלנט ותלמידו רבי יצחק (ר' איצ'לה) בלאזער. ווילנא, תר"ס 1900. מהדורה ראשונה.

בספר ארבעה חלקים. החלק המרכזי "אור ישראל", כולל "קבוצת מכתבים ומאמרים שונים להלהיב הלבבות ליראת ה' וללימוד היראה והמוסר", מאת רבי ישראל סלנט. החלקים הנוספים הנקראים בשם "שערי אור", "נתיבות אור", "כוכבי אור", חוברו על ידי תלמידו המובהק רבי יצחק בלאזער.

בדף המגן הקדמי חותמת: "יצחק בלאזער מלפנים רב בע"מ [בעיר מלוכה] פשטערבורג, קאוונא".

הגאון רבי יצחק בלאזר - הנודע בשם ר' איצ'לה פֶטְרֶבוּרְגֶר (תקצ"ז-תרס"ז), תלמידו הגדול של רבי ישראל מסלנט, ומפיץ תנועת המוסר בישיבות ליטא. גאון מופלג מגדולי גאוני דורו. איש מוסר, אשר נודע בקדושתו. בהוראת רבו הגרי"ס הלך לכהן ברבנות עיר הבירה סט. פטרבורג, שם כיהן בתפקיד רב ואב"ד בשנים תרכ"ב-תרל"ח. בשנת תרל"ח התפטר ממשרת הרבנות ועבר להתגורר בקובנא, ומשנת תר"מ עמד בראש הכולל בקובנא, ולאחר תקופה התפטר אף ממשרה זאת והמשיך את עבודתו בקודש כאיש פרטי. בכל תקופות אלו היה מוסר שיחות מוסר בחוג רעיו אנשי המוסר ובישיבת "כנסת ישראל" שבסלבודקה הסמוכה לקובנא. בשנת תרס"ב התכוון לעלות ולהתיישב בארץ ישראל, ולשם כך מכר את ביתו ורכושו שבעיר קובנא, אך בסופו של דבר הגיע לארץ רק בשנת תרס"ד. בבואו ליפו נערכה לכבודו קבלת פנים בה הגיעו לכבודו רבים מגדולי ירושלים. לאחר בואו לירושלים התגורר ב"חצר שטרואיס", יחד עם גדולי תנועת המוסר שעלו לירושלים. מחבר ספר שו"ת "פרי יצחק", שני חלקים.

184 עמ'. 22 ס"מ. מצב טוב. כתמים. תו ספר של הרב זיגמונד זליגמן. כריכה מקורית, עם פגמים קלים.

פתיחה: \$500

186b

187. גמרא ראש השנה-יומא - הגמרא שבה למד רבינו ה"חפץ חיים" - עם הגהות בכתב-יד קדשו

כרך גמרא, מסכתות ראש השנה-יומא. ברלין, תרכ"ד [1864]. עם הגהות בכתב-יד קדשו של רבינו ישראל מאיר הכהן מראדין בעל "חפץ חיים".

הגמרא בה למד רבינו ה"חפץ חיים" והגיה בעצם כתב-יד קדשו. בגליונות הכרך 9 הגהות, רובן ארוכות, בכתב-יד הוזה לכתובת-יד קדשו של ה"חפץ חיים".

לתוכן ההגהות שלפנינו נמצאו מקבילות בספריו: 1. בפסקי תוספות ראש השנה ציין להגיה ולמחוק תיבת 'הנאה' על פי תוס' ואור זרוע, וכן ציין לאור זרוע ב'שער הציצין', סימן תקפ"ו, אות מז. 2. ביומא פה, א, מקשה קושיה המובאת ב'ביאור הלכה', סימן שטט, ד"ה אלא לפי שעה. 3. בהגהה הנ"ל מציין לרברי הבה"ג, וכך גם ב'שער הציצין', סימן שטט, אות ו.

בהגהה במסכת יומא דף פג, א, כתוב בסוף ההגהה: "כן מצאתי במגיד שנה שמינית נומער 10 בצופה עיי"ש". [לפנינו תגלית מעניינת - מתוך הגהה זו עולה כי ה"חפץ חיים" עיין בעיתון 'המגיד']

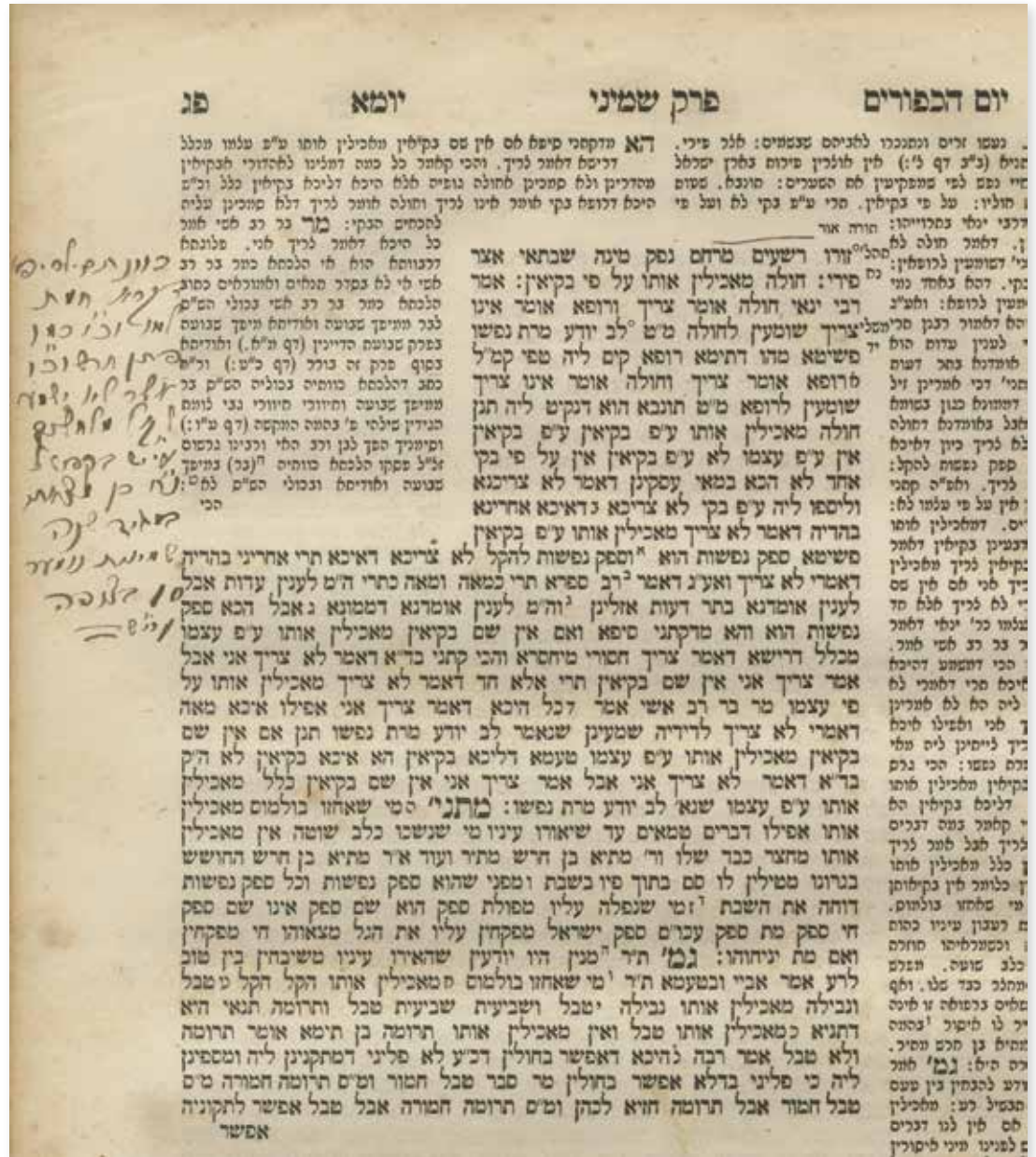
בשערים ובדפי הפורוץ חותמות (בעברית ובאנגלית) הגאון רבי חיים שמואל ניימאן, מראשי ישיבת "חפץ חיים" בניו יורק.

הגאון הצדיק רבן של ישראל, רבי ישראל מאיר הכהן מראדין (תקצ"ז-תרצ"ג), שנודע שמו בישראל, על שם ספרו הראשון "חפץ חיים", ראש ישיבת ראדין ומחבר ספרי הלכה ומוסר רבים: "משנה ברורה", "שמירת הלשון" "אהבת חסד" ועוד עשרות ספרים.

[1]. לו; יג; ב; ח דף; ק; יב; ה; טו דף. 25 ס"מ. מצב טוב. כתמים ומעט בלאי. כריכה מקורית, פגומה ומנותקת חלקית.

נכתב על פי חוות דעת [מצורפת] מאת הרב יצחק ישעיה ווייס.

פתיחה: \$10,000

187a

187. Talmud Tractates Rosh Hashanah-Yuma – Volume the Chafetz Chaim Studied from – With Notes in His Handwriting

Volume of Talmud, Tractates Rosh Hashanah-Yuma. Berlin, 1864. With notes handwritten by R. Yisrael Meir HaKohen of Radin, the Chafetz Chaim.

The volume of Talmud the Chafetz Chaim learnt from and annotated in his own handwriting. 9 notes, most lengthy, appear in the margins of the book, in a handwriting identical to that of the Chafetz Chaim.

The contents of the notes were found equivalent to writings in his books.

He concludes a note in Tractate Yuma p. 83a with the following: "And so I found in the HaMagid journal, year 8, issue 10, see there". An interesting discovery emerges here – this note indicates that the Chafetz Chaim perused the HaMagid periodical!

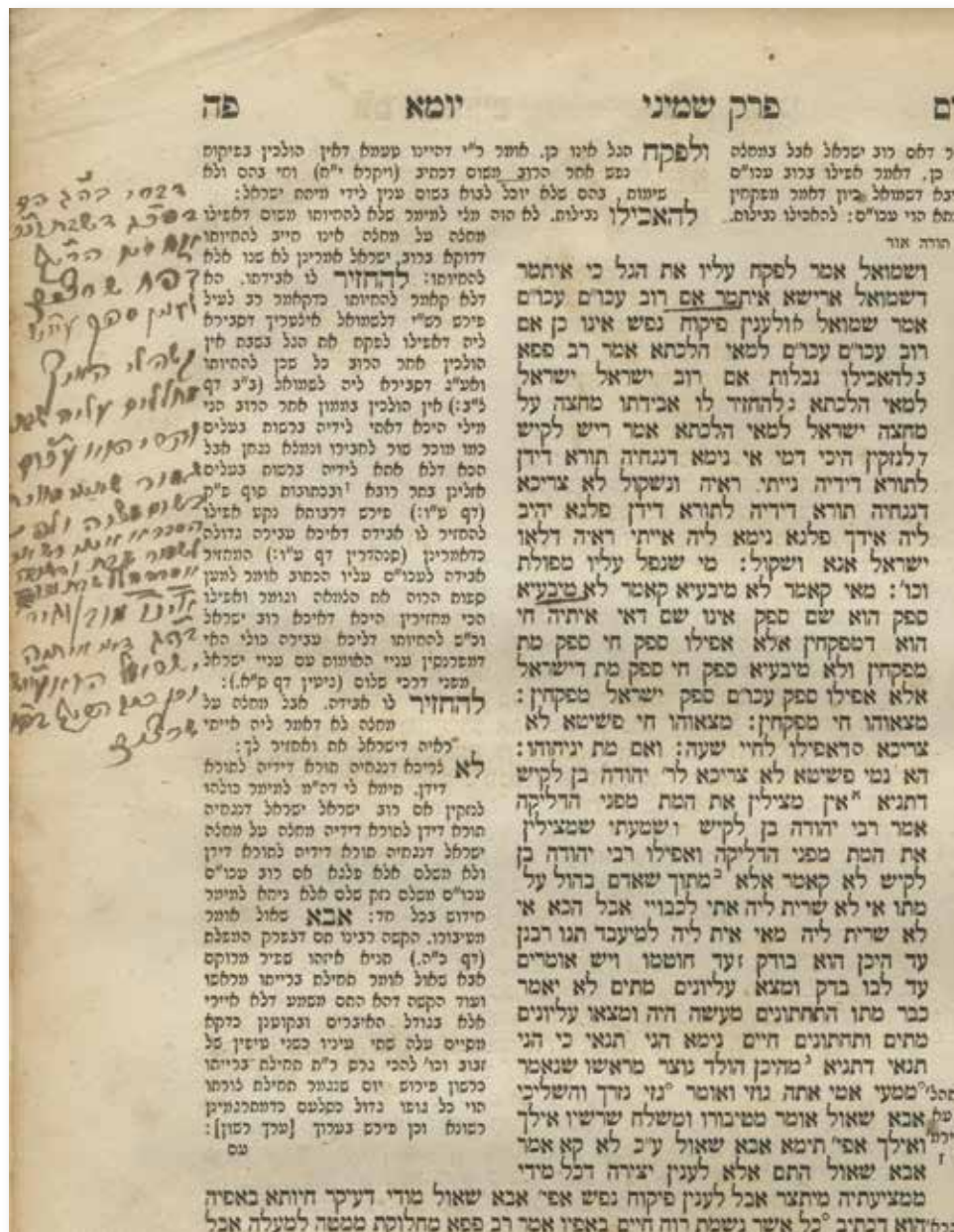
The title pages and endpapers contain stamps (in Hebrew and English) of R. Chaim Shmuel Niman, a dean of the Chafetz Chaim yeshiva in New York.

R. Yisrael Meir HaKohen of Radin (1837-1933) was an outstanding Torah scholar and leader of the Jewish people, known by the name of his first book Chafetz Chaim. He was the dean of the Radin yeshiva and author of many halachic and ethic books, including Mishna Berura, Shemirat HaLashon, Ahavat Chessed and dozens more.

[1], 36; 13; 2; 8 leaves; 110; 12; 5; 16 leaves. 25 cm. Good condition. Stains and light wear. Original binding, damaged and partly detached.

Written according to the report of R. Yitzchak Yeshaya Weiss (enclosed).

Opening price: \$10,000

187b

188. Etz Chaim by Rabbi Chaim Vital – Jerusalem, 1910 – Private Copy of Rabbi Yechezkel Levenstein

Etz Chaim, the Ari's Kabbalistic teachings, by R. Chaim Vital. Three parts. With the Yafeh Shaa commentary; the Shemesh commentary and Nahar Shalom - by R. Shalom Sharabi the Rashash; glosses and commentaries; and more, published by R. Menachem Menchin Heilperin. Warsaw, 1890 – Jerusalem, 1910.

Stamps of R. "Yechezkel Levenstein – Ponovezh Yeshiva – Menahel Ruchani".

R. Yechezkel Levenstein (1885-1974) was a leader of the mussar movement, product of the Kelm Talmud Torah. He was the Menahel Ruchani (spiritual administrator) of the Mir Yeshiva in Poland, Shanghai and Jerusalem. After R. Dessler's passing, he was appointed spiritual administrator of the Ponovezh Yeshiva in Bnei-Brak. A holy, pious man, he was known for his connection to G-d and his abstention from earthly pleasures (he was never seen leaning back in his chair, and other exceptional conducts). The effectiveness of his blessings and prayers was well known and many were saved through his blessings. During the Holocaust, while the Mir Yeshiva escaped to Vilna and the Far-East, his disciples saw clearly that his decisions and blessings were supernatural, directed by heavenly revelations. He was very well-versed in Kabbalah, yet in public he was particular to only deliver ethical discourses, so many assumed he had no knowledge in Kabbalah. Or Yechezkel, Imrei Yechezkel, Avodat Yechezkel and more were published based on his discourses.

[10], 8, [6], 9-224; 237, [1]; 111 pages. 31 cm. Dry paper. Tears and wear. Stains. Original binding, with leather spine, slightly damaged.

This edition was printed mostly in Warsaw [1890]. Only the title page and the additional leaves of

188a

approbations (the first four leaves of the first part) were reprinted in Jerusalem by the publisher R. Menchin Heilperin and added to the copies he presumably brought with him from Europe, from the edition he printed in Warsaw. Though this fact is not stated in the Bibliography of the Hebrew Book's listings (no. 000130724), it is verified and noticeable upon examination of this book.

Opening price: \$500

188. ספר "עץ חיים" לרבינו חיים ויטאל - ירושלים, תר"ע - העותק הפרטי של רבי יחזקאל לוינשטיין

ספר עץ חיים, תורת קבלת האר"י מאת רבינו חיים ויטאל. שלשה חלקים. עם פירוש "יפה שעה"; פירוש "השמ"ש" וספר "נהר שלום" - מאת רבינו שלום שרעבי, הרש"ש; הגהות וביאורים; ועוד, בהוצאת רבי מנחם מענדל היילפרין. וורשא, תרנ"א 1890 - ירושלים, תר"ע [1910].

חותמות של: רבי "יחזקאל לוינשטיין - ישיבת פוניב' - מנהל רוחני".

הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין (תרמ"ה-תשל"ד), מגדולי תנועת המוסר. תלמיד ישיבת קלם. מנהל רוחני בישיבת מיר בפולניה, שנחאיי וירושלים. לאחר פטירת הרב דסלר נתמנה למנהל רוחני של ישיבת פוניב' בבני ברק. איש קדוש וצדיק, נודע בדבקותו באלוקים ובפרישותו מעניני הנאות עה"ז (מעולם לא ראהו נשען בגבו על משענת הכסא, ועוד הנהגות מופלאות כיו"ב). ברכתיו ותפילותיו עשו פרי רבים נושעו בברכותיו. בשנות השואה במסע ההצלה של ישיבת מיר לוילנא ולמזרח הרחוק, ראו תלמידיו באופן מוחשי, כי החלטותיו וברכותיו היו מחוץ לדרך הטבע, עפ"י גילויים שמימיים. גדול היה בלימוד וידיעת עניני הקבלה, אולם נזהר לדבר ברבים רק דברי מוסר נוקבים וחיוק האמונה, עד שרבים סברו שאין לו יד בתורת הנסתר. משיחותיו נדפסו הספרים: "אור יחזקאל", "אמרי יחזקאל", "עבודת יחזקאל", ועוד.

[10], 8, [6], 9-224; 237, [1]; 111 עמ'. 31 ס"מ. נייר יבש. קרעים ובלאי. כתמים ונוקי שימוש. כריכה מקורית, עם שדרת עור, מעט פגומה.

מהדורה זו נדפסה ברובה בווארשא (תרנ"א 1890). רק השער ודפי ההסכמות הנוספים (ארבעת הדפים הראשונים של חלק ראשון) נדפסו מחדש בירושלים ע"י המו"ל רבי מענדל היילפרין ונוספו לעותקים שכנראה הביא עמו מחו"ל, מהמהדורה שכבר הדפיס בווארשא. הדבר אינו מצוין ברשימות מפעל הביבליוגרפיה (רשומה 000130724), אולם הדבר מוכח ונראה לעינים בבדיקת הספר שלפנינו.

פתיחה: \$500

188b

189. Ketzot HaChoshen and Avnei Milu'im – Copies of Rabbi Yechezkel Levenstein Mashgiach at Mir Yeshiva

Two books printed by the heads of the Mir Yeshiva during the 1910s, with ownership stamps of the mashgiach, R. Yechezkel Levenstein.

• **Ketzot HaChoshen on Shulchan Aruch Choshen Mishpat**, by R. Aryeh Leib HaCohen Heller. Three parts in one volume. Pyetrykaw, 1913. Published by "C.Z.F. of the city of Mir Minsk region". Ownership stamps of R. "Yechezkel Levenstein – Ponevezh – Menahel Ruchani".

[1], 70, 18; [1], 59, 15; 106, 2 leaves. 33 cm. Dry paper. Good condition. Wear and stains. Minor tears. Torn original binding with leather spine.

• **Avnei Milu'im**, on Shulchan Aruch Even HaEzer, by R. Aryeh Leib HaCohen Heller. Two parts in one volume. Pyetrykaw, 1910 [stereotype edition of the 1910 edition printed ca. 1914]. Published by Binyamin Shmuelevitz from the city of Mir. Ownership stamps of R. "Yechezkel Levenstein – Mir Yeshiva – Menahel Ruchani"; "Yechezkel Levenstein – Ponevezh Yeshiva – Menahel Ruchani".

[10], 188; [2], 156, 59, [6] pages. Approximately 33 cm. Dry paper. Good condition. Wear and stains. Minor tears. Worn original binding with leather spine.

R. Yechezkel Levenstein (1885-1974) was a leader of the mussar movement, product of the Kelm Talmud Torah. He was the Menahel Ruchani (spiritual administrator) of the Mir Yeshiva in Poland, Shanghai and Jerusalem. After R. Dessler's passing, he was appointed spiritual administrator of the Ponevezh Yeshiva in Bnei-Brak. A holy, pious man, he was known for his connection to G-d and his abstention from earthly pleasures (he was never seen leaning back in his chair, and other exceptional conducts). The effectiveness of his blessings and prayers was well known and many were saved through his blessings. During the Holocaust, while the Mir Yeshiva escaped to Vilna and the Far-East, his disciples saw clearly that his decisions and blessings were supernatural, directed by heavenly revelations.

189

Or Yechezkel, Imrei Yechezkel, Avodat Yechezkel and more were published based on his discourses. The printing of this edition was initiated by the head of the Mir Yeshiva R. Eliyah Baruch Kamai and by his son-in-law R. Eliezer Yehuda Finkel. For some unknown reason, they wrote the name of the publisher as "C.Z.F. from the city of Mir" [R. Chaim Ze'ev Finkel who was a child under bar-mitzvah age at the time of printing], as well as the name of Binyamin Shmuelevitz from the city of Mir [written on the title page of the 1910 edition of Avnei Milu'im is the name of the publisher "C.Z.F. from the city of Mir", whereas in the second edition, the name was changed to "Binyamin Shmuelevitz of the city of Mir"].

Opening price: \$300

189. קצות החושן ואבני מילואים - העותקים של רבי יחזקאל לוינשטיין ה"משגיח" ממיר

שני ספרים שנדפסו ע"י ראשי ישיבת מיר בשנות התר"ע, עם חותמות בעלות של "המשגיח" הצדיק הקדוש רבי יחזקאל לוינשטיין:

• ספר קצות החושן, על שו"ע חושן משפט, מאת רבי אריה ליב הכהן הלר. ג' חלקים בכרך אחד. פיעטרקוב, תרע"ג 1913. בהוצאת המו"ל "ח' ז' פ' מעיר מיר פלך מינסק". חותמות בעלות של רבי "יחזקאל לוינשטיין - ישיבת פוניבוז' - מנהל רוחני".

[1], ע, יח; [1], נט, טו; ק, ב דף. כ-33 ס"מ. נייר יבש. מצב טוב. בלאי שימוש וכתמים. קרעים קלים. כריכה מקורית עם שדרת עור, קרועה.

• ספר אבני מילואים, על שו"ע אבן העזר, מאת רבי אריה ליב הכהן הלר. שני חלקים בכרך אחד. פיעטרקוב, עת"ר [הוצאה סטריאוטיפית של מהדורת 1910 שנדפסה בשנת 1914 בערך]. בהוצאת המו"ל בנימין שמואלאוויץ מעיר מיר. חותמות בעלות של רבי "יחזקאל לוינשטיין - ישיבת מיר - מנהל רוחני"; "יחזקאל לוינשטיין - ישיבת פוניבוז' - מנהל רוחני".

[10], 188; [2], 156, 59, [6] עמ'. כ-33 ס"מ. נייר יבש. מצב טוב. בלאי שימוש וכתמים. קרעים קלים. כריכה מקורית עם שדרת עור, בלוייה.

הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין (תרמ"ה-תשל"ד), מגדולי תנועת המוסר. תלמיד ישיבת קלם. מנהל רוחני בישיבת מיר בפולניה, שנחאיי וירושלים. לאחר פטירת הרב דסלר נתמנה למנהל רוחני של ישיבת פוניבוז' בבני ברק. איש קדוש וצדיק, נודע בדבוקותו באלוקים ובפרישותו מעניני הנאות עוה"ז (מעולם לא ראהו נשען בגבו על משענת הכסא, ועוד הנהגות מופלאות כיו"ב). ברכותיו ותפילותיו עשו פרי ורבים נושעו בברכותיו. משיחותיו נדפסו הספרים: "אור יחזקאל", "אמרי יחזקאל", "עבודת יחזקאל", ועוד.

מהדורה זו נדפסה בשעתו ביזמת ראשי ישיבת מיר, רבי אליהו ברוך קמאי וחתנו רבי אליעזר יהודה פינקל, שמשום מה רשמו את שם המו"ל על שמו של "חז"פ מעיר מיר" [רבי חיים זאב פינקל, שהיה בתקופת ההדפסה ילד פחות מגיל 13...], ועל שמו של בנימין שמואלביץ מעיר מיר [בשער מהדורת 1910 של ה"אבני מילואים" נרשם שם המו"ל "חז"פ מעיר מיר", ורק במהדורה השניה נשתנה שם המו"ל ל"בנימין שמואלאוויץ מעיר מיר"].

פתיחה: \$300

190. Three Books Printed in Shanghai – Copies of Rabbi Yechezkel Levenstein

Three books printed by the Otzar HaSefarim (library) of the Mir Yeshiva during its Shanghai exile, with ownership stamps of the mashgiach, R. Yechezkel Levenstein

- Mishnah Torah L'HaRambam, Nezikin. Shanghai, 1943. Published by the Va'ad HaHadpassa Torah Or. Ownership stamps of R. "Yechezkel Levenstein – Mir Yeshiva – Menahel Ruchani". Handwritten inscription "From the books of the mashgiach shlita".
 - Tractate Eruvin of the Babylonian Talmud, with commentaries and Rav Alfás. Shanghai, 1944. Ownership stamps of R. "Yechezkel Levenstein – Mir Yeshiva – Menahel Ruchani"; "Yechezkel Levenstein – Ponevezh Yeshiva – Menahel Ruchani".
 - Tractate Gittin of the Babylonian Talmud, with commentaries and Rav Alfás. Shanghai, 1945. Published by Beit Otzar HaSefarim Ezrat Torah affiliated with the Mir Yeshiva". Ownership stamps of R. "Yechezkel Levenstein – Mir Yeshiva – Menahel Ruchani"; "Yechezkel Levenstein – Ponevezh Yeshiva – Menahel Ruchani". Pencil inscription: "From the books of Maran Shlita".
- R. Yechezkel Levenstein (1885-1974) was a leader of the mussar movement, product of the Kelm Talmud Torah. He was the Menahel Ruchani (spiritual administrator) of the Mir Yeshiva in Poland, Shanghai and Jerusalem. After R. Dessler's passing, he was appointed spiritual administrator of the Ponovezh Yeshiva in Bnei-Brak. A holy, pious man, he was known for his connection to G-d and his abstention from earthly pleasures (he was never seen leaning back in his chair, and other exceptional conducts). The effectiveness of his blessings and prayers was well known and many were saved

190

through his blessings. During the Holocaust, while the Mir Yeshiva escaped to Vilna and the Far-East, his disciples saw clearly that his decisions and blessings were supernatural, directed by heavenly revelations. Or Yechezkel, Imrei Yechezkel, Avodat Yechezkel and more were published based on his discourses. 3 books. Approximately 25.5 cm. Fair condition. Worming and wear. Contemporary damaged fabric bindings.

Opening price: \$400

190. שלשה ספרים שנדפסו בשנחאי - העותקים של רבי יחזקאל לוינשטיין

שלשה ספרים שנדפסו ע"י אוצר הספרים של ישיבת מיר בגלות שנחאי, עם חותמות בעלות של "המשגיח" הצדיק הקדוש רבי יחזקאל לוינשטיין:

- ספר משנה תורה להרמב"ם, חלק נזיקין. שגהי, תש"ג [1943]. בהוצאת "ועד ההדפסה תורה אור". חותמות בעלות של רבי "יחזקאל לוינשטיין - ישיבת מיר - מנהל רוחני". רישום בכתב יד "מספרי המשגיח שליט"א".
- מסכת עירובין מן תלמוד בבלי, עם מפרשים ורב אלפס. שגהי, תש"ד [1944]. חותמות בעלות של רבי "יחזקאל לוינשטיין - ישיבת מיר - מנהל רוחני"; "יחזקאל לוינשטיין - ישיבת פוניבז' - מנהל רוחני".
- מסכת גיטין מן תלמוד בבלי, עם מפרשים ורב אלפס. שגהי, תש"ה [1945]. בהוצאת "בית אוצר הספרים 'עזרת תורה' שע"י ישיבת מיר הק' [דושה]". חותמות בעלות של רבי "יחזקאל לוינשטיין - ישיבת מיר - מנהל רוחני"; "יחזקאל לוינשטיין - ישיבת פוניבז' - מנהל רוחני". רישום בכתב יד בעיפרון: "מספרי מרן שליט"א".

הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין (תרמ"ה-תשל"ד), מגדולי תנועת המוסר. תלמיד ישיבת קלם. מנהל רוחני בישיבת מיר בפולניה, שנחאי וירושלים. לאחר פטירת הרב דסלר נתמנה למנהל רוחני של ישיבת פוניבז' בבני ברק. איש קדוש וצדיק, נודע בדבקתו באלוקים ובפרישותו מענייני הנאות עוה"ז (מעולם לא ראהו נשען בגבו על משענת הכסא, ועוד הנהגות מופלאות כיו"ב). ברכתיו ותפילותיו עשו פרי רבים נושעו בברכותיו. הנהיג את ישיבת מיר בשנות השואה במסע ההצלה של תלמידיו הישיבה לוילנא ולמזרח הרחוק. תלמידיו ראו באופן מוחשי, כי החלטותיו באותה תקופה קשה היו מחוץ לדרך הטבע, עפ"י גילויים שמימיים. משיחתיו נדפסו הספרים: "אור יחזקאל", "אמרי יחזקאל", "עבודת יחזקאל", ועוד.

3 ספרים. כ-25.5 ס"מ. מצב בינוני. נזקי עש ונזקי בלאי. כריכות בד מקוריות, פגומות.

פתיחה: \$400

Books with Handwritten Notes, Signatures and Dedications - Oriental Rabbis

ספרים עם הגהות, חתימות והקדשות - בכתב-יד חכמי המזרח

ראה עוד בפרקים: דפוסיים עתיקים, יהדות מרוקו, יהדות בבל

191a

191. נביאים אחרונים עם פירוש אברבנאל - פיזורו, ר"פ - דפוס גרשם שונצינו - הגהות

ספר נביאים אחרונים, עם פירוש רבי יצחק אברבנאל. [פיזורו], ר"פ [1520]. דפוס [גרשם] שונצינו. מהדורה ראשונה.

191b
שבוטלה המלאכה מפני חבורים אחרים אשר עשיתי, היתה השלמתו בעיר מנופולי ממחוז הפוליא ממלכות נאפולי ביום ר"ח אלול שנת כי ירחם ה' את יעקב [רנ"ח]...
מדפיס הספר, המדפיס היהודי הנודע גרשם שונצינו, מגדולי המדפיסים העבריים באיטליה, נדד עם בני משפחתו וכלי דפוס בערים שונות באיטליה. בכל מקום בו שהה הדפיס ספרים עבריים. בעיר פיזארו הדפיס חלק ממשכתות השי"ס וספרים נוספים. את חלקו הראשון של פירוש האברבנאל, על נביאים ראשונים הדפיס גם כן בפיזורו, בשנת רע"א.
פתיחה: \$2000

בשולי הדפים הגהות ארוכות בכתובה ספרדית, משני כותבים. חלק מן ההגהות קצרות. [392] דף. [במקור: 398] דף. חסרים 6 דפים: דף השער, ודפים [4], [12], [396], [397] ודף האחרון שהינו במקור דף חלק. הדף הראשון חסר בחציו (משוחרר בצילום). 32 סי"מ. מצב משתנה בין הדפים. כתמים. דפים רבים פגועים וחסרים, בעיקר בשוליהם, עם פגיעות בטקסט, משוקמים באופן מקצועי. בחלק מהמקומות נוסף שחזור בצילום של הטקסט החסר. נזקי עש במספר מקומות, חלקם משוקמים. כריכת עור חדשה. מהדורה זו נדפסה כתריסר שנים לאחר פטירת המחבר, רבי יצחק אברבנאל. בסוף פירושו לספר ישעיהו כותב המחבר כי "היתה התחלת הפי' הזה באי קורפו בר"ח אב שנת רנ"ה מהאלף השישי, ולפי

192. ספר ברכת הזבח - אמשטרדם, תכ"ט - חתימה רבי "דוד חיים קורניאלדי" בעל "בית דוד", והגהות ארוכות בכתב ידו

ספר ברכת הזבח, ביאורים וחידושים על מסכתות מסדר קדשים, מאת רבי אהרן שמואל קידאנובר. אמשטרדם, (תכ"ט 1669). מהדורה ראשונה. שער מאויר עם סצינות תנכיות. "ספר ברכת הזבח, והוא חבור נפלא ואמיתי, לאמתה של תורה, על גמרא פירש תוספות מסדר קדשים..."

חתימה בשער הספר: "לה"ו ק"כ [קנין כספין] דוד חיים קורניאלדי". בדפי הספר כעשר הגהות למדניות ארוכות בכתב-ידו, בכתביה איטלקית. בחלקן משיג הכותב על המחבר בחריפות: "המדקדק בדברי התוספות... וגרסתם ופירושם נעלמו מהמחבר" (מסכת כריתות, דף קע"ו/1); "אישתמיט ליה..." (מסכת תמורה, דף יד/2); "נראה מדבריו דאישתמיטתיה ליה גמרא ערובה..." (מסכת מעילה, דף ל"ז). באחת ההגהות (מסכת תמורה, דף ג/2) רומז רבי דוד בכאב על מאורע כלשהו שגרם לו ריחוק מספרייתו, וזה הוא כותב: "...וצריך עיון משו"כ בדברי האחרונים ז"ל... וכעת אין ספרי אצלי עד ישיקף וירא ה' משמים..."

הגאון רבי דוד חיים קורניאלדי - רד"ק (ת"ס-תק"ל), מחכמי איטליה ומגדולי מפרשי המשנה. מחבר הספר "בית דוד" על ששה סדרי משנה. חתן רבי יצחק ב"ר אשר פאציפיקו מוינציאה. שימש ברבנות בעיר איטליה. תחילה התגורר ברוויגו, ומשנת תק"ז בערך רב בטריאסט. פוסק, מדקדק ובקי גדול בחכמות. העיד על עצמו שלמד תורה מתוך יסורים קשים. בעקבות חיבורו "בית דוד" נקלע לפולמוס חריף עם רבי דוד פארדו שהרבה להשיג עליו בספרו "שושנים לדוד". רבני ליוורנו עשו שלום ביניהם, ובעקבות זאת כתב רבי דוד פארדו התנצלות מיוחדת בראש החלק השני של ספרו. במהלך היובח היו שהעלילו על רבי דוד שספרו "בית דוד" לא התחבר על ידו, אך רבי יצחק לאמפרונטי שהיה ידידו הטוב (והביא מתשובותיו בספרו "פחד יצחק") כתב אגרת פיוסית לנחם על כך: "לכל הדברים אשר ידברו צריזו אל ישנה לבו, וכך דרך המתלוננים כשלא יוכלו להוציא דבה רעה על החיבור מלינים על המחבר, וככה אירע לו בספרו הנחמד בית דוד... ונשבע אני שמעולם לא עלה במחשבתי שאיש אחר חבר אותו".

הספר "ברכת הזבח", מספרי היסוד ללימוד סדר קדשים. החיד"א ב"שם הגדולים" כותב אודותיו: "ברכת הזבח, והוא... ספר נכבד מאד, קב ונקי, הפליא עצה הגדיל תושיה בהגהותיו וחדושו האמתיים בדרך קצרה וכשרה".
[2], סד, סד-קלא, קלג-קפ; לה, [1] דף 17. ס"מ. מצב גרוע. נזקי עש קשים על הטקסט, קרעים ונקבים רבים. כתמים. חלק מהדפים כהים ומוכתמים. כריכה ישנה עם שדרת עור משופשת.

פתיחה: \$300

191. Neviim Achronim with the Abarbanel Commentary – Pesaro, 1520 – Printed by Gershom Soncino – Glosses

Neviim Achronim, with commentary by R. Yitzchak Abarbanel. [Pesaro]: [Gershom] Soncino, 1520.

Lengthy marginal notes in Sephardic script appear, from two writers. Some notes are trimmed.

[392] leaves. Originally: [398] leaves. Lacking 6 leaves: title page, leaves [4], [12], [396], [397] and the last leaf, originally a blank leaf. Half of the first leaf is lacking (replaced with photocopy). 32 cm. Condition varies. Stains. Many leaves are damaged and incomplete, mainly at the margins, with damage to the text, and were professionally restored. Missing text replaced in places with photocopy. Worming in places, some repaired. New leather binding. This edition was printed some twelve years after the passing of the author, R. Yitzchak Abarbanel. At the end of his commentary to Yeshaya, the author writes: "And I began this commentary in the island of Corfu on Rosh Chodesh Av 1495, and since this work was postponed in deference of other works I composed, it was completed in Naples on Rosh Chodesh Elul 1498..."

The famous Jewish printer Gershom Soncino, a foremost Hebrew printer in Italy, wandered with his family and printing equipment throughout various Italian cities. Wherever he settled, he printed Hebrew books. In Pesaro, he printed some of the Talmudic tractates and additional books. The first part of the Abarbanel commentary, on Neviim Rishonim, was also printed in Pesaro, in 1511.

Opening price: \$2000

191c

192b

192c

192. Sefer Birchat Hazevach – Amsterdam, 1669 – Signature of Rabbi David Chaim Korinaldi, Author of Beit David, With His Long Handwritten Glosses

Sefer Birchat Hazevach, novellae and elucidations on tractates from Seder Kodashim, by R. Aharon Shmuel Koidenover. Amsterdam, [1669]. First edition. Title page illustrated with Biblical scenes.

"Sefer Birchat Hazevach, a wondrous work with Torah-true explanations on the Talmud and Tosafot of Seder Kodashim..." Signature on the title page: **"The earth and its contents belongs to G-d. I bought this volume, David Chaim Korinaldi"**. The volume contains approximately ten long, learned glosses in his handwriting, in Italian script. Several of them disagree sharply with the author: **"One who carefully studies the words of the Tosafot...will see that the author did not understand their true intent"** (Tractate Keritot, 176a); **"The author overlooked..."** (Tractate Temurah, 14b); **"It seems from the words of the author that he overlooked a clearly stated piece of Talmud..."** (Tractate Me'ila, 30b). One of the glosses (Tractate Temurah, 3b) refers to a painful episode in the life of R. David which separated him from his library: **"...The matter must be further researched... but my books are not currently with me, until G-d sees fit to see my plight..."**.

Rabbi David Chaim Korinaldi – Radak (1700-1770) was an Italian scholar and great Mishnaic commentator, author of "Beit David" on the six orders of the Mishnah. He was the son-in-law of R. Yitzchak ben R. Asher Pacifico of Venice. He served in the rabbinate of various Italian cities, first in Rovigo and from ca. 1747 in Trieste. He was a renowned Torah authority and grammarian, and was erudite in many subjects. He asserted that he studied Torah despite suffering great affliction. Following the printing of his book Beit David, he was embroiled in a severe controversy with R. David Pardo, who refuted his writings many times in his book Shoshanim L'David. The Livorno rabbis established a truce, and as a result R. David Pardo inserted a special apology at the beginning of the second volume of his book Shoshanim L'David. During the course of the dispute there were those who claimed that R. David Korinaldi was not

192a

the true author of Beit David, but his close associate R. Yitzchak Lampronti (he quotes R. David's responsa in his book Pachad Yitzchak) wrote a letter of conciliation: "Do not pay attention to all the things said by your adversaries, for this is the method of faultfinders who criticize the author when they cannot find fault with the composition, and this is the case with your excellent book Beit David...I swear that I never imagined that it was written by anyone else".

Sefer Birchat Hazevach is a basic text for the study of Tractate Kodashim. The Chida in "Shem Hagedolim" describes it as "an extremely important text, in which the author clearly and concisely explains the subjects with his extraordinary novellae and glosses."

[2], 64, 64-131, 133-180; 35, [1] leaves. 17.5 cm. Poor condition. Extreme worming damage to the text, with many tears and holes. Stains. Several pages are darkened and stained. Old binding with worn leather spine.

Opening price: \$300

193. מתנת יד / מחר חדש - פירנצה, תקנ"ד - הוספה מהמחבר בכתב יד

ספר מתנת יד, עניינים נחמדים על דבר הניתן מיד ליד, לרבי דניאל טירני (אב"ד פירנצה, בעל "עיקרי הד"ט"). כרוך עם: עם ספר מחר חדש, לרבי משה חיים רימיני (מגדולי רבני פירנצה). חידושי ש"ס, ביאור סוגיות על ענין קידוש החדש ותקופות ומולדות, השגות על קצת דברים שבספר מטה דן [של רבי דוד נייטו מלונדון]. פירנצי, [תקנ"ד 1794]. מהדורה יחידיה.

בסוף פרק א' של הספר "מתנת יד" מופיעה הגהה בכתב יד (רש"י-איטליאני), שהיא כפי הנראה הוספת המחבר, הכותב בזה הלשון: "שוב בא לידי ספרי הרש"ך ח"ב סי' מג, ופני משה ח"א סי' כ"ד, וכרם שלמה סי' כ"ד, ותלתא בחד קינא ס"ל כמ"ש לע"ד נסבירא להו כמו שכתבתי לעניות דעתי, ומעתה דברי הרב יכין ובוועזי בח"ב סי' ע' שגבו ממני וצ"ע".

[3], ב-לו דף, [1 דף ריקן]; [2], ב-מב, [1] דף. כ-21 ס"מ. נייר איכותי ובהיר. מצב טוב מאד. כתמים. חותמות אספן וחותרמות ספריה. כריכה חדשה ומהודרת.

פתיחה: \$350

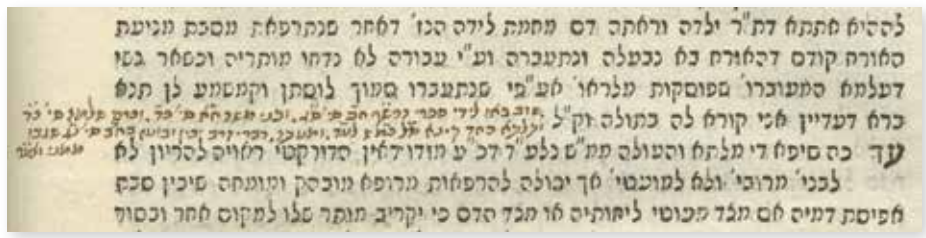
193a

193. Matnat Yad / Machar Chodesh – Florence, 1794 – Handwritten Addition by the Author

Matnat Yad, on the topic of charity, by R. Daniel Terni (Rabbi of Florence, author of Ikrei HaDat). Bound with: Machar Chodesh, by R. Moshe Chaim Rimini (prominent rabbi in Florence). Talmudic novellae, clarification of topics of sanctification of the month, Tekufot and Moladot, and refutations of some of the contents of Mateh Dan (by R. David Nieto of London). Florence, [1794]. Only edition. A handwritten note (in Rashi-Italian script) appears

at the end of chapter 1 of Matnat Yad, which appears to be an addition by the author. [3], 2-36 leaves, [1 blank leaf]; [2], 2-42, [1] leaf. Approx. 21 cm. High quality, light-colored paper. Very good condition. Stains. Collector's and library stamps. New, fine binding.

Opening price: \$350

193b

194. ששה ספרים - חתימות והגהות רבני רודוס

ששה ספרים, עם חתימות והגהות מרבני רודוס - רבי ידידיה שמואל טאריקה בעל "בן ידיד", רבי שלמה ידידיה ישראל ורבי רחמים יהודה ישראל בעל "בן ימין":

1-2. ספר **יכין ובעז**, שאלות ותשובות מאת רבי צמח ורבי שמעון דוראן. ליוורנו, [תקמ"ב 1782].

בשער הספר רישום בעלות וחתימה מסולסלת: "לה' הארץ ומלואה אשר חנן אלודים!" את עבדו אנה הוא... הצעיר ידידיה שלמה ישראל".

כרוך עם: ספר **לקט שמואל**, מאת רבי שמואל פייוש כהנא "סופר מגורש מווינא". ונציה, תנ"ד-תנ"ה [1694-1695].

חתימות ורישומים בשער הספר: "יעקב נחמיאש ס"ט", "הספר הזה קניתי מאת הבחור יעקב נחמיאש יצ"ו נאם הצעיר ידידיה טאריקה ס"ט", "זה הספר של החכם הותיק חכם ומעולה מתמר ועולה... שמואל ידידיה טאריקה יצ"ו...". רבי ידידיה שמואל טאריקה בעל "בן ידיד" ועוד. בדפי הספר שתי הגהות בכתב-יד.

3-4. ספר **מנחת בכורים**, חידושים על התלמוד, מאת רבי מיוחס בכ"ר שמואל. שאלוניקי, [תקי"ב 1752]. כרוך עם: ספר "פתיחה שו"ת מהרב בעל לב שמח", תשובות מרבי אברהם אליגרי.

שאלוניקי, [תקנ"ג 1793].

בשער הספר הראשון - חתימה מסולסלת: "אשר חנן אלודים!" את הצעיר ידידיה שלמה ישראל ס"ט".

5. ספר שו"ת **זרע אמת**, מאת רבי ישמעאל הכהן ממודינה. ליוורנו, [תקמ"ו 1786].

הקדשה עצמית בשער: "למשה היה למנה מאת הרב המחבר נר"ו, ותחתיה רישום נוסף: "לי למקנה מאת האלמנה צעיר ידידיה ישראל ס"ט". במרכז השער חתימה מסולסלת של רבי ידידיה שלמה ישראל.

הגהה ארוכה בדף פא"ו, חתומה: "רי"ח ישראל ס"ט" [רבי רחמים חיים יהודה ישראל בעל "בן ימין"].

6. ספר **דברי"ם אחדים**, מאת רבי חיים יוסף דוד אולאי - החיד"א. ליוורנו, [תקמ"ח 1788]. חתימה מסולסלת בשער: "לי לשמי הצעיר ידידיה שלמה ישראל". בשולי השער נכתב: "מתנה מחיים מר ניהו רבה הרב המחבר הי"ו" [כלומר שקיבל את הספר ממחבר הספר - החיד"א], ורישום נוסף הרומז לשמו: "ידיד ה' ישכון לבטח". בדפי הספר מספר הגהות בכתב-יד.

194c

194b

194a

194d

שלפנינו נכרכו בכריכות הידועות מאותה ספרייה).
 הגאון רבי רחמים חיים יהודה ישראל (תקע"ה-תרנ"ב), רב
 ברודוס, מחבר הספר "בן ימין" (שאלוניקי תרנ"ו). נעל תולדות
 משפחת ישראל ברודוס, ראה: ס. מרכוס, תולדות הרבנים
 למשפחת ישראל מרודוס, ירושלים תרצ"ז.
 ששה ספרים בארבעה כרכים. 28-30 ס"מ בקירוב. מצב משתנה
 בין הספרים. כתמים ובלאי, פגעי עש, קרעים ופגמים שונים. שנים
 מהספרים עם כריכות עתיקות נשל ספריית רבי ידידיה שלמה
 ישראלן ושנים ללא כריכה.

פתחה: \$400

הגאון רבי ידידיה שמואל טאריקה (תע"ג-תקכ"ט), מחכמי דורו
 הנודעים, רב ברודוס, חיבר את הספרים "בן ידיד", "חלקו של
 ידיד", "אמר ידידי" ו"קידוש ידיד".
 הגאון רבי ידידיה שלמה ב"ר אליהו ישראל מרודוס (נפטר
 תקצ"א), מגדולי דורו, בנו של רבי אליהו ישראל אב"ד רודוס
 ואלכסנדריה (נא אמון, מצרים). ערך והדפיס את ספרי אביו
 בליוורנו, שם פגש את החיד"א והתיידיד עמו (החיד"א העניק לו
 את אחד הספרים שלפנינו; וראה חומר מצורף). מילא את מקום
 אביו כאב"ד באלכסנדריה, שם כיהן עד לפטירתו. באלכסנדריה
 החזיק ספרייה בת מאות ספרים וכתבי-יד (שניים מהספרים

195. אוסף ספרים מדפוסי שאלוניקי - שנות הת"ק

והת"ר - הגהות

שנים עשר ספרים מדפוסי שאלוניקי בשנות הת"ק והת"ר, חלקם עם הגהות:

1. ספר **חלק יעקב**, חידושים על הטור, רמב"ם ומסכתות הש"ס, מאת רבי יעקב אלבעלי. שאלוניקי, [תקפ"ז 1827]. באחד הדפים הגהה חתומה: "הצעיר רחמים פראנקו ס"ט" [כפי הנראה כתב ידו של הגאון רבי חיים רחמים יוסף פראנקו - הרב החרי"ף (תקצ"ג-תרס"א), דיין ברודוס ובליוורנו. בשנת תרכ"ח עלה לירושלים ונתמנה לדיין בבית דינו של הראשון לציון - ה"יש"א ברכה". משנת תרל"ח ראב"ד בחברון. מחבר "שערי רחמים", "אות לרחמים", "ויצבור יוסף" ועוד].
2. ספר **קרבן אליצור**, חידושים על מסכת עבודה זרה, מאת רבי מנצור מרוק. שאלוניקי, [תקל"ז 1777].
- 3-4. ספר **מים שאל**, שאלות ותשובות על סדר שולחן ערוך, מאת רבי משה מרדכי מיוחס. שאלוניקי, [תקנ"ט 1799]. קרע באחד מהדפים עם חסרון בטקסט. כרוך עם: ספר **שער המים**, חיבור על הלכות טרפות, מסכת חולין ושו"ת, מאת רבי מרדכי יוסף מיוחס. שאלוניקי, [תקכ"ח 1768]. בדף כא' מספר שער המים, חלק השו"ת, הגהה קצוצה בכתיבה ספרדית.
- 5-6. ספר **תשובות מהר"ך**, מאת רבי דוד הכהן מקורפו. שאלוניקי, [תקס"ג 1803]. כרוך עם: ספר **מאמר המלך**, חידושים על משנה תורה להרמב"ם, מאת רבי רפאל אברהם מצליח. [שאלוניקי, תקס"ו 1806]. חסר דף שער ודף אחרון. הגהות בודדות.
7. ספר **פי שנים**, חידושים על ארבעה טורים ודרושים שונים, מאת רבי רפאל סורנגא. שאלוניקי, [תקס"ו 1806].
8. ספר **חסד לאברהם**, חלק א', תשובות על שו"ע אורח חיים ויורה דעה, מאת רבי אברהם אלקלעי. שאלוניקי, [תקע"ג 1813]. בשער הספר רישום בעלות קצוץ, ובדף קנ"ו הגהה קצוצה, שניהם בכתיבה ספרדית.
- 9-10. ספר **מגדל חננאל**, דרושים ליקוטים והלכות, מאת רבי חננאל חאביף. שאלוניקי, [תקע"ט 1819]. כרוך עם: ספר **מראה הנוגה**, חידושים על משנה תורה להרמב"ם, מאת רבי רפאל אשכנזי. שאלוניקי, [תקצ"ב 1832]. לספר מראה הנוגה חלק שני עם שער נפרד: ספר **דבר יוסף**, דרושים לשבתות מיוחדות והספדים, מאת רבי יוסף דאנון. שאלוניקי, [ת"ר 1840]. בדף טו' מספר מראה הנוגה, הגהה קצוצה בכתיבה ספרדית.
11. ספר **נשמת כל חי**, חלק א', תשובות על שו"ע אורח חיים ויורה דעה, מאת רבי חיים פאלאגני. שאלוניקי, [תקצ"ב 1832].
12. ספר **יד דוד**, על שלחן ערוך יורה דעה, מאת רבי דוד די בוטון. שאלוניקי, [תרי"ט 1859]. קרעים עם פגיעה קלה בטקסט בשני הדפים האחרונים. הגהות בודדות.
- 12 ספרים ב-9 כרכים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$600

194. Six Books – Signatures and Notes by Rabbis of Rhodes

Six books, with signatures and notes by rabbis of Rhodes – R. Yedidya Shmuel Tarika, author of Ben Yedid, R. Shlomo Yedidya Israel and R. Rachamim Yehuda Israel author of Ben Yemin:

1-2. **Yachin U'Boaz**, responsa by R. Tzemach and R. Shimon Doran. Livorno, [1782].

The title page bears an ownership inscription and calligraphic signature: "the young Yedidya Shlomo Israel".

Bound with: **Leket Shmuel**, by R. Shmuel Feivish Kahana "exiled scribe from Vienna". Venice, 1694-1695.

Signatures and inscriptions appear on the title page: "Yaakov Nachmias", "I acquired this book from Yaakov Nachmias, so says the young Yedidya Tarika", "This book belongs to the scholar... Shmuel Yedidya Tarika..." – R. Yedidya Shmuel Tarika was the author of Ben Yedid and other books. Two handwritten notes appear in this book.

3-4. **Minchat Bikurim**, novellae on the Talmud, by R. Meyuchas son of R. Shmuel. Salonika, [1752]. Bound with: **Peticha Shut MehaRav Baal Lev Sameach**, responsa by R. Avraham Alegre. Salonika, [1793].

The title page of the first book contains a calligraphic signature: "What G-d granted the young Yedidya Shlomo Israel".

5. Responsa **Zera Emet**, by R. Yishmael HaKohen of Modena. Livorno, [1786].

The title page contains an inscription written by the owner testifying he received it from the author: "Moshe received it as a gift from the rabbi, the author", followed by an additional inscription: "I acquired it from the widow, the young Yedidya Israel". The center of the title page bears the calligraphic signature of R. Yedidya Shlomo Israel.

A lengthy note appears on p. 81a, signed: "R.Y.Ch. Israel" – R. Rachamim Chaim Yehuda Israel author of Ben Yemin.

6. **Devarim Achadim**, by R. Chaim Yosef David Azulai – the Chida. Livorno, [1788]. A calligraphic signature appears on the title page: "Mine, the young Yedidya Shlomo Israel". The margin of the title page contains the inscription: "Gift from the author of the book [from the Chida]", and another inscription alluding to his name: "Yedid Hashem Yishkon LaVetach". The book contains several handwritten notes.

R. Yedidya Shmuel Tarika (1713-1769) was a prominent scholar of his generation and a rabbi in Rhodes. He authored Ben Yedid, Chelko shel Yedid, Amar Yedid and Kidash Yedid.

R. Yedidya Shlomo Israel of Rhodes (d. 1831), was a leading Torah scholar of his times, son of R. Eliyahu Israel Rabbi of Rhodes and Alexandria (Egypt). He edited and published his father's books in Livorno, where he met the Chida and befriended him (the Chida presented him with one of the books we have here, see enclosed material). He succeeded his father in the rabbinate of Alexandria, where he served until his passing. In Alexandria, he maintained a library of hundreds of books and manuscripts (the bindings of two of the books we have here are known to originate from that library).

R. Rachamim Chaim Yehuda Israel (1815-1892) was a rabbi in Rhodes, author of Ben Yemin (Salonika 1896). (Regarding the history of the Israel family in Rhodes, see: S. Marcus, Toldot HaRabbanim L'Mishpachat Israel M'Rhodus, Jerusalem 1935).

Six books in four volumes. Approx. 28-30 cm. Condition varies. Stains and wear, worming, tears and other damage. Two books with old bindings (from the library of R. Yedidya Shlomo Israel) and two unbound.

Opening price: \$400

196. אוסף ספרים מדפוס ליוורנו - שנות הת"ק והת"ר - הגהות ורישומי בעלות

אוסף ספרים מדפוס ליוורנו בשנות הת"ק והת"ר, חלקם עם הגהות:

1. ספר **לשון חכמים**, פירושי הראב"ד והראב"ש ופירושים נוספים על מסכתות מסדר קדשים ונשים. ליוורנו, [תקמ"א 1781].
 2. ספר **מטה יהודה**, שני חלקים, על שר"ע אר"ח, עם ספר שבת יהודה, על שר"ע יו"ד, מאת רבי יהודה עייאש. ליוורנו, [תקמ"ג 1783].
 3. ספר **קדשי דוד**, על שר"ע אורח חיים, מאת רבי דוד חיים שמואל חסאן. ליוורנו, [תקנ"ב 1792]. חציו השני של הספר (עם שער מיוחד) על הרמב"ם והש"ס חסר. בשער הספר רישום בעלות וחזמת [של רבי יהודה אריה וידר מסיגט?].
 4. ספר **חקרי לב**, חלק ראשון מחלק יורה דעה, מאת רבי רפאל יוסף חזן. ליוורנו, [תקנ"ד 1794]. בדף מג/ו הגהה קצוצה בכתיבה ספרדית. קרעים עם פגיעה בטקסט בדפים בודדים.
 5. ספר **מש"חא דרבנותא**, חידושים על שלחן ערוך, מאת רבי מסעוד רפאל אלפאסי. ליוורנו, [תקס"ה 1805]. בדף כג/2 (מיספור שני) הגהה קצוצה בכתיבה ספרדית.
 6. ספר **אהלי יצחק**, חידושים על מסכתות הש"ס, מאת רבי יצחק בוגאן. ליוורנו, [תקפ"א 1821].
 - 7-8. ספר **פני הבית**, חידושים על חושן משפט, עם קונטרס בית אב על משנה תורה לרמב"ם, מאת רבי אברהם ענתבי. ליוורנו, [תר"ט 1849]. כרוך עם: ספר **פני עץ חיים**, חידושים על שר"ע ודרושים, מאת רבי חיים אביגדור. אמשטרדם, [תק"ב 1742]. בדף קג/ו מספר פני הבית, הגהה בכתיבה ספרדית הפותחת: "אמר ר"י".
 - 9-10. ספר **זרעא דיוסף**, חידושים על הש"ס, מאת רבי יוסף בורגיל. ליוורנו, [תר"ט 1849]. כרוך עם: ספר **ויקן יוסף**, כללים וחידושים על הש"ס, מאת רבי יוסף בורגיל. ליוורנו, [תרי"ב 1852]. חסרים 2 הדפים האחרונים בספר "ויקן יוסף". בדפי ההקדמות נוספו שני דפים עם הקדמה מליצית של המחבר, שלא נרשמו במפעל הביבליוגרפיה ואינם נמצאים בעותק שבספריה הלאומית. בשער הספר זרעא דיוסף הקדשה מאת רבי שלמה אליעזר פישלער [מבארשטשוב]. בשער ספר ויקן יוסף רישום בעלות: "שייך לי הצעיר דוד יחיאל מיכל היילן[פריין]" אב"ד בארשטשוב, עם הקדשה עצמית ממנו על שקיבל את הספר "מעיר תונס... ע"י הה"ר מהרש"א פישלער". שתי הגהות קצוצות בכתיבה אשכנזית בגליונות ספר ויקן יוסף.
 - 10 ספרים ב-8 כרכים. גודל ומצב משתנים. פגעי עש בחלק מן הספרים.
- פתיחה: \$400

195

195. Collection of Books Printed in Salonika – 18th-19th Centuries – Glosses

Twelve books printed in Salonika in the 18th-19th centuries, some of them with glosses:

1. **Chelek Yaakov**, novellae on Tur, Rambam and the Talmud, by R. Yaakov Albaali. Salonika, [1827]. One of the leaves contains a gloss signed: "the young Rachamim Franko" (apparently the handwriting of R. Chaim Rachamim Yosef Franko – HaRav HaCharif, 1833-1901, dayan in Rhodes and Livorno. R. Franko immigrated to Jerusalem in 1868 and was appointed dayan in the Beit Din of the Rishon LeTzion – the Yisa Bracha. From 1878, he served as rabbi of Hebron. He authored Shaarei Rachamim, Ot L'Rachamim, VaYitzbor Yosef and more).
2. **Korban Elitzur**, novellae on Tractate Avoda Zara, by R. Mansour Marzouk. Salonika, [1777].
- 3-4. **Mayim Shaal**, responsa in the order of the Shulchan Aruch, by R. Moshe Mordechai Meyuchas. Salonika, [1799]. Open tear to one of the leaves affecting the text. Bound with: **Shaar HaMayim**, composition on the Laws of Treifot, Tractate Chulin and responsa, by R. Mordechai Yosef Meyuchas. Salonika, [1768]. A trimmed note in Sephardic script appears in the responsa section of Shaar HaMayim, p. 21a.
- 5-6. **Teshuvot Mahardach**, by R. David HaKohen of Corfu. Salonika, [1803]. Bound with: **Maamar HaMelech**, novellae on Rambam's Mishneh Torah,

by R. Refael Avraham Matzliach. [Salonika, 1806]. Lacking title page and last leaf. Contains a few glosses.

7. **Pi Shnayim**, novellae on Arba Turim and various homilies, by R. Refael Sornaga. Salonika, [1806].

8. **Chesed LeAvraham**, Part I, responsa on Shulchan Aruch Orach Chaim and Yoreh De'ah, by R. Avraham Alkalai. Salonika, [1813]. A trimmed ownership inscription appears on the title page, and a trimmed gloss on p. 153a, both in Sephardic script.

9-10. **Migdal Chananel**, homilies, selections and laws, by R. Chananel Chabif. Salonika, [1819]. Bound with: **Mareh HaNoga**, novellae on Rambam's Mishneh Torah, by R. Refael Ashkenazi. Salonika, [1832]. Mareh HaNoga contains a second part with a separate title page: **Dvar Yosef**, homilies for special Shabbatot and eulogies, by R. Yosef Danon. Salonika, [1840]. A trimmed gloss in Sephardic script appears on p. 16a of Mareh HaNoga.

11. **Nishmat Kol Chai**, Part I, responsa on Shulchan Aruch Orach Chaim and Yoreh De'ah, by R. Chaim Palagi. Salonika, [1832].

12. **Yad David**, on Shulchan Aruch Yoreh De'ah, by R. David de Botton. Salonika, [1859]. Tears to the last two leaves, slightly affecting the text. A few glosses.

12 books in 9 volumes. Size and condition vary.

Opening price: \$600

197. ספר ויקרא אברהם לרבי אברהם חיים אדאדי עם הקדשת המחבר / דפי כתב-יד של החיבור - אוטוגרף המחבר

ספר ויקרא אברהם לרבי אברהם חיים אדאדי - דפים בכתב-יד המחבר, ומהדורת הדפוס של החיבור:

• ספר ויקרא אברהם, חידושים על סדר השו"ע, מאת רבי אברהם חיים אדאדי. ליוורנו, [תרכ"ה 1865].

בשער הספר הקדשה בכתב-יד מאת המחבר: "מנחה היא שלוחה ליקר רוח איש תבונה... מהר"ר שלם טוב... ויותן לו ברכת אברהם אהובו ומקירו והוא הצעיר המחבר ע"ה הרועה אותי מעודי אברהם חיים אדאדי ס"ט".

• אוסף דפים ופיסות דפים בכתב-יד, שהוצאו מ"גניזת כריכה", קטעים מהחיבור 'ויקרא אברהם' - בכתב יד המחבר רבי אברהם חיים אדאדי. חלק מהדפים דבוקים זה לזה, וחלקם הודבקו [בעדינות] בתוך העותק המודפס שלפנינו, במקומות שבהם מופיעים הקטעים שבכתב-יד.

• מצורפים שני דפי דפוס שהוצאו מתוך אותה כריכה [חתוכים בהתאם], עם שינויים טיפוגרפיים. כפי הנראה, דפים מההדפסה ראשונית של הספר, שלאחר מכן עברה שינויים [ראה דפים מצורפים להשוואה].

הגאון רבי אברהם חיים ב"ר מסעוד חי אדאדי - רב אחא"י (תק"ס-תרל"ד), מגדולי חכמי יהדות לוב. נכדו של רבי נתן אדאדי ושל רבי מסעוד חי רקח בעל "מעשה רקח". הוריו נפטרו בצעירותו והוא גדל בבית סבו רבי נתן אדאדי. בהיותו בן י"ח עלה עם סבו לצפת. למד אצל חכמי צפת ואף יצא כשד"ר לחוץ לארץ מטעם עדת הספרדים בצפת. בשנת תקצ"ז, בעת שהותו בשליחות בליוורנו, שמע על חורבן העיר צפת ברעש האדמה שפקד אותה, החליט שלא לשוב אליה וחזר לעיר הולדתו טריפולי. בטרפולי שימש כרב ודיין למעלה מל"ב שנים, והיה מגדולי חכמיה. בשנת תרי"ט נדפס בליוורנו ספרו 'השומר אמת' ובשנת תרכ"ה נדפס הספר 'ויקרא אברהם' שלפנינו. מלבד ספרים אלה הותיר אחריו חיבורים נוספים בכתב-יד.

ספר 'ויקרא אברהם': ד, קלא דף. 30 ס"מ. מצב טוב, כתמים, מספר קרעים. כריכה ישנה, עם פגמים + למעלה מ-50 קטעי נייר מתוך כתב-היד, בגדלים שונים, ומצבי פגיעה משתנים [מצב כללי טוב, מלבד פגיעה בטקסט כתוצאה מהחיתוך].

פתיחה: \$500

196. Collections of Books Printed in Livorno – 18th-19th Centuries – Glosses and Ownership Inscriptions

Collection of books printed in Livorno in the 18th-19th centuries, some of them with glosses:

1. **Lashon Chachamim**, commentaries of the Rosh and the Raavad and additional commentaries on tractates of Seder Kodashim and Nashim. Livorno, [1781].

2. **Mateh Yehuda**, two parts, on Shulchan Aruch Orach Chaim, with Shevet Yehuda, on Shulchan Aruch Yoreh De'ah, by R. Yehuda Ayash. Livorno, [1783].

3. **Kodashei David**, on Shulchan Aruch Orach Chaim, by R. David Chaim Shmuel Hassan. Livorno, [1792]. The second half of the book (with its own title page) on Rambam and the Talmud, is lacking. Ownership inscription and stamp on the title page [of R. Yehuda Aryeh Weider of Sighet (Sighetu Marmatției)?].

4. **Chikrei Lev**, Part I of the Yoreh De'ah section, by R. Refael Yosef Chazan. Livorno, [1794]. A trimmed gloss in Sephardic script appears on p. 43a. Tears to a few leaves, affecting the text.

5. **Mishcha DiRevuta**, novellae on Shulchan Aruch, by R. Masoud Refael Alfasi. Livorno, [1805]. A trimmed gloss in Sephardic script appears on p. 23b (of the second pagination).

6. **Ohalei Yitzchak**, novellae on the Tractates of the Talmud, by R. Yitzchak Bonan. Livorno, [1821].

7-8. **Pnei HaBayit**, novellae on Choshen Mishpat, with Kuntres Beit Av on Rambam's Mishneh Torah, by R. Avraham Antebi. Livorno, [1849]. Bound with: **Pri Etz Chaim**, novellae on Shulchan Aruch and homilies, by R. Chaim Avigdor. Amsterdam, [1742]. A gloss in Sephardic script beginning with: "Says R.Y.", appears on p. 103a of Pnei HaBayit.

9-10. **Zara D'Yosef**, novellae on the Talmud, by R. Yosef Burgel. Livorno, [1849]. Bound with: **VaYiken Yosef**, Talmudic principles and novellae, by R. Yosef Burgel. Livorno, [1852]. Lacking the last two leaves of VaYiken Yosef. Two leaves with the author's poetic preface were added, which are not listed in the

196

Bibliography of the Hebrew Book and do not appear in the copy of the NLI. The title page of Zara D'Yosef contains a dedication by R. Shlomo Eliezer Fischler (of Borshchiv). An ownership inscription appears on the title page of VaYiken Yosef: "Belongs to me, David Yechiel Michel Heil[prin]", rabbi of Borshchiv, with a self-dedication by him that he received the book "from Tunis... through R. Shlomo Eliezer Fischler". Two trimmed marginal notes in Ashkenazic script appear in VaYiken Yosef. 10 books in 8 volumes. Size and condition vary. Worming to some of the books. Opening price: \$400

197. VaYikra Avraham by Rabbi Avraham Chaim Adadi – With Author's Dedication / Handwritten Leaves of the Composition – Author's Autograph

VaYikra Avraham by R. Avraham Chaim Adadi – leaves from the author's manuscript, and printed edition of the composition:

- VaYikra Avraham, novellae following the order of the Shulchan Aruch, by R. Avraham Chaim Adadi. Livorno, [1865].

The title page bears a handwritten dedication by the author: "A gift sent to the esteemed and wise... R. Shalem Tov... from the author Avraham Chaim Adadi".

- Collection of handwritten leaves and leaf fragments, from a "binding geniza", sections of VaYikra Avraham, handwritten by the author R. Avraham Chaim Adadi. Some leaves are stuck together, and some were (delicately) attached into the printed copy we have here, on the corresponding printed text.

- Enclosed are two printed leaves originating from that same binding (cut to size), with typographic variations. These leaves presumably originate from an initial printing of the book, which was later altered (see enclosed leaves for comparison).

R. Avraham Chaim son of R. Mas'ud Hai Adadi – "Rav Achai" (1800-1874) was a leading Lybian Torah scholar. He was the grandson of R. Natan Adadi and R. Mas'ud Hai Rakkah, author of Maaseh Roke'ach. Orphaned from both his parents at a young age, he was raised by his grandfather R. Natan Adadi. At the age of 18, he immigrated with his grandfather to Safed. He learnt under the scholars of Safed and travelled as emissary of the Sephardi community in Safed. In 1837, during his mission in Livorno, news reached him of the destruction of Safed in

197b

the earthquake, and he decided not to return there, instead heading for Tripoli, his birthplace. In Tripoli, he served as rabbi and dayan for over 32 years, and was one of its leading scholars. In 1849, his book HaShomer Emet was published in Livorno, followed by VaYikra Avraham in 1865. Apart from these two books, he left behind additional manuscript compositions.

197a

VaYikra Avraham: 4, 131 leaves. 30 cm. Good condition, stains, several tears. Old binding, with damage + over 50 leaf fragments from the manuscript, of varying size and degrees of damage (overall good condition, apart from loss of text due to trimming).

Opening price: \$500

198. ילקוט מעם לועז על חמישה חומשי תורה - לאדינו - אזמיר, תרכ"ד-תרכ"ח - סט שלם בששה כרכים

ספר מעם לועז, ילקוט ביאורים ומדרשים בלאדינו על חמישה חומשי תורה, מאת רבי יעקב כולי. אזמיר, [תרכ"ד-תרכ"ח 1864-1868]. לאדינו. סט שלם בששה כרכים. חתימות, חותמות ורישומי בעלות. בסוף כרך ויקרא רישום בכתב-יד: "לחש מהרב חיד"א ז"ל". 6 כרכים. ספירות דפים משתנות. 32 ס"מ. מצב כללי טוב-בינוני. כתמים ובלאי. רישומים. דפים וקונטרסים מנותקים. קרעים ופגמים. קרעים גסים במספר דפים. כריכות ישנות, פגומות. פתיחה: \$500

198. Yalkut Me'am Loez on the Five Books of the Torah – Ladino – Izmir, 1864-1868 – Complete Set of Six Volumes

Me'am Loez, anthology of commentaries and midrashim in Ladino on the five books of the Torah, by R. Yaakov Culi. Izmir, [1864-1868]. Ladino. Complete set of six volumes. Signatures, stamps and ownership inscriptions. A handwritten inscription appears at the end of Vayikra: "Incantation from the Chida". 6 volumes. Varying pagination. 32 cm. Overall good-fair condition. Stains and wear. Inscriptions. Detached leaves and gatherings. Tears and damage. Large tears to several leaves. Old bindings, damaged. Opening price: \$500

198

199a

בפלישתם לעיראק בשנת 2003, כ-30 שנה לאחר כתיבת תזכיר זה. בהמשך התזכיר כותב סלמן דבי על תפקידיו בעבודתו כ"כלי קודש" בבגדאד קודם עלייתו לארץ: "אני הייתי במשך 22 שנה, מוהל, חזן, שוחט, תוקע, ואני הייתי אחד מהמנהיגים בעדה ושלטון הדת".

כרך ספר רב פעלים: 31 ס"מ. כריכה מקורית פגומה. מסמכים שונים בגודל ומצב משתנים (חלקם מקופלים), טוב עד בינוני.

פתיחה: \$600

199. שטרי כתובה ומסמכים עתיקים מבגדאד - המאה ה-19 והמאה ה-20 - מארכיון בית הכנסת "מאיר טוויג"

בבגדאד

אוסף מסמכים חשובים הכולל: כתובות עתיקות משנות הת"ק והת"ר, מסמכים ודפי "שיויתי" וקמיעות, שהודבקו בכרך ספר "רב פעלים", שהגיע בשנת 1970 מספריית בית הכנסת "מאיר טוויג" בבגדאד.

המסמכים והדפים נאספו והודבקו בתוך הספר ע"י חכם סלמן דבי, השמש האחרון של בית הכנסת "מאיר טוויג" בבגדאד, בשנים 1948-1970 בקירוב. סלמן דבי עלה לארץ עם התפרקות הקהילה לאחר מלחמת ששת הימים, והצליח להביא עמו לישראל אוסף ספרים מתוך הספרייה הענקית של בית הכנסת [שלבדבריו מנתה כרבע מליון ספרים, מסמכים רבים, ועשרות ספרי תורה - ראה להלן]. בתוך אותם ספרים נהג לשמור ולהדביק מסמכים שונים, דפי דפוס וכתבי יד.

לפנינו אחד מאותם הספרים, שהודבקו בו מסמכים חשובים במיוחד (ראה עוד בפרט הבא). על רבים ממסמכים אלו הוסף סלמן דבי רישום בכתב ידו: "הביא אותה הדל סלמן אליהו בנימין דניאל דבי הי"ו מן בית הכנסת דמי' מאיר טוויג נ"ע".

בכרך שלפנינו נמצאים בין היתר:

- ספר שו"ת רב פעלים, חלק ראשון, מאת רבי יוסף חיים בעל ה"בן איש חי". ירושלים, [תרס"א 1901]. מהדורה ראשונה. שער בדיו מוזהב. חתימות ורישומים רבים של סלמן דבי, עם כיתובי הזכרת נשמות לאביו ולבני משפחה אחרים, ורישום שהספר הגיע מספריית [בית הכנסת] מאיר טוויג. חתימה נוספת בשער: "הצעיר יעקב ח"ר אלישע נסים".

- כתובה בכתב יד, לנישואי החתן צאלח נחום יצחק אהרן. בגדאד, תמוז תקצ"ד [1834]. בכתובה קליגרפית נאה. מעוטרת במסגרת עשויה הדבקות פיסות נייר צבעוני. חתימות העדים: "מרדכי ח"ר ששון" [רבי מרדכי שנוך (נפטר תרי"ב)], בנו הבכור של רבי ששון שנוך בעל "קול ששון"; "הצעיר מרדכי בכ"ר יצחק שמאש". [בכת"י ששון מס' 467, מופיעה כתובה נוספת בחתימות שני עדים אלו, מהתאריך חשון תקצ"ד 1833]. כיתוב בצדו האחורי של הכתובה, מעטר בקישוט צבעוני ופרחוני.

- כתובה בכתב יד, לנישואי החתן דוד אליאזר מרדכי יעקב יעקב פרג', עם הכלה צלחה בת צאלח נחום יצחק אהרן [הנ"ל]. בגדאד, אדר ב' תרי"ג [1853]. בכתובה קליגרפית נאה. מעוטרת במסגרת

של הדבקות פיסות נייר צבעוני. חתימות העדים: "הצעיר שמעון ח' משה ח"ר ששון"; "הצעיר מרדכי בכ"ר יצחק שמאש".

- מסמך בכתב יד, הקנאת נכסים מאת צאלח נחום יצחק אהרן [הנ"ל] לבתו הכלה פרחח. בחתימות העדים: "הצעיר יחזקאל מרדכי בוום"; "הצעיר עזרא רחמים חיים שלמה משה גרגי". בבגדאד, כסלו תרי"ג [1852].

- מסמך בכתב יד, בענין אלמנת צאלח אליהו יעקב, וכלתה פרחח בת צאלח נחום יצחק [הנ"ל], עם חמש חתימות בכתב-ידם של העדים והדיינים, בהן חתימות הדיינים: "הצעיר עובדיה אברהם הלוי ס"ט", "הצעיר נסים אהרן אליהו כהן יצ"ו", "הצעיר ששון אליהו ח"ר משה משה הלוי". בגדאד, כסלו תרי"ט [1858].

- מסמך בכתב יד, בענין ירושת אליהו מרדכי יעקב [חותנה של צלחה], בת צאלח נחום יצחק אהרן [הנ"ל]. בחתימות שלשת חברי בית הדין [הנ"ל]: "הצעיר עובדיה אברהם הלוי ס"ט", "הצעיר נסים אהרן אליהו כהן יצ"ו", "הצעיר ששון אליהו ח"ר משה משה הלוי". בגדאד, תמוז תרכ"ח [1868].

- בדף כט/1 מודבק מסמך מודפס עם מילוי בכתב יד: כתב הרשאה ושליחות למסירת גט, עם חמש חתימות בכתב-ידם של העדים והדיינים, ביניהן חתימות הדיינים: "הצעיר סלמאן חוגי עבודי"; רבי "יהושע משה יחזקאל", ו"הצעיר רפאל יצחק חיים". בגדאד, תמוז תרצ"ח [1938].

- בבטנת הכריכה האחורית - גט גירושין בכתב יד (כתיבת סת"ם). בבגדאד, סיון תרצ"ח [1938].

- טיוטת תזכיר של סלמן דבי, שנכתב אחרי בואו לישראל בשנת 1970 [בערך], ובו תכנית עבודה לטיפול בנכסי הקהילות היהודיות בעיראק באותו זמן (תיעוד היסטורי מעניין): "... להציל את הספרים ספרי תורה וכל דברי הקודש בבגדאד. הספרים נמצאים: (א) ביכנסת "מאיר טוויג, (יש רבע מליון ספרים עתיקים, 16 ספרי תורה כסף, 19 ספרי תורה חצי כסף - הכל היה מוכן למשלוח) ללונדון באמצעות העדה. (ב) בעיר בצרה 170 ספרי תורה. (ג) במוזיאון בעירק הממשלתי 370 ספרי תורה. (ד) ביכנסת "מסעודה שם טוב, 100 ספרי תורה בערך...". [יש לציין, שרוב הרכוש היהודי הנ"ל נשדד ונאבד בתקופת שלטונו של סאדאם חוסיין בעיראק. חלקים קטנים מספריות אלו ניצלו ע"י חיילי צבא ארה"ב

199c

199b

after he reached Eretz Israel ca. 1970, containing a plan of action for retrieving the property of the Jewish communities in Iraq in those days (interesting historic documentation): "...to rescue the Torah scrolls and all holy items in Baghdad. The books are located: 1) in the Meir Taweig synagogue, (there are some quarter of a million early books, 16 Torah scrolls in silver mounted cases, 19 Torah scrolls in cases mounted with part silver – everything was ready to be sent to London by the community. 2) in Basra 170 Torah scrolls. 3) In the Iraqi

Governmental Museum 370 Torah scrolls. 4) in the Masouda Shem Tov synagogue, approximately 100 Torah scrolls...". (It is noteworthy that most of the abovementioned Jewish property was stolen and lost during Saddam Hussein's rule of Iraq. Small parts of these libraries were salvaged by soldiers of the United States Army during the 2003 invasion, approximately 30 years after this memorandum was written). Later in the memorandum, Salman Dabby describes the positions he held in Baghdad prior his immigration to Eretz Israel: "I was for 22 years

the mohel, chazan, shochet, toke'a and I was one of the leaders of the community and a religious authority".

Rav Pe'alim volume: 31 cm. Original binding, damaged. Various documents of varying size and condition (some folded), good to fair.

Opening price: \$600

199. Ketubot and Early Documents from Baghdad – 19th-20th Centuries – From the Archive of the Meir Taweig Synagogue in Baghdad

Collection of important documents including: early Ketubot from the 19th-20th centuries, documents, Shiviti leaves and amulets which were pasted into a volume of Rav Pe'alim, recovered in 1970 from the library of the Meir Taweig Synagogue in Baghdad.

The documents and leaves were collected and pasted into the book by Chacham Salman Dabby, the last beadle of the Meir Taweig synagogue in Baghdad, ca. 1948-1970. Salman Dabby immigrated to Eretz Israel after the community disintegrated following the Six Day War, succeeding in bringing with him to Eretz Israel a collection of books from the immense library of the synagogue (which he claimed contained some quarter of a million books, many documents and dozens of Torah scrolls – see below). He habitually saved and pasted various documents, printed items and manuscripts in the books.

We have here one of those books, in which were pasted particularly important documents (see also following item). On many of these documents, Salman Dabby added a handwritten inscription: **"Brought it, the lowly Salman Eliyahu Binyamin Daniel Dabby from the Meir Taweig synagogue"**.

This volume contains amongst others:

- Responsa Rav Pe'alim, part I, by R. Yosef Chaim, the Ben Ish Chai. Jerusalem, [1901]. First edition. Title page printed with golden ink. Signatures and many inscriptions by Salman Dabby, with memorial inscriptions for his father and other relatives, and inscription attesting the book's provenance from the Meir Taweig [synagogue] library. An additional signature appears on the title page: "the young Yaakov son of R. Elisha Nissim".
- Handwritten Ketubah, for the marriage of the groom Tzalach Nachum Yitzchak Aharon. Baghdad, Tamuz 1834. Neat, calligraphic script. Decorated with a border made from colored strips of paper. Signed by the witnesses: "Mordechai son of R. Sasson" (R.

Mordechai Shanduch [d. 1852], was the eldest son of R. Sasson Shanduch author of Kol Sasson); "the young Mordechai son of R. Yitzchak Shamash". (In the Sassoon manuscript no. 467, an additional Ketubah signed by these two witnesses appears, dated Cheshvan 1833). Inscription on the verso of the Ketubah, with colored floral ornaments.

- Handwritten Ketubah, for the marriage of the groom David Eliyahu Mordechai Yaakov Yaakov Faraj, with the bride Tzlacha daughter of (the abovementioned) Tzalach Nachum Yitzchak Aharon. Baghdad, Adar II, 1853. In neat calligraphic script. Decorated with a border of colored strips of paper. Signed by the witnesses: "the young Shimon son of Moshe son of R. Sasson"; "the young Mordechai son of R. Yitzchak Shamash".

- Handwritten document, transferring property from the ownership of (the abovementioned) Tzalach Nachum Yitzchak Aharon to his daughter the bride Farcha. Signed by the witnesses: "the young Yechezkel Mordechai Bazoom"; "the young Ezra Rachamim Chaim Shlomo Moshe Gurgi". Baghdad, Kislev 1852.

- Handwritten document, concerning the widow of Tzalach Eliyahu Yaakov, and her daughter-in-law Farcha daughter of Tzalach Nachum Yitzchak (abovementioned), signed by five witnesses and dayanim, including the dayanim: "the young Ovadia Avraham HaLevi", "the young Nissim Aharon Eliya Kohen", "the young Sasson Eliyahu son of R. Moshe Moshe HaLevi". Baghdad, Kislev 1858.

- Handwritten document, regarding the inheritance of Eliyahu Mordechai Yaakov (father-in-law of Tzlacha, daughter of the abovementioned Tzalach Nachum Yitzchak Aharon). Signed by the three (aforementioned) dayanim of the Beit Din: "the young Ovadia Avraham HaLevi", "the young Nissim Aharon Eliya Kohen", "the young Sasson Eliyahu son

199d

- of R. Moshe Moshe HaLevi". Baghdad, Tamuz 1868.
- Pasted onto p. 29a is a printed document completed by hand: Document authorizing the relay of a Get (divorce document), with the handwritten signatures of five witnesses and dayanim, including the dayanim: "the young Salman Chogi Aboudi"; R. "Yehoshua Moshe Yechezkel" and "the young Refael Yitzchak Chaim". Baghdad, Tamuz 1938.
- On the back endpaper – a handwritten divorce document (Stam script). Baghdad, Sivan 1938.
- Draft memorandum by Salman Dabby, written

200b

200a

200. אוסף גדול של ספרים, תמונות, מסמכים וכתבי יד - יהדות עירק בשנות התש"כ בקירוב - ארכיונו של חכם סלמן דבי, השמש האחרון בבית הכנסת "מאיר טוויג" בבגדאד

[סלמן בן אליהו בן בנימין בן דניאל דבי - כסגנון חתימות יוצאי בבל, המזכירים בחתימתם את שמות אבותיהם ואבות אבותיהם].

רשימה חלקית של ספרים מתוך האוסף:

- כרך מקראות גדולות, כתובים [ונציה, שנת שנה טובה, ש"ז-שע"ט 1619-1617]. חסר שער. עם רישומים והגהות מתקופות שונות. בסוף ספר משלי [לפני דף תשס"ו], מופיע שטר עם 28 חתימות מרבני ונכבדי הקהילה. על תנאי נתינת ספר תורה ל"בית כנסת של מדרש הגביר המרומם הר' יעקב צמח נסים". בגדאד, סיון תרכ"ב (1862).
- שו"ע אבן העזר. למברג (לבוב), תרל"ו [1876]. מצב בינוני-גרוע. קרעים רבים. בדף השער רישום בעלות בכתב יד ושתי חתימות של הגאון המקובל רבי שמעון אגסי: "קניתי אותו לעבודת קוני באמצעות ה' חיים מע' יחזקאל, בחודש אלול התרנ"ה. יה"ר שאזכה ללמוד בו אני זרעי זרעי עד סוף כל הדורות - הצעיר שמעון אהרן אגסי יצ"ו" [הגאון המקובל רבי שמעון אגסי (תרי"ב-תרע"ד), גדול חכמי בבל (לאחר ה"בן איש חי"), ומרבתי המובהקים של רבי יהודה פתיה - הכותב עליו ועל ה"בן איש חי" בהקדמתו לספרו "בית לחם יהודה": "הנה בעירנו בגדאד היו לנו שנים כרובים זהב הסוככים על העיר מבית ומחוץ, והמה אשר היו לנו לחומה ומחסה ביום ועם... והמה בזכותם וצדקתם היו מגינים על העיר..."].
- כרך חוברות מודפסות ודפי כתב-יד, עם חתימות הרב הראשי רבי ששון כצ'ורי (כדורי), החותם גם: "הצעיר ששון כצ'ורי יחזקאל עזרא שלום גבריאל אליא יצ"ו"; "הש"ך ס"ט"; "שכ"ץ טוב יצ"ו" [רבי ששון (כצ'ורי) כדורי (תרמ"ז-תשל"א 1971-1886), הרב הראשי וראש הקהילה בבגדאד. בשנת תר"פ

אוסף גדול ומגוון של למעלה מ-100 ספרים וחוברות (כולל: עשרות ספרים וחוברות מדפוסי בגדאד), לוחות שנה בדפוס ובכתב יד, סקיצות של לוחות "שיויתי" וקמיעות, רשימות רבות ומסמכים, תצלומים ותמונות - מארכיונו של חכם סלמן דבי, שביהן כ"כלי קודש" ושמש בבית הכנסת "מאיר טוויג" בבגדאד, בשנים תש"ח-תש"ל בקירוב [1970-1948].

בית הכנסת על שם מאיר טוויג, נבנה בשנה בשנת 1946 ברובע בתאוויין שבדרום העיר בגדאד, ובמשך כעשרים שנה היה בית הכנסת היחידי שהיה פעיל בבגדאד [לאחר עליית מרבית יהודי עיראק לישראל בתחילת שנות ה-50]. לאחר מלחמת ששת הימים התפרקה לחלוטין הקהילה הקטנה שנותרה, ושרידי היהודים עלו לישראל באותן השנים [בכל עיראק נותרו אז פחות מ-400 יהודים]. חכם סלמן דבי (1904 בערך-1987 י' טבת תשמ"ח), כיהן במשך כ-22 שנה כשמש וחזן בבית הכנסת מאיר טוויג, והיה אחד ממנהיגי הקהילה. כמו כן שימש כשוחט ומוהל. בשנת 1970 בערך עלה לישראל והתיישב בעיר חולון, שם השתתף בהקמת בית כנסת ליוצאי בבל. עם צאתו מעירק הצליח להציל עמו ספרים ומסמכים, חלקם מתוך הספרייה הענקית של בית הכנסת "מאיר טוויג" [שלדבריו מנתה כרבע מליון ספרים, מסמכים רבים, ועשרות ספרי תורה - ראה בפריט הקודם] בתוך אותם ספרים נהג לשמור ולהדביק מסמכים שונים, דפי דפוס וכתבי יד [שניצלו באופן זה מתהום הנשיה בבגדאד]. גם בבואו לחולון המשיך במנהגו זה, לשמר דפים שונים ומסמכים ולהדביקם בתוך כרכי ספריו. באחד הכרכים נכרך בין החוברות, תעודת שירות בצבא של סלמן דבי משנת 1941 [תעודה זו גם שימשה לו כתעודת פספורט]. בכל הספרים מופיעות חתימות רבות ורישומים רבים בכתב ידו, הנצחות לקרובי משפחה שנפטרו ורשימות שונות. במקומות רבים הוא חותם בחתימה מלאה: "הצעיר סלמן אליהו בנימין דניאל דבי"

200d

200c

- מקבץ גדול של לוחות שנה שנדפסו בבגדאד, בשנים: תרצ"א; תרצ"ב; תרצ"ג; תרצ"ד; תרצ"ה; תרצ"ו; תרצ"ז; תרצ"ח; תרצ"ט; ת"ש; תש"א; תש"ב; תש"ג (שני עותקים); תש"ד; תש"ה; תש"ו; תש"ז; תש"ח; תש"ט; תש"י; תש"יא; תש"יב (עם תמונת הרב ששון כדורי, שנפטר בשנת תשל"א - שני עותקים. בשני נוספה תמונת ראש ממשלת עירק: חסן אחמד אל בכר).
- לוח בכתב יד לשנת תשל"ל [1969-1970]. עם הקדשה בכתב יד וחתומת הכותב "העורך יצחק עזרא עבדאלה": "ערכתי זה העבור לכבוד ידידי היקר ח' סלמן דבי".
- מקבץ של לוחות שנה שנדפסו בירושלים וארץ ישראל, בשנים: תשל"ג; תשל"ד; תשל"ה; תשל"ו; תשמ"ב.
- סידורים וספרי תפילה שנדפסו בבגדאד: מחזור חיים טובים, לראש השנה. בגדאד, תרנ"ב; סדר מנחה וערבית לשלש רגלים. ליוורנו-בגדאד, תרפ"ח [1928]; קריאי מועד, תיקון ליל הושענא רבא. בגדאד, [תרצ"ו 1936]; פרי עץ הדר, צפת ט"ו בשבט. בגדאד, תרצ"ו [1936]; מחזור כפור תמים, בגדאד, תרצ"א.
- סידורים, מחזורים, ספרי מקרא, תהילים, הגדות של פסח ועוד ספרים, מדפוסי ליוורנו, וינה, ווארשא, ווילנא ועוד מקומות. בהם: סידור בית עובד, ליוורנו [תרכ"ב 1862]; זכור תורת משה. קניגסברג, תרי"ח; סדר עולם רבא. ווארשא, תרל"ז 1877; קונטרס שובו אל הבורא, מאת רבי מנחם מענדל הלפרין, ירושלים, תרצ"א [1931]; ספר אמונת צדיקים. ווארשא, תר"ס 1900; זוהר סבא דמשפטים, עם פירוש מאת רבי יהודה פתיה. ירושלים, [תרצ"ט 1939]; מחברת אסיירי התקוה, מאת רבי יהודה פתיה. ירושלים, [ת"ש 1940].
- למעלה מ-100 פריטים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$1000

- נתמנה לדיין בבית הדין של רבי יחזקאל אליהו, ובשנת תרפ"ג נתמנה לראב"ד. בשנת תרפ"ז נתמנה באופן רשמי ל"חכם באשי" (רב ראשי), תפקיד בו כיהן למעלה מארבעים וחמש שנה.
- תיקוני הזוהר, עם פירוש כבוד מלך. ליוורנו, [תרי"ד 1854]. בסוף הספר מודבקת תמונתו של סלמן דבי בפגישה בשנת תשל"ו (1976) עם נשיא המדינה פרופ' אפרים קציר.
- ספר דעת ותבונה. מבוא לחכמת הקבלה, מאת רבי יוסף חיים בעל ה"בן איש חי". ירושלים, [תרע"א 1910].
- חוברות שונות בעברית ובערבית-יהודית (באותיות עבריות), שנדפסו בבגדאד ובדפוסי המזרח: ליקוטי דינים, בגדאד, תרמ"ב [1882] (כמה עותקים); ליקוטי דינים, בגדאד, [תרנ"ח 1898] (כמה עותקים); ליקוטי דינים, [בגדאד, תשי" 1950]; ספר מנחת יהודה, מאת רבי יהודה פתיה. בגדאד, [תרצ"ג 1933] כולל שער מעטפת; סדר קידוש של שבת ופזמונים של שבת, בגדאד; אגרת הטיול, ארם צובה, תרל"ב [1872]; כתאב אורך ימים (קסם אל אול), בגדאד, תרפ"ט; קצת אל אחדב, [בגדאד]; קצת זיד אל גלאם, [בגדאד]; צאלח לל עמום, [בגדאד]; קצת אל נמלה, [בגדאד]; ספור נס חנוכה, בגדאד, [תרפ"ז 1927]; כתאב סרור אל צאלחין. [בגדאד], תרפ"ט [1929]; דרך טובים. בגדאד, [תרפ"ח 1928].
- זמן התפלות לעיר בגדאד, לוח זמני היום, מאת יצחק צאלח יצחק מכמל. ירושלים, [תרפ"ו 1926]. דפוס האחים ווינשטיין. (שני עותקים).
- צ'בט אל אווקאת [לוח זמני היום], למדינת בגדאד, מאת יצחק צאלח מכמל. בגדאד, תש"ז 1947. (שני עותקים)

200f

200e

signature: "the young Salman Eliyahu Binyamin Daniel Dabby" (Salman son of Eliyahu son of Binyamin son of Daniel Dabby – following the style of signature of Iraqi Jews, who refer to their ancestors in their signature).

Partial description of books from the collection:

- Volume of Mikraot Gedolot, Ketuvim [Venice, 1617-1619]. Lacking title page. With inscriptions and notes from various periods. At the end of Mishlei [before p. 767a], a document appears signed by 28 rabbis and notables of the community, regarding the terms of the giving of a Torah scroll to the "Synagogue of the Midrash of the illustrious wealthy R. Yaakov Tzemach Nissim". Baghdad, Sivan 1862.
- Shulchan Aruch Even HaEzer. Lviv, 1876. The title page contains the handwritten ownership inscription and two signatures of the Kabbalist R. Shimon Agassi dated 1895. The great Torah scholar and Kabbalist R. Shimon Agassi (1852-1914) was a leading scholar of Iraq (after the Ben Ish Chai) and a foremost teacher of R. Yehuda Fatiyah – who writes about him and about the Ben Ish Chai in his preface to his book Beit Lechem Yehuda: "And behold, in our city of Baghdad we had two golden cherubs who sheltered the city from within and without, and they were our fortification and refuge on a day of wrath... and they with their merit and righteousness protected the city...".
- Volume of printed booklets and handwritten leaves, with the signatures of the Chief Rabbi Sasson Kachuri (Kaduri), who also signs: "**the young Sasson Kachuri Yechezkel Ezra Shalom Gabriel Elia**"; "the Shach"; "**Shachen Tov**". R.

Sasson (Kachuri) Kaduri (1886-1971) was the Chief Rabbi and head of the Baghdad community. In 1920, he was appointed dayan in R. Yechezkel Eliyahu's Beit Din, and in 1923, head of the Beit Din. In 1927, he was officially appointed as Chacham Bashi (Chief Rabbi), position he held for over forty-five years.

- Tikunei Zohar, with the Kevod Melech commentary. Livorno, [1854]. A photograph is pasted at the end of the book, of Salman Dabby's meeting in 1976 with the President of Israel, Prof. Efraim Katzir.
 - Daat Tevuna. Introduction to Kabbala, by R. Yosef Chaim, the Ben Ish Chai. Jerusalem, [1910].
 - Various booklets in Hebrew and Judeo-Arabic (in Hebrew script), printed in Baghdad and other oriental countries, including calendars and prayer timetables, printed in Baghdad and Jerusalem between 1931-1982. (Two copies of a calendar for 1971-1972, printed in 1971 in Baghdad. With the picture of R. Sasson Kaduri, who passed away in 1971 – the second copy also contains the picture of the President of Iraq: Ahmed Hassan al-Bakr).
 - Handwritten calendar for 1969-1970. With a dedication handwritten and signed by "the editor Yitzchak Ezra Abdallah": "I arranged this calendar in honor of my dear friend Ch. Salman Dabby".
- Over 100 items. Varying size and condition.
Opening price: \$1000

201a

200. Large Collection of Books, Photographs, Documents and Manuscripts – Iraqi Jewry ca. 1960s – Archive of Chacham Salman Dabby, Last Beadle of the Meir Taweig Synagogue in Baghdad

Large and diverse collection of over 100 books and booklets (including dozens of books and booklets printed in Baghdad), printed and handwritten calendars, sketches of Shiviti and amulets, many lists and documents, photographs and pictures – from the archive of Chacham Salman Dabby, who served in various religious positions and as beadle of the Meir Taweig synagogue in Baghdad, ca. 1948-1970.

The Meir Taweig synagogue was built in 1946 in the Al-Bataween neighborhood south of Baghdad, and for approximately twenty years was the only synagogue active in Baghdad (after the immigration of most of Iraqi Jewry to Eretz Israel in the beginning of the 1950s). After the Six Day War, the remaining small community disintegrated totally, and its last members immigrated then to Eretz Israel (in the whole of Iraq, less than 400 Jews were left). Chacham Salman Dabby (ca. 1904-Tevet 10, 1987), served for 22 years as beadle and cantor of the Meir Taweig synagogue, and was one of the leaders of the community. He also served as shochet and mohel. In ca. 1970, he immigrated to Eretz Israel and settled in Holon, where he aided the establishment of a synagogue for Iraqi Jews. With his departure from Iraq, he succeeded in salvaging books and documents, some of them from the immense library of the Meir Taweig synagogue (which he claimed contained some quarter of a million books, many documents and dozens of Torah scrolls – see previous item). He habitually conserved and pasted in those books various documents, printed items and manuscripts (which were thus rescued from oblivion in Baghdad). In Holon he continued this practice, of saving various leaves and documents by pasting them into his books. In one of the books he pasted his Army Service certificate from 1941 (this certificate also served as passport). All the books contain many signatures and inscriptions in his handwriting, memorials of deceased relatives and various notes. In many places he signs with his full

200g

201. כתב-יד - הגדה של פסח, עם תרגום לערבית-יהודית - כמנהג יהודי בבל - המאה ה-19

כתב-יד, הגדה של פסח, עם תרגום [שרח] בערבית-יהודית, כמנהג יהודי בבל. [בגדאד? המאה ה-19 בקירוב].
 כתיבה מזרחית בינונית נאה, אופיינית ליהודי בגדאד. נוסח ההגדה ותרגומו בערבית-יהודית, פסקה אחר פסקה.
 בעמ' [5] נכתבו סימני הסדר "קדש ורחץ" כ"שטיח" על פני כל העמוד. תיבות פתיחה מוגדלות בכל העמודים. בעמודים [14] ו-[50] תיבות-פתיחה מעוטרות. בעמ' [38] מופיע הפיוט "אמונים ערכו שבח לאל וטבחו טבח" מאת רבי אהרן הכהן.
 [61] עמ'. 15.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים, כתמי יין. מעט בלאי. קרע בראש הדף הראשון, עם פגיעה בהתימת בעלים. כריכה מקורית, פגומה מעט.
 פתיחה: \$300

202a

רשב"י) אחרי שנת תקנ"ד, שכן הסב רבי חיים מודעי מחזר בברכת הנפטרים "עטר מ"ז זלה"ה [=עטרת ראשנו מר זקני זכרונו לחיי העולם הבא].

עוטק חסר. ב-מה, נג-נו, סא-קה, קי-קמו, [1] דף (חסרים 13 דף. במקור קנ דף). 21.5 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. כתמים ובלאי רב. במספר דפים קרעים ופגמים עם חסרון. דפים מנותקים וכריכה רופפת. חלק מההגהות קצוצות. כריכת עור עתיקה, בליה ופגומה.

+ מכתב רבי רחמים חיים מודעי: [1] דף. 21x16 ס"מ. מצב בינוני. כתמי דבק. קרעים ופגמים עם פגיעה בחתימה. חיתוך הדף בשוליו הימניים עם חסרון של כ-4-3 אותיות בתחילת כל שורה.

פתיחה: \$300

202. ספר גופי הלכות - חתימת רבי יוסף שלום חיים מבגדאד - הגהות חכמי טורקיה - מכתב רבי רחמים חיים מודעי, צפת, אחרי תקנ"ד

ספר גופי הלכות, חלק שני מספר הליכות אלי, והוא כללי התלמוד וחידושים בש"ס ורמב"ם. מאת רבי שלמה אלגאזי. [אזמיר, תל"ה 1675. מהדורה ראשונה. חסרים דף השער ודפים נוספים].

חתימות של רבי "רפאל יוסף שלום בכמה"ר ח"ר עבדאללה ח"ר משה חיים" [נכד רבי משה חיים ראש רבני בבל, ובן-דודו של רבי יוסף חיים מבגדאד בעל ה"בן איש חי", שהיה אף הוא נכד רבי משה חיים]. בשולי דפי הספר הגהות למדניות משלשה או ארבעה כותבים בכתב יד ספרדי [כל ההגהות הינן כנראה מחכמי טורקיה במאה ה-18]. בדף מד/1 הגהה משולבת משני כותבים: הגהה ראשונה מכותב אחד, שעליו משיג ומגיה כותב אחר בשם "חיים", החותם במליצה: "חיים מדבר..." [בכינוי זה היה רגיל לחתום בהגהותיו, רבי חיים מודעי בעל "חיים לעולם"]. חתימת רבי משה חיים ווייס מקלניווארדיין, ומעט הגהות ורישומים בכתב ידו.

בבטת הכריכה היה מודבק דף נייר (והופרד על דינו), עם מכתב ארוך ומעניין, הכתוב בעברית ולאדינו, בכתב-ידו וחתימתו של רבי רחמים חיים מודעי [צפת, אחרי תקנ"ד]. המכתב נכתב אל אחד מחכמי אזמיר, בבקשה לעזרה בענייני פקדונות כלי כסף וכספים, שהופקדו ביד החכם ר"י מולכו, וטיפול בעניינם החכם רבי אליהו ג'יראסי. בהמשך המכתב כותב רבי רחמים מודעי על ספרי "שערי צדק" ו"לקטות הרמב"ן", שהדפיס סבו "עטר מ"ז זלה"ה" ונמצאים ביד האדון "שלמה ארזי" [רבי חיים מודעי (ת"פ-תקנ"ד), בעל "חיים לעולם", הדפיס בשאלוניקי בשנים תקנ"א-תקנ"ב את הספרים "שערי צדק" ו"לקטות הרמב"ן"]. בסיום המכתב, מסיים הכותב: "כה דברי המעתיר בעדו ובעד כל אשר לו מול התנא רשב"י זיע"א... רחמים [חיים] מודעי".

רבי רחמים חיים מודעי, מחכמי ודייני צפת בשנות התק"ע-תק"פ בקירוב. כיהן כשד"ר צפת בשנת תק"פ בערך, ושמו מוכר בשטר הסכם משנת תקפ"א בחתימת חכמי הספרדים והאשכנזים. כיהן כדיין בבית הדין בצפת, ובשנת תק"פ הוא חתום כדיין יחד עם הרבנים רבי אברהם חיים אדאדי ורבי אהרן בן שמואל. נפטר בסביבות שנת תק"צ, ושמה של אלמנתו מחזר ברשימת נפגעי ה"רעש" של שנת תקצ"ז, שברחו לעיר צידון (ספונות, ו, עמ' תנו). סבו הגאון הנודע רבי חיים מודעי (בעל "חיים לעולם"), נולד בצפת בשנת ת"פ בערך. בשנת תק"ט יצא לשליחות בחו"ל והשתקע בקושטא, והיה מגדולי חכמי קושטא ואזמיר. בשנת תקנ"ג חזר לארץ ישראל, והשתקע בעיר מולדתו צפת, בה נפטר בשנת תקנ"ד. המכתב שלפנינו נכתב מזעיר צפת ("מול התנא

201b

201. Manuscript – Passover Haggadah, with Judeo-Arabic Translation – Iraqi-Rite – 19th Century

Manuscript, Passover Haggadah, with Judeo-Arabic translation (Sharh), Iraqi-rite. [Baghdad? ca. 19th century].

Neat oriental semi-cursive script, characteristic of Baghdadi Jews. The text of the Haggadah is followed by Judeo-Arabic translation, paragraph by paragraph.

On p. [5], the Simanim of the Seder "Kadesh URechatz" are written across the whole page. Enlarged initial words on all the pages. Decorated initial words on pp. [14] and [50]. The piyyut "Emunim Archu Shevach LaEl" by R. Aharon HaKohen appears on p. [38].

[61] pages. 15.5 cm. Good condition. Stains, wine-stains. Light wear. Tear to the top of the first leaf, affecting the owners' signature. Original binding, slightly damaged.

Opening price: \$300

202. Gufei Halachot – Signature of Rabbi Yosef Shalom Chaim of Baghdad – Glosses by Turkish Rabbis – Letter of Rabbi Rachamim Chaim Moda'i, Safed, After 1794

Gufei Halachot, Part Two of Halichot Eli, principles of the Talmud and novellae on the Talmud and Maimonides. By R. Shlomo Algazi. [Izmir, 1675. First edition. Missing title page and other leaves].

Signatures of Rabbi "Refael Yosef Shalom son of R. Abdalla son of R. Moshe Chaim" [a grandson of Chief Rabbi Moshe Chaim of Baghdad, and cousin of R. Yosef Chaim of Baghdad, the Ben Ish Chai, who was also a grandson of R. Moshe Chaim]. The margins contain scholarly glosses by three or four authors in Sephardic handwriting [all glosses are apparently from 18th century Turkish scholars]. On p. 44a, there is a joint gloss by two writers: a first gloss by one writer, debated by a second writer named Chaim, who signs: "**Chaim speaks...**" [this signature is typical of the way R. Chaim Moda'i, author of the Chaim L'Olam, would sign his glosses]. Signature of R. Moshe Chaim Weiss of Kisvárda (Kleinwardein), with a few glosses and inscriptions in his handwriting.

Attached inside the cover was a sheet of paper (which we detached), with a long and interesting letter in Hebrew and Ladino, handwritten and signed by R. Rachamim Chaim Moda'i [Safed, after 1794]. The letter is addressed to one of the sages of Izmir, requesting help concerning silverware and money deposited with Chacham Y. Molcho, and handled by Chacham Eliyahu Girasi. The letter goes on to mention the books Shaarei Tzedek and Lekutot HaRamban, which his grandfather published and are in the possession of Shlomo Arzi [R. Chaim Moda'i (1720-1794), author of "Chaim L'Olam", published

the books Shaarei Tzedek and Lekutot HaRamban in Salonika in 1791-1792]. The author concludes the letter as follows: "These are the words of the one who pleads for him and for all that he has opposite the Tana Rashbi... Rachamim [Chaim] Moda'i". R. Rachamim Chaim Moda'i was one of the sages and dayanim of Safed ca. 1810s-1820s. He served as emissary of Safed ca. 1820, and his name is mentioned in an agreement contract from the year 1821 signed by Sephardi and Ashkenazi sages. He served as dayan in the Safed beit din, and there is a signature from him as dayan together with R. Avraham Chaim Adadi and R. Aharon ben Shmuel dated 1820. He passed away ca. 1830, and his widow's name appears in the list of victims of the 1837 earthquake who fled to Sidon (Sefunot, vol. 6, p. 457).

His grandfather, the famous Torah scholar R. Chaim Moda'i (author of the Chaim L'Olam), was born in Safed ca. 1720. He went on a mission abroad in 1749, settled in Constantinople, and was one of the leading Torah scholars of Constantinople and Izmir. In 1793, he returned to Eretz Israel and settled in his native Safed, where he passed away in 1794. This letter was written from the city of Safed ("opposite the Tana Rashbi") after 1794, since the grandfather R. Chaim Moda'i is mentioned as deceased.

Incomplete copy. 2-48, 53-56, 61-108, 110-146, [1] leaves (missing 13 leaves. Originally 150 leaves). 21.5 cm. Fair-poor condition. Stains and extensive wear. On several leaves, tears and damage with loss. Detached leaves and loose binding. Some glosses are trimmed. Contemporary leather binding, worn and damaged.

202b

+ Letter of R. Rachamim Chaim Moda'i: [1] leaf. 21x16 cm. Fair condition. Glue stains. Tears and damage, signature affected. Right margin of the page trimmed with loss of 3-4 letters at the beginning of each line.

Opening price: \$300

203. לוח "שויתי" צבעוני מעוטר - עם הפיוט "תנו שירה" לפורים - כורדיסטאן הפרסית

לוח "שויתי", לתלייה על קיר בית הכנסת, עם פיוט לפורים וברכות המגילה. [כורדיסטאן הפרסית, ראשית המאה ה-20 בקירוב].
דיו וצבע על נייר.

מסגרות צבעוניות מעוטרות בדגמי כדים צמחים ופרחים. במרכז חלקו העליון מגורת "למנצח". וסיבה הכיתוב "שויתי ה' לנגדי תמיד". משני צדי המגורה שמות קודש ושמות מלאכים, וצירופי אותיות נגד עין הרע: "בפי בפע עב צעש" [ראשי תיבות הפסוק: "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין בנות צעדה עלי שור"].

במרכז הדף מופיע הפיוט "תנו שירה ושמרה עם סגולה לאל עליון וקראו המגילה / ידידים ברכו פועל גבורות אשר נמצא מאד בצרות..." אותו נהגו יהודי כורדיסטאן לשיר לפני קריאת המגילה. לאחר הפיוט נכתבו ברכות המגילה.

על לוחות דומים ראה קטלוג 'קדם' מכירה 28 פריט מס' 2; ובמכירה 40 פריט מס' 5. גם הביבליוגרף והחוקר מנשה רפאל ליהמן, מספר על לוח מסוג זה שהגיע לידיו, ואשר לדבריו, מקורו בפרס: "הפיוט 'ידידים ברכו פועל גבורות'... לא היה ידוע עד עתה. הוא נרשם, במקומות שונים, על פני לוח קלף לחג הפורים המצוייר בצבעים מרהיבים בפסקאות מן המגילה. את הלוח רכשתי לאחרונה מידי מוכר ערבי בעיר העתיקה בירושלים" (סיני, גליון צ"ח, תשמ"ו, עמ' עד-עה).

35.5x22 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, סימני קיפול. קרעים בסימני הקיפול ובשוליים עם מעט חסרון ופגיעה קלה בטקסט, משוקמים. רישומים בצדו האחורי של הדף.

ראה: מחניים, גליון קד - תשכ"ו, עמ' ג; קטלוג התערוכה "אורות וצללים, סיפור איראן והיהודים" (בית התפוצות, מוזיאון העם היהודי, תל-אביב, 2010), עמ' 49-48; אריך בראוור, יהודי כורדיסטאן, ירושלים תש"ח, עמ' 289-282.

פתיחה: \$800

203. Ornamented Colorful "Shiviti" – With the Tenu Shira Piyyut for Purim – Persian Kurdistan

"Shiviti" sheet, for hanging on the wall of a synagogue, with a piyyut for Purim and the Megillah-reading blessings. [Persian Kurdistan, ca. beginning of the 20th century].

Ink and paint on paper.

Ornamented colored borders, with motifs of jugs, plants and flowers. The center of the upper part is occupied by a "LaMenatze'ach Menorah", surrounded by the inscription "Shiviti HaShem LeNegdi Tamid". On both sides of the Menorah, Holy Names and names of angels appear, together with Kabbalistic combinations against the Evil Eye.

The center of the leaf contains the piyyut "Tenu Shira... Yedidim Barchu...", sung by Kurdish Jews before the Megillah-reading. The piyyut is followed by the Megillah-reading blessings.

See similar sheets in Kedem, Auction 28 item 2 and Auction 40 item 5. The bibliographer and researcher Menashe Refael Lehman describes a similar sheet he acquired, which, he claims originates from Persia: "The piyyut Yedidim Barchu... was hitherto unknown. It was written on parchment sheets for Purim and illustrated in magnificent color with passages from the Megillah. I recently purchased such a sheet from an Arab merchant in the Old City in Jerusalem" (Sinai, issue 98, 1986, pp. 74-75).

35.5 X22 cm. Fair condition. Stains, folding marks. Minor open tears to the folding mark and margins, slightly affecting text, repaired. Inscription on the verso of the leaf.

See: Machanayim, issue 104 – 1966, p. 3; Exhibition Catalogue "Light and Shadow – The Story of Iranian Jews" (Beit HaTfutzot, the Museum of the Jewish People, Tel-Aviv, 2010), pp. 48-49; Erich Brauer, the Jews of Kurdistan, Jerusalem 1947, pp. 282-289.

Opening price: \$800

203

ראה עוד בפרקים: דפוסים עתיקים, תנ"ך ותהילים, סידורים ותפילות, ירושלים וחברון, ספרים עם הגהות וחתימות

204. Manuscript – Chayei Yehuda – Autobiography of Rabbi Yehuda Aryeh of Modena – Venice, 1857

Manuscript, Chayei Yehuda, by R. Yehuda Aryeh of Modena – autobiography, copied by R. Moses Soave. Venice, 1857. Notebook, Italian Rashi script.

Chayei Yehuda is an autobiographic account of the life of R. Yehuda Aryeh of Modena (one of the rabbis of Venice, 1571-1648), which he began writing at the age of 47, and concluded a few days before his passing at the age of 77. This book is one of the few and of the finest autobiographies in rabbinic literature from the period preceding the Emancipation. The Chida writes in Shem HaGedolim about this book: "I saw a manuscript of Chayei Yehuda by the aforementioned rabbi, which relates all that transpired to him in his lifetime for better and for worse".

The copyist writes in the colophon of the manuscript: "And so is completed the copying of the book Chayei Yehuda... from the handwriting of the author himself... I copied it for myself and for my own use, I, Moshe son of Shlomo Refael Soave... of Venice, and I completed it today, 32nd day of the Sefira, Parshat Behar 1857, here in Venice which used to be a leading Jewish city in Torah and wisdom, may G-d have mercy on myself, my wife and my four and a half (!) children, and may I not require the gifts of human beings, whose gifts are scarce and the shame is great... 1857". The copying is in Hebrew, in Italian Rashi script, with a few lines in Italian and Latin on the penultimate page.

Chayei Yehuda was published in its entirety for the first time in Kiev, 1912, by the researcher Avraham Kahana, based on this manuscript.

The copyist, Moses Soave, believed the manuscript he held and was copying from was an autograph of the author, and the publisher and additional researchers followed his opinion. Yet other researchers proved that the manuscript he possessed was not an autograph (see enclosed material).

R. Yehuda Aryeh of Modena (1571-1648) was one of the rabbis of Venice, teacher, cantor, grammarian and poet, exceptionally talented orator and preacher, scholar and erudite, original and fascinating polemist. He authored Midbar Yehuda (Venice, 1602) of his selected sermons, and many other books in print and in manuscript, including some polemic books.

The copyist, R. Moses Soave (1820-1882), was a prominent member of the Venice community, teacher, publisher and editor, collector of rare books and manuscripts. He corresponded with Shadal (mentioned in his books) and Moritz Steinschneider.

22 pages. 33.5 cm. Good condition. Stains. Folded notebook.

Opening price: \$300

204

204. כתבי יד ספר חיי יהודה - חיבורו האוטוביוגרפי של רבי יהודה אריה ממודינה - ונציה, תרי"ז

כתב-יד, ספר חיי יהודה, מאת רבי יהודה אריה ממודינה - אוטוביוגרפיה, נעתק על-ידי רבי משה סואבי. ונציה, [תרי"ז] 1857. מחברת, כתב רש"י איטלקי.

ספר חיי יהודה הוא תיאור אוטוביוגרפי ממסכת חייו של רבי יהודה אריה ממודינה (מרבני ונציה, של"א-ת"ח 1571-1648), שהחל לכותבו בגיל 47, וסיימו ימים ספורים לפני פטירתו בגיל 77. ספר זה הוא מהיצירות הבודדות של הכתיבה האוטוביוגרפית בספרות הרבנית מהתקופה שקדמה לימי האמנציפציה ומהמעולות שבהן. החיד"א כותב בספרו "שם הגדולים" אודות ספר זה: "ראיתי ספר חיי יהודה בכתב יד להרב הנזכר יודיע דרכיו שכותב שם כל העבר עליו בימי חייו הן לטוב הן למוטב".

בקולופון כתב-היד כותב המעתיק: "ובכן נשלמה העתקת הספר חיי יהודה... מכתבת יד המחבר עצמו... והעתקתה לעצמי ולצרכי אני הצעיר משה בן שלמה רפאל סואבי... איש ויניציאה, וסיימתיה היום ל"ב לספירה סדר וכי תאמרו מה נאכל, שנת שומר הבר"ית לפ"ק, פה ויניציאה אשר היה לפני עיר ואם בישראל בתורה ובחכמה, המקום ירחם עלי ועל אשתי וארבעה ילדי וחצי [!], ואל אצטרך לידי מתנות בשר, שמתנתם מעוטה, והחרפה מרובה... 1857". ההעתקה בעברית בכתב רש"י איטלקי, בעמוד שלפני האחרון מספר שורות באיטלקית ובלטינית.

ספר חיי יהודה נדפס בשלמותו לראשונה בקייב בשנת תרע"ב על-ידי החוקר אברהם כהנא, על-פי כתב היד שלפנינו. המעתיק, משה סואבי, סבר כי כתב-היד שלפניו ושממנו הוא מעתיק הוא אוטוגרף המחבר, ובעקבותיו הלכו המהדירי וחוקרים נוספים, אך חוקרים אחרים הוכיחו שכתב-היד שהיה לפני משה סואבי לא היה אוטוגרף (ראה חומר מצורף).

רבי יהודה אריה ממודינה (של"א-ת"ח), מרבני ונציה, מורה וחזן, מודקדק ומשורר, נואם מוכשר ודרשן בחסד עליון, ידען ובקי, פולמוסן מקורי ומרתק, מחבר ספר "מדבר יהודה" (ונציה, ש"ב) ובו מבחר דרשוני, וספרים רבים נוספים בדפוס ובכת"י, מהם כמה ספרי פולמוס.

המעתיק רבי משה סואבי (תק"פ-תרמ"ב), מחשובי קהילת ונציה, מורה, מו"ל ועורך, אספן ספרים וכתבי-יד נדירים, התכתב עם שד"ל (מחבר בספריו) ומשה שטיינשניידר.

כב עמודים. 33.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. מחברת מקופלת.

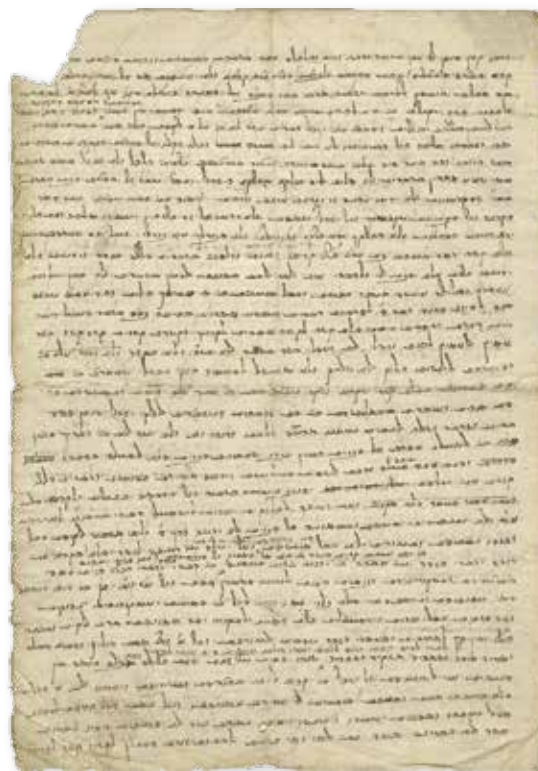
פתיחה: \$300

synagogue. In contrast, the Sephardi-Portuguese Beit Din in Amsterdam, headed by R. Shlomo Ayllon, legitimized him and his writings. This aroused a huge controversy in Amsterdam and other countries, including Italy. Books and booklets around this polemic were printed, for and against Nechemia Chayyun and his writings. In this letter draft, R. Yosef Fiammetta relates to R. Shlomo Ayllon about Chayyun and the development of the controversy, as well as expressing his sharp opposition to Chayyun's views. The letter was printed in its entirety, based on a copying, in the Sefunot journal (10, pp. 573-588), yet the section here, which as mentioned is a draft handwritten by the author, contains several variations.

Chacham Yosef Fiammetta (known also by the surname Lehava – the translation of the Italian surname to Hebrew; 1655?-1721) was the rabbi of Ancona and a leading Torah scholar and kabbalist in Italy. He composed the Or Boker book of prayers (Venice, 1709). He is mentioned many times in the works of the Chida, who calls him "the holy kabbalist", and quotes his Torah thoughts (for instance, in Responsa Chaim Shaal, Part 2, section 11: "and we have heard that the holy R. Yosef Fiammetta instated the recital of Hallel in his community, following their salvation from danger..."). R. Yosef was the teacher and father-in-law of R. Shimshon Morpurgo, author of Shemesh Tzedaka, who succeeded him as rabbi of Ancona after his passing. He left behind manuscript books of responsa and sermons.

[1] folded leaf, [3] written pages. 20.5 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Tears and holes affecting text. Folding marks.

Opening price: \$500

205

שהרב הכולל ח"ק [חסידא קדישא] כמהר"ר יוסף פיאמיטה ז"ל תיקן בקהל עדתו שיאמרו הלל כשניצולו מצרתם...". רבי יוסף היה רבו וחותרו של רבי שמשון מורפורגו בעל "שמש צדקה", ומילא את מקומו ברבנות אנקונה לאחר פטירתו. השאיר אחריו ספרי שו"ת ודרשות בכתב-יד.

[1] דף מקופל, [3] עמודים כתובים. 20.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. קרעים ונקבים עם פגיעה בטקסט. סימני קיפול.

פתיחה: \$500

205. שני דפים מטיטות מכתב מאת רבי יוסף פיאמיטה אב"ד אנקונה - אל רבי שלמה איליון רבה הספרדי של אמשטרדם - המאה ה-18 - מכתב פולמוס נגד השבתאי נחמיה חיון

שני דפים (3 עמ') בכתובה אוטוגרפית, קטע מטיטות מכתב מאת רבי יוסף פיאמיטה רבה של אנקונה, אל רבה הספרדי של אמשטרדם רבי שלמה איליון. [אנקונה, שבט תע"ד 1714].

קטע ממכתב פולמוסי נגד השבתאי נחמיה חיון וספריו. כתיבה איטלקית. בכתובה אוטוגרפית של מחבר, עם תיקונים והוספות בין השורות. ללא חתימה.

הרקע למכתב: בשנת תע"ג הדפיס השבתאי נחמיה חייא חיון בברלין חיבור שבתאי קדום בשם "מהימנותא דכלא" וסביבו שני פירושים שחיבר, האחד בשם "עז לאלהים" והשני בשם "בית קודש הקדשים". בספרו זה בא להוכיח כביכול את היסודות השבתאים מלשונות הוזר והאר"י. בראש הספר נדפס מספר הסכמות מוזיפות מאת גדולי הרבנים, אותן זיף חיון בעצמו. בין הסכמות אלה מופיעה גם הסכמת רבי יוסף פיאמיטה מאנקונה. בסוף אותה שנה הגיע חיון לאמשטרדם להפיץ את דעותיו וכתביו השבתאים. ראשי הקהילה האשכנזית שבאמשטרדם, ה"חכם צבי" ורבי משה חגיו, עמדו מיד על הדעות הפסולות שבספרו, החרימו את כתביו וגירשוהו מבית הכנסת. לעומתם, בית הדין הספרדי-פורטוגזי שבאמשטרדם בראשות רבי שלמה איליון הכשירו אותו ואת כתביו לבוא בקהל. הדבר עורר פולמוס עז באמשטרדם ובארצות אחרות, בהן איטליה. בפולמוס שהתפתח נדפסו ספרים וקונטרסים בעד ונגד נחמיה חיון וספריו. בטיוטת המכתב שלפנינו מספר רבי יוסף פיאמיטה לרבי שלמה איליון על האישי חיון והשתלשלות הפולמוס, וכן סותר בו את דעותיו של חיון במילים חריפות. המכתב נדפס בשלמותו, על-פי העתקה, בכתב העת 'ספונות' (י, עמ' תקעג-תקפח), אך בקטע שלפנינו, שהוא כאמור טיוטה בכתב-יד המחבר, קיימים מספר שינויים.

החכם המקובל רבי יוסף פיאמיטה (ידוע גם בשם המשפחה: להבה - תרגום שם המשפחה האיטלקי לעברית; תט"ו-תפ"א), רבה של אנקונה, מגדולי חכמי ומקובלי איטליה. מחבר ספר התפילות "אור בוקר" (ונציה תס"ט). מובא פעמים רבות בחיבורי החיד"א, המכנהו "הרב המקובל עיר וקדיש", והמביא ממנו שמועות (לדוגמה, בשר"ת חיים שאל, חלק ב, סימן יא: "ושמענו

206b

206a

205. Two Leaves of a Letter Draft by Rabbi Yosef Fiammetta, Rabbi of Ancona – To Rabbi Shlomo Ayllon, Sephardi Rabbi of Amsterdam – 18th Century – Polemic Letter Against the Sabbatian Nechemia Chayyun

Two leaves (3 pages) in autographic script, part of a letter draft by R. Yosef Fiammetta Rabbi of Ancona, to the Sephardi rabbi of Amsterdam R. Shlomo Ayllon. [Ancona, Shevat 1714].

Section of a polemic letter against the Sabbatian Nechemia Chayyun and his books. Autographic writing in Italian script, with interlinear corrections and additions. Unsigned.

Background to the letter: In 1713, the Sabbatian Nechemia Chayyun published in Berlin an early Sabbatian work named Meheimanuta D'Kala, with two commentaries he composed, Oz L'Elohim and Beit Kodosh HaKodashim, around it. In this book, he tries to bring so-called proofs from the words of the Zohar and the Ari for Sabbatian principles. Several approbations from leading rabbis, forged by Chayyun himself, were printed at the beginning of the book. Amongst them was an approbation by R. Yosef Fiammetta of Ancona. At the end of that year, Chayyun came to Amsterdam to disseminate his Sabbatian beliefs and writings. The leaders of the Ashkenazi community in Amsterdam, Chacham Tzvi and R. Moshe Chagiz, immediately realizing that the views propagated in his books are invalid, banned his books and expelled him from the

206. כתב-יד - ספר פזמונים - ליוורנו, תקכ"ו - שער מאויר

כתב-יד, "ספר פזמונים, לשיר בקול נעים...". ליוורנו, שנת "ישירו" [תקכ"ו 1766].

שער מאויר במסגרת ארכיטקטונית. כתיבה איטלקית מרובעת, בדיו חומה. כתב-היד כולל ק"ה (105) פיוטים ופזמונים בעברית, לשבת וחמנים אחרים, שנועדו לשירה בקול, וכפי שנכתב בשער: "לשיר בקול נעים, כבד את ה' מהוניך אל תקרי מהוניך אלא מגרוניך". בדפים יב-יג נוספו כותרות באיטלקית עם מונחים מוסיקליים: Recitativo [רציטטיב], ו-Aria [אָרִיָה].

חלק מהפיוטים לא נרשמו ב'אוצר השירה הפיוט' של דידוון. דפים רבים בכרך שלפנינו נותרו ריקים. בחלקם נוספו רשימות בכתב-יד מאוחר יותר. בדפים הריקים שלפני השער: רישום באיטלקית, עם פרט השנה (בעברית) תקצ"ה; "דברי הלצה מהדר"ק", וקטעים נוספים. בדפים [20]-[26], [28]-[29]: רשימות שונות, העתקות שירים

ומליצות, ועוד. בדפים [26]-[27]: רישומים באיטלקית משנת 1839, חתומים בחלקם ע"י S. de Paz. בדפים שבסוף הכרך מפתח הפיוטים, שנכתב ע"י הכותב הראשון. בדף הראשון חתימת "שיז'דה" [החוקר והאספן שלמה זלמן חיים הלברשטאם]. חותמות אוסף מונטיפיורי במספר מקומות. [1], [78] דף. דפים [30]-[75] נותרו ריקים. סה"כ 33 דף כתובים. 15 ס"מ. מצב טוב. כתמים. מעט בלאי. הדף הראשון מנותק חלקית. כריכת עור מקורית, עם מעט פגמים. מקור: אוסף שלמה זלמן חיים הלברשטאם [שוח"ה], מס' 395; לונדון - מונטיפיורי, מס' 239. פתיחה: \$1000

207

207. Manuscript – "Eser Shirot LeLeil Shel Pesach" – Italy, 17th/18th Century

Manuscript, "Eser Shirot LeLeil Shel Pesach" (Ten Songs for Pesach Eve), ten songs from the Bible to be recited on the eve of the seventh day of Pesach. [Italy, 17th/18th century].

Neat Italian script. Titles and initial words in red ink. The manuscript contains the ten songs (according to Mechilta, Beshalach 15), including Shirat HaYam, Shirat Haazinu, Shirat Devorah, Shirat HaBe'er, Shirat Chana etc., recited on the eve of the seventh

207. כתב-יד - "עשר שירות לליל של פסח" - איטליה, המאה ה-17/18

כתב-יד, "עשר שירות לליל של פסח", עשרה קטעי "שירות" מן התנ"ך, לאומרים בליל שביעי של פסח. [איטליה, המאה ה-17/18]. כתיבה איטלקית נאה. כותרות ומילות פתיחה בדיו אדומה. בכתב-היד נמצאות "עשר השירות שנאמרו בעולם" (עפ"י מכילתא, בשלח טו), ביניהן שירת הים, שירת האזינו, שירת דבורה, שירת הבאר, שירת חנה ועוד, הנאמרות בליל שביעי של פסח לפי מנהג יהודי איטליה.

[12] דף. 20 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. נזקי עש, עם פגיעה בטקסט. עקבות רטיבות ומריחת דיו במספר מקומות. כריכת בד מקורית, מעוטרת באיורים צבעוניים של ציפורים וענפים. פגמים בכריכה.

פתיחה: \$400

day of Pesach according to the custom of Italian Jewry.

[12] leaves. 20 cm. Good-fair condition. Stains. Worming affecting text. Signs of past dampness and smeared ink in several places. Original cloth binding, decorated with colorful illustrations of birds and branches. Damage to binding.

Opening price: \$400

206. Manuscript – Sefer Pizmonim – Livorno, 1766 – Illustrated Title Page

Manuscript, "Sefer Pizmonim (songbook), to sing with a pleasant voice...". Livorno, [1766].

Illustrated title within architectural border. Italian square script, in brown ink. The manuscript contains 105 piyyutim and songs in Hebrew, for Shabbat and other occasions, to be sung out loud as the title page states. Italian titles with the musical terms: Recitativo and Aria, were added to leaves 12-13.

Some of the piyyutim are not recorded in Davidson's Thesaurus of Mediaeval Hebrew Poetry.

Many leaves in this volume are empty. Some of these leaves contain additions in a later handwriting. The empty leaves preceding the title page contain: an inscription in Italian, mentioning the year 1835 (in Hebrew); poems by the Radak, and other passages. Leaves [20]-[26], [28]-[29] contain various lists, copyings of poems, and more. Leaves [26]-[27] contain Italian inscriptions dated 1839, some signed by S. de Paz.

The leaves at the end of the volume contain an index of the piyyutim, by the first writer.

The signature "Sh.Z.Ch.H" (the researcher and collector Shlomo Zalman Chaim Halberstam) appears on the first leaf. Stamps of the Montefiore collection appear in several places.

[1], [78] leaves. Leaves [30]-[75] are empty. Altogether 33 written leaves. 15 cm. Good condition. Stains. Light wear. The first leaf partially detached. Original leather binding, slightly damaged.

Provenance: Collection of Shlomo Zalman Chaim Halberstam, no. 395; London – Montefiore, no. 239.

Opening price: \$1000

209

209. דף גדול בכתב-יד - "תורת הערכה" - תקנות וכללים לקביעת מסים של קהילת פיזארו, תל"א 1671

דף גדול בכתב-יד, "סדר תורת הערכה" - תקנות וכללים לקביעת שומת מסים. פיזארו (איטליה), תל"א 1671. עברית ואיטלקית.

דף בפורמט גדול. בחלקו הראשון נוסח בעברית (עשרים סעיפים), בכתביה איטלקית-בינונית, ובחלקו השני - באיטלקית. בתחתית הדף חתימות ממוני הקהילה (באיטלקית).

כללי "הערכה" למסים היו נוהגים להתפרסם מדי תקופה בקהילות איטליה, בהם קבעו פרנסי וממוני הקהילות את האופן שבו התחלקה גביית המסים בין חברי הקהילה. על פי רוב נתפרסמו והופצו כללים אלה בקונטרסים מודפסים. לפנינו מסמך תקנות מקורי ומוקדם בכתב-יד.

[1] דף גדול. 54 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. סימני קיפול. קרעים בסימני הקיפול, עם פגיעה במספר מילים. מספר נקבי עש (בעיקר בשוליים).

פתיחה: \$500

208

208. כתב-יד - חיבור על תרי"ג מצוות - איטליה, המאה ה-18/19

כתב-יד, חיבור על תרי"ג מצוות, מאת מחבר לא ידוע. [איטליה, המאה ה-18/19]. חיבור שלם, בכתביה איטלקית רהוטה. כולל תרי"ג סימנים על תרי"ג מצוות, על פי סדר פרשיות התורה. הכותב מזכיר דינים מיוחדים, מעיר לעתים בקצרה, או מביא מדברי הראשונים: הרמב"ם, הרמב"ן, הרלב"ג, האברבנאל, ועוד; ודן בדבריהם.

[41] דף. 20 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי. כריכת קרטון.

פתיחה: \$300

208. Manuscript – Composition on the 613 Commandments – Italy, 18th/19th Century

Manuscript, composition on the 613 commandments, by an unidentified author. [Italy, 18th/19th century].

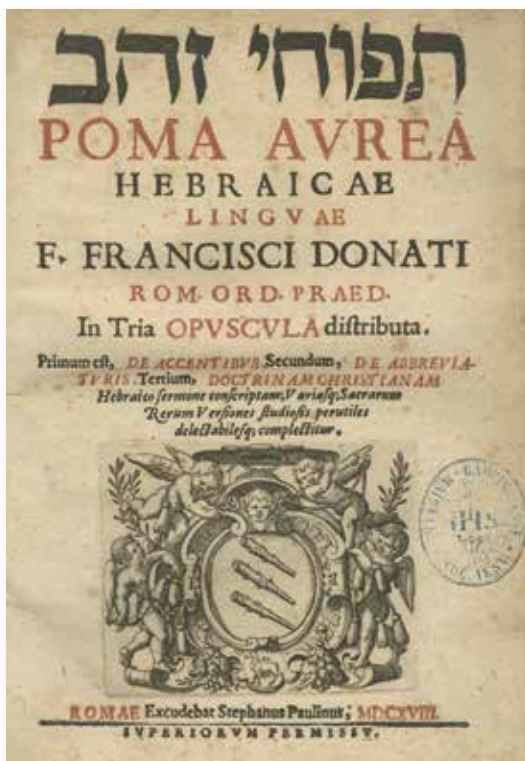
Complete composition, in Italian cursive script. Contains 613 sections on the 613 mitzvot, according to the order of the Torah. The author mentions special laws, occasionally comments briefly, or quotes Rishonim: the Rambam, Ramban, Ralbag, Abarbanel and others, and discusses their teachings.

[41] leaves. 20 cm. Good condition. Stains and wear. Card binding.

Opening price: \$300

210b

210a

210. שני חיבורים בלטינית אודות השפה העברית - רומא, 1608/1618

• ספר תפוחי זהב [של השפה העברית] Poma Aurea Hebraicae linguae, מאת פראנציסקו דונאטי (Francesco Donati), רומא, [שע"ח] 1618. דפוס סטפנוס פאוליניוס (Stephanus Paulinus). לטינית ועברית. הספר כולל רשימת ראשי תיבות בעברית, מופענת ומתורגמת ללטינית. השירים בשבח הספר נדפסו גם ביוונית ובערבית. [23], 239, [1] עמ'. 21.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. נקבי עש. קרע באחד מן הדפים, ללא חסרון. כריכת קלף עתיקה, עם פגמים.

פתיחה: \$500

שני חיבורים בלטינית אודות השפה העברית, שנדפסו בראשית המאה ה-17:

• Institutiones in linguam sanctam Hebraicam [יסודות העברית הקדושה], מאת Benedicto Blancuccio Romano, [שס"ח] 1608. דפוס ברטולומיאנו זנטי (Bartholomaei Zannetti). לטינית ועברית.

חיבור לטיני אודות יסודות הדקדוק של השפה העברית. [16], 295, [1] עמ' (מספור עמודים משובש). 21 ס"מ. מצב טוב. כתמים. רישומים בדף השער. כריכת קלף מקורית, עם רצועות לסגירה.

209. Large Handwritten Leaf – Torat Haaracha (Rules of Evaluation) – Regulations and Rules for Determining Taxes of the Community of Pesaro, 1671

Large handwritten leaf, Seder Torat Haaracha – regulations and rules for determining tax assessment. Pesaro (Italy), 1671. Hebrew and Italian.

Large format leaf. The first part is in Hebrew (20 clauses), in Italian semi-cursive script, and the second part is in Italian. Signatures of community appointees (in Italian) appear at the bottom of the leaf.

Evaluation rules for taxes were published from time to time in Italian communities by community leaders, establishing the criteria of tax division among community members. Usually, these regulations were distributed in printed pamphlets. This is an original and early handwritten regulation document. [1] large leaf. 54 cm. Good-fair condition. Stains. Folding marks. Tears to folding marks, affecting several words. Some worming (primarily to margins).

Opening price: \$500

211

210. Two Latin Works on the Hebrew Language – Rome, 1608/1618

Two Latin works regarding the Hebrew language, printed early in the 17th century:

• *Institutiones in linguam sanctam Hebraicam* (Principles of the Holy Hebrew Language), by Benedicto Blancucco. Rome: Bartholomaei Zannetti, 1608. Latin and Hebrew.

Latin work concerning the Hebrew language grammar principles.

[16], 295, [1] pages (mispaginated). 21 cm. Good condition. Stains. Inscriptions on the title page. Original parchment binding, with strap closures.

• *Poma Aurea Hebraicae linguae* (Golden Apples of the Hebrew Language), by Francesco Donati. Rome: Stephanus Paulinus, 1618. Latin and Hebrew.

The book contains a list of Hebrew acronyms, deciphered and translated to Latin. The poems praising the book were also printed in Greek and Arabic.

[23], 239, [1] pages. 21.5 cm. Good condition. Stains. Worming. Tear to one of the leaves, without loss. Early parchment binding, damaged.

Opening price: \$500

211. ספר פחד יצחק - האנציקלופדיה התורנית הראשונה - אותיות א-מ - ונציה-ליוורנו, תק"י-תקצ"ט - חתימות והגהות מעניינות בכתב-ידו של רבי מרדכי שמואל גירונדי - ביניהן עדות נדירה על הרמח"ל

ספר פחד יצחק, חיבור אנציקלופדי הלכתי על פי סדר האלף בית, מאת רבי יצחק לאמפרונטי אב"ד פירארה. ונציה-רגיו-ליוורנו, תק"י-תקצ"ט [1750-1839]. חמשת החלקים הראשונים, אותיות א-מ, בששה כרכים.

חתימות בדפי השער של הכרך הראשון והשלישי: "לה"ו מרדכי שמואל גירונדי מפדובה - הגש"מ"; "שמג"ר ס"ט מק"פ [מקהילת פאדובה]". בחמשה מהכרכים הגהות הלכתיות עם ידיעות היסטוריות וביבליוגרפיות מעניינות בכתב-ידו של רבי מרדכי שמואל גירונדי, חלקן ארוכות.

בכרך ב, דפים פה-19/2, הגהה ארוכה ובה עדות מרתקת על גילוי רוח הקודש שראו אצל רבינו הרמח"ל, שחזה ברוח קדשו על חכם אחד שאין תוכו כברו ולאחר זמן קצר המיר את דתו: "...נחמיה כהן הנקרא עכשיו בפי העברים בשם חרמיה, שאחר שהיה מורינו ורב ומ"ץ כמה שנים שנכתר משני חכמים שלוחים מא"י לרוב חכמתו ובקיאותו הגדול בש"ס ופוסקים... והקב"ה מפרסם את החנפים והצבועים... מצאו את המתועב חרמיה הזה וזנה עם אשת איש, וכשנתגלה הדבר המיר דתו ונעשה הגמון גדול, ונתגלה אחר כך על ידי הגאון המקובל האלקי קדוש כמלאך ה' צבאות הוא הרב רבינו משה חיים לוצאטו זצוק"ל זיע"א אב"ד פאדובה שכל חכמתו ובקיאותו קנה הכל בכח הסטרא אחרא, ופעם אחד המתועב הזה היה בעירנו פאדובה והיה מתרחק מהגאון הנ"ל, כי היה מפחד שיפרסם מעשיו הרעים, והיה מנהג הגאון הנ"ל לעשות קבלת שבת בגן אחד עם כל תלמידיו, והרב החסיד מוהר"ר יעקב חזק זצ"ל שאל רבו הגאון הנ"ל מפני מה אינו קורא לאותו חכם האורח... לעשות קבלת שבת עמהם, והרב לוצאטו ז"ל הנ"ל ענה לו: הניחוהו כי הסטרא אחרא וס"מ תפשו והם הם בעזריו ודבר טמא לא ישב במקום קדוש ובעוד תוך ימים אחדים ומיר דתו, וכן היה, וכל הדברים הללו שמעתי אני הצעיר מרדכי שמואל גירונדי ס"ט מהישיב הנכבד כמור מאיר טריאסטי הי"ו אמן, שהוא

ספר פחד יצחק, חיבור אנציקלופדי הלכתי על פי סדר האלף בית, מאת רבי יצחק לאמפרונטי אב"ד פירארה. ונציה-רגיו-ליוורנו, תק"י-תקצ"ט [1750-1839]. חמשת החלקים הראשונים, אותיות א-מ, בששה כרכים. חתימות בדפי השער של הכרך הראשון והשלישי: "לה"ו מרדכי שמואל גירונדי מפדובה - הגש"מ"; "שמג"ר ס"ט מק"פ [מקהילת פאדובה]". בחמשה מהכרכים הגהות הלכתיות עם ידיעות היסטוריות וביבליוגרפיות מעניינות בכתב-ידו של רבי מרדכי שמואל גירונדי, חלקן ארוכות. בכרך ב, דפים פה-19/2, הגהה ארוכה ובה עדות מרתקת על גילוי רוח הקודש שראו אצל רבינו הרמח"ל, שחזה ברוח קדשו על חכם אחד שאין תוכו כברו ולאחר זמן קצר המיר את דתו: "...נחמיה כהן הנקרא עכשיו בפי העברים בשם חרמיה, שאחר שהיה מורינו ורב ומ"ץ כמה שנים שנכתר משני חכמים שלוחים מא"י לרוב חכמתו ובקיאותו הגדול בש"ס ופוסקים... והקב"ה מפרסם את החנפים והצבועים... מצאו את המתועב חרמיה הזה וזנה עם אשת איש, וכשנתגלה הדבר המיר דתו ונעשה הגמון גדול, ונתגלה אחר כך על ידי הגאון המקובל האלקי קדוש כמלאך ה' צבאות הוא הרב רבינו משה חיים לוצאטו זצוק"ל זיע"א אב"ד פאדובה שכל חכמתו ובקיאותו קנה הכל בכח הסטרא אחרא, ופעם אחד המתועב הזה היה בעירנו פאדובה והיה מתרחק מהגאון הנ"ל, כי היה מפחד שיפרסם מעשיו הרעים, והיה מנהג הגאון הנ"ל לעשות קבלת שבת בגן אחד עם כל תלמידיו, והרב החסיד מוהר"ר יעקב חזק זצ"ל שאל רבו הגאון הנ"ל מפני מה אינו קורא לאותו חכם האורח... לעשות קבלת שבת עמהם, והרב לוצאטו ז"ל הנ"ל ענה לו: הניחוהו כי הסטרא אחרא וס"מ תפשו והם הם בעזריו ודבר טמא לא ישב במקום קדוש ובעוד תוך ימים אחדים ומיר דתו, וכן היה, וכל הדברים הללו שמעתי אני הצעיר מרדכי שמואל גירונדי ס"ט מהישיב הנכבד כמור מאיר טריאסטי הי"ו אמן, שהוא

פתיחה: \$600

212. כתב-יד, שתי תשובות הלכתיות - כתיבה אוטוגרפית של המחבר המקובל רבי ישעיהו באסאן - רבו המובהק של הרמח"ל

כתב-יד [4 דפים], שתי תשובות הלכתיות, מאת רבי ישעיהו מרדכי באסאן - רבו של הרמח"ל. כתיבה אוטוגרפית של המחבר עם תיקונים והוספות [פאדובה או ריגיו (רגיו אמיליה)? שנות הת"פ-ת"צ בערך].

שתי התשובות נדפסו בספרו שו"ת לחמי תודה (ונציה, תק"א; דפים סו-סח). בתשובה השנייה הוספות ארוכות בשולי העמודים. במהדורת הדפוס מופיעה התשובה כשהוספות משולבות בה. רבי ישעיהו בסך (תל"ג-תצ"ט), גאון ומקובל מגדולי חכמי איטליה, רבו המובהק של הרמח"ל ומגינו בעת הפולמוס נגדו. למד בבחרותו במנטובה אצל גדולי איטליה - הרמ"ז ורבי יהודה בריאל. נשא את בתו של הגאון המקובל רבי בנימין כהן מריגיו (ריגיו) - הרב"ך. שימש כמו"ץ וכראש ישיבה בפדובה. לאחר פטירת חותנו מלא את מקומו כאב"ד רגיו עד לפטירתו. מכתביו הרבים נדפסו רק תשובות אחדות בספר לחמי תודה (ונציה, תק"א), והשאר נותר בכתב-יד. תלמידו הרמח"ל היה קשור בו בכל נימי נפשו והקדיש לו את ספרו "לשון לימודים".

[4] דף. כ-6 עמי כתובים. 21.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתימה, קרעים ובלאי, סימני עש.

פתיחה: \$300

polemic surrounding him. He learnt in his youth in Mantua under the foremost Italian rabbis – the Remez and R. Yehuda Briel. He married the daughter of the kabbalist R. Binyamin HaKohen of Reggio. He served as posek and yeshiva dean in Padua. After his father-in-law's passing, he succeeded him as rabbi of Reggio until his own demise. Of his many writings, only a few responsa were published in Lachmei Toda (Venice, 1741), the rest remaining in manuscript form. His disciple, the Ramchal, was profoundly attached to him, and dedicated his book Leshon Limudim to him.

[4] leaves. Approx. 6 written pages. 21.5 cm. Good-fair condition. Stains, tears and wear. Worming.

Opening price: \$300

211. Pachad Yitzchak – First Torah Encyclopedia – Letters Alef through Mem – Venice-Livorno, 1750-1839 – Signatures and Interesting Notes Handwritten by Rabbi Mordechai Shmuel Ghironi – Including Rare Testimony on the Ramchal

Pachad Yitzchak, halachic-encyclopedic composition in alphabetical order, by R. Yitzchak Lampronti Rabbi of Ferrara. Venice-Reggio-Livorno, 1750-1839. First five parts, letters Alef through Mem, in six volumes. Signatures on the title pages of the first and third volumes: "Mordechai Shmuel Ghironi of Padua – HaGesheim"; "Shamgar – of the community of Padua". Five of the volumes contain halachic notes (some of them lengthy) with interesting historic and bibliographic data, handwritten by R. Mordechai Shmuel Ghironi.

In Volume II, pp. 85b-86a, a lengthy note appears, containing a fascinating testimony about the Divine Inspiration exhibited by the Ramchal, who exposed a certain scholar as insincere and indeed, shortly thereafter, he renegaded: "...**Nechemia Cohen, who is now dubbed by the Hebrews Chermia, after being a rabbi and posek for several years, having been ordained by two rabbi emissaries from Eretz Israel for his wisdom and great expertise in Talmud and Halacha... and G-d uncovers the flatterers and hypocrites... they found this despicable Chermia in illicit relations with a married woman, and when it was discovered, he converted and became a big bishop, and the holy Kabbalist R. Moshe Chaim Luzzatto Rabbi of Padua later revealed that all his wisdom and expertise was acquired through the Sitra Achra (impure forces). Once this despicable person was in our town Padua, and he kept his distance from the Ramchal, afraid that he would publicize his bad deeds. The Ramchal was accustomed to welcome the Shabbat in a certain garden together with all his disciples, and R. Yaakov Chazak asked his teacher why he doesn't invite that visiting scholar... to welcome the Shabbat with them, and R. Luzzatto answered him: leave him alone, as impure forces have caught him and are helping him, and an impure thing cannot sit in a holy place, and in a few days he will convert, and so it was. All these things I, Mordechai Shmuel Ghironi, heard from the**

honorable elder Meir Trieste, who received them from his teacher the aforementioned R. Yaakov Chazak, posek in Padua" (this story is told briefly and with variations in his book Toldot Gedolei Yisrael U'Geonei Italia, Trieste, 1853, pp. 229-231).

Printed dedications in Italian, completed by hand and signed by the printer R. Yitzchak Foa, are pasted onto the front endpapers of the first two volumes.

Rabbi Mordechai Shmuel Ghironi (1800-1852) was the rabbi of Padua, a kabbalist, bibliographer, teacher in the rabbinical seminary of Padua and researcher of the history of Italian rabbis. He served as rabbi of Padua since 1831, for 21 years. He composed several books on halacha and ethics, yet is renowned primarily for his book Toldot Gedolei Yisrael U'Geonei Italia (Trieste, 1853). One of the leading Torah scholars of the generation writes about his greatness in Kabbalah: "I have never seen anyone proficient in kabbalistic teachings like the Kabbalist R. Mordechai Shmuel... Ghironi". His son, R. Efraim Refael Ghironi, writes about his father: "A father to the poor... humble like Hillel, brought back many from sin... very well versed in responsa and Halacha, and also rabbis of his time posed halachic questions to him, and his wide-ranged responsa are recorded in his responsa book named Kevutzat Kesef which remains in manuscript...".

Six volumes. Vol. I (letters Alef-Bet), Venice, [1750]: [8], 124; 76 leaves. Vol. II (letters Gimmel-Dalet), Venice, [1753]: [4], 105 leaves, [1] folded leaf: Seder HaGet. Open tear to the foot of the last leaf, affecting text. Vol. III (letters He-Chet), Venice, [1796]: [1], 110 leaves. Leaf 47 is bound after leaf 48. Vol. IV (letters Chet-Tet), Venice, [1798]: [1], 93 leaves, [1] folded leaf. Vol. V (letters Yud-Lamed), Venice-Reggio, [1813]: [1], 108; 28 leaves. Lacking leaves 43-44. Vol. VI (letter Mem), Livorno, [1839]: [1], 241 leaves. 36 cm. Good condition. Stains. Original bindings with ornamented leather spines.

Opening price: \$600

213b

213a

213. לוח גדול בכתב-יד - פזמונים לשיבת "סומך נופלים" - איטליה, תקנ"ז

ב'אוצר השירה והפיטו' של דוידזון. ובסופו "תפלה לומר קודם הלימוד".

כפי הנראה, רבי יחיאל הכהן הנוכח כאן הוא רבי יחיאל ב"ר יעקב הכהן, ראש ישיבת אנקונה [בבוא החיד"א לאנקונה דרש לכבודו בבית הכנסת, ביומן מסעותיו 'מעגל טוב' מכנהו החיד"א: "הרב הישיש כמהר"ר יחיאל הכהן', תשובותיו מובאות בספרים "פחד יצחק" ו"שמש צדקה", בוקנותו עלה לארץ ישראל והתיישב בירושלים].

[2] דף, מודבקים על לוח קרטון, 46x31 ס"מ. מצב בינוני. כתמים רבים, בלאי, נקבי עש.

פתיחה: \$500

212

212. Manuscript, Two Halachic Responsa – Autograph of the Kabbalist Rabbi Yeshayahu Bassan – Primary Teacher of the Ramchal

Manuscript [4 leaves], two halachic responsa, by R. Yeshayahu Mordechai Bassan – teacher of the Ramchal. Author's autograph with corrections and additions [Padua or Reggio (Reggio Emilia)? ca. 1720-1730s].

These two responsa were published in his book Responsa Lachmei Toda (Venice, 1741; leaves 66-68). Lengthy additions appear on the margins of the second responsum. In the printed edition, the addition is incorporated into the responsum.

R. Yeshayahu Bassan (1673-1739), kabbalist and leading Italian Torah scholar, was the primary teacher of the Ramchal and his defender in the

לוח גדול בכתב-יד, "פזמונים" מאת רבי יחיאל הכהן [מאנקונה], שנאמרים בישיבת "סומך נופלים". [איטליה (אנקונה?)], תקנ"ז [1797].

שני דפים גדולים מודבקים על לוח קרטון משני צדיו. כתיבה מרובעת איטלקית, בדיו שחור, עם כותרות ותיבות פתיחה והדגשה בדיו אדומה. בדף השני שני איורי פרחים צבעוניים.

כותרת בראש הדף הראשון: "אלו פזמונים שחיבר הזקן הנעלה כמוהר"ר מרנא ורבנא יחיאל הכהן זצוק"ל, לומר בכל לילה בישיבת סומך נופלים יר"ה, נעשה בפרנסות של היקרים ומעולים כה"ר מיכאל בכמ"ר יוסף מורגו וכה"ר דוד ברוך פירוגיא יצ"ו בשנת התקנ"ז ליצירה".

הלוח כולל ששה פזמונים, לכל אחד מימות השבוע [לא נרשמו

214

214. Letter by Moses Montefiore – To the Leader of the Livorno community – Ramsgate, 1880

Letter from Moses Montefiore, to Yisrael Costa – leader of the Livorno community. Ramsgate (England), 1880.

Written by Montefiore's scribe, Eliezer HaLevi, on official stationery. With Montefiore's English and Hebrew signatures.

Montefiore confirms receiving from him "Two accounting books from the builders, guards and

214. מכתב מאת משה מונטיפיורי - אל ראש הקהילה בליורנו - רמסגייט, 1880

מכתב מאת משה מונטיפיורי, אל ישראל קוסטא - ראש הקהילה בליורנו. ראמסגט (רמסגייט, אנגליה), תר"מ [1880].

כתיבת סופרו של מונטיפיורי, אליעזר הלוי, על נייר מכתבים רשמי. עם חתימת ידו של מונטיפיורי, בעברית ובאנגלית.

מונטיפיורי מאשר שקיבל ממנו "שני ספרי קבלה [=קבלות] מאת עושי מלאכת הבונים והשומרים והשוערים", מודה לו על "הבטחתו ללכת אי"ה מדי חדש בחדשו לראות אם המקום נקי מעשבים ומעפר ומדבר אחר", וכותב: "עם הכסף הנשאר בידו יעשה כל מה שלבו חפץ בלי הודיעני דבר".

[1] דף (מקופל), 25 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים. נקבי עש. סימני קיפול.

פתיחה: \$600

concierges" and thanks him for "his pledge to go every month to verify the place is clean of grass, dust and anything else". He writes that "the surplus money can be used at his own discretion without apprising me".

[1] (folded) leaf, 25 cm. Fair-good condition. Stains. Worming. Folding marks.

Opening price: \$600

213. Large Handwritten Board – Songs for the Somech Noflim Yeshiva – Italy, 1797

Large handwritten board, songs by R. Yechiel HaKohen [of Ancona], recited in the Somech Noflim yeshiva. [Italy (Ancona)?], 1797.

Two large leaves mounted onto a cardboard sheet on both sides. Square Italian script, in black ink, with titles and initials in red ink. The second leaf bears two colored illustrations of flowers.

The title of the first leaf reads: "These songs were composed by R. Yechiel HaKohen, to be said every night in the Somech Noflim yeshiva, sponsored by R. Michael son of R. Yosef Morgio and R. David Baruch Perugia in 1797".

The board contains six songs, for each day of the week (not listed in Davidson's Thesaurus of Mediaeval Hebrew Poetry). The board concludes with a "Prayer to be recited before studying".

R. Yechiel HaKohen mentioned here is presumably R. Yechiel son of R. Yaakov HaKohen, dean of the Ancona yeshiva. (When the Chida came to Ancona, R. Yechiel delivered a sermon in his honor in the synagogue, and he is referred to in the Chida's travel diary Maagal Tov as "the elderly rabbi, R. Yechiel HaKohen". His responsa are quoted in Pachad Yitzchak and Shemesh Tzedaka. He immigrated to Eretz Israel in his later years and settled in Jerusalem).

[2] leaves, mounted on a cardboard sheet, 31X46 cm. Fair condition. Many stains, wear, worming.

Opening price: \$500

215a

עו דף. 20.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. פגעי עש וקרעים, עם פגיעה בטקסט בחלק מהדפים. כריכה מקורית, פגומה ומפורקת חלקית. פתיחה: \$500

215. ספר פסקים וכתבים (תרומת הדשן) לרבי ישראל איסרלין - ונציה, ש"ו - הגהות, חתימות רבני משפחת בירדוגו ממכנאס (רבי מימון בירדוגו, רבי פתחיה מרדכי בירדוגו ורבי יעקב בירדוגו) וחתומת רבי נהוראי אזוביב - דפים בכת"י בתוך הכריכה

ביותר במרוקו, הגיעה למרוקו עם המגורשים מספרד בשנות רנ"ב-רנ"ז (1492-1497) וצאצאיה התרכזו בעיר מכנאס. מסורת משפחתית מספרת כי הם מצאצאי דוד המלך. על מקור השם "ברדוגו" יש אומרים שפירושו בן-דוד (דוגו הוא כינוי לשם דוד), אך אחרים סבורים כי מקור השם הוא בפורטוגזית Bara dogua, ומשמעותו שרביט הזהב. למן המאה ה"ח ואילך העמידה משפחת ברדוגו מתוכה רבנים, ראשי ישיבות ומנהיגי קהילה, דור אחר דור עד ימינו אלה.

רבי מימון בירדוגו (תקכ"ז-תקפ"ד) "הרב המבין" - בעל "לב מבין" ו"פני מבין". בנו של רבי רפאל בירדוגו ("המלאך רפאל"). רב ומורה צדק במכנאס.

רבי פתחיה מרדכי בירדוגו (תקכ"ד-תק"פ), דיין וראש ישיבה בעיר מקנס, ומגדולי חכמי העיר. מחבר הספרים "פתוחי חותם" ו"נופת צופים". רבי פתחיה מרדכי הוא בנו של רבי יקותיאל ברדוגו (נפטר תקס"ב, אחיו ורבו של "המלאך רפאל").

אחיו רבי יעקב ברדוגו (תקמ"ו-תר"ג), החותם כאן לצדו, היה אף הוא מגדולי חכמי מקנס, כיהן כראב"ד במקנס, בעל "שופריה דיעקב", "קול יעקב" ועוד ספרים.

רבי יהודה ב"ר יוסף הלוי - בעליו הראשונים של הספר - הוא ככל הנראה רבי יהודה הלוי שהיה סופר בית הדין בזמן רבי יהודה בן עטר (מוהריב"ע) ורבי יעקב אבן צור (היעב"ץ), החתום בפסק דין יחד עם רבי שלם אדרעי ורבי בנימין בן סמחון בשנת ת"ץ (ראה: מלכי רבנן, עמ' מה).

רבי נהוראי אזוביב (ת"פ-תקמ"ה בערך), אב"ד אלג'יר, מחכמי אלג'יר ומשורריה. פירושו על הפיוטים נדפסו בספר "חכמת מסכן" ליוורנו תקל"ב (ראה אודותיו: מרציאנו, מלכי ישורון, עמ' 31-32).

ספר פסקים וכתבים, מאת רבי ישראל איסרלין. ונציה, ש"ו [1546]. דפוס מארקו אנטוניאו יושטיניאן.

במקביל לו נדפס באותה שנה ספרו השני של המחבר - "תרומת הדשן", ובמהדורות הבאות חברו את שני הספרים לחיבור אחד בעל שני חלקים.

העותק שלפנינו היה שייך לרבני משפחת בירדוגו הנודעים ממכנאס. רישום בדף השער בכתב-ידו וחתמתו של רבי "מימון", כפי הנראה רבי מימון בירדוגו: "שאלו הוא אתי מאת הר' יהודה הלוי בן יוסף ישע'י, מימון ס"ט". תחתיו רישום בעלות של בן-דודו רבי פתחיה מרדכי בירדוגו: "נתן לי במתנה מאת הר' יהודה הגז' [כר], פתחיה מרדכי בירדוגו ס"ט", ולצדו רישום בעלות של אחיו רבי יעקב בירדוגו: "זכיתי בו במקנת כספי מנכסי ההקדש שהקדישה לידיסויא אל' [מנת] יעקב בן שמואל [?] נ"ע, ע"ה יעקב בירדוגו ס"ט".

בדף השער ובדף שאחריו חתימות "נהוראי אזוביב ס"ט" - לא התברר לנו האם מדובר ברבי נהוראי אזוביב הראשון (ש"ע-ת"נ בערך) מדייני אלג'יר וראש משפחת אזוביב, או בנכדו רבי נהוראי ב"ר סעדיה אזוביב אב"ד אלג'יר (נפטר תקמ"ה).

בדפי הספר למעלה מעשר הגהות בכתב-יד [מאחד מרבני משפחת בירדוגו]. בין דפי הספר נמצא דף בכתב-יד (4 עמ' קטנים), עם טיוטת מכתב בדברי תורה, כתיבה אוטוגרפית עם מחיקות ותיקונים [מאחד מרבני משפחת בירדוגו].

בכריכת הספר נעשה שימוש משני בדפי כתב-יד. הכריכה מפורקת בחלקה והדפים הופרדו חלקית. ניתן לראות בהם רשימות רבות, עם שמות אנשים ופרטים שונים, כתיבה מערבית משנות הת"ק בקירוב.

משפחת בירדוגו (ברדוגו) המפוארת, מן המשפחות הנכבדות

215. Pesakim U'Ktavim (Trumat HaDeshen) by Rabbi Yisrael Isserlein – Venice, 1546 – Notes, Signatures of the Rabbis from the Berdugo Family of Meknes (Rabbi Maimon Berdugo, Rabbi Petachya Mordechai Berdugo and Rabbi Yaakov Berdugo) and Signature of Rabbi Nehorai Azubib – Handwritten Leaves Within the Binding

Pesakim U'Ktavim, by R. Yisrael Isserlein. Venice: Marco Antonio Justinian, 1546. Trumat HaDeshen, by the same author, was printed concurrently and in later editions the two books were combined to one book consisting of two parts.

This copy belonged to rabbis from the prominent Berdugo family of Meknes. The title page contains an inscription handwritten and signed by R. "Maimon", presumably R. Maimon Berdugo: **"I borrowed this from R. Yehuda HaLevi son of Yosef, Maimon"**. Followed by an ownership inscription of his cousin R. Petachya Mordechai Berdugo: **"Received as a gift from the aforementioned R. Yehuda, Petachya Mordechai Berdugo"**, alongside an ownership inscription of his brother R. Yaakov Berdugo: **"I acquired it from Hekdesh property which Lidicia widow of Yaakov son of Shmuel[?] consecrated, Yaakov Berdugo"**.

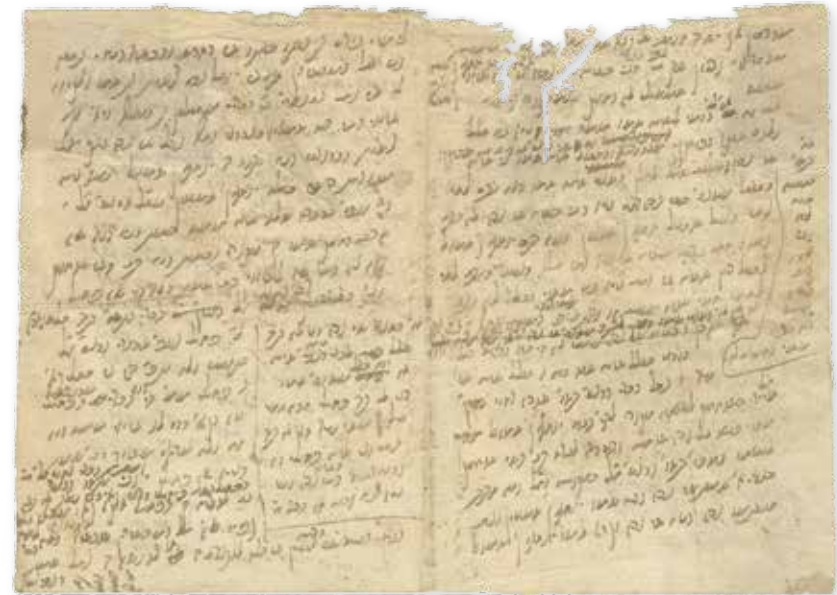
The title page and subsequent leaf contain signatures of **"Nehorai Azubib"** – we were unable to ascertain whether this is the signature of R. Nehorai Azubib the first (1610-1690), a dayan in Algiers and patriarch of the Azubib family, or of his grandson R. Nehorai son of R. Saadia Azubib, Rabbi of Algiers (d. 1785).

The book contains a dozen handwritten notes (by one of the rabbis from the Berdugo family?). A handwritten leaf (4 small pages) was found amongst the leaves of the book, with a draft letter containing Torah thoughts, autographic writing with deletions and corrections (by one of the rabbis from the Berdugo family?).

Handwritten leaves were used as filling of the binding. The binding is partially falling apart and the leaves filling it are somewhat separated. The leaves contain numerous lists, including various names and data, in Western script from ca. 1740s. The illustrious Berdugo family, one of the most distinguished families in Morocco, arrived in Morocco with the Spanish exiles between 1492-1497, and its descendants settled in Meknes. According to their family tradition, they claim to descend from King David. Some maintain the family name "Berdugo" stems from "Son of David" (Dugo is a nickname for David), and others believes it has its roots in Portuguese Bara Dogua, meaning Golden Scepter. From the 18th century onwards, the Berdugo family produced consecutive generations of rabbis, yeshiva deans and community leaders, until today.

R. Maimon Berdugo (1767-1854) "HaRav HaMeivin" - the author of Lev Meivin and Pnei Meivin, was the son of R. Refael Berdugo ("HaMalach Refael"). He served as rabbi and dayan in Meknes.

R. Petachya Mordechai Berdugo (1764-1820), a dayan and yeshiva dean in Meknes, was a leading Torah scholar of the town. He authored Pituchei Chotam and Nofet

215b

Tzufim. R. Petachya Mordechai was the son of R. Yekutiel Berdugo (d. 1802, brother and teacher of "HaMalach Refael").

His brother R. Yaakov Berdugo (1786-1843), who signed here alongside him, was also a leading Torah scholar in Meknes and served as head of the Meknes Beit Din. He authored Shufrei D'Yaakov, Kol Yaakov and other books.

R. Yehuda son of R. Yosef HaLevi – the first owner of the book – is presumably R. Yehuda HaLevi, the Beit Din scribe in the time of R. Yehuda ben Attar (Mohariva) and R. Yaakov Even Tzur (the Yaavetz). His signature appears on a verdict dated 1730, together with R. Shalom Ederi and R. Binyamin son of Samchon (see: Malchei Rabbanan, p. 45).

R. Nehorai Azubib (ca. 1720-1785) Rabbi of Algiers, was one of the Torah scholars and poets of Algiers. His commentaries on piyyutim were published in Chochmat Misken, Livorno 1772 (see: Marciano, Malchei Yeshurun, pp. 31-32).

77 leaves. 20.5 cm. Fair condition. Stains and wear. Worming and tears, affecting text in some leaves. Original binding, damaged and partly detached.

Opening price: \$500

216

216. שולחן ערוך חושן משפט - אמשטרדם, תקמ"ה - מאות הגהות ארוכות, משני חכמים לא מזוהים - עם מובאות ועדויות רבות על פסקי חכמי מרוקו

שולחן ערוך, חלק חושן משפט, עם באר הגולה ובאר היטב. [אמשטרדם, תקמ"ה 1785]. כרך חסר בתחילתו וסופו. בשולי הדפים מאות הגהות בכתובה ספרדית-מערבית, משני כותבים לא מזוהים, מחכמי מרוקו.

הכותב הראשון כתב בכתב זעיר ונאה, ומרבה להביא דברים מחכמי מרוקו. הוא מרבה להביא מדברי רבי יוסף אלמליח בספרו "תקפו של יוסף" (מובא בראשי התיבות "תשי") ומדברי רבי יעקב פינטו. במקומות רבים מכריע את ההלכה [וכן הלכה], "וכן עיקר", או "אין זו הלכה", וכדומה]. במקומות רבים מעיד על המנהג בזמנו ומקומו. באחד המקומות (דף קיא/א) כותב: "וכן היו דנים מוהריב"ע והרב יעב"ץ" [רבי יהודה בן עטר ורבי יעקב אבן צור]. במקום אחר כותב (דף שב/ב): "וכן פסקו חכמי מקנאס ומהרש"א חלק עליהם" [מהרש"א = רבי שלמה אסבאג, מרבני מוגאדור], ועוד. הכותב השני, כתב בכתב גדול יותר, מביא מספריהם של גדולי חכמי המערב, ומוסיף עדויות אישיות וממקורות שונים: "וכן ראיתי דנים..." (דף סד/ו), "וכן אנו דנים..." (דף פג/ו), "וכן כתבו חכמי מראכש בפסק דין אחד" (דף קסא/ו): "וכן פסקו חכמי המערב והסכימו עמהם חכמי מראכש..." (דף דש/ב), ועוד. ראה דף מצורף עם פירוט חלקי של תוכן ההגהות.

מב-שסט דף. חסר בתחילתו ובסופו (במקור: [4], שצו דף). 18 ס"מ. מצב בינוני. חלק מההגהות קצרות. כתמים. בלאי רב, קרעים וסימני עש עם פגיעה בטקסט (הנדפס וההגהות). ללא כריכה.

פתיחה: \$400

216. Shulchan Aruch Choshen Mishpat – Amsterdam, 1785 – Hundreds of Lengthy Glosses, by Two Unidentified Scholars – With Many Excerpts and Testimonies on Rulings of Moroccan Rabbis

Shulchan Aruch Choshen Mishpat, with Be'er HaGola and Be'er Heitev. [Amsterdam, 1785].

Volume lacking beginning and end. Hundreds of marginal notes in Sephardic (Western) script, by two unidentified writers, Moroccan sages.

The first writer wrote in tiny, neat script, and quotes Moroccan scholars extensively. He repeatedly brings the teaching of R. Yosef Elmaliach from his book Tokfo shel Yosef (quoted with the acronym T.Sh.Y.) and the teaching of R. Yaakov Pinto. In many places he establishes the Halacha ("and so is the Halacha", "and this is correct", or "this is not the Halacha", and the like). In many places he testifies on the custom in his place and time. On p. 111a he writes: "and so ruled R. Yehuda ben Attar and R. Yaakov Even Tzur. On p. 302b he writes: "and so ruled the sages of Meknes and Maharsha disagreed with them" [Maharsha refers to R. Shomo

Asabbag, one of the rabbis of Mogador (Essaouira)], and more. The second writer, in larger script, brings excerpts from the books of leading Maghrebi rabbis, adding testimonies from his personal experience and various other sources: "and so I saw ruled..." (p. 64a), "and so we rule..." (p. 83a), "and so the Marrakech sages wrote in one ruling" (p. 161a), "and so ruled the Maghrebi sages, and the sages of Marrakech concurred with their decision..." (p. 304b), and more. See enclosed leaf with partial breakdown of the contents of the glosses.

42-369 leaves. Lacking beginning and end (originally: [4], 396 leaves). 18 cm. Fair condition. Some of the glosses are trimmed. Stains. Much wear. Tears and worming affecting (printed and handwritten) text. Without binding.

Opening price: \$400

217

217. Binah LaItim – Amsterdam, 1841 – Signatures of "Yaakov Abuchatzeira" and "Yitzchak Abuchatzeira"

Bina LaItim, prayers and study arrangements for various times according to Moroccan (Maghreb) rite, by (the anthologist) Avraham son of Mordechai Ankawa. Amsterdam, [1841].

The book includes: Kabbalistic kavanot for the blowing of the Shofar according to the teachings of the Arizal, prayers and tikkunim for the High Holidays, annulment of vows and curses, prayers for circumcisions, prayers and songs for Simchat Torah, additional lamentations for Tisha B'Av (including the lamentations of the sages of Morocco), and more.

The verso of the title page contains a signature in Sephardic (Western) script: **"I, the young Yaakov Abuchatzeira"**. On the subsequent leaf, an additional signature appears: **"Yitzchak Abuchatzeira"**. We were not able to ascertain whether the

217. ספר בינה לעתים - אמשטרדם, תר"א - חתימות הרבנים "יעקב אביחצירא" ו"יצחק אביחצירא"

ספר בינה לעתים, תפילות וסדרי לימוד לזמנים שונים כפי מנהג ערי המערב [מרוקן], מאת [המלקט] אב"א ב"ם [אברהם אנוקווא בן מרדכי]. אמשטרדם, [תר"א 1841].
 הספר כולל בין היתר: כוונות לתקיעת שופר עפ"י קבלת האריז"ל, תפילות ותיקונים לימים נוראים, התרת נדרים וקללות, תפילות לברית מילה, תפילות ופזמונים לשמחת תורה, קינות נוספות לתשעה באב [בנייהן קינות מחכמי מרוקן], ועוד.

מעבר לדף השער, חתימה בכתובה ספרדית-מערבית: **"אני הצעיר יעקב אביחצירא הי"ו"**. בדף הבא חתימה נוספת: **"ע"ה ב"ה יצחק אביחצירא הי"ו אביר"**. לא הצלחנו לקבוע בוודאות האם לפנינו חתימותיהם של הצדיק המקובל רבי יעקב אבוחצירא בעל "אביר יעקב" ובנו הצדיק המקובל רבי יצחק אבוחצירא.

בספר רישומים וחתימות נוספות ממרוקן. רישומים בדף השער: "למנוחת הרה"ג רבינו אברהם מאמאן זצוקל"ה". חותמות "דוד בן לאו"מ אברהם מאמאן". בדף הכריכה שבסוף הספר רישום חשובות עם שמות שונים, ביניהם: "דוד מאמאן", משה גזאלן", "יצחק ברדוגו", ועוד.

[1], עא, [1] דף. מצב בינוני. כתמים ובלאי. קרעים בשני דפים, עם פגיעה בטקסט. כריכה מקורית, פגומה.

פתיחה: \$2000

signatures belong to the kabbalists R. Yaakov Abuchatzeira - the Abir Yaakov, and his son R. Yitzchak Abuchatzeira.

The book contains inscriptions and additional signatures from Morocco. Inscriptions on the title page: "In the memory of R. Avraham Maman". Stamps of "David son of Avraham Maman". The back endpaper contains accounting inscriptions with various names, including: "David Maman", "Moshe Gozlan", "Yitzchak Berdugo" and more.

[1], 71, [1] leaves. Fair condition. Stains and wear. Tears to two leaves, affecting text. Original binding, damaged.

Opening price: \$2000

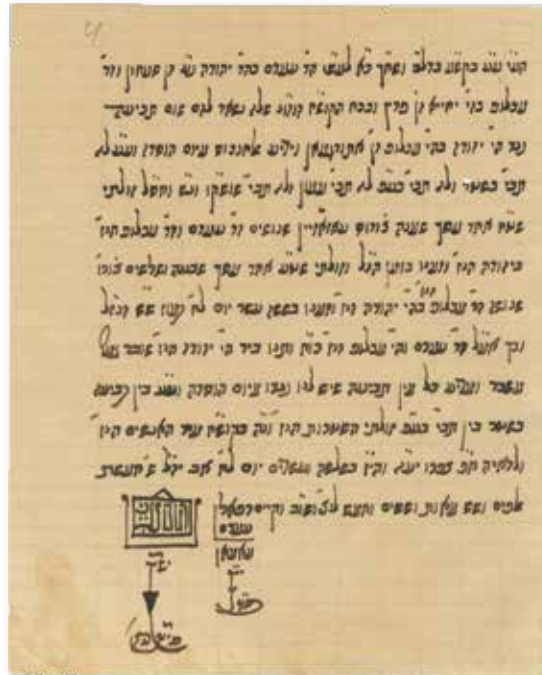
219. מכתב בכתב ידו וחתימתו של ה"בבא סאלי" - ארפורד, תש"ו

מכתב (כ-11) שורות בכתב-יד-קדוש וחתימתו של רבי ישראל אביחצירא ס"ט [ה"בבא סאלי"], בכתביה נאה במיוחד, מתקופת כהונתו כרב ראשי של ארפורד במרוקו. ארפורד, סיון תש"ו [1946]. נשלח אל סי' דוד אלחייאני מ"עיי"ת אסכנדרייא של מצרים" (אלכסנדריה). בתוך הדברים מברך ה"בבא סאלי": "...ובעה"י יעשה ויצליח זכות אדמו"ר עט"ר רבינו הגדול... מרן רבינו יעקב אביחצירא".

האדמו"ר הקדוש רבי ישראל אבוחצירא - ה"בבא סאלי" (תר"ן-תשמ"ד 1889-1984), בן רבי מסעוד רבה של תאפיללת (מרוקו), בנו של האדמו"ר רבי יעקב אבוחצירא. גאון מופלג בנגלה ובנסתר, קדוש וטהור מנעוריו. הוציא לאור מכתבי זקנו רבי יעקב. כיהן כרב ראשי של ארפורד וסביבותיה. בשנת תש"י עלה לירושלים, ובשנת תשי"ז חזר למרוקו. בשנת תשכ"ד שב לארץ ישראל. קבע מושבו בעיירה נתיבות. גדולים וטובים נהרו לביתו לקבל עצה וברכה, ונודע בישראל שמו כ"פועל ישועות". נכדיו הם האדמו"רים המפורסמים לבית אבוחצירא שליט"א.

נייר מכתבים רשמי. 31 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול.

פתיחה: \$3000

218

218. Document Handwritten and Signed by Rabbi Refael Amram Maman "The Angel Refael" – Sefrou, 1905

A document handwritten and signed by R. Refael Amram Maman "The Angel Refael", and signed by R. Reuven Azini. Sefrou, 1905.

Authorization of retraction of any financial claim from Yehuda son of Machlouf Torjeman, on behalf of Amram son of R. Yehuda son of Samchon and Machlouf son of R. Yichye son of Peretz. The document is handwritten entirely by R. Refael Amram Maman, with his signature at the end. Cosigned is R. Reuven Azini (1878-1942), scholar and kabbalist in Sefrou (see enclosed material).

R. Refael Amram Maman (1871-1947) was a

218. שטר בכתב-ידו וחתימתו של הצדיק רבי רפאל עמרם מאמאן "המלאך רפאל" - צפרו, תרס"ה

שטר בכתב-יד, בכתב-ידו ובחתימתו של רבי רפאל עמרם מאמאן "המלאך רפאל", ובחתימת רבי ראובן אגייני. צפרו, תרס"ה [1905].

אישור על ביטול כל תביעה ממונית מיהודה בן מכלוף תורגימאן מטעמם של עמרם בה"ר יהודה בן סמחון ומכלוף בה"ר יחייא בן פרץ. השטר נכתב כולו בכתב-ידו של רבי רפאל עמרם מאמאן, שהוסיף בסופו את חתימתו. לצדו חתם רבי ראובן אגייני (תרל"ח-תש"ב), מחכמי ומקובלי צפרו [ראה אודותיו חומר מצורף].

רבי רפאל עמרם מאמאן (תרל"א-תש"ז), מגדולי רבני העיר צפרו שבמרוקו, אשר כונה לגדול צדקתו וקדושתו "המלאך רפאל". שימש כדיין בצפרו ונודע כאחד ממנהיגי הקהילה. בין היתר היה ממונה על הצדקה, ענייני הכשרות ושאר תקנות הקהל. נודע גם כמקובל ופועל ישועות, ורבים היו באים לשמוע בעצתו ולהתברך מפיו.

[1] דף. 13 ס"מ. מצב טוב. כתמים בשולי הדף. נקב קטן.

פתיחה: \$400

prominent rabbi in Sefrou, Morocco, and earned the epithet "the angel Refael" for his piety and holiness. He served as dayan in Sefrou and was known as one of the leaders of the community. He supervised the charity funds, the Kashrut and other community causes. Known also as a kabbalist and miracle worker, many came to take advice from him and receive his blessings.

[1] leaf. 13 cm. Good condition. Stains at the foot of the leaf. Small hole.

Opening price: \$400

219. Autograph Letter Signed by the Baba Sali – Erfoud, 1946

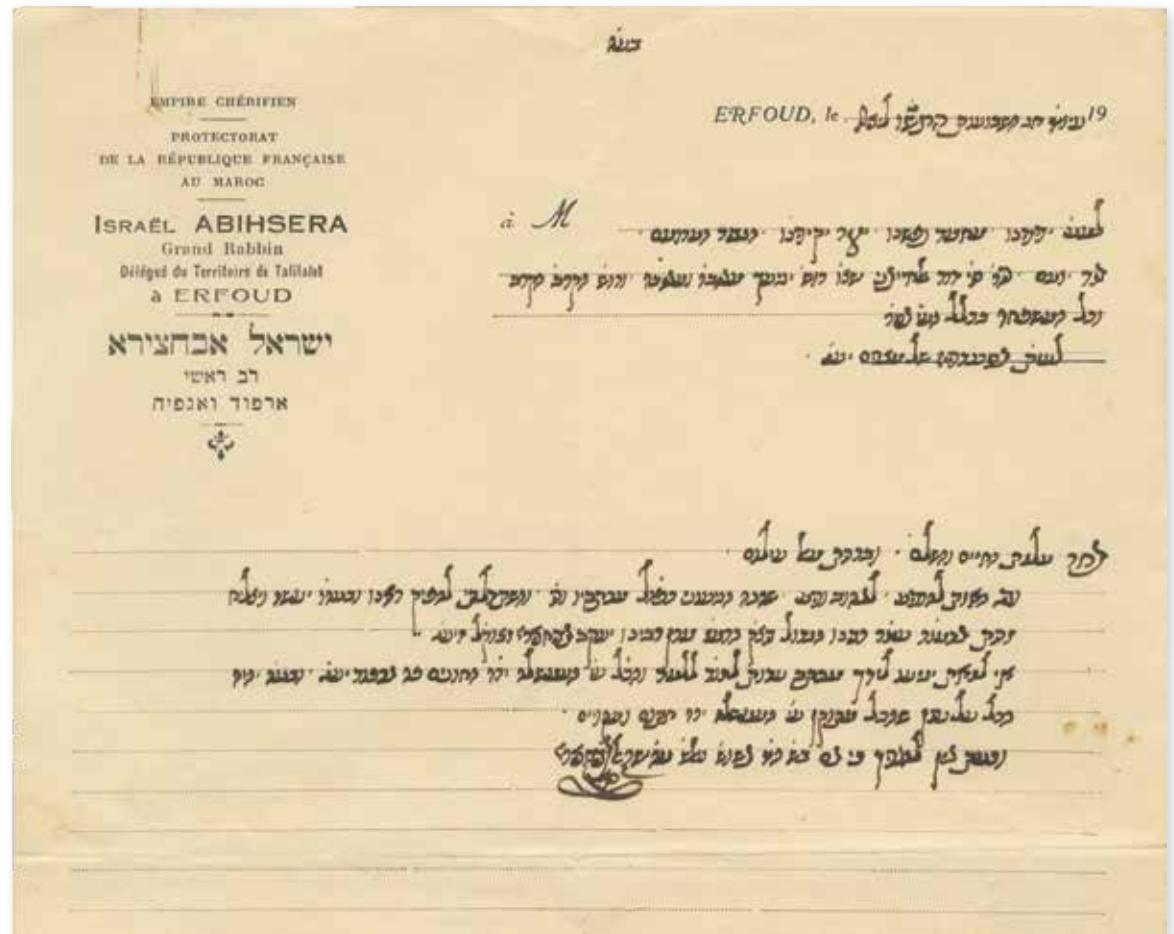
A letter (about 11 lines) handwritten and signed by R. "Yisrael Abuchatzeira" [the Baba Sali], in a neat script from the time he served as Chief Rabbi of Erfoud, Morocco. Erfoud, Sivan 1946.

Sent to David Alchiani from "Alexandria in Egypt". Contains a blessing: "...With G-d's help, he should do and succeed... R. Ya'akov Abuchatzeira".

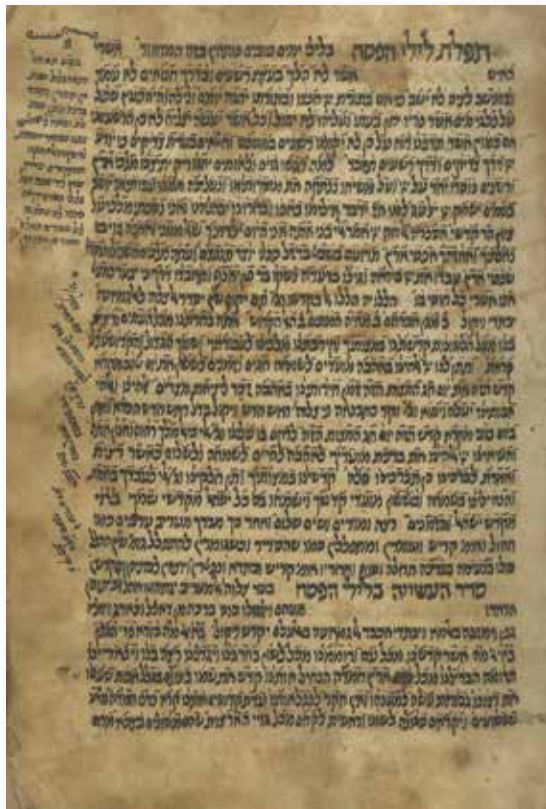
R. Yisrael Abuchatzeira, the "Baba Sali" (1889-1984), son of R. Mas'ud, Rabbi of Tafilalt (Morocco), son of R. Yaakov Abuchatzeira. An outstanding Torah genius, erudite in revealed and hidden Torah, holy and pure from his youth. Published writings of his grandfather, R. Yaakov. Served as Chief Rabbi of Erfoud and its region. In 1950, immigrated to Jerusalem, and in 1957 returned to Morocco. In 1964, he returned to Israel and settled in Netivot. His counsel and blessings were sought by multitudes, including eminent leaders and scholars, and he was famed as a wonder-worker. His grandsons are the famous rabbis of the house of Abuchatzeira.

Official stationery. 31 cm. Good condition. Folding creases.

Opening price: \$3000

219

220b

220a

ביישוב "מגדלא חקל" הנוצר בקולופון, פעל בתקופת הכתיבה סופר מפורסם בשם רבי חיים בן שלום אל-חג'אגי, אשר ידועים ממנו כיום למעלה מתריסר כתבי-יד המפורחים בספריות שונות בעולם (בהמ"ל ניו יורק, ספריית העיר ניו יורק, לונדון, בר אילן, שוקן, אוסף בניהו), שנכתבו בין השנים ת"ד-תי"ו (1644-1656). ראה אודותיו באנציקלופדיה לחכמי תימן, א', עמ' 137-136; אנציקלופדיה לקהילות תימן, עמ' 291. בהשוואה עם כמה מצילומי כתבי היד שבספריות השונות (ראה צילומים מצורפים), נראה כי אף כתב יד זה יצא מתחת ידו של הסופר רבי חיים בן שלום אל-חג'אגי הנ"ל.

פתיחה: \$800

220. כתב-יד, סידור תפילת - תימן, ת"י

כתב-יד, סידור תפילת. תפילות ופיוטים לימות השנה ולמועדים. מגדלא חקל (תימן), י"ג אדר א'תתקס"ג [לשטרות. ת"יב ליצירה. 1652].

כרך בפורמט גדול. כתיבה תימנית מנוקדת (בניקוד עליון, ומספר קטעים בניקוד תחתון). בסוף הסידור קולופון על השלמת כתיבת החיבור ביום חמישי י"ג אדר א'תתקס"ג לשטרי, בישוב מגדלא חקל [יישוב במרכז תימן, דרומית מערבית לעיר צנעא]. בשולי כתב-היד נוספו פירושים והוספות בכתב ידו של הסופר.

כתב-היד כולל תפילות חול (חסר בתחילתו) ושבתות - כולל פרקי אבות (בשולי הפתיחה למסכת אבות, מופיעה הערה: "הגהנה מספר מיילי דאבות שפירש ר' יוסף חיון ז"ל, ולפיכך תמצא בה כמה שינוין על נוסחאות שלאנשי תימן"); תפילות ראש חודש ומועדים: לפסח - כולל הגדה של פסח ("סדר העשייה בלילי הפסח"); שבועות - כולל פיוטי ה"אהרות" לרבי שלמה אבן גבירול [שאינם מצויים בסידורי תימן מהמאה ה-17, ראה במאמר מ' גברא, מחקרים בסידורי תימן, עמ' 296-295]; תפילה וקניות לתשעה באב; ראש השנה ויום כיפור - כולל "כתר מלכות" לרבי שלמה אבן גבירול; סוכות - כולל הושענות; חנוכה - כולל "מגלת בני חשמונאי"; פורים; קינה ומספדות על המת; "סדר סליחות ללילי אשמורות" - כולל פיוטי "אל מלך" ופיוטי מרגנת [פיוטים הפותחים בתיבת "מרח"]; "סדר עבודה"; נוסחי ברכות - כולל ברכת המזון; נוסחי שטרות וכתובה; לוח מולדות ותקופות לשנים ת"יב-תנ"ג; "תוכחות ובקשות" - פיוטים שונים, כולל פיוטים לחתן.

בסוף כתב-היד כרוך כתב-יד נוסף, של ספר איוב (מסתיים באמצע פרק יט וחסר בסופו. כפי הנראה נכתב בנפרד, בכתיבה תימנית מנוקדת בניקוד תחתון).

[85] דף. 29.5 ס"מ. מצב בינוני, בלאי וכתמים. כתב-היד חסר בתחילתו והדף הראשון בו חסר בחציו. כריכת בד חדשה.

221. כתב-יד - סידור "תפלאל", עם פירושי מהר"י ונה - תיקוני שבת מהאר"י - תימן, תכ"ג

כתב-יד, סידור "תפלאל" כמנהג יהודי תימן, תפילות לשבתות ומועדים, עם פירושים ("חדושין") מרבי יצחק ונה. [תימן, תכ"ג 1663 בקירוב]. כולל דפי השלמה נוספים מתקופות אחרות, חלקם מתכלאלים עתיקים יותר [תימן, ש"ס 1606 בקירוב - עד המאה ה-18 בקירוב].

כרך גדול. כתיבה תימנית נאה. טקסט התפילות בכתיבה מנוקדת (ניקוד עליון). מגילת איכה ושייר השירים עם ניקוד תחתון, עם עיטורי כותרות קליגרפיים. בשוליים מופיעים ה"חדושין" בכתיבת אותו סופר. הגהות נוספות בשולי העמודים מכותבים שונים.

ברוב התפילות מופיעים פירושים שונים בשולי טקסט התפילות [עם הכותרת "חדושין"]: חרושים בהלכה ובאגדה, עם ביאורים עפ"י תורת הסוד והקבלה. קטעים אלו מיוחסים לפירושי רבי יצחק (מהר"י) ונה על התכלאל (הנקראים "פעמון זהב"). רבי יצחק ונה, מגדולי חכמי תימן, נפטר בשנת ת"ל (1670), וכפי הנראה לפנינו העתקה מוקדמת, שנעשתה בחייו.

תפילות לימות החול ולשבתות; "תקוני שבת מלכתא" מהאר"י הקדוש [העתקה מספר תיקוני שבת, שנדפס בקראקא, ש"ג בקירוב]; פרקי אבות עם פירושים (כולל נוסח נוסף לפרק שישי); פרק שביעי של אבות [לקוח ממסכת דרך ארץ זוטא - ונוהגין לאמרו בשבת השביעית שלפני עצרת, אם חל יו"ט ראשון של פסח בשבת]; תפילות למועדים: לפסח - כולל הגדה של פסח עם תרגום לערבית-יהודית; שבועות - כולל אזהרות; תפילה וקנינת לתשעה באב; תפילות ראש השנה ויום כיפורים; סוכות - כולל הושענות של רב סעדיה גאון; חנוכה - כולל "מגלת בני חשמונאי"; פורים; מספדות; סדר סליחות וסדר 'מרנות' (כולל סליחות מאת רב סעדיה גאון ומשוררי ספרד; פיוט סדר העבודה לרבי אברהם אבן עזרא); מפתחות לסדר הסליחות והמרנות; סדר נוסח הברכות (דיני ברכת המצות בערבית-יהודית) וחשבון העיבור, מולדות ותקופות. לוח מולדות המתחיל משנת ה'תכ"ג (3-1662) עד שנת ה'תצ"א (1731). בין הדפים נמצא דף מלוח מולדות מתכלאל קדום יותר, המתחיל בשנת ה'שס"ו 1605-6; נוסח הכתובות, הגיטין והשטרות; תוכחות ובקשות, ונוסחאות וידוי.

כתב היד חסר בתחילתו ובסופו. שם סופר כתב היד אהרן בן סעדיה אל-ביצ'אני מופיע בקולופון מעוטר הנמצא בסוף דפי מפתחות ה"סליחות" (דף 2/[163]): "אתחיל לכתוב סדר הברכות בעזרת קורא הדורות ורוכב ערבות בהוי"ש [ברוך הוא וברוך שמו], נסיון דיו שלי וקולמוסי - אני הצעיר אהרן קטן הסופרים, בן לאמ"ו סעדיא אר"י בג"ע [רוח ה' תניחהו בגן עדן] הידוע אלביצ'אני".

רישומי לידות ופטירות מתקופות שונות. בסוף "נוסח עיבור התקופות" (דף [184ב]) שטר מכירת הסידור לחסן יחיא ג'מיל, מאת סאלם בן מערצ'ה אל-ימני, בשנת בי'מו לשטרות [תצ"ו 1736], בחתימות העדים: "שלם ו' עורד" ו-"סעדיה אהרן....".

[204] דף, 29.5 ס"מ + כ-4 דפי כתי' בודדים בגדלים שונים [הנמצאים בין דפי הספר]. מספר דפים כרוכים שלא במקומם. מצב בינוני. כתמים ובלאי רב. קרעים עם חסרון ופגיעה בטקסט. כריכה חדשה.

פתיחה: \$1500

220. Manuscript, Tiklal Siddur – Yemen, 1652

Manuscript, Tiklal siddur. Prayers and piyyutim for the year-round and festivals. Migdala Chekel (Yemen), 13th Adar [1652].

Large format volume. Vowelized Yemenite script (supralinear vocalization, and in several passages, sublinear). A colophon at the end of the siddur marks the completion of the manuscript on Thursday, 13th Adar [1652], in Migdala Chekel [a settlement in the center of Yemen, southwest of Sana'a]. Commentaries and additions appear in the margins in the scribe's handwriting.

The manuscript contains prayers for weekdays (missing the beginning) and Shabbat - including Pirkei Avot (a note appears in the margin of the introduction to Masechet Avot: "We have proofread it against the book Millei D'Avot by R. Yosef Chayun, therefore you will find some variations in comparison to the Yemenite rite"); prayers for Rosh Chodesh and Festivals: Pesach - including the Pesach Haggadah ("Seder HaAsiya B'Leilei Pesach"); Shavuot - including the "Azharot" piyyutim by R. Shlomo ibn Gabirol [not generally found in Yemenite siddurim of the 17th century, see M. Gavra's article in "Mechkarim B'Siddurei Teiman", pp. 295-296]; prayers and lamentations for Tisha B'Av; Rosh Hashanah and Yom Kippur - including "Keter Malchut" by R. Shlomo ibn Gabirol; Sukkot - including Hoshanaot; Chanukah - including "Megilat Beit Chashmonai"; Purim; service for funerals; "Seder Selichot L'Leilei Ashmurot" - including "El Melech" piyyutim and Piyyutei Maranot [piyyutim beginning in the word "Maran"]; "Seder Avodah"; the texts of Brachot - including Birkat HaMazon; the texts of marriage and other contracts; calendar of tekufot and moladot for the years 1651-1693; "Tochachot UBakashot" - various piyyutim, including piyyutim for the groom.

Bound at the end of the manuscript is another manuscript, the Book of Iyov (ending in the middle of Chapter 19 and lacking the rest. Apparently written separately, in Yemenite script with sublinear vocalization).

[85] leaves. 29.5 cm. Fair condition, wear and stains. The beginning of the manuscript is missing, as well as half its first page. New cloth binding.

A famous scribe, R. Chaim ben Shalom al-Hajaji, operated at the time of the writing in the "Migdala Chekel" village mentioned in the colophon. More than a dozen of his manuscripts, written between the years 1644-1656, are scattered in libraries throughout the world (JTS, New York City Library, London, Bar-Ilan, Schocken, Benayahu Collection). See Encyclopedia LeChachmei Teiman, vol. 1, pp. 136-137; Encyclopedia of Yemenite Communities, p. 291. By comparison to copies of some of the manuscripts of the above libraries (see enclosed copies), it appears that this manuscript was also written by the scribe R. Chaim ben Shalom al-Hajaji.

Opening price: \$800

221. Manuscript – Tiklal Siddur, with Commentaries by Rabbi Yitzchak Wanneh – Tikunei Shabbat by the Arizal – Yemen, 1663

Manuscript, Yemenite rite Tiklal siddur, prayers for Shabbat and Festivals, with commentaries ("Chiddushin") by R. Yitzchak Wanneh. [Yemen, ca. 1663]. Includes additional leaves from different periods, some from earlier Tiklal siddurim [Yemen, ca. 1606 – ca. 18th century].

Large volume. Neat Yemenite script. The text of the prayers is vocalized (supralinear. Eicha and Shir HaShirim, sublinear), titles with calligraphic ornaments. The "Chiddushin" appear in the margins, written by the same scribe. The margins contain additional notes by other writers.

Various commentaries appear in the margins alongside most of the prayers (entitled "Chiddushin"): Novellae on Halacha and Aggada, with explanations according to Kabbalistic teachings. These passages are attributed to R. Yitzchak Wanneh's commentaries on the Tiklal (named Paamon Zahav). R. Yitzchak Wanneh, leading Yemenite Torah scholar, passed away in 1670, and this siddur is apparently an early copying of his writings, effected in his lifetime.

Prayers for weekdays and Shabbat; "Tikkunei Shabbat Malketa" by the Ari (copying from Tikkunei Shabbat, printed in Krakow ca. 1613); Pirkei Avot with commentaries (including an additional version for chapter six); a seventh chapter of Pirkei Avot (taken from Tractate Derech Eretz Zuta – which is customarily said on the seventh Shabbat before Shavuot, if the first day of Passover falls on Shabbat); prayers for Festivals: for Passover – including the Passover Haggadah with Judeo-Arabic translation; Shavuot – including Azharot; prayers and lamentations for the 9th of Av; prayers for Rosh HaShanah and Yom Kippur; Sukkot – including Hoshanot by R. Saadia Gaon; Chanukah – including Megillat Bnei Chashmona'i; Purim; funeral service; order of Selichot and Maranot (includes Selichot by R. Saadia Gaon and Spanish poets; piyyut of the Temple service by R. Avraham ibn Ezra); indexes of Selichot and Maranot; texts of blessings (laws of Blessings over Mitzvot in Judeo-Arabic) and calculations of leap-years, Moladot and Tekufot. The calendar of Moladot covers the period between 1662-1731. Amongst the leaves, a leaf of a Moladot calendar from an earlier Tiklal was found, beginning in 1605; texts of marriage contracts, divorce and other documents; words of reproof and supplications, texts of Vidui.

The manuscript is lacking the beginning and end. The name of the scribe, Aharon son of Saadia Al-Bichani, appears in the ornamented colophon at the end of the Selichot indexes (p. [163]b): **"I will begin writing the order of Blessings with the help of G-d blessed be He, an attempt of my ink and quill – I, the youngest of scribes, Aharon son of Saadia known as Albichani"**.

Birth and death inscriptions from various periods. At the end of the calculation of Tekufot (p. [184b]), a document appears, recording the sale of the siddur to Hassan Yichye Jamil, from Salam son of Ma'uche Al-Yemeni, in 1736, signed by the witnesses: "Shalem ibn Oded" and "Saadia Aharon...".

[204] leaves, 29.5 cm + approx. 4 handwritten leaves in various sizes (located between the leaves of the book). Several leaves bound out of sequence. Fair condition. Stains and extensive wear. Open tears with loss to text. New binding.

Opening price: \$1500

221a

221b

222. Manuscript, "Ashmurot" with Unprinted Notes by the Maharitz – Yemen, 18th Century

Manuscript, "Ashmurot" - Selichot according to the Yemenite custom, with notes by the Maharitz R. Yichye Tzalach. Yemen, [18th century]. [18] leaves. [8] leaves thereof are missing and have been completed in later writings [Yemen, 19th century and 20th century].

The more ancient pages are written in neat, vowelized calligraphic script. The margins of these pages contain notes (in tiny, neat handwriting) which comprise of halachic instructions, kabbalistic kavanot, textual and vocalization variations, their reasons and sources. To the best of our knowledge most of the notes are hitherto unprinted, but some of them appear in other sources in the name of the Maharitz. This manuscript is presumably an autograph of the Maharitz [equivalents were found between the content of some of these notes and the Maharitz's teachings, and the style of writing is typical of manuscripts known to be authored by the Maharitz]. In the margin of the Selichot piyyut "Master of the Universe, I will confess to minor and severe sins...", a comment of the Maharitz appears in the name of his grandfather R. Tzalach: **"Master of the Universe etc. My grandfather did not say this confession, since who in this generation can claim to measure up to it... it seems as if he is giving false testimony"**.

In a few notes, he refers to the customs and teachings of the Ari ("HaRav Zal"). See, for instance, a note in the margin of the piyyut "Answer us... close to all who call to Him", in which the author discusses the textual differences between manuscript siddurim and the printed versions, and also quotes the words of the Ari in Sefer HaKavanot: **"In manuscript siddurim, the wording here is 'close to all who truly call to Him', and this is according to Midrash Rabba... but the printed versions do not include the word 'truly', and this fits in well with the words of the Rav in Sefer HaKavanot... see p. 52b"**.

The following comment appears in the margin of

222

the piyyut "Erelei Meromim": **"I've heard some who refrain from saying this, since all the forces' actions are innate, and they are not able to change their mission, as the Rambam writes..."**.

R. Yichye son of R. Yosef Tzalach – the Maharitz (1715-1805), the greatest of the Yemenite rabbis in the 18th century, and one of the leading halachic authorities. Disciple of his grandfather Mori Tzalach, and of R. Aharon HaCohen Araki, R. Yichye Araki and R. David Mashraki, author of "Shetilei Zeitim". At the age of 43, he was appointed Chief Rabbi of all Yemenite communities, a position he held for more than 45 years. His authority was unequivocally accepted in all of Yemen, and to this day many Yemenite Jews adhere to his customs and rulings. He compiled the Tiklal siddur with the Etz Chaim commentary, and many halachic works: Zevach Toda and Shaarei Kedusha on the laws of shechita, Shaarei Tahara on the laws of Nida, Responsa Peulat Tzaddik, and other books of halacha, mussar and kabbalah.

[18] leaves. Approx. 16 cm. Fair condition. Extensive wear; stains. Worn wrappers.

Opening price: \$500

222. כתב יד, "אשמורות" עם הערות של המהרי"ץ שלא נדפסו - תימן, המאה ה-18

כתב יד, "אשמורות" - סדר סליחות ע"פ מנהג תימן, עם הערות המהרי"ץ רבי יחיא צאלח. תימן, [המאה ה-18]. [18] דף. [8] דפים מתוכם חסרים והושלמו בכתיבות מאוחרות יותר [תימן, המאה ה-19 והמאה ה-20].

הדפים שבכתב היותר-עתיק, נכתבו בכתיבה קליגרפית נאה ומנוקדת. בשולי דפים אלו מופיעות הערות (בכתב זעיר ונאה) הכוללות: הוראות הלכתיות, כוונות, שינויי-ניקוד ונוסחאות, טעמיהן ומקורותיהן. למיטב ידיעתנו רוב ההערות לא נדפסו עדיין, אך מקצתן מופיעות במקורות אחרים בשם המהרי"ץ. כפי הנראה, לפנינו אוטוגרף של המהרי"ץ [לחלק מתוכן הדברים נמצאו מקבילות בדברי המהרי"ץ, והכתיבה אופיינית לסגנון כתבי היד הידועים שיצאו מתחת ידו של המהרי"ץ].

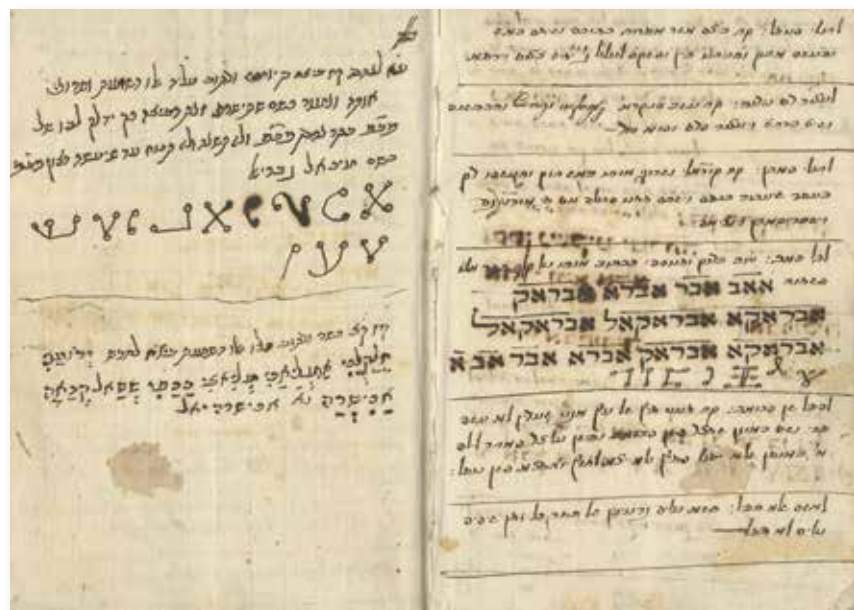
בשולי פיוט הסליחה "רבנו של עולם אתודה על עבירות קלות וחמורות...", מופיעה הערת המהרי"ץ בשם סבו רבי צאלח: **"רבנו של עולם וכו' מו"ז לא היה אומר וידוי זה, מטעם] דמי משלנו בדור הזה שיוכל לקיים בעצמו דברי הידוי זה... דנראה כמעיד עדות שקר, ודו"ק"**.

במספר הערות הוא מציין למנהגי דוברי האר"י ("הרב ז"ל"). ראה למשל בהערה בשולי הפיוט "עננו... קרוב לכל קוראיו", בה דן הכותב בנוסח הפיוט השונה בין נוסח סידורי כתב-יד ונוסח הדפוסים, ומציין גם לדברי האר"י בספר הכוונות: **"בסידורים כ"י גורסים בכאן 'קרוב לכל קוראיו באמת', והוא עפ"י מדר"ר... ובדפוסים לא גרסו[נ]ן] לתיבת 'באמת', ואתיא שפיר לדברי הרב בספר הכוונות... ע"ש דף נ"ב ע"ב"**. בשולי הפיוט "אראלי מרומים, בשיר ושבח קמים...", נכתבה ההערה הבאה: **"שמעתי [שומרים מלומר זה, מטעם דכל הכוחות הם מוטבעים על פעולתם וא"א להם לשנות ממינויים, כמ"ש רמב"ם..."**

רבינו יחיא ב"ר יוסף צאלח - המהרי"ץ (תע"ה-תקס"ה), גדול רבני תימן במאה ה-18, ומגדולי הפוסקים האחרונים. תלמיד סבו מרי צאלח, ותלמיד רבי אהרן הכהן עראקי, רבי יחיא עראקי ורבי דוד משקקי בעל "שתילי זיתים". בהיותו כבן 43 נתמנה להיות רב ראשי וראב"ד לכל קהילות תימן, תפקיד בו כיהן למעלה מ-45 שנים. סמכותו הוכרה בכל תימן ללא עוררין, ועד היום נוהגים רבים מבני עדת תימן לפי מנהגיו ופסקיו. חיבר את סידור התפילאל עם פירושו "עץ חיים" וספרי הלכה רבים: "זבח תודה" ו"שערי קדושה" על הלכות שחיטה, "שערי טהרה" על הלכות נדה, שו"ת "פעולת צדיק", ועוד ספרי הלכה, מוסר וקבלה.

[18] דף. כ-16 ס"מ. מצב בינוני. בלאי רב וכתמים. מעטפת בריסטול בלוייה.

פתיחה: \$500

223a

223. כתב-יד - סגולות, קמיעות, לחשים והשבעות - פנקס "קבלה מעשית" של רבי רפאל ישעיה אזוראי אב"ד אנקונה, בנו של החיד"א - עם קטעים בכתב-ידו

כתב-יד, סגולות, השבעות, לחשים וקמיעות - פנקס "קבלה מעשית" של רבי רפאל ישעיה אזוראי, בנו של החיד"א ורבה של אנקונה. כתוב בחלקו בכתב סופר ובחלקו ע"י רבי רפאל ישעיה אזוראי. [אנקונה, תק"פ-תקפ"ד 1820-1824 בקירוב].

מחברת בכתב-יד, כתובה בחלקה הגדול בכתב-סופר איטלקית נאה, ולסירוגין בכתב ספרדי - בכתב-ידו של רבי רפאל ישעיה אזוראי, שהוסיף סגולות, השבעות ונוסחאות קמיעות. כתב היד מכיל גם רשימות אישיות שלו, עם חשבונות של הוצאות והכנסות ושמות יהודים מאנקונה, וכן שני עמודים בדברי תורה. כולל טבלאות, איורים קבליים, ו"כתב מלאכים". בתוך המחברת הרכוכה שולבו דפים נוספים בכתב-יד, אף הם ב"קבלה מעשית", חלקם בכתב-ידו של רבי ישעיה אזוראי וחלקם בכתב סופר.

להלן פירוט כללי של כתב-היד:

דפים [1]-[4]: נוסחאות קמיעות לשמירה לעניינים שונים: להסיר מחשבות רעות, לסערה בים, לכאב ראש ולקדחת, והשבעות ולחשים "להשיב כל אדם לרצונך..." ויגד הפחד".

דפים [24]-[8]: רישומי חשבונות ושמות אנשים [כנראה מאנקונה], בעברית ובאיטלקית, חלקם בכתב-יד רבי ישעיה אזוראי, עם ציוני התאריכים "תשרי תקפ"ב", "ניסן תקפ"ב", "אלול תקפ"ב" ו"תשרי תקפ"ג". בדף [7] קמיע "סגולה לגנב" עם איורי "חותמות מלאכים".

דפים [9]-[12]: סגולות, השבעות וקמיעות לעניינים שונים: "להיות אהוב מכל הבריות", "למי שרוצה לברוח מבית האסורים", "להרבות חלב לאשה", "להחליא או להמית שונא", "לחולי הנופל", "לעצור דם נידות", "לאשה שלא תפיל", ועוד. בדף [10] שני נוסחים לקמיעות בכתב-יד רבי ישעיה אזוראי. בדף [11] רשימה של 12 סגולות שונות "למקשה לילד".

דפים [13]-[14]: שלושה עמודים בכתב-ידו של רבי ישעיה אזוראי, עם דברי תורה [בהלכה ואגדה]. דפים [14]-[16]: רשימות של חשבונות ושמות אנשים, רובן בכתב-יד רבי ישעיה אזוראי. בדף [14] רשימה עם אישובי מספרים, בכתב-ידו של רבי ישעיה: "תשרי תקפ"א מן הקהל השכר שכל השנה אשר נותנין לי הסך של שני מאות איסקודו בכל ששה חדשים...".

דפים [17]-[24]: סגולות, השבעות ונוסחי קמיעות, עם טבלאות, צירופי שמות, ו"חותמות מלאכים", לעניינים שונים, ביניהם: "לבטל הכישוף", "למכור הסחורה", "לגנב", "לחנות", "למכור ולקנות", "למקשה לילד", "להשיב דעת אדם לדעתך", ועוד. בחלק מהדפים רישומי חשבונות ורישומים שונים, חלקם בכתב-ידו של רבי ישעיה אזוראי.

בדף [18] רישום על מחירי ספרים בכתב ידו של רבי ישעיה אזוראי [ברשימת הספרים מופיע גם הספר "לדוד אמת" מאת אביו החיד"א].

בכריכה הקדמית, רישום דין ודברים על "טענה של שמשון פאציפיקו עם אלמנה של משה יצחק פיסארו נ"ע...".

בדפים הנוספים ששולבו בתוך כתב-היד: קונטרס עם ששה עמודים כתובים, סגולות ורפואות, שאלת חלום, שמות קודש ונוסחי קמיעות (ממוספרים בסעיפים א-לג); מספר דפים מחיבורים בכתב-יד

בקבלה מעשית; ומספר דפים מפנקס אחר של סגולות, השבעות וקמיעות, עם קטעים בכתב-ידו של רבי ישעיה אזוראי.

הגאון רבי רפאל ישעיה אזוראי (תק"ג-תקפ"ו), נולד בירושלים, בן בכור לאביו הגדול רבי חיים יוסף דוד אזוראי - החיד"א. גדול בתורה, רב ופוסק וממנהיגי יהדות איטליה בדורו. כמה מתשובותיו בהלכה נדפסו בספרי אביו הגדול שהוקירו וכבדו ותמיד הזכירו בחיבוריו בחיבה יתירה ("הבן יקיר לי", "בני בכורי החכם השלם עצום ורב", "אור עיני", "דיד נפשי" - ועוד לשונות של חיבה והערכה). משנפטר רבי אברהם ישראל רבה של אנקונה בשנת תקמ"ה, פנו ראשי הקהלה אל החיד"א והוא רמו להם כי בנו רבי רפאל ישעיה מתאים לתפקיד זה. שנים רבות שימש כרבה של אנקונה, עד עלותו לגנוי מרומים ביום ט' שבט תקפ"ג וימיו כימי אביו פ"ג שנה, כבוד גדול עשו לו במותו ובני קהלתו התאבלו עליו ימים רבים [ראה עוד אודותיו בספרו של מאיר בניהו על החיד"א, עמ' תש-תפנ].

[24] דף + [8] דף. 19 ס"מ בקירוב. מצב כללי טוב. כתמים ובלאי. קרעים ופגמים. סימני עש במספר מקומות, עם פגיעה קלה בטקסט. כריכה בלודה.

פתיחה: \$5000

223d

by R. Yeshaya Azulai. Leaf [11] contains a list of 12 different Segulot "for a difficult labor".
 Leaves [13]-[14a]: three pages of Torah teachings (Halacha and Aggadah) in R. Yeshaya Azulai's handwriting.
 Leaves [14b]-[16]: Lists of accounts and names, mostly handwritten by R. Yeshaya Azulai. Leaf [14b] contains a list of calculations, handwritten by R. Yeshaya: **"Tishrei 1820 the salary I receive from the community for the whole year is two hundred scudos every six months..."**.
 Leaves [17]-[24]: Segulot, Hashbaot and amulet texts, with tables, Kabbalistic combinations of names and "Angels' seals", for various matters, including: "to annul sorcery", "to sell merchandise", "for a thief", "for a store", "to sell and buy", "for difficult labor", "to change a person's mind", and more. Some pages contain accounting and various other inscriptions, some in R. Yeshaya Azulai's handwriting.

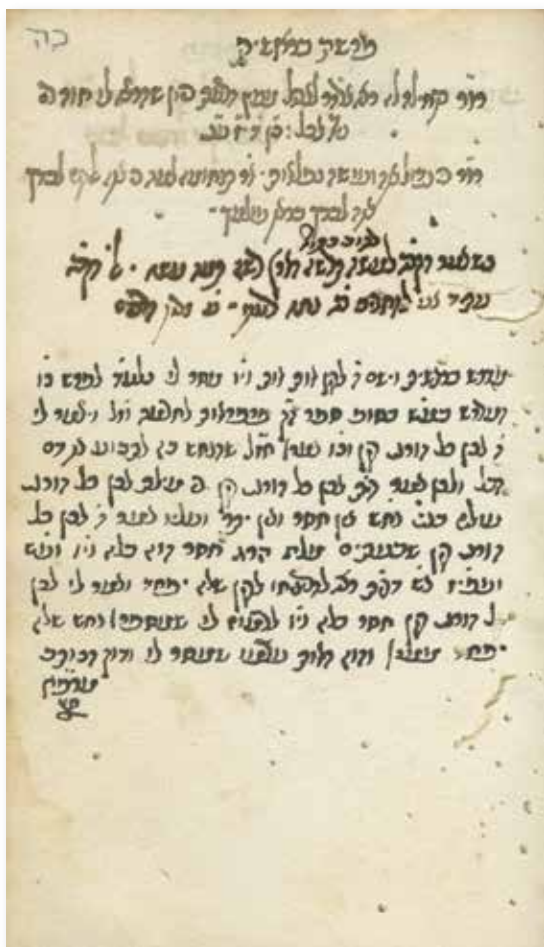
223c

P. [18a] contains a handwritten list by R. Yeshaya Azulai of prices of books (the book LeDavid Emet from his father the Chida appears in the list).
 The front endpaper contains a record of a dispute - "Shimshon Pacifico's claim on the widow of Moshe Yitzchak Pesaro...".
 In the additional leaves interspersed in the manuscript: gathering of six written pages, Segulot and Refuot, She'elat Chalom (dream question), Holy names and amulet texts (numbered, sections 1-33); several leaves from a handwritten work on practical kabbalah; several leaves from a different Segula notebook, Hashbaot and incantations, with passages in R. Yeshaya Azulai's handwriting.
 R. Refael Yeshaya Azulai (1743-1826) was born in Jerusalem, the eldest son of the illustrious R. Chaim Yosef David Azulai - the Chida. A great Torah scholar in his own right, he was a rabbi, posek and leader of Italian Jewry in his times. Some of his halachic

223b

responsa were printed in his father's books, who honored and esteemed him and always mentioned him with epithets of love ("my dear son", "my firstborn son, the perfect great chacham", "the light of my eyes", "friend of my soul", etc.). After the death of R. Avraham Yisrael, rabbi of Ancona, in 1785, the community leaders turned to the Chida who hinted that his son R. Refael Yeshaya would be suitable for this position. He served as rabbi of Ancona for many years until his death on Shevat 9, 1823 (he lived 83 years, like his father). He was greatly honored at his death and was mourned by his community for a long time [for further information see M. Benayahu's book on the Chida, pp. 476-487].
 [24] leaves + [8] leaves. Approx. 19 cm. Overall good condition. Stains and wear. Tears and damage. Worming in places, slightly affecting text. Binding worn.
 Opening price: \$5000

224

224. כתב-יד - ליקוטים וחידושים - בכתב-ידו של הראשון לציון רבי רפאל מאיר פאניזיל

כתב-יד, ליקוטים וחידושים, בכתב-ידו של רבי רפאל מאיר פאניזיל - הראשון לציון. [ירושלים, המאה ה-19].

חלקו הראשון של כתב-היד הוא חיבור "ערכים" עפי" סדר א"ב ועפי" שמות האבות [אברהם, יצחק, יעקב, משה, דוד וכו'], הכולל ציונים והעתקות מדברי חז"ל והמפרשים. בחלקו השני - חידושים על סדר פרשיות התורה, ובו ליקוטים שונים, ביניהם חידושים מקוריים של רבי רפאל מאיר פאניזיל. במספר מקומות [דף כה/ו, דף פ/ו ודף פא/2] קטעים חתומים בכינויו [ראשי התיבות של שמו]: "מרפ"א ס"ט". שלושת הדפים הראשונים בכתב-היד הם העתקה של קטע מהחיבור "ים התלמוד" [שנדפס בסוף ספר חידושי התורה - לקט יוסף - אמשטרדם, תס"ג].

הגאון רבי רפאל מאיר פאניזיל, המכונה "מרפ"א" (תקס"ד-תרנ"ג) - ה"ראשון לציון" וה"חכם באשי" בירושלים. נולד בבולגריה אך מינקותו גדל והתחנך בירושלים. מצעירותו נתפרסם כאיש קדוש, חסיד ופועל ישועות. בהיותו כבן 27 התבקש ע"י רבני ירושלים לצאת בשליחותם לערי תוניס ואלג'יר. מסופר כי בעת שהותו בתוניס חלה שנת בצורת, והוא התבקש ע"י רבני המקום להתפלל על הגשמים. מיד בסיום תפילתו נתקשרו השמים בעבים וגשם ניתר ארצה. מאורע זה פרסם את שמו, והוא זומן לבית מושל העיר שצייד אותו בלבוש יקרות ובהמלצה אישית. בשנת ת"ר נסע כשד"ר לערי איטליה מטעם קהילת חברון. בהיותו ברומא טרח לפשר במחלוקת בין הקהילות בעיר ובעקבות כך זומן לפגישה עם האפיפיור וזכה לבקר בספריית הוותיקן ולראות את אוצרותיה. בשנת תרי"ד נבחר לנשיא ועד העדה בירושלים וראב"ד עדת הספרדים. לאחר פטירת הראשון לציון רבי אברהם אשכנזי, בשנת תרי"מ, עלה על כסאו כ"חכם באשי" רשמי. במשרה זו כיהן עד לפטירתו. מחיבוריו נדפס ספר לב מרפ"א, לקוטים וחידושים, שו"ת ודרושים, ירושלים תרמ"ז. חיבורים נוספים משלו נותרו בכתב-יד.

[85] דף (חלק מהדפים ריקים). 13.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. נוקי עש, עם פגיעה בטקסט במספר מקומות. כריכת בד חדשה.

פתיחה: \$300

223. Manuscript - Segulot, Amulets, Incantations and Hashbaot - Practical Kabbalah Notebook of R. Refael Yeshaya Azulai Rabbi of Ancona, the Chida's Son - Passages in his Handwriting

Manuscript containing Segulot, Hashbaot, incantations and amulets - Practical Kabbalah notebook of R. Refael Yeshaya Azulai, son of the Chida and rabbi of Ancona. Written partly by a scribe, and partly by R. Refael Yeshaya Azulai. [Ancona, ca. 1820-1824].

Handwritten notebook, mostly in neat Italian scribal-script, and alternately in Sephardic script - the handwriting of R. Refael Yeshaya Azulai, who added Segulot, Hashbaot and amulet texts. The manuscript also contains personal lists, with income and expenditures records and names of Jews in Ancona, as well as two pages of Torah thoughts. Includes tables, Kabbalistic illustrations and "Ktav Malachim".

In the bound notebook are interspersed additional handwritten leaves, also on practical Kabbalah, some in R. Yeshaya Azulai's handwriting, and some in scribal-script.

An overall breakdown of the manuscript:

Leaves [1]-[4a]: Amulet texts for protection in various matters: to remove foreign thoughts, for a storm at sea, for headache and malaria; Hashbaot and incantations "to cause anyone to do your will..." and "against fear".

Leaves [4b]-[8]: Accounting inscriptions and names of people [presumably from Ancona], in Hebrew and Italian, some handwritten by R. Yeshaya Azulai, dated "Tishrei 1821", "Nisan 1822", "Elul 1822" and "Tishrei 1822". P. [7b] contains an amulet "Segula for a thief" with "Angels' seals" illustrations.

Leaves [9]-[12]: Segulot, Hashbaot and incantations for various matters: "to be loved by all", "for escaping prison", "for increasing a woman's milk supply", "to cause illness or death to an enemy", "to cease menstruation", "against miscarriage", and more. Leaf [10] contains two amulet texts handwritten

225. כתב-יד - שלושה חיבורים, על שמות הקודש ועוד - תרשימים קבליים - קוצ'ין (הודו), תרל"א

כתב-יד, שלושה חיבורים מאת רבי לוי בן שם טוב חליגואה. [קוצ'ין, הודו, תרל"א 1871].
כתיבה מזרחית (כתב לא שגרת).

שלושה חיבורים, הנראים כחיבורים אוטוריים (תורת סוד), שמהותם לא נחקרה כל צרכה. בחיבור הראשון רשימות מילים בקבוצות; בחיבור השני תרשימים קבליים, עם צירופי שמות קודש ופסוקים; ובחיבור השלישי שמות הקודש היוצאים מראשי וסופי תיבות של קטעי פסוקים בתנ"ך, לפי סדר הספרים יהושע עד מלכים. הכותב, רבי "לוי בן שם טוב חליגואה", חותם את שמו שלוש פעמים בכתב-היד שלפנינו. בפתיחה לחיבור הראשון ובפתיחה לחיבור השלישי ובקולופון לחיבור השלישי. בשלושת המקומות הנ"ל הוא כותב באופן מסתורי וחדירתי.

פתיחה בראשית החיבור הראשון: "בירח. בד'ד. למנחם. במעלי. שבתא. ת'אירי'ן' ימים על האדמה. ביצירה. פירשתי... אות של שם ברום השורה. לאוק המורה. שלא יסכסך. בלי קלקול וסריקים למושך. ושלא יברך בעניין. ואל יביא סכסוך וסלול על קעקע ספר זו. ושלא נכמרו הרחמנים... ואנא גפי שירקן. בגליל מעב ובין ומחבר סיון וכהן. לוי בן שם טוב חליגואה".

פתיחה בתחילת החיבור השלישי: "הינה נא' הואלתי ל'רמו. ימי ירד' שיתים. בשבת. לא'בי בני רויבין' עדי'. ולחדד' ייטור נ'פיש ותימא'... זה לי לבונה משבא הקשיבו לתורת וימאסו בה. ואתה אפרים אל תתפלל. רנה ותפלה כי אינני ואני ככבש אלוף יובל. ואני נגרשתי אמרתי מנגד. להביט אל היכל קדשך אפפוני. זו היא שנת לשיני ו'א'חירי'תיו' עדי אובד. אמן. כה דברי השלישי י'קימנו ויחיה ל'פניו. אמן. לוי בן שם טוב חליגואה הי'".

קולופון בסוף החיבור השלישי: "זה יאמר לה' אני. וזה יכתב ידו לה'. את שני הימים האלה. משנה בשבת. פרוש בוורה. בימים. בנביאים. כה אמר ה' גאלכם קדוש ישראל למענכם שלחתי בבלה ויהי'ר'י'תיו'. ועתה הנה הבאתי אתי עמדי עוד שבע. ירח הצומח בו גפנה. ותאנתה וכל אילני יבולה... למען ידעו דור אחרון. ושמר תאנה יאכל פריה. ואני רוח בכהנים. ובלוים. בקבלה. ובזוהר. ובדרש. ובגאון. ובשורש. ובארון. ובשמעתא. ובחריף. ובטורה. ובמשנה. ובשחלת. וברחשי. ובפסקי. ובעבור. ובהלכות. ובפירוש. ובכוונה. ובסוד. ובתפלה. ובשבת. ובמורה. ובשלמי. ובעציץ. ובמטה משה. ובמקדש. ובגליון. ובשור ובנץ. ובאילי. ספרים. אחכם. ובקעי. אמן. הגדת לוי בן שם טוב חליגואה יצ'ו".

בשלושת הקטעים הנ"ל מופיעים פרטי שנה מודגשים לשנת תרל"א.

החיבור האמצעי עשוי תרשימים עם צירופי שמות קודש. התרשימים ממוקמים במרכז כל עמוד כשבשני צדיהם רשימות וצירופי פסוקים שונים.

לאחר החיבור השלישי, מופיע עמוד אחד עם שני קטעים על האותיות הגדולות והקטנות שבתנ"ך. סוף כתב-היד חסר.

הכותב, רבי לוי בן שם טוב חליגואה, הוא ממשפחת חליגואה (Hallegua/Chaligua), מן הבולטות במשפחות קהילת הפארדשים (היהודים הלבנים - צאצאי היהודים שהגיעו מחוץ להודו) בקוצ'ין. ידועים ממנו שני כתבי-יד שהעתיק בקוצ'ין, אחד מהם בשנת תרל"ו (ראה: ששון, אהל דוד, עמ' 261-260).

[41] דף. 19.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. [1] דף מהחיבור האמצעי ו-3] הדפים האחרונים מנותקים, עם קרעים ופגיעה בטקסט. חלק מהדפים מנותקים חלקית. מריחת דיו בחלק מהדפים. ללא כריכה.

פתיחה: \$500

224. Manuscript – Selections and Novellae – Handwritten by the Rishon L'Tzion Rabbi Refael Meir Panigel

Manuscript, selections and novellae, handwritten by R. Refael Meir Panigel – the Rishon L'Tzion. [Jerusalem, 19th century].

The first part of the manuscript is a composition consisting of entries arranged in alphabetical order and according to the names of our forefathers (Avraham, Yitzchak, Yaakov, Moshe, David etc.), including references and copyings from the teachings of Chazal and the commentators. The second part consists of novellae following the sequence of the Parshiot of the Torah, containing various selections, including R. Refael Meir Panigel's own novellae. Several passages (on pp. 25a, 80a, 81b) are signed: "Marpe" (the initials of his name). The first three leaves of the manuscript are a copying of a section of Yam HaTalmud (printed at the end of the novellae book – Leket Yosef – Amsterdam, 1703).

R. Refael Meir Panigel, known as Marpe (1804-1893), was the Rishon L'Tzion and Chacham Bashi of Jerusalem. Born in Bulgaria, he was raised since his infancy in Jerusalem. Already in his youth he was known as a holy, righteous person and a miracle worker. At the age of 27, he was asked by the rabbis of Jerusalem to travel on their behalf to Tunis and Alger. Reputedly, there was a draught while he was in Tunis, and the local rabbis requested he pray for rain. As soon as he finished praying, the skies filled with clouds and rain started pouring down. This event made him famous, and he was summoned to the town's governor who equipped him with noble clothes and a personal recommendation. In 1840, he travelled to Italy as the emissary of Hebron. During his stay in Rome, he worked on settling a dispute between the various communities of the town, and was consequently invited to meet the Pope, visit the Vatican library and view its treasures. In 1854, he was appointed President of the Vaad HaEida in Jerusalem and head of the Sephardi Bet Din. After the passing of the Rishon L'Tzion R. Avraham Ashkenazi in 1880, he was appointed Chacham Bashi, a position he held until his passing. Of his compositions, Lev Marpe was printed (Jerusalem 1887), containing selections and novellae, responsa and homilies. Other compositions remain in manuscript.

[85] leaves (some leaves are empty). 13.5 cm. Fair condition. Stains. Worming, affecting text in several places. New cloth binding.

Opening price: \$300

225. Manuscript – Three Compositions, on Holy Names and More – Kabbalistic Diagrams – Cochin (India), 1871

Manuscript, three compositions by R. Levi son of Shem Tov Hallegua. [Cochin, India, 1871].

Oriental script (unusual writing).

Three compositions, apparently esoteric works, not adequately defined. The first composition contains grouped lists of words; the second consists of Kabbalistic diagrams, with combinations of Holy Names and verses; and the third is comprised of Holy Names derived from the initial and final letter of words, from passages of the Bible, arranged in the order of the books Yehoshua-Melachim.

The writer, R. "Levi son of Shem Tov Hallegua", signed his name three times in this manuscript, at the start of the first and third composition, and in the colophon of the third composition. In all three instances, he writes in a mysterious and cryptic way, and mentions the year 1871.

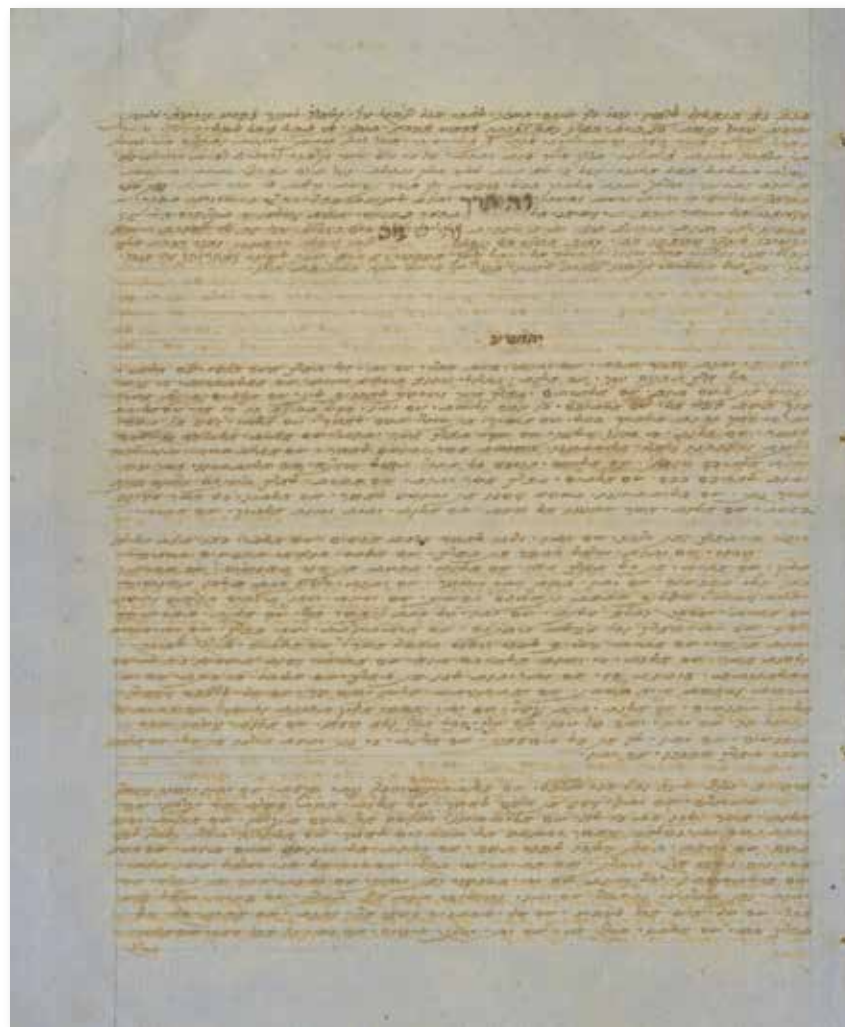
The second composition consists of diagrams with combinations of Holy Names. The diagrams occupy the center of each page, with lists and combinations of various verses on both sides.

The third composition is followed by a page with two sections pertaining to enlarged and minimized letters in the Bible. The end of the manuscript is lacking.

The writer, R. Levi son of Shem Tov Hallegua, from the Hallegua family, a prominent family of the Paradesi community (the White Jews – descendants of immigrants to India) in Cochin. Two manuscripts are known to have been copied by him in Cochin, one of them in 1876 (see: Sassoon, *Ohel David*, pp. 260-261).

[41] leaves. 19.5 cm. Fair condition. Stains. [1] leaf from the middle composition and [3] last leaves detached, with tears affecting text. Some leaves partially detached. Ink-smudges to some leaves. Without binding.

Opening price: \$500

225

226b

226. Manuscript – Complete Dictionary of Rhymes – Turkey, 18th Century

Manuscript, Dictionary of Rhymes, handwritten by R. Moshe Abulafia. [Turkey or the Balkans, ca. 18th century].

Complete composition, reference tool for writing rhyming poems, including rhyming expressions finishing with varying sounds, arranged in alphabetical order.

Tall narrow format. Oriental cursive script. Each page is divided into four narrow columns,

226. כתב-יד - מילון חרוזים שלם - תורכיה, המאה ה-18

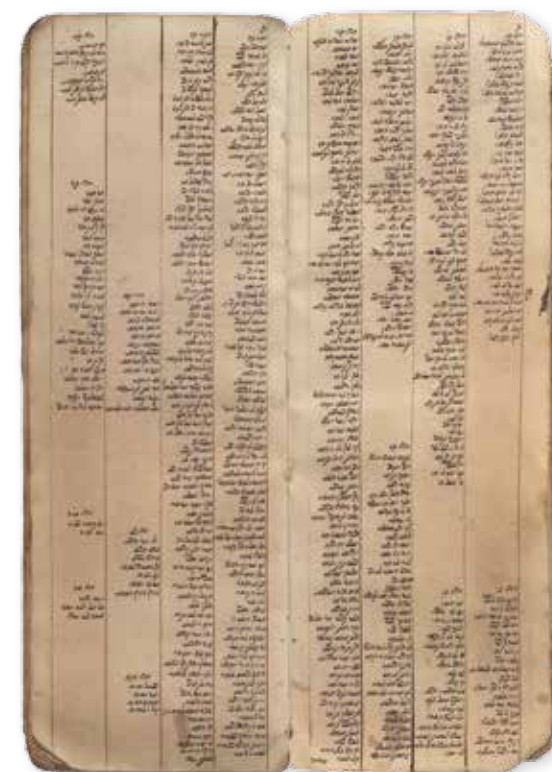
כתב-יד, מילון חרוזים, בכתב-ידו של רבי משה אבולעפאי. [תורכיה או ארצות הבלקן, המאה ה-18 בקירוב].

חיבור שלם, שבעזרתו ניתן לכתוב מליצות בחרוזים, כולל ערכים עפ"י סדר הא"ב, ובהם ביטויים מהמקורות המסתיים בצלילי חרוזים שונים.

פורמט צר וגבוה. כתיבה מורחית רהוטה. כל עמוד חולק לארבע עמודות צרות, בהן נכתבו החרוזים. בסוף כתב-היד קולופון הכותב: "ע"כ ההעתק אות באות תושלב"ע אמן נס"ו [נצח סלה ועד] כור"א [כן יהי רצון אמן]. היום יום פסח ב' לחט"ו"ל [=לחיים טובים ולשלום], נז"ל רנ"ו [נזכה לשנים רבות נעימות וטובות], בעה"י"ת [בעזרת ה' יתברך]. העתקתיו מכתיבת ידי יד כהה, וידי משה כבדים, אני הצעיר משה אבואלעפאי נר"ו". לא התברר לנו מיהו הכותב.

[54] דף (כתובים משני צדיהם). 36 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים ובלאי. כריכת עור מקוריית, עם פגמים.

פתיחה: \$300

226a

containing rhymes. The writer's colophon appears at the end of the manuscript: "Until here is the accurate copying... Today Pesach Sheini... I copied it from my manuscript... I, the young Moshe Abulafia". We were unable to determine who the writer is.

[54] leaves (written on both sides). 36 cm. Fair-good condition. Stains and wear. Original leather binding, with damage.

Opening price: \$300

227. דף גדול מתוך פנקס התשובות של רבי עקיבא איגר - כולו בכתב-יד קדשו

דף גדול מתוך פנקס התשובות של הגאון רבי עקיבא איגר - בכתב-יד קדשו. דף בפורמט גדול, שני טורים בעמוד, בכתב-ידו האופייני של רבי עקיבא איגר. לפנינו למעלה מ-160 שורות בכתב-יד קדשו.

רוב הדברים נדפסו, חלקם בשינויי לשון והקשר (ראה להלן), אך הפסקה האחרונה, על תוספות במסכת סוכה דף יא, המתחילה במילים "לא זכיתי לעמוד על כוונת דבריהם הקדושי" [ס] ומסתיימת "וצלע"ג" [וצריך לי עיון גדול] - לא נדפסה למיטב בדיקתנו.

הדף כולו נכתב בכתב-ידו של רבי עקיבא איגר, ועליו נוספו סימונים ורישומים, בכתובה שונה, בצדי הטקסט ובין השורות. רוב הרישומים נעשו כנראה ע"י בניו של רבי עקיבא איגר במהלך עריכת החלק הראשון של תשובותיו. חלק זה נדפס בשנת תקצ"ה בהדרכתו של רבי עקיבא איגר עצמו. בשני מקומות נוספו "חתימות": "הק' עקיבא" - לצורך העריכה, אך תוספות אלה ככל הנראה אינן בכתב-ידו. מהדף שלפנינו מתגלה צורת העריכה של כתבי רבי עקיבא איגר הנדפסים.

כך לדוגמה, בעמוד הראשון, בעמודה הימנית, נכתב בצד אחד הקטעים: "נדפס סימן א" ולאחר מכן "נדפס ט' ט"ז ח"א". למעשה זהו קטע אחד שתוכן הדברים שבו מופיע בנדפס באופן מפורצל, בשתי תשובות שונות, החלק הראשון מופיע בסימן א' והחלק השני בסימן טו. בנדפס מופיעים הדברים בתוך הקשר של שתי תשובות שנשלחו לשני בני אדם ואילו כאן נבדון הלכתית אחד ללא התייחסות לשואל מסיים. גם נוסף הדברים מעט שונה. נראה שלפני הבנים המדפיסים עמדו במקרה זה גם העתקות של המכתבים שנשלחו לפונים, ונערכה השוואה עם הדברים שכתב רבי עקיבא איגר בדף שלפנינו.

כמו כן, נוספו במספר מקומות שורות פתיחה או סיום. כך לדוגמה, בראש הקטע הרביעי בדף (בעמוד הראשון) מופיעה תשובה שנדפסה בחלק א' סימן קל"ה. לפני התשובה, שכתובה לפנינו בכתב-ידו של רבי עקיבא איגר, נוספו שתי שורות, בכתובה שונה, ובהן הפתיחה של המכתב "לחתן בני כבוד הרב ר' יעקב אבי"ד ק"ק וואנגראוויץ...", ובעמוד השני בסוף התשובה, שורות הסיום: "ומזה ישפוט חתני נ"י בנדון שבא לפני מה דעתי לפום רהיטא ידידיו חותנו הק' עקיבא". במקום אחר נוספה "חתימה": "ידידו עקיבא"; ובמספר מקומות נוספו תיקונים, עריכות והוראות למדפיס. על חלק מהקטעים טומן קן אנכי למחיקה (קוים אלה מופיעים רק בקטעים שנדפסו בחלק הראשון).

[בצד הקטע הראשון בעמוד הראשון נוסף הרישום: "נכתב לכתבים", דהיינו שקטע זה הועתק לחלק ה'כתבים' שבשו"ת רעק"א. לצד רישום זה נוסף רישום: "סימן קצו"; ואכן לפנינו סיומה של תשובה קצו, שנדפסה בחלק ה'כתבים' בשו"ת רעק"א חלק ראשון.

בצד הקטע השלישי בעמוד הראשון נוסף הרישום: "נכתב לחלק שני" - דהיינו שהועתק לצורך סידור חלק שני של שו"ת רעק"א (נדפס למעשה ב'אוסף גנוים' לרעק"א, סימן ח).

החלק הראשון של תשובות רבי עקיבא איגר נדפס בחייו, בוורשא תקצ"ה (1835), ע"י שני בניו הגאונים רבי אברהם ורבי שלמה איגר, ובהדרכתו הצמודה של אביהם הגדול. תהליך העריכה מתואר בהרחבה בהקדמת הבנים לספר. שם מובאים מכתבים שכתב להם רבי עקיבא איגר בעניין זה, ובין היתר כתב: "יקבל בני בזה תכריך מכתבים כרצונך. אבקשך בני, אשר בעברך עליהם להעתיקם ולסדר, תשגיח היטב אם לא נמצא בתוכם אשר הועתק בכפילות, כי בהבטה קלה בל יורגש, כי אפשר שבאה העתקה שניה ושלישית בשינוי סדר ומשואלים אחרים ובמילות שונות; וסיבת הדבר, כי ברבות העתים נשאלתי איזה פעמים, ומאנשים שונים, על דין שכבר נשאלתי עליו... ואם כי רחוק שלא יהי בכל אחת מהנה איזה חידוש... והלא חכם בני תוכל לספח התוספת שבאחרונות אל הראשונה, ואין בזה נזק לשואל אם אחר תשובות אליו נתוסף עליה מה...".

רבי עקיבא איגר אף הנחה את בניו בהוראות מפורטות כיצד לנהוג בעניין התארים שבראשי המכתבים, שפעמים רבות יש בהם "אבק חנופה" או "אבק גאות", כשהוא יוצר שיטה אחידה של תארים לכל הפונים; בנוסף, הנחה אותם גם על צורת ההדפסה וחומרי ההדפסה [אבקשך בני ידידי לפקוח עין ע"ז שיהיה נדפס על נייר יפה דיו שחרו ואותיות נאותו, כי לדעתי הנפש מתפעל והדעת מתרחת והכונה מתעוררת מתוך הלימוד בספר נאה ומהודר...]; ונתן להם הוראות נוספות.

הגאון המפורסם רבינו עקיבא איגר (תקכ"ב-תקצ"ח), גדול גאוני דורו. נולד באייזונשטאט, לאביו רבי משה גינז ולאמו בת הגאון רבי עקיבא איגר הראשון [אב"ד פרשבורג, בעל "משנת דרבי עקיבא"]. עוד טרם הגיעו לגיל בר-מצוה למד בישיבת ברסלוי במחיצת דודו ורבו הגאון רבי בנימין וואלף אייגר. בהיותו בן ט"ו שנה כבר החל לומד שיעור בפני תלמידים. עם נישואיו בשנת תקל"ח עבר לגור בעיר ליסא בבית חותנו רבי איצק מרגליות. למרות היותו רך בשנים נחשב כאחד מגדולי הלמדנים בעיר, שהיתה מרכז התורה באותה תקופה.

בשנת תקנ"ב נתקבל לרב בעיר מארקיש-פרידלנד ויסד שם ישיבה. בשנת תקע"ה עבר לכהן כרב בעיר פוזנא בה שימש כ"ג שנים עד פטירתו, שם יסד ישיבה והעמיד תלמידים הרבה. איש קדוש בעל "רוח הקודש", ענוותן ונעים הליכות אשר לא השתרר על הציבור, אך ידע לעמוד בתוקף על כבוד הרבנות וכבוד התורה. התקין תקנות מרובות והקים מוסדות רבים לטובת הציבור. השיב תשובות לאלפי שאלות שהגיעו אליו מכל קצוי תבל, וכתב חידושי תורה רבים.

מצאצאיו נודעו כגדולי דורם, הגאון רבי שלמה אייגר (תקמ"ז-תרי"ב) - מנגידי ורשא וממלא-מקום אביו ברבנות פוזנא, בעל "גליון מהרש"א" וספרים נוספים; הגאון רבי אברהם אייגר מהעיר ראוויטש, שערך את כתבי אביו (עם הוספתו החתומות "אאבה"ה" - אמר אברהם בן הרב המחבר), וחתנו הגדול הגאון רבי משה סופר בעל ה"חתם סופר", שנשא בזיווג-שני את בת רע"א [הרבנית שרל, אֶם-צאצאיו רבי אברהם שמואל בנימין וואלף בעל ה"כתב סופר", ורבי שמעון סופר אב"ד קראקא].

רבינו עקיבא אייגר עמל בתורה במסירות נפש כל ימיו. נודע בבקיאותו הרחבה ובהגדרותיו העמוקות אשר הפכו לאבני-יסוד בלימוד התורה עד ימינו. ספריו וחידושי הפכו לספרי יסוד בעולם הישיבות ואצל כל פוסקי ההלכה. הגאון רבי אלעזר מנחם שך בעל "אבי עזרי" כותב בהסכמה לספר "פוח שערם" - מתורתו של רבינו עקיבא אייגר (ירושלים, תשמ"ה) "כי הגרעק"א אצלינו ודעתו וסברתו מכריעות כאחד מן הראשונים...".

מחיבוריו: ספר "תשובות רבי עקיבא אייגר" נדפס בחייו על ידי בניו על פי הוראותיו. אחרי פטירתו המשיכו בניו להדפיס ספר "דרוש וחידוש" מחידושו, וכן יצאו חלקים נוספים לתשובות. הגהות "גליון הש"ס" (שנדפסו תחילה בחייו בש"ס פראג ובש"ס וילנא), הגהותיו לשו"ע ותוספות רעק"א למשנה. תשובות נוספות וחידושי תורה מכת"י נדפסים עד היום (כמו הספרים: "קושיות עצומות", "כתב וחותם", "מכתבי רבי עקיבא אייגר" ועוד). ספריו השונים זכו למהדורות רבות, חלקן במהדורות מוערות ומורחבות, עם הוספת ליקוטים ממקומות אחרים מדברי תורתו ה"עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר".

[1] דף, [2] עמ' 35 ס"מ. מצב טוב. כתמים.

הקטעים שלפנינו נדפסו, במספר שינויים, בשו"ת רבי עקיבא איגר חלק ראשון, סימנים א, טז, ו-קלה; וב'אוסף גנוים' סימן ח; למעט קטע אחד שלמיטב בדיקתנו לא נדפס.

פתיחה: \$12,000

227. Large Leaf from a Responsa Notebook of Rabbi Akiva Eiger – Entirely in His Handwriting

Large leaf from a responsa notebook of R. Akiva Eiger – in his handwriting.

Large leaf, two columns per page, in R. Akiva Eiger's distinctive handwriting. This leaf contains over 160 lines in his handwriting.

Most of the contents of this leaf were published, some in different wording or context (see further in Hebrew description), but the last paragraph, regarding the Tosafot in Tractate Sukkah leaf 11, beginning with the words "I did not merit to plumb the depth on their holy words" and ending with "and this requires in-depth study" – was to the best of our knowledge never published.

The entire leaf is handwritten by R. Akiva Eiger, with inscriptions and marks in a different handwriting beside the text and between the lines. Most of the inscriptions were presumably noted by the sons of R. Akiva Eiger while preparing for print Part I of his responsa. This part was published in 1835 under the direct instruction of R. Akiva Eiger himself.

In two instances, the signature "Akiva" was added – for editing purposes, but these additions are presumably not in his handwriting. This leaf reveals the process the writings of R. Akiva Eiger underwent in preparation for publishing (see Hebrew description).

R. Akiva Eiger (1761-1837) was an eminent Torah scholar in his times, born in Eisenstadt to R. Moshe Güns and his mother - daughter of the first R. Akiva Eiger (Rabbi of Pressburg, author of Mishnat D'Rabbi Akiva). Before he reached bar-mitzvah age, he studied in the Breslau yeshiva under the tutelage of his uncle and teacher R. Binyamin Wolf Eiger and at the age of fifteen, already began delivering Torah lectures. After his marriage in 1778, he moved to Leszno (Lissa) to the home of his father-in-law R. Itzek Margolies. In spite of his young age, he was regarded as one of the leading scholars of the city which was the hub of Torah study at that time.

In 1792, he was appointed rabbi of Märkisch Friedland (Mirosławiec) and established a yeshiva there. In 1815, he began his 23-year tenure as rabbi of Posen (Poznań) until his death in 1837. In Posen as well, he founded a yeshiva and taught many disciples. He was a holy person with Divine Inspiration, though supremely humble and gracious, he knew how to insist upon the honor due to the Torah and the rabbinate. He issued numerous regulations and established many public institutions. He replied to the thousands of questions addressed to him from around the world and recorded many novellae.

His descendants were also leading Torah scholars: R. Shlomo Eiger (1786-1852), one of Warsaw's most influential Jews and his father's successor in the Posen rabbinate, author of Gilyon Maharsha and other books; R. Avraham Eiger of Rawicz who edited his father's writings (with his own additions signed "A.A.B.H.H." - acronym of the Hebrew "Amar Avraham ben HaRav HaMechaber" [Avraham, son of the author says]); his renowned son-in-law R. Moshe Sofer, the Chatam Sofer, who after the death of his first wife, wed the daughter of R. Akiva Eiger (Rebbetzin Sorel, who bore him R. Avraham Shmuel Binyamin Wolf, the Ktav Sofer, and R. Shimon Sofer, Rabbi of Kraków).

R. Akiva Eiger devoted his entire life to Torah study and was known for his amazing proficiency and deep interpretations which became basic tenets of Torah learning until our times. His books and novellae are key Torah texts for yeshiva students and poskim alike. R. Elazar Menachem Shach, author of Avi Ezri, writes in his approbation to the book Pote'ach She'arim - Some of the Torah Teachings of R. Akiva Eiger (Jerusalem, 1985) "For us, R. Akiva Eiger, his opinions and reasoning are as conclusive as one of the Rishonim...".

His works include: Responsa of R. Akiva Eiger, published by his sons in his lifetime, under his instruction. After his demise, his sons continued publishing his novellae in Drush VeChiddush, and additional parts of his responsa series. They also printed Gilyon HaShas, glosses (printed in his lifetime in the Prague and Vilna editions of the Talmud), his glosses on Shulchan Aruch and Tosefot R. Akiva on the Mishna. Additional responsa and novellae from manuscripts are being printed until this day (such as the books Kushirot Atzumot, Ketav VeChotam, Michtavei R. Akiva Eiger and others). His various books were reprinted in many editions, some revised and expanded, with the addition of selections of his Torah teachings from other sources, which are "meager in one place and prolific in another".

[1] leaf, [2] pages. 35 cm. Good condition. Stains.

The sections contained in this leaf were published, with several variations, in Responsa of R. Akiva Eiger Part I, sections 1, 16 and 135; and in Osef Genazim section 8; apart from one passage which to the best of our knowledge is hitherto unpublished.

Opening price: \$12,000

228. כתב-ידו של רבינו החתם סופר - דרשות לפרשת זכור ולפורים - עם דברי ברכה בסיום הדרשה: "וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלוש יהיה לנו ולכל ישראל אמן"

דף גדול בכתב ידו של רבינו משה סופר בעל ה"חתם סופר". דרשות חידושי אגדה לפרשת ויקרא-זכור ולפורים. [פרשבורג, תקצ"ד 1834].

דף פפורמט גדול (כ-88 שורות בכתב ידו), כתוב משני צדיו בכתב-יד קדשו של ה"חתם סופר". בראש העמוד הראשון כתב החת"ס: "בעזרי מה שחנני הי"ת רדוש לז' אדר"ש [אדר שני] פ' [נרשת] ויקרא". קטע זה מסתיים בדברי ברכה [כמנהג החתם סופר "לסיים בדבר טוב" את דרשותיו, ובברכות]: "...וכמו שהתחלנו תורת חיים ואהבת חסד, וצדקה וברכה ורחמינ'ם [חיים ושלו'ם] יהי'נה לנו ולכל ישראל אמן". בראש הקטע השני כותרת "לפ' [נרשת] ויקרא פ' [נרשת] זכור ולפורים". בראש העמוד השני כותרת: "בעזרי מה שחנני הי"ת לפ' [נרשת] ויקרא זכור ולפורי'ם]".

כל הקטעים אלה שלפנינו נדפסו בספר "דרשות חתם סופר" (חלק א, קלויזנבורג תרפ"ט, דף קסח/1; קצד/2-קצה/1; דף רד/2-1). רבינו ה"חתם סופר" היה רושם באופן מסודר את חידושי, דרשותיו, תשובותיו ושיעוריו, כפי שכתב באחד ממכתביו המפורסמים "הנני כותב על הספר בדיו כל מה שחנני ה' יתברך הן בהלכה הן באגדה והמה מונחים הפקר לכל מי שרוצה להעתיקם יבא ויעתיקם, וכן עשו קדמוניו קודם הדפוס".

לחביבות קדושת חידושי תורתו נהגו צאצאיו ותלמידיו לשמור את כתבי יד קדשו כסגולה ליראת שמים ולישועה.

[1] דף, [2] עמי כתובים. 25x40 ס"מ. כ-88 שורות בכתב-יד קדשו. נייר איכותי. מצב טוב. כתמים וסימני דבק. פגם קטנטן במרכז הדף (של חריכת דיו). רישומים שונים בשולי הדף בעיפרון.

פתיחה: \$15,000

228. Manuscript Handwritten by the Chatam Sofer – Sermons for Parashat Zachor and Purim – Sermon Ending with the Wishes: "Righteousness, Blessing, Compassion, Life and Peace for Us and the Entire Jewish People Amen"

Large leaf handwritten by R. Moshe Sofer, the Chatam Sofer. Sermons with novellae on Aggada for Parashat Vayikra-Zachor and for Purim. [Pressburg, 1834].

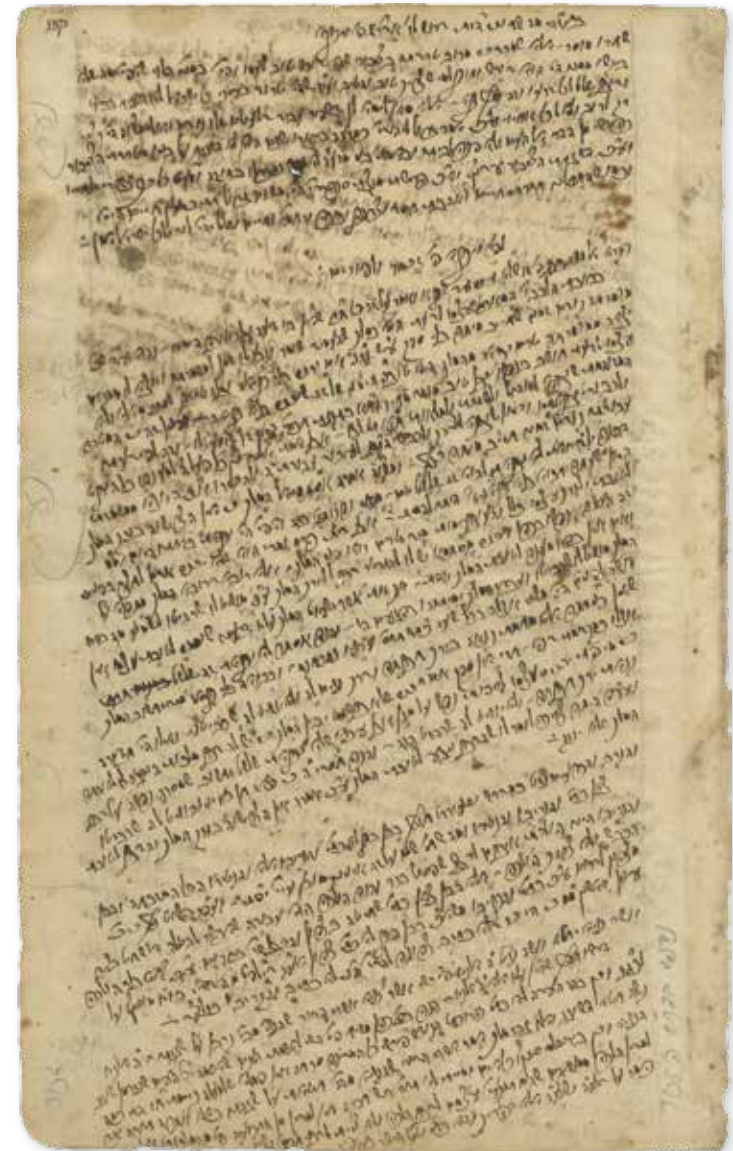
Large leaf (approx. 88 lines), handwritten on both sides by the Chatam Sofer. At the top of the first page, the Chatam Sofer writes: "With the help of G-d, what G-d granted me, homily for 7 Adar II Parashat Vayikra". This section concludes with wishes (in accordance with the Chatam Sofer's custom to end his sermons on a good note, with blessings): "...And as we began, the Torah of life and a love of kindness, righteousness, blessing, compassion, life, and peace, for us and for the entire Jewish people, Amen". The following title appears at the top of the second section: "With the help of G-d, what G-d granted me for Parashat Vayikra Zachor and for Purim".

All these sections were printed in Derashot Chatam Sofer (Part I, Klausenburg [Cluj-Napoca] 1929, pp. 168a; 194b-195a; 204a-b). The Chatam Sofer would systematically record his novellae, sermons, responsa and lectures, as he wrote in one of his famous letters: "I record upon a book with ink whatever G-d granted me, be it in Halacha or Aggada, and they remain available, whoever so wishes can come and copy them, and so our ancestors did before the advent of printing".

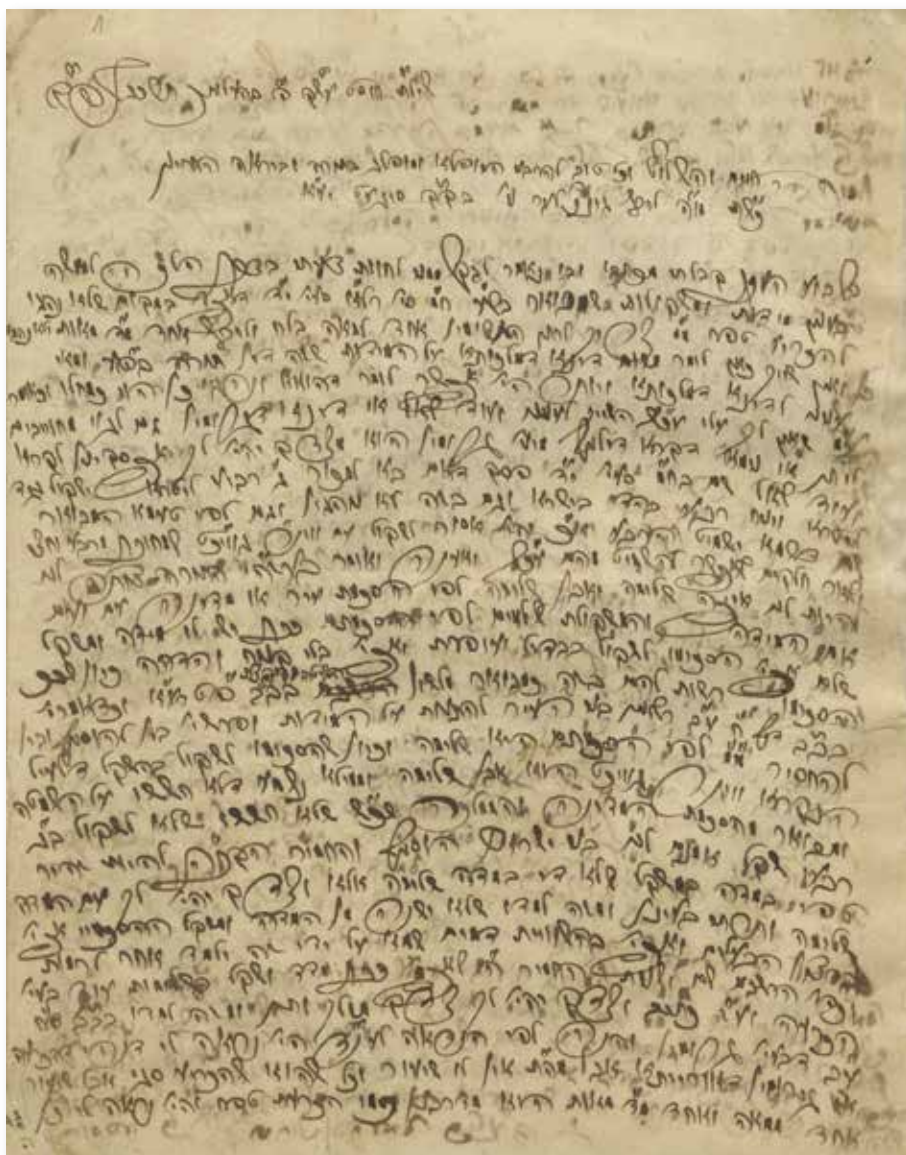
His descendants and disciples displayed great affection for his novellae, and customarily conserved his manuscripts as a Segulah for fear of G-d and salvation.

[1] leaf, [2] written pages. 25X40 cm. Approx. 88 handwritten lines. High-quality paper. Good condition. Stains and traces of glue. Minute damage to the center of the leaf (from ink erosion). Various marginal inscriptions in pencil.

Opening price: \$15,000

228

229

229. כתב-יד, תשובה הלכתית ממאהר"ם שיק - חוסט, תרכ"ג

כתב-יד (4 עמ'), תשובה הלכתית (לא חתומה) בכתב ידו של הגאון רבי משה שיק אב"ד חוסט - המהר"ם שיק. חוסט, תרכ"ג [1863].
תשובה הלכתית בדיני ממונות בעניני מדות ומשקלות, שנכתבה לשאלת רבי ליב גינצלר מהעיר סיגט.

הגאון הנודע רבי משה שיק - מהר"ם שיק (תקס"ז-תרל"ט, אוצר הרבנים 15194), מגדולי תלמידיו של ה"חתם סופר". גאון מופלא, מגדולי דורו, וממנהיגי יהדות הונגריה. ראש ישיבה מפורסם ומראשי הלוחמים ברפורמה. בגיל 14 בא לישיבתו של ה"חתם סופר" והפך עד מהרה לאחד מחשובי תלמידיו. שימש שנים רבות ברבנות בעיר יערגן הסמוכה לפרשבורג, ולאחר מכן כיהן עד פטירתו כרבה של חוסט, בה ייסד ישיבה גדולה והעמיד תלמידים מפורסמים. הותר אחריו יבול תורני עצום, הכולל תשובות בהלכה, דרשות, חידושים על הש"ס, על תרי"ג מצוות ועוד.
[2] דף, [4] עמ' כתובים. 21 ס"מ. מצב בינוני. קמטים ובלאי. קרעים בשוליים הפנימיים של הדפים עם פגיעה בטקסט. כריכת בד חדשה.

בבטנת הכריכה מכתב אישור בכתב-ידו וחתמתו של הרב יצחק ישעיה ווייס, הכותב כי "זה כתב יד קדשו של מרן המהר"ם שיק זצ"ל, והיא התשובה שנדפסה בחלק חו"מ סי' ל' בשניונים רבים".

פתיחה: \$2000

229. Manuscript, Halachic Responsum by the Maharam Schick - Chust, 1863

Manuscript (4 pages), halachic responsum (unsigned) in the handwriting of R. Moshe Schick Rabbi of Chust, known as the Maharam Schick. Chust, 1863. Responsum on monetary laws concerning measures and weights, written in response to a question of R. Leib Ginzler of Siget.

The eminent Torah scholar R. Moshe Schick - Maharam Schick (1807-1879, Otzar HaRabbanim 15194), was one of the Chatam Sofer's illustrious disciples. He was exceptionally gifted, a luminary of his generation, a leader of Hungarian Jewry, a famous Rosh Yeshiva and forerunner in the struggle against the Reform movement. At the age of 14, he was accepted to the Chatam Sofer's yeshiva and quickly became one of its top students. He served in the rabbinate of Svätý Jur near Pressburg for many years, after which he officiated as Rabbi of Chust, where he established a large yeshiva and taught many illustrious disciples. He served in Chust until his death. He left behind a rich treasure of Torah writings, including Halachic responsa, homilies, and novellae on the Talmud and the 613 commandments.

[2] leaves, [4] written pages. 21 cm. Fair condition. Creases and wear. Tears to inner margins of leaves, affecting text. New fabric binding.

A letter of authorization handwritten and signed by R. Yitzchak Yeshaya Weiss appears on the front endpaper: "This is the handwriting of the Maharam Schick and is the responsum printed in the part of Choshen Mishpat Siman 30 with many variations".

Opening price: \$2000

230

עוד מזכירים: רבי נפתלי הירץ אב"ד זולקווא, רבי ליב מהארקע [אח"כ בוויילנא], "ר"מ חתן הרב מברלין" [כנראה רבי יעקב משה בן רבי שאול מאשטרדס], "הגאון מ"ו חיים יונה ז"ל" [כנראה רבי חיים יונה תאומים מברסלעוו], רבי מאיר ווייל ראב"ד ברלין, "הרב מסקאלה", "הרב מפייאסק מואמוטש", "הרב מגלוגא" [כנראה רבי איצק'ל המבורגר], רבי אברהם אבלי בראטשינר מבראד, "חתן מ"ו חיים צאנודיר [צאנודר] שכעת הוא הרב דק' וישניק", ושמות נוספים. בדף טז/ו מופיע דיון הלכתי שבתחילתו נכתב: "בפסח תקס"א בליל שימורים, בערך שעה אחת בלילה הראשונה של יו"ט, בא אלי המגיד לאמור, שהפאסט באה מדרכה, והובאו לי המצות שמורה שנשלחו לי מליסא לכאן ק' לעסל, ונתעוררו לי שתי ספיקות בדבר אכילתם, אחד מחמת ספק תחומין... ושנית מטעם הפרשת חלה..."

הקטע האחרון בכתב-היד הוא תשובה ארוכה, שנשלחה לבית המשפט בעיר ליסא. בראש הדברים נכתב: "תוך כסלו תקס"ג" [תקס"ג] עמדו שנים לפני האדון פאטרימנאל גריכט דפה ליסא ומתוך סכסוכי דברים שבינים אמר הנתבע לתובע 'פושע ישראל', וביקש התובע דין ע"ז על שביישוהו, והשיב הנתבע מפני שהוא בעל מחלוקת קראוהו בכינוי זה, ונשאלנו מן הגריכט הנ"ל לבאר להם מלת 'פושע ישראל', ואם האמת שאמר הנתבע אמת טובה היא, ואת תשובתנו..."

הגאון רבי זכריה מנדל קצנלבוגן (נפטר תקס"ט), בן הגאון רבי דוד טעבלי קצנלבוגן אב"ד ליסא בעל "נפש דוד". למד אצל אביו בליסא. חברו ללימודים במשך שנים רבות היה רבי עקיבא איגר שלאחר נישואיו בשנת תק"מ התיישב בבית חותנו בליסא. באותן שנים נתחברו אחד על השני ולמדו יחד. תשובות אליו מופיעות בשו"ת רעק"א (מהדורת, סימנים ע-עא). לאחר פטירת אביו רבי דוד טעבלי, נתמנה החוות דעת לרבה של ליסא ורבי זכריה מנדל שימש לצדו כראב"ד העיר. בשנת תקס"ה נתמנה לרבה של לעסלא, שם כיהן עד לפטירתו. בין תלמידיו בלעסלא היה הגאון רבי יעקב צבי מעקלענבורג אב"ד קניגסברג בעל "הכתב והקבלה". בקובץ 'צפונות' (ו, עמ' לח-לט) נדפסו שני קטעי חידושי תורה בכתב-ידו של רבי עקיבא איגר, שנשתמרו בין כתביו של ידידו רבי זכריה מנדל. ראה חומר מצורף. טז דף [30 עמ' כתובים] (ועוד דפים רבים ריקים). 22 ס"מ. מצב טוב. כתיבה מקורית, פגומה בחלקה.

פתיחה: \$500

230. כתב-יד שלא נדפס - חידושים על הש"ס ובהלכה מהגאון רבי זכריה מענדיל מליסא, חברו של רבי עקיבא איגר - עם חידושים ודברי תורה מאביו רבי דוד טעבלי מליסא, רבי עקיבא איגר, החתם סופר, רבי לוי יצחק מברדיטשוב ועוד רבים מחכמי דורם - לעסלא, תק"ע

כתב-יד, חידושים על סוגיות הש"ס וענייני הלכה בנושאים שונים, מהגאון רבי זכריה מענדיל מליסא, עם שמועות רבות מגדולי דורו. לעסלא (כיום: ולוצלאוק, Włocławek, פולין), תק"ע [1810].

כתב היד כולל עשרות חידושים, פלפולים למדניים, שאלות ושמועות, בשם גדולי הדור, ביניהם: רבי יהונתן אייבשיץ, רבי עקיבא איגר, החתם סופר, רבי לוי יצחק מברדיטשוב, רבי דוד טעבלי מליסא, רבי יום טוב ליפמאן היילפרין בעל "קדושת יום טוב", רבי צבי הירש לויין אב"ד ברלין, ועוד.

בראש הדף הראשון נכתב: "בעזה"י לעסל ער"ח שבת תק"ע לפ"ק". כפי הנראה, רוב החידושים הם מהגאון רבי זכריה מענדיל מליסא, חברו ורעו של הגאון רבי עקיבא איגר, מרבני ליסא ולאחר מכן אב"ד לעסלא [ראה אודותיו להלן]. נכתבו בהעתקה מסודרת, כנראה ע"י בנו, בתוך שנת פטירתו (כפי שמציין במספר מקומות "מצאתי בכתבי אמ"ו הגאון מהר"מ [מורנו הרב זכריה מענדיל] הכ"מ [הרינו כפרת משכבן] בשם אביו הגאון ז"ל... או "את זאת מצאתי בכתבי אמ"ו הגאון מהר"מ הכ"מ ז"ל..."). הכותב אף הוסיף מראי מקומות, הערות והגהות משלו.

בדף יג/ג הועתק כלשונו מכתב חידושי תורה מהגאון רבי עקיבא איגר, החותם: "... וד' יטיב עמו כו"ח טובה וזכינו לשקוד השקט על דלתות התורה בפוסקים ראשונים ואחרונים לשמה, כה עתירת ידירו אוה"נ הק' עקיבא". המעתיק מוסיף לאחר מכן: "את זו מצאתי בכתבי אמ"ו הגאון הכ"מ בכ"י הגאון הנ"ל". למיטב בדיקתנו, תשובה זו לא נדפסה. במקום אחר מופיעים דברי תורה נוספים בשם רבי עקיבא איגר [דף טז/2: "שמעתי מר"מ בר"ש בשם הגאון אב"ד מפחונץ"].

בדף יד/1 מופיעים דברי תורה בשם רבי לוי יצחק מברדיטשוב: "שמעתי בשם הרב מוזהלחאווע אשר הוא עתה הרב מפינסק..." [רבי לוי יצחק עזב את זעליחוב עקב רדיפות ה"מתנגדים" ועבר לכהן כרב בפינסק בשנת תקל"ו. בשנת תקמ"ה עבר מפינסק לברדיטשוב]. למיטב בדיקתנו, הדברים לא נדפסו [אינם מופיעים בספר 'חידושי קדושת לוי' (בני ברק תשמ"ח) שליקט את חידושי ופסקיו בהלכה].

בשני מקומות מופיעים דברים מאת רבי דוד טעבלי קצנלבוגן אב"ד ליסא, אביו של רבי זכריה מענדיל [דף ב/2: "את זאת נודעתי ע"י אחד ממיודעי בשם הגאון הירוע, ואח"ז מצאתי בכ"י אמ"ו הגאון הכ"מ בשם אביו ז"ל"; דף טז/1: "הועתק מכ"י אמ"ו בשם אביו ז"ל"].

בנוסף, מופיעים בכתב-היד עשרות שמועות, קושיות וחידושים מפי ובשם גדולי וגאוני אותו דור, ביניהם: רבי יהונתן אייבשיץ [דף י/2: "שמעתי בשם הגאון מהר"י מפראג ז"ל אבד"ק המבורג..."], רבי יום טוב ליפמן היילפרין בעל "קדושת יום טוב" [דף א/2: "שמעתי מהרב דקאפיליא"ן], רבי משולם זלמן הכהן - מהר"ן, בעל "בגדי כהונה" [דף ח/1: "שמעתי מר"מ בשם הרב הגאון מפיראדא דאמו..."], החתם סופר [דף יג/2: "ההקשה הגאון מוהר"מ מפרעשבורג..."], רבי צבי הירש לויין אב"ד ברלין [דף ד/2: "מה שמעתי מהגאון הרב ברלין..."], רבי יהושע צייטלין משקלוב [דף ח/1: "שמעתי מקשים בשם ה"ה ר' יהושע משקלאב..."], רבי משולם פייבוש הלוי איש הורוויץ מקרעמניץ [בעל "משנת חכמים", חותנו של רבי אברהם המלאך ומחותנו של המגיד ממזריטש. דף יב/1: "הרב מ"ו פייבוש קרעמינצער אמר קושי' בשם חכם א'..."].

230. Unpublished Manuscript – Talmudic and Halachic Novellae by Rabbi Zecharia Mendel of Lissa, Colleague of Rabbi Akiva Eiger – With Novellae and Torah Thoughts from His Father Rabbi David Tevele of Lissa, R. Akiva Eiger, the Chatam Sofer, Rabbi Levi Yitzchak of Berdychiv and Many Other Scholars of their Generation – Leslau, 1810

Manuscript, novellae on Talmudic topics and various halachic subjects, by R. Zecharia Mendel of Lissa (Leszno), with many Torah thoughts from leading Torah scholars. Leslau (today: Włocławek, Poland), 1810.

The manuscript contains dozens of novellae, scholarly analyses, difficulties and Torah thoughts, in the names of prominent Torah scholars, including: R. Yehonatan Eybeschutz, R. Akiva Eiger, the Chatam Sofer, R. Levi Yitzchak of Berdychiv, R. David Tevele of Lissa, R. Yom Tov Lipman Heilprin the Kedushat Yom Tov, R. Tzvi Hirsh Levin Rabbi of Berlin, and more.

At the top of the first page: "With the help of G-d, Leslau, Erev Rosh Chodesh Shevat 1810". Most of the novellae are presumably by R. Zecharia Mendel of Lissa, colleague and friend of R. Akiva Eiger, one of the rabbis of Lissa and subsequently rabbi of Leslau [see below]. Written in an orderly copying, apparently by his son, within the year following his passing. The writer added references, notes and glosses of his own.

A letter containing Torah novellae from R. Akiva Eiger was copied, word for word, on p. 13b, which he concluded with: "...may G-d grant him being inscribed and signed for a good year and merit him to delve in serenity in Torah and Halacha for the sake of Heaven, so is the entreaty of his loving friend Akiva". The copyist adds afterwards: "I found this amongst my father's writings in the aforementioned scholar's handwriting". To the best of our knowledge, this responsum is hitherto unpublished. Further Torah thoughts from R. Akiva Eiger appear in another place (p. 6b: "I heard from... in the name of the great scholar Rabbi of Poznań").

Torah thoughts in the name of R. Levi Yitzchak of Berdychiv appear on p. 14a: "**I heard in the name of the rabbi of Żelechów who is now the rabbi of Pinsk...**" (R. Levi Yitzchak left Żelechów due to the Mitnagdim's harassments, and went to serve as rabbi of Pinsk in 1776. In 1785 he moved from Pinsk to Berdychiv). As far as our research has shown, these thoughts have never been published (they do not appear in Chiddushei Kedushat Levi, Bnei Brak 1988, which contains a compilation of his novellae and halachic decisions).

Teachings by R. David Tevele Katzenellenbogen Rabbi of Lissa and father of R. Zecharia Mendel, appear twice (p. 2b: "I heard this from one of my acquaintances in the name of the famous Gaon, and I later found it in my father's writings in the name of his father"; p. 9a: "copied from my father's writings in the name of his father").

Furthermore, the manuscript contains dozens of thoughts, difficulties and novellae heard from and in the name of prominent scholars of that generation, including: **R. Yehonatan Eybeschutz** (p. 10b: "I heard in the name of R. Y. of Prague Rabbi of Hamburg..."), **R. Yom Tov Lipman Heilprin, author of Kedushat Yom Tov** (p. 1b: "I heard from the rabbi of Kapyl"), **R. Meshulam Zalman HaKohen – Maharzach, author of Bigdei Kehuna** (p. 8a: "and I heard from... in the name of the rabbi of Fürth who said..."), the **Chatam Sofer** (p. 13b: "and R. Moshe of Pressburg raised the difficulty..."), **R. Tzvi Hirsh Levin Rabbi of Berlin** (p. 4b: "What I heard from

the Rabbi of Berlin..."), **R. Yehoshua Zeitlin of Shklow** (p. 8a: "I heard the following difficulty in the name of R. Yehoshua of Shklow..."), **R. Meshulam Feivush HaLevi Horowitz of Kremnica** (author of Mishnat Chachamim, father-in-law of R. Avraham the Malach and mechutan of the Maggid of Mezeritch. P. 12a: "R. Feivush Kremnitzer said over a difficulty in the name of a certain scholar...").

Also mentioned: R. Naftali Hertz Rabbi of Zhovkva, R. Leib of Horki (later in Vilna), "R. M. son-in-law of the rabbi of Berlin" (presumably R. Yaakov Moshe son of R. Shaul of Amsterdam), "R. Chaim Yonah" (presumably R. Chaim Yonah Teumim of Breslau), R. Meir Weil Rabbi in Berlin, "the rabbi of Sokal", "the rabbi of Piaski' of Zamość", "the rabbi of Głogów" (presumably R. Itzikel Hamburger), R. Avraham Abele Brotchiner of Brody, "the son-in-law of R. Chaim Sandeuer (Sanzer?), who is now rabbi of Vishnik", and more.

P. 16a contains a halachic discussion beginning with the following account: "On Passover 1801... during the first night... I was informed that the post had arrived and brought the Shmura Matzot sent from Lissa to me here in Leslau, and two questions arose about eating them, one because of a doubt in Techumin (transporting out of the Shabbat boundaries)... and the second because of Hafrashat Challah...".

The last section of the manuscript is a lengthy responsum, sent to the court of Lissa. The section begins with the following account: "During Kislev 1802, two people stood before the Patrimonial Court of Lissa, and while arguing, the defendant said to the claimant 'Poshe'a Yisrael' (sinner of Israel). The claimant wanted to sue him for the embarrassment he caused him, and the defendant answered that he called him such since he is quarreling, and we were asked by the aforementioned court to clarify the term 'Poshe'a Yisrael', and whether the defendant's retort was truthful. This is our response...".

R. Zecharia Mendel Katzenellenbogen (d. 1809) was the son of R. David Tevele Katzenellenbogen Rabbi of Lissa, author of Nefesh David. He studied under his father in Lissa. His study companion for many years was R. Akiva Eiger, who settled in Lissa in his father-in-law's house after his marriage in 1780. In those years, the two came to like each other and learnt together. Responsa addressed to him appear in Teshuvot R. Akiva Eiger (Tinyana, sections 70-71). After his father R. David Tevele's passing, the Chavot Daat was appointed rabbi of Lissa, and R. Zecharia Mendel served alongside him as head of the Bet Din. In 1805, he was appointed rabbi of Leslau, where he served until his passing. Amongst his disciples in Leslau was R. Yaakov Tzvi Mecklenburg Rabbi of Königsberg and author of HaKtav VeHaKabbalah. In Tzfunot (7, pp. 38-39), two sections of novellae handwritten by R. Akiva Eiger are printed, which were preserved amongst R. Zecharia Mendel's writings. See enclosed material.

16 leaves (30 written pages, and numerous more empty leaves). 22 cm. Good condition. Stains and wear. Original binding, partially damaged.

Opening price: \$500

232a

232. Manuscript – Kiddush Levana, Bedikat Chametz, Eiruv Tavshilin and Kapparot – Eastern-Europe, 19th Century – Light-Blueish Paper – Instructions in Yiddish

Manuscript, the services of blessing the new moon, checking for Chametz, Eiruv Tavshilin and Kapparot. [Europe, ca. beginning of the 19th century]. Manuscript on light-blueish paper. Ashkenazic square script, in large letters (Kiddush Levana letters), vocalized. Initial words in red ink. With instructions in Yiddish, in Ashkenazic cursive script. Owner's signature on the front endpaper: "Nachman Schwartz Katz". [9] leaves. 21 cm. Stains and wear. Worming. Ink faded in several places. Original card binding, somewhat damaged, with contents inscribed on the front.

Opening price: \$600

231. Manuscript, Ruach Chen on Moreh Nevuchim, by Rabbi Shmuel ibn Tibbon – Le Havre (France), 1771

Manuscript, Ruach Chen, commentary on the Rambam's Moreh Nevuchim, by R. Shmuel ibn Tibbon. Written by the scribe R. Yissachar Ber of Rzeszów. [Le Havre, France, 1771].

Complete manuscript. Fine copying of the composition in Ashkenazic semi-cursive and cursive script. Original leather binding, with gilt ornamentation.

The foot of the title page contains a dedication by the scribe – R. Yissachar Ber of Rzeszów, to R. Eliezer Schor, containing the place and date of writing: "My gift... to my dear friend, intelligent and wise... R. Eliezer Schor... I, the young Yissachar Ber of Rzeszów... here in Le Havre [1771]".

The front endpaper bears a signature: "David Weisskopf son of Seligman".

[1], 29 leaves. 19.5 cm. Good condition. Stains. Minor worming. Original leather binding, with gilt blocking, damaged and detached, without spine.

Opening price: \$300

231

231. כתב-יד, ספר רוח חן על מורה נבוכים, לרבי שמואל אבן תבון - לה האבר (צרפת), תקל"א

כתב-יד, ספר רוח חן, פירוש על מורה נבוכים להרמב"ם, מאת רבי שמואל אבן תבון. נכתב ע"י הסופר רבי יששכר בער מרישא. האווער [לה האבר Le Havre, צרפת, תקל"א 1771].

כתב-יד שלם. העתקה נאה של החיבור בכתביה אשכנזית, בכתב בינוני ובכתב רהוט. כריכת עור מקורית, עם עיטורים מוזהבים. בשולי שער הספר הקדשה שכתב הסופר - רבי יששכר בער מרישא, לרבי אליעזר שור, עם מקום ושנת הכתיבה: "משאת כפי מנחת ערב... ידיד נפשי המשכיל והנבון... כהר"ר אליעזר שור... אני הצעיר יששכר בער מרישא, שמתו אותיותיו אלה בקרבן פה האווער שנת גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי מצאת

[=תקל"א] חן בעיניי". חתימה בדף המגן הקדמי: "הק' דוד וויסקאפף בלא"א כ' זעליגמן". [1], כט דף. 19.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. נקבי עש בודדים. כריכת עור מקורית, עם הטבעות מוזהבות, פגומה ומנותקת, ללא שדרה.

פתיחה: \$300

232. כתב-יד - קידוש לבנה, בדיקת חמץ, עירוב תבשילין וכפרות - מזרח אירופה, המאה ה-19 - נייר תכלכל - הוראות בידיש

כתב-יד, סדר קידוש לבנה, בדיקת חמץ, עירוב תבשילין וכפרות. [אירופה, ראשית המאה ה-19 בקירוב].

כתב-יד על נייר תכלכל. כתיבה אשכנזית מרובעת, באותיות גדולות ("אותיות קידוש לבנה"), עם ניקוד. תיבות פתיחה בדיו אדומה.

עם הוראות בידיש, בכתביה אשכנזית רהוטה.

חתימת בעלים בדף המגן הקדמי: "הק' נחמן שווארץ כץ".

[9] דף. 21 ס"מ. כתמים ובלאי. סימני עש. דהיית דיו במספר מקומות. כריכת קרטון מקורית, עם רישום התוכן על גבי החזית, פגומה בחלקה.

פתיחה: \$600

233. אוסף דפים בכתב-יד - חידושי תורה, כתובות ושטרות, צוואה ועוד - אירופה, המאות

ה-20-19

אוסף מגוון של דפים בכתב-יד, בכתובה אשכנזית, מכותבים שונים וממקומות שונים. [אירופה, המאות ה-20-19]:

- דף עם חישובי קצין, מכתוב לא ידוע. בין היתר רמזים למאורעות אקטואליים, ואזכור שמו של הקיסר ניקולאי: "ואחשוב פה רמז... פסוק את אשר יקראו אתכם באחרית הימים אלופי תוגרמה אל שר רוסיה יערכו קרב... אנשי חיל רבבות ילכו תוך המלחמה יבא מלך ישראל משיחנו..."; "רמז... שנאמר שם על מלך הצפוני מרמז בר"ת ומלכות בארטינוני איונגלע [אנגליה] עם דגלת קבוצת צרפת וישמעאל ושאר אומות ויאמרו נעקר עבודה זרה רוסיא לעולם ועד..."; "רמז שלישי מר' עובדי' מברטנורא... אחרי מרדות... יאסוף הקיסר ניקולאי דגלי חילותיו כנגד בני קטורה... המה... מעיר ירושלים מתחלת מלחמתם שרי משק יערכו קרב בני צרפת כנגדם...". בראש הדף נכתב כי הדברים מופיעים ב"ספר מדרש תלפיות מבעל המחבר ספר שבט מוסר דפוס קושטדינא דף צ"ג ע"ב" וכי הועתקו משם "ממש אות באות", אך למעשה במהדורת קושטא אין דף צ"ג, והדברים אף לא מופיעים במקומות אחרים בחיבור. לא ברור מדוע הכותב בחר לציין זאת.
- דף גדול (כ-7 עמ' קטנים), "חידושי דינים מלבי"ש [מספר לבושי שרד, לרבי דוד שלמה אייבשיץ בעל "ערכי נחלי" הלכות טריפות הריאה" - חידושי תורה מקוריים על הספר שמלה חדשה [לבעל "תבואות שור"] עם לבושי שרד, מכתוב לא מוזהה.
- דף גדול - העתקה מסודרת ונאה [מהכותב הנ"ל] של קטע מהספר "חכמת אדם" (כלל מה סעיפים י-יד) לרבי אברהם דאנציג [בעל "חיי אדם"].
- שטר "זכרון עדות" על תוספת כתובה עבור "מו"ה רפאל במו"ה אריה ליב" ו"מרת יענטא בת מו"ה יעקב", בחתימת העדים: "יוסף חיים בא"א מו"ה בצלאל ז"ל", "משה בן א"א מ"ה אברהם זצ"ל מ"מ דק' לאחוזי". "מלון צאצאוריץ" (Sečovce, סלובקיה), תקצ"ח [1838].
- שטר "זכרון עדות" על תוספת כתובה עבור "מו"ה מרדכי ב"ר יוסף הלוי" ו"מרת ויטל בת ר' יהודא ליב", בחתימת עד אחד: "נח במו"ה יוסף חיים שו"ב זלה"ה", ומקום ריק לעד שני. [חסר שם מקום], תרמ"ט [1889]. חסר בחציו (לפנינו רק חציו הימני של השטר).
- שטר מינוי שליח להולכת גט, עבור "ישראל בן שאול דוד" ו"נחמה בת גרשום", ע"י השליח "ראובן בן נתנאל", עם חתימות העדים והדיינים. מאויר (Mazyr, רוסיה הלבנה), תרי"ב [1860].
- שטר צוואת שכיב מרע עבור "החתן הר"ר יהודה בהמנח מוהר"ר חיים חייקל ז"ל". לחווא (Lachwa, רוסיה הלבנה), [תרכ"ג 1863 בערך]. חסר בחלקו התחתון.
- מכתב מאת הבחור אליעזר ליפא וויינבאך אל סבו רבי אברהם שלום הלוי [מרקוס] אב"ד וולדזיטש, שמבקש שיקבל אותו ללמוד תורה אצלו. פיליפיץ (Filipec, מחוז מרמרוש, הונגריה), תרנ"ז [1897].
- טיוטת כתובה עבור מרת גיטל בת מו"ה יצחק אזיק שלמה זלמן [ללא שם חתן]. ישוב נאליפינע (נאליפינא, הונגריה), [תרפ"א 1921].
- טיוטת "כתובה דאירכסא" עבור ר' מרדכי ב"ר ראובן ומרת לאה מירול בת ר' דניאל. לחווא (Lachwa, רוסיה הלבנה), תרפ"ד [1924].

פתיחה: \$300

232b

232c

234. כתב-יד, חידושי סוגיות מאת רבי משה נחום וולנשטיין - הראב"ד הראשון של בדי"צ העדה החרדית בירושלים - בעזי, הונגריה, תרכ"ג

מחברת כתב-יד, חידושי תורה בהלכה, מאת רבי משה נחום וולנשטיין, הראב"ד הראשון של בדי"צ העדה החרדית בירושלים. בעזי (בעזא, הונגריה), תרכ"ג [1863]. חלק מחיבור מערכות ו"כללים" על סדר הא-ב. רוב המחברת עוסקת בענייני יורה דעה, מיעוטה בהלכות שבת, וגריגרים בודדים בדברי אגדה. בתחילת המחברת מופיעה הקדמת המחבר: "אמר הכותב, אמרתי להעלות על הספר במה שחנני יוצר המאורות דרך למודי, אף שבער אנוכי ולא בינת אדם לי, אעפ"כ אין מדרש בלא חידוש, וברוב דברים לא יחדל שאכווין בדבר אחר אל האמת, ודי לי בכך אם אזכה למצוא מרגליות אחד וזוה שמחמ נפשי... משה נחום בלאדומ"ר הרב מו"ה מאיר נ"י". מן הכותרות שבמחברת עולה כי (רובה או כולה) נכתבה בבחורות בשנת תרכ"ג, בבית הוריו בעיר בעזי (הונגריה), טרם עלותו לארץ ישראל. ברוב דפי המחברת נכתב בכותרות הדפים: "שילת" [ראשי תיבות: שויתי ה' לנגדי תמיד].

הגאון רבי משה נחום וולנשטיין ראב"ד ירושלים (תר"א-תרפ"ב), תלמידים של ה"כתב סופר" ורבי אהרן דוד דייטש בעל ה"גורן דוד". נסמך לרבנות מה"כתב סופר". בנו של הגאון רבי מאיר וולנשטיין אב"ד בעזא שהיה מחשובי הרבנים בהונגריה. בשנת תרכ"ד עלה לארץ ישראל והתיישב בירושלים, שם נישא לבתו של רבי שמעון דייטש (מתלמידי ה"חתם סופר"). עם עלותו של המהרי"ל דיסקין לירושלים, זכה רבי משה נחום להיות ממקורביו ותלמידיו שומעי לקחו של המהרי"ל דיסקין ומחבורת גדולי הלמדנים בירושלים אשר למדו תורה מפיו. בשנת תרס"ג התמנה לדיין בבית הדין של רבי שמואל סלנט בירושלים, ובשנת תרס"ח התמנה לראב"ד. לאחר פטירת רבי שמואל סלנט לא נבחר רב ראשי לעיר הקודש לירושלים, ובמשך יותר מעשר שנים שימש בפועל כמנהיגה של היהדות החרדית בעיר ומייצגה כלפי השלטונות. בשנת תרפ"פ כשהוקם בית הדין של "העדה החרדית", עבר רבי משה נחום לכהן בו כראב"ד, לצדו של רעו רבי יוסף חיים זוננפלד שכהן כגאב"ד. חלק מספר תשובותיו בהלכה, נדפסו בספר "בני משה" (ירושלים, תש"ן).

[41] דף. 21 סי"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי רב. בעשרה דפים קרעים עם פגיעה בטקסט. כריכת בד-קרטון קרועה ובלויה.

פתיחה: \$400

233. Collection of Handwritten Leaves – Novellae, Marriage Contracts and Other Contracts, Testament and More – Europe, 19th-20th Centuries

Diverse collection of handwritten leaves, in Ashkenazic script, by various writers. [Europe, 19th-20th centuries]:

- Leaf with Messianic calculations, by an unidentified writer. Includes hints in the Bible to current events, and mentions of the Czar Nicholas. At the top of the leaf, he states that these hints appear on p. 93b of the Constantinople edition of Midrash Talpiot by the author of Shevet Mussar, and were copied from there "letter by letter". However, the Constantinople edition does not have a leaf 93, and nowhere else in the book do these teachings appear. It is unclear why the writer chose to note this.

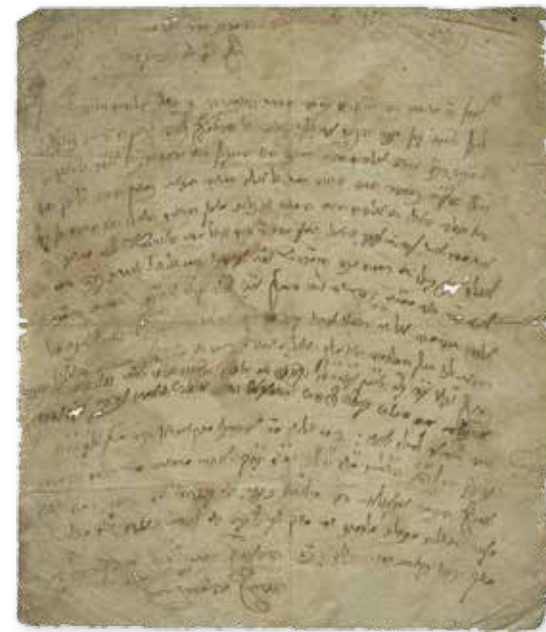
- Large leaf (approx. 7 small pages), of original novellae on Simla Chadasha (by the author of Tevuot Shor) and Levushei Serad (by R. David Shlomo Eybeschütz, author of Arvei Nachal), by an unidentified writer.

- Large leaf – a neat copying (by the above writer) of a passage of Chochmat Adam (Principle 45 sections 10-14) of R. Avraham Danzig (author of Chayei Adam).

- Tosefet Ketubah contract for "R. Refael son of R. Aryeh Leib" and "Yenta daughter of R. Yaakov" signed by the witnesses: "Yosef Chaim son of R. Betzalel", "Moshe son of R. Avraham maggid of Łachwa". "Sečovce Hotel" (Slovakia), 1838.

- Tosefet Ketubah contract for "R. Mordechai son of R. Yosef HaLevi" and "Vital daughter of R. Yehuda Leib", signed by one witness: "Noach son of R. Yosef Chaim Shub", and an empty space for a second witness. [No place indicated], 1889. Half lacking (we only have the right half of the contract).

- Contract appointing a messenger to deliver a Get, for "Yisrael son of Shaul David" and "Nechama daughter of Gershom" by the messenger "Reuven

233

son of Netanel", signed by witnesses and dayanim. Mazyr (Belarus), 1860.

- Will of a deathly ill person, "the groom R. Yehuda son of R. Chaim Chaikel". Łachwa (Belarus), [ca. 1863]. Lacking bottom half.

- Letter from Eliezer Lipa Weinbach to his grandfather R. Avraham Shalom HaLevi [Markus] rabbi of Wełdzicz (Shevchenkovo, Ukraine), requesting he accept him to learn Torah under him. Filipetz (Fülöpfalva, Maramureş, Hungary), 1897.

- Draft of a Ketubah for Gittel daughter of R. Yitzchak Isaac Shlomo Zalman (without the name of the groom). Nelipyno (Hungary), [1921].

- Draft of Ketubah De'Irkesa (replacement Ketubah) for R. Mordechai son of R. Reuven and Leah Mirul daughter of R. Daniel. Łachwa (Belarus), 1924. Approx. [10] leaves. Size and condition vary.

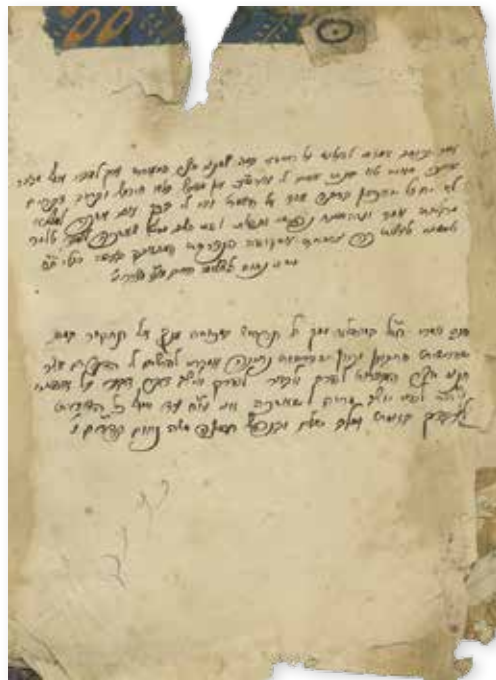
Opening price: \$300

234. Manuscript of Novellae on Talmudic Subjects by Rabbi Moshe Nachum Wallenstein – First Raavad of the 'Eida Hachareidit' in Jerusalem – Bezi, Hungary, 1863

Manuscript notebook containing halachic novellae by R. Moshe Nachum Wallenstein, the first head of the beit din of the Eida Hachareidit in Jerusalem. Bezi, Hungary, 1863.

Portion of an alphabetical composition regarding Talmudic principles. Most of the notebook deals with the topics of Yoreh Deah, a small section is devoted to the laws of Shabbat, and a small scattering deals with aggada (Talmudic tales). The beginning of the notebook contains the author's introduction: "The words of the writer: I wish to write what I have comprehended of my study through the grace of G-d, although I am lacking in true depth and understanding, the Torah cannot be studied without innovation, and in at least some of these matters I must have stumbled upon the truth, and if I have done so only once, I will be happy with the single precious jewel of truth which I have discovered.... Moshe Nachum ben R. Meir, may his light shine." From the headings in the notebook it is evident that it was written (partially or entirely) during the author's youth in 1863, while he was still living in his parents' home in Bezi, Hungary, before immigrating to Eretz Israel. Most of the pages contain the title "Shilat", the Hebrew acronym of the verse "I place G-d before me always".

R. Moshe Nachum Wallenstein, Raavad of the Jerusalem Beit Din (1841-1922), was a disciple of R. Aharon David Deutch, author of "Goren David", and the Ktav Sofer, from whom he received rabbinical ordination. He was the son of R. Meir Wallenstein, rabbi of Bezi, who was considered among the

234b

prominent Hungarian rabbis of his generation. In 1864 he immigrated to Eretz Israel and settled in Jerusalem, where he married the daughter of R. Shimon Deutch (disciple of the Chatam Sofer). Upon the arrival of Maharil Diskin in Jerusalem, R. Moshe Nachum became his close disciple and among the close inner circle of his students. In 1903 he was appointed rabbinical judge in the beit din of R. Shmuel Salant, and in 1908 he became head of the beit din. After the passing of R. Shmuel Salant, the official position of rabbi of Jerusalem remained vacant for over a decade, during which R. Moshe

234a

Nachum became the de facto leader of Jerusalem's Orthodox community and its official representative to the government. In 1920, upon the establishment of the beit din of the "Eida Hachareidit", R. Moshe Nachum became Raavad in conjunction with his colleague R. Yosef Chaim Sonnenfeld, who served as Gaavad. Portions of his book of halachic responsa were printed in Sefer Bnei Moshe (Jerusalem, 1990). [41] leaves. 21 cm. Fair condition. Much wear and staining. Tears to 10 leaves, affecting text. Fabric and cardboard binding, torn and worn.

Opening price: \$400

235b

235a

235. כתב-יד רבי שלמה יצחק ר"מ בפלונגיאן - חיבור שלם שלא נדפס

Temple and the reinstitution of sacrifices). [1], 62 written leaves (approx. 120 written pages). The notebook also includes dozens of blank leaves. 22 cm. High-quality paper. Good condition. Stains and minor worming. Loose leaves. Original binding, slightly worn, without spine.

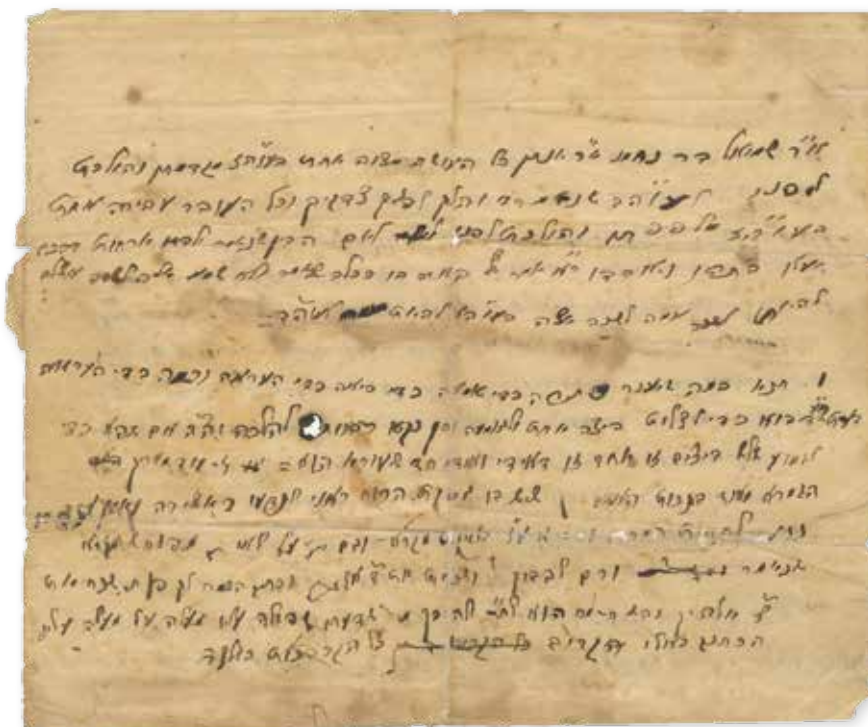
Opening price: \$400

הגר"ז מוואלחיץ. שם החיבור "יובל שי", מליצה על פי לשון הפסוק "כל סביביו יובילו שי למורא" (תהלים, עו, יב), המדבר על קרבתו בבית המקדש. בסיום ההקדמה מתפלל המחבר "...ואזכה לראות ביובילו שי למורא, אמן ואמן" [המחבר משתמש בדברי הפסוק "יובילו שי למורא", כביטוי לבקשתו לראות בימינו את בנין בית המקדש והבאת קרבנות בבית השם].

[1], סב דף כתובים (כ-120 עמ' כתובים). המחברת כוללת גם עשרות דפים ריקים. 22 ס"מ. נייר איכותי. מצב טוב. כתמים ונזקי עש קלים. דפים רופפים. כריכה מקורית, מעט בלוייה וללא שדרה.

פתיחה: \$400

כתב-יד, ספר יובל שי, חידושי גפ"ת על הש"ס, חידושים על פרקי אבות ועל התורה, הספדים ודרושים, מאת רבי שלמה יצחק בן רבי שמואל, ר"מ בעיר פלונגיאן (ליטא). תרמ"ה [1885]. חיבור שלם שלא נדפס, עם שער והקדמת המחבר. כתיבה מקורית בכתב ידו וחתומותיו של המחבר - רבי שלמה יצחק בן רבי שמואל וחיה, הכותב בהקדמתו כי הוא משמש כר"מ ומרביץ תורה בעיר פלונגיאן. שמו של המחבר אינו-ידוע לנו ממקורות אחרים, אולם מתוך דבריו בכתב היד שלפנינו ניכר כי הוא תלמיד-חכם למדן מופלג, שהרביץ תורה ברבים וידידו רב לו בעומק הסוגיות. רוב הספר מכיל חידושי גפ"ת על מסכתות שונות. בסוף הספר דרשה להספד ודרושים על התורה, עם הכותרת "יש תורה". בתוך הדרשות מובאים דברים בשם הגר"א מווילנא ובשם תלמידו

236a

236. כתב יד מרן ה"חפץ חיים" - קטעי רשימות מהכנת הספר "ליקוטי הלכות" על מסכת סוטה

הרי"ף, עם פירוש קצר ובהיר, מלוקט מספרי הראשונים. ספר הרי"ף נכתב על סוגיות מסכתות התלמוד הנוגעות להלכה ולמעשה בזמן הזה. ספר "ליקוטי הלכות" נכתב על עיני קדשים ובית המקדש שאינם נוהגים בזמן הזה. מטרתו של ה"חפץ חיים" בהוצאת ספר זה היתה לחזק את הלימוד בעניני קדשים וקרבתו, ולחזק את ענין הצפיה לבנין בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו. [1] דף. כ-17X20.5 ס"מ. כתוב משני צידיו. מצב בינוני. כתמים ובלאי. קרעים בקפלי הנייר, משוקמים בשיקום מקצועי.

פתיחה: \$10,000

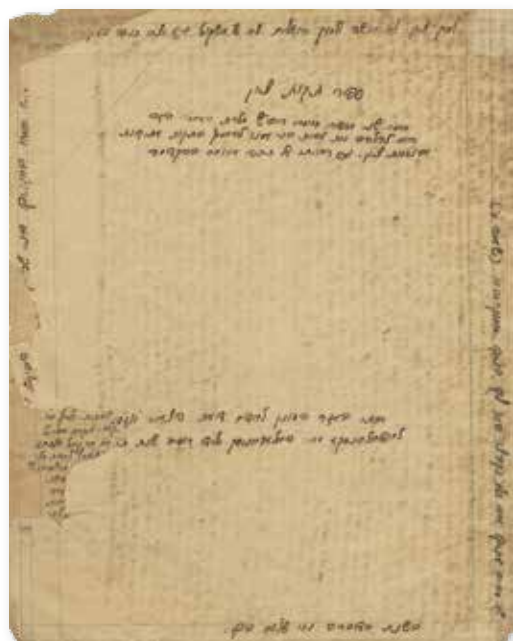
דף עם רשימות בכתב יד (כ-27 שורות) בכתב יד קדשו של רבינו ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה"חפץ חיים", "משנה ברורה" ו"ליקוטי הלכות". רשימות הכנה (טיוטות) מעריכת ספרו "ליקוטי הלכות", על מסכת סוטה, עם שינויים רבים מהנדפס. הגאון הצדיק רבן של ישראל, רבי ישראל מאיר הכהן מראדין (תקצ"ז-תרצ"ג, אוצר הרבנים 1226), שנודע שמו בישראל, על שם ספרו הראשון "חפץ חיים", ראש ישיבת ראדין ומחבר ספרי הלכה ומוסר רבים: "משנה ברורה", "שמירת הלשון" "אהבת חסד" ועוד עשרות ספרים. אחד ממפעליו הגדולים היה חיבור הספר "ליקוטי הלכות", השלמה לספר הלכות רב אלפס שחיבר

235. Manuscript by Rabbi Shlomo Yitzchak Rosh Yeshiva of Plungė - Complete Unpublished Composition

Manuscript, Yuval Shai, novellae on the Rashi and Tosafot commentaries on Talmud, novellae on Pirkei Avot and on the Torah, eulogies and homilies, by R. Shlomo Yitzchak son of R. Shmuel, Rosh Yeshiva in Plungė (Lithuania). 1885.

Complete unpublished composition, with a title page and author's preface. Original work, handwritten and signed by the author, R. Shlomo Yitzchak son of R. Shmuel and Chaya, who writes in his preface that he serves as Rosh Yeshiva and Marbitz Torah in Plungė. The name of the author is not known to us from other sources, yet his writings in this manuscript demonstrate that he is an outstanding Torah scholar, who imparted Torah to the public and was well versed in the depth of Talmudic topics. Most of the work contains novellae on the Rashi and Tosafot commentaries on various tractates of the Talmud. The end of the book contains a sermon for a eulogy and homilies on the Torah, entitled "Y.Sh. Torah". He quotes in his sermons teachings in the name of the Gaon of Vilna and his disciple R. Zalman of Volozhin.

The name of the composition - Yuval Shai - is a play on words based on the verse "...Yovilu Shai LaMora" (Psalms 76:12), which speaks of the sacrifices offered in the Temple. In the conclusion of his preface, the author prays: "...may I merit to see Yovilu Shai LaMora (bringing gifts to G-d), Amen V'Amen (the author uses the words of the verse as an expression of his wish to see in his days the rebuilding of the

237a

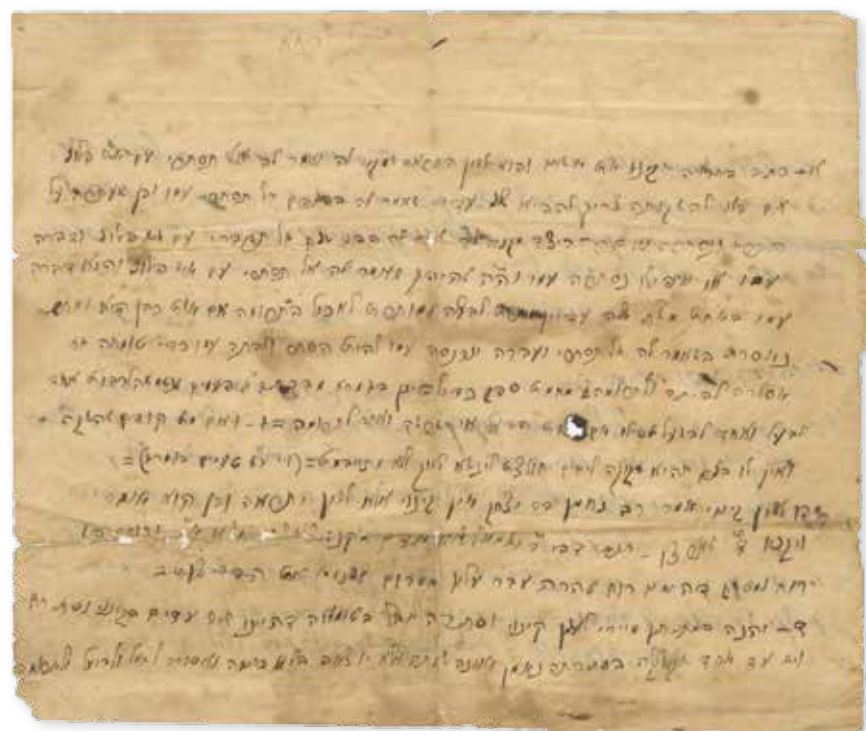
237. כתבי-יד, ספר "ליקוטי ריב"ש" וספר "מאמרי ריב"ש - תקות ציון" - חיבורים שלא נדפסו, מאת רבי יוזפא לופוליאנסקי - רוסיה, תרס"א

צרוך כתבי-יד, ספר ליקוטי ריב"ש על התורה, וקטעים מחיבור נוסף על הציונות, מאת רבי יוזפא ב"ר שלמה לאפאלאנסקע (לופוליאנסקי) מעיר האלעוואניסק (Holovanivsk, פודוליה, אוקראינה). תרס"א בקירוב [1901].

• תכריך דפים, למעלה מ-160 דף, מתוך חיבור על התורה בשם "ליקוטי ריב"ש" - ליקוטים על ספר בראשית ועניני חנוכה, הכולל ליקוטים מגדולי החסידות, ושמעות בשם גדולי הדורות (הרבי ר' העשיל, רבי יהונתן אייבשיץ, החתם סופר, הגר"א מוילנא ועוד), שמעות מפי רבנים וספרים שונים, עם הוספת חידושים מ"המאסף" [יתכן שחלק מהדברים הינם משמעות ששמע הכותב בעל-פה].

כ- [325] עמ' כתובים. 20.5 ס"מ. מצב כללי טוב. מעט קרעים ובלאי. חסרים דפים בחלק מהפרשיות.

• "תקנות ציון" - שער, הקדמות וטיטות של קטעים מחיבור בשם: "תקות ציון" - מאמר שני מספרי מאמרי ריב"ש. בעניני ציונות ושיבת הארץ. "שנת אדברה נא שלום בך" [תרס"א 1901].

236b

236. Manuscript of the Chafetz Chaim – Sections of Notes in Preparation for the Book Likutei Halachot on Tractate Sota

Leaf containing notes (approx. 27 lines) handwritten by R. Yisrael Meir HaKohen of Radin, author of Chafetz Chaim, Mishna Berura and Likutei Halachot. Preliminary notes (drafts), from the arrangement of Likutei Halachot on Tractate Sota, with many variations in comparison to the printed book.

The great R. Yisrael Meir HaKohen of Radin (1837-1933, Otzar HaRabbanim 12262), leader of the Jewish people, was known as the Chafetz Chaim, after the name of his first book. He was the dean of the Radin yeshiva and author of many halachic and ethical books, including: Mishna Berura, Shemirat HaLashon, Ahavat Chessed and dozens more. One of his greatest enterprises was Likutei Halachot, a complement to Hilchot HaRav Alfars by the Rif, with

a clear and concise commentary, compiled from books of the Rishonim. The Rif's book was written on Talmudic topics which are currently relevant and applicable. Likutei Halachot covers topics relating to the Temple and its services, which are not practiced at the present time. The objective of the Chafetz Chaim in publishing this book was to encourage the study of topics pertaining to the Temple services and offerings, thereby bolstering the yearning for the rebuilding of the Temple, speedily in our times.

[1] leaf. Approx. 17X20.5 cm. Written on both sides. Fair condition. Stains and wear. Tears to the folds, professionally repaired.

Opening price: \$10,000

237. Manuscripts, "Likutei Rivash" and "Maamarei Rivash – Tikvat Tzion" – Unpublished Works by Rabbi Yuspa Lupolianski – Russia, 1901

A collection of manuscripts - Likutei Rivash on the Torah, and sections of another composition on Zionism, by R. Yuspa son of R. Shlomo Lupoliansky of Holovanivsk (Podolia, Ukraine). Ca. 1901.

- Over 160 leaves of a composition on the Torah named "Likutei Rivash" - an anthology on Bereishit and topics of Chanukah, including selections from great Chassidic leaders, Torah thoughts by great Torah scholars of previous generations (Rebbe Heshel, R. Yehonatan Eybeschütz, the Chatam Sofer, the Vilna Gaon and more), Torah thoughts from various books and rabbis, in addition to novellae by the author himself [possibly some of the contents were heard by the author orally].

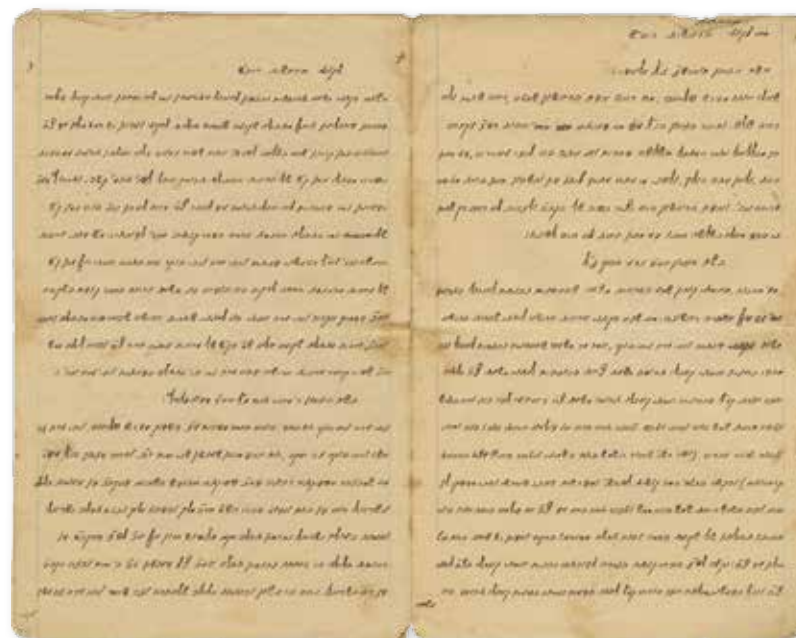
Approx. [325] written pages. 20.5 cm. Overall good condition. Few tears and wear. Leaves missing from some of the Parshiot.

- "Tikvat Tzion" - title page, prefaces and draft sections of a composition entitled: "Tikvat Tzion – The Second Article of My Book Maamarei Rivash". Concerning Zionism and the return to Eretz Israel. [1901].

A Torah composition supporting the Zionist movement – the author writes that the purpose of the essay is to enthuse the hearts of the Jewish people to believe in and hope for the Final Redemption. The author opposes the way Chassidim and Chareidim tend to generalize and boycott, distancing themselves from Zionism as they shun maskilim and the profane. He writes ironically that, just as in the past any "person who did something despicable" was termed a "maskil" [enlightened person], even if he was illiterate, so nowadays they label any heretic or anyone who does something wrong a "Zionist", even if "he always opposed the holy idea of Zionism...". The writer writes of himself as an affirmed Chassid, and sees no contradiction between his Chassidism and his Zionism: "I'm a Chassid like other Chassidim, and I was raised to Chassidut... but to be such a pious idiot and say that the Zionists are heretics and it is forbidden to be a Zionist – far from me to say such a thing. Zionism does not contradict our religion, and on the contrary, Zionism is a strong pillar of our religion...". He goes on to say that if we see Zionists who do not follow the straight path, it does not stem from their Zionism, "and on the contrary, they were worse before, and Zionism is setting them straight...". On the title page and at the ends of the prefaces, the author signs: "The young Yuspa son of Shlomo, shochet and bodek, of Holovanivsk, Russia". We have no information about the author, but the content of the book demonstrates that the writer was a scholar well versed in homiletic and Chassidic books, and some of his selections are from profound homiletic books which deliberate in halacha and aggada. It is clear that the author was fearful for the spiritual survival of the Jewish people and its hope of redemption. The names of his compositions "Likutei Rivash" and "Maamarei Rivash" allude to his and his father's initials: Rabbi Yuspa ben Shlomo.

Approx. [50] leaves of varying size and condition, good to fair-poor, with tears and losses. Some of the paper is brittle and fragile.

Opening price: \$400

237b

חיבור תורני התומך בתנועת הציונות - מטרת המאמר הוא להלהיב את לבות בני עמנו להאמין בתקות עתידיות ונבנות ציון...". המחבר כותב נגד ההכללה וההחרמה של החסידים והחרדים המתרחקים מן הציונות כמו שמתרחקים מהמשכילים ופורקי העול. הוא כותב באירוניה כי כמו שבעבר היו מכנים לכל "איש שעשה איזה דבר נבלה" בשם משכיל, גם אם הוא לא היה יודע קרוא-ספר, כך מכנים כיום לכל אפיקורס או לכל אדם שעושה דבר לא טוב בשם "ציוני", גם אם "הוא מתנגד כל ימיו לרעיון הקדוש הציוני...". הכותב מספר על עצמו כי הוא חסיד מובהק, ואיננו רואה סתירה בין חסידותו לבין ציונותו - "חסיד אני כשאר חסידים ועל ברכי החסידות גדלתי... אמנם להיות חסיד שטעה כזה לומר כי הציונים המה אפיקורסים ואסור להיות ציוני - חלילה וחלילה לי לומר דבר כזה. הציונות אינה מתנגדת חלילה לדתנו, ואדרבא הציונות היא עמוד חוק בפני דתנו...". הוא ממשיך וכותב שאם רואים ציונים שאינם הולכים בדרך הישר, אין הדבר נובע מציונותם, "ואדרבא, מקודם היו יותר גרועים, והציונות מחזירם עוד למוטב...". בשער ובסיומי ההקדמות חותם המחבר: "כ"ד הצעיר יחפא בן שלמה שו"ב מהאלואניסק רוסיא". אין לנו מידע על מחבר הספר, אולם מתוכן הספר נראה כי הכותב היה תלמיד חכם הבקי בספרי דרוש וחסידות, וחלק מליקוטיו הם מספרי דרוש עמוקים המפלפלים בהלכה ובאגדה. ניכר כי המחבר היה ירא וחרד לקיומו הרוחני של עם ישראל ותקוות גאולתו. שם של חיבוריו "ליקוטי ריב"ש" ו"מאמרי ריב"ש" בא לרמוז ראשי תיבות של שמו ושם אביו: "רבי יחפא בן שלמה". כ-50] דף בגודל ומצב משתנים, טוב עד בינוני-גרוע, עם קרעים וחוסרים. חלקם על נייר יבש ושביר.

פתיחה: \$400

238. Manuscript, Notebook of Rabbi Steinman's Lectures – Bnei Brak, 1979-1980

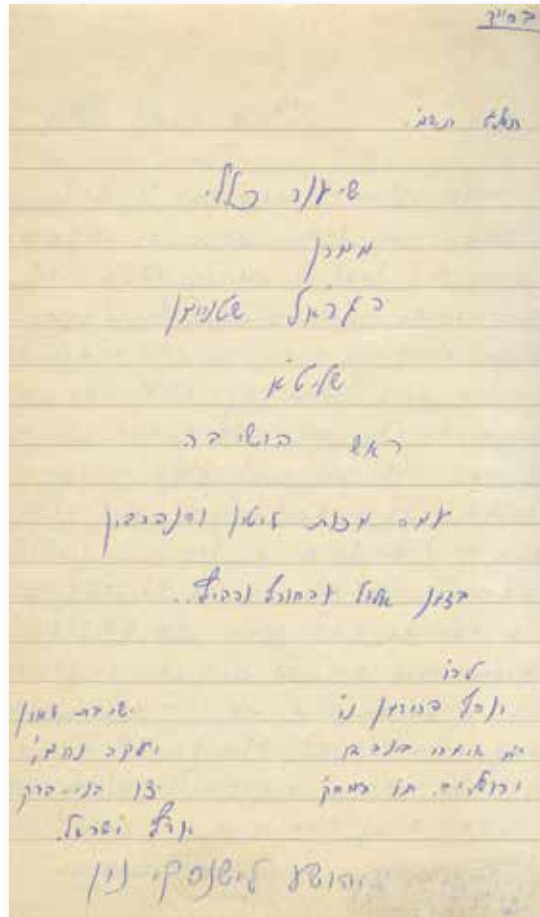
Handwritten notebook. Lectures on Talmudic Topics, Delivered in the Geon Yaakov Yeshiva, on Tractates Makot, Gittin and Sanhedrin, by the "Yeshiva Dean R. Aharon Leib Steinman". Bnei Brak, 1979-1980.

Notebook of lectures ("Shiurim Klaliim"), recorded by a student of the yeshiva, Yosef Friedman, who's signature appears on several leaves throughout the notebook.

R. Aharon Yehuda Leib Steinman (1915-2017) was a leader of Orthodox Jewry, chairman of Moetzet Gedolei HaTorah of the Degel HaTorah party. He led the Lithuanian Torah Jewry in the last decades. He served as dean of the Chafetz Chaim yeshiva in Kfar Saba, and was reputedly held in high esteem by the Chazon Ish, who would stand up in his honor. In 1955, R. Kahaneman appointed him dean of the Ponevezh yeshiva for young boys and ten years later, he began concurrently serving as head of the Ponevezh Kollel. He later established other Torah institutions, standing at their helm, and spending his entire life disseminating Torah to the multitudes. He also served as dean of the Geon Yaakov yeshiva founded by his son-in-law R. Zev Berlin. On Chanukah eve 2017, he passed away at the age of 104, and his funeral was attended by hundreds of thousands.

Approx. [150] written pages. 16 cm. One leaf detached and worn. Hardcover.

Opening price: \$300

238

238. כתב יד, מחברת שיעורי מרן הרב שטיינמן - בני ברק, תשל"ט-תשמ"מ

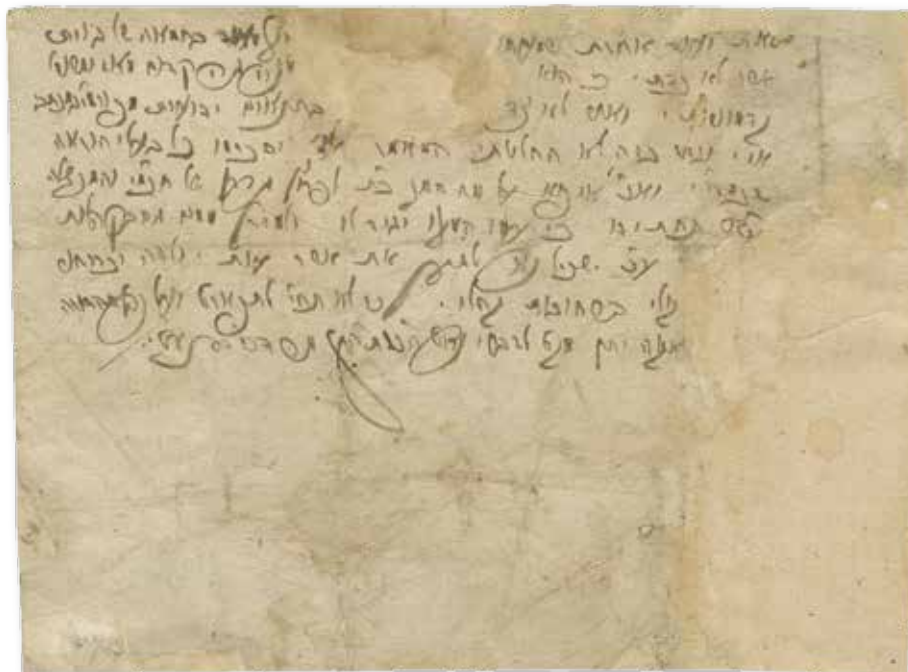
פנקס מחברת בכתב יד. שיעורים בסוגיות הש"ס, שנאמרו בישיבת "גאון יעקב", על מסכתות מכות, גיטין וסנהדרין, מאת "ראש הישיבה מרן הגרא"ל שטיינמן". בני ברק, תשל"ט-תשמ"מ [1979-1980].

מחברת שיעורים [שיעורים כלליים], שנכתבו ע"י תלמיד הישיבה, הבחור יוסף פרידמן, החתום במספר דפים לאורך המחברת.

מרן הגאון רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן (תרע"ה-תשע"ח), ממנהיגי היהדות החרדית, נשיא מועצת גדולי התורה של תנועת "דגל התורה". עמד בראש עולם התורה הליטאי בעשרות השנים האחרונות. ראש ישיבת "חפץ חיים" בכפר סבא. לפי המסופר, החזון איש העריך מאד את הרב שטיינמן ונהג לקום לכבודו. בשנת תשט"ו מונה ע"י הרב כהנמן לראש ישיבת פוניבז' לצעירים, וכעבור כעשר שנים מונה במקביל גם לראש "כולל פוניבז'". בהמשך הקים מוסדות תורה נוספים ועמד בראשם ועסק כל ימיו בהרצת תורה לאלפים ורבבות. כיהן גם כראש ישיבת "גאון יעקב", שהוקמה על ידו יחד עם חתנו הגאון ר' זאב ברלין שליט"א. בערב חנוכה תשע"ח נפטר בשנת ה-104 לחייו ומאות אלפים השתתפו בהלווייתו.

כ- [150] עמ' כתובים. 16 ס"מ. דף אחד מנותק ובלוי. כריכה קשה.

פתיחה: \$300

239

מעז ומגדול רבן של כל בני הגולה... אשר הארץ האירה מכבוד תורתו...".

מכתב פגום. [1] דף. 15.5x21 ס"מ. מצב גרוע-בינוני. קרעים וחסרון טקסט, משוקם במילוי נייר מקצועי.

פתיחה: \$2000

- שו"ת, פרשת מרדכי - שו"ת, מחשבת מרדכי - על התורה, ספר מהר"ם בנעט (דברי מרדכי) - חידושים על טוש"ע, וחיבורים נוספים.

החתם סופר בהספדו עליו כינה אותו "צדיק, גדול הדור, רבן של ישראל... מארי דכולא תלמודא לא הניח דבר גדול ודבר קטן, ובן יחיד לשכינתא קדישא". בהסכמה לספר תשובותיו "הר המור" (גדולת מרדכי), כתב עליו החתם סופר: "הגאון הגדול

239. מכתב תוכחה בכתב ידו וחתמתו של הגאון רבי מרדכי בנעט, אב"ד ניקלשבורג ורבה הראשי של מורביה

מכתב בכתב ידו וחתמתו של הגאון רבי מרדכי בנעט. [ניקלשבורג, שנות התק"ע-תק"פ בקירוב].

חלק הסיום והחתומה, ממכתב תוכחה חריף ששלח מהר"ם בנעט, לרב שהעניק הכשר למאכל מסויים שהיו בו חששות כשרות כלשהם: "זאת ועוד אחרת, שמעתי --- בחמאה של גויים אשר לא כדת, כי הוא --- מנהג הקדום מאז ומשנים קדמוניות... וא"כ איפה על מה סמך כ"ת לפרוץ גדרן של חכמי [חכמי ישראל] והמבשלה הזאת תחת ידו, כי עמו המקלו יגיד לו ולמידן ממנו גם בקהלות ----- ע"כ ישכיל נא לתקן את אשר עות וטעה... [1] אקוה יתן מקו[ן]ם] לדברי. נאם הדש"ת הק' מרדכי בנעט".

הגאון רבי מרדכי (המהר"ם) בנעט (תק"ג-תקפ"ט) אב"ד ניקלשבורג ו"רב המדינה" [רב ראשי] של מדינת מורביה, מגדולי מנהיגי דורו. תלמיד ה"נודע ביהודה" ותלמיד רבי שמעלקא מניקלשבורג [רבי שמואל שמעלקא הורוויץ אב"ד ניקלשבורג, מגדולי החסידות, אחי בעל ה"הפלאה"], ממנו קיבל בחכמת הקבלה. מספרים כי בעת שהותו באותם ימים בבית רבו, פגש שם את הצדיק החסידי רבי אלימלך מליז'ענסק בעל "נועם אלימלך" (ויש אומרים שהיה זה אחיו, רבי זסיא מאניפולי), שגער בו שלא ירבה בתעניות ובסיגופים כדי שלא יזיק לו הדבר לבריאותו.

לאחר פטירת רבי גרשון חיות אב"ד ניקלשבורג התמנה תחתיו לרב העיר ניקלשבורג ול"רב המדינה" של מדינת מורביה. במשרה זו כיהן כארבעים שנה. כמו כן, עמד בראש הישיבה בניקלשבורג, שמנתה בשיאה כ-400 תלמידים. היה מן הדמויות הבולטות במאבק נגד תנועת הרפורמה שהתעוררה באותם ימים. העמיד תלמידים רבים, בהם מגדולי הרבנים באותו דור. ביניהם גם רבי שמחה בונם מפשיסחא - מגדולי החסידות, הגאון רבי יהודה אסאד, רבי ירמיה לעוו בעל "דברי ירמיה", ועוד רבים וחשובים. מחיבוריו נדפסו: תכלת מרדכי - דרשות, הר המור (גדולת מרדכי)

240. מכתב בכתב-יד קדשו וחתמתו של מרן החתם סופר - פרשבורג, תמוז תקצ"ט

מכתב (14 שורות) בכתב-יד קדשו וחתמתו של רבינו משה סופר בעל "חתם סופר" - החתם "משה"ק סופר מפפד"מ". פרשבורג, תמוז תקצ"ט [1839].

נשלח לאמשטרדם אל רבי צבי הירש לעהרן, מייסד ומנהל "הפקידים והאמרכלים" [הפקוא"מ], אותו מתאר החתם סופר במכתב שלפניו בתארי הערצה: "הרב המופלג צדיק מפורסם... מו"ה צבי הרש נ"י".

ה"חתם סופר" כותב על העברת כספי הנדוניה של תלמידו הבחור החתן יוחנן הירש שלאנק, שעלה לארץ ישראל. בהמשך המכתב כותב אודות תפילין שנשלחו לעיר רגנשברג ולא הגיעו ליעדם. לאחר החתימה הוסיף ה"חתם סופר" כ-6 שורות עם פריסות שלום לכמה מתלמידיו וידידיו, חלקם מקרובי מקבל המכתב [אחיו רבי עקיבא, ואחיו רבי מאיר עם בנו "תלמידי הבחור" משה].

המכתב שלפניו הנו מהחודשים האחרונים לחייו של החתם סופר [שנפטר בחודש תשרי ת"ר]. כפי הנראה, מכתב זה אינו ידוע, ולא נדפס עדיין. גם בספר "החתם סופר ותלמידיו" לא הוזכר שם של תלמיד בשם "משה" מבני משפחת רבי מאיר לעהרן מאמשטרדם.

נשוא המכתב: רבי יוחנן צבי הירש שלאנק (תקע"ה-תרמ"ד), מתלמידי החיבים של ה"חתם סופר" [המכונה במכתב שלפניו "תלמידי המופלג"]. לאחר אירוסיו בשנת תקצ"ח עם בתו של רבי דוד טעבלי ברלין (בנו של רבי שלמה הירשל אב"ד לונדון), עלה לארץ ישראל יחד עם חמיו והשתקע בירושלים. ממייסדי כולל הו"ד [הולנד-דויטשלנד], ממייסדי וראשי מוסדות תורה וחסד בירושלים, וממייסדי ישיבת "עץ חיים" (ראה עוד אודותיו פריט 315).

אביו רבי מרדכי שלאנק מאמשטרדם המוזכר במכתב שלפניו בתואר "ידידי הרב המאה"ג מו"ה מרדכי שלאנק נ"י". נולד תקל"ג בעיר שלאנק, והיה מתלמידי רבי עקיבא אייגר בעיר פוזנא. בשנים תקע"ו-תקצ"ב גר בפרשבורג, והיה ממקורביו ("יד ימינו") של רבינו ה"חתם סופר". בשנת תקצ"ב עבר לאמשטרדם והרביץ תורה בבית מדרשו של רבי צבי הירש לעהרן. בסוף ימיו עלה לירושלים, ונפטר שם בשנת תרכ"א.

דף כפול. ס"מ 24. שורות בכתב-יד קדשו. נייר איכותי. מצב טוב. סימני קיפול. בדף השני רישומי כתובת, חותמות דאר ושרידי חותם שעווה של החתם סופר, עם הכיתוב: "משה במו"ה שמואל סופר מפפד"מ" M.S.

פתיחה: \$35,000

240b

239. Letter of Reproof Handwritten and Signed by Rabbi Mordechai Banet, Rabbi of Nikolsburg and Chief Rabbi of Moravia

Letter handwritten and signed by R. Mordechai Banet. [Nikolsburg (Mikulov), ca. 1810s-1820s].

The leaf contains the conclusion and signature of a letter of sharp reproof sent by the Maharam Banet to a rabbi who granted a Kashrut certificate to a certain food item which contained a questionable component, writing: "**What did his honor rely upon to waive an early custom, established since times bygone, to breach the barrier of the sages of Israel, this stumbling block is under his responsibility... and other communities are learning from it as well... therefore, he should please have the circumspection to correct his mistake... I hope he will take note of my words. So says the one who seeks his wellbeing, Mordechai Banet**".

R. Mordechai (Maharam) Banet (1753-1829), Rabbi of Nikolsburg and Chief Rabbi of Moravia, was a foremost leader of his generation. He was a disciple of the Noda BiYehuda and of R. Shmelke of Nikolsburg (R. Shmuel Shmelke Horowitz Rabbi of Nikolsburg, a Chassidic leader, brother of the Haflaah), who taught him Kabbalah. Reputedly, while staying in his teacher's house, he met R. Elimelech of Lizhensk, the Noam Elimelech (some say it was the latter's brother, R. Zushe of Anipoli), who chastised him for his excessive fasting and asceticism, lest he jeopardize his health. After the demise of R. Gershon Chayes Rabbi of Nikolsburg, he was appointed in his stead rabbi of Nikolsburg and Chief Rabbi of Moravia, a position he held for some 40 years. He also headed the Nikolsburg yeshiva, which comprised at its pinnacle some 400 students. He was one of the prominent figures in the battle against the Reform movement which emerged in those day. He edified many disciples, some who later became leading rabbis of the generation, including R. Simcha Bunim of Peshischa (Przysucha) – a leading Chassidic figure, R. Yehuda Aszód, R. Yirmiya Loew author of Divrei Yirmiya, and many others. He authored Techelet Mordechai – sermons, Har HaMor (Gedulat Mordechai) – responsa, Parashat Mordechai – responsa, Machashevet Mordechai – on the Torah, Sefer Maharam Banet (Divrei Mordechai) – novellae on Tur and Shulchan Aruch, and other works.

The Chatam Sofer eulogized him as a pious person, leader of the Jewish people and master in all areas of the Torah. In the Chatam Sofer's approbation to the book of his responsa Har HaMor (Gedulat Mordechai), he writes: "The great Torah scholar... leader of the whole Diaspora Jewry... who lit up the world with his Torah...".

Damaged letter. [1] leaf. 15.5X21 cm. Poor-fair condition. Tears and loss of text, professionally restored.

Opening price: \$2000

240. Letter Handwritten and Signed by the Chatam Sofer – Pressburg, Tammuz 1839

Autograph letter (14 lines) of R. Moshe Sofer, the Chatam Sofer, with his signature: "Moshe Sofer of Frankfurt am Main". Pressburg, Tammuz 1839.

Sent to R. Tzvi Hirsh Lehren of Amsterdam, founder and director of the "Pekidim and Amarkalim", addressed by the Chatam Sofer in this letter with venerable titles.

The Chatam Sofer writes of transferring the funds of the dowry of his disciple Yochanan Hirsh Shlank, who immigrated to Eretz Israel. He writes further of tefillin which were sent to the city of Regensburg and did not reach their destination. After his signature, the Chatam Sofer added about six lines, sending his regards to some of his disciples and friends, including relatives to the recipient (his brothers R. Akiva and R. Meir and the latter's son "my disciple the young man" Moshe).

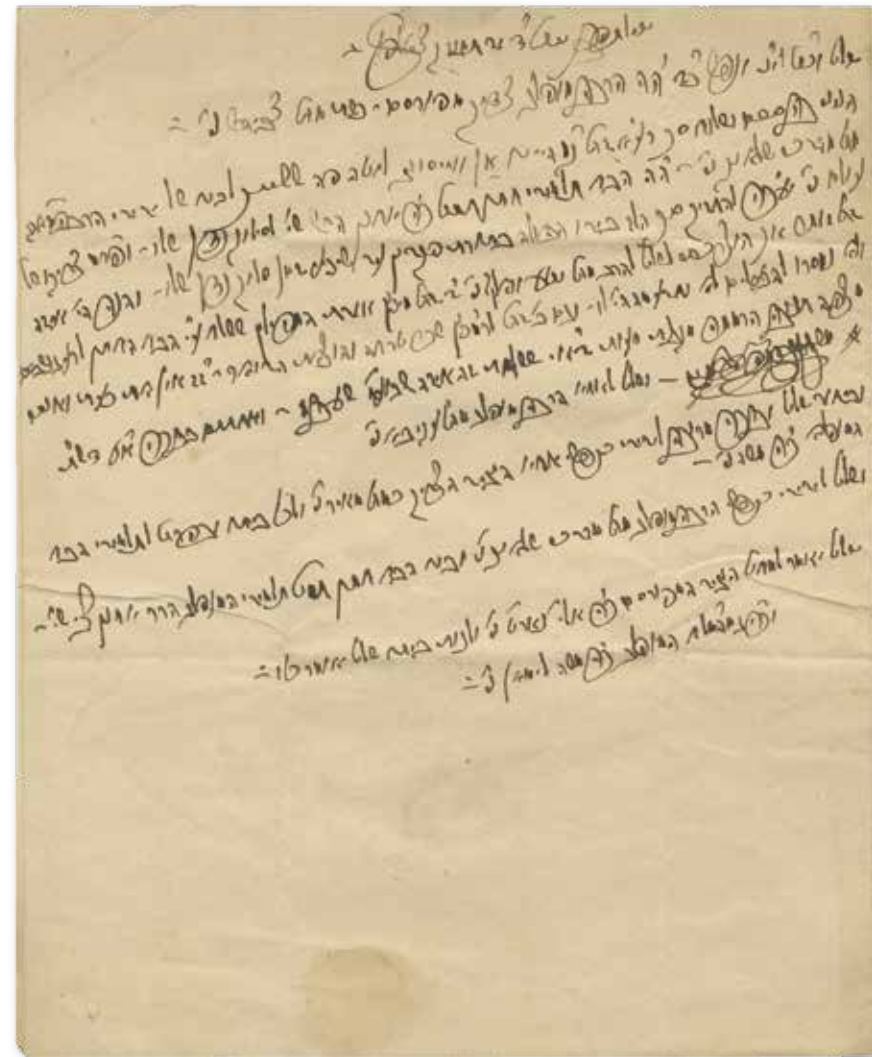
This letter was written in the last months of the lifetime of the Chatam Sofer (who died in Tishrei 1839). Apparently, this letter is unknown and has not yet been printed. No mention of a disciple by the name of Moshe from the family of R. Meir Lehren of Amsterdam appears in the book HaChatam Sofer V'Talmidav.

The subject of the letter: R. Yochanan Tzvi Hirsh Shlank (1815-1884), cherished disciple of the Chatam Sofer (in this letter referred to as "my outstanding disciple"). After his engagement in 1838 with the daughter of R. David Tevle Berlin (son of R. Shlomo Hershel Rabbi of London), he immigrated to Eretz Israel together with his father-in-law and settled in Jerusalem. A founder of the Holland-Deutschland Kollel, a founder and head of Torah and chessed institutions in Jerusalem, and a founder of the Etz Chaim Yeshiva (see also item 315).

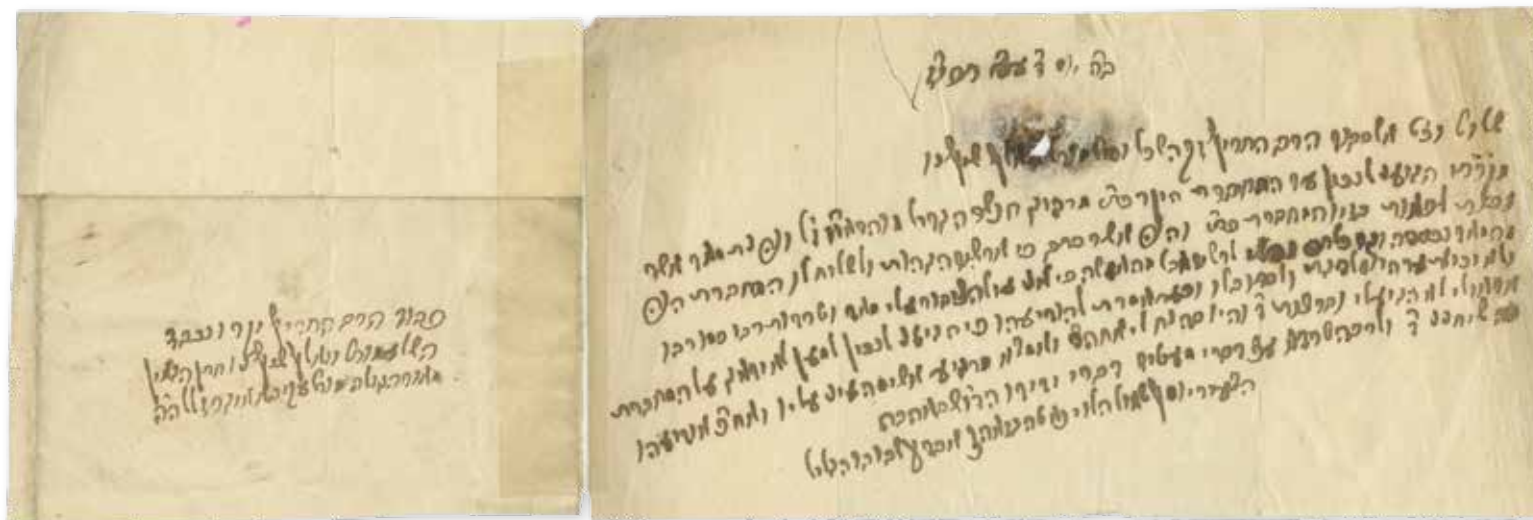
His father, R. Mordechai Shlank of Amsterdam, mentioned in this letter as "my friend, the great luminary, R. Mordechai Shlank", was born in 1773 in Schönlanke (Trzcianka) and was a disciple of R. Akiva Eiger in Posen. From 1816-1832 he resided in Pressburg and was a close assistant to the Chatam Sofer. In 1832, he moved to Amsterdam and taught Torah in the Beit Midrash of R. Tzvi Hirsh Lehren. At the end of his life, he moved to Jerusalem and died there in 1861.

Folded leaf. 24 cm. 14 autograph lines. High-quality paper. Good condition. Folding marks. Address, postal stamping and remnants of the wax seal of the Chatam Sofer, with the inscription: "Moshe son of R. Shmuel Sofer of Frankfurt am Main - M.S."

Opening price: \$35,000

240a

241

241. מכתב רבי יוסף שאול נתנזון בעל "שואל ומשיב" - אודות כתיב הגר"א מווילנא

responsa; Divrei Shaul on the Torah, on the Rambam and on the Shulchan Aruch, Yedet Nedarim, and more. From 1857, he served as Chief Rabbi of the Lvov community which was the largest and most important community in Galicia. At his death, he was eulogized by Rabbi Shlomo Zalman Spitzer (son-in-law of the Chatam Sofer) who said: "Exceptional Torah genius, Rabbi of Israel... all the Torah leaders of our times sent him difficult questions... was raised in holiness to Torah study and G-d's service... Forty years ago, my father-in-law, my teacher, the Chatam Sofer praised him exceedingly..."

[1] leaf. 17X9 cm. Approx. 9 autograph lines with his signature. + [1] leaf with inscription of the addressee. 10X9 cm. 3 autograph lines. The two leaves are attached to each other with a strip of adhesive tape. Good-fair condition. Creases and small tears. Hole in the middle of the text (caused by wax-seal on verso).

Opening price: \$2500

לי, ובשנת תרי"ן] שלח אלי המחברת הלו עם הרבה ציונים שם, וגם אני ציינתי הרבה, אמנם גם אותי לא נתנני הזמן לחפש, והנחתי הדבר לעת מצוא..."

הגאון המפורסם רבי יוסף שאול נתנזון בעל "שואל ומשיב" (תקס"ח-תרל"ה), מגדולי גאוני גליציה. עוד בצעירותו חיבר יחד עם גיסו הגאון רבי מרדכי זאב איטינגא את הספרים הנודעים "מפרשי הים" על בבא קמא ו"מגן גבורים" על שו"ע אורח חיים. השיב תשובות לאלפים וחבר ספרים רבים: שו"ת שואל ומשיב - ט"ו חלקים; דברי שאול על התורה, על הרמב"ם ועל השו"ע; ידות נדרים ועוד. משנת תרי"ז כיהן כרבה הראשי של קהילת לבוב, שהיתה הקהילה הגדולה והמרכזית בין קהילות גליציה. בפטירתו נספד ע"י רבי שלמה זלמן שפיצר (חתן החתם סופר) שאמר עליו: "גאון הגאונים רבן של ישראל... אשר אליו הריצו כל גדולי זמננו שאלותיהם בדבר הקשה... והיה קדוש מרחם ונתגדל בקדושה על התורה ועבודת ה'... וזה לפני כארבעים שנה שהפליג הגאון רבן של ישראל מורי חמי חתם סופר ז"ל בשבחיו וקראו 'גאון'..."

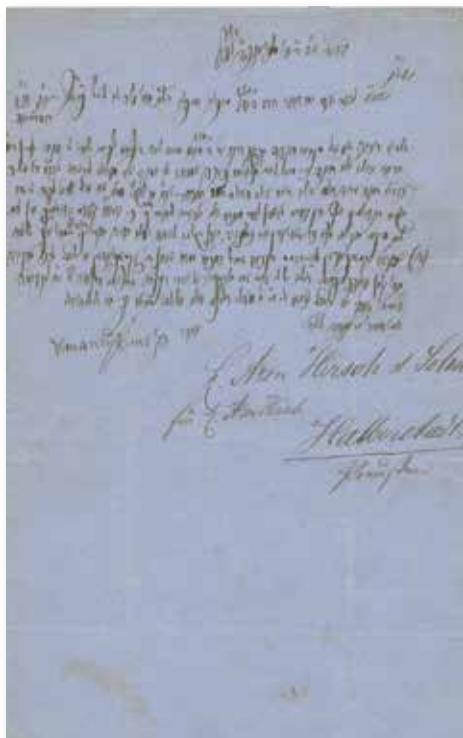
[1] דף. 17X9 ס"מ. כ-9 שורות בכתב ידו וחתמתו. + [1] דף. 10X9 ס"מ. רישום הנמען, 3 שורות בכתב ידו. שני הדפים מחוברים זה לזה ברצועת נייר דבק. מצב טוב-בינוני. קמטים וקרעים קלים. נקב במרכז הטקסט (כתוצאה מחותמת השעוה שמעבר לדף).

פתיחה: \$2500

מכתב (כ-9 שורות) בכתב ידו וחתמתו של הגאון רבי יוסף שאול הלוי נאטהנזאן אב"ד ק' לבוב והגליצ'י. [לבוב], ערב פסח תרי"ז [1857].

נשלח אל "הרב החריק" רבי וואלף שיק, חתנו של הגאון רבי עקיבא איגר. אודות מחברת כת"י מרבינו הגר"א של ספרו "מעשה תורה", אשר רבי וואלף שלח אליו להעיר הערות עליה: "...ע"ד המחברת היקר כת"י מרבינו הנשר הגדול מוהראו"ז ז"ל [מורנו הרב רבי אליהו ווילנער זכורנו לברכה], ונהנית מאד אשר זכית לראות בזיו המחברת כת"י. והנה אשר כתב כי ארשום הגהות ולשלוח המחברת הזה. מה מאד נכספה וגם כלתה נפשו לרשום, אבל מה אעשה כיו... עול הציבור עלי מאד וטרדות רבו כמו רבו ולא יכולתי עד היום להגיה ולכתוב לו... וברצות ד' והיה בהניח לי אח"פ [אחר הפסח] ואמצא מרגוע, אשימה עיני עליו ואח"כ אודיעהו מה שיחנני ד'..."

בשנת תרכ"ד הודפס לראשונה ספר "מעשה תורה" של הגר"א, בעיר ווארשא, ע"י רבי נח חיים לוי. ה"שואל ומשיב" כותב שם בהסכמתו המעניינת (ראה צילום מצורף): "...והנה גם בידי נמצא המחברת הלו כתב יד, עוד משנת תרע"ו כאשר הייתי בק"ב [בקיניגסברג], שם היה הרב המופלג החריק מו"ה וואלף שיק חתן הגאון מאור הגולה מו"ה ר' עקיבא איגר... אמנם לא יכול היה לעמוד על סוף דעתו... ואמר כי גם חותנו הגאון ז"ל כאשר ראה המחברת הלו היה לפלא בעיניו מאוד... ואני בקשתיו שישלחנו

242

242. Letter by Rabbi Azriel Hildesheimer – To Rabbi Moshe Leib Litch Rosenbaum, Disciple of the Chatam Sofer

Autograph letter signed by R. Azriel Hildesheimer. Eisenstadt, 1864.

Sent to R. Moshe Leib Litch Rosenbaum a dayan in Pressburg, disciple of the Chatam Sofer. Thank-you letter upon receiving the new book written by R. Moshe Leib on the laws of a Sefer Torah (MeEl HaMiluim, Pressburg, 1864). The rest of the letter relates to the author's request to distribute the book in the Eisenstadt community.

R. Azriel Hildesheimer (1820-1899) was a prominent rabbi in his times. Disciple of the author of Aruch LaNer and of R. Yitzhak Berneis of Hamburg. From 1851-1869, he served as Rabbi of Eisenstadt where he founded a yeshiva, the first of its kind, in which

241. Letter by Rabbi Yosef Shaul Nathansohn Author of Sho'el U'Meshiv – Concerning the Writings of the Vilna Gaon

מכתב בכתב ידו וחתמתו של הגאון רבי עזריאל הילדסהיימר - אל רבי משה ליב ליטש רוזנבוים תלמיד ה"חתם סופר". אייזנשטט, תרכ"ד [1864].

נשלח אל הגאון רבי משה ליב ליטש רוזנבוים דיין בפרשבורג, מתלמידי ה"חתם סופר". ברכות תודה על קבלת ספרו החדש של רבי משה ליב על הלכות ספר תורה (ספר מאיל המלאים, פרשבורג, תרכ"ד). המשיך המכתב מתייחס לבקשת המחבר להפיץ את הספר בקהילת אייזנשטט.

הגאון רבי עזריאל הילדסהיימר (תק"ף-תרנ"ט) מגדולי דורו. תלמידים של בעל "ערוך לנר" ושל רבי יצחק ברנייס מהמבורג. בשנים תרי"א-תרכ"ט כיהן כרב באייזנשטאט והקים בה ישיבה ראשונה מסוגה, בה שולבו לימודי חול בשיטת "תורה עם דרך ארץ". מהלך זה ספג התנגדות וביקורת הן מצד הרפורמים והן מחוגים מסויימים בציבור החרדי, אך גדולי הונגריה וגרמניה הכירו בגדולתו וסמכו את ידיהם על ישיבתו. בשנת תרכ"ט נתמנה לאב"ד ברלין, שם הקים את בית המדרש לרבנים. עמד בראש היהדות האורתודוקסית בגרמניה.

דף כפול. כ-23.5 ס"מ. למעלה מ-12 שורות בכתב-יד. נייר כחלחל דק ואיכותי. מצב טוב. סימני קיפול וכתמים.

פתיחה: \$700

secular studies were integrated with Torah study following the school of Torah with Derech Eretz. This move provoked opposition and criticism both by the Reform Movement as well as from certain sects of the Orthodox community, however, Torah leaders in Hungary and Germany perceived his greatness and supported his yeshiva. In 1869, he was appointed Rabbi of Berlin, wherein he established the Hildesheimer Rabbinical Seminary and stood at the helm of German Orthodox Jewry. Folded leaf. Approx. 23.5 cm. Over 12 handwritten lines. Thin bluish high-quality paper. Good condition. Folding marks and stains.

Opening price: \$700

241. Letter by Rabbi Yosef Shaul Nathansohn Author of Sho'el U'Meshiv – Concerning the Writings of the Vilna Gaon

Letter (9 lines) handwritten and signed by R. "Yosef Shaul HaLevi Nathansohn Rabbi of Lvov and its region". [Lvov (Lviv)], Erev Pesach 1857.

Response to the "Harav HeCharif" R. Wolf Schiff, son-in-law of R. Akiva Eger regarding a manuscript of the book Maase Torah by the Vilna Gaon, sent to him by R. Wolf to review and add his comments: "... Regarding the precious notebook by... R. Eliyahu of Vilna, I greatly enjoyed the merit of seeing the glory of this manuscript. Regarding your request that I write notations... I yearn to write, by what can I do... the yoke of the community weighs heavily upon me with increasing burdens... If after Pesach I find respite, I will look at it and afterward inform you...".

In 1864, the book Maase Torah by the Vilna Gaon was first printed in Warsaw by R. Noach Chaim Levine. In an interesting approbation, the Sho'el U'Meshiv writes (see enclosed photocopy): "I also have this manuscript from 1855 from the time I was in Königsberg, home to the venerable R. Wolf Schiff son-in-law of ...R. Akiva Eiger... However, he could not fully comprehend... and he said that his father-in-law too, upon seeing the manuscript was amazed... I requested that he send it to me and in 1857, he sent me the notebook with many notations, I too made many notations, but time did not allow me to pursue the task and I left the matter until I find a convenient time...".

R. Yosef Shaul Nathansohn, author of Sho'el U'Meshiv (1808-1875), was an illustrious Galician Torah scholar. In his youth, he and his brother-in-law Rabbi Mordechai Ze'ev Ettinger wrote the renowned books Mefarshai HaYam on Tractate Bava Kamma and Magen Giborim on the Shulchan Aruch Orach Chaim. He wrote thousands of responsa and many books: 15 volumes of the Sho'el U'Meshiv

243. Letter by the Shevet Sofer - Fundraising for Russian Jewry After the Pogroms - Pressburg, 1882

Letter signed by R. Simcha Bunim Sofer, Rabbi and yeshiva dean of Pressburg (Bratislava), author of Shevet Sofer. Pressburg, 1882.

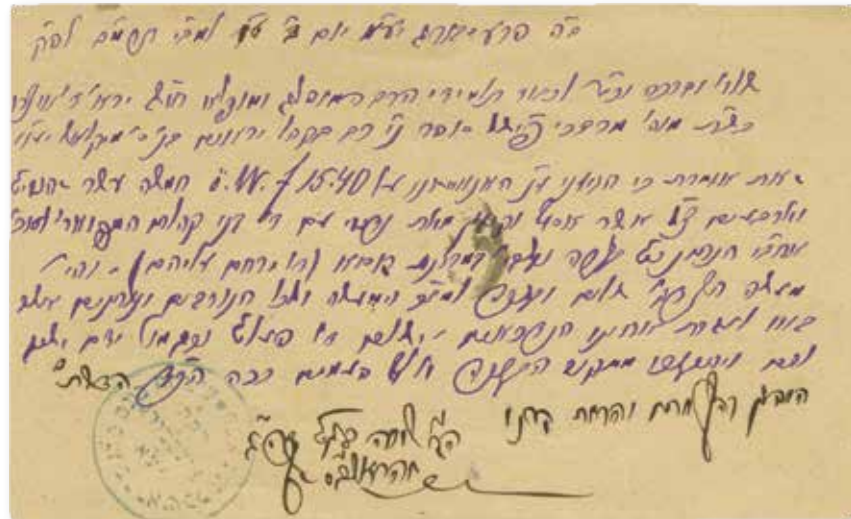
Letter of blessings and confirmation of receipt of donations for "our Jewish brothers who are in dire straits in Russia (may G-d have mercy on them)". The letter was sent to his student R. Mordechai Efraim Fishel Sofer, Rabbi of Kehal Yerei'im in Nagyszentmiklós. Handwritten by a scribe, the Shevet Sofer added at the end of the letter in his own handwriting: "...he who desires his success. **Simcha Bunim, son of the great R. Avraham Shmuel Binyamin Sofer**".

R. Simcha Bunim Sofer (1843-1907) was the son of the "Ktav Sofer", and from 1872 his successor as rabbi of Pressburg and head of the yeshiva. A prominent rabbi in his times, he stood at the helm of Hungarian Chareidi Jewry. Most of the Hungarian rabbis of that generation were his disciples. Among his works are Responsa Shevet Sofer on the four parts of the Shulchan Aruch, Shevet Sofer - novellae on the Talmud and Talmudic topics, and Shaarei Simcha on the Torah.

The fundraising spoken of in this letter took place at a difficult time for Russian Jewry, following the assassination of Czar Alexander II, which led to a series of pogroms in 1881-1882 (these pogroms were actively encouraged by the Russian authorities in order to divert the attention of the populace from the corrupt government) and laws restricting Jewish rights (known as the May Laws).

Postcard, 14.5X9 cm. Good condition.

Opening price: \$800

243

243. מכתב ה"שבט סופר" - מגבית למען יהודי רוסיה לאחר הפוגרומים - פרשבורג, תרמ"ב

מתלמידיו. מחיבוריו: שו"ת "שבט סופר" על ארבעה חלקי שו"ע, חידושי "שבט סופר" על הש"ס וחידושי סוגיות, וספר "שערי שמחה" על התורה.

מגבית-הכספים המדוברת במכתב שלפנינו נעשתה בזמנה הקשה של יהדות רוסיה, לאחר רצח הצאר אלכסנדר השני, בתקופת הפרעות המכונות "סופות בנגב" בשנים 1881-1882 [פוגרומים שנעשו ביזמת השלטונות הרוסיים, כדי להסיט אל היהודים את זעמו של העם הרוסי על השלטונות], והחוקים לצמצום זכויות היהודים.

גלויות דואר, 14.5X9 ס"מ. מצב טוב.

פתיחה: \$800

מכתב בחתימת הגאון רבי שמחה בונם סופר, אב"ד וראש ישיבת פרשבורג, בעל ה"שבט סופר". פרשבורג, תרמ"ב [1882]. מכתב ברכות ואישור על קבלת תרומות עבור "אחינו בני ישראל הנתונים בצרה ובשביה במדינת רוסיה (ד' ירחם עליהם)". נשלח אל תלמידו רבי מרדכי אפרים פישל סופר, רב בקהל יראים בנאדי סנט מיקלוש. כתיבת ידי סופר, בסיום המכתב הוסיף ה"שבט סופר" בכתב ידו: "הדש"ת, החפץ בהצלחתו והרמת קרנו. הק' שמחה בונם בה"ג מהראשב"ס ז"ל".

הגאון רבי שמחה בונם סופר בעל ה"שבט סופר" (תר"ג-תרס"ז), בן רבינו ה"כתב סופר", ומשנת תרל"ב ממלא-מקומו ברבנות העיר פרשבורג ובראשות הישיבה. מגדולי הרבנים בדורו וקברניטה של היהדות החרדית בהונגריה. רוב רבני הונגריה באותו הדור היו

244. Rabbinical Ordination "Moreinu Certificate" by Rabbi Baruch Yitzchak Lifshitz Son of the Tiferet Yisrael

Certificate handwritten and signed by R. Baruch Yitzchak Lifshitz, in fine calligraphic script. Berlin, 1871.

"Moreinu" certificate for his son R. Gedalia Lifshitz, to be called up for the Torah reading with the "title of honor – Moreinu Rav R. Gedalyahu". R. Baruch Yitzchak apologizes, among other things: "...a father does not usually testify on his son, yet here the truth can testify for itself...". He praises his son who, though he studied other wisdoms and earned academic degrees, remained steadfast in his Torah observance. He therefore wants to crown his son with crown of Torah.

R. Baruch Yitzchak Lifshitz (1812-1878) was the son of R. Yisrael Lifshitz, author of Tiferet Yisrael on the Mishna. He authored Misgeret Zahav – addenda to his father's commentary on the Mishna. His numerous glosses implanted in the Tiferet Yisrael commentary begin with the initials A.B.Y. (Amar [said] Baruch Yitzchak). In his youth, he was ordained by his great father and accepted in a rabbinic position (an appointment which was canceled in accordance with R. Akiva Eiger, who fought the phenomenon of appointing young unmarried men to rabbinic positions. See Igrot R. Akiva Eiger, Letters 42-49). He served in the rabbinate of Landsberg and as Chief Rabbi of the State of Mecklenburg. In 1859, he moved to Hamburg where his sermons and lectures became famous and he taught many disciples (the most renowned one is R. Aharon Marcus "The Chassid of Hamburg", author of HaChassidut). He exchanged halachic correspondence with the leading rabbis of Poland and Lithuania. He remained bedecked with tallit and tefillin under his outer coat the entire day

244

and was renowned as a holy G-d fearing man. [1] leaf. Approx. 29 cm. Fair condition. Stains, tears and wear. Tear to the middle fold (without loss). Enclosed are 2 handwritten leaves (in very poor condition, severe tears and wear): Copyings of the text of the title page of Shaar HaYichudim (Lemberg, 1855) and copying of texts of amulets and Hashbaat Malachim with the letters of "Angel Seals" out of that book.

Opening price: \$300

244. כתב סמיכה "תעודת מורינו" מאת רבי ברוך יצחק ליפשיץ בן ה"תפארת ישראל"

תעודה בכתב ידו ובחתימתו של רבי ברוך יצחק ליפשיץ, בכתובה קליגרפית נאה ומעוטרת. ברלין, תרל"א [1871].

תעודת "מורינו" לבנו רבי גדליה ליפשיץ, להיות נקרא לתורה "בשם הכבוד - מורינו רב רבי גדליהו". בתוך הדברים מתנצל רבי ברוך יצחק: "...כלום יש אב שאינו מעיד על בנו, מכל מקום כאן האמת תעיד על עצמה... בני הנ"ל ש' לאי"ט, אם כי דרש אל החכמות ועלה בגרם המעלות עד כי סמכו החכמים שלהם ידיהם עליו, עם כל זה שמן משחת קודש על ראשו לא חסר, להיות שומר משמרת ה' ונוצר פקודיו לעשותם. לכן אני בידי... הנני בא לתת עטרת התורה על ראש בני ש' לאי"ט...".

הגאון רבי ברוך יצחק ליפשיץ (תקע"ב-תרל"ח), בנו של הגאון רבי ישראל ליפשיץ בעל "תפארת ישראל" על המשניות. בעל "מסגרת זהב" - הוספות שנדפסו עם פירוש אביו על המשניות, גם הגהותיו הרבות בתוך פירוש ה"תפארת ישראל" פותחות בראשי תיבות "אבי" (אמר ברוך יצחק). כבר בבחרותו הוסמך ע"י אביו הגדול ונתקבל לרבנות [מינוי שבוטל עפ"י הגאון רבי עקיבא אייגר, שנלחם בדורו על התופעה שממנים בחורים צעירים למשרות רבנות. ראה "אגרות רע"א", מכתבים מב-מט]. כיהן ברבנות העיר לנדסברג ורב ראשי של מדינת מקלנבורג, בשנת תרי"ט עבר לעיר המבורג, בה יצאו מוניטין לדרשותיו ושיעוריו והעמיד תלמידים הרבה (המפורסם שבהם הוא רבי אהרן מרקוס "החסיד מהמבורג", מחבר ספר "החסידות"). עמד בקשרי שו"ת עם גדולי פולין וליטא. ישב כל היום מעוטר בטלית ותפילין תחת מעילו העליון, ונודע לאיש קדוש וירא-אלוקים.

[1] דף. כ-29 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, קרעים ובלאי. קרוע בקפל האמצעי (ללא חסרון).

מצורפים 2 דפים בכתב יד (במצב גרוע מאד, קרעים קשים ובלאי): העתקות של נוסח השער של ספר "שער היחודים" (למברג, 1855) והעתקת נוסחי קמיעות והשבעת מלאכים עם אותיות "חותמי מלאכים" מתוך הספר הנ"ל.

פתיחה: \$300

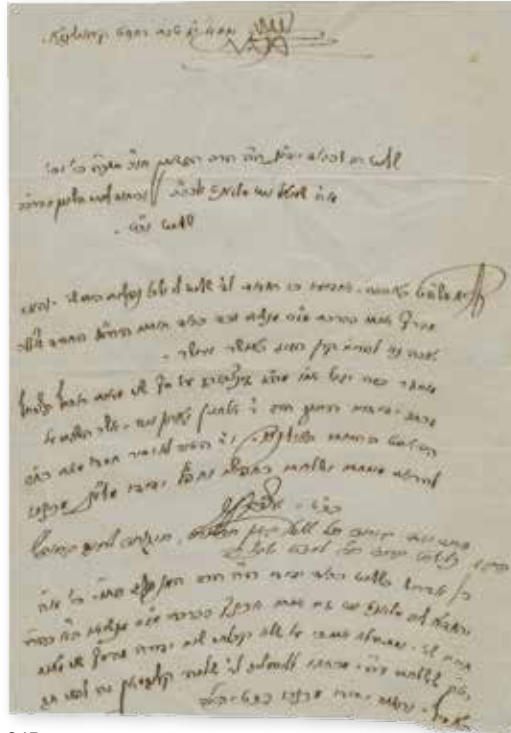
245. מכתב רבי אליהו מקראטינגה - תר"ט

מכתב בכתב ידו וחתמתו של הגאון הצדיק רבי אליהו לווינון, רעו ותלמידו של רבי ישראל מסלנט. קראטינגה (צפון ליטא), תר"ט (1849).

נשלח לרעו וידידו הגאון רבי שמואל סלנט ולבנו השנון רבי בנימין בינוש. תוכן המכתב: אגרת שלומים, ברכת מזל טוב לנישואין, ודברים אודות משלוחי כספים מהברון גינצבורג לארץ ישראל. הגאון הצדיק רבי אליהו (אליניקה) מקראטינגה (תקפ"ב-תרמ"ח), בנערותו למד בעיר סלנט והיה מתלמידיו של רבי יוסף זונדל מסלנט, באותה תקופה התקרב והיה תלמיד וידיד קרוב של שני החברים שלמדו אז בחברותא בעיר סלנט ושמום נודע אח"כ לדורות: רבי ישראל מסלנט ורבי שמואל סלנט. כל ימיו היה מתלמידיו וממקורביו של רבי ישראל, והיה יד ימינו בפעילות ציבורית ומהתומכים הגדולים של "תנועת המוסר" שהקים רבי ישראל מסלנט וממורי הדרך של התנועה. התגורר בעיירה קרטינגה (Kretinga) בחבל זאמוט שבצפון ליטא. למרות שהיה מגדולי התורה המפורסמים בדורו, לא הסכים ליטול על עצמו רבנות ועסק במסחר ובבנקאות בקורלנד (לטביה). רבי אליניקה היה אחד מגדולי המנהיגים של הציבור היהודי ברוסיה, ועמד בראש עניני השתדלנות בחלונות הגבוהים של השלטונות. למעלה מארבעים שנה היה גבאי ונאמן על המגביות לקופת ארץ ישראל.

[1] דף. 19.5 ס"מ. כ-18 שורות בכת"י. נייר מכתבים דק וכחלחל. מצב טוב. כתמים וסימני קיפול.

פתיחה: \$700

245

245. Letter by R. Eliyahu of Kretinga – 1849

Letter handwritten and signed by R. Eliyahu Levinson, friend and disciple of R. Yisrael of Salant. Kretinga (Northern Lithuania), 1849.

Sent to his friend R. Shmuel Salant and his son R. Binyamin Beinush. Contents of the letter: greetings, wedding congratulations, transfer of funds from Baron Günzburg to Eretz Israel.

R. Eliyahu (Elinke) of Kretinga (1822-1888), learnt in his youth in Salant and was the disciple of R. Yosef Zundel of Salant. In that period, he became the close friend and disciple of two friends who learnt together in Salant and later became world-famous: R. Yisrael of Salant and R. Shmuel Salant. He remained the close disciple of R. Yisrael his whole life, was his close attendant in public activism and a staunch

proponent and mentor of the Mussar movement founded by R. Yisrael of Salant. He lived in Kretinga in the Samogitia region, Northern Lithuania. Though he was one of the prominent Torah scholars of his generation, he refused to serve as rabbi and dealt in trade and banking in Courland (Latvia). R. Elinke was a foremost leader of Russian Jewry and a leading lobbyist in the upper echelons of the government. He was an administrator and trustee of the Eretz Israel funds for over forty years.

[1] leaf. 19.5 cm. Approx. 18 handwritten lines. Thin, blueish stationery. Good condition. Stains and folding marks.

Opening price: \$700

246. קונטרס תשובה הלכתית בכתב-יד - רבי יצחק אלחנן ספקטור - קובנא, תרמ"ח

מכתב תשובה הלכתית, בחתימת ידו של הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור. קובנא, תרמ"ח [1888].

קונטרס שלם (11 עמ' גדולים כתובים) תשובה הלכתית בדיני שליש לכספי נדוניה, אם מותר לו להוציא את הכסף למוזנות העגונה. המכתב נשלח כמענה לשאלה מסובכת בדיני ממונות שהפנה אליו הגאון רבי שמואל סלאנט רבה של ירושלים.

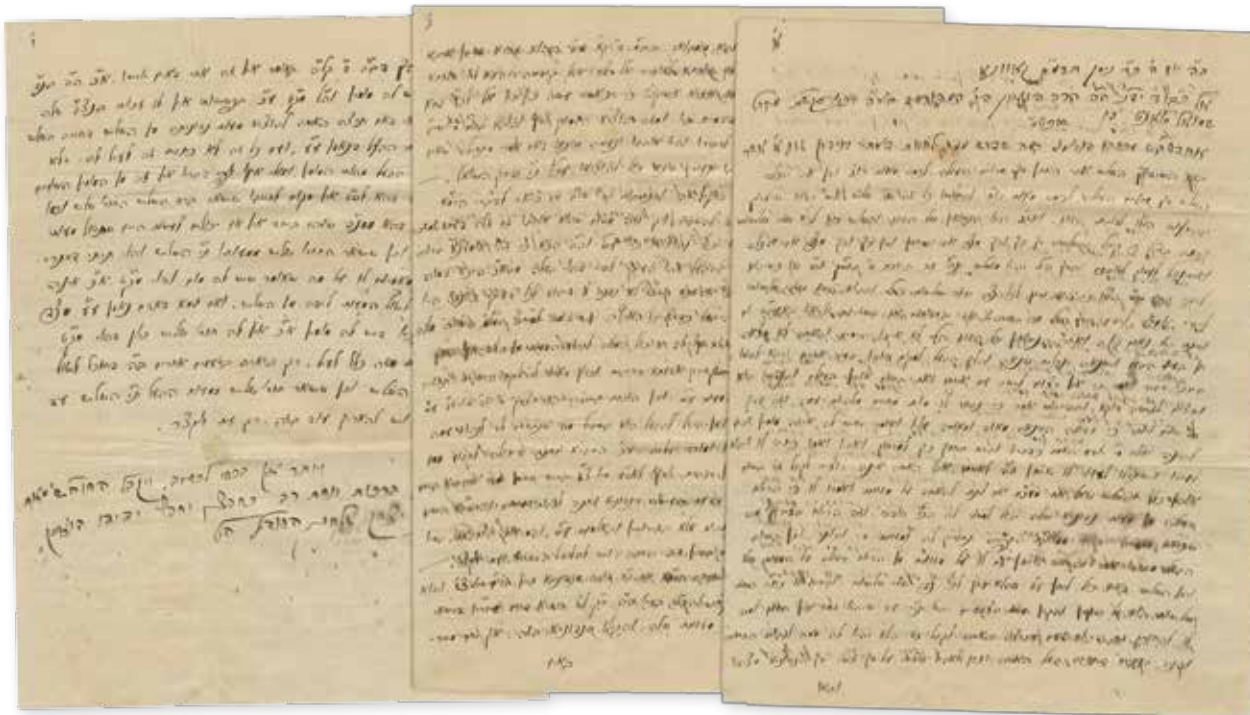
כתיבת ידי סופר. בעמוד הראשון הוסיף רבי יצחק אלחנן כ-4 שורות פתיחה למכתב בעצם כתב-ידו: "אל כבוד יר"נ ה"ה ינידך נפשי הלא הוא" הרב הגאון הג'נדול המפורסם... מה"ו שמואל סלאנט". בעמוד האחרון כ-3 שורות נוספות לסיום ולחתימת המכתב בכתב-ידו: "ויותר אין בכוחי לכתוב... ברוב ברכות ונחת רב, כחפצו וחפץ ידידו הנאמן והרוש"ת יצחק אלחנן החופ"ק הנ"ל".

הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור (תקע"ז-תרנ"ו), גדול רבני דורו, נודע בגאונותו בהתמדתו ובצדקותו הרבה. נחשב בדורו כסמכות התורנית העליונה והנהיג את יהדות ליטא ורוסיה במשך שנים בתבונה ובנועם. כיהן ברבנות מגיל צעיר משנת תקצ"ז בערך. בשנת תרכ"ד נתמנה לרבנות העיר קובנא, ונודע שמו בכל קצוות תבל כאחד מגדולי הפוסקים. תשובותיו וחידושיו נדפסו בסדרת ספריו: "באר יצחק", "נחל יצחק" ו"עין יצחק". בשנים האחרונות נדפס ליקוט נוסף מתשובותיו, "תשובות רבינו יצחק אלחנן" ("מכון ירושלים", ירושלים תש"ע).

1 ו דף, [11] עמ' כתובים. 28 ס"מ. נייר איכותי ודק. מצב טוב. קמטים וסימני קיפול. בלאי וכתמים קלים.

תשובה זו נדפסה עפ"י כתב-יד זה: "מוריה", שנה כ, גליון רלו-רלו, תמוז תשנ"ה, עמ' כב-כט; "תורת רבינו שמואל סלנט", חלק ב', ירושלים תשנ"ח, סימן ס"ח, עמ' נג-סב; "תשובות רבינו יצחק אלחנן", ירושלים תש"ע, סימן ק"ב, עמ' פח-צה.

פתיחה: \$2000

246

246. Lengthy Handwritten Halachic Responsum – Rabbi Yitzchak Elchanan Spektor – Kovno, 1888

Letter of halachic responsum, signed by R. Yitzchak Elchanan Spektor. Kovno (Kaunas), 1888.

Lengthy halachic responsum (11 large written pages) concerning a dowry deposited by a trustee. The letter was written in response to a complicated question on monetary laws sent to him by R. Shmuel Salant, Rabbi of Jerusalem.

Handwritten by a scribe. On the first page, R. Yitzchak Elchanan added approx. 4 lines of introduction to the letter in his own handwriting: "**To my honored and dear friend, the prominent Torah scholar... R. Shmuel Salant**". The last page contains 3 additional lines in his handwriting, concluding the letter: "**And I do not have the strength to write**

more... Many blessings and much satisfaction, ...his faithful friend Yitzchak Elchanan here in Kovno".

R. Yitzchak Elchanan Spektor (1817-1896), a leading rabbi of his times, was prominent for his Torah genius, diligence and great piety. He was considered the supreme halachic authority of his times, and lead Lithuanian and Russian Jewry for many years astutely and pleasantly. He served as rabbi from the young age of 20. In 1864, he was appointed rabbi of Kovno, and his fame spread throughout the world as a foremost halachic authority. His responsa and novellae are printed in his series of books: Be'er Yitzchak, Nachal Yitzchak and Ein Yitzchak. More recently, an additional compilation of his responsa

was published: Teshuvot Rabbeinu Yitzchak Elchanan (Machon Yerushalayim, Jerusalem 2010).

6 leaves, [11] written pages. 28 cm. High-quality, thin paper. Good condition. Creases and folding marks. Wear and light stains.

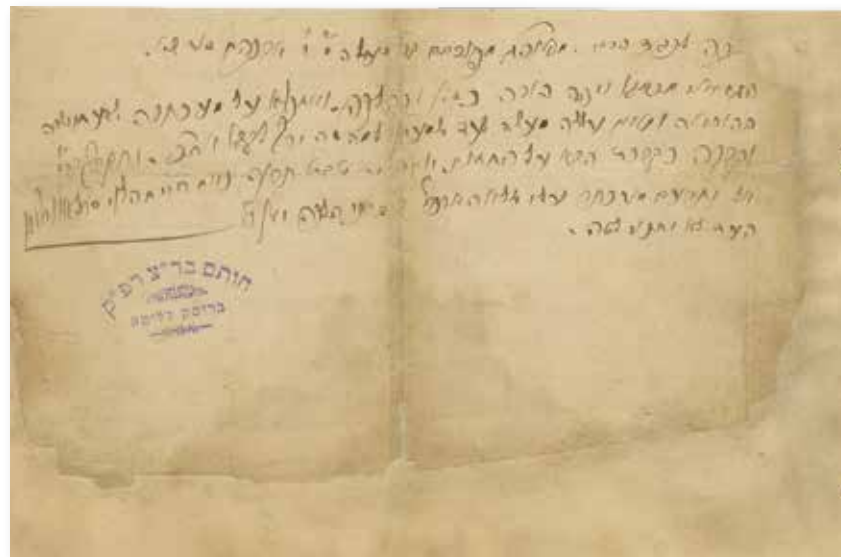
This responsum was published based on this manuscript in: Moriah, year 20, issue 236-237, Tamuz 1995, pp. 22-29; Torat Rabbeinu Shmuel Salant, part II, Jerusalem 1998, section 68, pp. 53-62; Teshuvot Rabbeinu Yitzchak Elchanan, Jerusalem 2010, section 102, pp. 88-95.

Opening price: \$2000

small group of elite students. He was known for the uncompromising battle he waged against Zionism (R. Chaim would frequently say that the Zionist movement's prime objective is to uproot faith and Torah observance from the Jewish people). He was one of the founders of Agudath Yisrael, yet despite his extensive public and charitable activity, he did not cease innovating and learning Torah in his thoughts, delving deeply in Torah topics until to absolute exhaustion. A small compendium of his novellae was printed some twenty years after his passing, in the book Chiddushei Rabbeinu Chaim HaLevi on the Rambam, published by his son R. Yitzchak Zev Soloveitchik Rabbi of Brisk (Brisk, 1936 – in the foreword by the author's sons, they write how this book was written over a period of many years, revised over and over again, "even a hundred times"). Many novellae were disseminated orally in his name throughout Lithuanian yeshivot, transmitted and copied by many writers, resulting in the stencil edition of Chiddushei HaGaon R. Chaim [in recent years, several books were published based on R. Chaim's draft notebooks, including some novellae parallel to those printed in Chiddushei HaGaon R. Chaim based on oral transmission].

[1] leaf. Approx. 13X22 cm. Fair condition. Severe wear, slightly affecting text, professionally repaired. The verso of the leaf contains novellae on the laws of Treifot (presumably written by the recipient of the letter).

Opening price: \$8000

247

247. מכתב בכתב ידו וחתימתו של רבינו חיים הלוי מבריסק - בריסק, תרנ"ה

מכתב מעניין בכתב ידו וחתימתו של הגאון רבי חיים הלוי סולובייצ'יק, עם "חותם בד"צ... בריסק דליטא". בריסק, טבת תרנ"ה [1895].

נשלח אל רבי אברהם דוד [שכפי הנראה שימש כרב או כמו"צ]. בדבריו מתפלא הגר"ח על הרב השואל, מדוע הוא לא סומך על עצמו לעשות כהוראתו: "הגיעני מכתבו ויפה הורה כדון וכהלכה, ואתפלא על מעכתר"ה שדעתו ישרה בהוראה ואינו עושה מעשה עד שמע [אזן], למה זה ירך לבבו אח"כ, ואברך בכ"ט וברכה... נאם חיים הלוי סאלאווייצ'יק". בשולי המכתב מוסיף הגר"ח: "אל יתרעם מעכת"ר עלי שלא הארکتני בדברי הלכה, יען כי העת לא יתנני לזה".

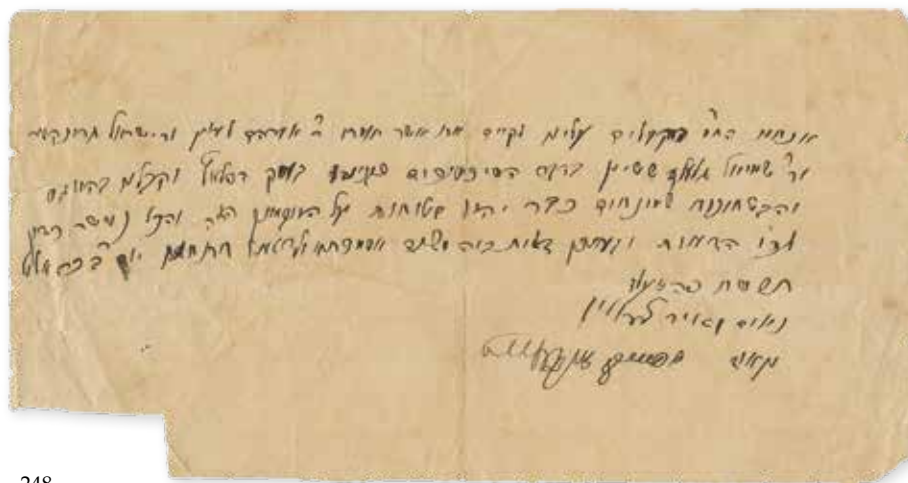
מכתב זה שנכתב בראשית ימי כהונתו של הגר"ח כאב"ד בריסק, נכתב כולו בכתב ידו, שלא כמו המכתבים מתקופה מאוחרת יותר, שנכתבו בדרך כלל ע"י סופריו ואנשי ביתו של הגר"ח מבריסק. הגאון רבי חיים הלוי סולובייצ'יק אב"ד בריסק (תרי"ג-תרע"ח), מגדולי גאוני ליטא וממנהיגי דורו. אבי שיטת ההבנה והלמדנות של עולם הישיבות בליטא. בנו של הגאון רבי יוסף דוב סולובייצ'יק בעל "בית הלוי" וחתן רבי רפאל שפירא ראש ישיבת וואלוז'ין חתן הנצי"ב. לאחר נשואיו החל לכהן כראש ישיבה שלישי בישיבת וואלוז'ין. עם סגירת הישיבה עבר לכהן כרב בריסק על מקום אביו שנפטר בשנת תרנ"ד, והמשיך בהרצת תורה לקבוצה קטנה של

תלמידים מובחרים שהתקבצו לקבל תורה מפיו. נודע במלחמתו הבלתי-מתפשרת בתנועת ה"ציונות" [הגר"ח היה רגיל לומר כי מטרתה העיקרית של תנועת הציונות, היא עקירת האמונה וקיום התורה מעם ישראל]. ממקימי "אגודת ישראל". עם כל פעילותו הרבה בעניני חסד ועניני ציבור, לא פסקה מחשבתו מללמוד ולחדש בדברי תורה, ועסק בתורה בעיון רב עד כלות כל הכוחות. מקבץ קטן מחידושי תורתו נדפס כעשרים שנה לאחר פטירתו בספר "חידושי רבינו חיים הלוי" על הרמב"ם, שנדפס ע"י בנו הגרי"ז סולובייצ'יק אב"ד בריסק (בריסק, תרצ"ו - בהקדמת בני המחבר הם כותבים, כי ספרו זה נכתב במשך שנים רבות ועבר בירור אחר בירור "עד מאה פעמים"). חידושי תורה רבים נפוצו בשמו "מפי השמועה" ברחבי ישיבות ליטא, והועתקו ע"י כותבים רבים, איש מפי איש, מהם הודפסו "חידושי הגר"ח" במהדורת סטנסיל [בשנים האחרונות נדפסו כמה ספרים ממחברות הטיוטות של הגר"ח, עם חידושים המתאימים בחלקם לחידושי הגר"ח מפי השמועה].

[1] דף. כ-13X22 ס"מ. מצב בינוני. פגעי בלאי קשים, עם פגיעות קלות בטקסט, משוקמים במילוי נייר מקצועי.

מעבר לדף, רישומי חידושי תורה בדיני טריפות [כנראה בכתב ידו של מקבל המכתב].

פתיחה: \$8000

248

248. שטרות בוררות בבית הדין בעיר טלז - אחד מהם בכתב-ידו של הגאון רבי אליעזר גורדון

בישיבה מונו הגאון רבי שמעון שקופ, ואחריו הגאון רבי חיים רבינוביץ. מתלמידיו הנודעים הם הגאון רבי אלחנן ווסרמן והגאון רבי יוסף שלמה כהנמן, הרב מפוניבז'. רבי אליעזר היה גם אחד מגדולי הדור וממנהיגי הגדולים של היהדות החרדית. מראשי הרבנים באסיפות רבנים שונות, והרוח-החיה בארגון הראשון של התארגנות ציבורית שיוזמה את הקמת תנועת "אגודת ישראל". בשנת תר"ע נקלעה הישיבה למשבר כלכלי קשה, ומשום כך יצא רבי אליעזר למסע התרמה באנגליה, בה נפטר בחטף בחודש אדר תר"ע, ונקבר בבית הקברות בלונדון.

חתנו ממלא-מקומו, הוא הגאון רבי יוסף ליב בלוך בעל "שיעורי דעת", שכיהן כר"מ בישיבה בתקופת רבי שמעון שקופ, ולאחר פטירת חותנו כיהן כעשרים שנה כראש הישיבה ורבה של העיר.

[2] דף. 18 ו-11 ס"מ. מצב טוב-בינוני.

פתיחה: \$500

שני שטרי-בוררות בכתב יד, בעניני סכסוכי נדל"ן. חתומים ע"י בעלי הדין. טלז (Telšiai, ליטא), תרל"ח [1878] ותרנ"ח [1898]. השטר השני נכתב בעצם כתב-ידו של רב העיר, הגאון רבי אליעזר גורדון.

הגאון רבי אליעזר גורדון (תר"א-תר"ע), מייסד וראש ישיבת טלז. אב"ד סלבודקה, קלם וטלז. מתלמידיו המובהקים של רבי ישראל מסלנט. כיהן תקופה כר"מ בישיבתו של רבי ישראל בקובנה. לאחר תקופה מונה לרבה של סלבודקה. משנת תרל"ד אב"ד קלם, בה הקים ישיבה, ובשנת תרמ"ד עבר לכהן כרבה של טלז, בה עמד גם בראש ישיבת טלז אשר תחת חסותו התפתחה לאחת הישיבות הגדולות בעולם, והעיר טלז היוותה למרכז התורני הגדול בליטא. במשך למעלה מחמישים שנה.

רבי אליעזר שהיה גאון מופלג ולמדן מעמיק, הטביע את חותמו על הישיבה וקבע את שיטת ההגיון כיסוד מוצק בלימודיה. כר"מים

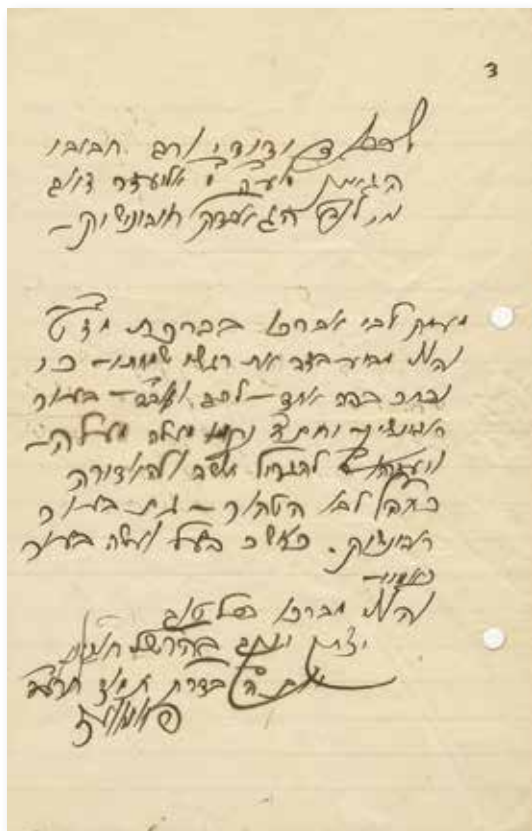
247. Letter Handwritten and Signed by Rabbi Chaim HaLevi of Brisk – Brisk, 1895

Interesting letter handwritten and signed by R. Chaim HaLevi Soloveitchik, with the "Stamp of the Beit Din... Brisk in Lithuania. Brisk (Brest), Tevet 1895.

Sent to a R. Avraham David (who presumably served as rabbi or posek). In his letter, R. Chaim expresses his surprise, why the inquiring rabbi, who obviously possesses straight reasoning and does not rule unless he has fully clarity, is later second-guessing himself and his ability to rule. At the end of the letter, R. Chaim adds: "His honor should not bear grudge against me for not expanding on Halachic topics, since the time does not allow me to".

This letter, written in the early days of R. Chaim's tenure as rabbi of Brisk, was written entirely in his own handwriting, unlike letters from later periods, which were written on his behalf by his attendants and household members.

R. Chaim HaLevi Soloveitchik of Brisk, Rabbi of Brisk (1853-1918), a foremost Torah scholar in Lithuania and one of the leaders of his generation, is considered the initiator of the learning method in Lithuanian yeshivot. He was the son of R. Yosef Dov Soloveitchik, the Beit HaLevi, and son-in-law of R. Refael Shapira, dean of the Volozhin yeshiva and son-in-law of the Netziv. After his marriage, he began serving as a third dean of the Volozhin yeshiva. With the yeshiva's closure, he proceeded to succeed his father, who passed away in 1894, as rabbi of Brisk, and continued teaching Torah to a

249

following the mussar methods acquired from his teacher the Saba of Slabodka. Upon the outbreak of WWI, he wandered with his disciples and finally joined the Chafetz Chaim's yeshiva which had exiled deep into Belarus.

[1] leaf. 20.5 cm. Good condition. Stains and light creases. Filing holes.

Opening price: \$1000

249. מכתב מרבי איצ'ליה אב"ד פוניבז' - תרע"ד

מכתב (כ-14 שורות) בכתב ידו וחתירתו של הגאון רבי יצחק יעקב רבינוביץ אב"ד פוניבז' - רבי איצ'ליה פוניבז'ער. פוניבז', ראש חודש תמוז תרע"ד [1914].

מכתב ברכה אל תלמידו הגאון רבי אליעזר זאב לופט, לרגל הבחרו פה אחד לכהן ברבנות העיר רובינשוק (רובינישוק, ליטא): "לכבוד ידירי ורב חביבי הגאון... מ' אליעזר זאב נ"י לופט הגאבד"ק ראבינישוק... אברכו ברכת מז"ט, והנני מביע בזה את רגשי שמחתי, כי נבחר בפה אחד, לרב ואב"ד בעיר רובינשוק. ירים ד' קרנו מעלה מעלה, ויעזרהו להגדיל תורה ולהאדירה כחפץ לבו הטהור, גם בעיר רובינשוק, כאשר פעל ועשה בעיר קאמיני. והנני מברכו בכל טוב, יצחק יעקב בהרש"ל..."

הגאון רבי יצחק יעקב רבינוביץ (ר' איצ'ליה פוניבז'ער) (תרי"ד-תרע"ט, אוצר הרבנים 11378), היה מתלמידי ה"בית הלוי" ולמד כשנתיים בחברותא עם בנו רבי חיים סולובייצ'יק. בשנת תרמ"ט נקרא על ידי ה"סבא מסלבודקה" לעמוד בראשות הישיבה בסלבודקה. בשנת תרנ"ד עזב את סלבודקה ועבר לכהן ברבנות גרווד, ולאחר מכן בפוניבז'. בכל מקומות רבנותו הרביץ תורה לעדרים וסלל דרך חדשה בלימוד. נודע כמעין המתגבר, וסברותיו וחילוקיו מפורסמים בעולם הישיבות עד היום. נפטר במגפת הטיפוס לאחר ששק רבות בביקור חולים מבני עירו שנפגעו ממנה. שרידים מחידושי תורתו נדפסו בספר "זכר יצחק".

מקבל המכתב: הגאון הצדיק רבי אליעזר זאב לופט (תרל"א-תרפ"א 1871-1920), מגדולי תנועת המוסר. תלמיד ה"סבא מסלבודקה". למד אצל רבי איצ'ליה רבינוביץ בזמן שכיחן בראשות ישיבת סלבודקה, וכאשר עזב הגרי"ר את סלבודקה בשנת תרנ"ד לכהן ברבנות העיר גרווד, נשלח רא"ז ע"י הסבא מסלבודקה להיות הגרעין הראשון להקמת הישיבה בעיר גרווד. בשנים תרס"א-תרס"ז כיהן כר"מ ומנהל רוחני בישיבות טלז וראדין. בשנת תרס"ז נבחר לכהן ברבנות קאמיני והקים בה ישיבה. בקיץ תרע"ד עבר לכהן ברבנות רובינשוק, והקים בה ישיבה לפי שיטת המוסר של מורו ורבו ה"סבא מסלבודקה". עם פרוץ מלחמת העולם נדד עם תלמידיו והצטרף לישיבת ה"חפץ חיים" שגלתה אז לעומק עיר רוסייה הלבנה.

[1] דף. 20.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים וקמטים קלים. נקבי תיוק.

פתיחה: \$1000

248. Arbitration Bills of the Telz Beit Din – One Handwritten by Rabbi Eliezer Gordon

Two handwritten arbitration bills regarding real-estate disputes, signed by the litigants. Telz (Telšiai, Lithuania), 1878 and 1898. The second bill is handwritten by the rabbi of the city, R. Eliezer Gordon.

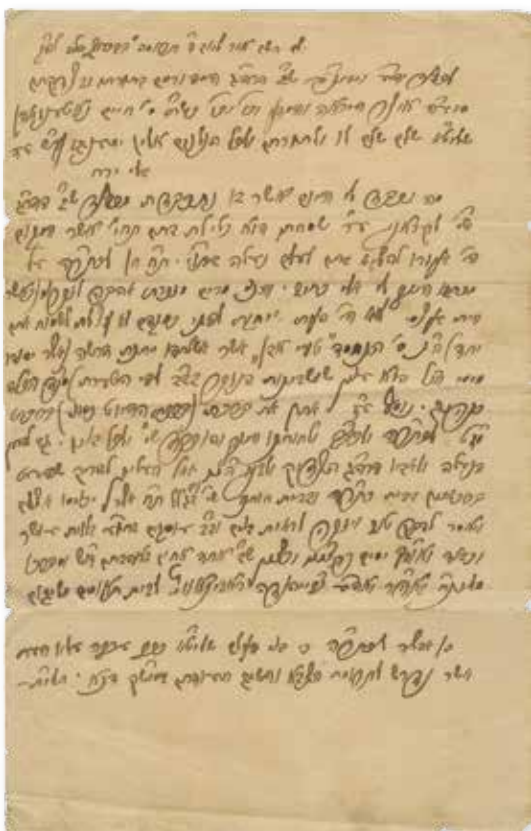
R. Eliezer Gordon (1841-1910) was the founder and dean of the Telz Yeshiva as well as rabbi of Slabodka, Kelm and Telz. He was a close disciple of R. Yisrael of Salant, and for some time served as lecturer in his yeshiva in Kovno, after which he was appointed rabbi of Slabodka. From 1874, he served as rabbi of Kelm, where he established a yeshiva. In 1884, he relocated to Telz, where he officiated as rabbi until his passing in 1910. He also stood at the helm of the Telz Yeshiva, which developed under his careful leadership into one of the largest and most influential yeshivas in the world, while the city of Telz itself became established as the foremost Torah center in Lithuania for over 50 years.

R. Eliezer, who was an exceptional Torah prodigy and a profound scholar, instituted a logical method of Torah study that indelibly affected the character of the yeshiva. He appointed R. Shimon Shkop and later R. Chaim Rabinowitz as lecturers in the yeshiva. Among his renowned disciples were R. Elchanan Wasserman and R. Yosef Shlomo Kahaneman, the Ponovezher Rav. R. Eliezer was also a leader of worldwide Charedi Jewry during his lifetime. He headed various rabbinical conventions and was a primary initiator of the public organization for founding the Agudat Yisrael movement. In 1910, the Telz Yeshiva suffered a severe financial setback and R. Eliezer was forced to travel to England to collect funds. He suddenly passed away during this visit in Adar 1910, and was buried in London.

He was succeeded by his son-in-law R. Yosef Leib Bloch, author of Shiurei Daat and lecturer in the yeshiva together with R. Shimon Shkop. He concurrently served as both head of the Telz Yeshiva and rabbi of the city for twenty years.

[2] leaves. 18 and 11 cm. Good-fair condition.

Opening price: \$500

250

ישראל סלנטר. ש"אביו הצדיק" הוא המקובל רבי משה יפה אב"ד שקודוויל.

[1] דף. 21.5 ס"מ. למעלה מ-20 שורות בכתב-יד. מצב טוב. סימני קיפול. כתמים ומעט בלאי.

פתיחה: \$300

250. מכתב רבי צבי יהודה רבינוביץ-תאומים אב"ד ראגולי - אחיו התאום של האדר"ת וחמיו של הראי"ה

קוק

מכתב בכתב ידו וחתמת של הגאון רבי צבי יהודה רבינוביץ-תאומים מליגום [ראגולי? (ליטא), תרמ"ב 1882].

מכתב ברכה לנישואין שנשלח אל רעו הגאון רבי חיים נתנון אב"ד פיקעלין, לרגל נישואי בתו "אשר המקום היה בעזרו להשיא בתו לעלם נעלה בתו"י [בתורה ויראה]. רבי צבי יהודה מתנצל על כך שאינו יכול להגיע לחתונה והוא שולח ל"מוכרת אהבה" את הספר טורי אבן כ"מתנת דרשה (אשר יסודו מימי חז"ל הוא ענין שושבינות הנזכר בב"ב לפי השערות)". בשולי המכתב (לאחר החתימה) מבשר רבי צבי יהודה, על הצלת בנו [ר'] יעקב רבינוביץ? מן הגיוס לצבא: "אבשר... כי בני העלם שליט"א כבר עברה עליו העת אשר נדרש לתרומת הצבא והשיג תעודתו במוש"ק דנא. תלי"ת" [תהלה לא-ל יתברך].

הגאון רבי צבי יהודה רבינוביץ-תאומים (תר"ה-תרמ"ח), נולד יחד עם אחיו התאום האדר"ת בעיר פיקעלין, בה כיהן אביהם כרב העיר. כיהן כראב"ד ליגום ובשנותיו האחרונות כאב"ד ראגולי. חיבר כעשרים ספרים שרובם נותרו בכתב-יד. בהיותו בגיל 13 החל לחבר יחד עם אחיו התאום את ספרם "שבת אחים" על כללי הש"ס המראה את גאונותם ובקיאותם המופלגת כבר בגיל צעיר (נדפס בהוצאת "אהבת שלום" ירושלים, תשס"ג). לאחר שהתאלמן מאשתו הראשונה - בת האדר"ת - נשא הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק (אב"ד זיימל, יפו וארץ ישראל) את בת דודתה - ריזא רבקה, בתו של רבי צבי יהודה רבינוביץ תאומים. ריזא רבקה היא אמו של הרב צבי יהודה הכהן קוק (תרנ"א-תשמ"ב), ראש ישיבת "מרכז הרב", שנקרא על שם סבו הנזכר. מקבל המכתב הוא ידיד נעוריו הגאון רבי חיים נתנון (תקצ"ח-תרס"ד), בן הגאון רבי אברהם נתנון שהיה מו"צ בפיקעלין (פיקלי Pukeliai). משנת תרל"ט כיהן כאב"ד עיר מולדתו פיקעלין, ומשנת תרנ"ו אב"ד זידיק (Zidikai) מחבר ספרי "שפתי חן" על התורה (וילנה, תר"ס), "דברי חן" שו"ת על פי סדר הרמב"ם (פיעטרקוב, תרס"ד). במכתב מברך רצ"י "להחתן הנעלה ולאביו הרה"ג הצדיק". שמו של "החתן הנעלה" לא התפרש במכתב, אך קרוב לוודאי מדובר ברבי יוסף בן ציון פרידמן אב"ד פיקעלין (תרי"ז-תרפ"ט), ר"מ בישיבת סלבודקה ותלמיד מובהק לרבי

249. Letter by Rabbi Itzele Rabbi of Ponevezh - 1914

A letter (14 lines), handwritten and signed by R. Yitzchak Yaakov Rabinowitz Rabbi of Ponevezh – R. Itzele Ponevezher. Ponevezh, Rosh Chodesh Tamuz 1914.

Letter with good wishes to his disciple R. Eliezer Ze'ev Luft, upon his unanimous appointment to the Ribinishok (Lithuania) rabbinate.

R. Yitzchak Yaakov Rabinowitz [R. Itzele Ponevezher] (1853-1919, Otzar HaRabbanim 11378) disciple of the Beit HaLevi and study-partner of his son R. Chaim Soloveitchik for two years. In 1889, the Saba of Slabodka summoned him to head the Slabodka Yeshiva. In 1894, he left Slabodka for the Gruzdziai rabbinate and later relocated to officiate in the Ponevezh rabbinate. In each place, in addition to performing rabbinical tasks, he taught Torah to flocks of disciples and paved a new way of study. A wellspring of Torah, his method of learning is famous in Yeshiva circles until this very day. He died in the typhus epidemic after continually visiting residents of his town who had contracted the disease. Remnants of his Torah novellae were printed in the book Zecher Yitzchak.

The recipient: R. Eliezer Ze'ev Luft (1871-1920), a leading figure of the Mussar Movement. Disciple of the Saba of Slabodka and disciple of R. Itzele Rabinowitz at the time he headed the Slabodka Yeshiva. After R. Rabinowitz left Slobodka in 1894 to serve in the Gruzdziai rabbinate, R. Eliezer Ze'ev was sent by the Saba of Slabodka to join the first nucleus of the Gruzdziai yeshiva. From 1901-1906, he taught and served as mashgiach at the Telz and Radin yeshivot. In 1906, he was appointed rabbi in Kamajai (Lithuania) and established a yeshiva in the city. In the summer of 1914, he accepted the position of Rabbi of Ribinishok wherein he established a yeshiva

251. מכתב המקובל רבי שלמה אלישוב בעל ה"לשם" - אודות ספרי קבלה שאינם מקבלת האריז"ל והרמ"ק - ברכת שנה טובה

מכתב (26 שורות) בכתב יד קדשו וחתימתו של המקובל רבי שלמה אלישוב בעל ה"לשם שבו ואחלמה". שאוויל (Šiauliai, ליטא), תשרי תרס"ב [1901].
מכתב מעניין, הפותח בברכת "גמר חתימה טובה בכל טוב נפשי ורוחני", ומסיים בברכת "ויחדש עלינו שנה טובה, שנת גאולה וישועה בכלל ובפרט... ידירו עוז, המברכו בכל טוב עולם... שלמה עליאשאו". נשלח ללונדון אל ידידו וקרוב-משפחתו רבי שרגא מאיר לייזרוביץ מהעיר קלם. תוכן המכתב עוסק בעניינים שונים: עזרה כספית לקרוב משפחה מהעיר שאוויל; מומחים בליטא לעשיית תפילין מהודרות; הדפסת כתבי קבלה מתקופת הראשונים הנמצאים בכתבי-יד בעיר לונדון.
"...ועל דבר מה שנמצא בעירו כתבי הראשונים בחכמת האמת. הנה אם אלו הכ"י הם להראשונים המפורסמים כגון הרמב"ן והרשב"א ז"ל, אשר שמעתי שיש כיו"ק מהם על ספר יצירה, וכן במכש"ב [במכל שכן] אם שהם להגאונים הקדמונים כמו רב האי גאון ורב פלטוי גאון ודומיהם מהגאונים הראשונים דוקא, ודאי שראוי מאד להעתיקם, אולי יתן ד' שיהא אפשר להוציאם לאור. אבל זולת הגאונים הנז' [כרים] לא ידעתי להשיב לו מאומה, כי מעת שנתגלה לנו שערי אורה מהאריז"ל אשר יצאו ע"י הרח"ז ז"ל (דוקא) וכן כל ספרי קודש הידועים מהרמ"ק ז"ל, הנה ננעלו כל שאר ספרי המקובלים כידוע...".

הגאון הקדוש רבי שלמה אלישוב (תר"א-תרפ"ו), גדול המקובלים בליטא - "המקובל האלוקי, מרי דרוין, חד בדרא, גאון עולם בחכמת האמת, קדוש ה' מכובד, מרנא ורבנא ר' שלמה עליאשאו" (לשון תלמידו רבי אריה לויין בשער החוברת שכתב על תולדותיו), התגורר בעיר שאוויל שבליטא. רבי שלמה נודע מגיל צעיר בגדלותו בחכמת הקבלה, ורוב כתבי הגר"א בקבלה נערכו על ידו לדפוס. הגהותיו על ספר "עץ חיים" נדפסו במהדורת ווארשא תרנ"א בשם הגהות הרב שב"ח [שלמה בן חייקל]. סדרת ספריו בקבלה הנקראת "לשם שבו ואחלמה" נדפסה בשנים תרס"ט-תש"ח, והם מספרי היסוד של לימוד חכמת הקבלה. ספריו וכתביו נכתבו ברוב קדושה, יראה ובטהרה [ולפי המסופר, היה משתמש גם ב"השבעת הקולמוס"]. עמד בקשרי ידידות עם בעל ה"חפץ חיים" שביקר כמה פעמים בביתו בשאוויל ובהומל [החפץ חיים אף התארח אצלו בשבת בעיר שאוויל, ובאותה שבת סעדו בנות המשפחה בחדר אחר. ראה מכתב רבי צבי פרבר, מאסף ישורון כרך ה, עמ' תרסג אות ו]. ידועים דברי בעל החפץ חיים שזירו את תלמידו הצדיק רבי אליהו דושניצר ללכת לקבל את פני בעל הלשם, באמרו כי בעולם הזה עוד אפשר לזכות לראותו, אולם בעולם העליון יהיה מקומו בהיכלות העליונים גבוה מעל גבוה, ונהיה רחוקים ממנו.

מקבל המכתב: רבי שרגא מאיר לייזרוביץ (תר"ר-תרפ"ט), יליד קעלם. צדיק ומקובל ממקורבי רבי ליב' לי חסיד מקלם. ידיד נעורים ומקורבם של גדולי מקובלי ליטא (רבינו ה"לשם", מהרא"ל ליפקין מקרטינגא, מהרא"ש מהריל, רבי יצחק מאלצאן ועוד) ושל גדולי תלמידי רבי ישראל מסלאנט. בתחילת שנות התר"ן בערך הגיע לאנגליה וכיהן בה שנים רבות ברבנות "חברת ש"ס". בוקנתו עלה לירושלים. גלויית דואר, 14 ס"מ. מצב טוב. כתמים (בעיקר בצד הכתובת והבוליים). חותמות דואר משאוויל ומלונדון.

פתיחה: \$5000

250. Letter from Rabbi Tzvi Yehuda Rabinowitz-Teomim, Rabbi of Ariogala – Twin Brother of the Aderet and Father-in-law of Rabbi Avraham Yitzchak Kook

A letter handwritten and signed by R. Tzvi Yehuda Rabinowitz-Teomim of Lygumai [Ariogala? (Lithuania), 1882].

Letter of congratulations and blessing sent to his colleague R. Chaim Nathanson, rabbi of Pikeliai, on the marriage of his daughter "who is marrying, thank G-d, a young man outstanding in his Torah scholarship and fear of Heaven". R. Tzvi Yehuda apologizes for his inability to attend the wedding, and sends "as a token of my esteem" *Sefer Turei Even* as "a gift for the groom on his sermon (which custom was established during the Talmudic era)." Following the signature, R. Tzvi Yehuda added a note mentioning that his son (R. Yaakov Rabinowitz?) was granted an exemption from the draft: "I will mention...that my son has reached draft age and was granted his exemption last Saturday night, thank G-d".

R. Tzvi Yehuda Rabinowitz-Teomim (1845-1888) was born with his twin brother, Eliyahu David (later known as the Aderet) in Pikeliai, where their father officiated as rabbi. He served as rabbi of Lygumai, and of Ariogala during his final years. He authored approximately twenty books, most of which have remained in manuscript form. He and his brother began composing their work "Shevet Achim" regarding Talmudic principles at age thirteen, demonstrating their profound depth and range of Torah knowledge at an extremely young age (Jerusalem; Ahavat Shalom printing, 2003). R. Avraham Yitzchak Kook was originally married to the daughter of the Aderet, and upon her passing he married her cousin Raiza Rivka, the daughter of R. Tzvi Yehuda. Their son was R. Tzvi Yehuda Kook (1891-1982), Rosh Yeshivat Merkaz Harav, who was named for his grandfather.

The recipient of the letter was R. Tzvi Yehuda's childhood friend R. Chaim Nathanson (1838-1904), son of R. Avraham Nathanson, rabbi of Pikeliai. R. Chaim officiated as rabbi in his hometown of Pikeliai from 1879, and in 1896 became rabbi in Židikai. He authored *Sifsei Chen* on the Torah (Vilna, 1900), and *Responsa Divrei Chen* on the Rambam (Piotrkow, 1906). R. Tzvi Yehuda blesses the "respected groom and his father the holy tzaddik" without mentioning their names, but it is almost certain that the groom was R. Yosef Ben-Zion Friedman, rabbi of Pikeliai (1857-1929) and lecturer in Yeshivat Slabodka, prime disciple of R. Yisrael Salanter. His "father the holy tzaddik" was the kabbalist R. Moshe Yaffe, rabbi of Skaudvilė. [1] leaf. 21.5 cm. Over 20 handwritten lines. Good condition. Folding marks. Stains and slight wear.

Opening price: \$300

251. Letter from the Kabbalist Rabbi Shlomo Elyashov, the Leshem – Regarding Kabbalah Books Which Do Not Stem from the Arizal and the Remak – Wishes for the New Year

Letter (26 lines), handwritten and signed by the Kabbalist R. Shlomo Elyashov, author of Leshem Shvo V'Achlama. Šiauliai (Lithuania), Tishrei 1901.

Interesting letter, opening with wishes for "gmar chatima tova, with much good in physical and spiritual realms" and concluding with "May G-d renew upon us a good year, a year of Redemption and salvation for the nation and the individual... His close friend, who blesses him with all the good in the world... Shlomo Eliashov". Sent to his close friend and relative in London, R. Shraga Meir Leizerovitz of Kelm. The letter discusses various matters: financial assistance for a family member from Šiauliai; experts in producing first-rate Tefillin in Lithuania; and publishing Kabbalistic writings from the period of the Rishonim extant in manuscript form in London.

"...And regarding the finding in his town of Kabbalistic writings from the Rishonim. If these manuscripts are from prominent Rishonim such as the Ramban and the Rashba, of which I heard manuscripts exist on Sefer Yetzira, and all the more so if they are from early Geonim such as R. Hai Gaon and R. Paltoi Gaon and their colleagues, specifically early Geonim, certainly it is very fitting to copy them, and may G-d grant that it should be possible to publish them. But apart from the aforementioned Geonim, I can't answer him anything, since from the moment the Gates of Light were revealed to us from the Arizal through R. Chaim Vital, as well as all the renowned holy books by the Remak, all other Kabbalistic books were sealed..."

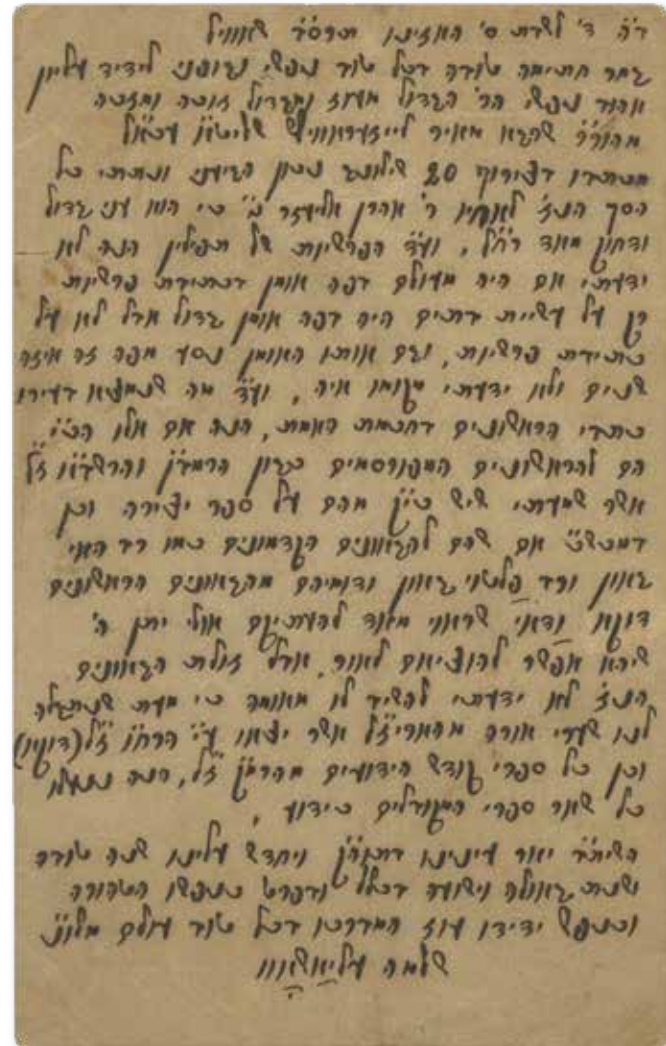
The holy Torah scholar, R. Shlomo Elyashov (1851-1926), a leading Kabbalist in Lithuania – "the G-dly Kabbalist, Master of secrets, Unique in his generation..." (as his disciple R. Aryeh Levine described him in the title page of the biography he wrote about him), lived in Šiauliai (Lithuania). R. Shlomo became renowned at a young age for his proficiency in Kabbalah, and he arranged for printing most of the writings of the Gaon of Vilna on Kabbalah. His notes on Etz Chaim were printed in the Warsaw 1891 edition under the title Hagahot HaRav SheVaCh (Shlomo ben Chaikel). His series of books on Kabbalah named Leshem Shvo V'Achlama were published in 1909-1948, and are considered fundamental works on the study of Kabbalah. His books and writings were composed amidst much holiness and purity (he reputedly also used Hashbaat HaKulmus). He entertained a close relationship with the Chafetz Chaim, who visited him in his home in Šiauliai and Homel (Gomel) several times (the Chafetz Chaim once spent a Shabbat with him in Šiauliai, and on that occasion, the women of the family ate the meals in a different room. See the letter of R. Tzvi Hirsh Farber, Yeshurun, 5, p. 663, no. 6). The Chafetz Chaim urged his disciple R. Eliyahu Dushnitzer to go visit the Leshem, famously saying that in this world one may still merit to see him, while in the Next World, his place will be in the highest spheres, and we will be far from him.

The recipient of the letter: R. Shraga Meir Leizerovitz (1840-1929) was a native of Kelm. He was a pious person and a Kabbalist, close to R. Leib'y Chassid of Kelm, the foremost Kabbalists of Lithuania (the Leshem, R. Aryeh Leib Lipkin of Kretinga, R. Aharon Shlomo Maharil, R. Yitzchak Meltzan and others) and the leading disciples of R. Yisrael of Salant.

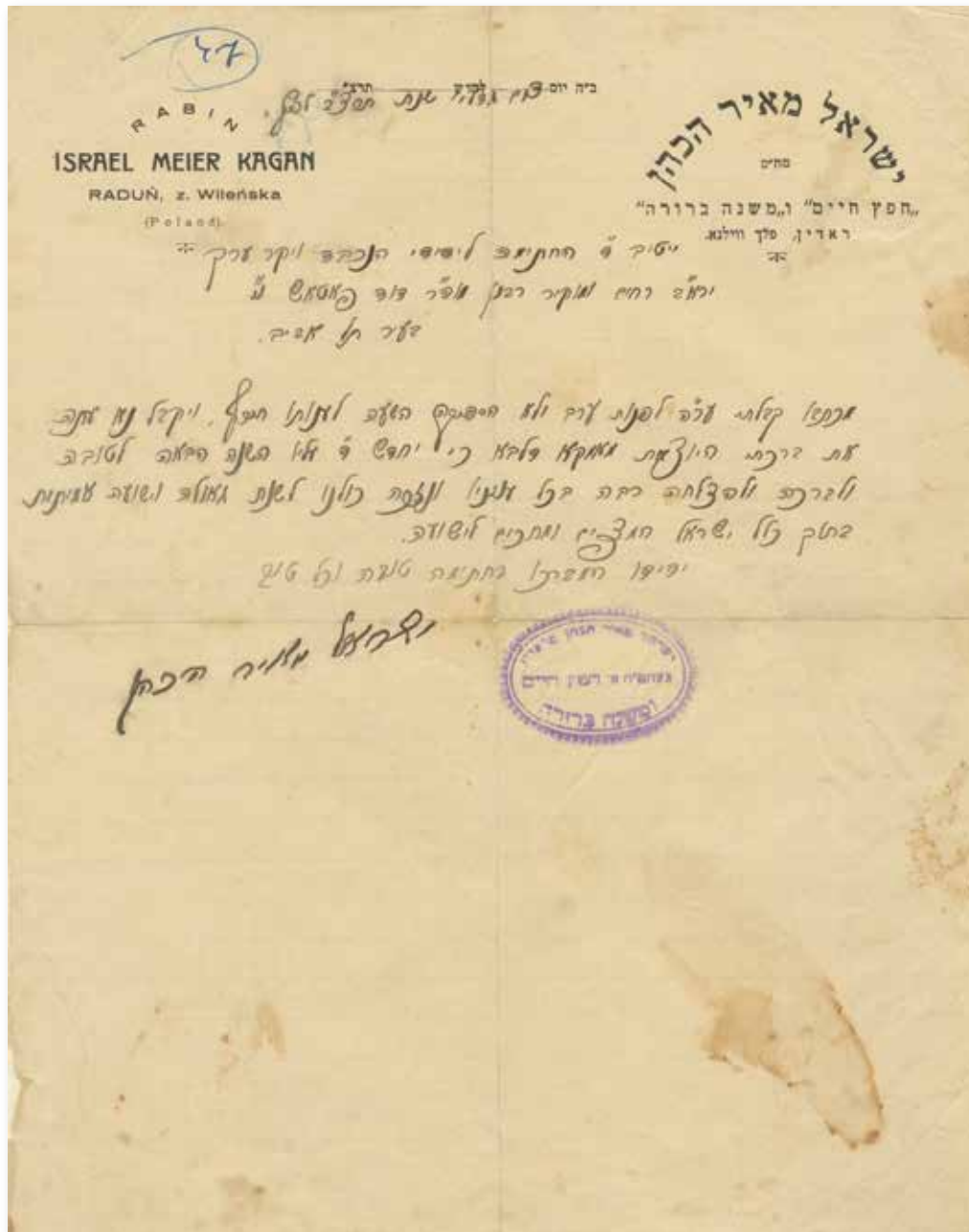
He arrived in England in the early 1890s, where he served for many years a rabbi of Chevrat Shas. In his later years he immigrated to Jerusalem.

Postcard, 14 cm. Good condition. Stains (mainly on the side of the address and stamps). Postal stamping of Šiauliai and London.

Opening price: \$5000

251

252

252. מכתב ברכת "שנה טובה" - ממרן בעל ה"חפץ חיים"

מכתב עם חתימת ידו של רבינו "ישראל מאיר הכהן" מראדין, עם חותמתו "בעהמ"ח ס' חפץ חיים ומשנה ברורה". ראדין, תשרי תרצ"ב [1931]. נשלח לעסקן האגודאי הנודע רבי דוד פוטש מתל אביב (השתדל הרבה לעזור בניסיונות העליה של מרן ה"חפץ חיים" לארץ ישראל). ברכת "יחדש ד' עליו את השנה הבאה לטובה ולברכה ולהצלחה רבה בכל ענייניו[1], וזכה כולנו לשנת גאולה וישועה אמיתית בתוך כל ישראל המצפים ומחכים לישועה". הגאון הצדיק רבן של ישראל, רבי ישראל מאיר הכהן מראדין (תקצ"ז-תרצ"ג, אוצר הרבנים 12262), שנודע שמו בישראל, על שם ספרו הראשון "חפץ חיים", ראש ישיבת ראדין ומחבר ספרי הלכה ומוטר רבים: "משנה ברורה", "שמירת הלשון" "אהבת חסד" ועוד עשרות ספרים. לפנינו מכתב מימי זקנותו, בהיותו למעלה מגיל 90 [עקבות גילו ניכרים ברעידות שבחתימת ידו]. [1] דף, נייר מכתבים רשמי. 27.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. בלאי וכתמים. מודבק על נייר (מקצועי) לשימור.

פתיחה: \$6000

252. Letter of New Year Blessings – From the Chafetz Chaim

Letter signed by R. "Yisrael Meir HaKohen" of Radin, with his stamp "Author of Chafetz Chaim and Mishna Berura". Radin (Radun'), Tishrei 1931. The letter was sent to the renowned Agudah activist R. David Potash of Tel-Aviv (who endeavored to assist the Chafetz Chaim in his attempts to immigrate to Eretz Israel). Blessings that "G-d renew upon him the coming year for the good, with blessing and much success in all matters, and may we all merit a year of true redemption and salvation, together with the whole Jewish nation who awaits salvation". The great Torah scholar R. Yisrael Meir HaKohen of Radin (1837-1933, Otzar HaRabbanim 12262), widely known as the Chafetz Chaim after his first book, was the dean of the Radin yeshiva and author of many books on halacha and ethics: Mishna Berura, Shmirat HaLashon, Ahavat Chessed and dozens more. This letter was written in his later years, when he was over 90 years old (noticeable in his tremulous signature). [1] leaf, official stationery. 27.5 cm. Fair-good condition. Wear and stains. Mounted on paper (professionally) for preservation.

Opening price: \$6000

253

253. מכתב מעניין מהגאון רבי אלחנן ווסרמן - אודות שליחת בנו ללמוד בישיבת סלבודקה בחברון

מכתב מעניין בכתב ידו וחתיתתו המלאה של הגאון רבי "אלחנן בונם בלאאמור"ר נפתלי בינוש ז"ל ווסרמן". ברנוביץ, אלול [תרפ"ה-תרפ"ו בערך 1925-1926].

נשלח לרעו הגביר ר' דוד פוטאש מתל אביב. ר' אלחנן מודה לו על משלוח אתרוגים ולולבים מארץ ישראל לברנוביץ (בסיום המכתב כותב הגרא"ו כי האתרוגים מהודרים מאד, אבל הלולבים נתקלקלו בדרך ונפרדו ראשיהם), ומברכו בשנה טובה.

בנוסף, מבקש ר' אלחנן להשיג סרטיפקט עבור בנו הבחור אלעזר שמחה וסרמן המעוניין לעלות לארץ ישראל וללמוד בישיבת סלבודקה בחברון, וכך כותב ר' אלחנן: "הנה בני אלעזר שמחה נ"י, אשר היה שנים אחדות אצל הנוורדקים [בזמן המלחמה העולמית הראשונה למד רא"ש בישיבת נובהרדוק בויטומיר], ובקיץ הזה למד בהישיבה דקלצק, היא ישיבת סלוצק, הגיע לפרקו... [שלש נקודות אלו נכתבו במקור, לרמז על פרק זמן התייצבותו לגיוס לצבא], ועלה בדעתנו לשלחו לא"י לישיבת סלברקא. אבל נחוץ להשיג את הוויזא הדרושה לזה, ור"י קשה להשיג... וכ"ה יבין כי יש בזה ענין פיקו"צ [פיקוח נפש]..."

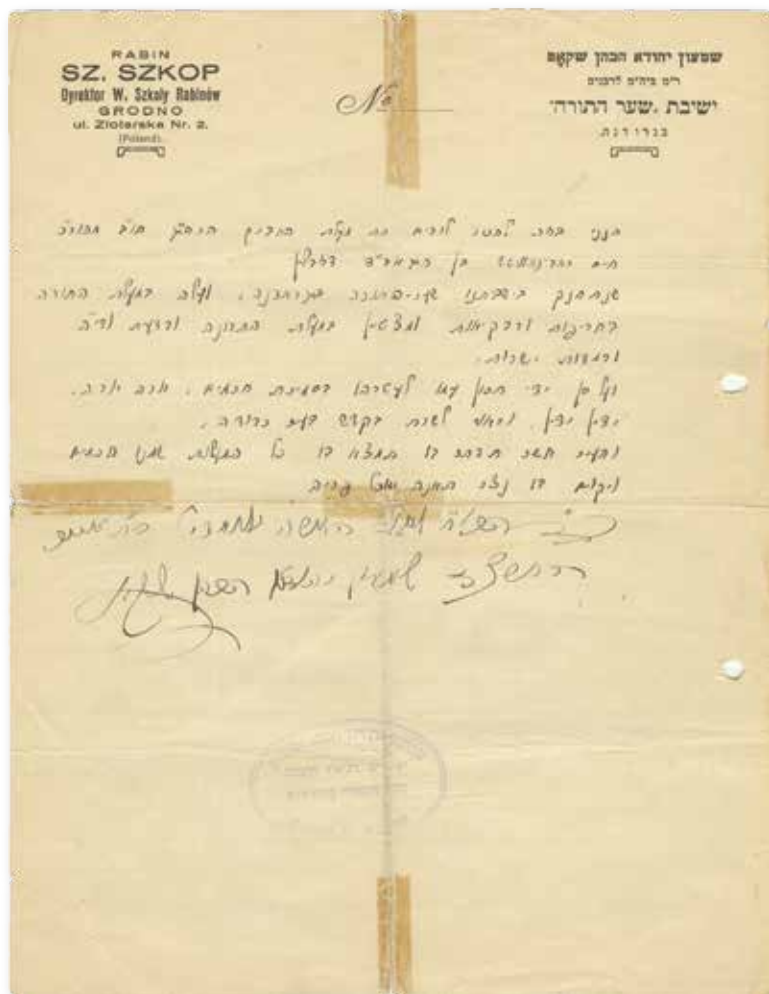
הגאון רבי אלחנן ווסרמן (תרל"ה-תש"א), תלמיד רבי שמעון שקופ בישיבת טלו ותלמידו הגדול של רבינו ה"חפץ חיים". כיהן כר"מ וראש ישיבה בבריסק ובמקומות נוספים. בתקופת מלחמת העולם הראשונה הקים בשליחות ה"חפץ חיים" ישיבה בעיר סמילוביץ (Smilavichy), פלך מינסק, כיום בלרוס), ורבי דוד פוטאש שהיה אז מעשירי רוסיה, היה מהתומכים הגדולים של הישיבה. לאחר המלחמה הקים רבי אלחנן את ישיבתו "ישיבת אהל תורה" בעיר ברנוביץ.

מגדולי התורה הנודעים ומראשי הישיבות החשובים בליטא. שליחם של ה"חפץ חיים" ורבי חיים עוזר גרודזינסקי ב"מועצת גדולי התורה" של "אגודת ישראל". פרסם מאמרי השקפה רבים שלימים נתפרסמו בספרו "עקבתא דמשיחא", בהם הביע את השקפת דעת-תורה של רבו ה"חפץ חיים" על ה"לאומנות" הציונית ועל המצב הרחני בכלל ישראל. בשנות השואה גלה לגטו קובנא, שם נלקח להריגה ב"פורט התשיעי", בעת עסקו בתורה בהלכות "קידוש השם", השם יקום דמו. תורתו ושיעוריו נתפרסמו בספרים: "קובץ שיעורים", "קובץ הערות", "קובץ ענינים", "קובץ אגרות הגרא"ו" ועוד. שיטת לימודו וספריו משמשים עד היום כדרך יסודית בלימוד הישיבתי המעמיק ברחבי עולם התורה.

הגאון רבי אלעזר שמחה וסרמן (נפטר תשנ"ג 1992), בנו הבכור של רבי אלחנן ווסרמן. כיהן בהרבצת תורה ברחבי העולם. הקים מקומות תורה במקומות נדחים, עפ"י צוואת מורו ורבו בעל ה"חפץ חיים" שאמר שצריך להפיץ תורה אף "בקצה העולם - לכל ישכח אף אחד שהוא יהודי". בשנת תרצ"ג הקים ישיבה בעיר שטרסבורג (צרפת) ולאחר השואה הקים ישיבות בארה"ב בדטרויט ובלוס אנג'לס. בערוב ימיו עלה לירושלים, והשתתף בהקמתה של ישיבת "אור אלחנן" על שם אביו הקדוש, והרכיב בה תורה ומוסר.

נייר מכתבים רשמי כ-14x21 ס"מ. מצב בינוני. כתמים כהים ובלאי.

פתיחה: \$1500

254

253. Interesting Letter from Rabbi Elchanan Wasserman – Regarding Sending his Son to Learn in the Slabodka Yeshiva in Hebron

Interesting letter, handwritten and with the full signature of R. "Elchanan Bunem son of R. Naftali Beinush Wasserman". Baranovich (Baranavichy), Elul ca. 1925-1926.

Addressed to his friend the wealthy R. David Potash of Tel-Aviv. R. Elchanan thanks him for the shipment of Etrogim and Lulavim from Eretz Israel to Baranovich (at the end of the letter, R. Elchanan Wasserman adds that the Etrogim were of superior quality, but the Lulavim got damaged during transit and were split at the top), and blesses him for the new year.

Furthermore, R. Elchanan requests he obtain an immigration certificate for his son, the yeshiva student Elazar Simcha Wasserman, who wishes to immigrate to Eretz Israel to learn in the Slabodka yeshiva. The latter had studied for several years in the Novardok yeshiva in Zhytomyr, and then in the Kletsk-Slutsk yeshiva for a summer term. He had now reached conscription age, and obtaining a visa for him to enter Eretz Israel was a pressing, lifesaving necessity.

R. Elchanan Wasserman (1875-1941) was a disciple of R. Shimon Shkop in the Telz yeshiva and prominent disciple of the Chafetz Chaim. He served as lecturer and dean in the Brisk (Brest) yeshiva and other places. During WWI, at the behest of the Chafetz Chaim, he established a yeshiva in Smilavichy (Minsk province, today Belarus), and R. David Potash, then one of the wealthiest people in Russia, was a leading supporter of the yeshiva. After the war, R. Elchanan founded Yeshivat Ohel Torah in Baranovich.

A renowned Torah scholar and a foremost yeshiva dean in Lithuania, he represented the Chafetz Chaim and R. Chaim Ozer Grodzinsky in the Moetzet Gedolei HaTorah of Agudat Yisrael. He composed many essays on Jewish ideology which were later published in his book Ikveta DeMeshicha, in which he expressed the Torah stance of his teacher the Chafetz Chaim on Zionist nationalism and the spiritual state of the Jewish people. During the Holocaust, he was deported to the Kovno (Kaunas) ghetto, where he was arrested and murdered in the Ninth Fort, while studying the laws of Kiddush HaShem. His teachings and lectures were published in the following books: Kovetz Shiurim, Kovetz He'arot, Kovetz Inyanim, Kovetz Igrot HaGaon R. Elchanan Wasserman and others. His approach in learning and his books serve until this day as the basis of intensive yeshiva study in the Torah world.

R. Elazar Simcha Wasserman (d. 1992), the eldest son of R. Elchanan Wasserman, endeavored greatly to disseminate Torah throughout the world. He established Torah communities in the most far-flung places, implementing the will of his teacher the Chafetz Chaim who instructed to spread Torah "even to the furthestmost corners of the world, so that no one should forget they are Jewish". In 1933, he founded a yeshiva in Strasbourg (France) and after the Holocaust established yeshivot in the United States, in Detroit and Los Angeles. In his later years, he immigrated to Jerusalem, where he assisted the founding of the Or Elchanan yeshiva, named after his father, and lectured there on Torah and ethics. [1] leaf, official stationery. 21X14 cm. Fair condition. Dark stains and wear.

Opening price: \$1500

254. מכתב "סמיכה" - הגאון רבי שמעון שקופ - גרודנה, תרצ"ה

מכתב בחתימת ידו של הגאון רבי שמעון יהודה הכהן שקאפ. גרודנה, תרצ"ה [1935].
מכתב סמיכה לרבנות ולהוראה, ל"מעלת האברך... מהור"ר חיים ראבינאוויטש, בן הגאב"ד דובלין...
לעטרהו בסמיכת חכמים - יורה יורה, ידיו ידיו, וראוי לשרת בקדש בעיר כבודו". כתיבת ידו סופר,
ובסופה שתי שורות בעצם כתב-ידו וחתמתו ידו של רבי שמעון שקאפ: "כ"ד החותם לכבוד התורה
ולומדי[ה]. ר"ח אייר התרצ"ה - שמעון יהודא הכהן שקאפ".

הגאון רבי שמעון יהודה הכהן שקופ (תרע"כ-חשון ת"ש, אוצר הרבנים 1996), תלמיד רבי חיים
סולובייצ'יק בשיבת וואלוז'ין שהדריכו בדרכי העיון העמוק. בגיל 24 ר"מ בשיבת טעלו [שייסד דודו
הגאון רבי אליעזר גורדון], בה הנחיל לרבים את שיטת עיונו בהגיון חדש - השיטה שכבשה את
עולם התורה עד ימינו. מתלמידיו הנודעים באותה תקופה היה רבי אלחנן ווסרמן. בשנת תר"פ נקרא
לעמוד בראשות ישיבת "שער התורה" בגרודנה. חיבוריו: "שערי יושר" "מערכת הקנינים" ו"חידושי
רבי שמעון יהודה הכהן".

מקבל הסמיכה: הגאון רבי חיים דב רבינוביץ (תרע"א-תשס"א), בעל "דעת סופרים" על התנ"ך. תלמיד
חכם מופלג, מרביץ תורה ומחבר ספרים רבים. בנו של רבי שרגא פייטל רבינוביץ אב"ד איזבלין
(Izabelin, פלך גרודנה).

נייר מכתבים רשמי 28 ס"מ. מצב בינוני-טוב. קרעים קלים בקפלי הנייר, עם כתמי נייר דבק חומצי
(סלוטיים).

פתיחה: \$1000

254. Letter of Ordination – Rabbi Shimon Shkop – Grodno, 1935

Letter signed by R. Shimon Yehuda HaKohen Shkop. Grodno, 1935.
Letter of rabbinical ordination for R. Chaim Rabinowitz, son of the rabbi of
Izabelin, according him the authority to issue rabbinic rulings and serve as rabbi
of a town. Written by a scribe, with the addition of two lines handwritten by R.
Shimon Shkop: "So says the one who signs in the honor of the Torah and those
who study it. Rosh Chodesh Iyar 1935 – Shimon Yehuda HaKohen Shkop".

R. Shimon Yehuda HaKohen Shkop (1860-1939, Otzar HaRabbanim 19962) was a
disciple of R. Chaim Soloveitchik in the Volozhin yeshiva, who guided him in the
intricate and deep methodology of Torah study. At the age of 24, R. Shimon became
dean of the Telz yeshiva (established by his uncle, R. Eliezer Gordon), where he
taught his method of study, an approach adopted by the entire Torah world until
this day. R. Elchanan Wasserman was among his prominent disciples during that
period. In 1920, he was asked to head the Shaar HaTorah Yeshiva in Grodno. His
books include: Shaarei Yosher, Maarechet HaKinyanim and Chiddushei Rabbi
Shimon Yehuda HaKohen.

The recipient of the ordination is R. Chaim Dov Rabinowitz (1911-2001), author of
Daat Sofrim on the Bible. An outstanding Torah scholar, he disseminated Torah
and composed many books. He was the son of R. Shraga Feitel Rabinowitz Rabbi
of Izabelin.

[1] leaf, official stationery, 28 cm. Fair-good condition. Minor tears to the folds,
with stains from acidic adhesive tape.

Opening price: \$1000

255. ארכיון רבי אשר מיכאל כהן אב"ד באזל - התכתבויות הלכתיות ומשפחתיות עם רבני התקופה ומכריו - תשובות הלכתיות בכתב-ידו וחתמתו של רבי דוד צבי הופמן, ראש בית המדרש לרבנים בברלין - ראשית המאה ה-20

ארכיון רבי אשר מיכאל (ארתור) כהן, אב"ד באזל. מאות מכתבים ופריטי נייר שונים. [איירופה, מפנה
המאה ה-20].

הארכיון כולל:

• קרוב ל-300 מכתבים, רובם על גלויות, שנשלחו להרב כהן מרחבי איירופה. מכתבים בנושאים שונים,
תשובות הלכתיות והתכתבויות עסקיות ומשפחתיות. רוב המכתבים בגרמנית ומיעוטם בעברית או
ביידיש (לעתים בעירוב שתי שפות).

בין המכתבים: 15 מכתבים בכתב-ידו וחתמתו של הגאון רבי דוד צבי הופמן, ראש בית המדרש
לרבנים בברלין, חלקם בעברית [שניים מהם נדפסו בשו"ת מלמד להועיל] וחלקם בגרמנית; 4 מכתבים
מאת הגאון רבי גרשון פוזן, דיין בפרנקפורט, 2 בעברית [בענייני הלכות טבילה. למיטב ידיעתנו לא
נדפסו] ו-2 בגרמנית; 10 מכתבים מודפסים בענייני היתר מאה רבנים; מכתב בגרמנית בענייני מקוואות,
עם איורים; מכתב [בעברית, בעניין בשר שהגיע מקרקוב ושהטריפו הרב כהן] בכתב-ידו וחתמתו של
הרב כהן בעצמו. המכתב לא הגיע ליעדו והוחזר אליו (גלויות רבות, חלקן צבעוניות, עם תצלומים של
עיירות באירופה מלפני כ-100 שנה).

• כרך עם למעלה מ-160 מכתבי ברכה ומברקים שנשלחו אל הרב כהן לרגל מלאת לו חצי-יובל
ברבנות באזל, בערב חג השבועות תר"ע (1910). המכתבים נשלחו מאת רבנים, ידידים וקרובים
וארגונים שונים, מרחבי איירופה וארץ ישראל. בין הכותבים: רבי דוד צבי הופמן (דף 68, מכתב ארוך
בכתב ידו וחתמתו), הדיקטוריון של הישיבה הרמה בפרשבורג (דף 72), לשכת המרכז הציוני (דף
73, כולל בול עם דיוקן הרצל). רוב המכתבים בגרמנית, חלקם בעברית (או מעורבים משתי השפות).
המכתבים נכרכו בכרך מיוחד, עם הטבעה מוזהבת בקדמת הכריכה.

הכרך פותח עם דף ברכה מפואר בכתובה קליגרפית צבעונית, מעשה ידי "הרב הזקן יהושע קראדן
מגוע בעל הש"ך וצ"ל... חופ"ק [חונה פה קהילת] בארשוב" (Borszczów, גליציה; כיום אוקראינה).
בחלקו העליון של הדף טקסט בצורת עיגול: "ברכת מזל טוב ופועי כשמש בחצי הרקיע", במרכז העיגול
שם הרב עם תוארי כבוד, ובצדו המילים: "מזל טוב לשנת ה'כ"ה". בחלקו התחתון של הדף ברכה
מליצית, כתובה באותיות כעין סת"ם מנוקדות. מעבר הדף מכתב ארוך בעברית בכתב ידו, חתימתו
והותמתו של הרב קראדן, המגולל את תלאותיו וצרותיו, ומבקש "מסת נדבתו שהוא שכר טרחתי
בלבד בעד הברכה הזאת".

• מכתב תודה מודפס מאת הרב כהן, שכפי הנראה נשלח לכל המאחלים; ופריטי נייר נוספים.
הרב ד"ר אשר מיכאל (ארתור) כהן (תרכ"ב-תרפ"ו), מראשי מנהיגי יהדות שווייץ. תלמידו המובהק
של רבי עזריאל הילדסהיימר. בהיותו בן 24 נסמך לרבנות ונתמנה לרב העיר באזל, בה כיהן 40 שנה עד
פטירתו. נשא ונתן בהלכה עם גדולי דורו, כדוגמת רבי יצחק אלחנן ספקטור והרא"ה קוק. בשנת 1897
הוזמן הרב כהן את הרצל לקיים בעירו את הקונגרס הציוני הראשון, לאחר התנגדות רבנים מחוגים
שונים (אורתודוקסיים ורפורמים) לקיומו של הקונגרס בעיר מינכן (כפי שתוכנן מלכתחילה). הרב כהן
אף נטל חלק פעיל בקונגרס ואף נאם בו. הרב כהן היה מיוזמי "אגודת ישראל" ומראשוני הרבנים
בגרמניה שקראו לחדדים להתאגד במסגרתה. השתתף בוועידת היסוד של אגודת ישראל בקטוביץ
והיה הנואם הראשון בכינוס הפתיחה.

כ-285 מכתבים (רובם על גלויות) + כרך עם כ-164 מכתבי ברכה ומברקים, ומספר פריטי נייר נוספים.
גודל ומצב משתנים, מצב כללי טוב.

פתיחה: \$1200

eve of Shavuot 1910. The letters were received from rabbis, friends, family and various organizations, from all over Europe and Eretz Israel. Amongst the writers: R. David Tzvi Hoffmann (p. 68, lengthy handwritten and signed letter), the board of Directors of the Pressburg Yeshiva (p. 72), the office of the Zionist Center (p. 73, including a postal stamp with Herzl's portrait). Most letters are in German, some are in Hebrew (or a combination of both languages). The letters were bound in a special volume, with gilt embossing on the front cover.

The volume begins with a magnificent congratulatory letter in colored calligraphic script, created by "the elderly R. Yehoshua Krohn descendant of the Shach... here in the community of Borszczów" (Galicia, today Ukraine). The top of the page bears large text with wishes in circular form; the name of Rabbi Cohn with titles of honor fills the center of the circle, and on the side, the words "Congratulations for the 25th year". The bottom of the page contains flowery congratulatory wishes, in vocalized stam-like script. A lengthy letter in Hebrew appears on the verso of the leaf, handwritten, signed and stamped by R. Krohn, describing his trials and tribulations, and requesting a donation as the fee for this congratulatory letter.

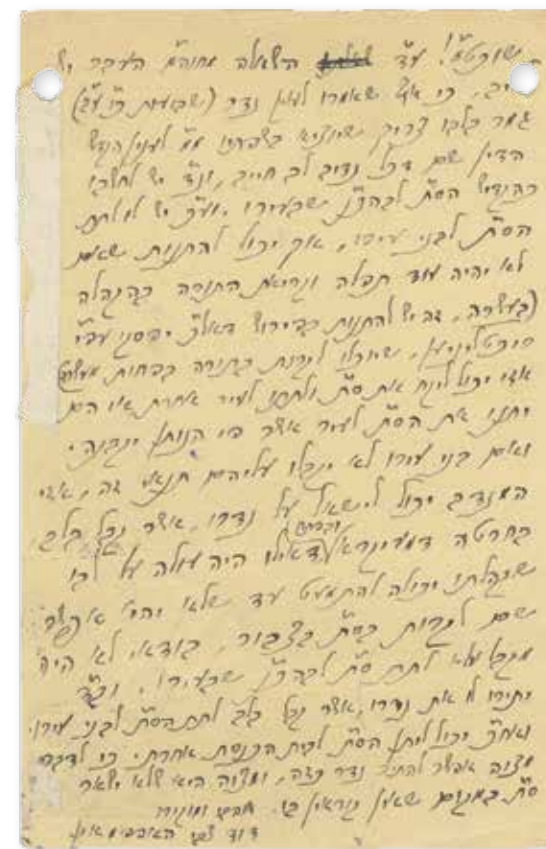
- A printed thank-you card from Rabbi Cohn, which was apparently sent to all his well-wishers; and other paper items.

Rabbi Dr. Asher Michael (Arthur) Cohn (1862-1926) was a prominent leader of Swiss Jewry and a foremost disciple of R. Azriel Hildesheimer. At the age of 24, he was ordained and appointed rabbi of Basel, where he served for 40 years until his passing. He exchanged halachic correspondence with the leading Torah scholars of his generation, such as R. Yitzchak Elchanan Spector and R. Avraham Yitzchak HaKohen Kook. In 1897, he invited Herzl to hold

255b

the First Zionist Congress in his town, after rabbis from various sects (Orthodox and Reform) opposed it taking place in Munich (as was originally planned). Rabbi Cohn even took active part in the congress and delivered one of the addresses. Rabbi Cohn was an initiator of Agudath Yisrael and one of the first German rabbis to summon Orthodox Jewry to unite under it. He participated in the founding conference

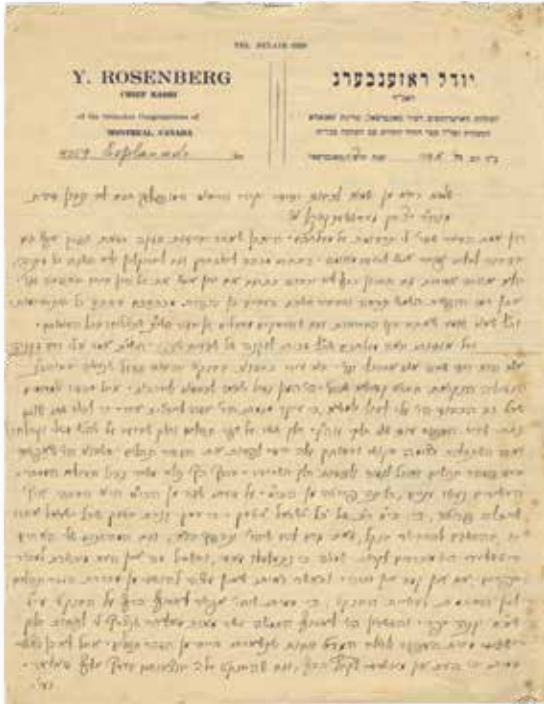

255a

of Agudath Yisrael in Katowice and was the first speaker in the opening session.

Approx. 285 letters (most on postcards) + a volume of approx. 164 congratulatory letters and telegrams, and several additional paper items. Size and condition vary, overall good condition.

Opening price: \$1200

256

בהם תירגם לראשונה את ספר הזוהר ללשון הקודש, ובמכתב זה שלפנינו מדובר אודות הדפסת והפצת שני חלקיו האחרונים. נודע במיוחד בספרי הנפלאות המעניינים והפסאודו-אפיגרפיים (המומצאים) שפרסם על המהר"ל מפראג ועל ה"סבא משפולי": "נפלאות מהר"ל" (פיעטרקוב, תרס"ט), בו הועלו לראשונה אגדות "הגולם מפראג" [יצירה שנכנסה לפולקלור היהודי]; "חכמת מהר"ל מפראג" (פיעטרקוב, תרע"א) בו נדפסו מכתבים (דמיוניים) בין המהר"ל לכומר בשם "אהן סאלועסטער"; ספר "תפארת מהרא"ל" על נפלאות "הסבא משפולי" (פיעטרקוב, תרע"ב). נייר מכתבים רשמי, כתוב משני צידיו. 27 ס"מ. מצב טוב. בלאי וכתמי-חלודה. סימני קיפול.

פתיחה: \$400

256. מכתב מאת רבי יהודה יודל רוזנברג (ממציא אגדת הגולם מפראג) - אל רבי יצחק גרשטנקורן מייסד העיר בני-ברק - אודות הצעת רבנות במושב בני ברק

מכתב מאת הגאון רבי יהודה יודל רוזנברג, אל רעו רבי יצחק גרשטנקורן, מייסד העיר בני-ברק. מונטריאול, קנדה, אדר תרצ"א 1931.

במכתבו מספר רבי יודל על חגיגת יובל שערכו לו בני קהילתו לרגל מלאת לו שבעים שנה. הוא כותב שחגיגת "בנקט" זו לא היתה לרווח, אך נאלץ להסכים לעריכתה, על מנת לעמוד בהתחייבויות הכספיות שנטל על מנת לגמור את הדפסת החלק השביעי מספרו "זהר תורה" על חמש מגילות. הוא מספר על הקשיים במכירת החלק השישי על תהילים, עקב המשבר הכלכלי שפקד את ארה"ב בשנת 1929, "עשירים נעשו עניים, כלתה פרוטה מן הכיס... כי כיום ראשי תיבות של כל ישראל סטאק, כי עסק קניית סטאק שכל ישראל אחוזו בו, בהחשבם להתעשר בנקל, זאת גרם להם שיהיה ונהפוך הוא, וגם המחנותים שלי האחים ריטשלער... נתדלדלו מאד, ובשביל זה אין העת מוכשרת למכור ספרים, אם אין קמח אין תורה".

בהמשך המכתב מתייחס רבי יודל רוזנברג להצעת הרב גרשטנקורן למנותו כרב המושבה בני-ברק, ועל תשובת אנשי הקהילה בבני ברק, כי הם רוצים לקבל רב שיכהן בהתנדבות ללא משכורת: "השיג מהם תשובה שכל הקהל מרוצה לקבלני לרב בכבוד, אבל בלי התחייבות תשלומין, רק לצפות על הכנסות צדדיות... ואמת הדבר שאני משתוקק עכ"פ לעת זקנותי לזכות להתיישב באה"ק, אבל הקושיא של וא"ת [ואם תאמר] מה נאכל אי אפשר לתרץ בויש ליישב בדוחק...".

רבי יהודה יודל רוזנברג (תרכ"א-תרצ"ו), מגאוני פולין וקנדה. מחבר פורה ומפורסם. היה רב בטארלא (פולין). נסמך לרבנות ע"י ה"תורת חסד" מלובלין והאדמו"ר מאוסטרובצה, והתכתב בהלכה עם האדמו"ר רבי צדוק הכהן מלובלין. אח"כ עבר לכהן כמו"צ בעיר לודז', ומשם עבר לכהן כמו"צ בעיר ווארשא. בשנת תרע"ג עזב את פולין ונסע לקנדה בה כיהן ברבנות בטורונטו ובמונטריאול. חיבר ספרים רבים בהלכה, בקבלה ומעשי צדיקים בעברית וביידיש. ספרו החשוב "ידות נדרים" (ווארשא, תרס"ד) התקבל בעולם התורני ונדפס במהדורות רבות. מפעלו התורני החשוב הוא סדרת ספריו "זהר תורה", שבעה חלקים (תרפ"ד-תר"צ).

255. Archive of Rabbi Asher Michael (Arthur) Cohn, Rabbi of Basel – Halachic and Familial Correspondence with Rabbis and Acquaintances – Halachic Responsa Handwritten and Signed by Rabbi David Tzvi Hoffmann, Rector of the Rabbinical Seminary in Berlin – Beginning of 20th Century

The archive of R. Asher Michael (Arthur) Cohn, Rabbi of Basel. Hundreds of letters and various paper items. [Europe, turn of the 20th century].

The archive includes:

- Close to 300 letters, most on postcards, sent to Rabbi Cohn from all over Europe. Letters about various matters, halachic responsa, and business and familial correspondence. Most of the letters are in German, a few are in Hebrew or Yiddish (occasionally a combination of two languages).

Amongst the letters: 15 letters handwritten and signed by R. David Tzvi Hoffmann, rector of the Rabbinical Seminary, some in Hebrew (two were published in Responsa Melamed LeHo'il) and some in German; 4 letters from R. Gershon Posen, dayan in Frankfurt, 2 in Hebrew (on the topic of ritual immersion, to the best of our knowledge unpublished) and 2 in German; 10 printed letters relating to Heter Me'a Rabbanim; a letter in German concerning Mikvaot, with diagrams; a letter (in Hebrew, concerning meat from Krakow which Rabbi Cohn disqualified) handwritten and signed by Rabbi Cohn himself. The letter did not reach its destination and was returned to him. (Many postcards, some in color, with photographs of Europeans town from 100 years ago).

- A volume with over 160 congratulation letters and telegrams sent to Rabbi Cohn on the occasion of his 25th anniversary in the rabbinate of Basel, on the

257

257. אוסף מכתבי המלצה וסמיכה לרבנות

צרוך חמשה מכתבי רבנים, הכוללים: ארבעה מכתבי סמיכה לרבנות, מגדולי הרבנים וראשי הישיבות, שניתנו לרבי אריה אייזנשטיין, וכן תעודת אישור נישואין של הוריו. תרפ"ו-תשט"ו [1926-1954].

- מכתב סמיכה בכתב-ידו וחתירתו של רבי אליהו ראם, מגדולי רבני ירושלים. טבת תשי"ג [1953].
- מכתב סמיכה בכתב-ידו וחתירתו של רבי אהרן ויינשטיין, ראש ישיבת בית יוסף נובהרדוק. תל-אביב, טבת תשי"ג [1953].
- מכתב סמיכה והמלצה בכתב-ידו וחתירתו של רבי צבי יהודה הכהן קוק, ראש ישיבת מרכז הרב, אל הרב שלמה גורן הרב הראשי הצבאי לצה"ל, בו ממליץ לשבח את מקבל הסמיכה בתפקיד רב-צבאי. אייר תשי"ד [1954].
- מכתב המלצה בחתירתו של רבי צבי פסח פראנק, רבה הראשי של ירושלים, אל הרב שלמה גורן, בו ממליץ לשבח את מקבל הסמיכה בתפקיד רבני צבאי. טבת תשט"ו [1954].
- תעודת אישור נישואין של רבי זלמן חיים ומינא לאה אייזנשטיין, בחתומות ידם של מסדר הקידושין הגאון רבי איסר זלמן מלצר ראש ישיבת "עץ חיים", שמש הבר"צ רבי אריה מרדכי גולדברג, ומוכיר "ועד העיר" רבי ברוך ראובן שלמה הלוי יונגריין. ירושלים, אב תרפ"ו [1926].

5 פריטים. גודל ומצב משתנים. מצב כללי טוב.

פתיחה: \$300

256. Letter from Rabbi Yehuda Yudel Rosenberg (Creator of the Golem of Prague Legend) – To Rabbi Yitzchak Gershtenkorn, Founder of Bnei Brak – Regarding a Suggestion of a Rabbinical Position in the Community of Bnei Brak

Letter from R. Yehuda Yudel Rosenberg to his colleague R. Yitzchak Gershtenkorn, founder of Bnei Brak. Montreal, Canada, Adar 1931.

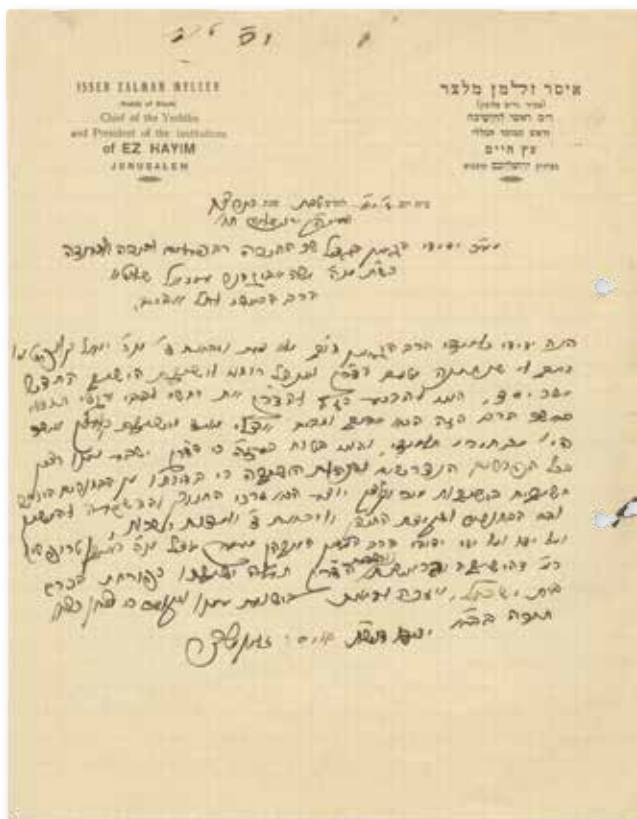
In his letter, R. Yudel describes a jubilee celebration organized by his congregation in honor of his seventieth birthday. He writes that he did not approve of the public banquet, but agreed to it in order to meet his monetary obligations towards the printing of the seventh section of his work "Zohar Torah" on the five scrolls. He describes the difficulty in selling the sixth volume on Psalms due to the Great Depression of 1929. **"The rich became poor and deep pockets were emptied, for the Hebrew work "pocket" is an acronym for 'All Jews [invested in] stocks' – the Jews invested in the stock market in order to become wealthy easily, but the tables turned. My relatives through marriage, the Ritschler family...have become impoverished, and this is therefore not an opportune time to sell holy books, for if there is no flour [financial means] there is no Torah".**

In the letter R. Rosenberg also discusses R. Gershtenkorn's suggestion that he accept a rabbinical position in the fledgling community of Bnei Brak, and the community's inability to pay an official salary: **"[You] have received a response that the community would be eager to accept me as a rabbi without financial obligation, and I would have to attempt to find other sources of income...truthfully, I greatly desire to settle in the Holy Land in my old age, but I lack the financial means to do so..."**

R. Yehuda Yudel Rosenberg (1861-1936) was among the Torah giants of Poland and Canada, and a prolific author. He received rabbinic ordination from the "Torat Chessed" of Lublin and the Ostrovitzer Rebbe, and corresponded with R. Tzadok Hacohen of Lublin. He officiated as rabbi of Tarlow, and later of Lodz and Warsaw. In 1913 he immigrated to Canada, where he officiated as rabbi in Toronto and Montreal. He authored many works in Jewish law and kabbala as well as stories of tsaddikim in Hebrew and Yiddish. His important work "Yadot Nedarim" (Warsaw, 1904) was widely accepted and reprinted in many editions. His greatest achievement is considered to be his seven-volume work "Zohar Hatorah" (1924-1930), which translated the Zohar into Hebrew for the first time. This letter discusses the printing and dissemination of the final two volumes of this work. However, he gained his greatest fame for his fascinating tales of tzaddikim, many fictionalized, regarding the Maharal of Prague and the "Shpola Zeide": "Nifla'ot Maharal" (Piotrkow, 1909) which first introduced the legend of the "Golem of Prague", who has since become firmly entrenched in Jewish folklore; "Chochmat Maharal MiPrague" (Piotrkow, 1911), which publicized a fictitious correspondence between the Maharal and a Christian priest named "Johann Sylvester"; and "Tiferet Maharal" (Piotrkow, 1912), with wondrous stories about the "Shpola Zeide".

Official stationery, written on both sides. 27 cm. Good condition. Wear and foxing. Folding marks.

Opening price: \$400

258

הגאון רבי איסר זלמן מלצר (תר"ל-תשי"ד), בעל "אבן האזל", תלמידו של הגר"ח מברסק בשיבת וואלווין. אב"ד וראש ישיבת סלוצק. עלה לירושלים בשנת תרפ"ד ונתמנה לר"מ ראשי בשיבת "עץ חיים". מראשי מועצת גדולי התורה. חותנו של הגאון רבי אהרן קוטלר, ראש ישיבת קלצק ולייקוד. נשוא המכתב: הגאון רבי יואל קלופט (תרס"ו-תשמ"ה), תלמידים המובהק של רבי איסר זלמן מלצר ושל הגרא"מ שך בשיבת קלצק בפולין. עלה לארץ ישראל בסתיו תרצ"ו (1935), ובתחילת דרכו התמנה לר"מ בשיבת הישוב החדש בתל אביב. כיהן אח"כ כרב וכדיין, ושנים רבות כיהן כאב"ד בית הדין בעיר חיפה. נודע בגדולתו בתורה, בהלכה ובתורת הסוד. חידושיו נלקטו ונדפסו בספרו "דעת יואל" (חיפה, תשנ"א).

נייר מכתבים רשמי, 28.5 ס"מ. מצב טוב. נקבי תיוק קרועים.

פתיחה: \$500

257. Collection of Letters of Approbation and Rabbinic Ordination

Five rabbinic letters, including four letters of rabbinic ordination from the great rabbis and roshei yeshivot granted to R. Aryeh Eisenstein, as well as his parents' marriage certification. 1926-1954.

- Handwritten, signed letter of ordination from R. Eliyahu Romm, among Jerusalem's great rabbis. Tevet 1953.
- Handwritten, signed letter of ordination from R. Aharon Weinstein, Rosh Yeshivat Novharodok. Tel Aviv, Tevet 1953.
- Handwritten, signed letter of ordination and approbation from R. Tzvi Yehuda Kook, Rosh Yeshivat Merkaz Harav, addressed to R. Shlomo Goren, chief rabbi of the IDF, recommending that the bearer of the letter be granted the position of army rabbi. Iyar 1954.
- Letter of recommendation signed by R. Tzvi Pesach Frank, chief rabbi of Jerusalem, addressed to R. Shlomo Goren, recommending that the bearer of the letter be granted the position of army rabbi. Tevet 1954.
- Certificate of marriage authorization for R. Zalman Chaim and Minna Leah Eisenstein, signed by the mesader kiddushin R. Isser Zalman Meltzer, Rosh Yeshivat Etz Chaim, R. Aryeh Mordechai Goldberg, shamash of the Badatz, and R. Baruch Reuven Shlomo Halevi Jungreis, secretary of the "Vaad Ha'ir". Jerusalem, Av 1926.

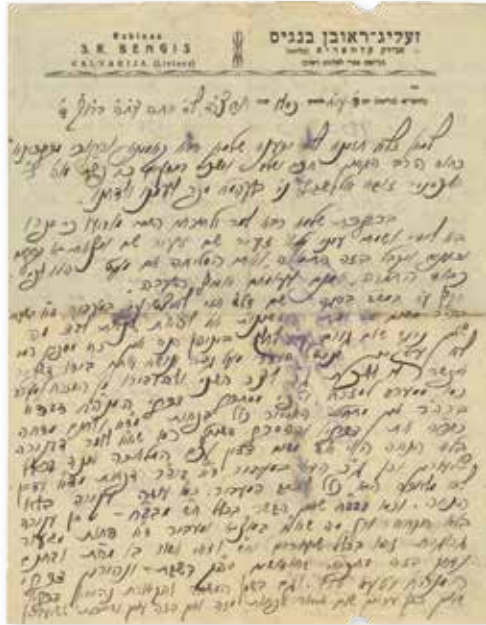
5 items. Size and condition vary; overall good condition.

Opening price: \$300

258. מכתב רבי איסר זלמן מלצר - אודות ישיבת "הישוב החדש" בתל אביב - בשנת תרצ"ח

מכתב (כ-17 שורות) בכתב ידו וחתמתו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר ראש ישיבת "עץ חיים", אל הרב משה אביגדור עמיאל הרב הראשי לתל אביב. ירושלים, טבת תרצ"ח [ינואר 1938]. מכתב ברכה לרגל מינויו של רבי יואל קלופט לר"מ ומנהל רוחני בשיבת הישוב החדש שהקים הרב עמיאל. במכתב משבח רבי איסר זלמן את תלמידו הרב קלופט ואת התאמתו לתפקידי החינוך בישיבה: "הוא אהוב וחביב אצלי מאד משיבת קלעצק אשר היה מבחירי תלמידי, והנני בטוח בעז"ה כי הדר"ג ישיבע ממנו רצון... כי בהיותו מן הבחורים היותר חשובים בישיבות מיר וקלצק יודע הוא דרכי החינוך וההשפעה להמשיך לבב הבחורים לשקידת התורה" [התורה הקדושה] וליראת ד' ולמדות ישרות. ועל ידו ועל ידי ידידי הרב הגאון המובהק... ר' ראובן טרופ... תעלה ישיבתו כפורחת בכרם בית ישראל...".

ישיבת "הישוב החדש" בתל אביב הוקמה בשנת תרצ"ז ע"י הרב עמיאל ונחשבה לישיבה של "המורח"י. עם זאת היו הרמ"ם בישיבה תלמידי חכמים מן השורה הראשונה, ואף הגרא"מ שך כיהן בה תקופה כר"מ [בשנת תשי"ג בקירוב]. עם נסיעתו של רבי ראובן טרופ לחו"ל לצורך טיפול רפואי, חל מהפך בהנהגת הישיבה, הרב יהודה קולדצקי התמנה לראש הישיבה, ועם הזמן הפכה הישיבה ל"ישיבה תיכונית", כולל לימודי חול מלאים עם "תעודת בגרות".

259a

259b

259. צרור מכתבים גדול - רבני ליטא וארץ ישראל

צרור של עשרות מכתבים מרבנים שונים - מרבני ליטא, רוסיה, ארה"ב וארץ ישראל - שנשלחו אל הגאון רבי אלכסנדר זושא אלישביץ, בין השנים תרצ"ה-תש"ט.

מקבל המכתבים: הגאון רבי אלכסנדר זושא אלישביץ (תר"מ בערך-תש"ח בערך), גאון מופלג מתלמידיו של הגרא"ז מלצר בישיבת סלוצק. משנת תרס"ב כיהן ברבנות הערים צאריי וחוטימסק ברוסיה. בשנת תרצ"ג הדפיס בריגה את ספרו "דרשות לעננו ולדתנו". לאחר עלייתו ארצה בשנת תרצ"ד בערך כיהן ברבנות בתל אביב והדפיס את ספריו "אלף המגן" ג' חלקים (ירושלים, תש"ה-תש"ו). באותן השנים אף היה מוסר שיעורים בגמרא ברדיו תל אביב. רוב המכתבים נשלחו אליו לתל אביב, בקשר לספריו אלו.

- מכתב ארוך בדברי תורה מאת רבי זעליג ראובן בענגיס. קלווריה, תרצ"ה (חתום פעמיים). • מכתב ארוך (7 עמודים) בדברי תורה מאת רבי צבי פסח פראנק רבה של ירושלים. תל אביב, תש"ו. • מכתב מאת רבי קלמן ביינעשאוויץ אב"ד קלם. קלם, תרצ"ה. • מכתב מאת רבי ליב לאפא אב"ד ליגום. • מכתב מאת רבי צבי יעקב בליימאן [אב"ד קראסובאזאר ומשנת תרפ"ב אב"ד אראן]. אראן, תרצ"ה. • מכתב מאת רבי משה הלוי ליפשיץ. פילדלפיה, תרצ"ה. • מכתב מאת רבי צבי הירש פרבר. לונדון, תש"ו. • מכתב מאת רבי אברהם ליב זילברמן. צפת, תש"ו. • מכתב מאת רבי יעקב מעסקין. ברונסק, ניו יורק, תש"ו. • מכתב מאת רבי אפרים סוקולובר. רעננה, תש"ו. • מכתב מאת רבי ישראל אריה ספיר. פתח תקוה, תש"ו. ועוד עשרות מכתבים מרבנים רבים, ידידים ובני משפחה.

כ-40 מכתבים. גודל ומצב משתנים. רובם במצב טוב.

פתיחה: \$500

258. Letter by Rabbi Isser Zalman Meltzer – Regarding the Yishuv HeChadash Yeshiva in Tel Aviv – 1938

A letter (approximately 17 lines) handwritten and signed by R. Isser Zalman Meltzer head of the Etz Chaim Yeshiva, to R. Moshe Avigdor Amiel Chief Rabbi of Tel Aviv. Jerusalem, Tevet 1938.

Letter of good wishes upon the appointment of R. Yoel Kluff as rosh metivta and mashgiach of the Yishuv HeChadash Yeshiva established by R. Amiel. In his letter, R. Isser Zalman praises his disciple R. Kluff and his suitability for the position of educator in the yeshiva: "He is very beloved and I am very fond of him from the time he was in the Kletsk Yeshiva and was one of my choicest disciples, and I am certain that you will be satisfied with him... Being a prominent disciple of the Mir and Kletsk Yeshivas, he is familiar with educational methods and the way to draw the hearts of young men to diligent study of our holy Torah and fear of G-d and positive character traits. He and my friend...R. Reuven Trop...will facilitate the blossoming of your yeshiva..."

The Yishuv HeChadash Yeshiva in Tel Aviv was established in 1937 by R. Amiel and was considered a yeshiva belonging to the Mizrahi movement. The teachers in the yeshiva were top Torah scholars and included R. E.M. Shach who was a rosh metivta in the yeshiva for a while [c. 1943]. After R. Reuven Trop traveled abroad for medical purposes, a transformation took place in the leadership of the yeshiva. R. Yehuda Koledetzky was appointed head of the yeshiva and eventually the yeshiva added secular studies and Israeli matriculation exams as part of the yeshiva high-school curriculum.

R. Isser Zalman Meltzer (1870-1954), author of Even HaEzel, disciple of R. Chaim of Brisk at the Volozhin Yeshiva. Rabbi and head of the Slutsk Yeshiva, he later immigrated to Jerusalem in 1924 and was appointed Rosh Metivta in the Etz Chaim Yeshiva. One of the heads of Moetzet Gedolei HaTorah. Father in law of R. Aharon Kotler, head of the Kletsk and Lakewood Yeshivas. Subject of the letter: R. Yoel Kluff (1906-1985), close disciple of R. Isser Zalman Meltzer and of R. Shach in the Kletsk Yeshiva in Poland. In the autumn of 1935, he immigrated to Eretz Israel and was appointed Rosh Metivta of the Yishuv HeChadash in Tel Aviv. He later served as rabbi and dayan and served for many years as Av Beit Din in Haifa. Renowned for his proficiency in knowledge of Torah, halacha and kabbalah. His novellae were compiled and printed in the book Da'at Yoel (Haifa, 1991).

Official stationery, 28.5 cm. Good condition. Torn filing holes.

Opening price: \$500

260. מכתב ארוך מה"חזון איש" - בדברי תורה

מכתב בכתב ידו והתימתו של הגאון רבי "איש" [אברהם ישעיהו קרליץ], בעל ה"חזון איש". [בני ברק, שנות הת"ש בקירוב].
 חידושי תורה בדיני גיטין וגירושין. כ-20 שורות בעצם כתב ידו של ה"חזון איש". 3 שורות אחרונות לפני החתימה נכתבו בכתב-יד שונה, כנראה של מעתיק (אולי כתב ידו של רבי שמעון יחזקאל).
 עפ"י הרשום בעפרון בראש המכתב, המכתב נכתב אל תלמידו ועורך כתביו, הגאון רבי שמעון יחזקאל [תרע"ז-תשנ"ג]. לימים חבר בית הדין הרבני בפתח תקוה ובערוב ימיו אב"ד נתניה, גאון מופלא וכשרוני, ממקורבי מרן החזון איש, שהיה נעזר בו בעריכת ספריו.

מכתב זה נדפס בשלמותו בספר חזון איש חלק אבן העזר (הלכות אישות, סימן ט"ז).

דף 23 ס"מ. כ-23 שורות בכתב יד (כ-20 מתוכם בכתב ידו של החזון איש בעצמו). מצב טוב. סימני קיפול. בלאי בקפלי הדף.

פתיחה: \$3000

260. Lengthy Letter from the Chazon Ish – Torah Thoughts

Letter handwritten and signed by R. Avraham Yeshayahu Karelitz, the Chazon Ish. [Bnei Brak, ca. 1940s].

Novellae on laws pertaining to divorce. Approx. 20 lines in the actual handwriting of the Chazon Ish. The last 3 lines before the signature were written in a different handwriting, presumably by the copyist (possibly R. Shimon Yuzuk). A penciled inscription at the top of the letter advises that it was addressed to his disciple and editor of his writings, R. Shimon Yuzuk [1916-1993, served as dayan in the Rabbinical Beit Din of Petach Tikva and in his later years, as rabbi of Netanya], an outstanding and gifted Torah scholar who was a close disciple of the Chazon Ish, assisting him with the editing of his books.

This letter was printed in its entirety in Chazon Ish, part Even HaEzer (Hilchot Ishut, section 16).

[1] leaf, 23 cm. Approx. 23 handwritten lines (of which 20 are actually handwritten by the Chazon Ish). Good condition. Folding marks. Wear to the folds.

Opening price: \$3000

260

259. Large Collection of Letters – Rabbis from Lithuania and Eretz Israel

Collection of dozens of letters from various rabbis – from Lithuania, Russia, the United States and Eretz Israel – sent to R. Alexander Zushe Eliaschewitz, between 1935 and 1949.

The letters are addressed to R. Alexander Zushe Eliaschewitz (ca. 1880-1948), an outstanding Torah scholar, was a disciple of R. Isser Zalman Meltzer in the Slutsk yeshiva. He served as rabbi of Chereya and Chocimsk in Russia from 1902. In 1933, he published in Riga his book Drashot L'Ameinu U'LeDateinu. After immigrating to Eretz Israel in ca. 1934, he served in the rabbinate of Tel-Aviv and published his book Elef HaMagen in three parts (Jerusalem, 1945-1946). During those years, he also gave lectures on the Talmud on the radio in Tel-Aviv. Most of the letters were sent to him in Tel-Aviv, relating to his books.

- A lengthy Torah letter from R. Zelig Reuven Bengis. Kalvarija, 1935 (signed twice).
- A lengthy letter (7 pages) of Torah thoughts from R. Tzvi Pesach Frank Rabbi of Jerusalem. Tel Aviv, 1947.
- A letter from R. Kalman Beineshowitz Rabbi of Kelm (Kelmè). Kelm, 1935.
- A letter from R. Tzvi Yaakov Bleiman Rabbi of Karasubazar (Bilohirsk) and from 1922, of Oran (Varèna). Oran, 1935.
- A letter from R. Moshe HaLevi Lipschitz. Philadelphia, 1935.
- A letter from R. Tzvi Hirsh Farber. London, 1947.
- A letter from R. Avraham Leib Silberman. Safed, 1947.
- A letter from R. Yaakov Meskin. Bronx, N.Y., 1947.
- Dozens more letters from many rabbis, friends and family members.

Approx. 40 letters. Size and condition vary. Most in good condition.

Opening price: \$500

261. Handwritten Page by the "Chazon Ish" – with "Kvittel" Listings

Draft of an agreement in the handwriting of R. Avraham Yeshaya Karelitz, author of the "Chazon Ish". [Tel Aviv-Bnei Brak, ca. 1940].

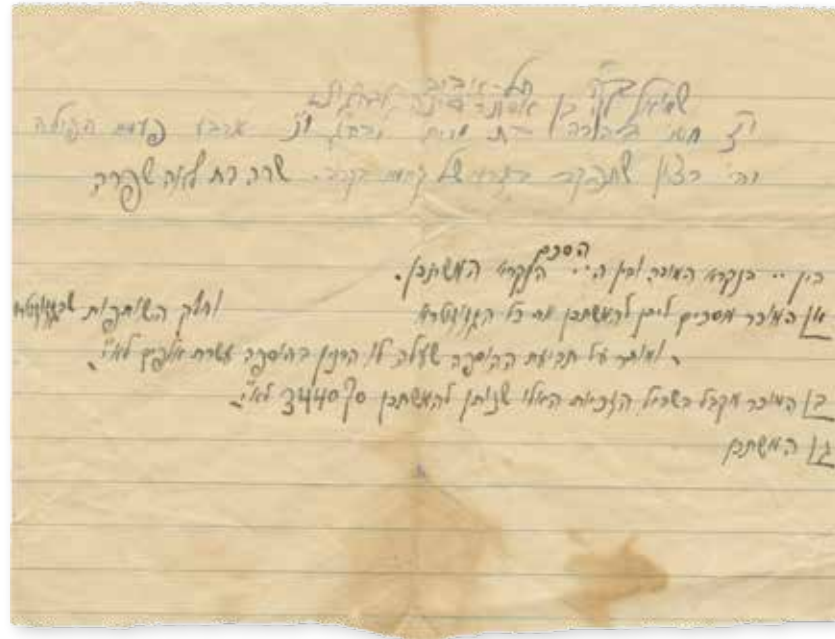
Draft of a compromise agreement regarding the sale and construction of an apartment. Evidently, the agreement was written in the aftermath of a disagreement between a building contractor and the buyer of the apartment regarding ownership of the balcony adjacent to the apartment. The Chazon Ish writes in the draft of the agreement: "...the seller agrees to give the entire balcony to the buyer, and part of the partnership in the balcony, ... and waives his claim to the tens of thousands of lirot that were the cost of the extra construction...The contractor will receive the sum of 3440 Israeli lirot as payment...".

The draft was written on a "kvittel" (prayer request) that was presented to the Chazon Ish. The paper contains a list of people requesting that the Chazon Ish pray for them utilizing the traditional formula of their name with their mother's name. The names are written in a different handwriting, but at the bottom of the list a name was added in the Chazon Ish's handwriting: "Sara bat Leah Shifra".

R. Avraham Yeshaya Karelitz, author of the Chazon Ish (1879-1953), was a Torah scholar of great stature in halacha and Torah philosophy as well as a "hidden tzaddik". In 1911, he anonymously printed the first volume of his Chazon Ish series, by which name he was subsequently known. He moved to Eretz Israel in 1933 and was immediately recognized as a foremost Torah scholar. He was the main propagator of the rejuvenation of Torah and Chassidut in our times. He wrote and published numerous volumes of his magnum opus on almost all Talmudic tractates, the Chazon Ish, each volume of which was written with laborious study and diligence.

1 leaf. 16X12 cm. Good condition. Stains. Folding marks.

Opening price: \$500

261

261. דף בכתב-ידו של ה"חזון איש" - עם רישומי "קוויטל"

טיוטת הסכם בכתב-ידו של רבי אברהם ישעיה קרליץ בעל ה"חזון איש". [תל-אביב - בני-ברק, שנות הת"ש בקירוב 1940].

טיוטת הסכם של פשרה בעסקת מכר ובנין דירה. כפי הנראה, נכתב ההסכם בעקבות ויכוח שהיה בין הקבלן מוכר הדירה לבין הדייר הקונה, בעניין הבעלות על הגזוזטרא (מרפסת מוקפת מעקה) הסמוכה לדירה. בטיוטת ההסכם כותב ה"חזון איש" בעצם כתב ידו: "...המוכר מסכים ליתן להמשתכן את כל הגזוזטרא, וחלק השותפות שבגזוזטרא, ומותר על תביעת ההוספה שעלה לו הבנין בהוספה עשרת אלפים לא"י [לירות ארצי-ישראליות]... המוכר מקבל בשביל הזכויות האלו שנתן להמשתכן סך 3440 לא"י...".

הטיוטה נכתבה ע"ג פתק "קוויטל" שהוגש ל"חזון איש, ובו רשימת שמות של אנשים הזקוקים לישועה על מנת להזכירם בתפילה בשמם ובשם אמם. השמות כתובים בכתב-יד אחר, בסוף הרישימה נוסף שם נוסף בכתב-ידו של החזו"א: "שרה בת

לאה שפרה".

רבינו אברהם ישעיהו קרליץ בעל ה"חזון איש" (תרל"ט-תשי"ד), גאון ההלכה והמחשבה בדורנו. גדול בתורה וצדיק נסתר, את ספרו הראשון "חזון איש" הוציא בשנת תרע"א בעילום שם, ומאו נקרא שמו על שם ספרו. עלה לארץ ישראל בשנת תרצ"ג, בה הוכר כגדול חכמי התורה, ועמד מאחורי תחיית עולם התורה והחסידות בדורנו. כתב והוציא את עשרות ספרי "חזון איש" שנכתבו בעמל ובעיון רב, כמעט על כל הסוגיות בש"ס. רבים היו פונים אליו בבקשת ברכה, עצה וישועה. לפעמים היה החזון איש רושם את השם על פתקא שעמדה לפניו, על מנת לפעול בתפילתו עבור הפונים אליו לרפואה ולישועה.

1 דף 12x16 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

פתיחה: \$500

262. מכתבי המלצה בכתב ידם ובחתימתם של הרב שך ושל הסטייפלר

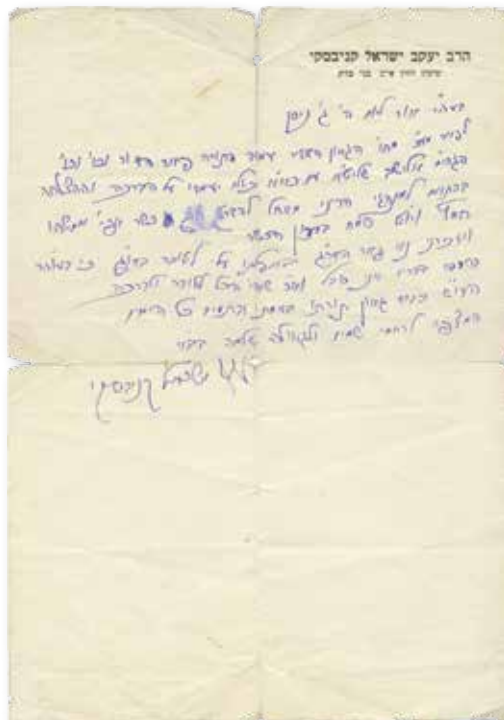
מכתב (כ-14 שורות) בכתב ידו ובחתימתו של מרן הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך. בני ברק, אדר תש"ל [1970]. בשולי הדף: מכתב נוסף (כ-7 שורות) בכתב ידו, חותמותיו וחתימת ידו של רעו מרן הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי - "הסטייפלר". המלצה לאיסוף כספי צדקה ל"הכנסת כלה", עבור "בן ישיבה... מצוין גדול בתורה ויראת ד', שקדן גדול וצנוע... ממשפחת בני תורה שאין בידם לעזור הרבה... ולכל אלו אשר יתנו ידם לזה, יתברכו מן השמים בכל הטוב, וימלא ד' כל מחסורם" (לשון הגרא"מ שך). הסטייפלר מוסיף לברך במכתבו: "וכל המטייעים יתברכו משמים בכפלי כפלים להתברך בשפע ברכה והצלחה, והקדן קיימת לעוה"ב".

הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך (תרנ"ח-תשס"ב), ראש ישיבת פוניבז' וקדן ראשי הישיבות, גדול ומנהיג עולם התורה בדורנו, וראש "מועצת גדולי התורה" במשך שנים רבות. מחבר סדרת הספרים "אבי עזרי" על הרמב"ם. מקים ונשיא של ישיבות רבות ומוסדות חינוך ברחבי הארץ והעולם.

הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי (תרנ"ט-תשמ"ה), בעל "קהלות יעקב". גיסו של מרן ה"חזון איש", ומראשי ישיבות "נובהרדוק - בית יוסף" בחו"ל ובבני ברק. כבר בהיותו בחור ישיבה נודע בכל עולם הישיבות בליטא בכינויו "דער סטייפלער" [על שם מוצאו מהעיר הורונוסטייפול שבאוקראינה], וסיפורים רבים נודעו על עוצם שקידתו, גאונותו וקדושתו.

נייר מכתבים רשמי 24.5 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול.

פתיחה: \$1000

262

262. Letter by the Steipler to his Mechutan Rabbi Y.S. Elyashiv – Request to be Remembered in his Prayers

Autograph letter (10 lines) with the full signature of R. "Ya'akov Yisrael Kanievsky", to his mechutan R. Yosef Shalom Elyashiv. Bnei Brak, Nissan [c. 1960s]. Blessings for Pesach: **"To my mechutan... I wish you a kosher chag without a speck of chametz and a happy festival..."**. Further in the letter, the Steipler requests from R. Y. S. Elyashiv that he pray for him: "Please mention me in your prayers... in spiritual and material matters because I suffer from many things and it should be His will that all should be for the good..."

262. מכתב מה"סטייפלר" אל מחותנו הגרי"ש אלישיב עם בקשת "ויזכירני נא בתפלתו"

מכתב (כ-10 שורות) בכתב-יד-קדשו וחתימתו המלאה של הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי, אל מחותנו הגאון רבי יוסף שלום אלישיב. בני ברק, ניסן (שנת התש"כ בקירוב).

ברכות לרגל חג הפסח: **"לפאר מע"כ מחותני הגאון האדיר עמוד התורה פאר הדור... הריני מאחל להדר"ג חג כשר אפי'לן ממשוהו חמוץ, ויו"ט שמה ביתרון הכשר"**. בהמשך המכתב מבקש ה"סטייפלר" מהגרי"ש שיתפלל עליו: **"ויזכירני נא... בתפלתו עלי לטובה ברו"ג [ברוחניות וגשמיות], כי בעוה"ר בהרבה דברים אני טובל, ויה"ר שיהי'נה הכל לטובה ולברכה..."**.

הגאון הקדוש רבי יעקב ישראל קנייבסקי (תרנ"ט-תשמ"ה), הידוע בכינוי "דער סטייפלער" על שם מוצאו מהעיר הורונוסטייפול שבאוקראינה. גיסו של מרן ה"חזון איש" ומחותנו של הגרי"ש אלישיב (תר"ע-תשע"ב), שכן בנו הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א היה נשוי לבתו הגדולה של הרב אלישיב. ה"סטייפלר" העריץ מאד את גדלותו של מחותנו הגרי"ש אלישיב, והיה מפנה אליו שאלות הלכתיות והזכרת שמות לתפלה ולברכה.

נייר מכתבים רשמי. כ-25 ס"מ. מצב בינוני-טוב. בלאי בקפלי הנייר ובשוליו, קמטים וכתמים.

פתיחה: \$1000

264. מכתב בכתב ידו וחתירתו של הגאון רבי משה פיינשטיין - ניו-יורק, תש"ח - שו"ת בעניני גיטין שלא נדפס

מכתב ארוך (כ-30 שורות) בכתב ידו וחתירתו של מרן הגאון רבי משה פיינשטיין. ניו-יורק, ניסן תש"ח [1948]. נשלח אל הרב טוביה גפן אב"ד אטלנטה, בעניני הרשאה לסידור גט, עם פרטים מעשיים בענין גט זה, ודרך כתיבת שמות המגרש והמתגרשת. בתוך המכתב מסביר רבי משה את הסיבות ההלכתיות להוראותיו בפרטי מינוי השליחות [דברים המשתנים מגט לגט, לפי צורת מינוי השליחות ונתונים נוספים]. מכתב זה לא נדפס בשו"ת "אגרות משה".

מרן הגאון רבי משה פיינשטיין (תרנ"ה-תשמ"ו), גדול פוסקי ההלכה בארצות הברית, מנהיג היהדות החרדית וראש "מועצת גדולי התורה". ראש ישיבת "תפארת ירושלים" בני-יורק. מחבר הספרים: שו"ת "אגרות משה", חידושי "דברות משה" על הש"ס ו"דרש משה" על התורה.

נייר מכתבים רשמי, 28 ס"מ, כתוב משני צדדיו (כ-30 שורות בכתב ידו וחתירתו של הגרמ"פ). מצב טוב. סימני קיפול. פתיחה: \$500

Rabbi Moshe Feinstein (1895-1986), the leading halachic authority in the US, uncontested leader of Charedi Jewry and head of Mo'etzet Gedolei HaTorah. Head of Tiferet Yerushalayim Yeshiva in New York. Authored: the Igrot Moshe responsa, Dibrot Moshe novellae on the Talmud, and Darash Moshe on the Torah.

Official stationery, 28 cm. written on both sides (approximately 30 lines handwritten and signed by R. Feinstein). Good condition. Folding marks.

Opening price: \$500

263. Endorsement Letters Handwritten and Signed by Rav Shach and the Steipler

Letter (approx. 14 lines) handwritten and signed by R. Elazar Menachem Man Shach. Bnei Brak, Adar 1970.

At the foot of the letter: Additional letter (approx. 7 lines) handwritten, stamped and signed by his colleague R. Yaakov Yisrael Kanievsky, the Steipler. Endorsement of a fund assisting a young man with his wedding expenses, "... a young man who excels in Torah learning and fear of G-d, diligent and modest... from a learned family who are not able to provide much assistance... whoever lends their support to this cause, should be blessed from Heaven with much good, and may G-d fulfill all their needs" (words of R. Elazar Menachem Man Shach). The Steipler adds the following blessings in his letter: "And whoever assists, will be blessed from Heaven many times over, with an abundance of blessing and success, and the principal will remain for the World to Come".

R. Elazar Menachem Man Shach (1898-2001), dean of the Ponovezh yeshiva and a foremost yeshiva dean, was the leader of Torah Jewry in our generation and served as chairman of Moetzet Gedolei HaTorah for many years. He authored the Avi Ezri series on the Rambam, founded and presided over many yeshivot and educational institutions throughout Eretz Israel and around the world.

R. Yaakov Yisrael Kanievsky (1899-1985), author of Kehilot Yaakov and brother-in-law of the Chazon Ish, was the dean of Novardok – Beit Yosef yeshivot in Bnei Brak and around the world. Already as a yeshiva student he became known in the Lithuanian yeshiva world as "the Steipler" (appellation derived

263 from his hometown Hornostaiipil, Ukraine), and stories abound about the scope of his diligence, brilliance and holiness. [1] leaf, official stationery. 24.5 cm. Good condition. Folding marks. Opening price: \$1000

265. Autograph Letter Signed by Rabbi Moshe Feinstein – New York, 1959 – Responsum Regarding Memorial Prayers in the Synagogue

Long letter (25 lines) handwritten and signed by R. Moshe Feinstein. [New York, Elul 1959].

Halachic responsum, "the reason we do not recite the memorial prayer on days we say Tachanun". The responsum was sent to R. Yisrael Gordon and was printed in Igrot Moshe, Orach Chaim, Part 2, Siman 74.

Rabbi Moshe Feinstein (1895-1986), the leading halachic authority in the US, uncontested leader of Charedi Jewry and head of Mo'etzet Gedolei HaTorah. Head of Tiferet Yerushalayim Yeshiva in New York. Authored: the Igrot Moshe responsa, Dibrot Moshe novellae on the Talmud, and Darash Moshe on the Torah.

[1] leaf, 28 cm. (approximately 25 lines handwritten and signed by Rabbi Feinstein). Good condition. Minor tears to top of leaf.

Opening price: \$700

265

265. מכתב בכתב ידו וחתירתו של הגאון רבי משה פיינשטיין - ניו-יורק, תשי"ט - שו"ת בעניני הזכרת נשמות בבית הכנסת

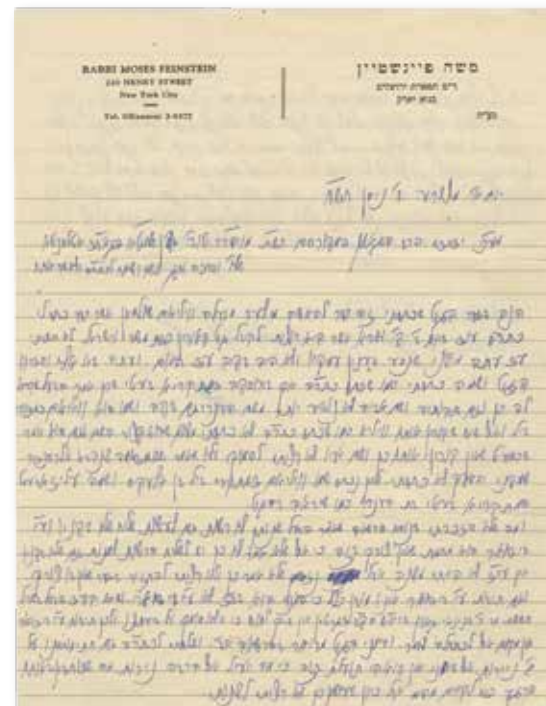
מכתב ארוך (כ-25 שורות) בכתב ידו וחתירתו של מרן הגאון רבי משה פיינשטיין. [ניו-יורק, אלול תשי"ט 1959].

תשובה הלכתית "בטעם שאין מזכירים נשמות בימים שאין אומרים תחנון". התשובה נשלחה אל הרב ישראל גורדון, ונדפסה ב"אגרות משה", אורח חיים, חלק ב', סימן ע"ד.

מרן הגאון רבי משה פיינשטיין (תרנ"ה-תשמ"ו), גדול פוסקי ההלכה בארצות הברית, מנהיג היהדות החרדית וראש "מועצת גדולי התורה". ראש ישיבת "תפארת ירושלים" בני-יורק. מחבר הספרים: שו"ת "אגרות משה", חידושי "דברות משה" על הש"ס ו"דרש משה" על התורה.

דף 28 ס"מ (כ-25 שורות בכתב ידו וחתירתו של הגרמ"פ). מצב טוב. קרעים קלים בראש הדף.

פתוחה: \$700

264

264. Autograph Letter Signed by Rabbi Moshe Feinstein – New York, 1948 – Unprinted Responsum About Gittin

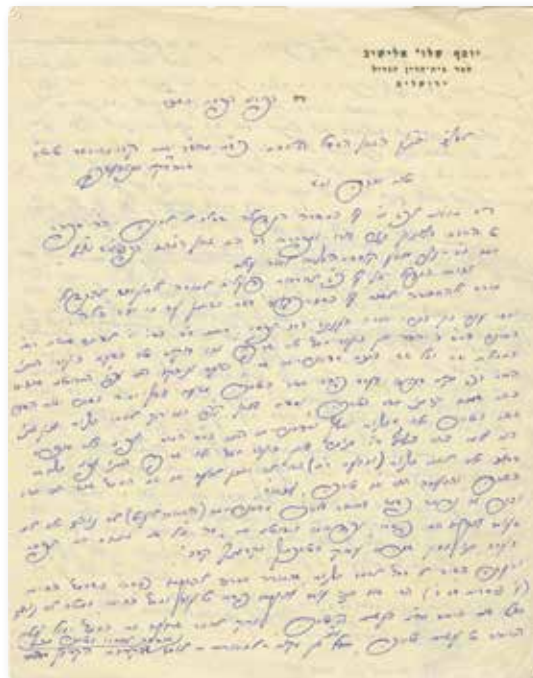
Long letter (approximately 30 lines), handwritten and signed by Rabbi Moshe Feinstein. New York, Nissan 1948.

Sent to R. Tuvia Gefen Rabbi of Atlanta, regarding authorization to arrange a get, with practical details concerning this particular get and the manner of writing the names of the man and woman who filed for the divorce. R. Moshe explains the halachic reasoning behind his rulings. This letter was not printed in the Igrot Moshe Responsa.

266b

(1918-2002), known as a brilliant Torah scholar, was a student of Yeshivat Chachmei Lublin and a son-in-law of R. Avraham Grodzinski, mashgiach of Yeshivat Slabodka. He officiated as rabbi of the Orthodox Jewish community in Antwerp ("Kehillat Machzikei Hadas") and was known as one of the great Torah leaders of the previous generation. His tremendous Torah scholarship was equaled by his kindness and generosity, and he became known as the father of orphans and widows, as well as being deeply involved in financing marriages for

266a

the poor. His long friendship with R. Elyashiv dated to the years when they would learn together in Beit Medrash Ohel Sara, (ca. 1940-1950, when R. Kreiswirth lived in Jerusalem before accepting the position of rabbi of Antwerp upon the advice of the Chazon Ish).

Official stationery. 20 cm. Written on both sides, approximately 55 written lines, with erasures and additions between the lines. Good condition. Fold lines.

Opening price: \$600

266. מכתב שו"ת בדברי תורה מאת הרב אלישיב - אל רבי חיים קרייזווירט אב"ד אנטוורפן

מכתב ארוך בכתב ידו וחתמתו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב. [ירושלים], ניסן תשכ"א 1961.

המכתב נכתב אל רעו הגאון רבי חיים קרייזווירט אב"ד אנטוורפן, לאחר ששלח לו תשורה את ספר "שו"ת רבינו חיים כהן" (מאת זקנו רבי חיים הכהן רפפורט אב"ד לבוב) שההדירו מחדש. במכתב מודה לו הגרי"ש על משלוח הספר, וכותב הערות על דבריו בעניני שחיטת קרבן פסח וזמן ביעור חמץ. בסיום המכתב ברכות לחג הפסח: "והנני חותם בברכה נאמנה בחג כשר ושמח ונוכח להגני למועדים ולרגלים אחרים שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך...". מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב (תרע"ג-תשע"ב), מגדולי הפוסקים במשך למעלה משבעים שנה. נודע בהתמדתו המופלגת ובידיעתו העמוקה והיסודית בכל חלקי התורה, עד שיכל לפסוק בכל ענין את מסקנתו הברורה. בעשרים שנותיו האחרונות הנהיג את עולם התורה בארץ ובחור"ל. חידושי תורתו נדפסו על-ידי תלמידיו בסדרת ספרי ה"הערות" על המסכתות שנערכו משיעוריו וכן לוקטו מאות מאלפי תשובותיו בחמשת חלקי "קובץ תשובות". התשובה שלפנינו נדפסה בספר קובץ תשובות, חלק ד', סימן מז. נמען האגרת: הגאון רבי חיים קרייזווירט (תרע"ח-תשס"ב), גאון אדיר ועילוי מחונן, מתלמידי ישיבת "חכמי לובלין" וחתנו של הגאון הצדיק רבי אברהם גרודזינסקי משיבת ישיבת סלבודקה. כיהן כרבה של הקהילה החרדית באנטוורפן ("קהילת החדת"), ונודע כאחד מגדולי התורה בדור האחרון. כגדולתו בתורה כך גדולתו בחסד ובעשייה עבור הזולת, התפרסם כאבי האלמנות והיתומים ועסק רבות בהכנסת כלה. ידידותו עם הגרי"ש אלישיב היתה רבת-שנים עוד מומן ישיבתם יחד בבית המדרש "אהל שרה", בתקופת מגוריו בירושלים בשנות הת"ש-תש"י בקירוב, עד שנתמנה לרבה של אנטוורפן בעצתו וברכתו של ה"חזון איש".

נייר מכתבים רשמי 20 ס"מ. כתוב משני צידי הדף, כ-55 שורות בכתב ידו, עם מחיקות והוספות בין השורות. מצב טוב. סימני קיפול.

פתיחה: \$600

267

267. Letter of Recommendation by R. Y. S. Elyashiv – Regarding the Yeshiva of Rabbi Dov Kook in Tiberias

Autograph letter signed by R. Yitzchak Zilberstein, a recommendation for a yeshiva for Ba'alei Teshuva in the city of Tiberias, headed by his son-in-law R. Dov Kook ("who manages the yeshiva"). Nissan 1994. Further in the leaf is a letter of recommendation (5 lines) handwritten and signed by R. Yosef Shalom Elyashiv: "I rely on the words of my son-in-law R. Yitzchak Zilberstein, regarding the importance of the aforementioned yeshiva. All who are active in assisting and supporting this place of Torah will be blessed from the Source of Blessings with all good. Yosef Shalom Elyashiv. 29th of Nissan 1994".

267. מכתב המלצה מהגרי"ש אלישיב - אודות ישיבת רבי דוב קוק בעיר טבריה

מכתב בכתב ידו וחתמתו של רבי יצחק זילברשטיין, המלצה לישיבה לבעלי תשובה בעיר טבריה, בראשות חתנו הגאון הצדיק רבי דב קוק שליט"א (ש"על פיו מתנהלים סדרי הישיבה"). ניסן תשנ"ד [1994].

בהמשך הדף מכתב המלצה (5 שורות) בכתב ידו וחתמתו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב, הכותב: "נאמנים עלי דברי חתני הגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א - על חשיבות הישיבה הנ"ל - וכל העושים והמעשים העוזרים והתומכים בחיזוק וביצור מקום תורה הנ"ל, יתברכו ממקור הברכות בכל מילי דמיטב. יוסף שלום אלישיב. כ"ט ניסן תשנ"ד".

המקובל הצדיק המפורסם רבי דב קוק שליט"א מטבריה, הינו חתנו של הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א רבה של רמת אלחנן, ובעל-נכדתו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב (תרע"ג-תשע"ב), שהעריך מאד וכיבד את דרכם של נכדו ונכדתו אלו, אשר העמידו קהילה מפוארת בעיר טבריה ומשפיעים ברחבי הארץ, לחיזוק וקיום חיי-תורה ויראת שמים, מתוך אהבת השם ואהבת הבריות.

נייר מכתבים רשמי, 23 ס"מ. מצב טוב.

פתיחה: \$300

The well-known kabbalist and tsaddik R. Dov Kook of Tiberias is the son-in-law of R. Yitzchak Zilberstein, Rabbi of Ramat Elchanan in Bnei Brak as well as the husband of the granddaughter of R. Y.S. Elyashiv (1910-2012) who greatly esteemed the path chosen by this couple to establish a flourishing Torah community in the city of Tiberias. The influence of R. Kook and his wife spreads throughout Israel reinforcing Jews in fear of Heaven and Torah observance and love of G-d and man.

Official stationery, 23 cm. Good condition.

Opening price: \$300

266. Letter of Torah Responsum from Rabbi Elyashiv to Rabbi Chaim Kreiswirth, Rabbi of Antwerp

Long handwritten, signed letter by R. Yosef Shalom Elyashiv. [Jerusalem], Nissan, 1961.

The letter is written to his friend R. Chaim Kreiswirth, rabbi of Antwerp, after the latter had gifted him with the newly-edited version of "Responsa Rabbenu Chaim Cohen" (by R. Kreiswirth's ancestor, R. Chaim Hacoheh Rappaport, rabbi of Lviv). In his letter, R. Elyashiv thanks R. Kreiswirth for the gift and adds comments to the sections regarding the laws of Korban Pesach (the Paschal lamb) and the proper time for the removal of chametz (leaven). The letter closes with blessings for the upcoming Passover holiday: "I am signing with blessings for a happy and kosher Passover, and may we merit to reach other holidays rejoicing in G-d's service in the rebuilt Temple in Jerusalem ...".

R. Yosef Shalom Elyashiv (1910-2012) was a leading halachic decisor for more than 70 years, known for his exceptional diligence and deep and thorough knowledge of all facets of Torah, enabling him to rule clearly on every matter. During the last 20 years of his life, he led Torah Jewry in Israel and abroad. However, even during his earlier years he was involved in the rabbinic and halachic matters of various communities. R. Elyashiv's students printed his Torah novellae in a series of books of his "comments" on Talmudic tractates that were garnered from his lectures. They also printed a sampling of hundreds of his thousands of responsa in the five volume "Kovetz Teshuvot". The above responsum is printed in Sefer Kovetz Teshuvot, IV, section 47.

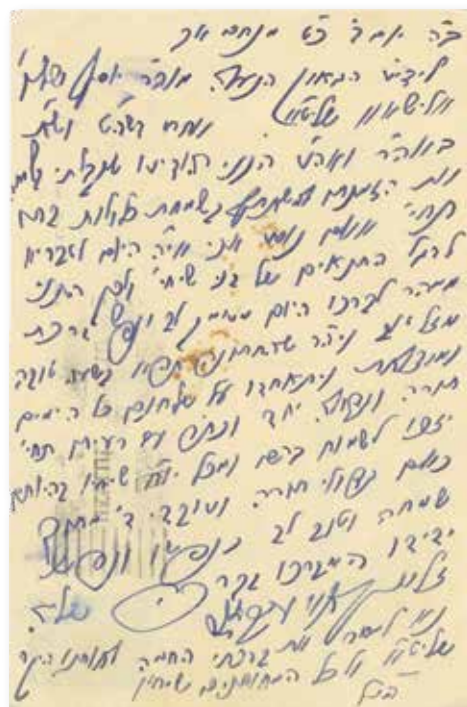
The recipient of the letter, R. Chaim Kreiswirth

268. Letter from Rabbi Shlomo Zalman Auerbach to Rabbi Yosef Shalom Elyashiv – Wedding Wishes

Letter (18 lines), handwritten and signed by the leading Torah scholar R. "Shlomo Zalman Auerbach". Jerusalem, Av 1955.

Sent to his friend R. Yosef Shalom Elyashiv. Congratulations for the wedding of R. Elyashiv's [second] daughter: "...I would like to inform him that I received his invitation to participate in the wedding of his daughter, but since I will be travelling please G-d today to Tiberias to celebrate my son's engagement (R. Avraham Dov Rabbi of Tiberias, son-in-law of R. Werner of Tiberias), I am therefore hurrying to wish him from the depth of my heart Mazel Tov wishes, may the wedding take place at an auspicious time, may Torah and greatness be combined at their table for posterity, and may he and his wife rejoice from them and all their descendants, all being great Torah leaders and servants of G-d, in happiness and joy..."

R. Shlomo Zalman Auerbach (1910-1995) was the dean of the Kol Torah Yeshiva and leading posek of his times. In his youth, R. Shlomo Zalman was a household member of R. Zelig Reuven Bengis, head of the Eida HaChareidit, where he befriended R. Yosef Shalom Elyashiv, who was also a disciple of R. Bengis and frequenter of his house. The elderly scholar cherished the two young scholars, and held them in great esteem, predicting them a future as leading Halachic authorities of the generation. In time, R. Shlomo Zalman indeed became one of the leading poskim and the foremost authority in Halachic matters, such as medicine and halacha. His pleasant ways and refinement earned him the veneration of all sects of Orthodox Judaism, which was expressed at his funeral attended by some 300,000 people.

268

R. Shlomo Zalman Auerbach's connection with R. Yosef Shalom Elyashiv extended over a period of sixty years, and they often conferred with each other on halachic and public matters which were on the agenda. Several years after this letter was written, they became related by marriage when R. Shlomo Zalman's son R. Azriel Auerbach married R. Yosef Shalom's (fifth) daughter.

Postcard, 14 cm. Very good condition. The address and name of sender were handwritten and signed by R. Shlomo Zalman Auerbach.

Opening price: \$300

268. מכתב הגרש"ז אויערבך אל הגר"ש אלישיב - ברכות לנישואי

מכתב (18 שורות) בכתב ידו וחתמתו של הגאון רבי "שלמה זלמן אויערבאך". ירושלים, אב תשט"ו [1955].

נשלח אל ידידו הגאון רבי יוסף שלום אלישיב. ברכות לנישואי בתו [השניה] של הגר"ש: "...הנני להודיעו שקבלתי בשמחה את הזמנתו להשתתף בשמחת כלולות בתו תחי' [ה], אולם נוסע אי"ה היום לטבריא לרגל התנאים של בני שיחי [הגאון רבי אברהם דוב שליט"א אב"ד טבריה, חתנו של הרב ורנר מטבריה], ולכן הנני ממהר לברכו היום מעומק לב ונפש ברכת מזל טוב, ויה"ר שהחתונה תהי' [ה] בשעה טובה ומוצלחת, ויתאחדו על שלחנם כל הימים תורה וגדולה יחד, ובת"ר עם רעיתו תחי' [ה] יזכו לשמחה בהם ומכל יו"ח [יוצאי חלציהם] שיחי' [ו] בהיותם כולם גדולי תורה ועובדי ה', מתוך שמחה וטוב לב..."

הגאון המפורסם רבי שלמה זלמן אויערבך (תר"ע-תשנ"ה) ראש ישיבת "קול תורה" ומגדולי הפוסקים. בצעירותו היה רבי שלמה זלמן מבני ביתו עם הגאון רבי זלגי ראובן בענגיס גאב"ד העדה החרדית, שם התיידד והכיר את רעו הגר"ש אלישיב (תר"ע-תשע"ב), שהיה אף הוא מתלמידי הרב בענגיס ומבאי ביתו הקבועים. הגאון הישיש טיפח והחשיב ביותר את שני הצורבים הצעירים, והיה רגיל לומר כי הם עתידים להיות פוסקי הדור. ברבות הימים אכן הפך רבי שלמה זלמן לאחד מגדולי הפוסקים ולסמכות ראשונה במעלה במספר תחומים הלכתיים, כגון בנושאי רפואה והלכה. בנועם הליכותיו ועדינותו היה נערץ על כל חוגי היהדות האורתודוכסית, והדבר התבטא בין היתר בהלווייתו, בה השתתפו לפי ההערכות כשלוש מאות אלף אנשים.

קשריו של הגרש"ז אויערבאך עם הגר"ש אלישיב נמשכו במשך תקופה של כששים שנה, ובהזדמנויות רבות היו נועדים יחד לדון ולהכריע בשאלות הלכתיות ובעניני ציבור העומדים על הפרק. כמה שנים לאחר כתיבת מכתב זה הפכו הגרש"ז והגר"ש למחותנים, כאשר בנו הגאון רבי עזריאל אויערבך שליט"א נשא את בתו [החמישית] של הגר"ש אלישיב.

גלוית דואר, 14 ס"מ. מצב טוב מאד. רישומי הכתובת ושם השולח נכתבו ונחתמו בכתב-ידו של הגרש"ז אויערבך.

פתיחה: \$300

269. Responsum Letter from Rabbi Aharon Yehuda Leib Steinman – To Rabbi Yosef Shalom Elyashiv

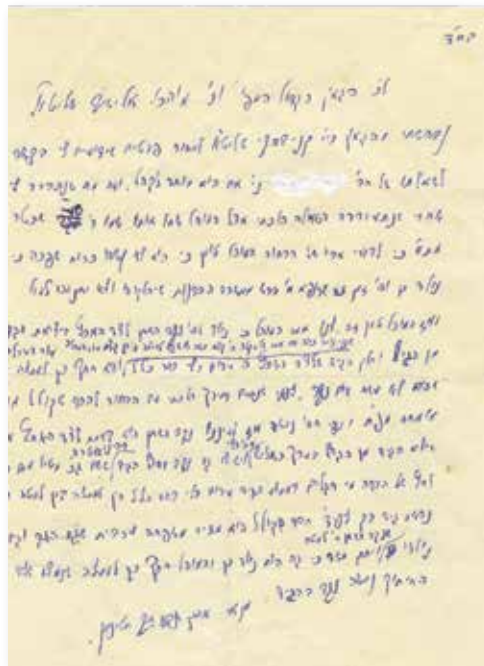
Letter (approx. 16 lines), handwritten and signed by R. Aharon Yehuda Leib Steinman, addressed to R. Yosef Shalom Elyashiv. [Bnei Brak, ca. 1960s].

Investigation of a serious halachic question, regarding a concern of Kerut Shafcha and its proscription from marriage. The letter was written at the behest of R. Yaakov Yisrael Kanievsky (the Steipler), who bid R. Aharon Leib Steinman to relay to R. Yosef Shalom Elyashiv all the details known to him on the case, so that the latter can issue a halachic ruling. In this letter, R. Aharon Yehuda Leib Steinman describes his involvement in the case, and his approaching various Mohelim together with the person concerned, to investigate the issue (the letter seems to indicate an instance of a congenital defect known as Hypospadias). The letter discloses R. Steinman's great devotion to help this person obtain a permission to marry, and the Steipler's confidence in him to investigate this complex case.

R. Aharon Leib Yehuda Leib Steinman, a foremost leader of Orthodox Jewry and chairman of the Moetzet Gedolei HaTorah of the Degel HaTorah party, served as dean of the Ponovezh yeshiva for young boys from 1955 and head of Kollel Ponovezh from 1965. For many years, R. Aharon Yehuda Leib lived in great modesty, yet he was known amongst the rabbis of Bnei Brak already then as a prominent halachic authority, and the Steipler would consult with him on complex halachic questions (particularly in halachic issues relating to medicine). He was held in high esteem already by the Chazon Ish, who would reputedly stand up in his honor. R. Steinman became known to the wider public only in 1988, after the establishment of the Degel HaTorah party, and his appointment by R. Shach as member of the Moetzet Gedolei HaTorah. Subsequently, his impact on public leadership, educational and yeshiva concerns greatly increased. After R. Shach's passing in 2001, he was recognized as his heir and successor as leader of Lithuanian Jewry together with the halachic authority of the generation, R. Yosef Shalom Elyashiv of Jerusalem (1910-2012). This letter presents early correspondence between two prominent Torah figures of Lithuanian Jewry. [This letter was probably written ca. 1965, several years before R. Steinman's eldest son, R. Shraga Steinman, married R. Elyashiv's eldest granddaughter. This letter does not mention any marital connections, since it was composed several years prior their descendants' marriage, in the late 1960s].

[1] leaf. Approx. 20 cm. Good condition. Minor marginal tears. Name of the young man involved deleted with correction fluid.

Opening price: \$500

269

269. מכתב שו"ת מהגראי"ל שטיינמן - אל הגרי"ש אלישיב

מכתב (כ-16 שורות), בכתב ידו וחתמתו של הגאון רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן, נשלח אל הגרי"ש אלישיב. [בני ברק, שנות התש"כ בקירוב]. ברור בשאלה הלכתית חמורה, של חשש "כרות שפכה" האסור להנשא. המכתב נכתב עפ"י בקשתו של הגרי"ש קניבסקי (ה"סטייפלר"), שביקש מהגראי"ל שטיינמן למסור להגרי"ש את הפרטים הידועים לו בענין, כדי שהגרי"ש יוכל להכריע בנוהג ההלכתי הזה. הגראי"ל מספר במכתב שלפניו על מעורבותו בבירור הנדון, ועל הליכתו עם נשוא המכתב למוהלים לצורך בירור הענין [מתוך הדברים נראה, שהיה זה מום מלידה הידוע בשם: היפוספדיאס (Hypospadias)]. מהמכתב שלפניו עולה מסירות הרבה של הרב שטיינמן לעזור לנשוא המכתב למצוא היתר לנישואין, וכן העובדה שה"סטייפלר" סמך עליו לבירור ענין סבוך זה.

"לכ" הגאון הגדול המפ"ן/ורסס] מוהר"י אלישיב שליט"א. נתבקשתי מהגאון רי"י קניבסקי שליט"א למסור פרטים שידועים לי בקשר לשאלתו של ה[חור].... נ"י, אם הוא מותר לקהל... אחרי שנתעוררה השאלה, הלכתי אצל המוהל שמל אותו... המוהל טוען כי הוא לא עשה כרות שפכה כי נולד כן... והיה נקב השתן לצד הארץ... לפני שנתיים בערך הלכתי עם הבחור להרב שקולל מוהל מומחה מפ"ת [מפתח תקוה], וכפי שהיה נראה אז לעינינו, נקב השתן הוא באמת לצד הארץ... לפי הרב שקולל הוא מכיר משפחה ערבית שגם האב וגם הבן נולדו כך, שנקב השתן היה למטה, ויתכן מאד כי גם הוא נולד כן, והמוהל חתר רק למעלה, שנמצא שלא ע"י החיתוך נעשה נקב בהגיד - מגאי, אהרן יודא ליב שטיינמן".

מ[ן הגאון רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן (תרע"ה-תשע"ח 1914-2017)], ממנהיגי היהדות החרדית, נשיא מועצת גדולי התורה של תנועת "דגל התורה". ראש ישיבת פוניבז' לצעירים משנת תשט"ו וראש "כולל פוניבז'" משנת תשכ"ה. שנים רבות נהג הגראי"ל בצניעות רבה, אך בין רבני בני ברק היה ידוע מאז כאחד מגדולי ההוראה, ומ[ן ה"סטייפלר" היה שולח להוועץ עמו בעניני הלכה סבוכים (בפרט בנושאי רפואה והלכה). לפי המסופר, כבר בעל ה"חזון איש" העריך מאד את הרב שטיינמן ונהג לקום לכבודו. מאלמוניותו בציבור הכללי יצא הרב שטיינמן רק בשנת תשמ"ט (1988), לאחר הקמת מפלגת דגל התורה, אז צורף על ידי הרב שך כחבר במועצת גדולי התורה, ומאז גברה השפעתו בהנהגה הציבורית ובנושאי חינוך וישיבות. לאחר פטירת הרב שך, בשנת תשס"ב, הוכר כיוורש וכממשיך דרכו בהנהגת הציבור הליטאי לצד פוסק הדור הגאון רבי יוסף שלום אלישיב מיירושלים (תר"ע-תשע"ב). לפניו התכתבות מוקדמת בין שני האישים הגדולים של העולם הליטאי. [זמנה של התכתבות זו הוא כנראה בשנת תשכ"ה בקירוב, מספר שנים לפני שבנו הגדול של הרב שטיינמן רבי שרגא שטיינמן, נשא את נכדתו הבכורה של הרב אלישיב. במכתב שלפניו לא מוזכר ענין קרבתם כמחותנים, שכן הוא נכתב קודם לבואם בקשרי מחותנים, בסוף שנות התש"כ].

דף כ-20 ס"מ. מצב טוב. קרעים קלים בשולי הדף. מחיקה בטיפקס של שם הבחור הנדון במכתב זה.

פתיחה: \$500

271. מכתב שו"ת מהרב עובדיה יוסף - אל הרב אלישיב

מכתב ארוך (3 עמ'), בכתב ידו וחתמתו של הגאון רבי עובדיה יוסף. ירושלים, אלול תשי"ח [1958].

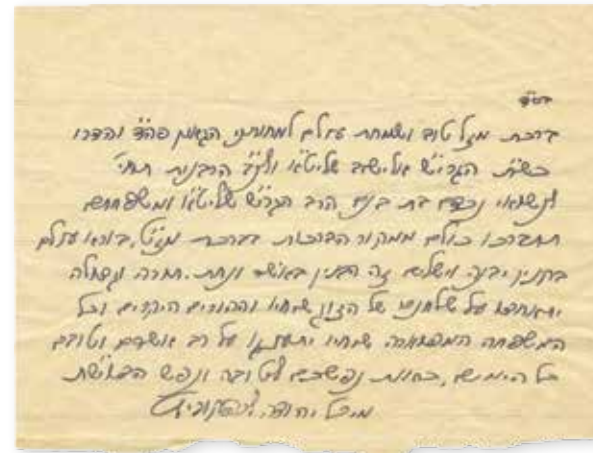
מכתב שו"ת וברכת שנה טובה, שנשלח אל ידידו הגאון רבי יוסף שלום אלישיב, תשובה על הערות הגר"ש לספרו "שו"ת יביע אומר" חלק א', בדיני תקיעת שופר.

"לכבוד ידיד נפשי וחביבי הגאון הגדול המפורסם כקש"ת מהר"ר יוסף שלום אלישיב... לקחתי מועד בימים אלו לכתוב למעכתה"ר [למעלת כבוד תורתו הרמה] קצת ממה שעלה ברעיוני מדי עברי בין בתחי הערותיו היקרות (אשר הזמן גרמא) על ספרי יביע אומר ח"א, ואשמח מאד לקבל את תשובתו בנידון, ואענדהו עטרה לראשי... נא מהר"ר ג' לשום עינו הבדולח על הנ"ל, ואשמח לקבל הערותיו והארותיו".

בסיום המכתב מסיים הרב עובדיה יוסף בברכת שנה טובה: "זהנני מברכו בברכת כתיבה וחתימה טובה בספרן של צ"ג [צדיקים גמורים] לאלתר, הוא וכל בני ביתו, ויארין ימים על ממלכתו על כסא הרבנות לתהילה ולתפארת, בבריאות איתנה ונהורא מעליא וכל מידי דמויטב, אמן ואמן. כנה"ר וכנא"ה מוקירו ומעריצו באה"ר [באהבה רבה] בכבוד רב עובדיה יוסף. שיכוני חסידות תל ארזא ירושלים".

הגאון רבי עובדיה יוסף (תרפ"א-תשע"ד 1920-2013), נולד בבגדאד ובעודו תינוק עלה עם הוריו לירושלים. מגיל צעיר נודע בגאונותו והחל לחבר ספרים ולהרביץ תורה ברבים. בשנת תש"ח נסע לכהן ברבנות במצרים, ועם חזרתו לארץ בשנת תשי"א כיהן ברבנות בפתח תקוה. בשנת תשי"ח נתמנה לחבר בית הדין בירושלים, ובתשרי תשכ"ה נתמנה לחבר בית הדין הרבני הגדול לצד הרב אלישיב וקני הרבנים בדורו. בשנת תשכ"ט נתמנה לכהן כרב ראשי בתל אביב-יפו ובשנת תשל"ג מונה ל"ראשון לציון" ורב ראשי למדינת ישראל.

במשך שנות כהונתו כחבר בית הדין בירושלים, עמד בקשר רב עם הגר"ש אלישיב, ובמשך תקופה ארוכה היה מגיע מדי ערב שבת לביתו של הגר"ש, לדון עמו בסוגיות הלכתיות שונות שעלו בדיוני בית הדין. בשנת תשל"ג פעל הרב אלישיב באופן פומבי לבחירתו של הגר"ע יוסף לתפקיד הרב ראשי לישראל,

270

270. Letter of Good Wishes, from Rabbi Michel Yehuda Lefkowitz to his Mechutan R. Yosef Shalom Elyashiv

Letter of good wishes (9 lines), handwritten and signed by Rabbi Michel Yehuda Lefkowitz to his mechutan R. Yosef Shalom Elyashiv. [Bnei Brak, ca. 1970s].

"Mazal tov and lasting joy to my mechutan...R. Y.S. Elyashiv and to his Rebbetzin, upon the marriage of their granddaughter, daughter of R. S. [Shlomo]...". R. Michel Yehuda Lefkowitz (1913-2011) was the mechutan of R. Yosef Shalom Elyashiv (1910-2012) - Rabbi Elyashiv's son, R. Binyamin David Elyashiv (author of Yad Binyamin), wed R. Lefkowitz's daughter. They maintained a long-lasting close relationship and after the death of R. Lefkowitz, R. Elyashiv remarked that his mechutan protected the purity of Torah education in our times.

Leaf 10X13.5 cm. Good condition. Creases and folding marks.

Opening price: \$300

270. מכתב ברכה לחתונה, מרבי מיכל יהודה ליפקוביץ - אל מחותנו הגר"ש אלישיב

מכתב ברכת מזל טוב לנישואין (9 שורות) בכתב ידו וחתמתו של הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ, אל מחותנו הגאון רבי יוסף שלום אלישיב. [בני ברק, שנות התש"ל בקירוב].

"ברכת מזל טוב ושמחת עולם למחותני הגאון פה"ד [פאר הדור] והדרו... הגר"ש אלישיב שליט"א ולנ"ב הרבנית תחי[ה], לנשואי נכד[ת]ם בת בנם הרב הגר"ש [הגאון רבי שלמה] שליט"א... בורא עולם בקנין יבנה וישלים זה הבנין באושר ונחת..."

הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ (תרע"ג-תשע"א) היה מחותנו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב (תר"ע-תשע"ב), שכן בתו של הגרמ"י ליפקוביץ נשואה לבנו הגאון רבי בנימין דוד אלישיב (בעל "יד בנימין"). במשך השנים שררה ביניהם ידידות רבה, ולאחר פטירת הגרמ"י ליפקוביץ התבטא עליו הגר"ש אלישיב, כי הוא היה שומר פך השמן הטהור של הישיבות והחינוך התורני בדורנו.

דף 10x13.5 ס"מ. מצב טוב. קמטים וסימני קיפול.

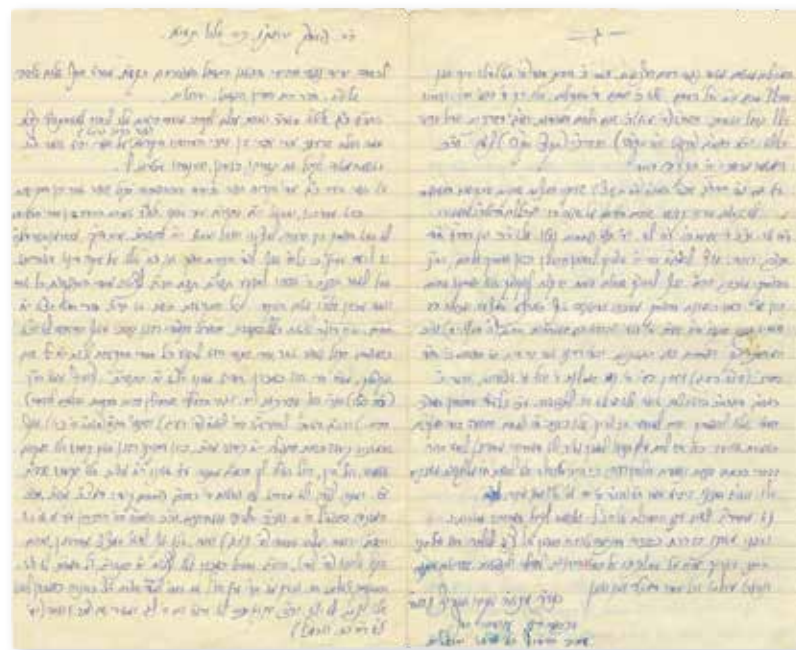
פתיחה: \$300

271. Responsa Letter from Rabbi Ovadia Yosef – To Rabbi Elyashiv

Lengthy letter (3 pages), handwritten and signed by R. Ovadia Yosef. Jerusalem, Elul 1958.

Letter containing responsa and wishes for a good year, sent to his friend R. Yosef Shalom Elyashiv, in response to R. Elyashiv's comments on his book Responsa Yabia Omer part I, laws of Shofar blowing. R. Ovadia Yosef (1920-2013) was born in Baghdad and immigrated to Jerusalem with his parents at a very young age. Already in his youth, he was renowned for his brilliance, and began composing books and teaching Torah to multitudes. In 1948, he travelled to Egypt to serve in the rabbinate and upon his return to Israel in 1951, he served as rabbi of Petach Tikva. In 1958, he was appointed dayan in the Jerusalem Beit Din, and in Tishrei 1965, in the Great Beit Din together with R. Elyashiv and other leading rabbis of his times. In 1969, R. Ovadia Yosef was appointed Chief Rabbi of Tel Aviv-Jaffa and in 1973, Chief Rabbi of the State of Israel.

Throughout his tenure in the Jerusalem Beit Din, he sustained a strong connection with R. Yosef Shalom Elyashiv, and for a long period would come to R. Elyashiv's house every Shabbat eve, to confer with him on various halachic topics which arose during the Beit Din sittings. In 1973, R. Elyashiv publicly promoted R. Ovadia Yosef's candidacy for Chief Rabbi of Israel, through advertisements in Chareidi press and other means. R. Elyashiv's letter to R. Ovadia Yosef of Tishrei 1972 was publicized,

271

in which he firmly instructed him to apply for the position, insisting that under the circumstances, it is not only permitted but required.

3 written pages, approx. 22 cm. Approx. 77 written lines. Good-fair condition. Minor tear to the center of the page, and light dampstains.

Opening price: \$400

ע"י פרסומים בעתונות החרדית ובדרכים שונות. ברבים נתפרסם אז מכתבו של הגר"ש אל הגר"ע יוסף מחדש תשרי תשל"ג, בו הורה לו באופן נחרץ שעליו להציג את מועמדותו לתפקיד: "ועל דבר השאלה אם הדרי"ג ראשי להציג את מועמדותו לראשון לציון ולרב ראשי לישראל? הנני בזה להודיעו, כי לדעתי - לפי נסיבות הענינים אשר לפנינו, שאלה זו אינה צריכה לפנינו, ולא רק שאין בזה שום נדנוד של איסור, אל אף מצוה נמי איכא".
3 עמ' כתובים, כ-22 ס"מ. כ-77 שורות בכת"י. מצב טוב-בינוני. קרע קל במרכז הדף, וכתמי רטיבות קלים.

פתיחה: \$400

272. Collection of Letters from Roshei Yeshivot – Sent to Rabbi Yosef Shalom Elyashiv

Collection of six important letters, from leading yeshiva deans in Eretz Israel, sent to R. Yosef Shalom Elyashiv. 1960-1996.

1. Letter of halachic responsa (3 pages) from R. Ben Zion Abba-Shaul dean of the Porat Yosef yeshiva. Written by a scribe on behalf of and signed by the rabbi. Jerusalem, Cheshvan 1987. R. Ben Zion begins the letter with titles of veneration, and further in the letter apologizes for the delay in responding, "**since I am not in my strength, and cannot write myself, as soon as I met up with my secretary... I hurried to respond to his holy words**" (this letter was written after paralysis affected his ability to write, and in his signature, it is apparent that he exerted himself to sign personally out of respect for the recipient of the letter).

2. Letter handwritten and signed by R. Moshe Hebroni "Dean of the Hebron yeshiva". Wedding congratulations and wishes for the new year. Jerusalem, Elul 1960. Addressed to "**His honor my friend, the outstanding Torah scholar R. Yosef Shalom Elyashiv and his father-in-law the pious rabbi** [R. Aryeh Levine]".

3. Letter signed by R. Yechezkel Sarna dean of the Hebron yeshiva. Monthly appeal letter addressed to parents of students of the yeshiva and wishes for the new year. Jerusalem, Elul 1960.

4. Letter handwritten and signed by R. Moshe Shmuel Shapira, Dean of the Be'er Yaakov yeshiva. Condolences upon the passing of the Rabbanit. Be'er Yaakov, Tamuz 1994.

5. A "Kvitel" letter handwritten and signed by R. Shimon Moshe Diskin, Dean of the Kol Torah yeshiva. Petition to pray for him: "**I am undergoing treatment with significant chance for success and**

272

I request his blessing for a complete recovery, Shimon Moshe son of Miriam Leah (Diskin)". [Jerusalem, ca. 1990s].

6. Letter signed by R. Yitzchak Scheiner, Dean of the Kamenitzer Yeshiva of Jerusalem. Congratulations for his grandson's wedding. Jerusalem, Kislev 1996. 6 letters, all on official stationery. Varying size. Good condition. Stains and wear to letter 5.

Opening price: \$600

272. אוסף מכתבים מראשי ישיבות - שנשלחו אל הגרי"ש אלישיב

אוסף ששה מכתבים חשובים, מגדולי ראשי הישיבות בארץ ישראל, שנשלחו אל הגאון רבי יוסף שלום אלישיב. תש"כ-תשנ"ז [1960-1996].

1. מכתב תשובה הלכתית (3 דפים) מאת הגאון רבי בן ציון אבא שאול ראש ישיבת "פורת יוסף". כתיבת ידי סופר וחתימת-ידו של הרב. ירושלים, חשון תשמ"ח [1987]. בפתיחת המכתב פותח הגרי"צ בתארי הערצה: "**למעב"ת ידיו הגאון הגדול והמפורסם, משנתו קב ונקי, הלן בעומקה של הלכה, עמוד ההוראה ונזר היראה, חד בדרא...**". בתוך המכתב מתנצל הגרי"צ על איחור המכתב, "**מאחר ואינני בכחתי ל"א כידוע ואינני יכול לכתוב הדברים בעצמי, מיד כשנתראתי עם הכותב את דברי... נזדרזתי להשיב לדברי קדשו**" [מכתב זה נכתב לאחר השיתוק שפגע בכושר כתיבתו, בחתימת הגרי"צ ניכרת בכתב היד, ההתאמצות לחתום בעצמו מפני כבודו של מקבל המכתב].

2. מכתב בכתב ידו וחתימתו של הגאון רבי משה חברוני "ר"מ ישיבת חברון". ברכות לנישואין וברכת שנה טובה. ירושלים, אלול תשי"ב [1960]. נכתב אל "**כבוד ידידי הגאון המופלא מוהרי"ש אלישיב שליט"א ולחותנו הרב הגאון הצדיק**" [רבי אריה לוי].

3. מכתב בחתימת הגאון רבי יחזקאל סרנא ראש ישיבת חברון. בקשת תרומה חודשית מהורי תלמידי הישיבה, וברכת שנה טובה. ירושלים, אלול תשי"ב [1960].

4. מכתב בכתב ידו וחתימתו של הגאון רבי משה שמואל שפירא ראש ישיבת באר יעקב. תנחומים על פטירת הרבנית. באר יעקב, תמוז תשנ"ד [1994]. בפתיחת המכתב כותב הגרי"ש תואר מעניין על הגרי"ש: "**הוד כבוד... גאונו**".

5. מכתב "קוויטל" בכתב ידו וחתימתו של הגאון רבי שמעון משה דיסקין מראשי ישיבת קול תורה. בקשה לתפילה: "**אני עובר טיפול שסיכוי הצלחתו מרובה ואבקש לברכני לרפו"ש**" [לרפואה שלימה] **שמעון משה בן מרים לאה (דיסקין)**". [ירושלים, שנת התשי"ג בקירוב].

6. מכתב בחתימת הגאון רבי יצחק שיינר ראש ישיבת קמניץ ירושלים. ברכות לנישואי נכד. ירושלים, כסלו תשנ"ז [1996].

6 מכתבים, כולם על ניירות מכתבים רשמיים. גודל משתנה. מצב טוב. כתמים ובלאי במכתב מספר 5.

פתיחה: \$600

273b

273a

273. כתובה צבעונית מאוירת על קלף - בורדו, צרפת, תקמ"ח 1788

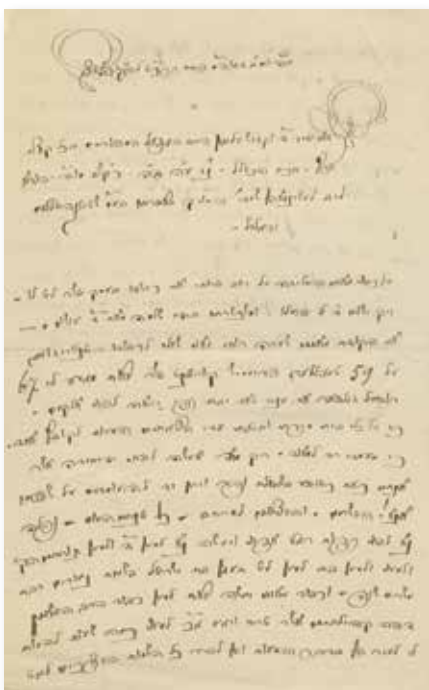
בגב הכתובה נכרך דף נייר - מסמך רשמי עם תרגום הכתובה לצרפתית, מאת הרב עטיאס [הרב בבורדו], ואישור הנוטריון של בורדו.

35x23.5 ס"מ. מצב טוב. שולי הכתובה נחתכו מימין ומשמאל כדי להתאימה לדף הכרוך סביבה ורוב המסגרת המעוטרת חסרה. כתמים. קרע חסר קטן בקלף ללא פגיעה בתוכן.

פתיחה: \$1200

כתובה לנישואי החתן אהרן בן הנכבד דוד די סוריא נ"ע עם הכלה רחל בת הגביר יצחק מנדיו קאמפוס נ"ע. בורדיאוס [Bordeaux - בורדו, צרפת], ערב חג השבועות, יום שלישי ה' סיון תקמ"ח [יוני 1788].

כתובה על גבי קלף, בכתב רש"י, מוקפת מסגרת פרחים נאה, צבועה ביד באדום ובירוק. העדים והחתן חתומים בתחתיתה בצרפתית, ועל כך נוספה חתימה בעברית: "הצעיר דוד במוהרר יעקב חיים עטיאס" - רבי דוד עטיאס, רבה של העיר בורדו.

274b

274a

273. Colorful Illustrated Parchment Ketubah – Bordeaux, France, 1788

Ketubah recording the marriage of the groom Aharon son of the notable David de Soria with the bride Rachel, daughter of the wealthy Yitzchak Mendes Campos. Bordeaux, France, Shavuot Eve, Tuesday Sivan 5, June 1788.

Handwritten on parchment, in Rashi script, within a fine floral border, hand painted in red and green. The signatures of the witnesses and groom appear at the foot of the Ketubah in French, followed by the Hebrew signature: "David son of Yaakov Chaim Athias" – R. David Athias, Rabbi of Bordeaux.

A paper leaf is attached to the verso of the Ketubah – official document with the French translation of the Ketubah, by R. Athias, Rabbi of Bordeaux, approved by a Bordeaux notary.

35X23.5 cm. Good condition. Right and left margins of the Ketubah trimmed to fit the leaf bound with it, with loss of most of the ornamented border. Stains. Small open tear to the parchment not affecting text.

Opening price: \$1200

274. אוסף כתובות נישואין וגיטין, מכתבים ומסמכים - שטוקהולם, המאה ה-19

העגונה מהעיר פולוצק, שבעלה ברח לשבדיה [ראה עוד אודות עגונה זו במכתבים אחרים שהופיעו במכירת "קדם", מכירה 8, פברואר 2010, פריט 522].

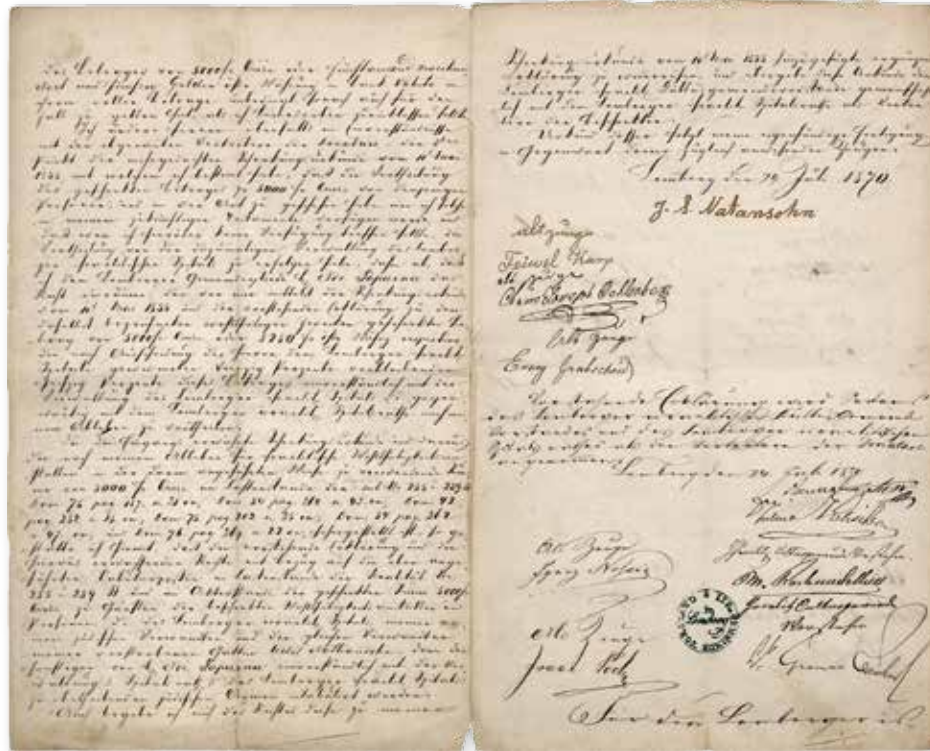
- תעודת "מוריניו", שניתנה לפרנס וגבאי הקהילה ר' אברהם ב"ר אליהו פאלענטין, לרגל מלאת לו שבעים שנה. בחתימות רבני העיר: רבי "יהודה ליב לעוויזאהן, לפנים רב בשטאקהאלם", "גד [גאטליב] קליין רב בשטאקהאלם". שטוקהולם, חנוכה [תרמ"ד 1883]. עיטורי מסגרת צבעוניים, מאויירים וצבועים ביד. קרעים ופגומות. רבי גוטליב קליין, הגיע מהונגריה לשטוקהולם בשנת 1882 בקירוב].

6 פריטים על קלף ו-2 פריטי נייר. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$300

צרור מסמכים בעברית, מארכיון רבני העיר שטוקהולם - שטרות על קלף, מכתב ותעודה. שטוקהולם, שנות התר"י-תר"מ בקירוב [1850-1880]:

- שתי כתובות נישואין. כתיבת ידי סופר על קלף וחתימות ידי עדים. באחת מהן תיקונים ומחיקות [שנעשו על מנת להעתיק ממנה כתובה אחרת]. שטוקהולם, תר"י-ב-תר"ח [1852-1858].
- ארבעה גיטי גירושין, כתיבת סופר על קלף וחתימות עדים. שטוקהולם, תרכ"ז, תרל"א, תרל"ח, תר"מ [1867, 1871, 1877, 1880]. בכל הגיטין קרעי בית דין [קרע מיוחד, הנעשה בגזירה מיוחדת, לסימון ואישור מסירת הגט מהאיש לאשה].
- מכתב מאת יעקב ברעסלר, אל הרב יהודה ליב לוויסון רבה של שטוקהולם. פלאצק (פולוצק, פולין), ניסן תרכ"ז [1867]. בענין

275

275. צוואת רבי יוסף שאול נתנון בעל ה"שואל ומשיב" - עם חתימת-ידו

וחתימות חברי קהילה, גבאים, חברי הנהלת בית החולים ועדים. הגאון רבי יוסף שאול נתנון (תקס"ח-תרל"ה), מגדולי הפוסקים בדורו, נולד בברון (גליציה), חיבר בצוואת עם גיסו רבי מרדכי זאב איטינגא את הספרים "מפרשי הי"ם" על בבא קמא, "מגן גבורים" על שו"ע אורח חיים, שו"ת "שבת אחים" ועוד ספרים. נלימים שני הגיסים הללו, היו משני עברי המתרס, בפולמוס "מצות מכונה". כיהן כאב"ד לבוב משנת תרי"ז. חיבר ספרים רבים אך שמו בישראל נזכר על שם ספרי השו"ת שלו - ה"שואל ומשיב". המסמך בגרמנית.

[5] עמ' 34 ס"מ. מצב טוב. כתמים וסימני-קיפול. קרעים בשוליים.

פתיחה: \$1000

מסמך בכתב-יד (בגרמנית), הודעה רשמית ובה עדכון ופירוט סעיף נוסף לצוואתו המקורית (משנת תרי"ג 1853) של רבי יוסף שאול נתנון [בעל ה"שואל ומשיב"] רב העיר לבוב. למברג, [תר"ל] 1870.

בתוספת זו מורה הרב נתנון להקציב לאחר פטירתו סך 5,000 קרונה לצרכי צדקה; 40% מכלל הסכום לטובת בית החולים היהודי של הקהילה ושאר הסכום עבור קרובים עניים, עניי העיר, עניים אחרים ועבור קמחא דפסחא לעניים. כמו-כן הוא מורה להפקיד את המסמך בידי הנהלת בית החולים. בסוף ההוראות חתימת ידו של הרב וחתימת חמישה עדים.

למסמך מצורפים שני נספחים המעידים כי הנהלת בית החולים קבלה לידיעתה ולביצועה העתידי את המסמך, חתומים בחותמות

274. Collection of Ketubot, Divorce Documents, Letters and Other Documents – Stockholm, 19th Century

Collection of Hebrew documents, from the archive of Stockholm rabbis – legal documents on parchment, a letter and a certificate. Stockholm, ca. 1850-1880s:

- Two Ketubot. Scribal script on parchment, with witnesses' signatures. One Ketubah contains corrections and deletions (to serve as draft for a different Ketubah). Stockholm, 1852-1858.
- Four divorce documents, scribal script on parchment with witnesses' signatures. Stockholm, 1867, 1871, 1877, 1880. Each document bears a Beit Din tear (special tear, realized in a specific way, confirming the document was transmitted from the man to the woman).
- Letter from Yaakov Bressler, to R. Yehuda Leib Lewysohn, Rabbi of Stockholm. Polotsk (Poland), Nissan 1867. Regarding the agunah from Polotsk, whose husband fled to Sweden (see more about this agunah in other letters which appeared in Kedem Auction 8, February 2010, item 522).
- "Moreinu" certificate, accorded to the community leader R. Avraham son of R. Eliyahu Palentine, on the occasion of his seventieth birthday. Signed by the rabbis of the city: R. "Yehuda Leib Lewysohn, formerly rabbi in Stockholm", "Gad [Gottlieb] Klein Rabbi in Stockholm". Stockholm, Chanukah [1883]. Within color ornamented border, hand painted. Tear and damage.

[R. Gottlieb Klein, arrived in Stockholm from Hungary ca. 1882].

6 parchment items and 2 paper items. Varying condition and size.

Opening price: \$300

276

276. שלושה מסמכים רשמיים בחתימת הגאון רבי חיים זוסמן סופר בעל "מחנה חיים" - ימרינג, הונגריה, 1852

שתי תעודות לידה ומסמך רשמי נוסף, בחתימת הגאון רבי חיים זוסמן סופר, בעל "מחנה חיים". ימרינג, (Gyömöre, הונגריה), [תרי"ג] 1852.

1-2. תעודות לידה של Gabor Abeles (נולד 1822) ושל Resy Abeles (נולדה 1839). עם חותמות נוטריוניות מודבקות.

3. מסמך המחייב את משה שטרן (Moses Stern) לשלם 5 גילדן עבור פרנסת בתו. עם חותמת-שעווה של הקהילה היהודית.

שלושת המסמכים נכתבו בגרמנית, ובכולם חתימת רבי חיים סופר בגרמנית (בשמו הלועזי): "יואכים שרייבר" (Joachim Schreiber), לצד חותמת-שעווה שלו: "Ober Rabbiner J. Schreiber Gyömöre".

הגאון המפורסם רבי חיים זוסמן סופר אב"ד מונקאטש ובודפשט (תקפ"ב-תרמ"ו, החת"ס ותלמידיו עמ' קלח-קמב), בעל שו"ת "מחנה חיים" ומגדולי גאוני הונגריה. נולד בפרשבורג ונימול על-ידי החתם סופר. מתלמידיו של החתם סופר בשנותיו האחרונות. בגיל 11 כבר נודע לעילוי ונכנס ללמוד בישיבת החתם-סופר. כאשר נפטר רבו ה"חתם סופר" נסע ללמוד אצל המהר"ם א"ש אב"ד אונגוואר. בדרך נסיעתו לשם התארח בשבת בעיר אויהעל אצל האדמו"ר בעל "ישמח משה", שקירבו בחיבות ושמח מאד לשמוע מפיו מגדולת וקדושת רבו ה"חתם סופר" וענין הסתלקותו מן העולם. בין השנים תרי"א-תרי"ח כיהן כרב בעיר יעמרינג, ומשנת תרכ"ח החל לכהן כאב"ד מונקאטש. בשנת תרל"ט עבר לכהן כראב"ד הקהילה החרדית בבודפשט.

[3] דפים כפולים. 34 ס"מ. מצב טוב. מעט כתמים. סימני קיפול.

פתיחה: \$500

275. Will of Rabbi Yosef Shaul Natansohn, Author of Shoel U'Meishiv - With his Signature

Handwritten document (in German), official notice containing update of another paragraph to the original will (written in 1853) of R. Yosef Shaul Natansohn (author of Shoel U'Meishiv), Rabbi of Lviv. Lemberg (Lviv), 1870.

In this addition, R. Natansohn instructs to allocate after his passing 5000 Krone to charity; 40% of this sum would benefit the community's Jewish hospital and the rest should be distributed to impoverished relatives, the needy of the town, other poor people and the Passover fund for the destitute. Furthermore, he enjoins that this document be deposited by the administration of the hospital. The instructions are followed by the signatures of the rabbi and five witnesses.

Two addenda are enclosed with the document, testifying the hospital's receipt of the document and its intention to fulfill the instructions, signed and stamped by community members, fund administrators, members of the hospital administration and witnesses.

R. Yosef Shaul Natansohn (1808-1875), a leading halachic authority of his time, was born in Berezhany (Galicia). He composed together with his brother-in-law R. Mordechai Zev Ettinger the books Mefarshei HaYam on Baba Kama, Magen Giborim on Shulchan Aruch Orach Chaim, Responsa Shevet Achim and other books. (The two brothers-in-law later found themselves on conflicting sides, in the polemic surrounding machine matza). He served as rabbi of Lviv from 1857. He composed many books yet was renowned for his responsa book – Shoel U'Meishiv.

[5] pages, 34 cm. Good condition. Stains and folding marks. Marginal tears.

Opening price: \$1000

277

[12] דף 33.5-35.5 ס"מ. מצב טוב. מעט כתמים, קרעים וקמטים.
סימני קיפול.
פתיחה: \$300

277. אוסף מסמכים רשמיים מקהילת קארלבורג, הונגריה, 1856-1877 - חתימת רבי נפתלי סופר, תלמיד ה"חתם סופר"

אוסף מסמכים רשמיים מקהילת קארלבורג (Rusovce), היום מחוז בפרשבורג, אחד מהם בחתימת רב הקהילה רבי נפתלי סופר, תלמיד ה"חתם סופר". [קארלבורג, תרט"ז-תרל"ז] גרמנית. 1856-1877.

שמונה מסמכים בגרמנית [כתב-יד], עם חותמות-שעווה או חותמות-דיו של הקהילה היהודית בקארלבורג [בחותמות-השעווה: "שייך לקהל קארלבורג"], וחתימות שונות [בגרמנית].

1. תעודת לידה של יולי הכט (Juli Hecht, נולדה 1848). עם חתימת רבי נפתלי סופר בגרמנית (בשמו הלועזי): "נתן סופר" (Nattan Soffer), לצד חותמת-שעווה שלו: "נפתלי סופר אב"ד ק"ק ק"ב". [תרל"ג] 1872.

הגאון רבי נפתלי סופר (תקע"ט-תרנ"ט 1819-1899, החת"ס ותלמידיו עמ' שפ-שפד), נולד בפרשבורג ונימול על-ידי החתם סופר. למד בישיבה אצל החתם סופר שכתב עליו מכתב המלצה בשנת תקצ"ז, למד גם אצל הכתב סופר, כיהן ברבנות בקארלבורג (משנת תרט"ז) ובפעשטי-נייאדורף (Pečovská Nová Ves, משנת תרל"ג). בעל מטה נפתלי, בני נפתלי, שער נפתלי וספרים נוספים.

2-4. תעודות לצורך קבלת דרכון עבור איגנץ ליאופולד יוסטיץ (Ignatz Leopold Justiz), משה הורנר (Moses Horner) וקתרינה שולהוף (Katharina Schulhof). [תרט"ז-תרי"ז] 1856. טפסים רשמיים עם מילוי בכתב-יד.

5. תעודה לצורך חידוש דרכון עבור ליאופולד פלדשר (Leopold Feldschar). [תרכ"ה] 1865.

6. תעודה עבור שלמה רובינשטיין (Salomon Rubinstein) ששילם את המסים המוטלים עליו לקהילה היהודית. [תרל"ד] 1873.

7. העתקה מתוך פנקס הקהילה, טבלה עם רשימת שמות וסכומי כסף. [תרל"ד] 1873.

8. מכתב מקהילת קארלבורג אל מינהל המחוז ברגנדורף עבור עמנואל פיסק (Emanuel Pisk) שהוא חבר בקהילה [עניין הקשור לגיוס לצבא?]. [תרל"ז] 1877.

276. Three Official Documents Signed by Rabbi Chaim Zussman Sofer Author of Machane Chaim – Gyömöre, Hungary, 1852

Two birth certificates and another official document, signed by R. Chaim Zussman Sofer, author of Machane Chaim. Gyömöre (Hungary), 1852.

1-2. Birth certificates of Gabor Abeles (born in 1822) and Resy Abeles (born in 1839). Notary stamps are pasted on the documents.

3. Document obligating Moses Stern to pay 5 gulden to support his daughter. With the wax seal of the Jewish community.

The three documents are in German and all bear the signature of R. Chaim Sofer in German: "Joachim Schreiber", alongside his wax seal: "Ober Rabbiner J. Schreiber Gyömöre".

R. Chaim Zussman Sofer, Rabbi of Munkacs (Mukachevo) and Budapest (1821-1886, HaChatam Sofer V'Talmidav pp. 138-142), author of Responsa Machane Chaim and celebrated Hungarian Torah scholar. Born in Pressburg and circumcised by the Chatam Sofer, he studied under the Chatam Sofer in his last years. After his teacher's death, he traveled to the yeshiva of the Maharam Ash Rabbi of Ungvár. On his way, he spent a Shabbat in the city of Ohel (Ujhely) by the Rebbe, author of Yishmach Moshe, who lovingly welcomed him and was overjoyed to learn of the greatness and holiness of R. Chaim Zussman's teacher, the Chatam Sofer. From 1851-1858, he served as Rabbi of Gyömöre, and in 1868 was appointed Rabbi of Munkacs. In 1879, he relocated to Budapest to serve as Raavad of its Charedi community.

[3] folded leaves. 34 cm. Good condition. Few stains. Folding marks.

Opening price: \$500

278

גם יעקב שלמה או שלמה יעקב), אב"ד ראב בין השנים תקצ"ט-תר"כ. קטעים מדברי תורתו מובאים מספר פעמים בספר מי השילוח לרבי מאיר ציפסר אב"ד שטוהלווייסבורג (אופן תרי"ג). [17] דף. 28-34 ס"מ. מצב טוב. מעט כתמים, קרעים וקמטים. סימני קיפול.

פתיחה: \$400

278. אוסף מסמכים רשמיים בחתימות רבני הונגריה - הונגריה, אמצע המאה ה-19

אוסף מסמכים רשמיים, חתומים בידי רבני הונגריה - רבי עקיבא פישר אב"ד טעטה, רבי בנימין וואלף ברייער אב"ד טאב ובעל "נחלת בנימין", רבי מאיר אבלס אב"ד קיצע ורבי יעקב שלום פרייער אב"ד ראב. [הונגריה, אמצע המאה ה-19].

שבעה עשר מסמכים בגרמנית [כתב-יד]. חתימות באותיות לטיניות, וחתימות בעברית.

- תעודת עוני עבור מיכאל אפפל (Michael Apfel), עם חתימת רבי עקיבא פישר בגרמנית (בשמו הלועזי): "יאקוב פישר" (Jacob Fischer), לצד חותמת-שעווה שלו וחתימת-שעווה של קהילת טט: "קהל עדת ישרון ק"ק טעטה". חתימות וחתימת נוספות. [טט] (Tét), תרי"ז 1857.

רבי עקיבא פישר (תקע"ח בערך-תרנ"ד 1818-1894, החת"ס ותלמידיו עמ' צו-שצח), תלמידו וכן ביתו של ה"חתם סופר", אב"ד טעטה משנת תר"ח עד לפטירתו. בעל "עטרת עקיבא" (בני ברק תשס"ג-תשס"ה).

- שתי תעודות עם חתימות רבי בנימין וואלף ברייער בגרמנית (בשמו הלועזי): "וילהלם ברויאר" (Wilhelm Breuer), לצד חותמות-שעווה שלו. [רגנדורף (Rajka), תרי"ח-תרכ"ג] 1857-1862.

רבי בנימין וואלף ברייער (תק"צ בערך-תרנ"ג 1830-1892, החת"ס ותלמידיו עמ' תפד), תלמיד ה"כתב סופר" וה"שואל ומשיב". משנת תרי"ז בערך אב"ד רגנדורף, ומשנת תרל"א בערך אב"ד טאב. בעל שו"ת "נחלת בנימין" (פאקש תרמ"ט).

- ארבעה מסמכים רשמיים עם חתימות רבי מאיר אבלס בגרמנית (Mayer Abelis), לצד חותמות-שעווה שלו [בשני מסמכים: "מאיר אבעליס אב"ד דק"ק קיצע והגליל", ובשניים: "חותם הרב דק"ק קיצע"]. במסמך אחד חותמת-שעווה של קהילת קיצע. חתימות וחתימות נוספות. [קיצע (Kittsee), תרי"א-תרכ"ז] 1850-1867.

רבי מאיר אבלס (תקס"ו-תרמ"ז 1806-1887, החת"ס ותלמידיו עמ' רצד-רצו), תלמיד חביב של ה"חתם סופר", אב"ד קיצע כארבעים שנה.

- שמונה מסמכים רשמיים (רובם תעודות לידה) עם חתימות רבי יעקב שלום פרייער בגרמנית (J. S. Freyer), לצד חותמות-שעווה שלו: "יעקב שלום פרייער רב אב"ד דק"ק ראאב והגליל". [ראב או ראב-סיגט (Győr, Sziget), תרט"ו-תרט"ז 1855-1856].

רבי יעקב שלום פרייער (בחלק מהמקורות ההיסטוריים נקרא

277. Collection of Official Documents from Karlburg, Hungary, 1856-1877 – Signature of Rabbi Naftali Sofer, Disciple of the Chatam Sofer

Collection of official documents from the Jewish community of Karlburg (Rusovce, today part of Pressburg), one signed by the community rabbi, R. Naftali Sofer, disciple of the Chatam Sofer. Karlburg, 1857-1877. German.

Eight German documents (handwritten), with wax seals or ink-stamps of the Karlburg Jewish community, and various [German] signatures.

1. Birth certificate of Juli Hecht (born in 1848). Signed by R. Naftali Sofer in German (his foreign name): "Nattan Soffer", alongside his wax seal in Hebrew: "Naftali Sofer Rabbi of the Karlburg community". 1872.

R. Naftali Sofer (1819-1899, HaChatam Sofer V'Talmidav pp. 382-384) was born in Pressburg and circumcised by the Chatam Sofer. Studied in the yeshiva of the Chatam Sofer who wrote R. Naftali a letter of recommendation in 1837, and continued his studies as a disciple of the Ktav Sofer. R. Naftali served as rabbi of Karlburg and Pečovská Nová Ves. Author of Mateh Naftali, Bnei Naftali, Shaar Naftali and other books.

2-4. Certificates for applying for a passport, for Ignatz Leopold Justiz, Moses Horner and Katharina Schulhof. 1856. Official forms completed by hand.

5. Certificate for renewing a passport, for Leopold Feldschar. 1865.

6. Certificate for Salomon Rubinstein, who paid the obligatory taxes to the Jewish community. 1873.

7. Copying out of the community ledger, chart with names and amounts of money. 1873.

8. Letter from the Karlburg community to the District Administration in Ragendorf (Rajka) for Emanuel Pisk, that he is a member of the community [about a matter related to army conscription?]. 1877.

[12] leaves. 33.5-35.5 cm. Good condition. Few stains, tears and creases. Folding marks.

Opening price: \$300

279

279. אוסף גדול של מסמכים רשמיים מקהילות הונגריה והסביבה - הונגריה ואוסטריה, המאה ה-19

אוסף גדול של מסמכים רשמיים בגרמנית, עבור יהודים מקהילות שונות בהונגריה והסביבה, עם חותמות הקהילות. [הונגריה, אוסטריה וסלובקיה, המאה ה-19]. תעודות לידה, תעודות יושר, תעודות עוני, תעודות לצורך קבלת דרכון, פניות לרשויות ולקהילות אחרות, ועוד. עם חותמות-שעווה או חותמות-דיו של הקהילות, חלקם על נייר רשמי של הקהילות. חתימות וחותמות רבות, מעט חתימות רבנים [באותיות לטיניות]. רשימה חלקית של הקהילות במסמכים: פרשבורג, סרדהלי, ימרינג, קיצע, ראב, רגנדורף, נייטרא, וויץ, ועוד. כ-48 מסמכים. רובם 34 ס"מ. מצב טוב. מעט כתמים, קרעים וקמטים. סימני קיפול.

פתיחה: \$400

278. Collection of Official Documents Signed by Hungarian Rabbis – Hungary, Mid-19th Century

Collection of official documents bearing signatures of Hungarian rabbis – R. Akiva Fischer Rabbi of Tét, R. Binyamin Wolf Breuer Rabbi of Tab and author of Nachalat Binyamin, R. Meir Abeles Rabbi of Kittsee and R. Yaakov Shalom Freyer Rabbi of Győr. [Hungary, mid-19th century].

17 German documents (handwritten). Signatures in Latin characters and Hebrew stamps.

- Certificate of poverty for Michael Apfel, with the signature of R. Akiva Fisher in German (his foreign name): "Jacob Fischer", alongside his wax-seal and the wax-seal of the Tét community: "Kehal Adat Yeshurun Community of Tét". More signatures and stamp. [Tét], 1857.

R. Akiva Fischer (ca. 1818-1894, HaChatam Sofer V'Talmidav pp. 396-398), close disciple of the Chatam Sofer, served as rabbi of Tét from 1848 until his death. Author of Ateret Akiva (Bnei Brak 2003-2005).

- Two certificates with signatures of R. Binyamin Wolf Breuer in German (his foreign name): "Wilhelm Breuer", alongside his wax-seal. Ragendorf (Rajka), 1857-1862.

R. Binyamin Wolf Breuer (ca. 1830-1892, HaChatam Sofer V'Talmidav p. 484), disciple of the Ktav Sofer and the Shoel U'Meshiv. From ca. 1857 he served as rabbi of Rajka and from ca. 1871 as rabbi of Tab. Author of Responsa Nachalat Binyamin (Paks 1889).

- Four official documents signed by R. "Mayer Abelis" in German, alongside his wax-seals in Hebrew (on two of the documents: "Meir Abelis Rabbi of Kittsee and its region", and on two: "Stamp of the Rabbi of Kittsee"). One document bears the wax-seal of the Kittsee community. More signatures and stamps. [Kittsee], 1850-1867.

R. Meir Abelis (1806-1887, HaChatam Sofer V'Talmidav pp. 294-296) was a cherished disciple of the Chatam Sofer and rabbi of Kittsee for about 40 years.

- Eight official documents (mostly birth certificates) with signatures of R. Yaakov Shalom Freyer in German (J. S. Freyer), alongside his wax-seals in Hebrew: "Yaakov Shalom Freyer Rabbi of Raab and its region". [Győr and Sziget], 1855-1856.

R. Yaakov Shalom Freyer (in some historical sources he is called Yaakov Shlomo or Shlomo Yaakov), rabbi of Raab (Győr) from 1839-1860. Some of his teachings are cited in the book Mei HaShiloach by R. Meir Tzipser Rabbi of Székesfehérvár (Ofen 1853).

[17] leaves. 28-34 cm. Good condition. Few stains, tears and creases. Folding marks.

Opening price: \$400

280a

הגאון רבי אברהם אלישבי (תל"ח-תש"ג), הרב מהומלא, היה בנו של הצדיק רבי משה לווינון מהעיר אראן. בהמשך השנים נאלץ להחליף את שם משפחתו לשם פופקא (פופקו; פופקין), [כפי הנראה "זכה" בדרכון פיקטיבי של יהודי בשם "דוד בן יהודה שמחה פופקין", ועם הסתבכות הענין עם השלטונות, נאלץ להחליף גם את שמו הפרטי לשם "אברהם) דוד בן רבי יהודה שמחה"]. לאחר שעלה לארץ החליף את שם משפחתו ל"אלישבי", כשם משפחת חותנו המקובל בעל ה"לשם" רבי שלמה אלישבי.

בנם יחידים מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישבי (תר"ע-תשע"ב), גדול הפוסקים בדורו. חבר בית הדין הגדול. כיהן קרוב לשבעים שנה כרב ומגיד שיעור בקהילת "תפארת בחורים" בירושלים, על מקום אביו הרב מהומלא ומייסד "תפארת בחורים". שני פנקסים, כ-15.5 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים ובלאי קל. מעט קשקושי ילדים (בעפרון ובדיו). בתעודה אחת קרע עם חסרון במקום התמונה. מעטפות בריסטול מקוריות בצבע תכלת עם הדפסת הכיתוב "תעודת עליה" במרכזו של עיטור מגן דוד.

פתיחה: \$4000

280. שתי תעודות עליה לארץ - התעודה של רבי שלמה אלישבי בעל ה"לשם", והתעודה של משפחת חתנו רבי אברהם אלישבי - תצלום יחידי של הגר"ש אלישבי בנערותו, יחד עם הוריו

שני פנקסי "תעודת עליה", עם מילוי בכתב יד וחוממות ה"משרד הארץ ישראלי" בקושטא. [תרפ"ד 1924]. תעודה אחת היא של המקובל הקדוש רבי שלמה אלישבי [בעל ה"לשם"], והתעודה השניה היא של בתו חיה וחתנו רבי אברהם אלישבי [אשר בזמן הבריחה מרוסיה והעליה לארץ, נאלץ לזייף את שמו ל"דוד פופקין"], יחד עם בנם יוסף שלום. בתעודה זו מופיע תצלום של הורי הגר"ש אלישבי, יחד עם בנם יחידם הנער יוסף שלום, שהיה אז כבן 13 וחצי [עותק יחידי בעולם של התצלום המקורי, בו נראה הגר"ש אלישבי יחד עם הוריו. תמונה זו נעשתה בקושטא עבור פספורט זה, ולא ידוע לנו על העתקים אחרים].

תעודות דמוי-פספורט רשמי של מדינה, אשר שמשו כתעודות מסע ותעודות זהות. עם חותמות רפואיות ומילוי פרטים נוספים. מן הפרטים שמולאו בכתב-יד, מתגלים פרטים על עלייתו לארץ של בעל ה"לשם" יחד עם חתנו, בתו ונכדו: רבי שלמה אלישבי היה בזמן עלייתו לארץ בגיל 82 (יליד העיר זאגער משנת 1842 לפי התעודה שלפנינו), חתנו רבי אברהם היה (כנראה) בן 51. בתו חיה הייתה בת 48, ובנם יוסף שלום בן 13. שם "מכרו" של רבי שלמה אלישבי בארץ, נרשם על שם הרב קוק - "מכרו הרב קוק, ירושלים", והעליה לארץ הייתה עפ"י "דרישתו" של הרב קוק. התאריך בו נרשמו לעליה היה ב-2 למרץ 1924, ועזיבתם את קושטא באניה הנוסעת לחוף יפו, הייתה בתאריך 6 במרץ 1924. בתעודה של רבי שלמה אלישבי, חסרה התמונה (התצלום נגזר עם חלק מהדף, כבר לפני שנים רבות, כנראה לצורך פרסום התמונה).

המקובל הקדוש רבי שלמה אלישבי (אלישבי; על־אִשְׂאוּ) בעל ה"לשם" (נולד תר"א-תר"ב בקירוב-נפטר תרפ"ו 1841-1926), גדול המקובלים בליטא. מחבר ההגהות על "עץ חיים", שנדפסו במהדורת ווארשא תרנ"א, וידועות בשם הגהות "הרב שב"ח" [שלמה בן חיים חייקיל], כינוי בו אהבו להשתמש חכמי הספרדים. סדרת ספריו בקבלה הנקראת "לשם שבו ואחלמה" נדפסה בשנים תרס"ט-תש"ח, והם מספרי היסוד של לימוד חכמת הקבלה. עם בואו לירושלים חרדו לקראתו גדולי המקובלים הספרדים והאשכנזים, ובפרט הרב השד"ה (רבי שאול דוויק, ראש ישיבת "רחובות הנהר") שעמד עמו כל השנים בקשר מכתבים, והרב הראשי הרא"ה קוק, שהיה תלמידו בחכמת הקבלה, עוד מהתקופה בה התגורר ה"לשם" בעיר שאויל.

279. Large Collection of Official Documents from Communities in Hungary and the Region – Hungary and Austria, 19th Century

Large collection of official documents in German, for Jews from various communities in Hungary and the region, bearing the communities' stamps. [Hungary, Austria and Slovakia, 19th century].

Birth certificates, certificates attesting to honesty and poverty of their holders, documents for receiving passports, applications to various authorities and to other communities, etc. with wax-seals or ink-stamps of the communities, some written on official stationery. Many signatures and stamps, few rabbis' signatures [in Latin characters].

Partial list of these communities: Pressburg, Szerdahely, Gyömöre, Kittsee, Győr, Rajka, Nitra, Wein, etc.

Approx. 48 documents. Size of most items: 34 cm. Good condition. Few stains, tears and creases. Folding marks.

Opening price: \$400

280. Two Immigration Certificates – Certificate of Rabbi Shlomo Elyashiv, the Leshem, and Certificate of the Family of his Son-in-Law Rabbi Avraham Elyashiv – Only Photograph of Rabbi Yosef Shalom Elyashiv in his Youth, Together with his Parents

Two "Immigrant Certificate" booklets, filled in by hand and stamped by the "Palestine Office" in Constantinople. [1924].

One certificate belongs to the holy Kabbalist R. Shlomo Elyashov (author of the Leshem), and the second one is for his daughter Chaya and son-in-law R. Avraham Elyashov (who during the course of their escape from Russia and immigration to Eretz Israel, adopted the fictitious name "David Popko"), together with their son Yosef Shalom. This certificate contains a photograph of R. Yosef Shalom Elyashiv's parents, together with their only son the young Yosef Shalom, who was then 13 and a half years old (this is the only copy in the world of this original photograph, showing R. Yosef Shalom Elyashiv together with his parents. The photograph was taken in Constantinople for this passport, and there are no other known copies of it).

Certificates resembling legal passports, which served as travel documents and identity cards. Bearing medical stamps, and other details. The details filled in by hand in these certificates disclose facts about the immigration to Eretz Israel of the Leshem together with his daughter's family: R. Shlomo Elyashov at the time of their immigration was 82 years old (born in Žagarė in 1842 according to this certificate), his son-in-law R. Avraham was (apparently) 51 years old. His daughter Chaya was 48, and their son Yosef Shalom 13. The name of R. Shlomo Elyashov's acquaintance in Eretz Israel was R. Kook – "His acquaintance, R. Kook, Jerusalem", and their immigration was supposedly upon the request of R. Kook. They registered for immigration on March 2, 1924 and left Constantinople on a boat headed for Jaffa on March 6, 1924. In R. Shlomo Elyashov's certificate, the photograph is lacking (it was removed many years

280b

ago, together with some of the paper, presumably for publicizing the photograph).

The holy Kabbalist R. Shlomo Elyashiv (Elyashov, Elyashoff), author of the Leshem (1841-1926) was a leading Lithuanian Kabbalist. His notes on Etz Chaim were printed in the Warsaw 1891 edition under the title Hagahot HaRav SheVaCh (Shlomo ben Chaim Chaikel), appellation the Sephardi rabbis were fond of calling him by. His series of books on Kabbalah named Leshem Shevo V'Achlama were published in 1909-1948, and are considered fundamental works on the study of Kabbalah. He was received in Jerusalem with great honor by the leading Sephardi and Ashkenazi Kabbalists, especially R. Shaul Dweck, dean of the Rechovot HaNahar yeshiva who had exchanged correspondence with him all the years, and the Chief Rabbi R. Avraham Yitzchak HaKohen Kook, his disciple in Kabbalah already during the time the Leshem lived in Šiauliai.

R. Avraham Elyashov (Elyashiv; 1878-1943), the rabbi from Homel (Gomel), was the son of R. Moshe Levinson from Oran (Varėna). He was later compelled to change his surname to Popka (Popko; Popkin), (he

presumably utilized the fictitious passport of a Jew named "David son of Yehuda Simcha Popkin", and when matters complicated with the authorities, he also changed his private name to "[Avraham] David son of Yehuda Simcha"). Following his immigration to Eretz Israel, he changed his surname to that of his father-in-law, R. Shlomo Elyashov.

His only son R. Yosef Shalom Elyashiv was a leading halachic authority in our generation. A dayan in the Jerusalem Beit Din, he served for close to seventy years as rabbi and lecturer in the Tiferet Bachurim community in Jerusalem, in place of his father R. Avraham from Homel, founder of Tiferet Bachurim. Two booklets, approx. 15.5 cm. Overall good condition. Stains and light wear. Some scribbles (in pencil and ink). In one certificate, open tear in place of the photograph. Original, light blueish card cover with the printed inscription "Te'udat Aliya" in the center of a Magen David emblem.

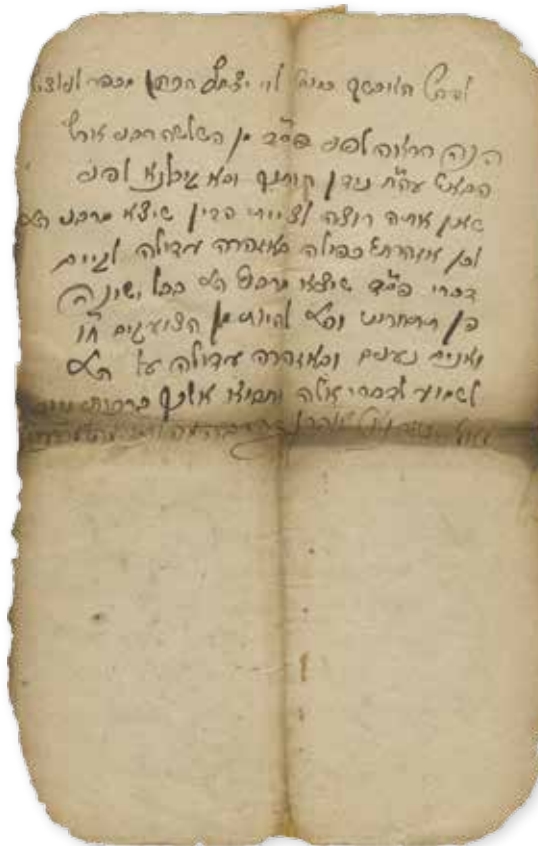
Opening price: \$4000

281. Letter by Rebbe Aharon of Chernobyl

Letter signed by Rebbe Aharon of Chernobyl. [No date or place].

Grave warning to an individual who does not wish to obey a Torah ruling rendered by three rabbis and blessings if he will comply: "My warning is double with serious forewarning to fulfill the ruling of these rabbis without deviance, lest you regret... Aharon son of the famed R. Mordechai".

R. Aharon Twersky of Chernobyl (1787-1871), prominent Chassidic leader in his times and celebrated luminary of the Jewish world in the mid-19th century. He was the eldest son of R. Mordechai of Chernobyl and succeeded his ancestors as Rebbe in the city of Chernobyl. In his youth, he was educated by his grandfather Rebbe Menachem Nachum of Chernobyl, author of Meor Einayim. Already during his father's lifetime, R. Aharon filled a central role in the Chassidic world, and his father wrote that his great holiness safeguards his generation. After his father's death in 1838, his eight sons served as rebbes in various cities, however, the eldest son, R. Aharon, succeeded his father in Chernobyl. He was esteemed by all his brothers and they gave him deference in their private matters as well (as can be seen by the superlative titles he was given by his brother, R. Avraham the Maggid of Turiysk, who himself was rebbe to thousands of Chassidim). R. Aharon recognized the authority allotted to him as demonstrated by the resoluteness and decisiveness inherent in his public missives. For example, in one letter he writes: "I inform them that even if they live as long as Metushelach, they will not know and understand even one thousandth of the good I have done for them in those days, with G-d's help". R. Aharon lived a long life and merited seeing many of his descendants serve as rebbes, especially due to

281

his practice of appointing his grandsons as rebbes in his lifetime. R. David Moshe of Chortkiv (1827-1903) was his son-in-law.

[1] leaf. 18.5 cm. Written by scribe, signed by the Rebbe. Fair condition. Tears (repaired) to folding marks. Singeing damage to edges.

Opening price: \$7000

281. מכתב האדמו"ר רבי אהרן מטשרנוביל

מכתב בחתימת יד קדשו של האדמו"ר רבי אהרן מטשרנוביל. [ללא תאריך ומקום הכתיבה].

אזהרה חמורה למי שלא רצה לציית לפסק דין תורה, וברכות - אם ישמע לדברים: "הנה הראה לפני פס"ד מן השלשה רבני ארץ הבאי עה"ח [הבאים על החתום] נידון הרחוב, ובא קובלנא לפני שאין אתה רוצה לציית הדין שיצא מרבני הנ"ל]. לכן אזהרתי כפולה באזהרה גדולה לקיים דברי פס"ד שיצא מרבני הנ"ל] בבל ושונה, פן תחריט ור"ל להיות מהצועקים ח"ו ואינם נענים, ובאזהרה גדולה על הנ"ל לשמוע לדברי אלה, ותבוא אליך ברכת טוב מאל הטוב - נאם אהרן בהרב המפורסם מה"ו מרדכי".

האדמו"ר רבי אהרן טברסקי מטשרנוביל (תקמ"ז-תרל"ב 1787-1871), מוקני וגדולי האדמו"רים בדורו, ומגדולי המנהיגים של העולם היהודי ועולם החסידות בתחילת שנות הת"ר [אמצע המאה ה-19]. בנו הבכור של האדמו"ר רבי מרדכי מטשרנוביל וממלא מקום אבותיו כאדמו"ר בעיר טשרנוביל. בילדותו התחנך אצל סבו האדמו"ר רבי מנחם נחום מטשרנוביל בעל "מאור עינים". עוד בחיי אביו הקדוש תפס רבי אהרן מקום מרכזי בעולם החסידות, ואביו כתב עליו כי הוא מגן על הדור בגודל קדושתו ("הרב הגדול במנין אשר יגן דור יתום ולא אלמן..."). לאחר פטירת האב בשנת תקצ"ח החלו שמונת בניו נוהגים אדמו"רות בערים שונות, אולם הבן הבכור רבי אהרן נשאר יושב על כס אביו בטשרנוביל, כאשר כל האחים נוהגים בו כבוד רב ומכירים בסמכותו גם בענייניהם הפרטיים (אחיו רבי אברהם המגיד מטריסק שהיה בעצמו אדמו"ר לאלפי חסידים, כותב על אחיו הגדול: "מר-מרן ורב-רבנן, מבטן מקודש, אחרי כל העם עונים עליו אומרים ברוך וקדוש... איש חי רב פעלים"). רבי אהרן בעצמו הכיר בסמכותו ובפנייתו אל הציבור הוא כותב בתקיפות ובהחלטיות. מעניין לצטט את לשונו באחד ממכתביו בו הוא כותב: "הנני מודיעם לאמור אשר גם אם יהיו כימי מתושלח, לא ידעו ולא יבינו גם אחד מאלף אשר היטבתי להם בימים ההם בעזר האל המושיע תשועת עולמים". רבי אהרן האריך ימים וראה מצאצאיו אדמו"רים רבים שכן נהג להכתיר את נכדיו כאדמו"רים עוד בחייו. חתנו הוא האדמו"ר הקדוש רבי דוד משה מטשורטקוב (תקפ"ז-תרס"ד 1827-1903).

[1] דף. 18.5 ס"מ. כתיבת ידי סופר, חתימה בכתב ידו של האדמו"ר. מצב בינוני. קרעים מודבקים בקפלי הנייר. פגעי הריכה (חריכת אש) בשולי הדף.

פתיחה: \$7000

282b

282a

282. Sermon for Hoshana Raba, Handwritten by Rebbe Zvi Hirsh of Liska

Handwritten leaf (two written pages), sermon for Hoshana Raba, in the handwriting of R. Zvi Hirsch Rabbi of Liska. Tishrei 1865.

The first page is titled: "My speech delivered on Rosh Hashanah 1865". This sermon was printed in his book "Ach Pri Tevu'ah" (Leaf 83), without the title.

R. Zvi Hirsch Friedman, Rabbi of Liska (1798-1874), a leading Hungarian rebbe from the first generation of the Chassidic movement in Hungary, disciple of the author of Yismach Moshe and of R. Shalom of Belz, R. Yisrael of Ruzhyn, R. Meir of Peremyshlyany and of the

282. דרשה להושענא רבא, בכתב-ידו של האדמו"ר רבי צבי הירש מליסקא

דף בכתב-יד (שני עמודים כתובים), דרשה להושענא רבא, בכתב-יד קדשו של האדמו"ר רבי צבי הירש אב"ד ליסקא. תשרי תרכ"ו [1865].

בראש העמוד הראשון, כותרת: "בעז"ה מה שאמרת בהוש[ע]ר שנת תרכ"ו". דרוש זה נדפס בספרו "אך פרי תבואה" (דף פג), אך ללא הכותרת.

האדמו"ר הגאון הקדוש רבי צבי הירש פרידמן, הרב מליסקא (תקנ"ח-תרל"ד), מגדולי האדמורי"ם בהונגריה, מהדור הראשון של תנועת החסידות בהונגריה. מתלמידיו של בעל ה"ישמח משה" ושל האדמורי"ם רבי שלום מבעלז, רבי ישראל מרוז'ין, רבי מאיר מפרמישלן וה"דברי חיים" מצאנז. נודע כפועל ישועות ומכל קצוי הארץ הגיעו להתברך מפיו. מחבר הספרים "אך פרי תבואה", "הישר והטוב" ועוד. תלמידו הגדול הוא רבי ישעיה מקרסטיר, שחותם בכל חותמותיו: "שהיה משמש בקודש אצל הרב הצדיק מליסקא זי"ע".

דף, 25.5 ס"מ, כתוב משני צדיו. מצב טוב-בינוני. כתמים, קמטים ובלאי. קרעים קלים בשולי הדף.

פתיחה: \$5000

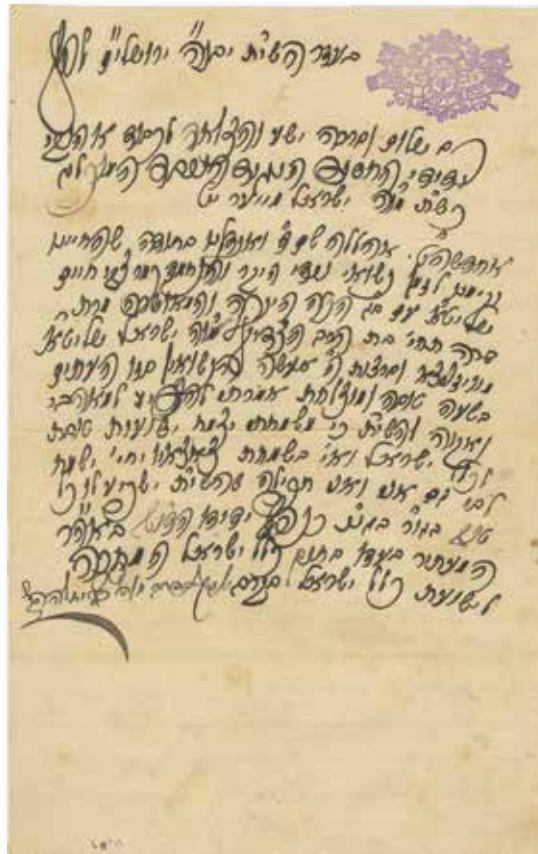
283. Letter from Rebbe Yosef HaKohen Friedman of Rimanov – Handwritten Invitation to his Grandson's Wedding – 1903

Letter from Rebbe Yosef HaKohen Friedman of Rimanov. Rimanov (Rymanów), [1903].

Handwritten invitation to the wedding of his grandson R. Tzvi Chaim, with the bride Sarah, daughter of Rebbe Yisrael Hager, the Ahavat Yisrael of Viznitz (Vyzhnytsia). The invitation was written by the Rebbe's scribe, and personally signed by the Rebbe: "Yosef son of R. Tzvi". The head of the letter bears his stamp, depicting eagles, with the words: "Yosef HaKohen Friedman, Rimanov".

In this letter, the Rebbe extends his wishes of blessing and salvation to the recipient and the entire Jewish people in virtue of the joyous occasion.

Rebbe Yosef Friedman of Rymanów (1844-1913), the youngest son of Rebbe Tzvi Hirsh of Rymanów, was orphaned at the young age of 3 and raised by his stepfather Rebbe Yisrael of Ruzhin (Ruzhyn) who remarried his mother, the righteous Rebbetzin Malka. After the passing of R. Yisrael of Ruzhin, his mother remained in the Sadigura (Sadhora) court with her young son and daughter. Her son Yosef was seven years old at the time and Rebbe Avraham Yaakov, the first Sadigura Rebbe, took charge of his education and molded his spiritual character to render him fit of succeeding his father Rebbe Tzvi Hirsh of Rymanów. At R. Yosef's wedding with Rebbetzin Freida, a descendant of the Baal Shem Tov, the Rebbe of Sadigura represented the bridegroom and R. Yosef subsequently became a member of his household, treated with honor and love like a son, even adopting the latter's surname "Friedman". In 1867, at the age of 23, the Rebbe of Sadigura commanded him to relocate to Rymanów to succeed his father in leading the community, position he held until his death in 1913. His conduct and lifestyle followed the majestic style of Rebbes from the Ruzhin dynasty. When he opened his court in Rymanów, his father's hometown, many of his

283

father's followers, who up until then frequented the court of the Divrei Chaim of Sanz, began travelling to him.

His grandson the groom R. Tzvi Chaim (d. 1939) was the son of his only daughter Rebbetzin Malka, wife of Rebbe Asher Yeshaya Horowitz of Rimanov-Krakow. After the passing of his father R. Asher Yeshaya in 1935, he succeeded him as Rebbe of Rimanov.

[1] leaf, 22 cm. Good condition. Stains. Folding marks.

Opening price: \$2500

283. מכתב מאת האדמו"ר רבי יוסף הכהן פרידמן מרימנוב - הזמנה בכתב-יד לנישואי נכדו - תרס"ג

מכתב מאת האדמו"ר רבי יוסף הכהן פרידמן מרימנוב. רימנוב, [תרס"ג 1903].

הזמנה בכתב יד לנישואי נכדו רבי צבי חיים, עם הכלה שרה, בתו של האדמו"ר רבי ישראל הגר, בעל ה"אהבת ישראל" מוויזניץ. ההזמנה נכתבה על ידי סופרו של האדמו"ר, וחתומה בחתימת יד קדשו של האדמו"ר: "יוסף בהרב מוה' צבי זלה"ה". בראש המכתב מתנוססת חותמתו, המעוטרת באיורי נשרים, ובתוכה המילים "יוסף הכהן פרידמן רימנאב".

האדמו"ר מברך בברכות וישועות שיושפעו למקבל המכתב ולכלל ישראל בכל השמחה: "...אהללה שם ד' ואגדלו בתודה, שהחיינו וקיימנו לזמן נשואי נכדי היקר והנחמד כמר צבי חיים שליט"א עם ב"ג הכלה היקרה והמאורסה מרת שרה תחי' בת הרב הצדיק מו"ה ישראל שליט"א מוויזניצא... ואקוה להשי"ת כי משמחתי יצמח ישועות טובות לכלל ישראל... ואני הפילה שהשי"ת ישפיע לי כל טוב בגו"ר בגו"צ".

האדמו"ר רבי יוסף פרידמן מרימנוב (תר"ד-תרע"ג), בנו הצעיר של האדמו"ר רבי צבי הירש מרימנוב. נתייתם בגיל שלש וגדל בבית אביו-חורגו האדמו"ר רבי ישראל מרוזין, אשר נשא בזיו"ש את אמו הרבנית הצדקנית מלכה. כשנפטר רבי ישראל מרוזין נשארה אמו הרבנית בחצר סאדיגורה עם בנה ובתה הקטנים. בנה יוסף היה אז ילד בן שבע, והרה"ק רבי אברהם יעקב האדמו"ר הזקן מסאדיגורה, שם עינא-פקיחא עליו בחינוכו ועיצוב דמותו הרוחנית שיהיה ראוי למלאות מקום אביו הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב. בחתונתו עם הרבנית פריידא מצאצאי הבעל שם טוב, היה אדמו"ר מסאדיגורה העומד מצד החתן והיה סמוך על שולחנו בכבוד ובאהבה כאחד מבניו, אף בחתימתו חתם שם משפחתו "פרידמאן" כשאר בני המשפחה. בשנת תרכ"ז בהיותו כבן כ"ג שנים פקד עליו אדמו"ר מסאדיגורה שיסע לרימנוב לישוב על כסא אביו ולמלאות מקומו בהנהגת העדה, ובה ישוב עד לפטירתו בשנת תרע"ג. הנהגותיו ואורחות חייו היו בסגנון המלכותי של אדמו"רי רזין. כשהחל להנהיג ברימנוב, מקום מגורי אביו, החלו לנסוע אליו רבים מתלמידי אביו, ביניהם קבוצה גדולה שעד אז הסתופפו בצילו של ה"דברי חיים" מצאנו. נכדו החתן רבי צבי חיים (נפטר תרצ"ט), בן לבתו היחידה הרבנית מלכה, אשת האדמו"ר רבי אשר ישעיה הורוויץ מרימנוב-קראקא. לאחר פטירת אביו רבי אשר ישעיה בשנת תרצ"ה מילא רבי צבי חיים את מקום אביו כאדמו"ר מרימנוב.

דף, 22 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

פתיחה: \$2500

284. מכתב האדמו"ר רבי חיים אלעזר שפירא ממונקאטש

מכתב מהאדמו"ר רבי חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש ומנשיאות "כוללות מונקאטש ועשרה גלילות". הוראות מפורטות לניהול עניני הכולל ועניני השכונה החדשה "בתי מונקאטש" בירושלים. מונקאטש, פורים קטן (ט"ו אדר א'), תרצ"ב [1932].

כתיבת ידי סופר, ובסופו חתימת יד קדשו וחמש שורות בכתב ידו של האדמו"ר רבי חיים אלעזר שפירא - המעתייר ודו"ש [ודורש שלומכם] כל הימים, לרבות הלילות ודואג בעד החזקתם עד ביאגצב"ב [ביאת גואל צדק במהרה בימינו] בכלל ובפרט, גם בהיותי מדוכא ביסורים, בעוונות, ורפה אונים. מצפה לרפואה שלימה מן השמים ב"ב כנ"ו [במהרה בימינו בתוך כל ישראל] ורחמי שמים מרובים - הנ"ל.

הגאון הקדוש רבי חיים אלעזר שפירא, מגאוני התורה ההלכה והחסידות בדורו, ומגדולי המקובלים (תרל"ב-תרצ"ז, אוצר הרבנים 6243). בן רבי צבי הירש אב"ד מונקאטש בעל "דרכי תשובה", ונכדו של רבי שלמה שפירא אב"ד מונקאטש בעל "שם שלמה". משושילתא קדישא של רבי צבי אלימלך מדינוב בעל "בני יששכר". עמד במערכות קדושת ישראל, ודבריו בהלכה ובקבלה נשמעו בכל תפוצות ישראל. בשנותיו האחרונות הקים את שכונת "בתי מונקאטש" בירושלים, ובשנת תרצ"ג הגיע לארץ ישראל, ב"מסע הקדוש" שערך עם סיום בניית בתי השכונה ובית המדרש. מספריו: שו"ת מנחת אלעזר, שער יששכר, נמוקי אורח חיים, דברי תורה ט' חלקים, ועוד. [אודותיו: דרכי חיים ושלום].

נייר מכתבים רשמי 29 ס"מ. מצב טוב-בינוני. בלאי ונוקי תיוק. כתמים וסימני קיפול.

פתיחה: \$2000

284. Letter from Rebbe Chaim Elazar Spira of Munkacs

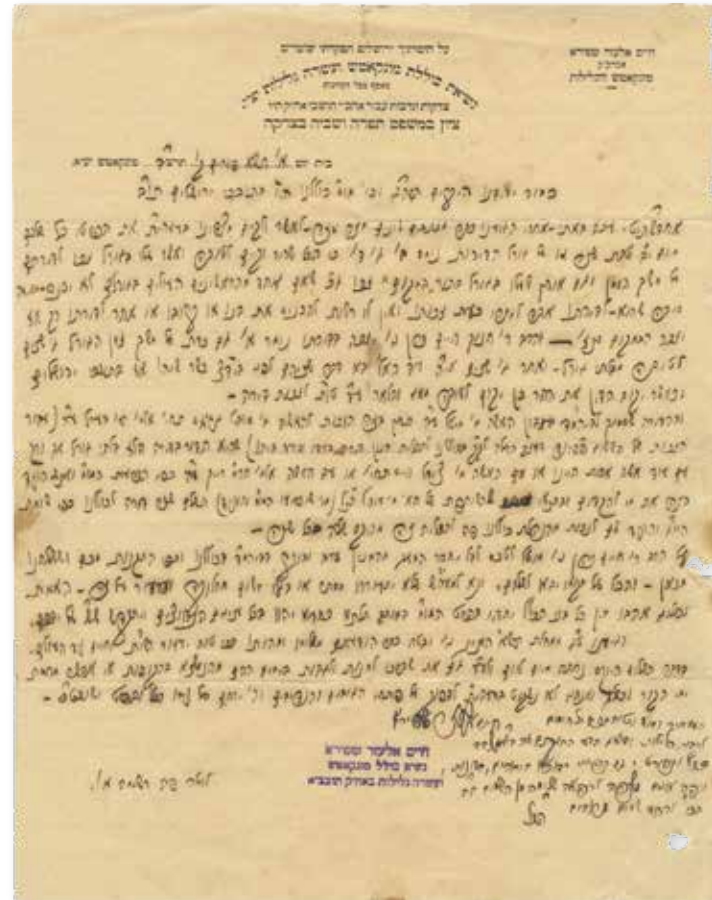
Letter from Rebbe Chaim Elazar Spira Rabbi of Munkacs (Mukachevo) and from the directorate of "The Kolllel of Munkacs and Ten Regions". Detailed instructions concerning the management of the Kolllel and of the new neighborhood "Batei Munkacs" in Jerusalem. Munkacs, Purim Katan [15 Adar I], 1932.

Written by a scribe, with the addition of five lines handwritten and signed by Rebbe "Chaim Elazar Spira – who prays and seeks your wellbeing day and night, worries for your sustenance until the coming of the Redeemer speedily in our days, for the whole and the individual, even when deeply distressed and weak. Awaiting a complete, speedy recovery from Heaven together with the entire Jewish people, and much Heavenly compassion – the abovementioned".

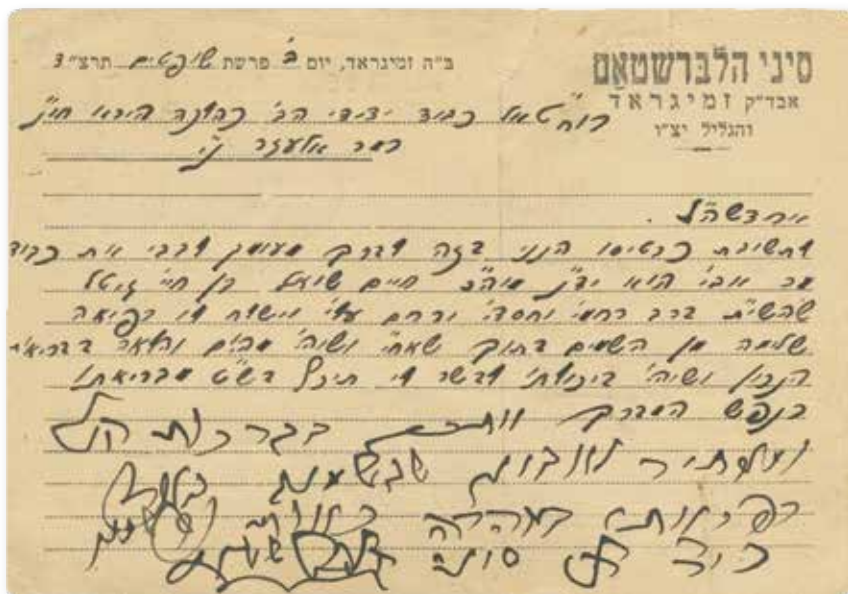
R. Chaim Elazar Spira (1872-1937, Otzar HaRabbanim 6243) was a leading Torah scholar in Halacha and Chassidism in his generation, and a foremost kabbalist. He was the son of R. Tzvi Hirsh Rabbi of Munkacs, the Darchei Teshuva and grandson of R. Shlomo Spira Rabbi of Munkacs, author of Shem Shlomo, a scion of the illustrious lineage of R. Tzvi Elimelech of Dynów, the Bnei Yissaschar. He stood at the helm of campaigns to safeguard authentic Judaism, and his teachings on Halacha and Kabbalah were disseminated all over the Jewish world. In his later years, he founded the Batei Munkacs neighborhood in Jerusalem, and in 1930 arrived in Eretz Israel on a visit marking the completion of the new neighborhood and Beit Midrash. His works include: Responsa Minchat Elazar, Shaar Yissaschar, Nimukei Orach Chaim, Divrei Torah 9 Parts, and more. [See: Darkei Chaim VeShalom].

[1] leaf, official stationery. 29 cm. Good-fair condition. Wear and damage from filing. Stains and folding marks.

Opening price: \$2000

284

285

285. מכתב מהאדמו"ר רבי סיני הלברשטאם - זמיגראד, תרצ"ד - ברכת שנה טובה וברכת רפואה שלימה

מכתב מהאדמו"ר רבי סיני הלברשטאם אב"ד זמיגראד. זמיגראד, אלול תרצ"ד [1934]. ארבעת השורות האחרונות בעצם כתב יד קדשו של האדמו"ר וחתומת ידו. המכתב פותח בברכת כתיבה וחתומת טובה. נשלח לבחור שפנה אליו בבקשת ברכת רפואה לאביו, והאדמו"ר מברך אותו "שהש"ת ברוב רחמיו וחסדיו ירחם עליו וישלח לו רפואה שלימה מן השמים בתוך שאח"י [שאר חולי ישראל], ושיהיה מהיום והלאה בבריאות הנכון, ושיהיה ביכולתו לבשר לי תיכף דש"ט [דרישת שלום טובה] מבריאותו".

בעבר השני של הגלויה, מכתב מהמשב"ק, הכותב כי "כ"ק אדמו"ר הרה"צ מרן שליט"א מבקש לכתוב לו תמיד מהבריאות של כבוד מר אביו נ"ו. המשמש בקודש, מנשה יחזקאל".

האדמו"ר רבי סיני הלברשטאם מומיגראד (תרל"א-תש"א), בנו של האדמו"ר רבי ברוך מגורליץ בנו של רבי חיים מצאנז, נקרא בשם סיני על פי פקודת זקנו ה"דברי חיים" (בטעם קריאת שמו "סיני", ראה במקורות המצוינים להלן). נודע כקדוש מרחם והנהיג עצמו בקדושה יתירה, עובד השם מופלא, קם כל לילה בחצות ולמד זהר עד התפילה, התפרסם גם כבעל מופת, כיהן ברבנות בגורליץ, בקולושיץ ובזמיגראד. משנת תרס"ד אדמו"ר בזמיגראד עיר-רבנותו. מגדולי אדמו"רי בית צאנז. למדן ודרשן, צדיק נודע בתפילותיו. בסוף ימיו עבר לקראקא.

נכדו רבי משה הלברשטאם - שלימים היה מרבני הבד"צ של "העדה החרדית" - נסע בילדותו מירושלים לקראקא, כדי להניח תפילין בבר-מצוה בבית הסב בקראקא, אך באותו הזמן פרצה מלחמת העולם השנייה. בניסי ניסים הצליח הנכד לחזור לארץ ישראל, אולם סביו האדמו"ר הישיש ברח מפני הנאצים ליערות אומסק, שם נספה ברעב. באורח פלא נודמן לבני משפחתו בד לבן לקבורתו ואף העמידו מצבה על קברו, כתביו אבדו בשואה. [רבינו הקדוש מצאנז, ח"ב, עמ' שסט; מאורי גליציה, ח"ב, עמ' 528].

גלוית דואר רשמית, כ-9.5x14 ס"מ. מצב טוב-בינוני. קרע קל וקמטים.

פתיחה: \$1200

285. Letter from Rebbe Sinai Halberstam – Zhmigrod, 1934 – Wishes for the New Year and Blessings for a Complete Recovery

Letter from Rebbe Sinai Halberstam, Rabbi of Zhmigrod. Zhmigrod (Nowy Żmigród), Elul 1934.

The last four lines are handwritten and signed by the Rebbe himself. Sent to a young boy requesting a blessing for his father's recovery, the letter opens with good wishes for the new year and continues with the Rebbe's blessings "my G-d in his bountiful compassion and kindness have mercy on him and send him a complete recovery amongst other sick Jewish people, may he from today onwards be fully healthy, so that he can soon inform me of his good health".

On the verso of the postcard, the Rebbe's attendant, Menashe Yechezkel, wrote the Rebbe's request of being regularly informed of the father's good health.

Rebbe Sinai Halberstam of Zhmigrod (1871-1941), son of Rebbe Baruch of Gorlitz (Gorlice) and grandson of R. Chaim of Sanz (Nowy Sącz), was named Sinai at the behest of his grandfather the Divrei Chaim (regarding the reasons behind this name, see sources quoted below). Renowned as a holy from birth, he conducted himself with extreme holiness, would awaken every night at midnight to study Zohar until the morning prayers, and earned the reputation of a wonder-worker.

He served as rabbi of Gorlitz, Koloshitz (Kołaczyce) and Zhmigrod. From 1904, he became the Rebbe of Zhmigrod. A foremost Rebbe of the Sanz dynasty, he was a diligent Torah scholar and preacher, a pious man reputed for the scope of his prayers. Near the end of his life, he relocated to Kraków.

His grandson R. Moshe Halberstam - later one of the rabbis of the Beit Din of the Eidah HaChareidit – travelled in his youth from Jerusalem to Kraków, to lay Tefillin in honor of his Bar-mitzva beside his grandfather in Kraków, though unfortunately just then, WWII broke out. The grandson miraculously succeeded in returning to Eretz Israel, while the elderly grandfather escaped the Nazis to the Omsk forest, where he died of starvation. The family miraculously obtained a white cloth for his burial and even succeeded in laying a tombstone on his grave, but his writings were lost during the Holocaust. (Rabbeinu HaKadosh MiTzanz, II, p. 369; Me'orei Galicia, II, p. 528).

Official postcard, 14X9.5 cm. Good-fair condition. Minor tear and creases.

Opening price: \$1200

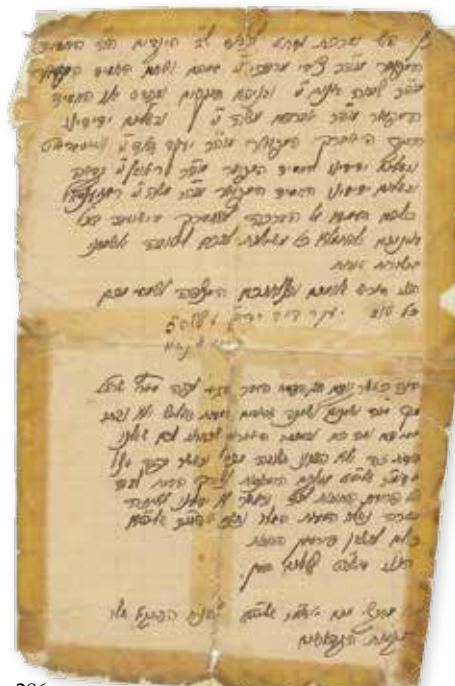
286. Letters from Rebbe Yaakov David of Amshinov to His Chassidim in Eretz Israel – Tishrei, 1937

Two letters sent by Rebbe Yaakov David Kalisz, to the community of Amshinov Chassidim in Tel Aviv, one with his handwritten signature, and one signed by his close attendant R. Shalom HaKohen.

1. Letter of wishes for a good new year, with the handwritten signature of Rebbe "Yaakov David son of the Rebbe of Amshinov". [Tishrei, 1937]. The bottom of the letter contains an addition signed by the Rebbe's attendant "Shalom HaKohen", who wrote the letter on his behalf. This addition is the continuation of the second letter below.

2. Lengthy letter (2 pages) handwritten and signed by the Rebbe's attendant R. "Shalom" HaKohen, and with the stamp of Rebbe "Yaakov David Kalisz son of the Rebbe of Amshinov - rabbi of Żyrardów, Warsaw". The letter is about funds sent from Chassidim in Eretz Israel to their Rebbe. Żyrardów, Tamuz 1937.

Rebbe Yaakov David Kalisz (1906-1942, perished in the Holocaust), was the son of Rebbe Yosef of Amshinov and son-in-law of the son-in-law of Rebbe Avraham Mordechai Alter of Ger. He was an illustrious Torah scholar with exceptional proficiency in all parts of the Shulchan Aruch. He served as rabbi of the city of Żyrardów near Warsaw, and was appointed Rebbe of Amshinov after his father's passing. Although his Chassidim wished him to relocate to Amshinov (Mszczonów), the community of Żyrardów refused to relinquish

286

their beloved rabbi. After much discussion, it was resolved that R. Yaakov David would serve as rabbi of both communities.

Two letters, 3 leaves. Approx. 21 cm. Fair-poor condition. Tears and wear. Repairs and acidic tape with damage and stains to paper and Rebbe's signature.

Opening price: \$300

286. מכתבי האדמו"ר רבי יעקב דוד מאמשינוב, לחסידיו בארץ ישראל - תשרי תרצ"ח

שני מכתבים שנשלחו מהאדמו"ר רבי יעקב דוד קאליש, לקהל חסידי אמשינוב בתל-אביב, האחד בחתימת ידו, והשני בחתימת המשמש בקודש רבי שלום הכהן.

1. מכתב ברכת גמור חתימה טובה לשנה טובה, בחתימת יד-קדשו של האדמו"ר רבי "יעקב דוד בהרה"ק וצללה"ה מאמשינאווי". [תשרי תרצ"ח 1937]. בשולי המכתב הוספה בחתימת סופר המכתב, המשמש-בקודש "שלום הכהן", שהוא המשך למכתב השני דלהלן.

2. מכתב ארוך (2 עמ') בכתב ידו וחתימתו של המשב"ק רבי "שלום" הכהן, וחותמת האדמו"ר "יעקב דוד קאליש בהרה"ק מאמשינאווי - אב"ד ק"ק זירארדאוי, פלך ווארשא". אודות מטרת כספים שנשלחו מהחסידים בארץ ישראל לרבים האדמו"ר. זערדאווי (זירידוב), תמוז תרצ"ז (1937).

האדמו"ר רבי יעקב דוד קאליש (תרס"ו-נספה בשואה תש"ב), בנו של האדמו"ר רבי יוסף מאמשינוב והתן-חתנו של האדמו"ר רבי אברהם מרדכי אלטר מגור. גדול בתורה ובקי מופלג בכל חלקי שולחן ערוך. נתקבל כרב בעיר זירידוב הסמוכה לוורשא. לאחר פטירת אביו הוכתר כממלא מקומו וכל חסידי אביו קבלו את מרותו. קהילת אמשינוב דרשה שיעקור מעירו לגור באמשינוב, אולם קהילת זירידוב סירבה לוותר על רבם האהוב. לאחר דין ודברים נקבע שרבי יעקב דוד יכהן כרב בשתי הקהילות.

שני מכתבים, 3 דף. כ-21 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. קרעים ובלאי. הדבקות נייר ונייר-דבק חומצי עם פגיעות וכתמים בנייר ובחתימת האדמו"ר.

פתיחה: \$300

288. תשובה הלכתית בכתב-ידו ובחתימתו של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר - עם מכתב השאלה בכתב-ידו ובחתימתו של האדמו"ר רבי יואל מוסקוביץ משאץ

תשובה בהלכות מקוואות, (17 שורות) בכתב-יד קדשו וחתימתו של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר, נכתבה בשולי מכתב שאלה שנשלח אליו בכתב-ידו וחתימתו של האדמו"ר רבי יואל מוסקוביץ משאץ. מונטריאל, קנדה [-ויליאמסבורג, ניו-יורק], סיון, תשי"ד [1954]. השאלה והתשובה נכתבו על נייר מכתבים רשמי של האדמו"ר רבי יואל מוסקוביץ משאץ. מכתב השאלה של האדמו"ר משאץ כתוב על פני כעמוד וחצי, ותשובת האדמו"ר מסאטמר כתובה בחציו האחרון של העמוד האחורי, 17 שורות בכתב-ידו ובחתימתו.

במכתב השאלה כותב האדמו"ר רבי יואל מוסקוביץ משאץ: "...באתי בשורות אלו להצטרך לפני הדר"ג שליט"א, שאולי הביאו לישראל תליתאי עלי ועל הרב הג' ר"פ הירשפרונג שליט"א בענין המקוה דפה... יגענו הרבה עד שזכינו לבנות מקוה לטבילת נשים שיהיה כשר לכל הדעות וכל החומרות". בהמשך המכתב מספר האדמו"ר השואל על תקלה שאירעה במהלך בניית המקוה, ועל אופן התיקון בו תיקן את המקוה באופן אחר מהמתוכנן, "ועתה איזה אנשים (בעלי מחלוקת ר"ל) עמדו לערער עלינו בדבר הזה... התחילו להוציא קלא בישא שהמקוה פסולה ח"ו...". המכתב מסתיים: "בבקשה להשיב לי תיכף... אם אפשר נא להשיב בשולי המכתב הזה דעתו הגדולה והרחבה... יואל בה"צ ר' מאיר ז"ל משאץ".

בחציו השני של הדף, כותב האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר את תשובתו: "הנני להשיב בקצרה בשולי המכתב כמבוקשו... במקומנו נהגו להחמיר בשיעורי מקוה לכל הדעות... אם אפשר לתקן שיהיה לכל הדעות, מהראוי לתקן...". בהמשך המכתב מציע האדמו"ר מסאטמר שתי אפשרויות לתקן את בורות המקוה לפי כל הדעות.

מכתב השאלה עם התשובה, נדפסו לראשונה בקובץ מוריה, נג, עמ' כה-כו, ושוב נדפסה התשובה בשו"ת דברי יואל, א, יורה דעה, סימן סו.

האדמו"ר הקדוש רבי יואל טייטלבוים (תרמ"ז-תשל"ט), נכד ה"יטיב לב" ובנו של ה"קדושת יו"ט" שביהנו כרבני סיגט. נודע מנעוריו בחריפותו ובגאונותו, בקדושתו ובטהרתו הנפלאה. לאחר חתונתו עם בת האדמו"ר רא"ח הורביץ הרב מפאלאנטש, התיישב בסאטמר והרביץ שם תורה וחסידות לקבוצה נבחרת של תלמידים וחסידים. כיהן ברבנות בערים אורשיווא, קראלי (משנת תרפ"ה), וסאטמר (משנת תרצ"ד). בכל ערי רבנותו ניהל ישיבה גדולה ועדת חסידים גדולה. עמד בראש היהדות האורתודוקסית הנאמנה והקיצונית באזור מרמרוש. בשנות השואה ניצל ב"רכבת ההצלה" הידועה של ד"ר קסטנר, הגיע דרך ברגן בלזן וארץ ישראל לארצות הברית, בה כונן את העדה החסידיית הגדולה בעולם - עדת חסידות סאטמר שהיא עד היום העדה הדומיננטית ביהדות האורתודוקסית בארה"ב. עמד בראש המתנגדים לציונות ולהקמת מדינת ישראל. השיב תשובות רבות בהלכה, ומחיבוריו יצאו לאור עשרות ספרים: "יואל משה", שו"ת "דברי יואל", ספרי "דברי יואל" עה"ת, ועוד.

האדמו"ר רבי יואל מוסקוביץ משאץ (תרס"ז-תש"מ), בנו של האדמו"ר רבי מאיר משאץ, וחתן דודו-גיסו האדמו"ר המפורסם רבי שלום מוסקוביץ משאץ-לונדון. מצאצאי האדמו"ר רבי מאיר מפרימישלאן. נסמך לרבנות ע"י גדולי גליציה. הקים את בית מדרשו בלונדון ברובע של סטמפורד-היל. בשנת תשי"ט היגר למונטריאל והקים בה את בית מדרשו, והיה פעיל שם במערכות הכשרות והטהרה. בשנת תשכ"ח עלה לארץ ישראל, ומאז סירב לכהן כאדמו"ר.

בשנותיו האחרונות עסק בהדרכת ועריכת כתבי ידו וקני רבי אברהם דוד מבוטשאטש. 1 דף. 2 עמ' כתובים. 27.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. כתם דיו קטן כהה. סימני קיפול.

פתיחה: \$15,000

287

287. Letter of Recommendation from Rebbe Yehuda Zundil Rokeach of Chełm

Letter handwritten and signed by Rebbe "Yehuda Zundil Rokeach". Chełm, [1930s]. Recommendation (certificate of uprightness and respectability) testifying on the faithfulness of R. Yitzchak HaKohen Steinwurzel: "He is a respected individual who reveres rabbis, and from his youth until now has adhered to pious men. He is a butcher by trade, has sustained his reputation of uprightness and reliability, and is included amongst G-d fearing and devout people...". The letter ends with the full signature of the Rebbe: "Yehuda Zundil Rokeach, here in Chełm from the community of Reisha (Rzeszów), grandson of the Rebbe of Belz".

Rebbe Yehuda Zundil Rokeach (perished in the Holocaust. Encyclopedia of Chachmei Galicia, IV, pp. 865-867), son of Rebbe Todros Rokeach of Nemirov (Nemyriv) and grandson of Rebbe Moshe Rokeach of Makariv (Makariv) (son of Rebbe Shalom Rokeach, first Rebbe of Belz). He served as rebbe in Reisha, and from 1920, in Chełm. He perished in the Holocaust with his entire family, including his son R. Yisrael Rokeach Rabbi of Rabka (Rabka-Zdrój).

[1] leaf, 19.5 cm. 11 handwritten lines. Good condition. Torn filing holes, a few stains.

Opening price: \$300

287. מכתב המלצה מהאדמו"ר רבי יהודה זונדל רוקח מחעלם

מכתב בכתב ידו וחתימתו של האדמו"ר רבי יהודה זונדל רוקח. חעלם, [שנות התר"צ]. המלצה (תעודת יושר והגינות) על נאמנותו של ר' יצחק הכהן שטיינווארצל: "הוא איש חשוב ומוקיר רבנו, ומנעוריו ועד עתה הוא מסתופף בצילן של צדיקים. אומנתו ועסקו הוא עם מכירת בשר, והוא עומד תמיד בחזקתו ואומנתו ויראתו, והוא בכלל אנשים היראים והחסידים...". בסיום המכתב חתימתו המלאה של האדמו"ר: "הק' יהודה זונדל רוקח, חונה פה חעלם מק"ק רישא, נכד הח"צ מבעלזא זצללה"ה".

האדמו"ר רבי יהודה זונדל רוקח (נספה בשואה. אנצ' לחכמי גליציה, ד', עמ' 865-867), בנו של האדמו"ר רבי טודרוס רוקח מנעמירוב, ונכדו של האדמו"ר רבי משה רוקח מקארוב (בנו של רבי שלום רוקח, האדמו"ר הראשון מבעלז). כיהן כאדמו"ר בעיר ריישא, ובשנות התר"פ עבר לעיר חעלם, בה כיהן באדמו"רות. נספה בשואה עם כל משפחתו. בנו רבי ישראל רוקח אב"ד ראבקה, נספה אף הוא בשואה, הי"ד.

דף 19.5 ס"מ. 11 שורות בכתב ידו. מצב טוב. נקבי תיק קרועים, ומעט כתמים.

פתיחה: \$300

288. Halachic Responsum Handwritten and Signed by Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar – Including the Letter Containing the Query Handwritten and Signed by Rebbe Yoel Moscovicz of Shotz

Responsum regarding laws of Mikvaot (ritual bath), 17 lines handwritten and signed by Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar (Satu Mare), written at the foot of a letter containing a query handwritten and signed by Rebbe Yoel Moscovicz of Shotz (Suceava). Montreal, Canada [-Williamsburg, New York], Sivan, 1954.

The question and answer are recorded on the official stationery of Rebbe Yoel Moscovicz of Shotz. The question of the Rebbe of Shotz covers approximately one and a half pages, and the answer by the Satmar Rav occupies the second half of the back page, 17 lines in his handwriting and with his signature.

Rebbe Yoel Moscovicz of Shotz describes a situation in which the Mikveh of the community, due to some mishap in the building process, came out different to planned, which caused certain individuals to raise a cry that the Mikveh is unfit for ritual use, slandering him and R. Pinchas Hirschprung. The Rebbe of Shotz requests that the Satmar Rav reply swiftly, recording his opinion on the matter on the same leaf. The letter is signed "**Yoel son of R. Meir of Shotz**".

The next part of the letter contains the response of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar: "I am responding briefly at the foot of your letter as per your request... in our place, we try to build the Mikveh with dimensions conforming with the most stringent opinions... if it is possible to adjust the Mikveh to conform with all the views, it would be preferable to make these changes...". The Satmar Rav subsequently offers two options to repair the pools of the Mikveh to measure up to all opinions.

The letter containing the question and answer was first published in *Moriah*, 53, pp. 25-27, and the responsum was again published in *Responsa Divrei Yoel*, I, *Yoreh De'ah*, section 66.

Rebbe Yoel Teitelbaum (1887-1979) was a grandson of the Yitav Lev and son of the Kedushat Yom Tov who both served as rabbis of Sighet (Sighetu Marmăției). He

was renowned from a young age for his perspicacity and intellectual capacities, as well as for his holiness and outstanding purity. After his marriage with the daughter of Rebbe Avraham Chaim Horowitz of Polaniec, he settled in Satmar and taught Torah and Chassidut to an elite group of disciples and followers. He served as rabbi of Irshava, Carei (from 1925) and Satmar (from 1934). In all the places he served as rabbi, he also maintained a large yeshiva and court. He stood at the helm of faithful Ultra-Orthodox Jewry in the Maramureș region. During the Holocaust, he was rescued through the famous Kastner Train, and after a journey through Bergen-Belsen and Eretz Israel, reached the United States, where he established the largest Chassidic group in the world – Satmar Chassidut, until today the dominant faction in American Orthodox Jewry. He was a leading opponent of Zionism and the founding of the State of Israel. He responded to many halachic queries, and his writings resulted in the publishing of dozens of books: *VaYoel Moshe*, *Responsa Divrei Yoel*, *Divrei Yoel on the Torah* and more.

Rebbe Yoel Moscovicz of Shotz (1907-1980), a son of Rebbe Meir of Shotz and son-in-law of his cousin/brother-in-law the renowned Rebbe Shalom Moshkovitz of Shotz-London, was a descendant of Rebbe Meir of Premishlan (Peremyshliany). He was rabbinically ordained by leading Galician rabbis and established his study hall in the Stamford Hill neighborhood of London. In 1949, he emigrated to Montreal, setting up his study hall there, and was active in the Kashrut and Taharah agencies. In 1968, he immigrated to Eretz Israel, where he refused to serve as rebbe. He spent his final years emending and editing the writings of his grandfather R. Avraham David of Botchatch (Buchach).

[1] leaf, 2 written pages. 27.5 cm. Good condition. Stains. Small dark ink stain. Folding marks.

Opening price: \$15,000

289. אוסף מכתבי אדמו"רים ורבנים

אוסף מגוון, תריסר מכתבי אדמו"רים ורבנים. [תש"י-תש"נ בקירוב 1950-1990].
מכתבים מאת: האדמו"ר רבי אברהם חיים ראטה מבערגסאז; האדמו"ר רבי חנוך בורשטיין מסוכוטשוב; האדמו"ר רבי אברהם ישכר ענגלארד מראדזין-סוסנובצה; האדמו"ר רבי יוחנן סופר אב"ד ערלוי; רבי יעקב לנדא אב"ד בני ברק; האדמו"ר רבי מנחם אליעזר זאב רחובום מקרעשניף-רחובות; רבי אשר זאב וורנר אב"ד טבריה; ועוד.
12 מכתבים. גודל ומצב משתנים. מצב כללי טוב-מאד.

פתיחה: \$500

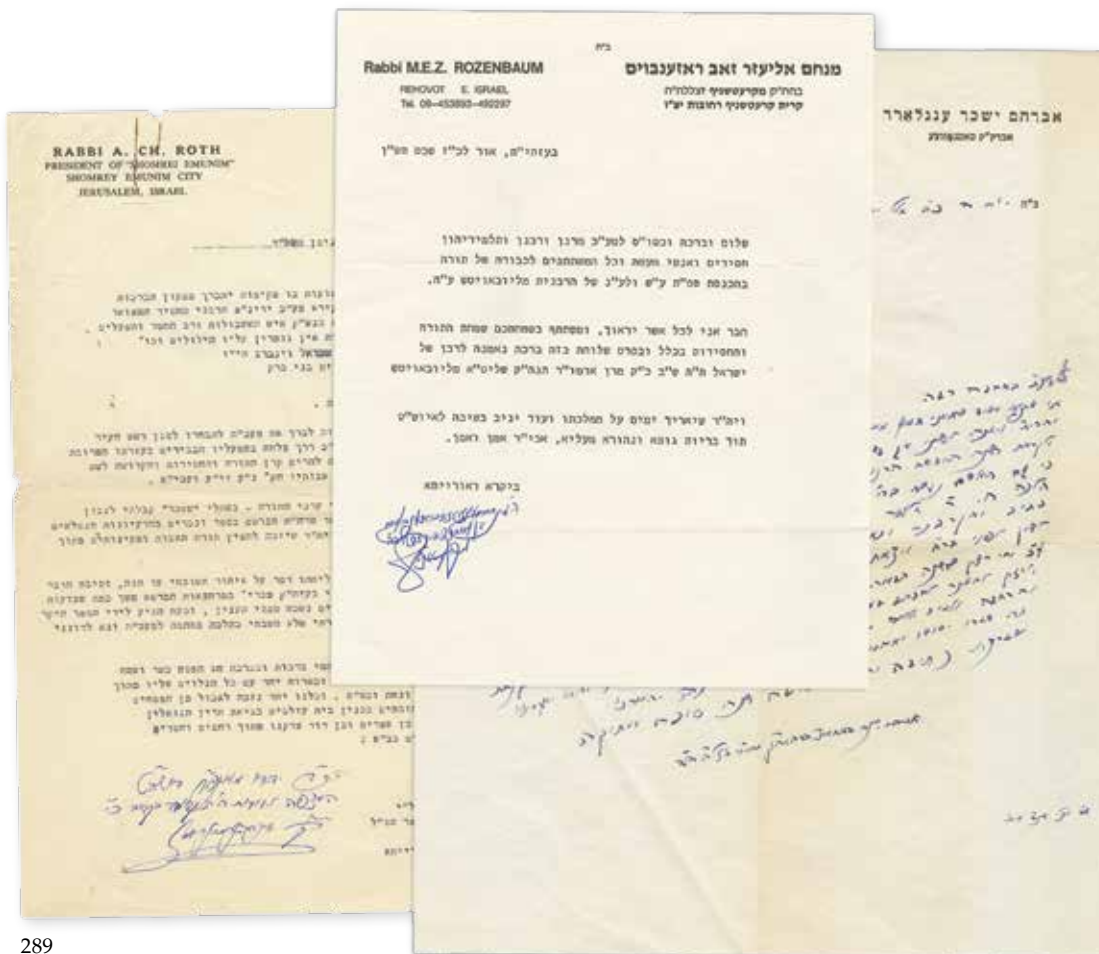
289. Collection of Letter from Rebbes and Rabbis

Diverse collection, a dozen of letters from Rebbes and rabbis. [Ca. 1950-1990].

Letters from: Rebbe Avraham Chaim Roth of Beregsaz (Berehove); Rebbe Chanoch Bornsztain of Sochatchov (Sochaczew); Rebbe Avraham Yissachar Englard of Radzin-Sosnovtza (Radzyń Podlaski-Sosnowiec); Rebbe Yochanan Sofer of Erlau (Eger); R. Yaakov Landau Rabbi of Bnei-Brak; Rebbe Menachem Eliezer Zev Rosenbaum of Kretshnif-Rehovot; R. Asher Zev Werner Rabbi of Tiberias and others.

12 letters. Size and condition vary. Overall very good condition.

Opening price: \$500

289

290. Collection of Letters and Documents – Karlin-Stolin Chassidut, 1960s-1980s

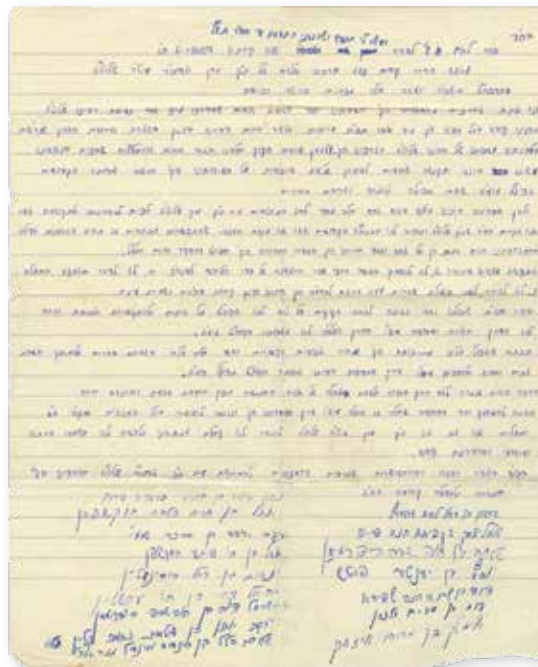
Collection of handwritten letters and documents (including transcription of sermons and memoirs of the current Karlin-Stolin rebbe), documents and receipts from Karlin-Stolin chassidim in Jerusalem and the United States, ca. 1963-1989.

Some of the letters and documents date from the Rebbe's youth, at the beginning of his tenure as leader of the Karlin-Stolin community.

- Letter requesting guidance from the Rebbe, with a list of agreed-upon guidelines. The letter contains 16 signatories. Jerusalem, 1970. The signatories include: R. "Shimon ben Rachel Leah Schwartz", R. "Shaul Yitzchak ben Feiga Chana Freund", R. "David ben Sheina Chana Shapira", R. "Yoel ben Chaya Slava Bookshpan", R. "Yoel ben Chaya Feiga Bookshpan", R. "Yechiel Tzvi ben Chaya Ekstein", and other well-known figures from the Jerusalem Karlin-Stolin community.

- Interesting memoirs including descriptions of the Rebbe's visit to Eretz Israel. Kislev, 1971.
- Memoirs from the addresses of the Rebbe in the "holy court" in Brooklyn. Tishrei, 1973.
- Letters written to the parents of the Rebbe requesting advice from their son regarding marriage suggestions. Jerusalem, 1963. (Note that the Rebbe was only eight and half at the time!)
- Various interesting correspondence between chassidim in Eretz Israel and the Diaspora.
- Receipts for "ma'amadot" money donated to the Rebbe, signed by R. "Shaul Yitzchak Freund".
- "Kvittel" notes with various requests written to be given to the Rebbe.
- Various documents and forms.

The current Rebbe of Karlin-Stolin, R. Baruch Yaakov

290

Halevi Shochet (born 1955), was appointed rebbe as an infant upon the passing of his grandfather, R. Yochanan Perlow, in 1955. As a child and a young man he lived in his parents' home in the United States, while most of his chassidim lived in Eretz Israel, where they established the flourishing Torah institutions of Karlin-Stolin.

Approximately 75 paper items (printed and handwritten). Size and condition vary.

Opening price: \$500

290. צרור מכתבים ורשימות - חסידי קרלין-סטולין, שנות התש"כ-תש"מ

צרור מכתבים ורשימות בכתב יד (כולל רשימות שיחות וזכרונות מדברי האדמו"ר מקרלין-סטולין שליט"א), מסמכים וקבלות, מבני חבורת חסידי קרלין-סטולין בירושלים וארה"ב, מהשנים תשכ"ג-תשמ"ט בערך.

חלק מהמכתבים והרשימות הנם מראשית תקופת כהונתו של האדמו"ר שליט"א, כשהיה עדיין ילד ונער צעיר.

- מכתב התקשרות להדרכת האדמו"ר, ורשימת תקנות שהתקבלו ביניהם. עם 16 חתימות של בני החבורה. ירושלים, תשל"ל [1970].
- בין החותמים: רבי "שמעון בן רחל לאה שווארץ", רבי "שאוול יצחק בן פייגא חנה פריינד", רבי "דוד בן שיינה חנה שפירא", רבי "יואל בן חיה סלבה בוקשפאן", רבי "יואל בן חיה פייגע בוקשפאן", רבי "יחיאל צבי בן חיה עקשטיין", ועוד דמויות ידועות מוותיקי חסידי קרלין-סטולין בירושלים.

- רשימת זכרונות מעניינת, עם תיאורים מביקור האדמו"ר בארץ ישראל. כסלו תשל"ב [1971].
- רשימת זכרונות משיחות האדמו"ר ב"חצר הקודש" בברוקלין. תשרי תשל"ד [1973].
- מכתבים שנכתבו להורי האדמו"ר, אודות ההתייעצויות עם בנם בעניני שידוכים. ירושלים, תשכ"ג [1963] - יש לציין כי באותו הזמן היה האדמו"ר כבן שמונה וחצי שנים בלבד!.
- התכתבויות שונות ומעניינות, בין בני החבורה מהארץ ומחו"ל. קבלות על כספי "מעמדות" שנתקבלו עבור בית האדמו"ר. בחתימות רבי "שאוול יצחק פריינד".
- "פתקאות" קוויתל" עם בקשות שונות, שנכתבו על מנת למסור לאדמו"ר. ניירת מודפסת ומסמכים שונים.

האדמו"ר מקרלין-סטולין שליט"א, רבי ברוך יעקב הלוי שוחט (נולד תש"ז, לאו"יט). הוכתר בילדותו לאדמו"ר [על מקום סבו האדמו"ר רבי יוחנן פרלוב, שנפטר בשנת תשט"ז 1955]. בימי ילדותו ונעורו התגורר רוב השנים בבית הוריו בארה"ב, בעוד שרוב בני חבורת החסידים גרו בארץ ישראל, והקימו ובססו בה את מוסדות התורה המפוארים של חסידות קרלין.

כ-75 פריטי נייר (בכתב-יד ובדפוס). גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$500

291. Letter of Blessing from Rebbe Rayatz of Lubavitch – Warsaw, 1934

A letter from Rebbe Rayatz – R. Yosef Yitzchak Shneersohn of Lubavitch, to R. Alexander Zushe Eliaschewitz, a Russian rabbi who escaped Bolshevik Russia. Warsaw, Cheshvan 1934.

Typewritten on the Rebbe's official stationery, with the Rebbe's handwritten signature "Yosef Yitzchak". The letter contains the Rebbe's blessings to R. Eliaschewitz, "G-d should fulfill his heart's desires for the best, and should arrange for his honor a place suitable for him with decent livelihood, and G-d should help him bring over his family in the near future. One who inquires of his wellbeing and blesses him – Yosef Yitzchak".

The Rebbe Rayatz, R. Yosef Yitzchak Schneersohn (1880-1950) was the sixth Rebbe of the Chabad-Lubavitch court. He founded Yeshivot Tomchei Temimim together with his father the Rebbe Rashab (Rebbe Shalom Dov). He assumed the title of Rebbe in 1920. After a period of extensive underground Jewish activity he directed with his disciples, he was incarcerated by the Communist regime and later released in 1927. He went to Poland, and in 1940 arrived in the United States. He went on to establish the Chabad World Center in Crown Heights, Brooklyn, N.Y.. Among his writings: Sefer HaMaamarim, Likutei Devorim, and more. One of his sons-in-law, Rebbe Menachem Mendel Schneersohn succeeded him as the Lubavitcher Rebbe.

The letter is addressed to R. Alexander Zushe Eliaschewitz (ca. 1880-1948), outstanding Torah scholar and rabbi in Russia and Tel-Aviv. He served as rabbi of Chereya and Chocimsk in Russia from 1902. After escaping Bolshevik Russia in the early 1930s, and printing his book Drashot L'Ameinu U'LeDateinu in Riga, 1933, he immigrated to Eretz

291

Israel in ca. 1934 where he served in the rabbinate of Tel-Aviv. He published his books Elef HaMagen in three parts (Jerusalem, 1945-1946) and would deliver lectures on the Talmud on the radio in Tel-Aviv.

[1] leaf, official stationery, approx. 22 cm. Good-fair condition. Minor tears and wear to the margins and folds.

Opening price: \$500

291. מכתב ברכה מהאדמו"ר הריי"צ מליובאוויטש - וורשא, תרצ"ה

מכתב מאת האדמו"ר הריי"ץ - רבי יוסף יצחק שניאורסון מליובאוויטש, אל רבי אלכסנדר זושא אלישביץ, מרבני רוסיה שנמלט מרוסיה הבולשביקית. וורשא, חשון תרצ"ה [1934].

מודפס במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של האדמו"ר, וחתום בחתימת יד קדשו "יוסף יצחק".

במכתב מברך האדמו"ר את הרב אלישביץ, כי "השי"ת ימלא משאלות לבבו לטובה ולברכה, ויזמין לכבודו מקום מוכשר לפניו בפרנסה טובה, ויעזרהו השי"ת להביא את ב"ב שו' [בני ביתו שיחיו] בקרוב. הדו"ש ומברכו - יוסף יצחק".

הריי"ץ, רבי יוסף יצחק שניאורסון (תר"מ-תש"ו), האדמו"ר השישי לבית חב"ד-ליובאוויטש. מייסד ישיבות תומכי תמימים יחד עם אביו האדמו"ר הרשב"ב (רבי שלום דוב). עלה על כס האדמו"רות בשנת תר"פ. לאחר תקופה של פעילות רבה בעניני יהדות שנעשתה במחתרת על ידו ועל ידי תלמידיו, נאסר ע"י השלטון הקומוניסטי, ובשנת תרפ"ז שוחרר והגיע לפולין. בשנת ת"ש הגיע לארצה"ב והקים בה את המרכז העולמי של חסידות חב"ד, בשכונת קראון היטס בברוקלין ניו יורק. מחיבוריו: ספר המאמרים, לקוטי דבורים ועוד. אחד מחתניו הוא ממלא מקומו בנשיאות האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון, הרבי מליובאוויטש.

מקבל המכתב: רבי אלכסנדר זושא אלישביץ (תר"מ בערך-תש"ח בערך) גאון מופלג מרבני רוסיה ותל אביב. משנת תרס"ב כיהן ברבנות הערים צאריי וחוטמסק ברוסיה. בתחילת שנות התר"צ נמלט מרוסיה הבולשביקית ובשנת תרצ"ג הדפיס בריגה את ספרו "דרשות לעמנו ולדתנו". לאחר עלייתו ארצה בשנת תרצ"ד בערך כיהן ברבנות בתל אביב והדפיס את ספריו "אלף המגן" ג' חלקים (ירושלים, תש"ה-תש"ו). באותן השנים אף היה מוסר שיעורים בגמרא ברדיו תל אביב.

נייר מכתבים רשמי, כ-22 ס"מ. מצב טוב-בינוני. קרעים קלים ובלאי בשולי הדפים ובקפלי הנייר.

פתיחה: \$500

292. מכתב ברכת שנה טובה - האדמו"ר הריי"ץ מליובאוויטש

מכתב ברכת שנה טובה, מאת האדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסון מליובאוויטש-חב"ד, אל רבי אלכסנדר סנדר יודאסין מתל-אביב. ברוקלין, ניו-יורק, אלול, תש"ט. [1949].

המכתב כתוב במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של האדמו"ר הריי"ץ, עם חתימתו בכתב-ידו, והוספת שתי מילים בכתב-ידו.

במכתבו מברך האדמו"ר הריי"ץ: "לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, ישפיע הש"ת שפעת חיים ושלווה ומנוחה לכללות אחינו בית ישראל בארצנו הקדושה ת"ו ובכל ארצות פזורנו. ובוזה הנני לברך אותו ואת ב"ב יחיו בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה".

בסיום המכתב, לאחר המילה "המברכם", נוספו שתי מילים בכתב-ידו: "בגשמיות וברוחניות".

דף, 21 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

פתיחה: \$700

292

292. Letter with New Year Blessings – Rebbe Rayatz of Lubavitch

Letter with New Year wishes, by the Rebbe R. Yosef Yitzhak Schneerson of Lubavitch-Chabad, to R. Alexander Sender Yudasin of Tel Aviv. Brooklyn, NY, Elul, 1949.

Typewritten letter on the official stationery of the Rayatz, with his own signature, and two words in his handwriting.

The Rebbe Rayatz blesses: "In anticipation of the New Year...G-d should bless all our Jewish

brethren in the Holy Land and in the entire Diaspora with long life, peace and rest... Ketiva v'chatima tova for a good sweet year". At the end of the letter, after "He who blesses you", two words are added in the Rebbe's handwriting: "in spiritual and material matters".

Leaf, 21 cm. Good condition. Stains. Folding creases.

Opening price: \$700

293. מכתב ברכת שנה טובה מהרבנית נחמה דינה שניאורסון - בחתימתה ובחתימת שני חתניה, הרבי מליובאוויטש, ורבי שמריה גוראריה - אלול, תש"י - לאחר פטירת בעלה האדמו"ר הריי"ץ מליובאוויטש

מכתב ברכת שנה טובה, בחתימת הרבנית נחמה דינה שניאורסון ובחתימת שני חתניה, האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון מליובאוויטש, ורבי שמריה גוראריה, "לקראת השנה החדשה... הננו בזה לברך אותו ואת ב"ב יחיו בברכת כתיבה וחתימה טובה על שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות". ברוקלין, ניו-יורק, אלול, תש"י [1950].

נשלח אל רבי אלכסנדר סנדר יודאסין מתל-אביב. המכתב נכתב במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של הרבנית, עם חתימת-ידה, ובחתימת ידם של שני חתניה "חדב"ני" [חתנא דבי נשיאיה]. נכתב בשלהי שנת תש"י, בתוך שנת האבל על פטירת בעלה האדמו"ר הריי"ץ שנפטר ב' שבט תש"י. עד ל' שבט תש"יא, עדיין לא הוכתר רשמית חתנם הרבי מליובאוויטש לאדמו"ר. במהלך שנת האבל נכתבו מספר מכתבים מאת הרבנית, אל חסידי חב"ד, כשתחת חתימתה באים על החתום שני חתניה. מימין חתנה המבוגר, רבי שמריה גור-אריה, ומשמאל חתנה הצעיר - רבי מנחם מנדל שניאורסון הרבי מליובאוויטש.

הרבנית נחמה דינה שניאורסון (תרמ"ב-תשל"א), אשת-חבר להאדמו"ר הריי"ץ. בתו של רבי אברהם שניאורסון מקשינב, בנו של האדמו"ר רבי ישראל נח מניעז'ין, בנו של ה"צמח צדק" מליובאוויטש. נישואיה נערכו באלול תרנ"ז. הייתה מסורה ומעורה במפעליו הגדולים של בעלה. כשבעלה האדמו"ר נאסר בשנת תרפ"ז ע"י הקומוניסטים, ניהלה בתבונה את המהלכים שהביאו לשחרורו, פעילות שהייתה כרוכה בפקחות ובאומץ, תוך סיכון חייה.

האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון - "הרבי מליובאוויטש" (תרס"ב-תשנ"ד), האדמו"ר השביעי בשושלת אדמו"רי חסידות חב"ד-ליובאוויטש. בן רבי לוי יצחק אב"ד יקטרינסלאוו, דור שישי בן אחר בן לבעל ה"צמח צדק".

רבי שמריה גור-אריה (תרנ"ח-תשמ"ט), מהתלמידים המקורבים

293. Letter with New Year Blessings by Rebbetzin Nechama Dina Schneerson – Bearing her Signature and the Signature of her Two Sons-in-Law, the Lubavitcher Rebbe and Rabbi Shemarya Gur-Aryeh – Elul, 1950 – After the Death of her Husband the Rayatz of Lubavitch

Letter with New Year blessings, signed by Rebbetzin Nechama Dina Schneerson and by her two sons-in-law, Rebbe Menachem Mendel Schneerson of Lubavitch and R. Shemarya Gur-Aryeh, "**Before the New Year...I hereby bless you and your family with a ketiva v'chatima tova for a good sweet year, materially and spiritually**". Brooklyn, NY, Elul, 1950.

Sent to R. Alexander Sender Yudasin from Tel Aviv. The letter is typewritten on the Rebbetzin's official stationery, bearing her signature and the signature of her two sons-in-law. The letter was written in Elul 1950, within the year of mourning for her husband the Rayatz who died on the 10th of Shevat 1950. Officially, their son-in-law, the Lubavitcher Rebbe was not appointed Rebbe until the 10th of Shevat 1951. During the year of mourning, the Rebbetzin wrote a number of letters to Chabad Chassidim, bearing her signature alongside the signatures of her sons-in-law – the signature of her elder son-in-law, R. Shemarya Gur-Aryeh on the right and the signature of R. Menachem Mendel Schneerson, the Lubavitcher Rebbe on the left.

Rebbetzin Nechama Dina Schneerson (1882-1971), wife of the Rebbe Rayatz, was the daughter of R. Avraham Schneerson of Chişinău (Kishinev), son of Rebbe Yisrael Noach of Nizhyn, son of the Tzemach Tzedek of Lubavitch. She wed the Rayatz in Elul 1897, and was devoted to and involved in the monumental activities of her husband. After her husband was imprisoned by the communists in 1927, she wisely and courageously steered the procedures which led to his release, at the risk of her own life.

R. Menachem Mendel Schneerson, the Lubavitcher Rebbe (1902-1994) was the seventh Chabad-Lubavitch Rebbe, son of R. Levi Yitzchak Rabbi of Dnipro (Yekaterinoslav), sixth-generation descendant of the author of the Tzemach Tzedek.

R. Shemarya Gur-Aryeh (1898-1989) was a close disciple of R. Shalom Duber of Lubavitch, who chose him as husband to his granddaughter Chana, daughter of his son the Rayatz, later the latter's close assistant.

Official stationery. 21.5 cm. Good condition. Stains. Folding marks. Pinholes from a paper clip.

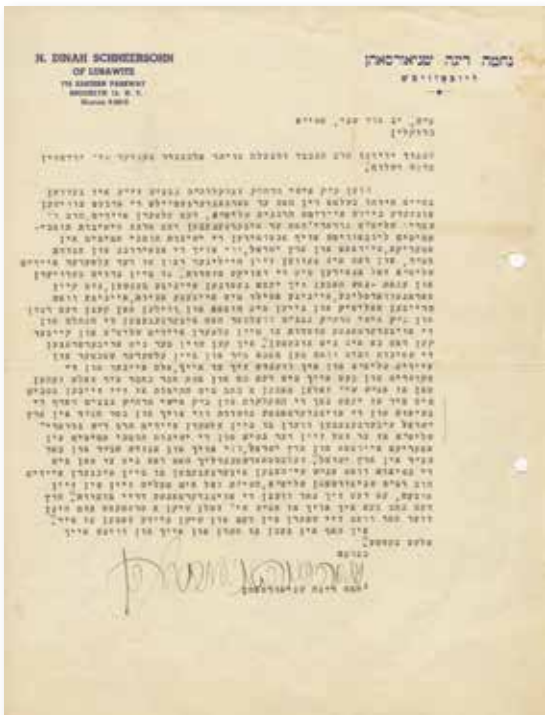
Opening price: \$1000

293

לאדמו"ר הרש"ב מליובאוויטש, שבחר בו לחתן לנכדתו חנה, בתו של בנו האדמו"ר הריי"ץ; ולאחר מכן יד ימינו של הריי"ץ. נייר מכתבים רשמי 21.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול. נקבי סיכה משרדית.

פתיחה: \$1000

294

פעילותו מתועדת היטב במאות אזכורים באגרותיו של הריי"ץ. באחת האגרות כותב הריי"ץ אל חתנו הרבני: "גיסך חתני הרי"ש שי' עובד בעמל רב במלוא מובן המילה". הד מפעילותו עבור יהודי רוסיה השתמרה באחת מאגרותיו של רבי חיים עזר, שכותב אל רשי' הילמן אב"ד לונדון אודות "הרה"ג מליובאוויץ וחתנו הרי"ש גורארי'..."

נייר מכתבים רשמי. 28 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול. נקבי תיוק.

פתיחה: \$600

בהמשך מכתבה כותבת הרבנית: "כמובן אין לזה קשר עם הנשיאות שאנ"ש שי' מסרו לחתני הצעיר יותר הרב רמ"מ שניאורסאהן שליט"א, השי"ת יצלח אותו ואת עבודתו, ומדובר רק על שלשת המוסדות הנ"ל. חוץ מהכתב הזה, אני מבקשת גם שאנ"ש שי' ישלחו מחאה לוועד המקומי למה הם מפריעים בדבר, ולשלוח שני הדברים אלי..."

הרבנית נחמה דינה שניאורסון (תרמ"ב-תשל"א), אשת-חבר להאדמו"ר הריי"ץ. בתו של רבי אברהם שניאורסון מקשינב, בנו של האדמו"ר רבי ישראל נח מניעוין, בנו של ה"צמח צדק" מליובאוויטש. נישואיה נערכו באלול תרנ"ז. הייתה מסורה ומעורה במפעלי הגדולים של בעלה. כשבעלה האדמו"ר נאטר בשנת תרפ"ז ע"י הקומוניסטים, ניהלה בתבונה את המהלכים שהביאו לשחרורו, פעילות שהייתה כרוכה בפקחות ובאומץ. תוך סיכון חייה. לאחר פטירתה נכתב עליה: "...היא קיפלה באישיותה טיפוס של רבנית צדקנית חסידיית לפי המסורת העתיקה, יחד עם אישיות של אשה אינטליגנטית המבינה את רוח הזמן..."

נשוא מכתבה: רבי שמריהו גור-אריה (תרנ"ח-תשמ"ט), מהתלמידים המקורבים לאדמו"ר הרשב"מ מליובאוויטש, שבחר בו לחתן לנכדתו חנה, בתו של בנו האדמו"ר הריי"ץ. מאז חתונתו בסיון תרפ"א ברוסטוב היה יד ימינו של חמיו הריי"ץ, והתלווה עמו בכל גלגוליו 30 שנה. בשנת תרפ"ח היגרו יחד מרוסיה לריגה בירת לטביה, והתגורר עמו גם כשעבר לפולין, בוורשא ובאוטבוצק. בחורף ת"ש חולץ מוורשא הכבושה, יחד עם משפחתו ועם חמיו, ובאדר ת"ש הגיע לברוקלין, שם התגורר יחד עם חמיו בבנין 770 המפורסם. משנת תרצ"ט ואילך כיהן כמנהל הראשי של ישיבות תומכי תמימים-ליובאוויטש, עד סוף ימיו [בתקופת העברת ה"נשיאות" מהאדמו"ר הריי"ץ לאדמו"ר הרמ"מ, ניסו לנשל אותו מתפקיד זה, אך בהתנגדותה הנחרצת של חמותו, נשאר ר' שמריהו בתפקידו]. על אף היותו מבוגר בגילו מגיסו הרבי מליובאוויטש, קיבל רבי שמריהו את מרותו של הרבי מתוך התבטלות והכנעה, ובמשך השנים התקשר אליו בלב ונפש. בהתועדויות שערך גיסו הרבי, היה יושב על ידו. שני הגיסים היו סועדים את סעודות החגים בדירת חמותם הרבנית נחמה דינה, עד לפטירתה בשנת תשל"א. חילופי הדברים בהלכה והסידור שהחליפו הגיסים ביניהם בסעודות אלו, נדפסו בספר "במיוחד במסביב", שני חלקים. רש"ג היה עסקן נמרץ רב פעלים, במיוחד בכל הקשור לסייע ליהודי רוסיה שחיו תחת השלטון הקומוניסטי.

294. מכתב חריף מהרבנית נחמה דינה שניאורסון - אשת האדמו"ר הריי"ץ מליובאוויטש - תשי"א - מחאה נגד תכנית לנשל את חתנה רבי שמריה גור-אריה מהנהלת ישיבות חב"ד

מכתב מחאה בענייני ניהול מוסדות חב"ד לאחר פטירת האדמו"ר הריי"ץ, מאת אשת האדמו"ר הרבנית נחמה דינה שניאורסון. ברוקלין, ניו-יורק, אדר ב', תשי"א [1851].

מכתב בידידיש כותב במכונת כתיבה, בחתימת ידה של הרבנית נחמה דינה שניאורסון. נשלח אל הרב אלכסנדר סנדר יודאסין מתל-אביב. נכתב כחדשיים לאחר הכתרת נשיאותו של חתנה האדמו"ר רמ"מ מליובאוויטש. הרבנית כותבת בהסכמה גמורה, על "הנשיאות שאנ"ש שי' מסרו לחתני הצעיר יותר הרב רמ"מ שניאורסאהן שליט"א, השי"ת יצלח אותו ואת עבודתו..." אך נלחמת על מעמדו של חתנה המבוגר יותר שיישאר בתפקידיו, לנהל את ישיבות תומכי תמימים בארה"ב, אירופה וא"י, וגם את הניהול של אגודת חב"ד.

במכתבה כותבת הרבנית (תרגום חופשי מידידיש): "...בעת שכ"ק אישי הרה"ק זצוקלה"ה נבגים זי"ע היה בחיים חיותו בעלמא הדין, הוא העביר וחילק את העבודה בין שני חתנינו הרבנים שליט"א. להחתן המבוגר יותר, הרב ר' שמרי' שליט"א גורארי', הוא מסר את מרכז הישיבות תומכי-תמימים ליובאוויטש, לנהל את ישיבות תומכי תמימים בארה"ב, אירופה וא"י, וגם את הניהול של אגודת חב"ד. זה היה רצונו הקדוש שהחתן המבוגר יותר שליט"א ינהל מוסדות אלה. לצערי ועגמת נפש הגדולים נמצאו עכשיו כמה אנשים, לא אחראיים, חלקם אפילו עם פניות אישיות... הולכים עם חוצפה ורוצים לעשות נגד רצונו של כ"ק אישי הרה"ק נבגים אשר מסר את ניהול המוסדות הנ"ל לחתני המבוגר יותר שליט"א, ואף אחד לא יכול לקחת את זה ממנו. אני כבר לא יכולה לסחוב אתי את שפיכות הדמים שעושים לי ולבתי וחתני המבוגרים יותר שליט"א. אני פונה אליך, בתור אחד המקושרים, ומבקשת ממך בכוח אשת חבר כחבר, שתראי אתי לעשות שאנ"ש שי' יעשו כתב עם חתימות שהם מסכימים אתי שבעת לאחר הסתלקותו של כ"ק אישי הרה"ק נבגים צריך שהנשיאות של המוסדות הנ"ל, וגם של כפר חב"ד בא"י תימסר לחתני המבוגר יותר הרב ר"ש גור ארי' שליט"א שהוא יהיה הנשיא של ישיבות תומכי תמימים בארה"ב, אירופה וא"י..."

294. Trenchant Letter by Rebbetzin Nechama Dina Schneerson – Wife of the Rebbe Rayatz of Lubavitch – 1951 – Protesting the Plan to Dispossess her Son-in-Law Rabbi Shemarya Gur-Aryeh of Management Rights of Chabad Yeshivot

Letter of protest regarding the management of Chabad institutes after the death of the Rebbe Rayatz, written by his wife, Rebbetzin Nechama Dina Schneerson. Brooklyn, NY, Adar Bet, 1851.

Typewritten letter in Yiddish, signed by Rebbetzin Nechama Dina Schneerson. Sent to R. Alexander Sender Yudasin of Tel Aviv. Written about two months after the appointment of R. Menachem Mendel as Lubavitcher Rebbe. The Rebbetzin fully consents to **"the leadership position bestowed upon my younger son-in-law R. M.M. Schneerson, G-d should grant success to him and to his work..."**. However, she fights to defend the status of her elder son-in-law as head of the Tomchei Temimim Yeshivot in the US, Europe and Eretz Israel and manager of the Chabad Association.

The Rebbetzin writes: "...At the time my husband was alive in this world, he handed over and divided the tasks between both our sons-in-law. He gave the management of the Lubavitch Tomchei Temimim Yeshivot, in the US, Europe and Eretz Israel, as well as the management of Agudat Chabad, to his elder son-in-law, R. Shemarya Gur-Aryeh. It was his holy wish that his elder son-in-law direct these institutions. To my great consternation, a number of irresponsible people, some even with personal interest... with impertinence want to go against my husband's wish... I can no longer bear the 'bloodshed' which they bring upon me and my elder daughter and son-in-law. I apply to you, as a connected party... that you see to it that our people produce a document with their signatures, that they agree with me that now, after the death of my husband, the management of these institutions and also of Kfar Chabad in Eretz Israel must be handed over to my elder son-in-law R. Shemarya Gur-Aryeh, that he serve as president

of the Tomchei Temimim Yeshivot in the US, Europe and Eretz Israel..."

Further in the letter, she writes: **"Of course, in no way is this related to the presidency given to my younger son-in-law, R. M.M. Schneerson, G-d should succeed him and his work**, and we are only referring to the three aforementioned institutions. Besides the mentioned document, I also request that our people send a protest to the local committee contesting their provocation, and send me both..."

Rebbetzin Nechama Dina Schneerson (1882-1971), wife of the Rebbe Rayatz, was the daughter of R. Avraham Schneerson of Chişinău (Kishinev), son of Rebbe Yisrael Noach of Nizhyn, son of the Tzemach Tzedek of Lubavitch. She wed the Rayatz in Elul 1897, and was devoted to and involved in the monumental activities of her husband. After her husband was imprisoned by the communists in 1927, she wisely and courageously steered the procedures which led to his release, at the risk of her own life. After her death, she was eulogized with the following description: "...Her personality contained the traditional pious Chassidic Rebbetzin, hand in hand with an intelligent woman who understands the spirit of changing times..."

The subject of the letter: R. Shemarya Gur-Aryeh (1898-1989), a close disciple of R. Shalom Duber of Lubavitch, who chose him as the fitting match for his granddaughter Chana, daughter of his son the Rayatz, becoming the latter's close assistant and accompanying his father-in-law for 30 years, throughout turbulent times. In 1928, they immigrated together from Russia to Riga, capital of Latvia and continued to Warsaw and Otwock in Poland. In the winter of 1940, he and his family were rescued from occupied Warsaw together with his father-in-law

and in Adar 1940 arrived in Brooklyn, all residing together in the famous "770" (Eastern Parkway). From 1939, he headed the Tomchei Temimim-Lubavitch Yeshivot until the end of his life. [With the passing of the leadership from the Rayatz to R. M.M. Schneerson, an attempt was made to dispossess him of this position, however, due to the unrelenting opposition of his mother-in-law, R. Shemaryahu kept his position]. Although he was older than his brother-in-law, the Lubavitcher Rebbe, R. Shemaryahu fully accepted the Rebbe's authority with complete self-effacement and throughout the years was attached to his brother-in-law with his entire heart and soul. During the "farbrengens" (Chassidic gatherings), he would sit next to the rebbe. The two brothers-in-law would eat Festival meals together with Rebbetzin Nechama Dina until her death in 1971. The halachic and Chassidic discussions between the two brothers-in-law during these festive meals are recorded in the two parts of the book HaMelech B'Mesibo. R. S. Gur-Aryeh was an vigorous and active public figure, especially in all matters related to assistance to Russian Jewry living under Communist rule. His activities are well documented in the hundreds of times he was mentioned in letters written by the Rayatz. In one letter, the Rayatz writes to his son-in-law the Rebbe: "Your brother-in-law, my son-in-law R. S. toils greatly". An echo of his activities on behalf of Russian Jews is preserved in a letter by R. Chaim Ozer, who writes to R. S.Y. Hillman Rabbi of London about "The Lubavitcher Rebbe and his son-in-law R. S. Gur-Aryeh..."

Official stationery. 28 cm. Good condition. Stains. Folding marks. Filing holes.

Opening price: \$600

295. Letter with New Year Blessings from Rebbetzin Chana Schneerson – Mother of the Lubavitcher Rebbe – Tishrei, 1960

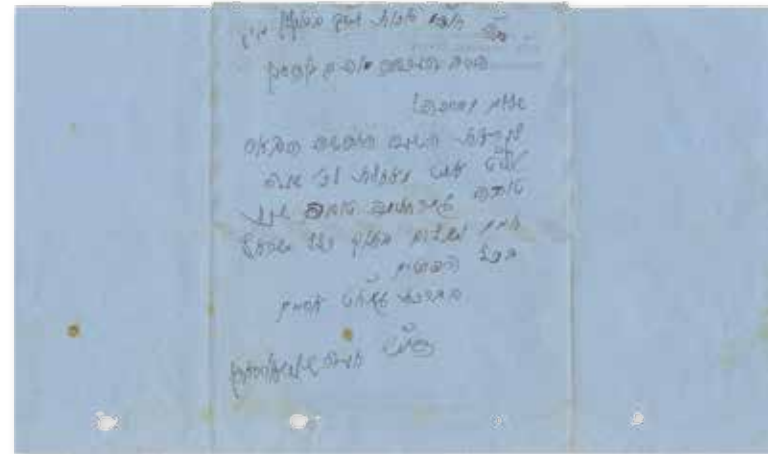
Letter with New Year wishes, by Rebbetzin Chana Schneerson, to R. Alexander Sender Yudasin of Tel-Aviv. Brooklyn, Tishrei, 1960.

Autograph letter signed by the Rebbetzin, with her blessings for the New Year: "...I wish you a good year, a gmar chatima tova, a year of life and peace with the entire Jewish People".

The pious Rebbetzin Chana Schneerson (1880-1965), mother of Rebbe Menachem Mendel Schneerson, the last Chabad-Lubavitch Rebbe was the daughter of R. Meir Shlomo Yanovsky Rabbi of Mykolaiv. Wife of the Rebbe's father, R. Levi Yitzchak Schneerson, she devotedly stood by his side during the Communist rule, first in his capacity as Rabbi of Yekaterinoslav (today Dnipropetrovsk), and afterward in their exile to the village of Chiali in Kazakhstan after he was expelled by the authorities as a penalty for his religious activities to preserve Jewish observance. In Kazakhstan, the rebbetzin produced ink from weeds to enable her husband to write his Torah novellae and later risked her life by transporting his writings while traveling from place to place. The Likutei Levi Yitzchak series on the Zohar were printed from these writings. Rabbi Levi Yitzchak died in Kazakhstan in 1944 and in 1946, the rebbetzin crossed the Russian border to Poland, eventually arriving in Paris in Adar 1947. Upon hearing that his mother reached Paris, her son the Rebbe, who already lived in Brooklyn at the time, boarded a plane to greet his mother after their 20-year separation by the Iron Curtain. The Rebbe stayed in Paris for three months to arrange all the necessary permits for his mother's immigration to the US and in the month of Sivan, embarked by ship to the US. The Rebbe the Rayatz died three years later and was succeeded by Rebbe Menachem Mendel and until her death, she assisted her son who honored her excessively. The Rebbetzin was very involved in the lives of the Chassidim and in various Chabad activities and served as a member of the board of Neshei and B'not Chabad in the US. In 1964, she began publicizing her memoirs in installments written for the newspaper Di Yiddishe Heim and thoughtfully requested the editor to omit the chapters in which she described the suffering and hardships endured by her great husband so as not to pain her son. In 1983, the biography Em L'Yisrael was printed about Rebbetzin Schneerson's special character and history.

Aerogram. 30.5 cm. Good condition. Stains. Folding creases.

Opening price: \$600

295

295. מכתב ברכת שנה טובה מהרבנית חנה שניאורסון - אמו של הרבי מליובאוויטש - תשרי, תש"כ

מכתב ברכת שנה טובה, מאת הרבנית חנה שניאורסון, אל רבי אלכסנדר סנדר יודאסין מתל-אביב. ברוקלין, ניו-יורק, תשרי, תש"כ [1960].

מכתב בכתב-ידה ובחתימתה של הרבנית, עם ברכות לשנה טובה: "לקראת השנה החדשה... אני מאחלת לכן ברוך שנה טובה, גמר חתימה טובה, שנת חיים ושלוה בתוך כלל ישראל בכל הפרטים" הרבנית הצדקנית מרת חנה שניאורסון (תר"מ-תשכ"ה), אמו של האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון - הרבי האחרון מחב"ד-ליובאוויטש. בתו של רבי מאיר שלמה ינובסקי אב"ד ניקולייב. אשת-חבר לאביו של הרבי - רבי לוי יצחק שניאורסון, שפעלה לצדו במסירות נפש תחת השלטון הקומוניסטי, תחילה במקום רבנותו בעיר יקטרינוסלב (כיום דנייפרופטרובסק), ולאחר מכן גלתה עמו לכפר צ'אילי בקוחסטן, אליו גורש בעקבות פעילותו לשימור גחלת היהדות. בתקופה זו הפיקה דיו מעשבים כדי לאפשר לבעלה להעלות את חידושי התורה שלו על הכתב, ומאוחר יותר סיכנה את חייה כשנטלה עמה את כתביו בנודייה. מכתביו אלו נדפסו סדרת ספריו "ליקוטי לוי יצחק" על הזוהר. רבי לוי יצחק נפטר בקוחסטן בשנת תש"ד, ובשנת תש"ו עברה את הגבול מרוסיה לפולין, ומשם נדדה עד שהגיעה לארץ ישראל.

כשקיבל בנה הרבי, שכבר התגורר בברוקלין, את הידיעה שאמו הצליחה להגיע לפריז, עלה על מטוס כדי להיפגש עם אמו לאחר עשרים שנה בהן הפריד ביניהם מסך הברזל. בפריז התעכב הרבי שלשה חודשים כדי לסדר את כל האישורים הדרושים לצורך הגירתה לארצה"ב, ובחודש סיון הפליג עמה באונייה לארצה"ב. כשלוש שנים לאחר בואם נפטר האדמו"ר הרי"ץ ובנה הרבי עלה על כסאו. מאז ועד לפטירתה פעלה לצדו של בנה, אשר היה מכבדה בצורה מעוררת השתאות.

הייתה מעורה היטב בחיי החסידים ובפעילויות השונות של חסידות חב"ד, ושימשה כחברת נשיאות נשי ובנות חב"ד בארצות הברית. את זיכרונותיה פרסמה בהמשכים בעיתון "די אידישע היים", בשנת תשכ"ד, ובאצילותה הורתה לעורך להשמיט את הפרקים בהם תיארה את סבלו ועינויו של בעלה הגדול, כדי לא לצער את בנה. בשנת תשמ"ג נדפס הספר "אם בישראל", על אישיותה המיוחדת ועל תולדות חייה.

אגרת דואר אוויר. 30.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

פתיחה: \$600

296. מכתב ברכה ליום הולדת מהרבי מליובאוויטש

מכתב ברכה ליום הולדת, מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון מליובאוויטש-חב"ד, בחתימת ידו. ברוקלין, חשוון תשכ"ג [1962].

מכתב ברכה ליום הולדת, עם ההוראה לנהוג "במנהג אנ"ש בזמן האחרון ביום ההולדת", וברכה "שתהי שנת הצלחה אצלו הן בגשמיות והן ברוחניות, ויוסיף בלימוד התורה וקיום מצותי" מתוך הרחבה.

מודפס במכונת כתיבה, עם חתימת הרבי בכתב-ידו, והוספת שתי מילים בכתב-ידו (לאחר המילה "בברכה" הוסיף הרבי: "לבשו"ט" [=לבשוורת טובות]; ובמשפט "הפינ יקרא בעת רצון" הוסיף הרבי אחרי המילה "הפינ": "שבמכ[נתב]").

אגרת דואר אוויר, מכתב רשמי של הרבי. 30 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול.

פתיחה: \$400

296

296. Letter of Birthday Good Wishes by the Lubavitcher Rebbe

Letter with birthday blessings, by R. Menachem Mendel Schneerson of Lubavitch-Chabad, bearing his signature. Brooklyn, Cheshvan 1962.

Letter of birthday good wishes, with the directive to practice "the recent custom of our community members on their birthdays", and the blessing that "the coming year should be successful, materially and spiritually and you should continue in Torah study and fulfilling the mitzvot from a state of bounty".

Typewritten, with the Rebbe's own signature and two words added in his handwriting.

Aerogram, official letter of the Rebbe. 30 cm. Good condition. Folding marks.

Opening price: \$400

297. מכתב בענייני עבודת ה' מאת הרבי מליובאוויטש - בתוספת מספר שורות בכתב-ידו

מכתב בענייני עבודת ה', מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון מליובאוויטש-חב"ד, אל רבי אלכסנדר סנדר יודאסין מתל-אביב. ברוקלין, ניו-יורק, [כסלו] תשכ"ג [1962].

המכתב כתוב במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של הרבי, וחתום בחתימת ידו, בתוספת מספר שורות בכתב-ידו.

נשלח אל רבי אלכסנדר סנדר יודאסין. מכתב זה נקרא בעגה החב"דית "מכתב כללי-פרטי", והיינו מכתב שנשלח במקביל למספר אנשים, כאשר בכמה מהם הוסיף לעתים הרבי מספר מילים בכתב-ידו אל הנמען. בשולי מכתבים אלו נכתבו מקורות מפורטים לכל רעיון ולכל ביטוי.

במכתב זה, שנכתב בערב שבת פרשת תולדות, כותב הרבי רעיון חסידי בענייני עבודת ה'. לדעתו מאבקי יעקב ועשיו שבפרשה מרמזים על מלחמת הנפש האלוקית עם הנפש הבהמית, "וע"פ מאמר הידוע מעשה אבות סימן לבנים, הרי יש לפרש ולרמוז כמה פרטים מפרשה זו בחיי כל אחד מבני ישראל...". בהמשך המכתב מאריך הרבי בכמה פרטים בענייני זה.

בתחילת המכתב, לאחר המילים "מאשר הנני קבלת מכתבו מער"ח וג' כסלו", הוסיף הרבי בכתב-ידו: "ות"ח ת"ח [ותשואות חן ותשואות חן] על הבשו"ט [הבשורה טובה] בשולי המכתב, לפני החתימה, הוסיף הרבי בכתב-ידו: "בברכת הצלחה בהדפסת חד"ת[חידושי תורה] שלו". לאחר המילים "בברכה לבשו"ט [לבשוורת טובות]", הוסיף הרבי בכתב-ידו: "בענייני הכלל והפרט".

בסוף המכתב הוסיף הרבי שורות אלו: "השם 'התמים' הרי כבר תפוס ע"י המו"ל מאז בפולין, ואולי עוד יתחדש".

פירוש הדבר: כפי הנראה, מקבל המכתב, הרב אלכסנדר יודאסין, כתב לרבי כי בכוונתו להוציא לאור את חידושיו על הש"ס בספר, ולקרוא לו בשם "התמים". על כך השיב לו הרבי כי שם זה כבר "תפוס", והוא אינו יכול להשתמש בשם זה, כיוון שכבר הופיע בעבר, בשנים תרצ"ה-תרצ"ח, בוורשא בירת פולין, ע"י המו"ל רבי שמואל זלמנוב, כתב עת תורני-חב"די בשם "התמים" (הרבי היה אחד מעורכיו), ומה גם שיתכן ותתחדש שוב הופעתו בקרוב.

בסופו של דבר, הרב יודאסין קרא את ספר חידושיו על הש"ס בשם "תומכי תמימים" (ת"א, תשכ"ד), ואילו הופעת גליון "התמים" לא התחדשה שוב בחיי הרבי (בשנת תשל"א הדפיס המו"ל רבי שמואל זלמנוב, במהדורת צילום, את גליונות "התמים" בשני כרכים).

בראש ספרו הדפיס הרב יודאסין קיצורו של מכתב זה, ובסופו כותב: "הנה לקחתי לי ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א והדפסתיה בספרי, בטוחני שמברכה זו יתברכו ויצליחו בגשמיות ורוחניות כל הלומדים והמעיינים בספר זה".

המכתב בשלמותו, בלי ההוספות בכתב-ידו, נדפס באגרות קודש, כרך כב, עמ' שס-שסא, ובליקוטי שיחות, כרך ה עמ' 415.

רבי אלכסנדר סנדר יודאסין (תרנ"ז-תשמ"ג), מחשובי רבני חב"ד. יליד העיירה רציצה שבבלרוס. מתלמידי האדמו"ר הרש"ב מליובאוויטש. נסמך לרבנות ע"י רבי דוד צבי חן. בשנת תרצ"ד עלה לארץ ישראל והתיישב בתל-אביב. כיהן כרבם של חסידי חב"ד בתל-אביב במשך קרוב ליוכל שנים, וכחבר הרבנות הראשית בתל-אביב יפו. מחברם של הספרים "תומכי תמימים" על הש"ס, ו"הלקח והלבוש" על ספר התניא, שני חלקים (כפר חב"ד, תשכ"ח-תשל"ל), מהספרים החשובים שנתחברו על ספר התניא.

אגרת דואר אוויר. 30 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול.

פתיחה: \$600

297. Letter about Matters Related to G-d's Service by the Lubavitcher Rebbe – With Several Lines in his Handwriting

Letter about matters related to G-d's service, by Rebbe Menachem Mendel Schneerson of Lubavitch-Chabad to R. Alexander Sender Yudasin of Tel Aviv. Brooklyn, NY, [Kislev] 1962.

The letter is typewritten on the Rebbe's official stationery and bears his own signature, with the addition of several lines in his handwriting.

The recipient is R. Alexander Sender Yudasin. In Chabad jargon, this letter is called a "general-private letter", i.e. it was sent to a number of recipients with the Rebbe's handwritten additions to some of the letters. Detailed sources to each concept and of each expression are written in the margins.

In this letter, written Erev Shabbat Parshat Toldot, the Rebbe writes a Chassidic thought relating to G-d's service: The struggle between Ya'akov and Esav in the parsha alludes to the struggle of the G-dly soul and the animal soul and he continues to find relevance to the life of every Jewish person. Further in the letter, the Rebbe writes more details about this thought.

A number of times in the letter, the Rebbe adds a phrase in his own handwriting.

At the end of the letter, the Rebbe writes: "The name HaTamim has already been taken by the publisher from Poland and perhaps, will be renewed".

The meaning of this phrase: Apparently, the recipient, R. Alexander Yudasin wrote to the Rebbe that he intends to publish his Talmudic novellae and to title his book HaTamim. Therefore, the Rebbe wrote him that this name has already been taken and he cannot use it since in 1935-1938, the name HaTamim was used for a Chabad periodical published in Warsaw by R. Shmuel Zalmanov, (the Rebbe was one of its editors) and possibly, the periodical may soon reappear.

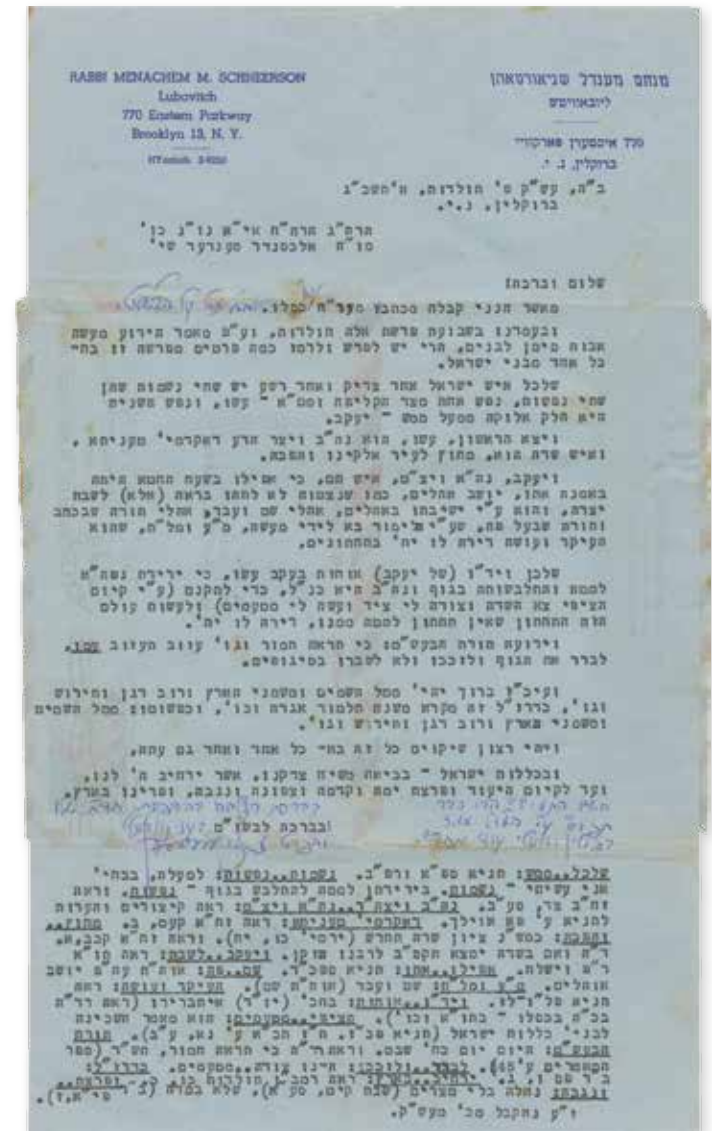
In the end, R. Yudasin named his book of Talmudic novellae Tomchei Temimim (Tel Aviv, 1964), and the periodical HaTamim was not published again in the Rebbe's lifetime (in 1971, R. Shmuel Zalmanov printed a facsimile edition of HaTamim in two volumes). At the beginning of his book, R. Yudasin printed a brief version of this letter and at its end added: "I have used the blessing of the Rebbe and printed it in my book. I am certain that all who study this book will be blessed and succeed as a result of this blessing".

The full letter, without the handwritten additions is printed in Igrot Kodesh, Vol. 22, pp. 360-361, and in Likutei Sichot, Vol. 5 p. 415.

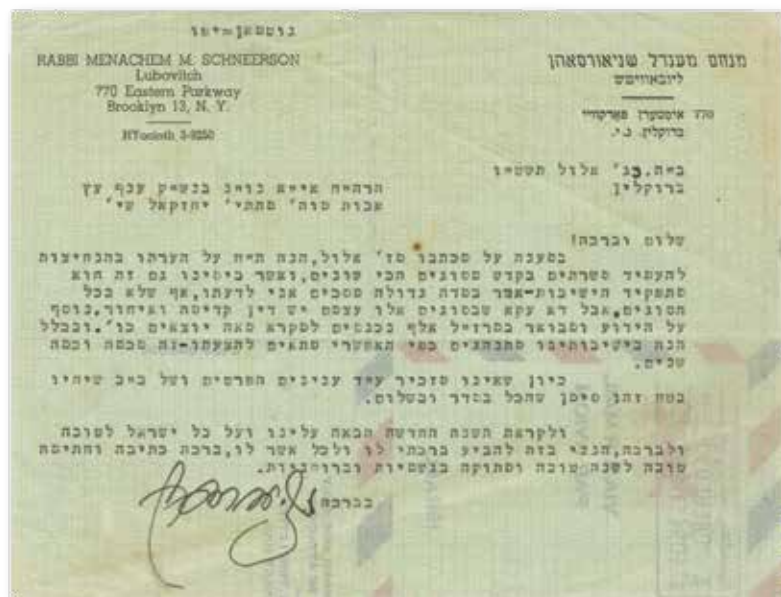
R. Alexander Sender Yudasin (1897-1983), a prominent Chabad rabbi, was born in Belarus. A disciple of Rebbe S.B. of Lubavitch, ordained for the rabbinate by R. David Zvi Chen. In 1834, he immigrated to Eretz Israel Yisrael and settled in Tel Aviv. He served as Rabbi of Chabad Chassidim in Tel Aviv for almost 50 years and as a member of the Chief Rabbinate of Tel Aviv-Jaffa. Authored the Tomchei Temimim series on the Talmud and the two parts of HaLekach V'HaLibuv on the Tanya, (Kfar Chabad, 1968-1970), one of the most important works composed on the Tanya.

Aerogram. 30 cm. Good condition. Folding creases.

Opening price: \$600

297

298

298. מכתב הדרכה מהרבי מליובאוויטש - בעניין הנהגת הישיבות - עם ברכת "שנה טובה"

מכתב מאת האדמו"ר רבי מנחם מענדל שניאורסון מליובאוויטש-חב"ד, בחתימת ידו. ברוקלין, אלול תשט"ו [1955].

כתוב במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של הרבי וחתום בחתימת ידו. המכתב נשלח אל רבי מתתיהו יחזקאל גוטמן, ותוכנו עוסק בנושא הקשור להנהגת הישיבות: "בהנחיות להעמיד משרתים בקדש מסוגים הכי שונים, ואשר בימינו גם זה הוא מתפקיד הישיבות, אשר במדה גדולה מסכים אני לדעתו... בישיבותינו מתנהגים כפי האפשרי מתאים להצעתו זה מכמה וכמה שנים". בהמשך המכתב כותב לו הרבי: "כיון שאינו מזכיר ע"ד ענינים הפרטים ושל ב"ב שיחיו, בטח זהו סימן שהכל בסדר ובשלום". בסיום המכתב מסיים הרבי בברכה: "לקראת השנה החדשה... הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות". המכתב לא נדפס.

רבי מתתיהו יחזקאל גוטמן כיהן כאב"ד בהושי שברומניה וליעויא שבבסרביה. משנת תש"ח כיהן כרב ומו"צ בתל-אביב. חיבר ספרי דרוש רבים על התורה ומועדים ופרקי אבות, וכן ביוגרפיות רבות על גדולי החסידות. התכתב רבות עם הרבי מליובאוויטש. חלק מההתכתבות ביניהם נדפסה בסדרת הספרים "אגרות קודש".

איגרת אויר. 14 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול. כתמים.

פתיחה: \$500

a blessing of being inscribed and signed for a good and sweet new year, in material and spiritual matters".

This letter was not published.

R. Matityahu Yechezkel Gutman served as rabbi of Bohush (Buhuși), Romania and Leova, Bessarabia. From 1948 he served as rabbi and posek in Tel-Aviv. Composed many homiletic books on the Torah, the Festivals and Pirkei Avot, as well as many biographies on great Chassidic leaders. He corresponded extensively with the Lubavitcher Rebbe. Some of their correspondence was printed in the Igrot Kodesh series of books.

Aerogram. 14 cm. Good condition. Folding marks. Stains.

Opening price: \$500

298. Guidance Letter from the Lubavitcher Rebbe – Concerning Management of Yeshivot – With Blessings for the New Year

Letter from Rebbe Menachem Mendel Schneerson of Lubavitch-Chabad, with his signature. Brooklyn, Elul 1955.

Typewritten on the Rebbe's official stationery, with his signature.

The letter was sent to R. Matityahu Yechezkel Gutman, and it concerns the management of the yeshivot: "It is necessary to generate holy functionaries of the most varying kinds, and today this is also part of the yeshivot's duty, to a great extent I agree to his opinion... In our yeshivot we act as much as possible according to his suggestion for quite a few years already". Later in the letter, the Rebbe writes: "Since you do not mention your private matters and of your family, I take it as a sign that all is well". The Rebbe concludes the letter with blessings: "As the new year approaches... I would like to express my blessings to him and all of his,

299. מכתב "שנה טובה" מאת הרבי מליובאוויטש

מכתב בחתימת ידו של רבי מנחם מנדל שניאורסון האדמו"ר מליובאוויטש (חב"ד). ברוקלין, ניו-יורק, אלול תשכ"א [1961]. מכתב ברכת "שנה טובה". מודפס במכונת כתיבה. "לקראת השנה החדשה... הנני זוה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות". בשולי המכתב הוסיף הרבי את חתימת ידו, ומילה נוספת לפני המילה "בברכה": "בכבוד ו[בברכה]".

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 21.5 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול. מודפס במכונת כתיבה. מצורפת המעטפה עם הכול.

פתיחה: \$300

299. Shana Tova Letter from the Lubavitcher Rebbe

Letter signed by R. Menachem Mendel Schneersohn, the Lubavitcher Rebbe (Chabad). Brooklyn, New York, Elul 1961.

Letter containing Shana Tova wishes. Typewritten. "As the new year approaches... I would like to express my blessings to him and all of his, blessings for being inscribed and signed for a good and sweet year in spiritual and material matters".

At the foot of the letter, the Rebbe added his signature, and inserted "With honor" before the typewritten "With blessings": "BeKavod U[ViVracha]".

[1] leaf, official stationery. 21.5 cm. Good condition. Folding marks. Typewritten. Envelope with stamp enclosed.

Opening price: \$300

299

300. מכתב רבי דוד צבי חן אב"ד צ'רניגוב - "סמיכה לרבנות" לתלמיד ישיבת ליובאוויטש - שנת תרע"ז

מכתב "סמיכה לרבנות" (13 שורות) בכתב ידו, חתימתו וחותמתו של רבי "דוד צבי בהרב ר' פרץ זצלה"ה חן. "טשערניגאו" (צ'רניגוב Chernigov), עטר"ת [1919].

סמיכה לרבי "אלכסנדר סענדער ב"ר הילל יודאס[ן]". סמיכה זו נכתבה עוד בחיי האדמו"ר הרש"ב, ובה כותב הרד"צ שהיה מגדולי רבני חב"ד באותן השנים, על "האברך המופלג בתורה ויראה... מכיר אני אותו שלמד בעירי בהתמדה גדולה, ומקדם שישב בשבת תחממוני בליבוויטש מבחורי חמד התמימים שישבו באוהל התורה והיראה בצל כ"ק אדמו"ר מליבוויטש שוחי לאיי"ט [שיחה לאורך ימים טובים], ועתה ע"פ פקודתו לומד בחרטאן בחיבור התמימים שיושבם, והצליח לו ד' בלימוד... ולזאת הנני להסמיכו... שהוא ראוי להיות רב ומורה ולסדר גוף [גיטין וקידושין]... וראוי לסמוך על הוראתו אפילו למהדרין...".

הרד"צ - רבי דוד צבי חן (תר"ז-כסלו תרפ"ו 1846-1925), גאון מופלג מגדולי רבני חב"ד. מהדמויות המפורסמות בחסידות חב"ד, ונודע בקדושתו וביראתו. אחד משלשת הרבנים היחידים שהוסמכו לרבנות ע"י האדמו"ר המהר"ש. בשנת תרמ"ג הוכתר לרב העיר צ'רניגוב, על מקום אביו רבי פרץ חן אב"ד צ'רניגוב. בימי מלחמת העולם הראשונה אירח בעירו ובביתו קבוצה של תלמידי ישיבת "תומכי תמימים", שהקימו סניף לישיבה. בשנת תרפ"ה ערך עלה לארץ ישראל והרביץ תורה בישיבת "תורת אמת". קברו נמצא בחלקת רבני חב"ד בהר הזיתים. מצאצאיו משפחות גדולות, חסידים ואנשי מעשה. בנו רבי מנחם מנדל כיהן ברבנות העיר נייעוין. נכדתו "ולדה המשוררת" כתבה מספר שירים על דמותו המרשימה ומתארת אותו כדמות "אברהם אבינו".

מקבל הסמיכה: רבי אלכסנדר סנדר יודאסין, רב הקהילה החסידית ביפו במשך קרוב ליובל שנים. מחשובי תלמידי ישיבת "תומכי תמימים". בקיץ תרע"ד היה בין חמשה ה"תמימים" ששהו יחד עם אדמו"ר הרש"ב בנאות דשא בזולשא. בימי מלחמת העולם הראשונה עבר לעיר צ'רניגוב אצל הרד"צ חן, עד שעבר לחרסון והקים שם סניף של ישיבת תומכי תמימים. התחתן בשנת תרפ"א, ומסדר הקידושין היה רבי לוי יצחק שניאורסון (אבי הרבי מליובאוויטש). כיהן ברבנות ברוסיה והיה ממקורבי אדמו"ר הריי"צ. בשנת תרצ"ד עלה לארץ ישראל והתיישב

300. Letter by Rabbi David Zvi Chen Rabbi of Chernigov – Rabbinical Ordination for a Disciple of the Lubavitch Yeshiva – 1919

Autograph letter of semicha to the rabbinate (13 lines), with the signature and stamp of R. "David Zvi son of R. Peretz Chen". Chernigov, 1919.

Semicha for R. "Alexander Sender son of R. Hillel Yudasin". This ordination was already written in the days of the Rebbe the Rashab (R. Sholom Dovber). R. David Zvi who was a leading Chabad Rebbe in those days, writes about the **"Young man who is outstanding in Torah and fear of Heaven... I know that he has studied in my city with great diligence... and is one of the outstanding young men who sat in the 'tent' of Torah and fear of Heaven basking in the light of the Lubavitch Rebbe. Now, following his instructions, he is studying in Kherson... and G-d has brought him success in his studies... I hereby ordain him... that he is fitting to be a rabbi and teacher and to arrange gittin and kiddushin... and also the 'mehadrin' can rely on his rulings..."**.

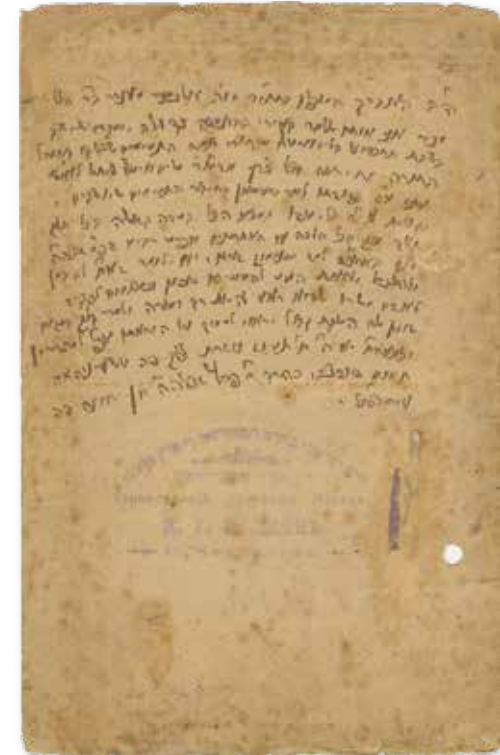
The Radatz, R. David Zvi Chen (1846-1925), outstanding Torah scholar and leading Chabad rabbi. He was a renowned figure in Chabad circles, famous for his holiness and fear of Heaven and one of the only three rabbis who received semicha from the Rebbe the Maharash. In 1883, he was appointed Rabbi of the city of Chernigov succeeding his father, R. Peretz Chen. During WWI, he hosted a group of students of the Tomchei Temimim Yeshiva in his city and in his home and eventually, this nucleus developed into a branch of the yeshiva. In 1925, he immigrated to Eretz Israel and taught Torah in the Torat Emet Yeshiva. His gravesite is in the plot of the

Chabad Rabbis buried on the Mount of Olives. He was the progenitor of large families of Chassidim, active on behalf of the Jewish People. His son R. Menachem Mendel served in the rabbinate of the city of Nizhyn. His granddaughter was the poet Zelda (Zelda Schneerson Mishkovsky) who wrote several poems depicting the impressive figure of her grandfather, comparing him to Avraham Avinu.

The recipient of the semicha: R. Alexander Sender Yudasin, Rabbi of the Jaffa Chassidic community for almost half a century, a prominent student of the Tomchei Temimim Yeshiva. In the summer of 1914, he was among the five "Temimim" who stayed together with the Rashab at Bad Salzemen. During WWI, he relocated to the city of Chernogiv to study Torah under the tutelage of the Radatz Chen, later relocating to Kherson wherein he established a branch of the Tomchei Temimim Yeshiva. His wedding took place in 1921 and R. Levi Yitzchak Schneerson (father of the Lubavitcher Rebbe) arranged his kiddushin. He served in the rabbinate in Russia and was close to the Rayatz. In 1934, immigrated to Eretz Israel and resided in the Neve Tzedek neighborhood in Tel Aviv and succeeded Rabbi Shneur Zalman of Slonim as Rabbi of Jaffa for a tenure of almost 50 years. Authored Tomchei Temimim on the Talmud and the HaLekach V'Halibuv commentary on the Tanya. Died in 1983.

Leaf, 21 cm. 13 autograph lines. Fair condition. Stains and wear. Filing holes.

Opening price: \$500

300

בשכונת נווה צדק בתל אביב. כיהן כרבה של יפו במשך כמעט ויבל שנים על מקומו של רבי שניאור זלמן סלונים. חיבר את הספרים "תומכי תמימים" על הש"ס ו"הלכה והלבוש" ביאור על התניא. נפטר בשנת תשמ"ג.

דף, 21 ס"מ. 13 שורות בכתב ידו. מצב בינוני. כתמים ובלאי. נקבי תיוק.

פתיחה: \$500

301. Letter from Hebron Emissaries – Rabbi David Melamed and Rabbi Yisrael HaKohen – Livorno, 1725

Letter from R. David Melamed and R. Yisrael HaKohen, Hebron emissaries, while in Italy. Livorno, February 24, 1725.

Letter of thanks, in Italian, upon receipt of donations from Ancona. The bottom of the letter contains signatures in Hebrew: "David Melamed" and "Yisrael HaKohen".

Avraham Yaari describes the adventures of these two emissaries at length (Shluchei Eretz Israel, pp. 488-491). They set out from Hebron in 1718, the first time two emissaries were sent together to Europe on behalf of the Hebron community. Until then, only one messenger would go at a time. Yaari writes: "It seems that the distress mounted then in Hebron to a point that its leaders felt it necessary to send out two of its finest scholars". Their expedition lasted at least seven years, until 1725. They first travelled around the various towns of Italy. In Pisa, they became friendly with the rabbi R. Refael Meldola, and their signatures appear on two occasions in his responsa work (Mayim Chaim, Orach Chaim, sections 27, 42). Their next stop was Germany, apparently followed by Holland and France. They then went around Silesia and Moravia, continuing on to Breslau and Nikolsburg (Mikulov). In Nikolsburg, they were imprisoned by the authorities on account of taking money out of the borders of the country. In Tishrei 1724, they returned to Italy, and at that time wrote an approbation for R. Yitzchak Lampronti's book Pachad Yitzchak (printed at the beginning of Vol. II, Venice 1753). Their responsa on the laws of Tefillin were later included in a different part of Pachad

301

Yitzchak (Letter Tav, Tefillin entry), based on their correspondence with R. Yitzchak Lampronti. In one of their letters to him, dated Kislev 12, 1724, they wrote: "Early tomorrow we will make our way to Livorno". The letter here was written approximately three months later (for further details see Yaari, *ibid*). Folded leaf, [1] written page. On the verso, short inscription in Italian with the following words in Hebrew: "Sages of Hebron" and "donation". 30 cm. Good condition. Stains. Folding marks.

Opening price: \$600

301. מכתב משד"רי העיר חברון - רבי דוד מלמד ורבי ישראל הכהן - ליורנו, תפ"ה

מכתב מאת רבי דוד מלמד ורבי ישראל הכהן שד"רי העיר חברון, בעת שהותם באיטליה. ליורנו, 24 בפברואר 1725 [תפ"ה].

מכתב בשפה האיטלקית. תודה על תרומות שהתקבלו מהעיר אנקונה, בשולי המכתב חתימות בעברית: "הצעיר דוד מלמד" ו"הצעיר ישראל הכהן".

על קורות שד"רים אלה כתב בהרחבה אברהם יערי (שלוחי ארץ ישראל, עמ' 488-491). הם נשלחו מחברון בשנת תע"ח, וזו היתה הפעם הראשונה שבה נשלחו שני שלוחים יחד לאירופה מטעם קהילת חברון. עד אז יצא רק שליח בודד בכל פעם. יערי כותב: "נראה שגברה אז המצוקה בחברון עד שראו מנהיגיה צורך לשלוח שנים מטובי חכמיהם". שליחותם נמשכה לפחות שבע שנים, עד שנת תפ"ה. תחילה סבבו בערי איטליה. בפיסא התקרבו לרב העיר רבי רפאל מילדולה, וחתימותיהם מופיעות בשתי תשובות בספר השו"ת שלו (מים חיים, א"ח, סימנים כו, מב). מאיטליה נסעו לאשכנז וכנראה גם להולנד ולצרפת ולאחר מכן סבבו בשלזיה ובמורביה. משם המשיכו לברסלוי ולניקולסבורג. בניקולסבורג נכלאו ע"י השלטונות באשמת הוצאת כספים מחוץ לגבולות המדינה. בראשית שנת תפ"ה חזרו לאיטליה. בחודש תשרי תפ"ה כתבו הסכמה לרבי יצחק לאמפרונטי, על ספרו "פחד יצחק" (נדפסה בראש כרך ב', ונציה תקי"ג). בהמשך נכללו תשובותיהם בהלכות תפילין בחלק אחר של הספר "פחד יצחק" (אות ת', ערך תפילין), מתוך התכתבות שהיתה להם עם רבי יצחק לאמפרונטי. באחד המכתבים אליו, מיום י"ב כסליו תפ"ה, הם כותבים: "למחר בהשכמה נשים לדרך פעמינו לליורנו". המכתב שלפנינו נכתב כשלושה חודשים לאחר מכן [פרטים נוספים ראה אצל יערי, שם].

דף מקופל, [1] עמ' כתוב. בצדו השני רישום קצר באיטלקית עם המילים בעברית: "חכמי חברון" ו"נדבה". 30 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

תפ"ה: \$600

302. Large Handwritten Leaf – Regulations on the Number of Shoctim in Constantinople, 1687 and 1696 – Signed by Rabbi Avraham Hayun, Emissary of Jerusalem and Hebron – Constantinople, 18th Century

Large handwritten leaf, a copying of the regulations limiting the number of Shoctim (ritual slaughterers) in Constantinople, from the years 1687 and 1696, with the signatures of R. Refael Avraham Hayun (emissary of Jerusalem and Hebron) and R. David HaKohen. [Constantinople, between 1770 and 1800]. Sefhardic scribal script. A regulation from 1687, limiting the number of Shoctim in Constantinople to 11, was copied at the top of the page, with the copied signatures of the rabbis of the town (R. Matitya ibn Arviyo, R. Shmuel Ikshino, R. Chaim Egozi and R. Yosef Kassavi).

Another regulation, from 1696, was copied thereafter, strengthening the previous regulation and threatening anyone who breaches it, with the copied signatures of the rabbis of the town (R. Avraham Rosanes, Eliya Alfandari, Eliezer ibn Shanghi, Shmuel Rosanes and Yehuda Refael Kimchi).

A copying of the confirmation appears next, testifying that "this document was copied from the original verbatim...", with the copied signatures of R. Menachem HaLevi and R. Yehuda Sivilio, followed by an additional passage confirming that this is an accurate copying of the copying. Two (calligraphic) autographic signatures appear at the end of the last section, of "the young David HaKohen" and "the young Refael Avraham Hayun".

The second signee is possibly R. Avraham Hayun, a scholar from Eretz Israel, who travelled around Turkey as emissary of Jerusalem and Hebron in 1790 and 1800 (and then passed away in Izmir), he

302

published the books *Shalmei Tzibur* and *Shalmei Chagiga* by R. Yaakov Yisrael Algazi, with his own additions and notes (see: Yaari, *Shluchei Eretz Israel*, pp. 558-559 and 604).

Large leaf (folded), 39.5 cm. Good-fair condition. Stains. Wear to the margins. Folding marks. A few tears at the folds.

Opening price: \$500

302. דף גדול בכתב-יד - תקנות על מספר השוחטים בקהילת קושטא, מהשנים תמ"ז-תנ"ז - בחתימת רבי אברהם חיון שד"ר ירושלים וחברון - קושטא, שנות הת"ק

דף גדול בכתב-יד, העתקת תקנות להגבלת מספר השוחטים בעיר קושטא, מהשנים תמ"ז ותנ"ז, עם חתימות רבי רפאל אברהם חאיון [שד"ר ירושלים וחברון] ורבי דוד הכהן. [קושטא, בין השנים תק"ל-תק"ס, המחצית השנייה של המאה ה-18].

כתיבת סופר בכתיבה ספרדית [תורכיה]. בחלקו העליון של הדף הועתקה תקנה משנת תמ"ז, להגבלת מספר השוחטים בעיר קושטא ל-11 בלבד, עם העתקת חתימות רבני העיר [רבי מתתיא ן' ארוייו, רבי שמואל איקשינו, רבי חיים אגוזי ורבי יוסף קצבין]. לאחר מכן הועתקה תקנה נוספת, משנת תנ"ז, המחזקת את התקנה הקודמת ומאיימת על המפר אותה, עם העתקת חתימות רבני העיר [רבי אברהם רואניסי, אלייה אלפאנדארי, אליעזר ן' שאנגי, שמואל רואניסי ויאודה רפאל קמחי].

לאחר מכן מופיע העתקה של אישור על כך ש"טופס זה הועתק מתוך התורף אות באות..." עם העתקת חתימותיהם של רבי מנחם הלוי ורבי יאודה שיויליי, ולאחר מכן קטע נוסף המעיד על העתקה מדוייקת מתוך ההעתקה הנ"ל. בסופו של הקטע האחרון מופיעות שתי חתימות אוטוגרפיות (מסולסלות), של "הצעיר דוד הכהן ס"ט" ושל "הצעיר רפאל אברהם חאיון הי"ו ס"ט".

יתכן והחותם השני הוא רבי אברהם חאיון, מחכמי ארץ ישראל, שסבב בשליחות ירושלים וחברון במסעותיו לערי תורכיה בשנת תק"נ ובשנת תק"ס (אז נפטר באזמיר), והוציא לאור את הספרים "שלמי ציבור" ו"שלמי חגיגה" לרבי יעקב ישראל אלגאזי, עם תוספות והגהות משלו (ראה אודותיו: יערי, שלוחי ארץ ישראל, עמ' 559-558 ועמ' 604).

דף גדול (מקופל), 39.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. בלאי בשוליים. סימני קיפול. קרעים בודדים בסימני הקיפול.

פתיחה: \$500

303. כרוז מודפס - קריאה מרבני חברון לפדיון שבויים - ליוורנו, תקל"ה - נדפס ע"י החיד"א

כרוז מודפס, קריאה מאת רבני חברון ליהודי מערב אירופה, עבור פדיון שבויים והצלת נפשות. ליוורנו, [תקל"ה] 1775. הרקע לכרוז: בשנת תקל"ה נמצאה גופת בן המושל הערבי של חברון מושלכת באמת השופכים הסמוכה לשכונה היהודית בחברון. בזעמו תפס המושל עשרה בני ערובה מהקהילה היהודית ואיים שאם הקהילה לא תגייס כופר בסכום של חמשת אלפים גרוש יוציא להורג את בני הערובה. לצורך כך משכנו בני הקהילה את בתיהם, את בתי הכנסת והמדרש, את ספריהם ומטלטליהם, עד שנשארו בחוסר כל. בעקבות זאת כתבו רבני הקהילה מכתב בקשה לעזרה, בו מגוללים בקצרה את סיפור העלילה ומבקשים להלצם מן המיצר. המכתב נשלח אל רבינו החיד"א ששהה באותם ימים בערי איטליה בשליחות קהילת חברון, והוא שהדפיסה בליוורנו כדי להפיצה ברבים ולעורר את העם להתנדב לפדיון שבויים והצלת נפשות. במרכז המכתב מופיע שמו של החיד"א כשליח העיר וככתובת לתרומות: "אנו מתחננים למעלתם יוציאו מצרה נפשנו להריק ברכה ביד שלוחנו הרב המובהק כמהר"ר חיים יוסף דוד [החיד"א]..." [ראה: א. יערי, שלוחי א"י, עמ' 574-575, ועמ' 593-594].

דף מקופל, [2] עמ' מודפסים. 25 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.
פתיחה: \$500

303

303. Printed Leaf – Appeal by the Rabbis of Hebron to Redeem Captives – Livorno, 1775 – Printed by the Chida

Printed leaf, appeal by the rabbis of Hebron to Western European Jewry, requesting their help in redeeming captives and saving lives. Livorno, 1775. Background of the appeal: In 1775, the son of the local sheikh was found dead in a cesspit near the Jewish neighborhood of Hebron. Enraged, the ruler captured ten hostages from the Jewish community and threatened to execute them if the community doesn't come forth with a ransom of 5000 groschen. The members of the community therefore pawned their homes, synagogues, books and possessions, remaining utterly penniless. Consequently, the rabbis of the community issued an appeal, outlining the story of the libel and requesting assistance in rescuing them

from their plight. The letter was sent to the Chida, at the time in Italy as an emissary for the Hebron community, who had it printed in Livorno to spread it and encourage people to donate to this cause. The name of the Chida as representative of the town and address for donations appears in the center of the letter: "We appeal to you to rescue us and pour blessing into the hand of our esteemed representative R. Chaim Yosef David [the Chida]..." (see A. Yaari, Shluhei Eretz Israel, pp. 574-575, 593-594).
Folded leaf, [2] printed pages. 25 cm. Good condition. Stains. Folding marks.
Opening price: \$500

304. מכתב ברכה משד"ר טבריה רבי חיים שלמה אבולעפיה בהיותו בבית רבי משה זכות - קאסאלי, תקע"ט

מכתב ברכה משד"ר העיר טבריה רבי חיים שלמה אבולעפיה, אל ראשי קהילת אליסנדריה שבאיטליה בעת שהותו בבית רבי משה זכות הלוי מקאסאלי. קאסאלי, כ"ה לעומר תקע"ט [1819]. נכתב באותיות גדולות מרובעות בכתובה קליגרפית, והוא מופנה אל "ראשי אלפי ישראל ועל שם הטוב הרב ידיד ה' מורה צדק אשר בק"ק אליסנדרא יע"א, שלום לכם ואני אברכם". כרבה של קהילת אליסנדריה כיהן באותם ימים רבי מתתיה הלוי, בנו של רבי משה זכות הלוי מקאסאלי. השליח מבקש כי ירימו את נדבתם לטובת קהילת טבריה [חיים] שאל תקריבו את קרבנכם לעה"ק טבריה במדה גדושה..."] ומספר כי "אנכי נצב פה בבית המאור הגדול הרב המובהק רבינו הוא משה נר"ו" [רבי משה זכות הלוי מקאסאלי]. בשולי המכתב, לאורך הדף, הוסיף שורה נוספת בכתובה ספרדית ובחתימה מסולסלת: "הלא כה דברי שליחא דרחמנא... החותם פה קאזל יע"א הצעיר חיים שלמה אבאלעפיא".

רבי חיים שלמה אבולעפיה, מחכמי טבריה, נכדו של רבי חיים אבולעפיה בעל "עץ חיים", בשנת תקע"ז יצא לשליחות מטעם קהילת טבריה לערי איטליה. בשליחות זו הדפיס בליוורנו את הספר "זמרת הארץ" לרבי יעקב בירב. בשנת תקפ"ט יצא שנית לאיטליה ולתוניס, וכה לכינוי "בעל הנסים". בשהותו הראשונה באיטליה הגיע תחילה לביתו של רבי משה זכות בקאסאלי, ומשם המשיך לקהילת אליסנדריה ולקהילות נוספות. בקובץ 'ארשת' (כרך ו', אברהם יצחק כ"ץ, 'שליחותו של רבי חיים שלמה אבואלעפיא באיטליה', עמ' 153-137), נדפסו 12 אגרות מתקופה זו, רובן משנת תקע"ט, ביניהם מספר אגרות שכתב אל רבי משה זכות הלוי ואל בנו רבי מתתיה הלוי שארוהו בקאסאלי ובאליסנדריה. האגרת שלפנינו נדפסה אף היא שם (סימן ד). בין האגרות נדפסה שם המלצה שכתב לו רבי משה זכות בעת שהותו בביתו באותם ימים, בין היתר כתב לו: "צדיק זה בא לבית מלוני ולא זו מבית מדרשי, כוליה יומא בעסק התורה ומצות, ברוך ה' אשר יזכני ליהנות מזיו כבודו ותורתו, מכאן נסע לאליסנדריי

304. Letter of Greetings from the Tiberias Emissary Rabbi Chaim Shlomo Abulafia While in the Home of Rabbi Moshe Zacuto – Casale Monferrato, 1819

Letter of greetings from the emissary of Tiberias R. Chaim Shlomo Abulafia, to the community leaders of Alessandria, Italy, while he was residing in the home of R. Moshe Zacuto HaLevi of Casale. Casale (Casale Monferrato), 25th day of the Omer 1819.

The letter is written in large calligraphic square script and is addressed to the leaders of the Alessandria community and its rabbi – R. Matitya HaLevi son of R. Moshe Zacuto HaLevi of Casale. The letter consists of his greetings and a request to support the community of Tiberias with their generous donations. He recounts that he is currently staying in the home of the great luminary R. Moshe [Zacuto HaLevi of Casale].

At the foot of the letter, he inserted an additional line in Sephardic script with a calligraphic signature: "So are the words of the messenger of G-d... who signs here in Casale, the young Chaim Shlomo Abulafia".

R. Chaim Shlomo Abulafia was one of the scholars of Tiberias and a grandson of R. Chaim Abulafia, author of Etz Chaim. In 1817, he left for Italy as representative of the Tiberias community. During this expedition, he published R. Yaakov Beirav's book Zimrat HaAretz in Livorno. In 1829, he travelled again to Italy and to Tunis, and earned the epithet "the miracle worker". During his first stay in Italy, he first boarded in the home of R. Moshe Zacuto in Casale, and from there continued on to Alessandria and other communities. Areshet (Vol. 6, Avraham Yitzchak Katz, "R. Chaim Shlomo Abulafia's Mission

in Italy", pp. 137-153) contains 12 letters from this period, mostly from 1819, including several letters addressed to R. Moshe Zacuto and his son R. Matitya HaLevi who hosted him in Casale and Alessandria respectively. This letter is also printed there (section 4), as well as the recommendation R. Moshe Zacuto wrote for him when he was staying in his house: "This pious one came to my guesthouse and did not budge from my study hall, he is occupied with Torah and mitzvot all day, blessed is G-d who merited me to enjoy the splendor of his honor and his Torah. From here he travelled to Alessandria, my birthplace... where my son R. Matitya is currently the rabbi and head of the community...".

R. Moshe Zacuto HaLevi was the son of R. Eliyahu HaLevi Rabbi of Alessandria. After his father's passing in 1792, he succeeded him as rabbi of Alessandria, a position he held for over 20 years, until he was elected in 1818 as rabbi of Casale Monferrato by the Jewish consistory established by Napoleon. When he moved to Casale, he bequeathed the rabbinate of Alessandria to his son – R. Matitya HaLevi, who served in the rabbinate until 1835, when he was tragically killed together with his wife and dozens more people, in a building which collapsed during a wedding.

[1] folded leaf. 25 cm. Good condition. Folding marks.

Opening price: \$600

304

עיר מולדתי... אשר לע"ע הרב בני מתתי נר"ו הוא רב מ"ץ וראש הק"ק...".

רבי משה זכות הלוי, בנו של רבי אליהו הלוי רבה של אליסנדריה. לאחר פטירת אביו בשנת תקנ"ב, ירש את רבנות אליסנדריה ושימש בה כרב כעשרים שנה, עד לבחירתו בשנת תקע"ח לרב העיר קאסאלי מונפיראטו ע"י "הסנהדרין" (קונסיסטואר) שהקים נפוליאון בפריז. כשעבר לקאסאלי, הוריש את רבנות העיר אליסנדריה לבנו - רבי מתתיה הלוי. רבי מתתיה כיהן במשרה זו עד לשנת תקצ"ה, אז נהרג באסון, יחד עם אשתו ועשרות אנשים נוספים, כשבניין התמוטט במהלך שמחת נישואין.

[1] דף מקופל. 25 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול.

פתיחה: \$600

305

Turjeman, R. Yitzchak Chaim David Ezra, and another signee. [Hebron, 1859]. The Hebron rabbis, "insulted and wronged", write that following the dispute with R. Moshe Kimchi and his followers, they were removed from the list of beneficiaries of the distribution, and they fail to receive charity funds. The letter contains many details about the controversy.

To the best of our knowledge, these letters were never published, and contain many hitherto unknown details.

4 letters. 18-26 cm. Overall good condition. Stains. Folding marks (the letters were folded for sending, two of them have an address on the verso). Tears in several places (caused by opening of letter), slightly affecting the text; a tear to one of the letters partially affecting one of the signatures.

Opening price: \$1500

305. ארבע אגרות מחכמי חברון אל רבי דוד אברהם חי ביבאנטי מאנקונה - חתימות רבות של רבני חברון - פולמוס רבני חברון עם השד"ר רבי משה קמחי

ארבע אגרות ששלחו רבני חברון, בשנים תרי"ג-תרי"ט, אל רבי דוד אברהם חי ביבאנטי מאנקונה, בענייני גביית כספי צדקה עבור קהילת חברון ובפרשת המחלוקת הסוערת עם רבי משה קמחי וסיעתו. בשולי האגרות חתימותיהם המסולסלות של גדולי רבני חברון באותה עת.

• אגרת חכמי חברון בעניינים שונים הקשורים לשד"רי קהילת חברון ולכספי הצדקה של הקהילה באיטליה, בחתימת רבי משה פירירה, רבי רפאל ישראל אליקים, רבי משה בכר דוד קמחי, רבי חיים נסים מאיר קושטי, רבי חיים יאודה מלמד ורבי יעקב יוסף תורגימאן. [חברון, תרי"ג 1853]. בחלקו התחתון של הדף נוספה תשובה הלכתית, בעניין "אשה א' שהפקירה עצמה לזנות והנה הרה לזנונים..." תחומה ע"י רבי משה פירירה.

• אגרת חכמי חברון בענייני כספי הצדקה של ישיבת זרע יצחק גאליקו ועניינים נוספים, בחתימות רבי משה פירירה, רבי אברהם יצחק קאריגאל [חתימה קרועה בחלקה], רבי חיים נסים מאיר קושטי, רבי יעקב יוסף תורגימאן, רבי יצחק אריה ורבי דוד פוליכרון חסון. [חברון], תרי"ז [1857].

• אגרת חכמי חברון בעת גלותם בירושלים, בעקבות סכסוך שפרץ ביניהם לבין שד"ר חברון רבי משה קמחי ורבי ישראל אליקים, בחתימת רבי אברהם יצחק קאריגאל, רבי יעקב יוסף תורגימאן, רבי דוד פוליכרון חסון, רבי יצחק חיים דוד עזרה, רבי נסים קאפילוטו ורבי רחמים רפאל תורגימאן. [ירושלים, תרי"ט]. חכמי חברון כותבים בין היתר: "אנן בדידן חכמי עה"ק חברון ת"ו נעים ונדים גולים ומטולטלים בחוצות ירוש' [לים] ת"ו מפני צרה שנתחדשה להבת המחלוקת... מיום הראות אתנו השד"ר ח"ר משה קמחי נ"י והוא היה גבור חיל מסית ומדיח להלהיב לב העם וכל תאות לבו להיות שורר על היאודים... ולאכול את כספינו...".

• אגרת ארוכה במיוחד, בעניין הסכסוך והמחלוקת בקהילת חברון, בחתימת רבי אברהם יצחק שאול קאריגאל, רבי יוסף עבור, רבי נסים קאפילוטו, רבי דוד בכר חיים קונפורטי, רבי רחמים רפאל תורגימאן, רבי יצחק חיים דוד עזרה, וחותרם נוסף. [חברון, תרי"ט]. בין היתר כותבים חכמי חברון, "הנעלבים והעשוקים", כי בעקבות המחלוקת עם רבי משה קמחי וסיעתו, הוצאו מרשימת מקבלי החלוקה, וכספי הצדקה אינם מגיעים אליהם: "... הקרה ה' לפנינו הקדש אחד מאחת הערים לנו... והן בעון נהפך עלינו משמחה לתוגה כי החזיקו בהם ראשי כת שכנגד ומתוך אף הוימה הוציאו אותנו מכלל החלוקה ורבנן וחלקו כל המעות ביניהם...". במכתב מופיעים פרטים רבים אודות המחלוקת וקורותיה.

למיטב ידיעתנו, מכתבים אלה לא פורסמו מעולם, ויש בהם פרטים רבים לא ידועים.

4 מכתבים. 18-26 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. סימני קיפול (המכתבים קופלו על מנת לשלוחם, בשניים מהם רשומה כתובת הנמען בגב המכתב). קרעים במספר מקומות (כתוצאה מפתחת המכתב), עם פגיעה קלה בטקסט. באחד המכתבים קרע עם פגיעה חלקית באחת החתימות.

פתיחה: \$1500

306

306. מכתב בחתימת חכמי חברון - תרכ"ד

מכתב בחתימת חכמי ורבי העיר חברון - מכתב תודה על קבלת תרומות עבור ישיבת "זרע יצחק גאליקו". חברון, [תרכ"ד 1864].

במכתב מוזכר גם רבה של אנקונה - רבי דוד אברהם חי ביבאנטי, אשר סייע בקביעות לקהילת חברון בגביית תרומות עבורה בקהילתו.

חתימים: אב"ד העיר - רבי משה פירירה (חתימה וחתימת), רבי משה בכ"ר דוד קמחי (חתימה וחתימת), רבי דוד פולכרון חסון (חתימה וחתימת) ורבי נסים קאפילוטו (חתימה).

[1] דף. 13.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

פתיחה: \$800

306. Letter Signed by Hebron Rabbis – 1864

Letter signed by the scholars and rabbis of Hebron – letter of thanks upon receipt of donations for the Zera Yitzchak Gallico Yeshiva. Hebron, [1864].

The letter also mentions the rabbi of Ancona – R. David Avraham Chai Vivanti, who regularly helped the Hebron community by raising funds for them in his community.

Signees: the rabbi of the town – R. Moshe Ferreira (signature and stamp), R. Moshe son of R. David Kimchi (signature and stamp), R. David Polychron Hasson (signature and stamp) and R. Nissim Cappellotto (signature).

[1] leaf. 13.5 cm. Good condition. Stains. Folding marks.

Opening price: \$800

305. Four Letters from the Scholars of Hebron to Rabbi David Avraham Chai Vivanti of Ancona – Numerous Signatures of Hebron Rabbis – Controversy between Hebron Rabbis and the Emissary Rabbi Moshe Kimchi

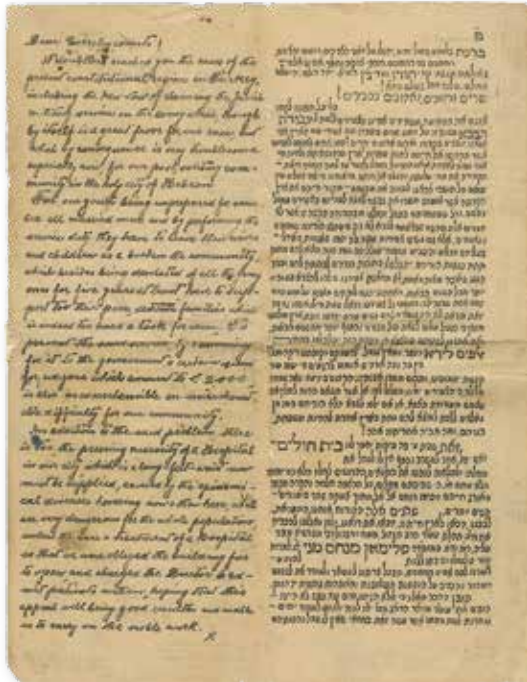
Four letters sent by the rabbis of Hebron, in 1853-1859, to R. David Avraham Chai Vivanti of Ancona, concerning raising charity funds for the community of Hebron, and the controversy surrounding R. Moshe Kimchi and his faction. The calligraphic signatures of the leading rabbis of Hebron at the time appear at the bottom of the letters.

- Letter from Hebron rabbis on various matters connected to the emissaries of the Hebron community and the charity funds from Italy, signed by R. Moshe Ferreira, R. Refael Yisrael Elyakim, R. Moshe son of R. David Kimchi, R. Chaim Nissim Meir Kushti, R. Chaim Yehuda Melamed and R. Yaakov Yosef Turjeman. [Hebron, 1853]. The bottom of the leaf contains a responsum on the topic of a woman who yielded to adultery and subsequently became pregnant, signed by R. Moshe Ferreira.

- Letter from Hebron rabbis concerning the charity funds of the Zera Yitzchak Gallico Yeshiva and additional matters, signed by R. Moshe Ferreira, R. Avraham Yitzchak Carigal (signature partially torn), R. Chaim Nissim Meir Kushti, R. Yaakov Yosef Turjeman, R. Yitzchak Aryeh and R. David Polychron Hasson. [Hebron], 1857.

- Letter from the Hebron rabbis during their exile in Jerusalem, following the dispute which erupted between them and the Hebron emissaries R. Moshe Kimchi and R. Yisrael Elyakim; signed by R. Avraham Yitzchak Shaul Carigal, R. Yaakov Yosef Turjeman, R. David Polychron Hasson, R. Yitzchak Chaim David Ezra, R. Nissim Capeluto and R. Rachamim Refael Turjeman. [Jerusalem, 1859]. The Hebron rabbis write how they are exiled and wandering in Jerusalem in the wake of the fierce dispute which erupted with R. Moshe Kimchi, who succeeded in exciting the people to support him, while all he wishes is to rule over the Jews and consume their money.

- Particularly lengthy letter, concerning the dispute and controversy in the Hebron community, signed by R. Avraham Yitzchak Shaul Carigal, R. Yosef Abboud, R. Nissim Capeluto, R. David son of R. Chaim Conforte, R. Rachamim Refael

308a

308. שני עותקים של כתב שליחות לרבי סלימאן מנחם מאני אב"ד חברון היוצא לשליחות לערי הודו וסין - בחתימות ידיהם של רבני חברון

כתב שליחות, מודפס בדפוס-אבן, מטעם קהילת חברון עבור רבי סלימאן מנחם מאני אב"ד העיר, היוצא בשליחות לערי הודו וסין. עם חתימות ידיהם של רבני חברון. [חברון, תר"ע 1910 בערך]. "ברכת שלומים כחול ימים... אחינו אנשי גאולתינו תושבי ערי הודו וערי ג'ין...".
בכתב השליחות נכתב על גזירת הגיוס של צעירים יהודים לצבא העות'מאני: "שעתידים אחינו הצעירים ללכת לעבודת הצבא בשנה זו על חמש שנים שעברו עם צעירי עם הארץ אשר אנחנו יושבים בקרב... ועל כך "שבצאתם לצבא לא רק שיעזבו הוריהם שוממים ונאנחים אלא גם נשים צעירות... וטפוחי עולליהם... יתגלגלו בחוצות נודדים לפרוסת לחם...". קהילת חברון מבקשת תמיכה כספית לעזור למשפחות שיקריהן גויסו, ובנוסף לגייס תרומות לבית החולים שמוקם בעיר.
לפנינו שני עותקים של כתב השליחות. כל עותק מורכב משני

307

307. Printed Leaf – Financial Dispute Between the People of Hebron – Vienna, 1863

Printed leaf, concerning a financial dispute between the people of Hebron. Vienna, 1863. Polemic proclamation sent by the rabbis of Hebron to "all our Jewish brethren in the Diaspora" – the donors from Western Europe, containing the contentions and accusations of a financial dispute between two parties and emissaries of the Sephardi Kollel, surrounding the collection and distribution of funds sent from Western European towns. At the foot of the proclamation, they request that henceforth, funds

307. כרוז מודפס - סכסוך כספי בין אנשי חברון - וינה, תרכ"ג

כרוז מודפס, אודות סכסוך כספי בין אנשי חברון. וינה, [תרכ"ג] 1863.

כרוז פולמוסי שנשלח מרבני חברון אל "כל בית ישראל אחינו שבגולה" - התורמים ממערב אירופה, ובו טענות דין ודברים והאשמות אודות סכסוך כספי בין שתי קבוצות ושדרי"ם של הכולל הספרדי על גביית וחלוקת הכספים הנשלחים מערי מערב אירופה. בשלהי הכרוז בקשה מהמתנדבים שלוח את הכספים המיועדים לחברון, מהיום ואילך, אל "חברת כל ישראל" (כ"ח) שבפריז ואל העומד בראשה רבי אברהם הכהן. בסוף הכרוז נדפס חתימותיהם של 34 מרבני ועסקני חברון [אודות סכסוך זה נדפס קונטרס "שבר פושעים", ירושלים תרכ"ב, ובו מסופרים באריכות פרטי העניין].

[1] דף. 45 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי. סימני קיפול. קרע בסימן הקיפול ללא פגיעה בטקסט.

פתיחה: \$400

intended for Hebron sent to "Chevrat Kol Yisrael" (the Alliance) in Paris and to its director R. Avraham HaKohen. The signatures of 34 of Hebron's rabbis and activists are printed at the end of the proclamation. (The booklet Shever Poshim, Jerusalem 1862, was printed concerning this dispute, describing at length the details of the affair).

[1] leaf. 45 cm. Good condition. Stains and wear. Folding marks. Tear to the fold, not affecting text.

Opening price: \$400

308. Two Copies of an Emissary Letter for R. Suleiman Menachem Mani Rabbi of Hebron, Departing on a Mission to India and China – Signatures of Hebron Rabbis

Emissary letter, lithograph, issued by the Hebron community for R. Suleiman Menachem Mani, Rabbi of the town, as he set out on a mission to India and China. With signatures of the rabbis of Hebron. [Hebron, ca. 1910].

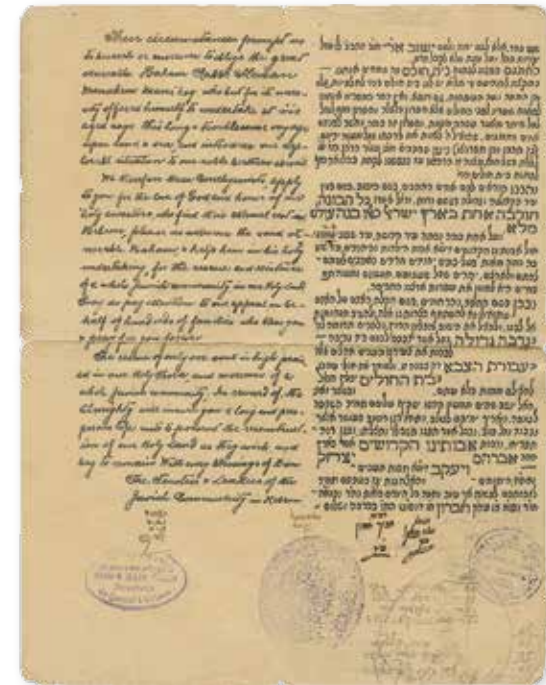
"Blessings of peace like the sand of the seas... our brethren, our saviors, citizens of India and China...". The document makes mention of the decree to draft young Jewish men into the Ottoman army, leaving behind young wives and infants, left wandering the streets in search of a slice of bread. The Hebron community request financial support to assist families of draftees, as well as funds for the hospital they were establishing in the town.

Here are two copies of the emissary letter. Each copy is comprised of two leaves. Each leaf contains two facing columns, in Hebrew and English. Both copies bear the handwritten signatures and stamps of the rabbis of Hebron, at the bottom of the second leaf: R. "Rabbenu Meir Franko", R. "Rabbenu Chanoch Hasson", R. Meir Shaul Castille and R. Nissim Chaim Kario.

R. Suleiman Menachem Mani (1850-1924) was born in Baghdad to the great Torah scholar R. Eliyahu Mani, author of Siach Yitzchak. He was the son-in-law of R. Moshe Ferreira (rabbi of Hebron). From 1869, he served as head of the Hebron Beit Din and close attendant of the Sdei Chemed. After the passing of the Sdei Chemed, he succeeded him as rabbi of Hebron and headed the Maase Nissim Yeshiva. He left for the Far East ca. 1910 to raise funds for the Hebron community, and these leaves were printed

308c

308b

and signed for the purpose of his trip. He succeeded in soliciting large donations from the community of Iraqi Jews in India, and in particular from the Sassoon family, enabling the completion of the building of the Jewish hospital Chessed L'Avraham.

The verso of these leaves contain many financial lists, expenditure and income, in contemporary Oriental script.

[4] leaves. 30 cm. Fair condition. Stains, tears, folding marks and wear.

Opening price: \$400

דפים. בכל דף שתי עמודות זו מול זו, בעברית ואנגלית. בכל אחד מהעותקים, בתחתית הדף השני, מופיעות חתימות בכתב-יד וחותמות רבני חברון: רבי "רבינו מאיר פראנקו", רבי "רבינו חנוך חסון", רבי מאיר שאול קאשטיל ורבי נסים חיים קארו.

רבי סלימאן מנחם מאני (תר"י-תרפ"ד) נולד בבגדד לאביו הגאון רבי אליהו מני בעל "שיח יצחק". חתן רבי משה פירירה [נרבה של חברון]. משנת תרכ"ט שימש ראב"ד חברון וכיד ימינו של ה"שדי חמד". לאחר פטירת ה"שדי חמד" ירש את מקומו כרבה של חברון ועמד בראש ישיבת "מעשה נסים". בסביבות שנת תר"ע יצא אל המזרח הרחוק לגייס תרומות עבור קהילת חברון, והדפים שלפנינו נדפסו ונחתמו למטרת נסיעתו זו. בזכות הכספים שאסף השלמה בנייתו של בית החולים היהודי "חסד אברהם", כאשר הצליח לקבל סכומים גדולים מקהילת יהודי עיראק שבהודו, ובפרט ממשפחת ששון.

בדפים שלפנינו נעשה שימוש משני, ובגבם נכתבו רשימות רבות, של ענייני כספים, הוצאות והכנסות, בכתיבה מזרחית מהתקופה. [4] דף. 30 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, קרעים, סימני קיפול ובלאי.

פתיחה: \$400

309. כרוז מודפס - הסכם פשרה בין שדר"י הקהילה הספרדית והקהילה האשכנזית בירושלים - אמשטרדם, תקפ"ב

כרוז מודפס, הסכם פשרה בין שדר"י הקהילה הספרדית והקהילה האשכנזית בירושלים. אמשטרדם, [תקפ"ב 1822]. דפוס פרופס. כרוז מודפס (2 עמ') ובו הסכם פשרה בין השד"ר הירושלמי האשכנזי מכולל הפרושים רבי אברהם שלמה זלמן [צורף], לבין השד"ר הירושלמי הספרדי רבי יוסף דוד עייאש, בדבר חלוקת התרומות המגיעות מארצות אירופה המערבית. בסוף ההסכם מופיעות [בדפוס] חתימות שני השדר"ם, וחתימות ה"פקידים והאמרכלים" ובראשם רבי צבי הירש להערין מאמשטרדם. לאחר ההסכם נדפסו אישורים על ההסכם משלשה מרבני האשכנזים בהולנד: רבי שמואל [ברנשטיין] אב"ד אמשטרדם, רבי יוסף אשר לעמל אב"ד האג, רבי אליהו צבי הירש אב"ד רוטרדם (על הפרשה ראה בהרחבה: א. מורגנשטרן, הסכם ראשון שנעשה בין הספרדים והפרושים בירושלים, אסופות, ו, עמ' ריא ואילך). [1] דף, [2] עמ'. 36 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

פתיחה: \$300

309

309. Printed Leaf – Compromise between the Emissaries of the Sephardi and Ashkenazi Communities in Jerusalem – Amsterdam, 1822

Printed leaf, compromise contract between the emissaries of the Sephardi community and Ashkenazi community of Jerusalem. Amsterdam: Proops, [1822].

Printed leaf (2 pages) containing a compromise agreement between the Ashkenazi emissary of Jerusalem (Kollel Prushim), R. Avraham Shlomo Zalman (Tzoref), and the Sephardi emissary of Jerusalem, R. Yosef David Ayash, concerning the division of the donations received from Western Europe. At the end of the agreement, the (printed) signatures of the two emissaries appear, as well as the signatures of the "Pekidim and Amarkalim"

headed by R. Tzvi Hirsh Lehren of Amsterdam. The agreement is followed by the printed approval of three Ashkenazi rabbis in Holland: R. Shmuel (Bernstein) Rabbi of Amsterdam, R. Yosef Asher Lemel Rabbi of The Hague, R. Eliyahu Tzvi Hirsh Rabbi of Rotterdam (see more about this polemic: A. Morgenstern, First Agreement Made Between the Sephardim and the Prushim in Jerusalem, Asufot, 6, p. 211 onwards).

[1] leaf, [2] pages. 36 cm. Good condition. Stains. Folding marks.

Opening price: \$300

310. "אגרת השלוחה" - אגרת לעשרת השבטים על גבול תימן, מאת תלמידי הגר"א בארץ ישראל - אמשטרדם, תקצ"א

קונטרס מודפס, "אגרת השלוחה מחכמי ורבני האשכנזים שבארץ ישראל, לבני משה רבנו ע"ה ועשרת השבטים", מאת רבי ישראל משקלוב, ראש קהילת האשכנזים בצפת. [אמשטרדם, חשוון תקצ"א 1830].

בשנת תקצ"א נשלח רבי ברוך בן רבי שמואל כשד"ר מטעם עדת הפרושים בצפת. לצד משימתו לאסוף כספים הוטלה עליו שליחות נוספת - למצוא את עשרת השבטים במדבר שעל גבול תימן. לצורך כך ניתנה לו אגרת מיוחדת מאת רבי ישראל משקלוב מנהיג הפרושים בצפת, עליה חתמו גם יתר מנהיגי הפרושים והחסידים בירושלים ובצפת. באגרת מופיעה סקירה על מצב הישוב בארץ ישראל ומוזכרות ידיעות שהתקבלו מעשרת השבטים בתקופות שונות. לאחר מכן מתאר הכותב את מצב עם ישראל בגולה, מתאר את השתלשלות התורה שבעל-פה מן המשנה ועד הגר"א, ובסיום האיגרת מבקש מספר בקשות מבני עשרת השבטים.

העתק של האיגרת נשלח אל "הפקידים והאמרכלים" - ראשי המרכז לתרומות ארץ ישראל באמשטרדם, שם נדפסה והופצה האיגרת לאחר שעשתה רושם רב.

רבי ברוך בן רבי שמואל הגיע לצנעא באב תקצ"ג, כשנתיים לאחר צאתו לדרך, אך לאחר שנחדר בריגול נרצח על ידי האימאם אל-מאהדי באב תקצ"ד.

ד דף. נדפס בלא שער. 19 ס"מ. מצב טוב. מעטפת מקורית מנייר צבעוני.

אודות אגרת הסטורית זו ראה: א' יערי, שליחים מארץ ישראל לעשרת השבטים - סיני, ו, ת"ש, עמ' שמה-שנב.

פתיחה: \$800

311. מכתב שד"רות בחתימת רבי ישראל משקלוב ותלמידי הגר"א - ירושלים וצפת, תקצ"א

מכתב בכתב יד, בקשה לתמיכה עבור היישוב של תלמידי הגר"א בקהלות צפת וירושלים. בחתימת ידו של תלמיד הגר"א רבי ישראל משקלוב וחתימות ידם של גדולי קהילת תלמידי הגר"א. ירושלים וצפת, כסלו תקצ"א (1830).

נכתב כמכתב בקשה אישי שנמסר לשד"ר רבי צבי הירש ב"ר יהודא, עם מקום ריק למילוי שם הנדיב ע"י השד"ר. "אחרי הברכה... יבושר לו משלם ערי הק' ירוש' וגליל הק' ת"ו ויושביה ומישיביה... מתלמידי דבי רב תנא קדוש ה' אור העולם רבן שכי' בניה"ג רבינו הגאון אליהו ז"ל מק"ק ויולנא יצ"ו".

החותמים הם, הרבנים: "חיים כהן שהיה אב"ד פּינסק והגליל" (כיהן כעשרים שנה ברבנות פינסק והיה מקובל גם על החסידים, עלה לצפת בשנת תקפ"ו וכיהן בה ברבנות עד פטירתו בשנת תקצ"א); "ישראל בעל ס' תקלון חרותי משה"ק צפת ת"ו" (רבי ישראל משקלוב תלמיד הגר"א); "נתן נטע בהרב החסיד מוהר"מ מענדל זללה"ה מירושלים ע"ק תובב"א" (נקרא רבי נטע הגדול, היה מראשי הקבוצה של העליה הראשונה של תלמידי הגר"א בתקס"ט, אביו רבי מנדל משקלוב עלה שנה קודם והכין את הקרקע לעליה זו. נפטר בירושלים תשרי תר"ז, ועל מצבתו נכתב "הרב חסיד וענו"; "נתן נטע בהרב אמ"ו הח' המפו' מו"ה סעדי זללה"ה משה"ק ירוש' [לם] ת"ו" (צדיק וחסיד, זכה לשמש את הגר"א וקרא לפניו משניות בעל-פה. אביו רבי סעדיה היה ראש ורבן של תלמידי הגר"א שעלו לירושלים. נפטר תר"ט); "הקטן ארי' ליב בהרב מו"ה יוסף ליאון" (מראשי היישוב האשכנזי בצפת); "אריה בא"א מו"ה ירחמיאל זלה"ה נאמן הכו' [לל] דירוש' [לים] ת"ו" (רבלי אריה ליב ב"ר ירחמיאל מארקוס מקיידאן (תק"ס-תרל"ז), נאמן כולל הפרושים בירושלים וממייסדי ביהב"ס "החורבה"); "שלמה זלמן במוהר"ו וואלף הכהן" (שד"ר ארץ ישראל, חותנו של רבי יעקב ספיר, נפטר בכלכותא שבהודו בשנת תר"ז).

דף 24 ס"מ. נייר איכותי. מצב טוב. כתמים קלים וסימני דבק בשוליו.
פתיחה: \$2000

310. Letter to the Ten Lost Tribes on the Border of Yemen from the Disciples of the Vilna Gaon in Eretz Israel – Amsterdam, 1830

Printed booklet, "Letter sent from the Ashkenazi rabbis in Eretz Israel, to the Sons of Moshe Rabbeinu and the Ten Tribes", by R. Yisrael of Shklow, head of the Ashkenazi community in Safed. [Amsterdam, Cheshvan 1830].

In 1830, R. Baruch son of R. Shmuel was sent as the emissary of the Prushim community of Safed. Apart from raising funds, he was given another mission – to find the ten lost tribes in the desert on the border of Yemen. He was therefore provided with a special letter from R. Yisrael of Shklow, leader of the Prushim in Safed, signed also by the other leaders of the Prushim and Chassidim in Jerusalem and Safed. The letter depicts the state of the Jewish settlement in Eretz Israel, and cites information received about the ten tribes in various periods. The letter then portrays the situation of the Jews in the Diaspora, and describes the evolution of the Oral Law, from the Mishna until the Vilna Gaon. The letter concludes with several requests from the ten tribes.

A copy of the letter was sent to the "Pekidim and Amarkalim", heads of the center for fundraising for Eretz Israel in Amsterdam, where, having made a great impact, the letter was printed and distributed. R. Baruch son of R. Shmuel reached Sanaa in Av 1833, about two years after he left, but after being accused of espionage he was murdered by the Imam Al-Mahdi in Av 1834.

4 leaves. Printed without title page. 19 cm. Good condition. Original marbled wrappers.

Regarding this historic letter, see: A. Yaari, Shlichim M'Eretz Israel L'Aseret HaShevatim – Sinai, 6, 1940, pp. 348-352.

Opening price: \$800

310

312. עלון מודפס - מכתב רבי ישראל משקלוב ומכתבים נוספים, בעקבות אסון רעידת האדמה בעיר צפת והגליל - אמשטרדם, תקצ"ז

עלון מודפס [4 עמ'], ובו מכתבים המתארים את אסון ונוקי ה"רעש" שפקד את הגליל בשנת תקצ"ז, עם קריאה לעזרה, מאת רבי ישראל משקלוב, רבי אריה "נאמן כולל הפרושים" בירושלים, הפקיד רפאל יצחק אלפאנדארי מביירות, וראשי הפקידים והאמרכלים שבאמשטרדם. [אמשטרדם, תקצ"ז 1837].

העלון כולל ארבעה מכתבים: המכתב הראשון מאת רבי ישראל משקלוב, תלמיד הגר"א, הממונה על כולל הפרושים שבצפת, מתאריך י"ד שבט תקצ"ז; המכתב השני מאת רבי אריה ב"ר ירחמיאל, מנהל כולל הפרושים שבירושלים, מתאריך כ"א שבט תקצ"ז; המכתב השלישי מאת הפקיד רבי רפאל יצחק אלפאנדארי מביירות, מתאריך כ"ה אדר א' תקצ"ז; והמכתב הרביעי מאת ראשי "פקידי ואמרכלי ערי הקודש" באמשטרדם, ובראשם רבי צבי הירש להערין, מתאריך י"א ניסן תקצ"ז. שלושת האגרות הראשונות התקבלו באמשטרדם ונדפסו ע"י "הפקידים והאמרכלים", כשאליהם נספח מכתבם של רבי צבי הירש להערין וחבריו.

במכתבים מתארים הכותבים בתיאורים חיים ונוגעים ללב את זוועות האסון שפקד את הגליל ברעידת האדמה שארעה בכ"ד טבת תקצ"ז, עם פירוט הנוקים הכבדים שנגרמו לישוב היהודי בגליל. העלון נדפס בקריאה ובקשה לסייע ולגייס את הסכומים הנדרשים לשיקום קהילת צפת ולשולחם לנפגעים על ידי הפקידים והאמרכלים שבאמשטרדם. בעמ' [3], לאחר מכתבו של רבי רפאל יצחק אלפאנדארי, מופיעה רשימה המפרטת את שמותיהם של רבני צפת וטבריה שנהרגו בעת ה"רעש", ואחריה רשימת הכפרים שחרבו ונהרסו ב"רעש".

[2] דף, [4] עמ'. 25 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

פתיחה: \$500

311. Letter for Emissary Signed by Rabbi Yisrael of Shklow and Disciples of the Vilna Gaon – Jerusalem and Safed, 1830

Handwritten letter containing a request to support the settlements of the Vilna Gaon's disciples in Safed and Jerusalem. Signed by the Vilna Gaon's disciple R. Yisrael of Shklow and by other leading disciples. Jerusalem and Safed, Kisleiv 1830.

Written as a personal request given to the emissary R. Zvi Hirsh son of R. Yehuda, with a blank space for filling the name of the donor by the emissary.

Signatures of "Chaim Cohen former Rabbi of Pinsk and its region" [held a 20-year tenure in the Pinsk rabbinat, accepted also by the Chassidic population, ascended to Safed in 1826 and served in its rabbinat until his death in 1831]; "Yisrael, author of the book *Taklin Chadetin from Safed*" [R. Yisrael of Shklow disciple of the Vilna Gaon]; "Natan Neta son of ...R. Mendel of Jerusalem" [called R. Neta HaGadol, a leader of the first aliya of the Vilna Gaon's disciples in 1809, his father, R. Mendel of Shklow immigrated one year previously and prepared the way for the 1809 aliya. He died in Tishrei 1847]; "Natan Neta son of ... R. Sa'adya of Jerusalem" [tsaddik and Chassid, Natan Neta merited to serve the Vilna Gaon and recited mishnayot by heart before him. His father, R. Sa'adya was the head of the Gaon's disciples who ascended to Jerusalem. Died in 1849]; "Aryeh Leib son of R. Yosef Leon" [a head of the Ashkenazi settlement in Safed]; "Aryeh son of R. Yerachmiel trustee of the Jerusalem Kollel" [R. Aryeh Leib son of R. Yerachmiel of Kédainiai (1800-1877), trustee of the Kollel HaPerushim in Jerusalem and a founder of the Hurva Synagogue]; "Shlomo Zalman son of R. Z. Wolf HaCohen" [Eretz Israel emissary, father-in-law of R. Ya'akov Sapir, died in Calcutta, India in 1947].

[1] leaf, 24 cm. High-quality paper. Good condition. Light stains and glue marks to margins.

Opening price: \$2000

311

313

313. שטר בדיני ממונות - ירושלים, תקצ"ז - בחתימת רבני העיר

שטר בדיני ממונות, על דין ודברים שנפל בין רבי יהודה ב"ר משה זכות ובין "הרב המובהק פקידא בנו צדיקיא" רבי חיים הלוי, בחתימות רבני העיר: רבי יונה משה נבון, רבי יצחק קובו ורבי שמואל בכ"ר דוד ידידיע מאגאר. ירושלים, תקצ"ז [1837].

החותמים על השטר הם שלושה מגדולי ירושלים באותה תקופה: רבי יונה משה נבון - רבה של ירושלים ו"הראשון לציון" [נפטר תר"א, חידושו משולבים בספר 'נחפה בכסף' לוקנו רבי יונה נבון, נתמנה לראשון לציון בשנת תקצ"ז, השנה שבה חתם על השטר שלפנינו], רבי יצחק קובו [השני, תק"ל-תר"ד, מחבר ספרים רבים] ורבי שמואל בכ"ר דוד ידידיע מאגאר [נפטר תר"ח, ראב"ד לעדת הספרדים בירושלים]. ראה אודותיהם חומר מצורף.

[1] דף. 31 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. כתמים, קרעים בשוליים ובסימני הקיפול, פגעי עש עם פגיעה בטקסט.

פתיחה: \$600

312. Printed Leaflet – Letter of Rabbi Yisrael of Shklow and Other Letters, Following the Earthquake in Safed and the Galilee – Amsterdam, 1837

Printed leaflet [4 pages], containing letters describing the tragedy and damage caused by the earthquake which struck the Galilee in 1837, with an appeal, by R. Yisrael of Shklow, R. Aryeh "trustee of Kollel Prushim" in Jerusalem, R. Refael Yitzchak Alfandari of Beirut, and the heads of the "Pekidim and Amarkalim" in Amsterdam. [Amsterdam, 1837].

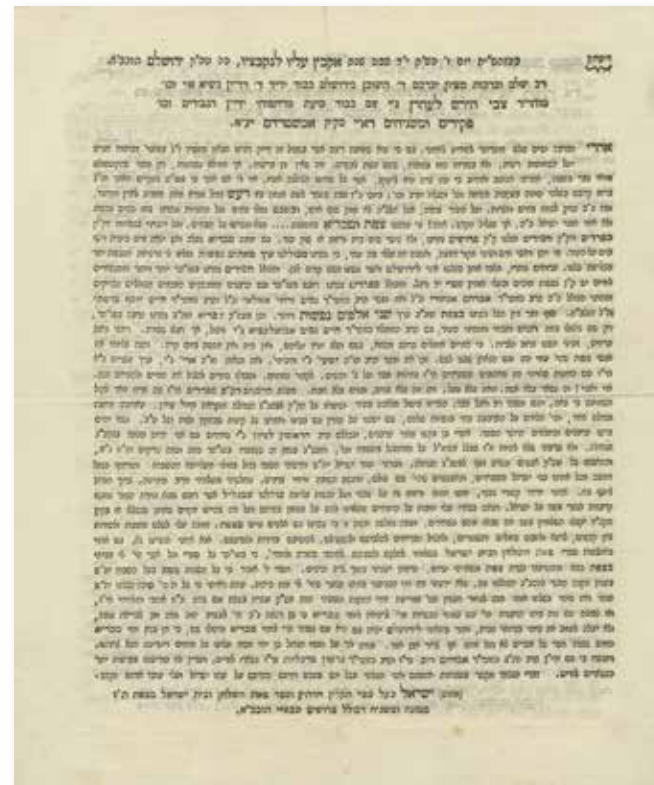
The leaflet contains four letters: the first letter is from R. Yisrael of Shklow, disciple of the Vilna Gaon, who was the overseer of the Kollel Prushim in Safed, dated Shevat 14, 1837; the second letter is from R. Aryeh son of R. Yerachmiel, director of Kollel Prushim in Jerusalem, dated Shevat 21, 1837; the third letter is from R. Refael Yitzchak Alfandari of Beirut, dated Adar I 25, 1837; and the fourth letter is from the heads of the "Pekidim and Amarkalim" in Amsterdam, led by R. Tzvi Hirsh Lehren, dated Nissan 11, 1837.

The first three letters were received in Amsterdam and printed by the "Pekidim and Amarkalim", with the appendage of the letter of R. Tzvi Hirsh Lehren and his colleagues.

These letters include touching and vivid descriptions of the horrors of the tragedy which struck the Galilee with the earthquake of Tevet 24, 1837, detailing the extensive damage it caused the Jewish settlement in the Galilee. This leaflet was printed as an appeal to raise the funds needed to reestablish the community of Safed, requesting to send the donations via the "Pekidim and Amarkalim" in Amsterdam. On p. [3], following the letter of R. Refael Yitzchak Alfandari, the list of rabbis of Safed and Tiberias killed in the earthquake appears, followed by a list of the villages destroyed by the earthquake.

[2] leaves, [4] pages. 25 cm. Good condition. Stains. Folding marks.

Opening price: \$500

312

313. Monetary Legal Document – Jerusalem, 1837 – Signed by Jerusalemite Rabbis

Monetary legal document, regarding a dispute between R. Yehuda son of R. Moshe Zacuto and R. Chaim HaLevi, signed by Jerusalemite rabbis: R. Yonah Moshe Navon, R. Yitzchak Kovo and R. Shmuel son of R. David Deyedia Magar. Jerusalem, 1837.

The document bears the signatures of three leading Jerusalem rabbis of the time: R. Yonah Moshe Navon - Rabbi of Jerusalem and Rishon L'Tzion (d. 1841, his novellae are incorporated in the book Nechpa VaKeseif by his grandfather R. Yonah Navon. He was appointed Rishon L'Tzion in 1837, the same year he signed this document), R. Yitzchak Kovo (the second, 1770-1854, prolific author) and R. Shmuel son of R. David Deyedia Magar (d. 1848, head of the Sephardi Bet Din in Jerusalem). See enclosed material.

[1] leaf. 31 cm. Fair-poor condition. Stains, tears to margins and folding marks, worming affecting text.

Opening price: \$600

314. מכתב גבאי ארץ ישראל בוילנא - תרי"א - אודות מינוי דיינים בבית דינו של רבי שמואל מסלנט

בואו לוילנא היה חתנו של גאון ישראל רבי אפרים זלמן מרגליות מבראד, ובמות אשתו הראשונה בשנת תקס"ט נשא את בתו של רבי ליב פעסעילס מגדולי ווילנא המכונה "רבי ליבלי" ר' בערש". מיד עם בואו לוילנא נעשה בכח אישיותו המופלאה לאבן פינה בחייה של קהילת ווילנא. שימש גבאי ראשי בבית הכנסת הגדול בוילנא, וראש גבאי ארץ ישראל. בספר "עיר ווילנא" נכתב עליו: "לבד חכמתו בתורה היה חכם במיילי דעלמא וכל נכבדי הדור והיחס היו משכימים לפתחו ושואלים עצה ממנו ותשובתו היתה כדבר איש האלקים לא זוז מדבריו ימין ושמאל".

החותם השני: רבי "זלמן זאב בהרב מוהרי"פ זללה"ה מ"מ דמתא" - הגאון רבי זלמן זאב מוילנא (תקמ"ט-תרכ"ז 1789-1866). בנו של רבי יחזקאל פייוויל בעל "תולדות אדם". כיהן כאב"ד בעיר מולדתו דרעטשין. אחרי פטירת אביו רבי יחזקאל פייוויל בשנת תקצ"א, עלה על מקומו כמורה צדק ומגיד ראשי בעיר ווילנא. היה אחד מגדולי גאוני ליטא, מפורסמת היא פעילותו בזמן המחלוקת שהיתה בין תלמידי הישיבה בוואלוז'ין על מינוי ראשי הישיבה (בסתיו תרי"ד 1853). באותה עת מינו גדולי הרבנים בליטא את רבי זלמן זאב ואת רבי דוד טעביל ממינסק בעל "נחלת דוד" לעמוד בראש המשלחת ששלחו לוולוז'ין, כדי לשמש כבוררים בעניני הישיבה. עפ"י החלטותיהם מחודש חשון תרי"ד נתמנה הנצי"ב כראש הישיבה, ואילו ה"בית הלוי" נתמנה כמשנה לראש הישיבה (ראה אודות כך: הראשון לשושלת בריסק, עמ' 109-106). בשעת דרשתו בשבת תשובה תרכ"ז קיבל התקף לב וכעבור שלשה ימים נפטר בשעת תפילת "כל נדרי".

החותם השלישי: רבי "אברהם דוד שטראשון" (תקמ"ח-תרט"ו), סופר הקהל בוילנא, תלמיד חכם מופלג, אשר היה כותב את דבריו ברמזים תלמודיים, כפי הנראה במכתב שלפנינו וכפי הנראה במכתבים אחרים הנוגעים לעניני פקידי ואמרכלי ארץ ישראל. אביו רבי יהודה ב"ר מתתיהו שטראשון, עלה לארץ ישראל ונפטר בה בשנת תקפ"ח. קרוב משפחה של הגאון הנודע רבי שמואל שטראשון מוילנא, בעל "הגהות הרש"ש".

[1] דף. 26 ס"מ. מצב טוב-בינוני, מעט קמטים, בלאי וכתמים.

פתיחה: \$600

מכתב היסטורי מאת שלושת גבאי ארץ ישראל בוילנא, אל הרבנים ראשי "כולל פרושים בעיה"ק", בחתימות: ראש הוועד - רבי חיים נחמן פרנס, המגיד רבי זלמן זאב מוילנא, וסופר הוועד - רבי אברהם דוד שטראשון. ווילנא, אדר א' תרי"א (1851).

תוכן המכתב: בענין מינוי דיינים בבית דינו של רבי שמואל מסלנט, עקב פטירת שני גדולי הדיינים בעיר: הרב מזאמוטש [רבי נחמן שלמה הלוי אב"ד זאמוטש בעל "עטרת שלמה", שנפטר בד' טבת תרי"א. ראה: תולדות חכמי ירושלים, ג, עמ' 221-222] והרב מגאלין [רבי אשר לעמיל אב"ד גאלין אחי רבי נחום משאדיק, נפטר ד' כסלו תרי"א. ראה אודותיו: תולדות חכמי ירושלים, ג, עמ' 225-226], ובענין נתינת סמכויות לרבי שמואל סלאנט לבחור בעצמו דיינים נוספים.

"הנה בעו"ה השמועה ל"ט [לא טובה] הגיעה אלינו, מסלוקן של צדיקים הנהו תרי צנתרי דדהבא הרבנים המאוה"ג [המאורות הגדולים] המפורסמי[ם] הרב דזאמושיץ ודגאלין ז"ע... והנה נפקד מקום שני דיינים מובהקים, ולא נשאר כ"א [כי אם] הרב הג' מו"ה שמואל נ"י [רבי שמואל סלאנט] ועמו הרב בנימין דוד נ"י [רבי בנימין דוד מוילנא] והרב מוהרר"ש [רבי אורי שבתי סלאנט] הנבחר מאז עדין תפארתו עלי דרך...".

בהמשך המכתב מבקשים הרבנים לחזק את מעמד בית הדין, והם מבקשים שיחזקו ידי ראש בית הדין רבי שמואל סלאנט שיברור עוד דיין באופן זמני. במכתבם מביעים הרבנים ביטוי הערצה על רבי שמואל סלנט, באומרם כי כרגע אין בעיר ירושלים מי שעדיף ממנו בדיני ממונות בגמרא ובסברא [!] - "כי בהכרח משפט הבחירה בזה יאתה לו להרב מוהרר"ש נ"י יען כי לע"ע [לעת עתה] באשר הוא שם ליכא דעדיף מיני[ה] בדיני ממונות בגמרא וסברא, ודאי לו משפט הקדימה, ומיקירי ירושלים לא היו יושבין בדין בו'. לכן לו משפט הבחירה לבור לו איש הישר בעיניו, כי אין לדין בו' [אלא מה שענינו רואת]... יהי ד' עמכם לחזק עמוד הדין והאמת והשלום אהבו...".

החותם הראשון: רבי "חיים נחמן באאמ"ז הרב המנוח מו"ה משה פרץ ז"ל" - הגאון הצדיק רבי חיים נחמן פרנס (נפטר תרי"ד), מגדולי גאוני ווילנא וראש גבאי "ארץ ישראל" [תפקיד בו שימשו רק גדולי תלמידי החכמים שבליתא]. נולד בעיר דובנא וקודם

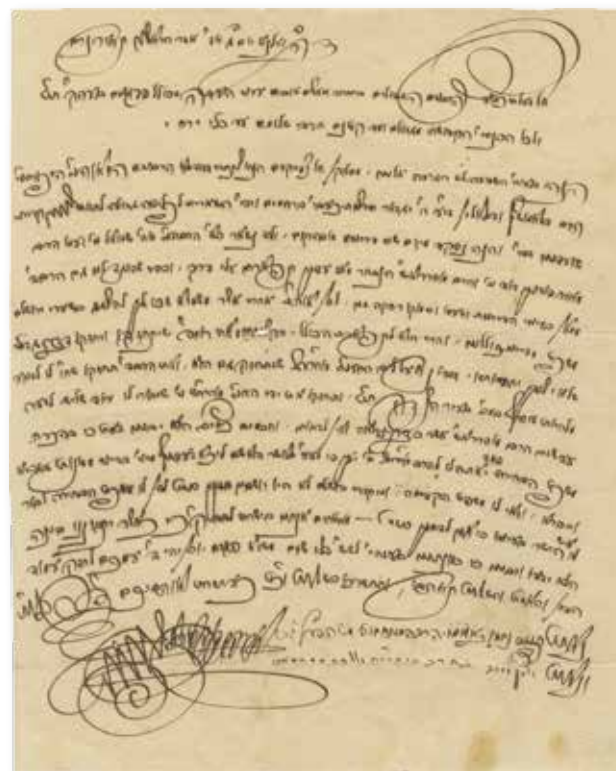
314. Letter from the Administrators of the Eretz Israel Committee in Vilna – 1851 – Regarding Appointing Dayanim in the Beit Din of Rabbi Shmuel of Salant

Historic letter from three administrators of the Eretz Israel committee in Vilna, to the rabbis, heads of the "Kollet Prushim in the Holy City", with the signatures of: the head of the committee – R. Chaim Nachman Parnas, the maggid R. Zalman Zev of Vilna, and the committee scribe – R. Avraham David Strashun. Vilna, Adar I 1851.

The letter pertains to the appointment of dayanim in the Beit Din of R. Shmuel of Salant, following the demise of two of the foremost dayanim of the city: the rabbi from Zamość (R. Nachman Shlomo HaLevi Rabbi of Zamość, author of Ateret Shlomo, who passed away on Tevet 4, 1850. See: Toldot Chachmei Yerushalayim, 3, pp. 221-222) and the rabbi from Gołyń (R. Asher Lemel Rabbi of Gołyń, brother of R. Nachum of Szadek, passed away on Kislev 4, 1850. See: Toldot Chachmei Yerushalayim, 3, pp. 225-226), and discusses giving R. Shmuel Salant the authority to appoint other dayanim himself. The Vilna administrators seek to strengthen the standing of the Beit Din, and support the head of the Beit Din R. Shmuel Salant in selecting a dayan according to his judgement – "essentially the choice is most befitting. Evidently the most suited for making this decision is R. Shmuel", **since there is currently no one in Jerusalem superior to him in proficiency on monetary laws**, therefore he has the precedence and prerogative to appoint whoever seems fit to him.

First signee: R. "Chaim Nachman son of R. Moshe Peretz" – R. Chaim Nachman Parnas (d. 1854), foremost Torah scholar of Vilna and head of the administrators of the Eretz Israel committee (a position held only by leading Torah scholars in Lithuania). He was born in Dubno and prior to his settling in Vilna was the son-in-law of R. Efraim Zalman Margolies of Brody. After his first wife's demise in 1809, he married the daughter of R. Leib Peseles, a prominent scholar of Vilna known as R. Leible R. Ber's. Upon his arrival in Vilna, he right away became a cornerstone of the Vilna community due to his outstanding personality. He served as head gabbai of the Great Synagogue of Vilna, and head of the administrators of the Eretz Israel committee. The book Ir Vilna describes his eminence: "Apart from his knowledge in Torah, he was wise in earthly matters, the dignitaries of his generation would throng to him to seek his counsel and his answer was like the words of a prophet – they adhered to it faithfully".

Second signee: R. "Zalman Zev son of R. Yechezkel Feivil, maggid of the city" – R. Zalman Zev of Vilna (1789-1866) was the son of R. Yechezkel Feivil author of Toldot Adam. He served as rabbi of his hometown Deretchin (Dziarečyn). After his father's passing in 1831, he succeeded him as posek and head maggid of Vilna. He was one of the foremost Torah scholars of Lithuania, renowned for his activism during the dispute amongst the students of the Volozhin yeshiva as to who should be appointed yeshiva dean (in the autumn of 1853). The leading Lithuanian rabbis

314

then appointed R. Zalman Zev of Vilna, together with R. David Tevele of Minsk, author of Nachalat David, to head the delegation they sent to Volozhin to arbitrate on the yeshiva matters. As per their decisions of Cheshvan 1853, the Netziv was appointed yeshiva dean and the Beit HaLevi as deputy dean (see: HaRishon L'Shoshet Brisk, pp. 106-109). During his sermon on Shabbat Shuva 1866, he suffered a heart attack, and passed away three days later during Kol Nidrei.

Third signee: R. "Avraham David Strashun" (1788-1855), community scribe in Vilna, extraordinary Torah scholar, who would write his words in Talmudic allusions, as is apparent in this letter and in other letters regarding the Eretz Israel committee. His father, R. Yehuda son of R. Matityahu Strashun, immigrated to Eretz Israel and passed away there in 1828. He was a relative of the renowned Torah scholar R. Shmuel Strashun of Vilna, author of Hagahot HaRashash.

[1] leaf. 26 cm. Good-fair condition, minor creases, wear and stains.

Opening price: \$600

Pekidim and Amarkalim [Clerks and Administrators] in Amsterdam on the 21st of Kislev 1852: "We were shocked and saddened by the sudden passing of R. David Tevele Berliner, and appalled to hear of the terrible events leading to his death...especially as the tragedy took place in the Holy City. May G-d send comfort to his bereaved family and prevent the recurrence of such tragedies..." (from the manuscript letters of Pekidim and Amarkalim, scanned at "Yad Ben-Tzvi". Ledger no. 13, p. 1).

R. Tevele's son-in-law, R. Yochanan Tzvi Shlank of Jerusalem was a disciple of the Chatam Sofer and one of the founders of "Kollet Hod" (Holland-Deutschland). After his betrothal in 1838, he ascended to Eretz Israel together with his father-in-law and settled in Jerusalem, founding and managing Torah and chessed institutes in Jerusalem as well as one of the founders of the Etz Chaim yeshiva.

R. Nissan Bak (1815-1890), son of the printer R. Yisrael Bak of Berdychiv, Safed and Jerusalem, headed the Chassidic Kollet and was a leading public figure in Jerusalem. The establishment of the first printing press in Jerusalem by R. Yisrael Bak was a historical watershed in the development of the Jewish settlement Eretz Israel and many books and articles have been written attesting to this fact. The document reveals new data regarding the management of the printing and distribution of the books printed by the Bak family and about the financial investments of R. David Tevele Berlin in the printing press.

[1] leaf, 42 cm. Thin high-quality paper. Good-fair condition. Wear and folding marks. Light stains.

Opening price: \$300

315

הציבור בירושלים. הקמת בית הדפוס הראשון בירושלים, של רבי ישראל בק, היתה מפנה היסטורית בהתפתחות היישוב היהודי בארץ ישראל, וספרים ומאמרים רבים נכתבו על כך. במסמך שלפנינו מתגלים פרטים חדשים על התנהלות ההדפסה וההפצה של ספרי בית הדפוס של משפחת בק, ועל השקעותיו הכספיות של רבי דוד טעבלי ברלין בבית הדפוס.

דף 42 ס"מ. נייר איכותי דק. מצב טוב-בינוני. בלאי וסימני קיפול. כתמים קלים.

פתיחה: \$300

315. פסק דין - על הפצת מהדורת ספרי הזוהר שנדפסו ע"י רבי ישראל בק בירושלים

דף בכתב יד, העתק (לא חתום) של פסק דין "בד"צ כולל פרושים... בעה"ק ירושלם תר"ו". ירושלים, אדר ב' תרט"ז [1856]. פסק בדין תורה בין המדפיס רבי ניסן בק לבין רבי יוחנן צבי שלאנק, אודות כספי-עזובון רבי דוד טעבלי בערלין [חתונו של הרב שלאנק], שהשקיע בחייו ממונו בעסקי בית הדפוס של רבי ישראל בק.

סיפור הדברים (העולה מפסק הדין שלפנינו) הוא כדלהלן: רבי דוד טעבלי ברלינר רכש מאות סטים של ספרי הזוהר שנדפסו בשנים תר"ד-תר"ה. חלק מהספרים היו "חסרים" - שאינם ראויים להמבר, והמדפיסים בק נתבעו להחזיר חלק מהכסף ששולם עבורם. מאידך, לרבי ניסן בק היו חשבונות נוספים ותביעות כספיות על רבי דוד טעבלי ברלינר וחתונו רבי יוחנן צבי שלאנק, ומשום כך טען שחלק מהספרים שנתרו בעזבונו רד"ט הנם שלו. רבי ישראל בק לא היה באותה תקופה בארץ ישראל, ומשום כך רק בנו רבי ניסן ירד לדין תורה זה.

רבי דוד טעבלי ברלינר (נפטר ט"ז חשון תרי"ב 1851), בנו של רבי שלמה הירשל ברלין (תקכ"א-תר"ג) רבה של לונדון ואב"ד פרענצלי (פולין), ובן-בנו של רבי צבי הירש אב"ד ברלין. אביו רבי שלמה הירשל כיהן כאב"ד לונדון קרוב לארבעים שנה, אך כל צאצאיו עברו לאחור נישואיהם לגור בפולין, עפ"י הוראתו "מטעם הכמוס" שלא יגורו באנגליה (כלילת יופי, דף קלד-קלה). רבי דוד טעבלי עלה מפולין לירושלים בשלהי שנות הת"ק [תקצ"ח בערך 1838]. פטירתו של רבי דוד טעבלי מאורע טראגי, כמו שכתבו ראשי הפקוא"מ באגרתם מאמשטרדם מהתאריך כ"א בכסלו תרי"ב: "נבהלנו מראות פטירת הרב המופלג בנן של קדושים מו"ה טעבלי ברלינר זצ"ל בפתע פתאום, ולמשמע און דאבה נפשו על הסבה הנוראה ומקרה לא טהור אשר קרהו, תסמנה שערות ראשו בזכרונו כי תיעשה נבלה כזאת בעיר כלילת יופי, וי לדרא אשר אירע כזאת בימיו... ויעמוד למליץ יושר... בעד פליטה הנשארה, וד' יגדור פרצה זו מעל כל עמו ישראל..." (עפ"י כתב-יד אגרות הפקוא"מ, הסרוק באתר "יד בן צבי". פנקס פקאו"מ מס' 13, עמ' 1).

חתנו, רבי יוחנן צבי הירש שלאנק (תקע"ה-תרמ"ד), מתלמידיו החביבים של ה"חתם סופר" (ראה פריט 240) וממייסדי כולל הו"ד. לאחר אירוטיו בשנת תקצ"ח, עלה לארץ ישראל יחד עם חמיו והשתקע בירושלים. ממייסדי וראשי מוסדות תורה וחסד בירושלים, וממייסדי ישיבת "עץ חיים".

רבי ניסן בק (תקע"ה-תר"ן), בן המדפיס רבי ישראל בק מברדיטשוב, צפת וירושלים. ממונה כוללות החסידים ומראשי

316

316. Divrei HaYamim LeYisrael – Jerusalem, 1854 – Printed Booklet – Concerning the Founding of a Hospital in Jerusalem

Printed booklet, "Divrei HaYamim LeYisrael", addressing the citizens of Jerusalem, outlining the activities of the Rothschild Family's representative Albert Cohen in founding a hospital and additional institutions in Jerusalem. Jerusalem: [Yisrael Bak, 1854].

In the wake of the Crimean War (1853-1856), the financial support of Russian Jewry for the Jews of Eretz Israel came to an end. This affected the Jewish settlement severely, leading to starvation and death. The missionaries took advantage of the difficult situation and set up a hospital under their auspices in Jerusalem. When European Jewry became aware what dire straits the Jews of Eretz Israel were in, they tried to be of assistance. One of the first to arrive in

316. דברי הימים לישראל - ירושלים, תרי"ד - קונטרס מודפס, בעניין ייסוד בית חולים בירושלים

קונטרס מודפס, "דברי הימים לישראל", קול קורא לציבור תושבי ירושלים, הסוקר את פועלו של שליח בית רוטשילד אלברט כהן בהקמת בית חולים ומוסדות נוספים בירושלים. ירושלים, [תרי"ד 1854. דפוס ישראל ב"ק].

בעקבות מלחמת קרים (1853-1856) פסקה התמיכה הכספית של יהדות רוסיה ביהודי ארץ ישראל. הדבר פגע באופן קשה ביישוב היהודי והביא אנשים לידי רעב ומוות. המיסיון ניצל את המצב הקשה והקים בית חולים מטעמו בירושלים, במטרה לצוד נפשות לרשתו. כשהגיעו הידיעות ליהודי אירופה על מצבו הקשה של היישוב בארץ ישראל, ניסו לסייע לו. בין הראשונים שהגיעו לארץ היה אלברט כהן, שבא בשליחותו של בית רוטשילד מפאריס והצליח בזמן קצר יחסית להקים בית חולים, קרן לגמילות חסדים ומספר מוסדות נוספים בירושלים. קונטרס זה סוקר את פועלו של אלברט כהן, ובייחוד את בית החולים על שם מאיר רוטשילד שהקים בירושלים. בקונטרס נזכרו גם שמות האנשים הפעילים במוסדות השונים ורשימת נדרות מפורטת.

ד.ף. נדפס ללא שער. 23.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי, בעיקר בדף הראשון. סימני קיפול, עם קרעים קלים. כפולות הדפים מנותקות. ללא כריכה.

ש' הלוי, מס' 51.

פתיחה: \$300

Eretz Israel was Albert Cohen, representative of the Paris branch of the Rothschild family, and he succeeded, in a relatively short stretch of time, to set up a hospital, a charity fund and several other institutions. This booklet outlines the activities of Albert Cohen, specifically the Meir Rothschild Hospital he founded in Jerusalem. The booklet also mentions the names of the people involved in the various institutions and detailed lists of donations.

4 leaves. Printed without a title page. 23.5 cm. Good-fair condition. Stains and wear, mainly to the first leaf. Folding marks, with minor tears. Sheets detached. Without binding.

S. Halevi, 41.

Opening price: \$300

315. Ruling Regarding Distribution of the Zohar Printed by Rabbi Yisrael Bak in Jerusalem

Handwritten leaf, (unsigned) copy of a ruling passed by the "Badatz Kollel Perushim...Jerusalem". Jerusalem, Adar Bet 1856.

The ruling concluded a lawsuit between the printer R. Nissan Bak and R. Yochanan Zvi Shlank regarding funds from the estate of R. David Tevele Berlin [R. Shlank's father-in-law], who during his lifetime invested money in R. Yisrael Bak's printing press.

Below is the story arising from this ruling:

R. David Tevele Berliner purchased hundreds of sets of the Zohar printed in 1844-1845. Some of the books were lacking and not suitable for sale and he demanded that the Bak printers refund part of the money he paid for the books. On the other hand, R. Nissan Bak had other monetary claims against R. David Tevele Berliner and his son-in-law R. Shlank and therefore claimed that part of the books which were left in the estate of R. D. Tevele rightfully belong to him. At that time, R. Yisrael Bak was not in Eretz Israel and only his son R. Nissan represented the printing press in this lawsuit.

R. David Tevele Berlin (died on the 16th of Cheshvan 1851), son of R. Shlomo Hirschel Berlin (1761-1843), rabbi of Prenzlau, Poland, and later of London and grandson of R. Tzvi Hirsch, rabbi of Berlin. R. Shlomo Hirschel officiated as rabbi of London for almost forty years, but for "unknown reasons" sent all his children to live in Poland after their marriages (Klilat Yofi, pp. 134-135). His son R. David Tevele moved to Jerusalem in 1838.

R. David Tevele died under tragic circumstances as is evidenced by the letter sent by the directors of

317. שני דפים מודפסים - חברת "ישוב ארץ ישראל" לגאולת הארץ מידי הנוכרים והקמת התיישבות יהודית בארץ ישראל - מאת רבי אליהו גוטמכר ורבי צבי הירש קלישר - טורון, תרכ"ז

שני דפים מודפסים, מאת "חברת ישוב ארץ ישראל" של רבי אליהו גוטמכר ורבי צבי הירש קלישר:

• כרוז מודפס, בעברית וגרמנית, "קול קורא" עבור התיישבות חקלאית בארץ ישראל, מאת רבי אליהו גוטמכר ורבי צבי הירש קלישר. טורון (צפון פולין), חשון [תרכ"ז] 1866. דף רחב. עמודה בעברית לצד עמודה בגרמנית.

• טופס מודפס של "כתב גבאות לחברת ישוב ארץ ישראל", מאת רבי אליהו גוטמכר ורבי צבי הירש קלישר. [טורון?], כסלו [תרכ"ז] 1866]. המקום שהושאר למילוי שם הגבאי בכתב-יד - נותר ריק.

בשנת 1866 הוקמה בפרנקפורט "חברת ישוב ארץ ישראל", אשר מטרתה הייתה לפתח התיישבות יהודית חקלאית בארץ ישראל, ע"י גאולת האדמה מידי נוכרים, ולהושיב עליה חקלאים יהודים שיעבדו ויתפרנסו ממנה ויקיימו בה מצוות התלויות בארץ. לאחר שהחברה נוסדה הצטרפו אליה הרבנים רבי צבי הירש קלישר אב"ד טורון (תקנ"ה-תרל"ה), ורבי אליהו גוטמכר אב"ד גרידיץ (תקנ"ו-תרל"ה). שני רבנים אלו הרבו בתעמולה להפצת רעיון זה בספריהם, כתביהם, מכתביהם, ובדרשותיהם. בספריהם הם מרבים להוכיח שפעולות אלו מקרבות את הגאולה ומעוררות ישועה ורחמים מלפני ה'. ב"קול קורא" שלפנינו הם כותבים את רעיון החברה בקצרה, ותוכניות פעולה מעשיות, וקריאה להרים תרומה עבור מטרות החברה. לאלו שהתנדבו להיות גבאי צדקה מטעם החברה שלחו הרבנים טפסי "כתב גבאות" מודפס, ובתוכו במקום הפנוי, מלאו בכתב ידם את שם הגבאי ומקומו, ובסופו באה חתימת ידם (ראה חומר מצורף), כדי שתהיה לו לעדות על התמנותו לגבאי. לפנינו טופס "כתב גבאות" לא כתוב.

שני דפים מודפסים. "קול קורא": [1] דף. 41x34 ס"מ. מצב טוב. כתמים. מספר קרעים, ללא פגיעה בטקסט. סימני קיפול. "כתב גבאות": [1] דף. 29.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. מספר קרעים, ללא פגיעה בטקסט. סימני קיפול.

פתיחה: \$500

317b

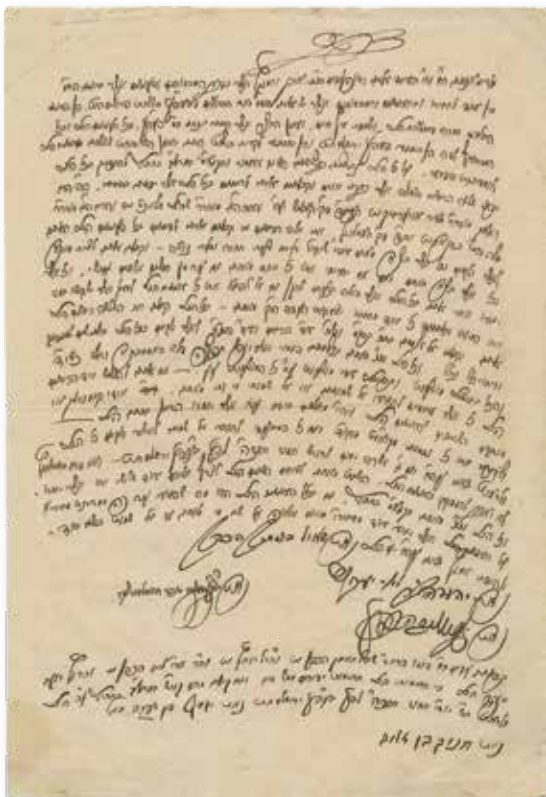
society. The rabbis sent those who volunteered to be the society's fundraisers a printed "Ktav Gaba'ut", with an empty space for filling in the name and location of the gabbai, and their signature at the end (see enclosed material), to testify on his appointment as gabbai. The Ktav Gaba'ut form here is empty.

317a

2 printed leaves. Appeal: [1] leaf. 41x34 cm. Good condition. Stains. Several tears, not affecting text. Folding marks. Ktav Gaba'ut: [1] leaf. 29.5 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Several tears, not affecting text. Folding marks.

Opening price: \$500

318

ישיבת "עץ חיים" יחד עם רבי אריה לייב הכהן, בשליחותם של הרב שמואל סלנט, ועם הזמן הצליח לפרוע את כל החובות המזכרים במסמך שלפנינו, שנטל עבור רכישת אותה ה"חצר".

ראה עוד אודות פרשה זו: הרב רפאל קצנלבוגן, "באר ראי - תולדות החינוך המקורי במשך הדורות" (ירושלים, תשנ"ז, פרק לח, עמ' רלה-רמב); יערי, שלוחי ארץ ישראל, עמ' 829-828; פ' גרייבסקי, זכרון לחובבים הראשונים, יג, "החצר מראדישקוביץ", עמ' 116-115.

דף 29 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול ומעט בלאי.

פתיחה: \$450

318. מסמך בחתימת הרב מראדישקוביץ רבי שאול בנימין הכהן, מייסד תלמוד תורה "עץ חיים" - אודות מחלוקת ה"חצר" - ירושלים, תרכ"ה

מסמך היסטורי, שטר בוררות בחתימות רבי שאול בנימין הכהן, רבי "היהודה לייב יעביץ", רבי "יצחק יעקב סופר חאטלאוויצער" ורבי "אריה לייב הכהן". ירושלים, תמוז תרכ"ה [1865].

שטר בוררות בפרשת "מחלוקת החצר" הידועה, שהתלקחה בירושלים נגד הרב מראדישקוביץ רבי שאול בנימין הכהן, בשנות השישים של המאה ה-19. החותמים מקבלים כאן על עצמם לדון לפני הרבנים רבי מאיר אויערבך אב"ד קאליש ובעל "אמרי בינה", רבי שמואל סלאנט ורבי משה נחמיה כהנוב, ולקבל את פסק דינם כפי שיורו להם לעשות. בשולי המכתב חתימות עדות על החתימות בעלי הדין, בחתימות העדים: רבי יוסף בן יעקב סגל" ורבי "חנוך בן זאב".

הגאון רבי שאול בנימין הכהן קרליץ מראדישקוביץ, מקים תלמוד תורה וישיבת עץ חיים בירושלים, תלמיד רבי יצחק מוואליצ'ין. כיהן כמו"צ בעיר ראדישקוביץ. עלה לירושלים בשנת תרי"ז בערך (1857), ועם בואו הקים וביסס "תלמוד תורה" מרכזי בעיר. היה זה חידוש אשר שינה את סדרי העיר, שכן עד אז היו ה"מלמדים" מלמדים את הילדים ב"חדר" בביתם, ללא פיקוח מרכזי. בהקמת ישיבת "עץ חיים" השתתף עמו הגאון רבי שמעון זרחי אב"ד טאברייג (תקמ"ח-תר"כ). רבי שאול בנימין פעל רבות לביסוס הכלכלי של ישיבת "עץ חיים", ואף רכש "חצר" לביסוס קרן קיימת לטובת הת"ת. בשנת תרכ"ג התעררה מחלוקת גדולה נגדו, מכיון שרשם את ה"חצר" על שמו הפרטי נכמקובל אז, לפי תנאי החוקים של השלטון העות'מאני, שלא אישר רישומי בעלויות על שם מוסדות ציבוריים חדשים, ולא היה מוכן לתת לרבני העיר מסמך נגדי, בו הוא מאשר שה"חצר" אינה רכושו הפרטי. מאמרים רבים נכתבו בעתונות אותה תקופה (בעתון "המגיד" ועוד) בעד ונגד הרב מראדישקוביץ. היו גם שהעלילו על הרב מראדישקוביץ כי הוא זומם להכניס לימודי השכלה בתכנית הת"ת. רבני ירושלים פרסמו את דעתם בחוברת "אמת ומשפט" (ירושלים, תרכ"ג), הצד שכנגד פרסם קונטרס אחר באותה פרשה בשם "דמעת העשוקים" (ירושלים, תרכ"ד), "על דבר הקונטרס הנדפס בלא אמת ומשפט...". מחלוקת זו הסתעפה לדרישות לפיקוח הרבנים על הכספים הנגבים עבור ישיבת "עץ חיים" ועבור החובות על רכישת אותה ה"חצר".

פרטים חשובים מדיונים אלו מתגלים במסמך החשוב שלפנינו. בהמשך נסע רבי שאול בנימין בשנת תרל"א לארה"ב כשד"ר של

317. Two Printed Leaves – Yishuv Eretz Israel Society for the Redemption of the Land from Non-Jews and Establishing Jewish Settlement in Eretz Israel – By Rabbi Eliyahu Guttmacher and Rabbi Tzvi Hirsh Kalischer – Toruń, 1866

Two printed leaves, from the Yishuv Eretz Israel Society of R. Eliyahu Guttmacher and R. Tzvi Hirsh Kalischer:

- Printed proclamation, in Hebrew and German, appeal to support agricultural settlement in Eretz Israel, by R. Eliyahu Guttmacher and R. Tzvi Hirsh Kalischer. Toruń (northern Poland), Cheshvan 1866. Wide leaf. Hebrew and German in facing columns.

- "Ktav Gaba'ut" (fundraiser authorization form) for the Yishuv Eretz Israel Society, by R. Eliyahu Guttmacher and R. Tzvi Hirsh Kalischer. [Toruń?], Kislev [1866]. The space intended for adding by hand the name of the gabbai – remains empty.

In 1860, the "Society for the Settlement of Eretz Israel" was founded in Frankfurt, who's goal was to increase agricultural Jewish settlement in Eretz Israel, by redeeming the land from non-Jews and settling instead Jewish farmers, who would work it, be sustained by it, and perform mitzvot pertaining to it. After the society was founded, R. Tzvi Hirsh Kalischer (1795-1875) Rabbi of Toruń and R. Eliyahu Guttmacher (1796-1875) Rabbi of Grätz (Grodzisk Wielkopolski) joined it. These two rabbis propagated this ideal extensively in their books, writings, letters and sermons. They prove repeatedly in their books that these activities bring the Redemption closer and awaken Heavenly mercy and salvation. This appeal contains an outline of the society's ideal, practical action plans, and a plea to donate to the cause of the

319. מכתב רבני ירושלים - ירושלים שנות התר"מ - אודות לימודי הכשרה מקצועית לנערים

מכתב רבני ירושלים ראשי ישיבת "עץ חיים", אל הגאון רבי שמחה בונם סופר אב"ד פרשבורג. ירושלים, [שנות התר"מ בקירוב].

מכתב פולמוסי חריף [כפי הנראה לא נשלח]. בשולי הדף נקראו שמות החותמים, אך נותרו שרידים מחתימת ידו של ראש ישיבת "עץ חיים" הגאון רבי "משה נחמיה כהנאו".

תוכן המכתב: ביקורת חריפה נגד בני כולל אונגריין שיצאו למלחמה נגד ישיבת "עץ חיים", בעקבות היוזמה להקמת מסגרת להכשרה מקצועית, לנערים מבוגרי הת"ת שלא ראו סימן ברכה בלימודם. מסגרת זו עמדה לקום ע"י ראשי "תלמוד תורה וישיבת עץ חיים", ביחזות ובמימון השר משה מונטיפיורי. במכתב שלפנינו מתארים ראשי הישיבה את המסגרת החדשה, במילים הבאות: "...להביא תחת השגחתנו מורים יראי ה' אשר ילמדו עם איזה נערים מהת"ת אשר לא יצלו לתורה, גם לשון ערבי המתהלכת בארצנו. אנחנו בהסכמת גאוני עירנו חפצנו למלאות רצון השר הצדיק סיר משה מונטיפיורי הי"ו... ונבחר שני מלמדים יראי ה' באמת, שילמדו עם הנערים אשר לא ראו עד כה סימן ברכה בלימודם, וסוף סוף ילמדו איזה אומנות, ללמוד לשון ערבי...". הם כותבים ומספרים על השערוריה אשר נהייתה בעיר ע"י בני כולל אונגריין, אשר יצאו במלחמת חרמה נגד ת"ת עץ חיים, והודיעו כי מי שישלח את בנו ללמוד בת"ת או בישיבה, יוסר מעמדו כחבר ה"כולל" ולא יקבל חלוקת כסף מה"כולל". הרבנים כותבים כי בעקבות כך הסירו את תכנית הקמת המסגרת הנ"ל והם מוכנים להחזיר את הכסף למונטיפיורי, אך עם כל זאת המחלוקת והמריבות ממשיכים ע"י כמה אנשים מחברי כולל אונגריין, המבעירים את העיר "ויאמרו להכות נפש כל אשר יתן יד לרבר הזה".

בלשונות החריפים של המכתב ניכרים הכעס והקנאה בבני הכולל ההונגרי העשיר "היושבים על סיר הבשר", אשר ניהלו ממלכה בפני עצמה בעיר ירושלים, והיו כפופים רק לרבני הונגריה, ולא היו ממושמעים לרבני העיר ירושלים [שהיו ברובם מיוצאי ליטא ופולין] - "...נאלצים אנחנו למרות רוחנו להדאיב נפשו הטוהרה ולהשמיעהו תועבות אחדים מבני כולל אונגריין היושבים פה על סיר הבשר, וכל ישעם וחפצם לעשות את ירושלם כמקצה... כי מי כמוהו אשר לו העז לייסר את אלה באמרי פיו, ולמנעם מלחלל שם שמיים וזכר ירושלם בפרהסיא...".

318. Document Signed by the Rabbi from Radashkovichy, R. Shaul Binyamin HaKohen, Founder of the Etz Chaim Talmud Torah – Regarding the Courtyard-Neighborhood Dispute – Jerusalem, 1865

Historic document, arbitration agreement signed by R. "Shaul Binyamin HaKohen", R. "Yehuda Leib Yaavetz", R. "Yitzchak Yaakov Sofer Chaslovitzer" and R. "Aryeh Leib HaKohen". Jerusalem, Tamuz 1865.

Arbitration agreement regarding the famous courtyard-neighborhood dispute, which erupted in Jerusalem against the rabbi from Radashkovichy, R. Shaul Binyamin HaKohen, in the 1860s. The signees undertake therein to bring the dispute before R. Meir Auerbach Rabbi of Kalish (Kalush) - the Imrei Bina, R. Shmuel Salant and R. Moshe Nechemia Kahanov, and to bow to their ruling, adhering to whatever they are instructed to do. At the foot of the letter, the witnesses: R. "Yosef son of Yaakov Segal" and R. "Chanoch son of Zev" are signed on the litigants' signatures.

R. Shaul Binyamin HaKohen Karelitz of Radashkovichy, founder of the "Etz Chaim Talmud Torah and Yeshiva" in Jerusalem was a disciple of R. Yitzchak of Volozhin. He served as a young posek in Radashkovichy, and immigrated to Jerusalem ca. 1857, where he established a central Talmud Torah (boys' school) in the city. This was a consequential innovation, since until then, melamdin would teach children in a room of their house, without centralized supervision. R. Shimon Zarchi Rabbi of Taurig (Tauragė) (1788-1860) was a co-founder of the Etz Chaim yeshiva. R. Shmuel Binyamin greatly endeavored to financially establish the Etz Chaim yeshiva, and even acquired a courtyard as an asset to benefit the Talmud Torah. In 1863, a fierce dispute arose against him, when he registered the courtyard under his own name (as was customary in those days, due to the Ottoman law which did not allow land

to be registered under the ownership of new public institutions), yet refused to give the rabbis of the city an offset document, confirming that the courtyard was not his private property. The press in those days (HaMaggid and others) published many articles for and against R. Shaul Binyamin. Some even slandered him for scheming to introduce foreign studies in the Talmud Torah curriculum. The rabbis of Jerusalem publicized their views in the booklet Emet U'Mishpat (Jerusalem, 1863) and the rival party published a booklet surrounding the same affair named Dimat HaAshukim (Jerusalem, 1864), "regarding the booklet printed without Emet U'Mishpat (truth and justice)...". This dispute evolved to a demand for rabbinic supervision of the money raised for the Etz Chaim yeshiva and of the debts from the purchase of this courtyard. Essential details pertaining to these negotiations are exposed in this important document. R. Shaul Binyamin later travelled to the United States in 1871 as emissary of the Etz Chaim yeshiva together with R. Aryeh Leib HaKohen, at the behest of the Imrei Bina and R. Shmuel Salant, and with time, he succeeded in repaying all the debts mentioned in this document, which he undertook for the purchase of this courtyard.

Regarding this dispute see: R. Refael Katzenellenbogen, Be'er Ro'I – Toldot HaChinuch HaMekori B'Meshech HaDorot (Jerusalem, 1997, chapter 38, pp. 235-242); Yaari, Shluchei Eretz Israel, pp. 828-829; P. Grayevsky, Zichron L'Chovevim HaRishonim, 13, "HaChatzer M'Radishkovitz", pp. 115-116.

[1] leaf, 29 cm. Good condition. Folding marks and light wear.

Opening price: \$450

319. Letter from the Rabbis of Jerusalem – Jerusalem 1880s – Concerning Vocational Training for Youth

Letter from Jerusalemite Rabbis, deans of the Etz Chaim yeshiva, to R. Simcha Bunim Sofer Rabbi of Pressburg, Jerusalem, [ca. 1880s].

Sharp polemic letter [apparently not sent]. At the foot of the letter, the signatures were torn off, yet traces remain of the handwritten signature of the dean of the Etz Chaim yeshiva: "Moshe Nechemia Kahanov". Contents of the letter: Sharp criticism against members of Kollel Ungarin who attacked the Etz Chaim yeshiva, following the projected establishment of an institution for vocational training for young graduates of the Talmud Torah who were not successful in their Torah studies. This program was about to be launched by the deans of the Etz Chaim Talmud Torah and yeshiva, at the initiative and with the financial support of Sir Moses Montefiore. In this letter, the yeshiva deans describe the new institution, in the following words: **"We, with the backing of the leading rabbis of our city, wished to fulfill the desire of the pious Sir Moses Montefiore...and we will choose two truly G-d fearing teachers, to teach the boys who did not see success up until now in their Torah learning, they at least should finally acquire some vocation, and be taught Arabic..."**. They describe the scandal members of Kollel Ungarin provoked in the town, as they declared all out war against the Etz Chaim Talmud Torah, announcing that whoever would send their sons to learn in the Talmud Torah or yeshiva would be barred from the Kollel and would cease to receive financial support from the Kollel. The rabbis write that they consequently cancelled their plans for establishing this institution and are prepared to return the funding to Montefiore, yet

certain members of Kollel Ungarin are perpetuating the dispute, enflaming the town - **"instructing to assault whoever lends a hand to this endeavor"**. The sharp expressions used in the letter expose the anger and jealousy towards the wealthy members of Kollel Ungarin, who managed an autonomous dominion in Jerusalem, complying only to the rabbis of Hungary, and insubordinate to the rabbis of Jerusalem (who were mostly natives of Lithuania and Poland) – **"...We are compelled to sadden him and let him know of certain abominations perpetrated by members of Kollel Ungarin who sit over 'Sir HaBasar' (i.e. live off the fat of the land), and all they want is to see Jerusalem in turmoil... since who if not for him has the authority to chastise them, and prevent them from desecrating G-d's Name and besmirching the reputation of Jerusalem in public..."**.

[1] leaf, 26.5 cm. Fair condition, tears and wear. Large tear to the bottom right-hand corner, to delete the names of the signatories of this sharp letter, with remnants of the handwritten signature of the yeshiva dean, R. Moshe Nechemia Kahanov.

R. Moshe Nechemia Kahanov (1817-1887) was a leading Torah scholar of Lithuania and Jerusalem. He served as rabbi and yeshiva dean of Chaslovitz (Khislavichi) and immigrated to Jerusalem in 1863 where he served as dean of the Etz Chaim yeshiva and head of R. Shmuel Salant's Beit Din. He educated many disciples and composed 11 books, the most prominent of them being Netivot HaShalom, Shaalu Shlom Yerushalayim and Shnat HaSheva.

Opening price: \$400

319

דף 26.5 ס"מ. מצב בינוני, קרעים ובלאי. קרע גדול בפינה הימנית התחתונה, למחיקת שמות החותמים על המכתב החריף, עם שרידי התימת-ידו של ראש הישיבה הגאון רבי משה נחמיה כהנוב.

רבי משה נחמיה כהנוב (תקע"ז-תרמ"ז), מגדולי גאוני ליטא וירושלים. אב"ד ו"ר מסלוביץ, בסוף שנת תרכ"ג עלה לירושלים ומונה לראש ישיבת "עץ חיים" וראב"ד בבית דינו של רבי שמואל סלאנט. העמיד תלמידים הרבה. חיבר י"א ספרים, המפורסמים שבהם "נתיבות השלום", "שאלו שלום ירושלים" ו"שנת השבע".

פתיחה: \$400

320. Letters of Recommendation by Rabbi Chaim Berlin and by Rabbis of the Jerusalem Beit Din – Jerusalem 1911

Leaf with several letters of recommendation by Jerusalemite rabbis including R. Chaim Berlin Rabbi of Moscow and members of the Perushim and Chassidim Batei Din. Jerusalem, Av 1911.

Call to assist R. Zvi Hirsh Salant (grandson of R. Shmuel Salant), whose financial situation deteriorated compelling him to collect money abroad. R. Zvi Hirsh was widowed from his first wife (granddaughter of R. Yeshaya Bardaki), left alone to support his orphaned children and marry off his daughters.

Two letters by rabbis of the Beit Din appear at the top of the page, signed by six dayanim: Badatz Perushim, signed by R. Moshe Nachum Wallenstein, R. Aryeh Leib Hershler and R. Zvi Pesach Frank. Badatz Chassidim, signed by R. Lipman David Shovaks, R. Avraham son or R. David HaCohen and R. Yerucham Fischel Bernstein.

The other half of the leaf contains a letter handwritten and signed by R. Chaim Berlin, Rabbi of Moscow and leading Jerusalem rabbi at the time this letter was written. He writes: "...**This man of noble descent reached the state that he is compelled to wander in the streets to improve his dire situation. Even a heart of stone would rush to assist and revive him...**". At the bottom of the leaf is another recommendation, handwritten and signed in Russian, mentioning the names of R. Chaim Berlin Rabbi of Moscow and of R. Shmuel Salant Rabbi of Jerusalem.

The verso contains a long letter of recommendation

320

from the "Elected city committee of the Ashkenazi communities", signed by R. Zalman HaCohen Rubin, R. Eliy[ahu] Meir Leventhal and R. Zerach Efraim Epstein.

[1] leaf, 28.5 cm. Written on both sides. Good-fair condition. Dampstains and wear.

Opening price: \$300

320. מכתבי המלצה מרבי חיים ברלין, ורבני בתי הדין בירושלים - ירושלים תרע"א

דף עם כמה מכתבי המלצה מרבני ירושלים ובהם רבי חיים ברלין אב"ד מוסקבה וחברי בתי הדין "פרושים" ו"חסידים". ירושלים, אב תרע"א [1911]

קריאות לבוא לעזרת רבי צבי הירש סלאנט (נכד רבי שמואל סלאנט), אשר הורע מצבו הכלכלי, ונאלץ לצאת לגולה לחו"ל, לאסוף כסף לעצמו. רבי צבי הירש התאלמן מאשתו הראשונה (נכדת רבי ישעיה ברדקי), והוא נותר לבדו לפרנס את בניו היתומים ולהשיא את בנותיו הבוגרות.

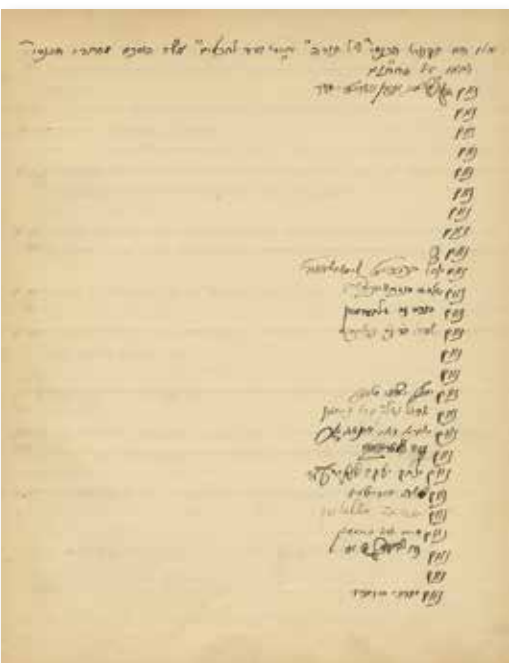
בראש העמוד שני מכתבים מרבני בתי הדין, עם חתימות ששת הדיינים: בד"צ פרושים בחתימות רבי משה נחום וולנשטיין, רבי אריה ליב הרשלר, ורבי צבי פסח פראנק. בד"צ חסידים בחתימות רבי ליפמאן דוד שובקס, רבי אברהם ב"ר דוד הכהן, ורבי ירוחם פישל ברנשטיין.

בחציו השני של הדף, מכתב בכתב-ידו וחתמתו של הגאון רבי חיים ברלין אב"ד מוסקבה, וגדול רבני ירושלים בתקופת כתיבת המכתב. רבי חיים ברלין כותב: "...**זה האיש מיוצאי חלציהם הגיע לידי כך להיות נודד לקרית חוצות, להטיב מצבו בצר לו. הלא גם לב האבן יחוש לעזרתו, להחיותו ולהטיב מצבו...**". בתחתית הדף המלצה נוספת בכתב יד וחתומה ברוסית, המזכיר בתוך דבריו את רבי חיים ברלין הרב ממוסקבה, ואת רבי שמואל סלנט רבה של ירושלים.

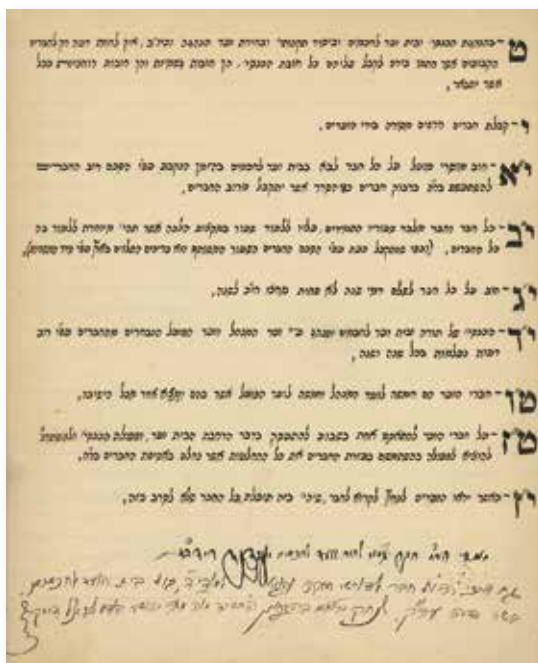
מעבר לדף מכתב המלצה ארוך מ"ועד העיר נבחרים מקהלות האשכנזים", בחתימות רבי זלמן הכהן רובין, רבי אלי[הו] מאיר לוונטאהל ורבי זרח אפרים עפשטיין.

דף כ-28.5 ס"מ. כתוב משני צידי. מצב טוב-בינוני. כתמי רטיבות ובלאי.

פתיחה: \$300

321b

321a

321. פנקס "בית ועד לחכמים" - ירושלים, תרע"ב - עם חתימות הרידב"ז והגרי"י דיסקין

פנקס כתב-יד, תקנות ארגון "בית ועד לחכמים", בחתימות הגאון רבי יעקב דוד רידב"ז ורבי יצחק ירוחם דיסקין. [ירושלים, תרע"ב בקירוב 1912]

חתימות חמשה-עשר חברי הארגון: רבי שלמה אהרן וורטהיימר, רבי יוסף שימשלביץ, רבי שמואל גדליה ניימן, רבי ישעיה זאב וינוגרד, רבי משה אורי בלויא, רבי חיים יודא ברגמן, ועוד.

"בית ועד לחכמים" הוקם בשנת תרס"ו (1906), כבית וועד מרכזי לטובי תלמידי החכמים בירושלים, למען יתכנסו בהודמנויות שונות, ויצמחו ע"י כך לגדולים בתורה. תכנית בית הוועד היתה לאחד את מצוייני תלמידי החכמים לעיין בצוותא בדברי הלכה וללבן ספקות, בפרט בדיני המצוות התלויות בארץ ולהדפיס חבורים להלכה ולמעשה. בכתב היד של התקנות שלפנינו מתבררות מטרות הארגון: א - להוועד בו לעתים מזומנים...

לקרב את הלבבות בין בני תורה מכל הישיבות ולטעת ביניהם ידידות ושלוש אמת. ב - לשאת ולתת בדברי תורה בדבוק חברים, למען יתבררו ויתלבנו ספקותיהם... ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא... ה - לעתים מיוחדים ישא איש מאתנו מדברותיו, למען נסות את כוחו לנאום נאום בתורה ומוסר השכל... ו - להשתדל לאסוף ולהכניס בבית הוועד, אוצר ספרי חכמינו הקדושים לכל המקצועות שבתורה, לברר וללבן כל דת ודין. ז - בכל ראש חודש אחר חצות תהיה אספה בבית ועד לחכמים... להטבת מצב בני תורה... ח - בכל שבת קודש פתוח בית הוועד לרווחה לכל מבקש דבר ה'...".

הגאון רבי יעקב דוד ווילובסקי - הרידב"ז (תר"ה-תרע"ד 1845-1913), תלה תקוות רבות בהתפתחות מוסד זה, וזאת מכמה בחינות: א. לשנות את שיטת הלימוד בישיבות הירושלמיות ללימוד מעמיק יותר, וזאת מבלי לשנות את הנהלת הישיבות. ב. לתת מקום לצמיחת הכוחות הכשרוניים שבין לומדי הישיבות ולהעמידם לגדולים בתורה. ג. להרים קרן התורה וכבוד חכמיה, ולהיטיב את מצבם הכלכלי של טובי תלמידי החכמים שבירושלים.

מסמך התקנות של התחדשות בית הוועד בשנת תרע"ב ניתן הוא מתקופה מוקדמת יותר, מהשנים תרס"ט-תר"ע בקירוב, אך יותר מסתבר שאלו התקנות החדשות שהכין הרידב"ז עם ההקמה מחדש של בית הוועד בשנת תרע"ב.

כרך מחברת 28.5 ס"מ. 4 עמ' כתובים. שאר הדפים ריקים. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. דפים רופפים. כריכה מקורית, בלוייה וללא שדרה.

פתיחה: \$300

בסופו של דבר, "בית ועד לחכמים" לא האריך ימים, בשנת תרע"א נסגר המוסד [לאחר ההתמוטטות הפיננסית של ישיבת "תורת חיים", שעיקר תמיכת המוסד הגיע מישיבה זו]. בשנת תרע"ב-תרע"ג ניסה הרידב"ז לחדש את בית הוועד, ושלה מצפת לירושלים את תלמידו רבי יהודה ליב זלצר [נאב"ד פטרסון, ניו ג'רזי], לחדש את המוסד בתכנית ערוכה מראש. הדברים נתקבלו ובית הוועד נפתח שוב, עד שנסגר שוב בשנת תרע"ד (1914) עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה. הפנקס שלפנינו הוא כנראה

322. מכתב "שנה טובה" - מרבי יוסף ארוואץ, רב העדה הספרדית ביפו - דף צבעוני מאוייר, עם איור "הר הבית"

"לשנה טובה יכתב ויחתם" - דף מאויר בהדפסה ליטוגרפית צבעונית (דפוס מונון, ירושלים). עם מילוי מכתב בכתב-ידו, חתימתו וחזרתתו של רבי יוסף ארוואץ, רבה הספרדי של יפו. יפו, אלול [תרע"א 1911]. איורי מקום המקדש (מסגד אל-עומר), מערת המכפלה והכותל המערבי.

נכתב לידידו רבי דוד מתתיה (בכתיבת רש"י-מזרחי נאה): "... כי מעולם לא שכחתי ולא אשכח גודל אהבתך היקרה עלי מכל ממון שבעולם, ותמיד משתוקק אנכי לשמוע עליו בשורות טובות... מעתה הנני מברך אתכם בברכת שנה טובה ומתוקה, ותזכו לשנים רבות נעימות וטובות אמון... ע"ה יוסף ארוואץ ס"ט רב ומו"ץ בעיה"ק יפו ת"ו".

רבי יוסף ארוואץ (תר"ז-תרפ"ה), נולד ברבאט (מרוקו), עלה לירושלים ולמד בישיבותיה. כיהן כדיין בבית הדין בירושלים והיה מגדולי רבני המערביים בירושלים. בשנים תרס"ג-תרפ"ה התגורר ביפו וכיהן בהתנדבות כרבה של העדה הספרדית בעיר. מחבר ספרי הוד יוסף, שלשה חלקים, (ירושלים, תר"ע).

[1] דף. 30 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול ובלאי קל.

פתיחה: \$500

a good sweet year, and may you be worthy of many good and pleasant years to come, Amen...Yosef Arvatz Se"t, rabbi of Jaffa."

R. Yosef Arvatz (1847-1925) was born in Rabat, Morocco, and immigrated to Jerusalem, where he studied in the local yeshivot. He served as dayan (religious judge) on the Jerusalem Beit Din, and was considered among the leading Sephardic rabbis of the city. He lived in Jaffa from 1903-1925, and served as unsalaried rabbi of the Sephardic community of the city. He authored Hod Yosef, three sections (Jerusalem, 1910).

[1] leaf. 30 cm. Good condition. Stains. Folding marks and light wear.

Opening price: \$500

321. Notebook of Beit Va'ad LaChachamim – Jerusalem, 1912 – With Signatures of the Ridvaz and Rabbi Y.Y. Diskin

Handwritten notebook, regulations of the Beit Va'ad LaChachamin organization, signed by R. Ya'akov David Ridvaz and by R. Yitzchak Yerucham Diskin. [Jerusalem, ca. 1912].

Signatures of 15 organization members: R. Shlomo Aharon Wertheimer, R. Yosef Shimshelvit, R. Shmuel Gedalya Neiman, R. Yeshaya Ze'ev Vinograd, R. Moshe Uri Blau, R. Chaim Yuda Bergman, etc.

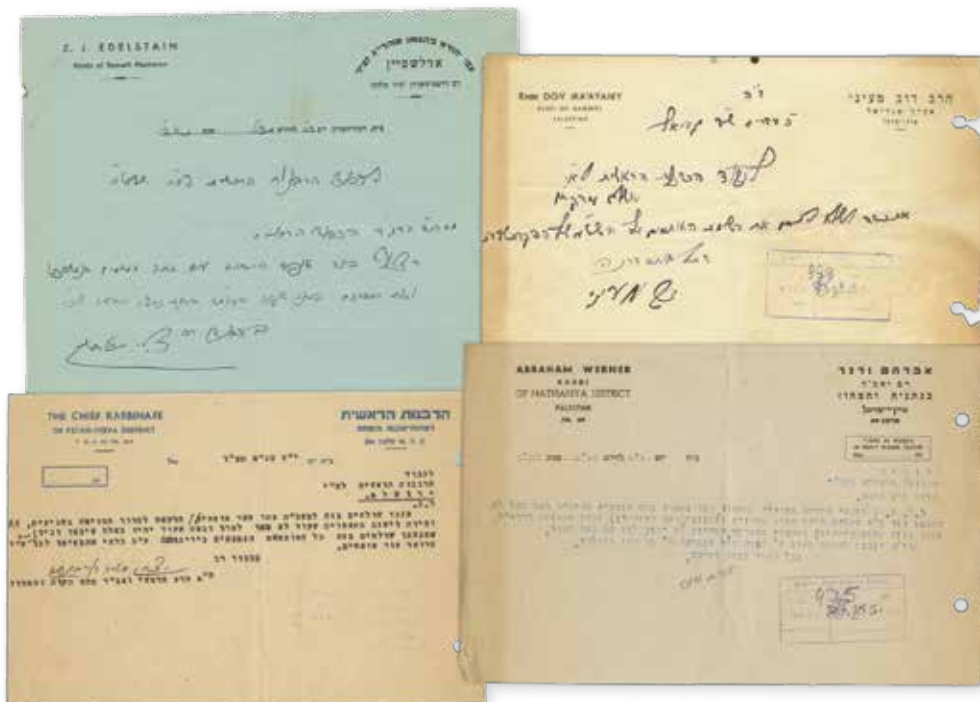
Beit Va'ad LaChachamim was established in 1906 as a central meeting place for Jerusalem's leading Torah scholars to assemble from time to time and grow in Torah stature. The plan was to unite prime Torah scholars to study halachic topics as a team illuminating various Torah ambiguities, especially regarding the laws of mitzvot connected to the Land of Israel and to print compositions clarifying practical halachic issues. This manuscript lists the objectives of the organization: "1. To assemble at regular intervals...to facilitate close relationships among Torah scholars from various yeshivot and to instill friendship, peace and truth among them. 2. To discuss Torah matters with close companionship clarifying and elucidating Torah ambiguities...and reaching halachic conclusions...5. At special times, one of us will deliver a discourse, practicing his skills of speaking Torah and mussar topics in public...6. To attempt to gather a library of the books of our holy sages on all Torah subjects for the meeting place for clarification of all types of laws and practices. 7. Every Rosh Chodesh afternoon, an assembly will take place...to improve the situation of Torah students...8. Every Shabbat, the meeting place

will be open for all who seek the word of G-d..." R. Ya'akov David Wilovsky, the Ridvaz (1845-1913), fostered high hopes for the development of this institute from several perspectives: 1. To change the study methods in the Jerusalem Yeshivot to a more profound method of study without tampering with the yeshiva management. 2. To give opportunities for skilled and gifted yeshiva students to blossom, maturing to become Torah leaders. 3. To raise the honor of the Torah and its scholars and to improve the financial state of Jerusalem's leading Torah scholars.

In the end, the Beit Va'ad LaChachamim did not endure and in 1911 it closed [after the financial collapse of the Torat Chaim yeshiva, which was the mainstay of this institute]. In 1912-1913, the Ridvaz attempted to reinstitute the Beit Va'ad and sent his disciple R. Yehuda Leib Zeltzer [Rabbi of Paterson, NJ] from Safed to Jerusalem to reopen the institute with a plan designed in advance. The activities of the Beit Va'ad were renewed until its final closure in 1914 upon the outbreak of WWI. Apparently, this notebook documents the regulations of the reinstated Beit Va'ad in 1912 [perhaps they are from 1909-1910, however, more reasonably, these regulations were initiated by the Ridvaz upon the reinstatement of the Beit Va'ad in 1912].

Notebook. 28.5 cm. 4 written pages. The rest are blank leaves. Good-fair condition. Stains and wear. Loose leaves. Original cover, worn and lacking spine.

Opening price: \$300

323

323. אוסף מכתבים מרבני ארץ ישראל ושטרי-הרשאה למכירת קרקעות לפני שנת השמיטה תש"ה

ובעלי קרקעות מיישובים שונים, המייפים את כוחם של "הרבנות הראשית לארץ ישראל" למכור את קרקעותיהם לנכרי כדת וכדין, טרם בוא שנת השמיטה שחלה בשנת תש"ה (1944-1945).

בחלק מהמכתבים, כותבים הרבנים על הקיבוצים החילוניים שטרבו לחתום, ועל הדרך להתמודד עם סירוב זה. במכתב הרב ריינק מכפר סבא מוזכר ש"לא חתמו: קבוצים של השומר הצעיר, המנוף, ועוגן, וקיבוץ הכובש". במכתב הרב כהן מחדרה הוא כותב: "הואיל שיש בחדרה וסביבה קבוצות שיושבות על אדמת הקה"ק [הקרן הקיימת] והם לא חתמו, לכן על כת"ר לקבל מהקה"ק חתימה על כל האדמה שלה..."

17 פריטים. מצב כללי טוב. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$300

צרוך מכתבים ומסמכים חתומים, שנשלחו מרבני ערים ומושבות בארץ ישראל, אל משרד הרבנות הראשית בירושלים, בעניני החתמת שטרי-הרשאה ויפויי כח להסדרת "היתר המכירה", של מכירת קרקעות הארץ לנכרים לשנת השמיטה תש"ה. קיץ תש"ד [1944].

מכתבים מהרבנים: רבי צבי יהודה אדלשטיין, רבה של רמת השרון; רבי בנימין מובשוביץ, רבה של הרצליה; רבי יצחק מאיר בן מנחם, מ"מ הרב הראשי פתח תקוה; רבי דוב מעייני, רבה של מגדיאל; רבי אברהם ורנר, רבה של נתניה; רבי צבי שטיינמן, רבה של רחובות; רבי יוסף דוב כהן, רבה של חדרה; רבי אברהם ריינק, רבה של כפר סבא; רבי יקותיאל קושלבסקי, רבה של זכרון יעקב; הרב פרופ' דוד פראטו, חבר הרבנות הראשית לתל אביב.

ארבעה שטרי הרשאה מודפסים, עם עשרות חתימות של חקלאים

322

322. Letter of New Year's Blessings from Rabbi Yosef Arvatz, Rabbi of the Sephardic Community of Jaffa – Colorful Page with Illustration of the Temple Mount

"May you be signed and sealed for a good year" – colorful lithograph (Monsohn press), with a letter handwritten, signed and stamped by R. Yosef Arvatz, the Sephardic rabbi of Jaffa. Jaffa, Elul [1911]. Illustration of the Temple Mount with the Mosque of Omar, Me'arat Hamachpela (Cave of the Patriarchs) and the Western Wall.

Written in handsome Oriental Rashi script to his colleague R. David Matitya: "...I have never and will never forget your love, which is more valuable to me than all the world's wealth, and I always desire to hear good tidings from you...I hereby bless you with

324

324. Archive of the Cantor Shimon Uziel

Archive of the Chief Sephardi Cantor Shimon Uziel: documents and certificates, manuscripts and letters. Salonika, Sarajevo and Tel-Aviv, ca. 1926-1956. Various languages.

The archive includes: • Three manuscript volumes, with homilies and novellae on the Torah, by R. Shimon Uziel. • Documents and official certificates, personal letters, letters from various institutions and public figures, drafts of Torah thoughts (sermons for Bar Mitzvah). Letters, documents and certificates from various communities: Salonika – where R. Shimon was born and raised, Sarajevo, Banja Luka (Bosnia), and others.

R. Shimon Uziel, a native of Salonika, served as cantor and religious functionary in Constantinople and Sarajevo. He immigrated to Eretz Israel where he was appointed Sephardi Chief Cantor in Tel-Aviv, and was employed as an official in the Chief Rabbinate of Tel-Aviv.

3 manuscript volumes and approx. 70 paper items, hundreds of leaves. Varying size and condition.

Opening price: \$500

323. Collection of Letters from Rabbis of Eretz Israel and Letters Authorizing the Sale of Land Prior to the Shmittah Year – 1944

Collection of letters and signed documents sent by rabbis in cities and settlements in Eretz Israel to the offices of the Chief Rabbinate in Jerusalem, regarding signing authorization forms and powers of attorney in order to arrange "Heter Mechira" – a halachic sale of land to non-Jews prior to the Shmittah sabbatical year of 1945. Summer 1944.

Letters from the rabbis: R. Tzvi Yehuda Edelstein, rabbi of Ramat Hasharon; R. Binyamin Movshovitz, rabbi of Herzliya; R. Yitzchak Meir Ben-Menachem, substitute Chief Rabbi of Petach Tkva; R. Dov Maayani, rabbi of Magdiel; R. Avraham Werner, rabbi of Netanya; R. Tzvi Steinman, rabbi of Rechovot; R. Yosef Dov Cohen, rabbi of Hadera; R. Avraham Reinik, rabbi of Kfar Saba; R. Yekutiel Kushelevsky, rabbi of Zichron Yaakov; R. Professor David Prato, member of the Chief Rabbinate of Tel Aviv.

Four printed authorization forms, with dozens of signatures of farmers and landowners from different settlements, who authorize the "Chief Rabbinate of Eretz Israel" to halachically sell their land to a non-Jew prior to the advent of the Shmittah sabbatical year of 1944-1945.

Some of the letters refer to non-religious kibbutzim (settlements) who refused to sign, and possible ways of dealing with this refusal. R. Reinik of Kfar Saba mentions in his letter "non-signatories: Kibbutzim (settlements) of Shomer Hatzair, Hamanof, Ogen; and Kibbutz Hakovesh". R. Cohen of Chadera writes: "Since there are many groups in Hadera and its environs who live on land belonging to the Keren Hakayemet (JNF) and have not signed, his honor should please attempt to obtain a signature from the JNF authorizing the sale of all its holdings...".

17 items. Overall good condition. Size and condition vary.

Opening price: \$300

324. ארכיון החזן שמעון עזיאל

ארכיון החזן הראשי הספרדי שמעון עזיאל: מסמכים ותעודות, כתבי-יד ומכתבים. סלוניקי, סרייבו ותל אביב, 1926-1956 בקירוב. שפות שונות.

הארכיון כולל: • שלושה כרכי כתב-יד, עם דרושים וחדושים על התורה, מאת רבי שמעון עזיאל. • מסמכים ותעודות רשמיות, מכתבים אישיים, מכתבים ממוסדות ואישים שונים, טיוטות עם דברי תורה (דרשות לבר מצוה). מכתבים, אישורים ותעודות מקהילות שונות, משאלוניקי נבה נולד וגדל רבי שמעון עזיאל, סרייבו ובאניא לוקה (בוסניה), ועוד.

רבי שמעון עזיאל, יליד סלוניקי. פעל כחזן ו"בלי קודש" בקושטא ובסרייבו. עלה לארץ ישראל וכאן התמנה לתפקיד "החזן הראשי הספרדי" בתל אביב, ועבד כפקיד במשרד הרבנות הראשית בעיר.

3 כרכי כתב-יד וכ-70 פריטי נייר, מאות דפים. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$500

325. Zikaron L'Vnei Yisrael – Printed Proclamation by Venetian Rabbis Against Nathan of Gaza, "Prophet" of the False Messiah Sabbatai Zevi – Venice, 1688

Zikaron L'Vnei Yisrael – Proclamation opposing Nathan of Gaza, the "prophet" of the false Messiah Sabbatai Zevi, by Venetian rabbis. Venice, [1688].

Large leaf, printed in two columns, with ornamental border. Proclamation of Venetian rabbis against Nathan of Gaza, during the course of his travels throughout Italian cities to strengthen his believers [after Sabbatai Zevi converted to Islam]. During his travels, Nathan of Gaza also visited Venice and was interrogated by the city rabbis who compelled him to sign a confession stating that he retracts his "prophecy" regarding the Messianism of Sabbatai Zevi.

In the proclamation, the rabbis recount their interrogation of Nathan of Gaza and declare that he did not speak even one reasonable word and that all his claims were complete nonsense.

The wording of the confession signed by Nathan of Gaza appears in the second column with place, date and details of his admission. Following the confession are two versions of Maasei Beit Din from the cities of Uppsala and Adrianople containing the conditions stipulated by the Venice sages to which Nathan of Gaza acquiesced regarding ceasing his Sabbatean activities.

After the publishing of this proclamation, Nathan denied his renunciation and claimed that this confession was extracted from him by force and that he was coerced into signing it (see: G. Shalom, Sabbatai Zevi, Vol. 2, pp. 649-653).

38X55 cm. Fair condition. Stains, dampstains and wear, folding marks, tears to margins and to folding marks, open tear affecting bottom left corner of ornamental border.

Opening price: \$500

325

למעשה, לאחר הפצת כרוז זה הכחיש נתן העזתי כי חזר בו מדבריו וטען כי ההודאה הוצאה ממנו בכח וכי היה אנוס לחתום עליה (ראה על כך: ג' שלום, שבתאי צבי, כרך ב, עמ' 649-653).

55x38 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, כתמי רטיבות ובלאי, סימני קיפול, קרעים בשוליים ובסימני הקיפול, קרע עם חסרון ופגיעה במסגרת המעוטרת, בפניה השמאלית-תחתונה.

פתיחה: \$500

325. זכרון לבני ישראל - כרוז מודפס מטעם רבני ונציה, נגד נתן העזתי "נביאו" של משיח השקר שבתאי צבי - ונציה, תכ"ח

"זכרון לבני ישראל" - כרוז נגד נתן העזתי "נביאו" של משיח השקר שבתאי צבי, מטעם רבני ונציה. ונציה, [תכ"ח 1688].

"...בפתע פתאום חדשים מקרוב באו, קול חרדה שמענו וכל הקריה הומה... הבחור נתן העזתי שהרעיש את כל העולם כלו, או הרעישו אחריו [ם] בשבילו... בהיותו מכוונה... בשם נביא...".

דף גדול, מודפס בשתי עמודות, עם מסגרת מעוטרת. כרוז רבני וונציה נגד נתן העזתי, בעת שסבב בערי איטליה לחזק את מאמיניו [לאחר התאסלמותו של שבתאי צבי]. בין היתר ביקר אז נתן העזתי גם בעיר ונציה, נחקר ע"י רבני העיר והוכרח על ידם לחתום על הודאה שהוא חוזר בו מנבואתו על משיחיותו של שבתאי צבי.

בכרוז מספרים רבני ונציה על החקירה שערכו לנתן העזתי: "ובטרם נסיעת האיש הלזה מאתנו יום ב' אור ל"ג למב"י שעבר נתועדנו פה יחד כל רבני ישיבתנו הכללית עם ראשי ומנהיגי קהלות המדינה יצ"ו וקראנו אותו ובא לפנינו, ואחרי החקירות והבדיקות ששאלנו מאתו על חלומותיו ועל דבריו מאין השיג ידו להשיב לנו אפילו דבר א' של טעם לשום א' מהם כסתה כלימה פניו וכמעט שנשתתק...". הם כותבים כי "רוח רעה בעתתו ורוח שטות הטעתו להדמות בעיניו ולהגיד מה שלא היה ולא נברא, וסכלותו בעיקרי הקבלה היא הורתו שלא בקדושת לידתו... לשים חשך לאור ולומר על טמא שהוא טהור...".

בעמודה השנייה נדפס נוסח ההודאה שעליה חתם נתן העזתי, תחת הכותרת: "ואלו הם דברי נתן העזתי, הועתקו מטופס נחתם ונכתב מידו ממש לעיני מעלת הרבנים וראשי המדינה בויניציאה ליל ב' יום ג' למב"י שנת התכ"ח". לפי נוסח ההודאה, נתן העזתי מאשר בחתימתו כי "אחרי אשר הורו רבני ויניציאה שאף על פי שאמרתי שראיתי המרכבה כמו שראה יחזקאל הנביא והיתה הנבואה לומ' שבתאי צבי הוא המשיח, מוטעה אני ואין באותה ראייה ממש, הודיתי לדבריהם ואמרתי כי מה שנתנבאתי על שבתאי צבי אין בו ממש".

לאחר נוסח זה נדפסו שני נוסחי "מעשה בית דין" מהעיר איפסולה ואדרינופול, ובהם תנאים שהתנו חכמי המקום עם נתן העזתי שלא ימשיך בפעילותו.

326. חו"א דרבנן - כרוז נגד השבתאות - ונדסבק, תפ"ו

כרוז מודפס - "חו"א דרבנן" כרוזים שהוכרוזו בסוף שנת תפ"ה בקהילות: אמשטרדם, פרנקפורט דמיין ואלטונה, נגד השבתאי משה בן מאיר מקמינקא. [ונדסבק, תפ"ו 1725]. עברית ויידיש מעורבים יחד.

ב"טופס כרוז הנעשה בבתי כנסיות בק"ק פרנקפורט דמיין" נאמר: "הערט צו רבותי [שמעו נא רבותי!] מאחר שעבר עלינו איש רע ובליעל נקרא משה בן מאיר מזאלקווי... מסבב מעיר לעיר... להסי' [ת] ולהדיח את בני עמנו להאמין בשבתי צבי ימ"ש [ימח שמו], שהיא אמונה כוזבת ונפסרת... חרופים וגידופים שאין להעלות על גייר, ומתוכן מעשיו ניכר שהוא שליח וסרסר לעבירה מן קשר של רשעים... מן הכלל כולו יצא...". בהמשך הכרוז החלטת ראשי הקהל בשליחות רב העיר ובית דינו, לנדות ולהחרים את כל התומכים בו וההולכים בדרכיו: "מנודים ומופרשים מכל קהל ישראל, ארורים מבית דין של מעלה ומבית דין של מטה...", אין לעמוד בתוך ארבע אמותיהם של המאמינים בשבתי צבי ואין לצרפם למנין לכל דבר שבקדושה "עד שיובאו ויקבלו תשובה שלימה הנראיה לעין כל המאמינים באחדותו יתברך ובתורתו הקדושה, ששבו מאמונת שבתי צבי ימ"ש...".

דף 31.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. קרעי בלאי בקפלי הנייר (משוקמים באופן מקצועי). כריכת עור חדשה ומהודרת.

פתיחה: \$1000

326

326. Chivya D'Rabbanan – Proclamation Opposing the Sabbatean Movement – Wandsbek, 1725

Printed broadside – Chivya D'Rabbanan, proclamations published in the 18th century in the communities of Amsterdam, Frankfurt am Main and Altona, opposing the Sabbatean Moshe son of Meir of Kamenka. [Wandsbek, 1725]. Combination of Hebrew and Yiddish.

The proclamation of the Frankfurt am Main community reads: **Heed me, because an evil and wicked man named Moshe son of Meir from Zhovkva... is making rounds from city to city... to incite and seduce our People to give credence to Sabbatai Zevi, may his name be erased, and this is a false and deceitful belief...**. Further in the proclamation is the decision of the community

heads at the behest of the city rabbi and his Beit Din to ban and sanction all those who support him and follow in his ways: "**They shall be cursed and separated from the entire Congregation of Israel, cursed by the celestial Beit Din and by the Beit Din in this world...**". One is prohibited to stand within the four cubits of those who believe in Sabbatai Zevi and cannot form the quorum (minyan) required for reciting holy prayers "**until they visibly fully repent...**".

Leaf, 31.5 cm. Good-fair condition. Tears to paper folds (professionally restored). New elaborate leather binding.

Opening price: \$1000

327. ספר ישרש יעקב - אלטונה, תקכ"ט - ספר פולמוס, עם זיוף שם המחבר ומקום הדפוס

ספר ישרש יעקב, בענייני דקדוק לשון הקודש בנוסח התפילה, ופולמוס על הטעויות הנפוצות בסידורים הנדפסים, מאת רבי יעקב באבאני מצפת. "נירן-בורג" [אלטונה, תקכ"ח-תקכ"ט 1768]. בשער נדפס התאריך "בשנת... חכמתכם" [תקכ"ח], אך בהסכמות מופיעים תאריכים מחודש כסלו תקכ"ט. הסכמות רבי יעקב ב"ר אברהם [יחזקיה] בשן - רבה הספרדי של המבורג, והסכמת רבי דוד מברלין - רבה האשכנזי של קהלות אה"ו [אלטונה, המבורג, וונויבק].

ה"מחבר" הרשום בשער, הוא רבי יעקב באבאני שד"ר צפת [ששהה בהמבורג בשנת תקכ"ח. ראה: יערי, שלוחי א"י, עמ' 449-450]. מתוך הספר עצמו יש הוכחות רבות שהמחבר הוא אדם אחר, וכבר עמד על כך החיד"א שכתב, שהמחבר נתן כסף לרבי יעקב ביבאני, כדי שיסכים שיכתבו את שמו כמחבר הספר. ראה דברי החיד"א בספרו "שו"ת יוסף אומץ" (ליוורנו, תקמ"ח, סימן י'): "זה עני ר"י באבאני הנדפס קונטרסי ישרש יעקב על שמו, אינו המחבר, אלא מדקדק אחר ירא להזכיר שמו ונתן הכסף לר"י שידיפסנו על שמו, וזה אמת וצדק". גם רבי בנימין איספינוזא, עמד על כך בספרו "יסוד הקיום" והוא כותב שרבי יעקב ביבאני אינו המחבר האמיתי "אלא מפלוני אלמוני... העומד מאחוריו בהסתר פנים... כמו ששמענו מפי מגידי אמת" (ספר "יסוד הקיום", מאת רבי בנימין איספינוזא, מחכמי תוניס וליוורנו, נתחבר בשנת תקל"ב כנגד ספר זה. נדפס לאחרונה מתוך כתב יד: קרית ספר, תשס"ה).

רוב הרבנים והחוקרים (בהם: רבי חננאל נפיי, רמ"ש גירונדי, שד"ל, בן-יעקב, פרידברג) סברו שהמחבר האמיתי הוא המשורר רבי אברהם יחזקיה בשן, אביו של המסכים הראשון. אך מהדירי הספר "ישרש יעקב - יסוד הקיום" (קרית-ספר, תשס"ה) מוכיחים בהקדמתם, שהמחבר האמיתי הוא רבי יעקב בשן בעצמו, שאף כתב את ה"הסכמה" לספרו שלו. רבי יעקב בשן רבה של הקהילה הספרדית בהמבורג, היה קודם לכן מחכמי אמשטרדם, והיה המגיה והמו"ל של ספר "מסילת ישרים" (אמשטרדם, ת"ק). אודותיו כתב הרמז"ל: "איש אשר כלבבי... עטרה לראשי... רבי אלופי ומיודעי... החכם הנעלה כמוהר"ר יעקב בכ"ר אברהם בשן בר"ו".

הספר התקבל בתרעומת וביקורת על-ידי כמה מגדולי ישראל שלא ראו בעין יפה את השינויים שרצה המחבר לשנות מהמקובל בענייני מבטא ודקדוק. הראשון שכתב חיבור נגד ספר זה הוא רבי בנימין איספינוזא, מחכמי תוניס וליוורנו (נפטר בתקל"ו), בחיבורו "יסוד קיום" שכתב בשנת תקל"ב מאריך לסתור אחת לאחת את

327. Yashresh Yaakov – Altona, 1768 – Polemic Book, with Forged Author and Printing Location

Yashresh Yaakov, on the topic of Hebrew grammar in prayer texts, and a polemic regarding the widespread errors in the printed siddurim, by R. Yaakov Babani of Safed. "Nuremberg" [Altona, 1768].

The date of printing on the title page is 5528 (1768), but the approbations are dated Kislev 5529. The book contains the approbations of R. Yaakov ben Avraham (Yechizkiah) Basan, the Sephardi rabbi of Hamburg, and R. David of Berlin, the Ashkenazi rabbi of the Altona, Hamburg and Wandsbek communities.

The author mentioned on the title page is R. Yaakov Babani, emissary of Safed, who resided in Hamburg in 1768 (see Yaari, Emissaries of Eretz Israel, pp. 449-450). However, it is evident from the book itself that it was written by a different author. This was noted by the Chida, who writes that the true author paid R. Yaakov Babani to be cited as author. See Chida, Yosef Ometz (Livorno, 1788, section 10): "R. Yaakov Babani, who is cited as the author of the Yashresh Yaakov pamphlet, is not the true author. The truth is that a different grammarian, who was afraid to use his own name, paid R. Yaakov Babani to be cited as author". R. Binyamin Espinoza also made the same point in his Yesod HaKiyum, where he wrote that R. Yaakov Babani was not the true author, but rather "an anonymous author... who is hiding behind him [R. Yaakov Babani]... as we have heard from those who speak the truth" (Yesod HaKiyum by R. Binyamin Espinoza of Tunis and Livorno, printed in 1772 to counteract this work. Printed recently from the manuscript: Kiryat Sefer, 2005).

Most rabbis and researchers (including R. Chananel Neppi, R. M. S. Ghironi, Shadal, Ben-Yaakov, Friedberg) posit that the true author is the poet R. Avraham Yechizkiah Basan, father of the first

approbator of the book. However, the editors of the republished volume, "Yashresh Yaakov – Yesod HaKiyum" (Kiryat Sefer, 2005), argue in their introduction that the true author was R. Yaakov Basan himself, who wrote an approbation to his own work. R. Yaakov Basan was the rabbi of the Sephardi community in Hamburg, and previously a scholar in Amsterdam. He was the proofreader and printer of Mesillat Yesharim (Amsterdam, 1740), whose author, Ramchal, describes him as "a man after my own heart... my rabbi and teacher... the great R. Yaakov ben Avraham Basan, may his light shine".

This work was sharply criticized by many Torah scholars and leaders who did not approve of the author's suggested changes to the accepted Hebrew grammar and pronunciation. The first to write a composition refuting this work was R. Binyamin Espinoza, a scholar of Tunis and Livorno (died 1776). His work "Yesod HaKiyum" (1772) refutes each claim and proof of "Yashresh Yaakov". The Chida dedicated Responsa 10 in his work "Yosef Ometz" against this work, and writes "when Yashresh Yaakov was published the great scholar and grammarian R. Binyamin Espinoza was still alive... and he wrote the great work Yesod HaKiyum for the honor and glory of G-d's name. This work rebuts the theories of Yashresh Yaakov, and R. Binyamin wrote that it is not to be relied upon...".

Several corrections in Sephardic Rashi script (possibly by the author himself).

39 leaves. 16.5 cm. High-quality paper. Good-fair condition. Stains. Slight damage to the inner margins of leaves 3-4. Early binding, half parchment.

Opening price: \$300

327

טענותיו והוכחותיו של מחבר "ישרש יעקב". גם החיד"א הקדיש את תשובה י' בספרו "יוסף אומץ" נגד ספר זה, שם הוא מספר: "בפרק שנדפס קונטרס ישרש יעקב היה בחיי חיותו הרב הכולל כמהר"ר בנימין איספינווא זלה"ה שהיה מדקדק גדול... מלבד חכמתו בתלמוד ושאר חכמות, וקנא לה' וחיבר קונטרס גדול שמו יסוד הקיום, לשרש שרשיו של קונטרס ישרש יעקב הנו' וכתב שאין לסמוך עליו..."

מספר תקונים בכתבת רשי-ספרדית ניתכן שהם תיקוני המחבר עצמו].

לט דף. 16.5 ס"מ. נייר איכותי. מצב טוב-בינוני. כתמים. פגימות קלות בשוליים הפנימיים של הדפים ג-ד. כריכה עתיקה, חצי-קלף.

פתחה: \$300

328. Or HaYashar – Amsterdam, 1769 – Polemic Regarding the Validity of the Cleves Divorce – Inscription Regarding Receiving the Book from the Editor Rabbi Shimon of Copenhagen

Or HaYashar, responsa, rulings and writings from 1766-1768, regarding the divorce of Cleves. Edited by R. Aharon Shimon of Copenhagen and Bonn, "Scribe of Cologne". Amsterdam, [1769]. First edition.

Many essays were written regarding the polemic surrounding the divorce issued by R. Yisrael Lifshitz Rabbi of Cleves. The extensive Halachic controversy regarding the divorce rocked the Jewish world at the time, and the "Get of Cleves" became an international cause célèbre. The dispute raged throughout Europe and included many of the greatest rabbinical personalities of the time. This book presents the responsa of the leading rabbis of the time, which have developed into the indispensable basis of Halachic divorce rulings for future generations.

The page before the title page contains an ownership inscription regarding the receipt of the book from the author: **"This book, Or HaYashar, was given to me as a gift from... R. Shimon Copenhagen of Bonn, Cologne region. Zelig son of R. Hertz Segal of Lip---**" [R. Zelig son of R. Hertz Feidel of Lippstadt, Westphalia]. The title page contains another ownership inscription: "...Aharon Sh.V. son of R. Menachem Charif, 1799". The back endpaper contains a handwritten riddle: "If you wish to know my name, take the head of the Leviathan and attach it to the head of a ship and then you will know

328

my name; fortunate are you if you can solve this riddle...".

[7], 111, [1] leaves. 18 cm. Good condition. Stains and slight wear. Minor worming. Old binding.

Opening price: \$300

328. ספר אור הישר - אמסטרדם, תקכ"ט - הפולמוס על כשרות "הגט מקליווא" - הקדשה עצמית על קבלת הספר מאת עורך הספר רבי שמעון מקופנהגן

ספר אור הישר, שאלות ותשובות, פסקים וכתבים משנות תקכ"ו-תקכ"ח אודות שאלת "הגט מקליווא". בעריכת רבי אהרן שמעון מקופנהגן ובון, "סופר ונאמן דמדינת קלוינא". אמסטרדם, [תקכ"ט 1769]. מהדורה ראשונה.

מאמרים רבים נכתבו על פולמוס אותו הגט, שנעשה ע"י רבי ישראל ליפשיץ רבה של קליווא. היה זה ויכוח הלכתי נרחב שהרעיש את העולם היהודי באותו דור, והיו מעורבים בו גדולי הרבנים מארצות שונות. בספר שלפנינו התפרסמו תשובות מגדולי אותו הדור על דיני הגט. תשובות שהפכו לנכסי צאן ברזל של הפסיקה ההלכתית בבתי הדין במשך כל הדורות.

בדף שלפני השער רישום בעלות והקדשה עצמית על קבלת הספר מאת המחבר: **"זה הספר אור הישר ניתן לי במתנה גמורה מן... כהר"ר שמעון קאפינהגן מבאן במדינת קלוינא. הק' זעליג ב"ה הירץ סגל מליפנ[---]"** [רבי זליג ב"ר הירץ פיידל מליפשטאט, ווסטפליה]. בשער הספר רישום בעלות נוסף: **"מגן הוא לכל החותי"ם בו, הק' אהרן שע"ו בה"ר מנחם חריף, תקנטי"ת לפ"ק".** בדפי הבטנה שבסוף הספר רישום חידה בכתב יד: **"אם תרצה לידע את שמי קח ראש של ליתן ותחברוהו אל ראש של אניה, ובוזה תוכל לידע את שמי, אשריך אם תבין את החידה..."**.

[7], קיא, [1] דף. 18 ס"מ. מצב טוב. כתמים ומעט בלאי. נקבי עש בודדים. כריכה ישנה.

פתיחה: \$300

329. Zmir Aritzim – Newark, 1899 – Bibliophile Edition Printed on Paper in Various Colors

Zmir Aritzim, "Against the Chassidic sect and their many saints, the false prophets", by R. David of Maków, with a foreword by Efraim Deinard. Newark, New Jersey, 1899.

Special bibliophile edition. The book was printed in a tall narrow format, on paper in various colors: green, red, blue, pink and white. On some of the blue pages, the text is printed in red ink.

The title page states that this is the second edition, but in fact it is the third edition, since the book was first printed in Warsaw in 1798 and then in Königsberg in 1860.

Zmir Aritzim is one of the sharpest books challenging Chassidism. The author calls in his book for a war against Chassidism, derides its customs, and sharply and bluntly contests the heads of the movement, especially its founder, R. Yisrael Baal Shem Tov, and the books attributed to him by his disciples.

Efraim Deinard (1846-1930) was an author and Hebrew bibliographer – one of the greatest of modern times, book collector and book dealer, historian and polemicist, who was considered a fascinating and colorful figure. Born in Sasmaka (present day Valdemārpil, Latvia), from a young age he frequently travelled around the world, studying various Jewish communities and collecting Hebrew books and manuscripts. In the 1880s he maintained a book shop in Odessa. He emigrated in 1888 to the United States, in 1913 to Eretz Israel and in 1916 he returned to the United States. Deinard authored dozens of books, including research books and sharp

329b

329a

polemic books (against Christianity, Chassidism, etc.). He was considered a provocative writer and many of his books aroused harsh criticism.

XXVIII, 76 pages (without [1] page - the English title page at the end). 15 cm. Dry and brittle paper. Good condition. Light stains. Small marginal tear to one leaf. Old binding, with damage.

Opening price: \$600

329. ספר זמיר עריצים - נוארק, תרנ"ט - מהדורה ביבליופילית על נייר בצבעים שונים

ספר זמיר עריצים, "נגד כת החסידים והמון קדושיהם נביאי השקר", מאת רבי דוד ממאקוב, עם פתח דבר מאת אפרים דיינארד. נוארק, נ. דו. בצפון אמריקא, תרנ"ט 1899.

מהדורה ביבליופילית מיוחדת. הספר נדפס בפורמט צר וארוך, על דפים בצבעים שונים, ירוק, אדום, כחול, ורוד ולבן. בחלק מהדפים הכחולים הודפסו האותיות בדיו אדומה.

בדף השער נכתב כי זו ההוצאה השניה, אך למעשה זו ההוצאה השלישית של הספר שנדפס לראשונה בוורשא תקנ"ח ולאחר מכן בקניגסברג תר"ך.

ספר זמיר עריצים הוא אחד מספרי ההתנגדות החריפים כנגד החסידות. המחבר קרא בספרו למלחמה בחסידות, שם ללעג את מנהגיה, ויצא באופן חריף ובוטה כנגד ראשי התנועה ובייחוד כנגד מייסד החסידות, רבי ישראל בעל שם טוב, והספרים שיוחסו לו על ידי תלמידיו.

אפרים דיינארד (1846-1930) - ביבליוגרף וסופר עברי, אספן ספרים וסוחר ספרים; מגדולי הביבליוגרפים העבריים של העת החדשה; היסטוריון ופולמוסן, אשר נחשב לדמות צבעונית ומרתקת. נולד בעיר שוסמאקן (כיום, Valdemārpil, לטביה). מגיל צעיר הרבה במסעות ברחבי העולם, בהם חקר קהילות יהודיות שונות, ואסף ספרים וכתבי-יד עבריים. בשנות השמונים של המאה ה-19 החזיק בית מסחר לספרים באודסה. בשנת 1888 היגר לארה"ב, בשנת 1913 היגר לארץ ישראל ובשנת 1916 חזר לארה"ב. דיינארד חיבר עשרות ספרים, ובהם ספרי מחקר וספרי פולמוס חריפים (נגד הנצרות, נגד החסידות, ועוד). הוא נחשב לסופר פרובוקטיבי, ורבים מספריו עוררו ביקורת חריפה.

XXVIII, 76 עמ' (ללא [1] עמ' עם שער לועזי בסוף). 15 ס"מ. נייר יבש ושביר. מצב טוב. כתמים קלים. קרע קטן בשולי אחד הדפים. כריכה ישנה, עם פגמים.

פתיחה: \$600

330. "חרם חמור" בהסכמת הגאון מווילנא - כרוז מודפס נגד החסידים

"חרם חמור - הנעשה מגדולי ישראל בעיר ווילנא בזמן ובהסכמת מרן הגאון החסיד רשכבה"ג הגר"א מווילנא זצוק"ל". כרוז מודפס עם נוסח החרם המפורסם נגד החסידות מיום א' ר"ח אייר תקל"ב, מאת רבני ודייני וילנא ובראשם הגר"א ורבי שמואל אב"ד וילנא. [חסר מקום ושם מדפיס, המאה ה-19?].
 "אחינו בית ישראל... חדשים מקרוב באו... כת חשודים חסידים... עושים אגודות לעצמם... ע"כ ראשי עם יעטו כמעיל קנאה... להשמיד לבער ולהשמיע עליהם קול חרמות ושמחות חרופין וגדופין... וכשם שעקרנו מן המקום הזה כן יעקרו מכל המקומות שלא יזכר ולא יפקד ולא יעלה על לב לעולם...".
 בשנת תקל"ב הוכרו החרם הראשון נגד תנועת החסידות על ידי רבני ווילנא. הוא נדפס באותה שנה בספר זמיר עריצים וחרבות צורים' (אלעקסניץ, תקל"ב), כשעליו חתומים מלבד הגר"א שני בתי הדין בווילנא (בסה"כ 18 חתומים). הנוסח שלפנינו נדפס בצורה מקוצרת יותר, ובשינוי מעניין של סדר החתימות: בעוד שבספר זמיר עריצים מופיעה חתימת הגר"א בשורה הראשונה לצד חתימת רבה של ווילנא, כאן היא מופיעה רק בשורה החמישית בטור הימני. ראה על כך וינוגרד, אוצר ספרי הגר"א, עמ' 219. וינוגרד רשם כרוז זה על פי קטלוג התערוכה 'אדרת אליהו, הגאון מווילנא - דמותו והשפעתו', בהוצאת בית התפוצות (תל אביב, תשנ"ח).
 גליון מודפס, 40 ס"מ. מצב טוב. כתמים קלים.
 כרוז זה אינו מופיע בקטלוג הספרייה הלאומית.

פתיחה: \$1000

330. "Severe Ban" Approved by the Vilna Gaon – Printed Sheet Against Chassidim

"Cherem Chamur (Severe Ban) – pronounced by the great rabbis of Vilna at the time and with the approval of the Vilna Gaon". Printed sheet with the text of the famous ban against Chassidism, dated Sunday Rosh Chodesh Iyar 1772, by the rabbis and dayanim of Vilna, headed by the Vilna Gaon and R. Shmuel, Rabbi of Vilna. [Without place and name of printer, 19th century?].

"Our Jewish brethren... new things that only recently came... a suspect sect of Chassidim... who form their own groups... therefore the leaders of the people must cloak themselves with zealotry... to destroy, annihilate and raise the cries of bans and curses... and just as we have uprooted them from this place, so may they be uprooted from all places, never to be mentioned again...".

The first ban on the Chassidic movement was issued by the rabbis of Vilna in 1772. It was printed that year in Zmir Aritzim V'Charvot Tzurim (Oleksinets, 1772), signed by the Vilna Gaon and the two Batei Din in Vilna (altogether 18 signees). Here we have an abridged version of the ban, with an interesting change of order of the signatures: whilst in Zmir Aritzim the Vilna Gaon's signature appears on the first line together with that of the rabbi of Vilna, here it only appears on the fifth line of the right column. See Vinograd, Otzar Sifrei HaGra, p. 219. Vinograd listed this item according to the exhibition catalogue: The Gaon of Vilna – The Man and His Legacy, published by Beit HaTfutzot (Tel Aviv, 1998).

Printed sheet, 40 cm. Good condition. Light stains.

This item does not appear in the NLI catalogue.

Opening price: \$1000

330

331

331. דף מודפס - בקשת עזרה לקהילת צילץ לאחר שנשרף בה בית הכנסת - ברסלוי, המאה ה-18 - עם חתימה בכתב-ידו של רבי קאפיל ב"ר יונה דיין בצילץ

דף מודפס ובו קריאה לסיוע לקהילת צילץ שבשלויה לאחר שנשרף בה בית הכנסת. עם חתימה בכתב-ידו של רבי קאפיל ב"ר יונה דיין בצילץ [ברסלוי, שלזיה (כיום פולין)], חשון תק"ל [1769]. בראשית הדף מתואר אירוע השריפה בקהילת צילץ, שבו נשרפו בית הכנסת וחלק מבתי היהודים: "פתאום בא אידה כרגע הורד עדי' והיא עלובה... קהילתנו ק"ק צילץ במדינ' שלעזי' רבתי עם שרתי במדינ' בליל ש"ק אך אלול בנין הבית לפ"ק מספרה... ב"י כנישתא רבתא דמתא ראשית בתבערה שרופה באש כסוחה... וחופשה לא ניתן לה להציל ספרי קודש מההיכל... והי' בכל רחוב בכי ומספד... פחד נפל על כל איש ישראל... ומקצה מזה בתי בני ישראל דרו בהם כחמשים ב"ב יקירי העדה מהם מפליגי תורה מחזיקי בדת אל...". בהמשך מבקשים פרנסי הקהילה לשלוח את התרומות לרבי יצחק יוסף תאומים אב"ד ברסלוי ומדינת שלזיה.

התאריך הנדפס בסופו הוא י"ז חשון תק"ל. לאחר התאריך נדפסו חתימות רב העיר צילץ רבי צבי הירש ב"ר אברהם ועוד עשרה מדייני העיר ופרנסיה. סמוך לחתימות המודפסות, נוספה חתימה בכתב-יד: "הק' קאפיל ב"ר מו"ה יונה נר"ו דיין דק' הנ"ל". לאחר קטע זה נדפס קטע נוסף ובו קריאה נוספת מקהילת ברסלוי, מתאריך כ"ד חשון תק"ל, ואחריו נדפסו חתימות נכבדי ברסלוי ובראשם "יצחק יוסף בהגאון המפורסם כמהור"ר חיים יונה תאומים זצ"ל ה"ה החפק"ק הנ"ל ומדינה שלעזיא". בשולי קטע זה נוספה חתימה בכתב-יד: "הק' משה בהמנוח כהר"ר אורי שרגא ווייבש פרנס דהמדינה יע"א ובהסכמת שארי אלופי' פרנסי'".

בצדו השני של הדף רישומים בעברית ובגרמנית (כפי הנראה, הדף קופל ונשלח בדואר).

דף, [2] עמ' 43X34 ס"מ. מצב טוב. נייר עבה. כתמים ובלאי. סימני קיפול. שרידי חותמות שעוד.

פתיחה: \$300

331. Printed Leaf – Request of Assistance for the Zülz Community After its Synagogue was Incinerated – Breslau, 18th Century – With a Signature of R. Koppel, son of R. Yona, Dayan in Zülz

Printed leaf containing an appeal for the community of Zülz, Silesia after its synagogue burnt down. With a Signature of R. Koppel, son of R. Yona, Dayan in Zülz. [Breslau?, Silesia (today Poland)], Cheshvan 1769.

The leaf begins with a report of the fire in Zülz, which consumed the synagogue and some of the Jewish houses. It continues with the community leaders' request to send donations to R. Yitzhak Yosef Teomim, Rabbi of Breslau and Silesia.

The date 17th Cheshvan 1769 is printed at the end of the leaf, followed by the printed signatures of the rabbi of Zülz, R. Tzvi Hirsh son of R. Avraham, and another ten of the town's dayanim and community leaders. A handwritten signature was added close to the printed signatures: "Koppel son of R. Yona, dayan of this community". An additional section was printed subsequently with a further

appeal from the Breslau community, dated 24th Cheshvan 1769, followed by the printed signatures of respected members of the Breslau community. Heading the list of signees is "Yitzhak Yosef son of the great Torah scholar R. Chaim Yona Teomim, rabbi of [Breslau] and Silesia". At the foot of this section, a handwritten signature was added: "Moshe son of R. Uri Shraga Veibish, community leader of the province, with the consent of the other community leaders".

The verso of the leaf contains inscriptions in Hebrew and German (the leaf was presumably folded and sent by post).

[1] leaf, [2] pages. 43X34 cm. Good condition. Thick paper. Stains and wear. Folding marks. Remnants of wax seals.

Opening price: \$300

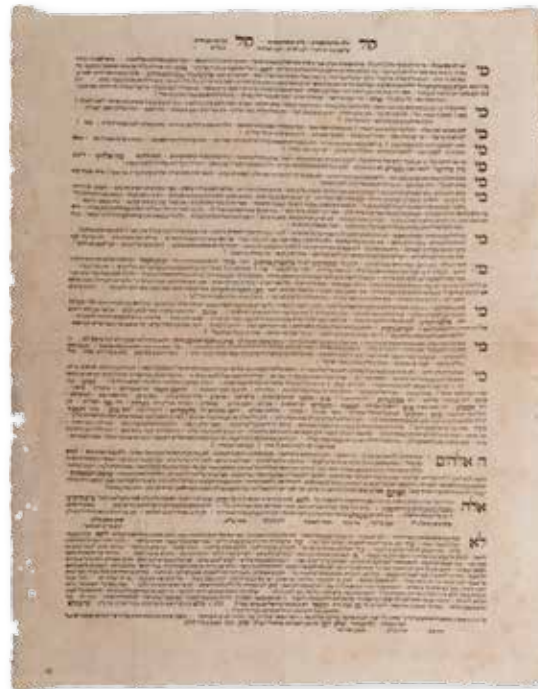
333. דף מודפס - תפילת ה"נודע ביהודה" להצלחת הקיסרית מריה תרזה וצבאה ב"מלחמת שבע השנים" - פראג, 1756

דף מודפס, "תפלה שיסד אדמו" הגאון הגדול המפורסם אב"ד ור"מ דקהלתנו מוהר"ר יחזקאל לנדא נר"ו לומר בכל יום... להצלחת אדונותינו[נ] הקיסרת[נ] והמלכה מאריא טערעזיא יר"ה ולהצלחת בעלה הקיסר האדיר... והתחילו לאומרה פה פראג בכל בתי כנסיות, יום א' עשרה ימים לחדש אלול תקט"ז לפ"ק". פראג, [תקי"ז 1756/7].

דף גדול, מודפס בצדו האחד, בשתי עמודות. בעמודה הימנית נוסח התפילה שתקן ה"נודע ביהודה" להצלחת הקיסרית, ובעמודה השמאלית נוסח ארוך של "חרם גדול" [ביידיש מעורבת בעברית] שהכריז ה"נודע ביהודה" ביום כ"ט כסליו תקי"ז, "בהוצאות ס"ת ובתקיעת שופר ובכבוי נרות במעמד כל בני קהלתינו". החרם הוכרז ב"בית הכנסת אלט נייא" על רקע מלחמת אוסטריה-פרוסיה (במלחמת שבע השנים, 1756-1763). החרם מחייב את בני הקהילה להיות נאמנים לקיסרית מריה תרזה ולהתפלל לשלומה ולשלום המדינה, ומקלל בחרמות קשים כל מי שיפעל נגד המלכות.

[1] דף, גובה: 34.5 ס"מ. רוחב: 43 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, כתמי דיו. סימני קיפול. בלאי וקרעים, בעיקר בסימני הקיפול, עם פגיעה קלה בטקסט במספר מקומות.

פתיחה: \$500

332

332. Kol Yelalat Teru'a U'Shevarim – Two Printed Proclamations Bewailing the Fire Which Hit the Lithuanian Community in 1790 – Breslau / Berlin, 1791

Two printed proclamations calling for help following the fire which destroyed houses and Jewish institutes in the city of Lissa in 1790.

• Large printed proclamation, "The sound of wailing... from Heaven, He sent fire... our large city Lissa! It consumed their possessions and multiple belongings... The four large synagogues besides the smaller ones... were consumed by fire and the large Beit Midrash...". This call for help to restore the Lissa community bears the [printed] signatures of Lissa rabbis, supplemented by a printed recommendation by the Rabbi of the city of Breslau and community dignitaries. Breslau, [1791].

332. "קול יללת תרועה ושברים" - שני כרוזים מודפסים על השריפה שפקדה על קהילת ליסא בשנת תקנ"א - ברסלוי / ברלין, תקנ"א

שני כרוזים מודפסים - קריאה לעזרה בעקבות שריפה שפקדה את העיר ליסא והחריבה בתים ומוסדות בקהילה היהודית, בשנת תקנ"א (1790):

• כרוז גדול מודפס, "קול יללת תרועה ושברים, נריע במחנה העברים... ממרום שלח אש... קריתנו הגדולה לאלהים והעליסה ליסא! ויאכל את מקנה קנינם ורכושם הרב... ארבעה בתי כנסיות הגדולות, מלבד הקטנות... אָבְלו באש, והבית מדרש הגדול...". קריאה לעזרה לשיקום קהילת ליסא, חתומה [בדפוס] ע"י רבני ליסא, בתוספת המלצה מודפסת מרב העיר ברעסלא ונכבדי הקהילה. ברעסלא, [ברסלוי, תקנ"א 1791].

[1] עמ' 43X34 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים, סימני קיפול, קרעים בשוליים.

• כרוז מודפס משני צדיו, "קול יללת תרועה ושברים", קריאה לעזרה לשיקום קהילת ליסא לאחר השריפה. פותח בנוסח דומה לכרוז הקודם, ובהמשכו בקשה לשלוח את כספי הצדקה לקהילת ברלין או ברסלוי. חתום [בדפוס] ע"י רבני ליסא, בתוספת המלצה מודפסת מאת רב העיר ברלין ונכבדי הקהילה. [ברלין? תקנ"א 1791]. דף זה לא נרשם ביבליוגרפית.

[2] עמ' 36X23 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול.

פתיחה: \$500

"before the Torah scrolls and with shofar blowing and candles extinguished in the presence of all community members". This ban was announced in the Altneu Synagogue in the course of the Seven Years' War (1756-1763), obligating all the community members to be faithful to Empress Maria Theresa and to pray for her welfare and for peace to the country, with heavy curses upon all who act against the monarchy.

[1] leaf, 34.5X43 cm. Fair condition. Stains, ink-stains. Folding marks. Wear and tears, particularly to folding marks, slightly affecting text in a few places.

Opening price: \$500

[1] page. 34X43. Fair-good condition. Stains, folding marks, tears to edges.

• Proclamation printed on both sides, "The sound of wailing...", a call to help restore the Lithuanian community after the fire. A similar account as in the previous item opens the proclamation followed by a request to send charity funds to the Berlin or Breslau communities. [Printed] signatures of Lissa rabbis, with a printed recommendation of the rabbi of Berlin and community dignitaries. [Berlin? 1791]. This leaf is bibliographically unlisted.

[2] pages. 23X36 cm. Good condition. Folding marks.

Opening price: \$500

334

333

334. Two Copies of a Leaf with an Oath Regarding Property, According to the Regulation of the Nodah B'Yehuda – Yiddish – Prague, 18th Century

Printed pamphlet, "Shevua M'Capital" [oath regarding property]. [Prague, 18th century]. Two copies on one sheet of paper which was not cut at printing.

Printed on both sides, square vowelized script.

Contains a long version of a Beit Din oath, in Yiddish, with a declaration of the value of the assets possessed by the person taking the oath [to determine his contribution to community taxes, according to the regulations of the Nodah B'Yehuda] with reference to Prague and its Beit Din on verso. The leaf contains a separate version of the oath for women.

Leaf, [2] pages. 36 cm. Good-fair condition. Wear and tears to edges. Folding marks.

Opening price: \$300

334. שני עותקים של דף שבועה על נכסים, על פי תקנות ה"נודע ביהודה" - ביידיש - פראג, המאה ה-18

עלון מודפס, "שבועה מקפיטאל" [שבועה על נכסים]. [פראג, ת"ק בערך, המאה ה-18]. שני עותקים על גליון נייר שלא נחתך בדפוס. הדפסה משני צדי הדף, באותיות מרובעות ומנוקדות.

נוסח ארוך לשבועה בבית דין, ביידיש, עם הצהרה על ערך הונו של השבע [לשם קביעת גובה מסי הקהילה שעליו לשלם, לפי תקנות הנודע ביהודה]. בעמוד השני מוזכרים העיר פראג ובית הדין: "בייא איינן למדן הן כאן פראג או חוץ לפראג או במרחקים... אויטער וואן איך עט וואו צו פרעגן ניטיג גהאט בייא אדונינו מורינו ורבינו הגאון אב"ד נ"ו ובדמ"ש [ובית דין מורה שוה] גפערטאט...". כולל נוסח נפרד לאשה.

דף, [2] עמ'. 36 ס"מ. מצב טוב-בינוני. קרעים ובלאי בשוליים. סימני קיפול.

פתיחה: \$300

333. Printed Leaf – Prayer by the Nodah B'Yehuda on Behalf of Empress Maria Theresa and her Army during the Seven Years' War – Prague, 1756

Printed leaf, "Prayer by... the Rabbi of our community Rabbi Yechezkel Landau to recite daily... for the success of Her Majesty Queen Maria Theresa and for the success of her husband the mighty Emperor... Here in Prague, they have begun to recite it in all the synagogues, Sunday 10th of Elul 1756". Prague, [1756/7].

Large broadside, printed on one side in two columns. The right column is the prayer composed by the Nodah B'Yehuda for the success of the Empress and the left column is a long "Cherem Gadol" (ban) [in Yiddish incorporated with Hebrew] announced by the Nodah B'Yehuda on the 29th of Kislev 1757,

335. Printed Proclamation to the Jewish Community, in Anticipation of the Grand Sanhedrin of Paris Established by Napoleon – Paris, 1806

Proclamation to the Jewish community, issued by the "Assembly of Jewish Notables, citizens of France and Italy", in preparation for the Grand Sanhedrin. Paris, October 6, 1806. Hebrew and French, on facing columns.

Printed proclamation, addressing "Our brethren, Adat Yeshurun", issued by the Assembly of Notables of the Jewish communities of France and Italy, to encourage participation in the Grand Sanhedrin.

The proclamation depicts at length the great importance of the "Sanhedrin of Paris", and the glory of Napoleon, their imperial protector.

On May 30, 1806, following a wave of antisemitism which hit the Alsace-Lorraine region, the Emperor of France, Napoleon Bonaparte, gathered an assembly of notables, rabbis and Jewish community leaders of France and Italy. Twelve questions were presented before the assembly to assess their identification with the French Empire, and particularly to determine whether Jewish law contradicts French Law. The responses, which expressed the Jewish people's connection to France, satisfied Napoleon, who wished to give these answers judicial validity and use them as the basis for the legislation of the Jews' status. He therefore convened another, exclusive assembly, of rabbis and Jewish notables - the "Grand Sanhedrin". The Sanhedrin authorized the conclusions of the Assembly and thereby allegedly gave them halachic validity.

The Bibliography of the Hebrew Book lists copies of this proclamation with Italian and German translations only, and does not list a French

335

translation. The catalogue of the NLI also only contains copies in these two languages.

[4] pages (sheet folded in two). 35.5 cm. Good condition. Light stains. Folding marks and creases.

Opening price: \$500

335. כרוז מודפס אל הקהילה היהודית, לקראת "הסנהדרין של פריז" שהקים נפוליאון - פריז, 1806

כרוז אל הקהילה היהודית, מטעם "אספת פקידני בני ישראל יושבי צרפת ואיטליה", לקראת כינוס "הסנהדרין של פריז". פריז, "חדש תשרי שנת אראגו נפלאות לפ"ק" [תקס"ו], ה-6 באוקטובר, 1806. עברית וצרפתית, עמודה מול עמודה.

כרוז מודפס, הפונה אל "אחינו עדת ישרון", אשר פורסם מטעם אספת נכבדי הקהילות היהודיות של צרפת ואיטליה במטרה לעודד השתתפות ב"סנהדרין של פריז".

לאורך הכרוז מתוארים באריכות החשיבות הגדולה הטמונה בכינוס "הסנהדרין של פריז" וגדולתו של נפוליאון, ולקראת סופו נכתב: "הנהגה מה טוב ומה נעים לכל עדת בני ישראל יושבי אירופה [אירופה] לעורר בטובת אנשי אמונתם כן כאשר הוא לנו לכבוד ולתפארת להסב אלינו אור פני מלך נשאו ורם כמאוו. אין כמונו בארץ עם אשר לו יאות לאהוב את אדונו ולהשתבח בתהלתו, כי מי כמונו היום יתהלל במלך הגדול הזה, אשר הוציא לאור משפטנו, ופרשו עלינו אברת חסדיו, להקים מעפר אביוני אדם, להשיב הנדחים ממקלות, ויאשר בארץ עם המתהלך גם מאז בישרו בקרב ביתו, ויָשֵׁב לו הוד יקרו, וילמדוהו לדעת ערכו, ויבטיחוהו כי ככל האורח כמוהו יהיה: הן אלה קצות חסדיו אשר הגדיל לעשות עמנו נאפוליאון האדיר...".

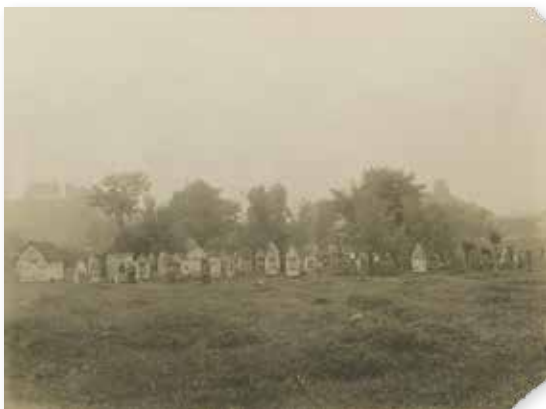
ב-30 למאי 1806, על רקע גל של אנטישמיות באזור אלזס-לורין, כינס קיסר צרפת נפוליאון בונפרטה אסיפה של בעלי הון, רבנים, ואנשי ציבור יהודיים בצרפת ובאיטליה ("אספת הנכבדים"). בפני האספה הוצגו תריסר שאלות שנועדו להעריך את מידת הזדהותם עם האימפריה הצרפתית ואת יחסם אליה, ובפרט לבחון האם קיימת סתירה בין חוקי היהדות לחוק הצרפתי. התשובות שהתקבלו, אשר ביטאו את זיקתם של היהודים לצרפת, היו לשביעות רצונו של נפוליאון, והוא ביקש להעניק להן תוקף חוקי ולהפכן לבסיס החקיקה בדבר מעמדם של היהודים. לצורך כך כינס אספה נוספת, מצומצמת יותר, של רבנים ואנשי ציבור יהודים, אשר נקראה "הסנהדרין של פריז". הסנהדרין אישרה את תשובות האספה ובכך נתנה להן תוקף הלכתי לכאורה. במפעל הביבליוגרפיה נרשמו עותקים של כרוז זה עם תרגום באיטלקית ובגרמנית בלבד ולא נרשם תרגום בצרפתית. גם בקטלוג הספרייה הלאומית מופיעים עותקים עם תרגום בשתי השפות הללו בלבד.

[4] עמ' (גליון מקופל לשניים). 35.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים קלים. סימני קיפול וקמטים.

פתיחה: \$500

337a

337b

בית הקברות היהודי בוילנא שכן על גדת הנהר נריס בפרבר שפינישוק (Šnipiškės) וכונה על שמו. לעתים נקרא גם "אלטער פעלד" ("השדה הישן") או "פירמונט" (Piramont), על שם אחוזה ששכנה בסמוך לו. על פי המסורת החלו יהודי וילנא לטמן את מתייהם בבית קברות זה בשנת רמ"ז (1487), וחדלו להשתמש בו בשנת תק"צ (1830) בקירוב. בית הקברות נהרס בידי השלטונות הסובייטיים בשנת 1949 בקירוב ועל שטחו הוקם אצטדיון ספורט, אך לפני שחרושהו התיירו השלטונות להעתיק את עצמות הגר"א ואת עצמותיהם של כמה מן הקבורים לצדו אל בית הקברות החדש.

23x17 ס"מ. מצב טוב. קרעים חסרים בשתי הפינות הימניות.

פתיחה: \$300

336. Naakat Yisrael – Booklet of Prayers for the Cessation of the Cholera Disease – Rödelheim, 1831

Naakat Yisrael booklet, "Composition including Psalms, prayers and some words of reproach... to pray for the cessation of the Cholera disease", by R. Tzvi Kahana Rapaport. Rödelheim, 1831.

Booklet of prayers and supplications in response to the Cholera epidemic which spread in various countries in Europe.

16 pages. 17 cm. Blueish paper. Good condition. Light stains. Some of the leaves are detached. New paper cover.

Not listed in the Bibliography of the Hebrew Book.

Opening price: \$300

337. שני תצלומים - תמונת קברי הגר"א מווילנא ומשפחתו ועוד - בית הקברות היהודי הישן בוילנא - ראשית המאה ה-20

בית הקברות היהודי הישן בוילנא - שני תצלומים, מאת צלם לא ידוע. [העשורים הראשונים של המאה ה-20].

שני תצלומים שבהם נראה בית הקברות היהודי הישן בוילנא, שנהרס בתקופת מלחמת העולם השנייה.

1. תצלום ובו נראה אוהל הגר"א ועליו הכתובת "פ"נ הגאון רבינו אליהו". לצדו נראות מצבות נוספות: מצבתה של אשת הגר"א, מצבתם המשותפת של ר' אליהו [מייילעס] "שתדלן" ושל רבי שלמה זלמן אבי הגר"א, מצבתו של רבי שלמה זלמן [ר' זעלמעלע] מוולחין (תלמיד הגר"א ואחיו של ר' חיים מוולחין), מצבת אביו של רבי חיים מוולחין ומצבות אנשי-שם נוספים מקהילת וילנא.

17x11.5 ס"מ בקירוב. מצב טוב. קרע חסר קטן בפינה הימנית-עליונה.

2. תצלום ובו נראה בית הקברות בוויית רחבה. ברקע נראה מגדל גדימינאס השוכן מעבר לנהר נריס. בין המצבות נראות שתי נשים יהודיות בלבוש מסורתי.

336

336. ספר נאקת ישראל - קונטרס תפילות לעצירת מחלת הכולרה - רדלהיים, תקצ"ב

קונטרס נאקת ישראל, "חיבור כולל מזמורי תהלים ותפלות וקצת דברי כבושים... להתפלל בעד עצירת חולי קאלערא", מאת רבי צבי כהנא רפאפורט. רדלהיים, תקצ"ב 1831.

קונטרס תפילות ותחינות כנגד מגפת הכולרה שהתפשטה במדינות שונות באירופה.

16 עמ'. 17 ס"מ. נייר כחול. מצב טוב. כתמים קלים. חלק מהדפים מנותקים. כריכת נייר חדשה.

לא נרשם במפעל הביבליוגרפיה.

פתיחה: \$300

338

338. Grosse Jüdische National-Biographie – Czernowitz, 1925-1936 – Biographic Lexicon of Jewish Personalities in Seven Volumes

Grosse Jüdische National-Biographie, mit mehr als 8000 Lebensbeschreibungen namhafter jüdischer Männer und Frauen aller Zeiten und Länder (Great Jewish National Biography - biographical lexicon of Jewish personalities of all times and countries), by Salomon Wininger. Czernowitz (Chernivtsi): Orient, [1925-1936]. Seven volumes. In German. Monumental work by Salomon Wininger (1877-1968), native of Bucovina. Wininger, who studied in Vienna's universities at the beginning of the century, was greatly impacted by the Zionist Movement and joined it. He wrote this lexicon to display the importance of the Jewish People to the world and

338. "הביוגרפיה הלאומית היהודית הגדולה" - צ'רנוביץ, 1925-1936 - לקסיקון ביוגרפי לאישים יהודיים בשבעה כרכים

Grosse Jüdische National-Biographie, mit mehr als 8000 Lebensbeschreibungen namhafter jüdischer Männer und Frauen aller Zeiten und Länder [ה"ביוגרפיה הלאומית היהודית הגדולה", לקסיקון ביוגרפי של אנשי-השם היהודים מכל הזמנים והארצות], מאת שלמה ויניגר (Salomon Wininger). הוצאת Orient, צ'רנוביץ, [1925-1936]. שבעה כרכים. גרמנית.

חיברו המונומנטלי של שלמה ויניגר (1877-1968), יליד בוקובינה. ויניגר, שלמד בראשית המאה באוניברסיטאות בווינה, הושפע מאוד מהתנועה הציונית והצטרף אליה. הלקסיקון שחיבר נכתב מתוך מטרה להראות את חשיבותו של העם היהודי בעולם, ולהוכיח כי העם היהודי הוציא מתוכו אנשי שם רבים וגדולים, ביניהם סופרים, משוררים, מדענים, ממצאים, מצביאים וגדולים, ועוד. הלקסיקון כלל בסופו של דבר למעלה מ-12,000 ביוגרפיות, ונכללו בו גם אישים שרק אביהם היה יהודי, שהוטבלו בלידתם או אישים שהמירו את דתם, מתוך טענת המחבר כי "ראש יהודי דם יהודי עומדים לעולם".

שבעה כרכים. ס"מ 24.5 מצב טוב. מעט כתמים. כריכות מקוריות.

פתיחה: \$800

to demonstrate the many great and famous personalities it produced: authors, poets, scientists, inventors, illustrious military leaders, etc. The lexicon contains more than 12,000 biographies, and includes personalities born to Jewish fathers and non-Jewish mothers, as well as those who were baptized at birth or later converted to another faith, in conformance with the author's assertion that "a Jewish head and Jewish blood endure forever".

Seven volumes. 24.5 cm. Good condition. Few stains. Original bindings.

Opening price: \$800

337. Two Photographs – Gravesites of the Vilna Gaon and his Family and Others – Old Vilna Cemetery – Early 20th Century

Old Vilna cemetery, two photographs, by an unknown photographer. [Early 20th century].

Two photographs of the old Vilna cemetery before it was destroyed during WWII.

1. Photograph of the ohel (gravesite) of the Vilna Gaon with the inscription "HaGaon Rabbeinu Eliyahu". Other tombstones can be seen in the photo: the tombstone of the wife of the Vilna Gaon, the mutual tombstone of R. Eliyahu (Miles) and of R. Shlomo Zalman, father of the Vilna Gaon, tombstone of R. Shlomo Zalman [R. Zelme'le] of Volozhin (disciple of the Vilna Gaon and brother of R. Chaim Volozhin), tombstone of the father of R. Chaim of Volozhin and tombstones of other notables of the Vilna community.

11.5X17 cm. Good condition. Small open tear to the top right corner.

2. A wide angle photograph of the cemetery. The Gediminas Tower situated on the other side of the Neris River appears in the background. Two Jewish women in traditional attire are seen standing among the tombstones.

The Vilna Jewish cemetery is situated on the banks of the Neris River in Šnipiškės and is often called after the town. It is also known as the "Alter Feld" (old field) or Piramónt, after the adjacent estate. According to tradition, the Jews of Vilna began burying their dead in this cemetery in 1487 and ceased using it in 1830. The cemetery was destroyed by the Soviet authorities in 1949 and a sports stadium was constructed in its place. However, the authorities permitted removing the bones of the Vilna Gaon and the remains in other graves next to his and interring them in the new cemetery.

17X23 cm. Good condition. Open tears to the two right corners.

Opening price: \$300

339. Collection of Booklets and Prayer Leaves for Various Occasions – English Jewry, 1871-1971

Large collection of booklets and prayer leaves, for various occasions, by Jewish communities and institutes in England, 1871-1971.

Approximately 55 printed booklets and leaves. Most of them were printed in London, some in Manchester, Chelsey and Oxford.

Among them are prayers in honor of various events which took place during the history of the Jews of England and of the United Kingdom: Prayers for England's success during WWII and for the welfare of the British soldiers (for example: The Nazi War: Intercession prayer and pleas for the victory of our forces. London, 1940; A service of prayer and intercession in connection with the Second Anniversary of the Outbreak of Hostilities, London, 1941; etc.); Prayers connected to the Boer War in Africa (A prayer for Her Majesty's forces in South Africa. London, 1899; Thanksgiving service, on the occasion of the cessation of hostilities in South Africa and the conclusion of peace. London, 1902); prayers and ceremonies for various occasions in the life of the British Royal family (for example: Form of prayer, for the recovery of his Royal Highness the Prince of Wales, and also on behalf of the Queen, the Princess of Wales and of all the royal family. London, 1872; Memorial service, on the occasion of the burial of Her Majesty Queen Victoria. London, 1901; etc.), eulogies and memorial services of rabbis and various notables, various occasions in the life of the Jewish communities (dedication of a synagogue, 10th anniversary of the State of Israel, etc.); more paper items.

Approximately 55 booklets and leaves. Size and condition vary. Overall good condition.

A detailed list will be sent upon request.

Opening price: \$1000

339

339. אוסף חוברות ודפי תפילה לאירועים שונים - יהדות אנגליה, 1871-1971

קול תודה וחמרה, בעת אשר שבתה המלחמה בין צבאות מלך בריטניאה והקמים עליו בארץ דרומית באפריקא וברית שלום נכרתה ביניהם. לונדון, 1902); תפילות וטקסים לאירועים שונים בחיי בית המלוכה הבריטי (לדוגמה: תפילה בעד החולה הנסיך. לונדון, 1872; מספד מר על מות גבירתנו המלכה ויקטוריא. לונדון, 1901; ועוד), הספדים ואזכרות לרבנים ואישים שונים, אירועים שונים בחיי הקהילות והיהודים (חנוכת בתי כנסת, עשור לעצמאות ישראל, ועוד); ועוד פריטי נייר.

כ-55 חוברות ודפים. גודל ומצב משתנים. מצב כללי טוב. רשימה מפורטת תשלח לכל דורש.

פתיחה: \$1000

אוסף גדול של חוברות ודפי תפילה, לאירועים שונים, מטעם קהילות ומוסדות יהודיים באנגליה, 1871-1971.

כ-55 חוברות ודפים מודפסים. רובם נדפסו בלונדון, ומיעוטם במנצ'סטר, צ'לסי ואוקספורד.

כולל תפילות לרגל מאורעות שונים בהיסטוריה של יהדות אנגליה ושל הממלכה המאוחדת בכלל: תפילות להצלחת המלחמה ולשלום חיילי אנגליה במלחמת העולם השנייה (לדוגמה: תפילה ותחנונים, לתשועת אנשי צבאותינו - The Nazi War. לונדון, 1940; סדר תפילה ותחנונים, במאמר המלך יר"ה לתשועת אנשי צבאותינו. לונדון, 1941; ועוד); תפילות הקשורות למלחמת הבורים באפריקה (תפילה להצלחת חיל המלכה יר"ה במדינת אפריקה הדרומית בשנת תר"ס לפ"ק. לונדון, 1899;

340. Tuv Taam – New York, 1875 – Polemic Regarding Jewish Ritual Slaughter in the US

Tuv Taam, rejoinder to the claims opposing Jewish shechita in the USA, explaining the prohibition of stunning an animal before its slaughter, by R. Aharon Zvi Friedman, with responsa by several other rabbis. New York, [1875]. Hebrew and some English.

Four parts with separate title pages: Tuv Taam, Livyat Chen, Chen Tov and Re'ach Tov.

R. Aharon Friedman (1822-1876) was born in Stawiski, Poland and served there as a shochet. Upon his immigration to the US in 1848, he continued his former occupation at large shechita industries.

He wrote this composition due to opposition which arose in the USA in 1866 against Jewish ritual slaughter led by the Society for the Prevention of Cruelty to Animals, which claimed that Jewish shechita is barbaric and causes great pain to animals. The book contains several responsa by other rabbis as well, on topics related to shechita.

Several handwritten revisions, presumably by the publisher.

Stamps of "Library of the late R. Matityahu Strashun of Vilna".

[2], 4, II, 16, [1], 17-40, [1], 41-107, [1], 3 pages. With the printed front wrapper, without back wrapper. 19.5 cm. Good condition. Stains. Defects and small tears to edges of front wrapper. Old, detached binding.

Goldman 1092; Singerman 2503.

Not listed in the Bibliography of the Hebrew Book.

Opening price: \$800

340

340. ספר טוב טעם - ניו יורק, תרל"ה - פולמוס כנגד השחיטה היהודית בארצות הברית

ספר טוב טעם, תגובה לטענות כנגד השחיטה היהודית בארצות הברית, ועניין איסור הכאת הבהמה לפני השחיטה, מאת רבי אהרן צבי פרידמן, עם תשובות ממספר רבנים נוספים. ניו יורק, [תרל"ה 1875]. עברית ומעט אנגלית.

ארבעה חלקים עם שער פנימיים: טוב טעם, לוית חן, חן טוב, טעם וריח טוב.

רבי אהרן פרידמן (1822-1876), יליד סטויסקי שבפולין, שימש כשוחט בארץ הולדתו. בשנת 1848 היגר לארצות הברית, שם המשיך בעבודתו אצל גופי שחיטה גדולים.

החיבור שלפנינו נכתב בעקבות מאבק שהחל בארצות הברית בשנת 1866 כנגד השחיטה היהודית. המאבק הובל בידי החברה למניעת צער בעלי חיים, בטענה שהשחיטה היהודית היא מעשה ברברי הגורם צער רב לבעלי החיים. בספר נכללו שאלות ותשובות מאת מספר רבנים נוספים בנושא השחיטה.

מספר תיקונים בכתב-יד, כנראה מאת המו"ל. חותמות "בית עקד הספרים להגאון המנוח ר' מתת' שטראשון זצ"ל מווילנא".

[2], ד, II, 16, [1], 17-40, [1], 41-107, [1], ג עמ'. עם מעטפת קדמית מודפסת, ללא צדה האחורי. 19.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. פגמים וקרעים קטנים בשולי המעטפת הקדמית. כריכה ישנה, מנותקת.

גולדמן 1092; סינגרמן 2503.

לא נרשם במפעל הביבליוגרפיה.

פתיחה: \$800

341. Letter from the Heads of the Vaad HaKlali in the United States, to Rabbi Yaakov Shaul Elyashar – Regarding the Institutions Polemic of R. Michel HaKohen – Exposing the Attitude of the Vaad HaKlali in Jerusalem to the Maharil Diskin – United States, 1894

Original copy of an important, unknown letter, sent from the United States to Eretz Israel, to the Rishon L'Tzion R. Yaakov Shaul Elyashar – the Yisa Bracha, from the administrators of the Vaad HaKlali in New York. New York, [ca. 1893-1894].

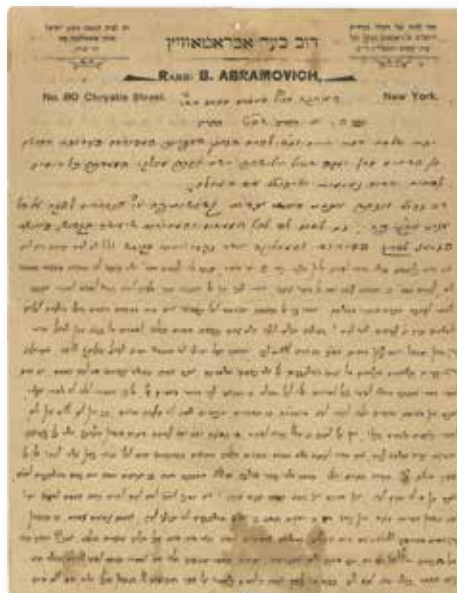
Written on the official stationery of R. Dov Ber Abramovich, one of the rabbis of New York and heads of the Vaad HaKlali. It appears that some of the copying is handwritten by R. Dov Ber himself. The head of the paper contains a handwritten title: "**Copying of the body of the letter from Rashi script**".

This letter was presumably written during the rift between institutions in Jerusalem, in 1893, when the scribe R. Michel HaKohen, who originally served as the secretary of the institutions of the Ashkenazi community and was one of the city's most dynamic activists, was dismissed together with his son and son-in-law R. Chaim Michel Michlin from their positions in the Etz Chaim Talmud Torah and the Bikur Cholim Hospital. They went over to serve the Sephardi community as secretaries of the Misgav LaDach institutions, taking with them the "Donors lists" of the Ashkenazi institutions and doing whatever they could to cause detriment to the fundraising of the institutions they were fired from.

This letter relates to the letter published in the HaTzvi newspaper by the three dismissed secretaries, where they contested and slandered R. Shmuel Salant, and responds to what was said in that letter in the name of R. Elyashar. The writers protest about these rumors: "**...Who if not for you know of the piety of R. Shmuel Salant, who can account for every penny...**", and counter the contentions of the three secretaries who wish to summon the Ashkenazi community to a Din Torah before the Maharil Diskin of Brisk. The writers explain why the Ashkenazi community will not agree to be judged before the Maharil Diskin on this matter, since "**the true Torah scholar from Brisk, in his great holiness and piousness, is very far removed from this whole affair, and he is completely uninvolved in the management of Jerusalem... and in particular regarding charity funds, it is not something he can judge about, since he is a concerned party, as we all know. How much ink has been spilt and how many quills were broken over the funds of this great scholar, who established an orphanage... and no generous or respected rabbi and scholar will be comfortable encroaching on this charity fund, and the whole existence of these funds which support the orphanage is only due to the respect for this elder...**".

[1] leaf, official stationery. 27.5 cm. Written on both sides. Fair-good condition. Many stains and wear.

Opening price: \$300

341

(1893), כאשר הסופר רבי מיכל הכהן ששימש תחילה כמוזכיר במוסדות העדה האשכנזית ומהעסקנים הנמרצים בעיר, הודח עם בנו ועם חתנו רבי חיים מיכל מיכלין, מתפקידיהם ומשרותיהם בת"ת "עץ חיים" ו"ביקור חולים האספיקל". המודחים עברו לשרת את הציבור הספרדי כמוזכירי המוסדות "משגב לדרך", יחד עם "רשימות התורמים" של מוסדות האשכנזים, ועשו ככל אשר לא לאל יכולתם לפגוע במגביות המוסדות שמהם הורדו.

המכתב שלפניו מתייחס למכתב שפורסם בעתון "הצבי" ע"י שלשת המזכירים המפורסמים, בו מופיעים טענות והשמעות נגד רבי שמואל סלאנט, ובמכתב שלפניו הם עונים לדברים שנאמרו באותו מכתב בשמו של הרב אליהו: "...מי כמוכם יודע את צדקת רבינו הגאון סאלאנט, אשר כל פרוטה ופרוטה יביא בחשבון צדק, ואם יבואו לכתוב בשם הדר"ג דברים כאלו הבוטים כמדקרת חרב...".

ראשי ה"ועד הכללי", כותבים על טענת שלשת המזכירים "כי תובעים המה את עדת האשכנזים לד"ת [לדרך תורה]. אמנם כן מי לא יסכים לזה... אם יזמינו לד"ת, למה להם לדיוק כמה פעמים שהד"ת יהיה לפני הגאון מבריסק דווקא? אין זאת רק כי יודעים המה כי אחינו האשכנזים לא יתרוצו לזה, וטעמם ונימוקם עמהם, כי הגאון האמיתי מבריסק שליט"א [המהר"ל דיסקין] עם רוב קדושתו וחסינותו, רחוק הוא מאד מכל מעשה סופרים האלה, ובכלל רחוק הוא מכל הנהגת ירושלים... וביחוד בדבר הקופות הלא א"א להביא הדבר לפניו שליט"א, באשר הוא נוגע בדבר, כאשר ידוע לכם ולנו. כמה דיו נשפך וכמה קולמוסים נשתברו על דבר הקופות של הגאון הגיל אשר יסד לשם בית מחסה ליתומים... וכל רב וצורב נדיב או נכבד אינו נוחה דעתו מהשגת גבול קופת רמבעה"ג, וכל קיומם של הקופות האלו הנושאים עליהם שם בית מחסה ליתומים, אינם רק מפני כבודו של אותו זקן...". בהמשך המכתב הם מביעים תמיחה על ההתייחסות לרבי "שלשה נערים" המעמידים פנים כאילו יש להם סכסוך עם בית הועד הכללי, "וכעת באים המה לעשות כבוד רבינו הגאון הצדיק מבריסק ממלא מקום שלשת הנערים... למה לא תשימו רסן בפי הסופרים כותבין וכוזבין האלו...".

נייר מכתבים רשמי, 27.5 ס"מ. כתוב משני צידיו. מצב בינוני-טוב. כתמים רבים ובלאי.

פתיחה: \$300

342. כרוז מודפס - בניית שכונות בירושלים מחוץ לחומה - בוסטון, שנות התר"ס

"ציון במר תבכה וירושלים תתן קולה" - כרוז מודפס ביידיש, קריאה לתמיכה בבניית שכונות חדשות בירושלים "חוץ לחומת העיר". בוסטון, ארה"ב [ללא ציון שנת דפוס, בין תר"ס לתרס"ט (1902-1909)]. דפוס מ. לאנג ענד סאנס פרינטערס.

בכרוז מוזכר מצבם הכלכלי הקשה של יהודי ירושלים ומתוארת הסכנה האורבת להם מן המיסיון הנוצרי. בכרוז מוזכר הש"ר רבי יוסף סלנט, "נכד הגאון מרן ר' שמואל סלאנט שליט"א" שנשלח במיוחד למטרה זו. רבי יוסף סלנט (ב"ר צבי הירש סלנט. היה למעשה נינו של רבי שמואל) חותם בסוף הכרוז, עם תוכחתו הזמנית בעיר בוסטון. על הכרוז חתומים גם רבני העיר בוסטון וערים אחרות במדינת מסצ'וסטס. הגאון רבי שמואל סלאנט המוזכר בברכת החיים נפטר בשנת תרס"ט, ורבי דובער ב"ר אבא יעקב בורוכוב החתום כאן כרב העיר מאלדן, החל לכהן שם בשנת תרס"ב.

דף, 40.5 ס"מ. מצב בינוני, סימני קיפול, קרעים ונקבים.

פתיחה: \$400

342. Printed Proclamation – Construction of Neighborhoods in Jerusalem Outside the Walls of the Old City – Boston, 1900s

"Zion cries bitterly and Jerusalem raises its voice" (Nachem prayer) – A Yiddish printed proclamation, a call to support the construction of new neighborhoods in Jerusalem "outside the walls of the city". Boston, Massachusetts: M. Lang & Sons Printers, [undated, 1902-1909].

The proclamation mentions the dire economic state of the Jerusalemite Jews and the danger of the lurking Christian missionaries. It also mentions the emissary R. Yosef Salant, "grandson of the R Shmuel Salant", sent especially for this purpose. The proclamation is signed by R. Yosef Salant (son of R. Zvi Hirsh, was actually the great-grandson of R. Shmuel), with his temporary address in Boston, and by Rabbis in Boston and other Massachusetts cities.

R. Shmuel Salant is mentioned with the cognomen shlita used for a living person (he died in 1909) and R. Duver son of R. Abba Yaakov Borochov is referred to as Rabbi of the city of Malden, a position he took in 1902.

Leaf, 40.5 cm. Fair condition, folding creases, tears and holes.

Opening price: \$400

342

343. מכתב הרידב"ז - בעניני פולמוס "כולל אמריקה" וה'ועד הכללי" - ירושלים, תרס"ט

מכתב בכתב ידו וחתימתו של הגאון רבי יעקב דוד רידב"ז. [ירושלים], סיון תרס"ט [1909].

נכתב אל "אָחי ורעי וידידי יושבי ארצות הברית וקענעדיא" - קריאה לשמירת כללי ההסכם בין מגביות "ועד הכללי" ומגביות "כולל אמריקה". הרידב"ז כותב בתוך דבריו על חשיבות הצלת מגביות "ועד הכללי" המסייע לשלושים אלף נפשות "בכמה וכמה פרטים שאין לפורטם על הגליון, ואין קיום להם בלא התמיכה מרבני הועד הכללי".

הגאון רבי יעקב דוד ווילובסקי - הרידב"ז (תר"ה-תרע"ד 1845-1913), אב"ד סלוצק, כיהן באותה תקופה כאב"ד צפת, ובזמן כתיבת המכתב שלפנינו נודמן לירושלים, בשל מאבקו למען שמירת דיני השמיטה (לקראת שנת השמיטה תר"ע), כמו שמספר בתחילת המכתב: "כאשר נקראתי לבוא לעיר קדשנו תובב"א ירושלים קרתא קדישא, בדבר השמיטה הבעל"ט [הבאה עלינו לטובה], והנני כעת בעה"ק ושמתתי כל הדברים והסכסוכים בדבר המשר הנעשה באמעריקא בדבר קופת הרמב"ן [רבי מאיר בעל הנס]... חלילה וחלילה לשנות אף קושיי [קוצו של יוד] מהפשר הראשון, וכל הנוגע בזה, כאילו נוגע בבבת עינו ממש...". ייסודו של "כולל אמריקה" בשנת תרנ"ו (1896), עורר מחלוקות רבות בעיה"ק ירושלים, מצד ראשי ה"כוללים" הוותיקים, עקב החשש הרב כי יגרומם לחורבנו של "ועד הכללי", אשר רוב הכנסותיו באו ממגביות באמריקה. רבי שמואל סלאנט פרסם באותה שנה "קול קורא", אשר נשלח לכל תפוצות הגולה, בו הכריז "כי חורבן הועד הכללי חורבן הישוב כולו הוא", ועמו יצאו ראשי הכוללים השונים כנגד הקמת הכולל החדש. לעומת זאת דעת הגאון מבריסק המהר"ל דיסקין, תמכה בייסודו של ה"כולל" האמור לתמוך בעניים מבני אמריקה שבאו לארץ ישראל. בשלהי שנת תרנ"ז פרסם המהר"ל דיסקין את איגרתו, בה הוא כותב "בהסכמתי נעשה כולל אמעריקע". בשנת תרס"א (1901) נעשה הסכם על כללי המגביות והעמדת ה"קופות" בארה"ב, שסיים את

343. Letter by the Ridvaz – Regarding the Polemic of Kolliel America and the Vaad HaKlali – Jerusalem, 1909

Autograph letter signed by R. "Yaakov David Ridvaz". [Jerusalem], Sivan 1909.

Written to "My brothers and friends who live in the US and in Canada" – Call for keeping the agreement between the Vaad HaKlali and Kolliel America regarding their fundraising campaigns. The Ridvaz writes of the importance of saving the campaigns of the Vaad HaKlali which lends assistance to 30,000 souls "in many ways which cannot be detailed on paper, and they cannot exist without the support of the Vaad HaKlali".

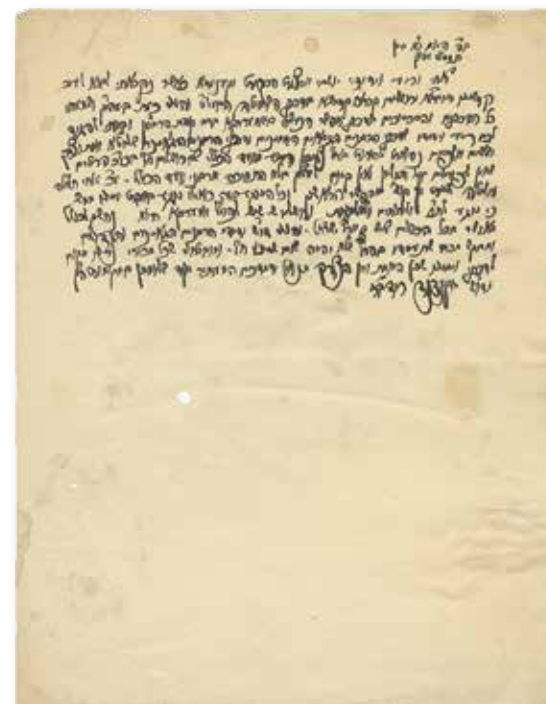
R. Yaakov David Wilovsky, the Ridvaz (1845-1913), Rabbi of Slutzk, served at that time as Rabbi in Safed and at the time this letter was written, he was visiting Jerusalem in the framework of his struggles promoting the observance of shemita laws (before the shemita year of 1910) as he himself recounts in the beginning of the letter: "At the time I was summoned to the holy city of Jerusalem, regarding the forthcoming year of shemita and am currently here in the holy city and have heard the disputes regarding the compromise reached in [Kollel] America concerning fundraising... Heaven forbid changing even the tiniest part of the first compromise...".

The founding of Kolliel America in 1896 roused many

trenchant disputes in Jerusalem instigated by the old-time heads of the kollelim, who were concerned lest the new kollel cause the downfall of the Vaad HaKlali, whose income was primarily dependent on American donations. That year, R. Shmuel Salant published an open letter sent all over the Diaspora, in which he announced that "the obliteration of the Vaad HaKlali is the obliteration of the entire Yishuv". He was joined by various heads of kollelim who also opposed the new kollel. Conversely, the Maharil Diskin supported the establishment of the kollel intended to support American needy families who immigrated to Eretz Israel. At the end of 1897, the Maharil Diskin published a letter in which he wrote, "Kollel America was established with my approval". In 1901, both sides reached an agreement regarding the fundraising rules and the manner of distributing the charity boxes in America, which finally brought the abovementioned controversy to its conclusion. This letter attests that even after the passing of years, this agreement still required reinforcement confronting those who wished to change some of its terms.

Leaf, 30 cm. Approximately 13 handwritten lines. Good condition. Light stains. Minor tears to margins.

Opening price: \$600

343

הפולמוס ה"ל. במכתב שלפנינו נראה כי גם לאחר כמה שנים, עדיין היה ההסכם צריך חיזוק, מפני אלו שרצו לשנות את כללי ההסכם.

דף 30 ס"מ. כ-13 שורות בכתב יד. מצב טוב. מעט כתמים. קרעים קלים בשוליים.

פתיחה: \$600

344. Mishneh Torah by the Rambam – Amsterdam, 1702 – Complete Set in Four Volumes

Mishneh Torah by the Rambam, complete set in four volumes. Amsterdam: Immanuel Athias, 1702-1703. Bound with: Sefer Lechem Mishneh by R. Avraham De Boton. Amsterdam, [1703-1714].

This is the most accurate edition of the Rambam, which served the basis for most of the subsequent editions. The first volume contains an additional engraved copperplate title page. The first section contains a Portuguese introduction and the approbations of Amsterdam's rabbinical figures. Two of the volumes contain engraved plates to illustrate the laws of Kilayim (forbidden mixtures).

Volume I: [10], 327 [7]; 49 leaves. Volume II: [3] 227, [4]; 52 leaves. Volume III: [1], 368, [10]; 54 leaves. Volume IV: [2], 309, [13], 70 leaves. The title pages of the first two volumes have been exchanged. The engraved plates illustrating the laws of the new moon, eruvin and sukkah are missing. The engraved plate illustrating the laws of forbidden mixtures was bound an additional time at the beginning of the fourth volume.

4 volumes. 36.5 cm. Overall good condition. Stains. Some of the pages are dark and stained. The first pages of the third volume contain worming damage to the text. The first pages of the fourth volume contain repaired tears. Non-original fabric bindings.

Opening price: \$800

344

344. משנה תורה להרמב"ם - אמשטרדם, תס"ב - סט שלם בארבעה כרכים

משנה תורה להרמב"ם, סט שלם בארבעה כרכים. אמשטרדם, שנת מכת"ב [תס"ב-תס"ג 1702-1703]. דפוס עמנואל עטיאש. כרך עם: ספר לחם משנה, מאת רבי אברהם די בוטון. אמשטרדם, [תס"ג-תע"ד 1703-1714].

המהדורה המוגהת ביותר של ספרי הרמב"ם, מהדורת-אם לרוב המהדורות שבאו אחריה. לפני השער של חלק ראשון מופיע שער נוסף, מאויר בפיתוח נחושת. בראש חלק ראשון הקדמה בפורטוגזית, והסכמות רבני אמשטרדם. בשניים מהכרכים, לוחות איורים להלכות כלאים.

כרך א: [10], שכו [7]; מט דף. כרך ב: [3], רכו, [4]; נב דף. כרך ג: [1], שסח, [10]; נד דף. כרך ד: [2]; שט, [13], ע דף. דפי השערים של כרך ראשון הוחלפו עם כרך שני. חסרים דפי האיורים של הלכות קידוש החודש עירובין וסוכה. דף האיור של הלכות כלאים נכרך פעם נוספת בתחילת הכרך הרביעי.

4 כרכים. 36.5 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. חלק מהדפים כהים ומוכתמים. בדפים ראשונים של חלק ג: נזקי עש על הטקסט. בדפים ראשונים של חלק ד: קרעים מודבקים. כריכות בד לא מקוריות.

פתיחה: \$800

345. Migdol David and Shir Hilulim – Amsterdam, 1680-1681

Migdol David, commentary to Megillat Ruth, with Shir Hilulim, poem for the occasion of presenting a Torah scroll, by R. David Lida. Amsterdam, [1680-1681]. Only edition.

Shir Hilulim is a song consisting of thirteen stanzas alluding to the thirteen attributes of Mercy, and based on the letters of G-d's Name. Shir Hilulim was printed with a separated title page, and is rare, not appearing in all copies. In this copy, Shir Hilulim was bound at the beginning of the book instead of at the end.

The commentary to Megillat Ruth was in fact composed by R. Chaim HaKohen of Aleppo and not by R. David Lida. See: A. Freiman, R. David Lida and his Self-Justification in Be'er Esek, Jubilee Book in Honor of Nachum Sokolow, Warsaw 1904, pp. 456-457.

R. Yaakov Emden sharply criticized the book and accused the author of plagiarism: "As one can see in Shir Chilulim[!], at the end of the book Migdol David which the publisher attributed to himself while misleading the public... and he was not aware... that the name of the true author remained signed on it, since he concluded with Chaim" (Torat HaKana'ut, Lviv 1870, p. 145).

The foot of the title page of Shir Hilulim reads: "Printed by the excellent David Tartas, brother of the martyr who was burnt in sanctification of G-d's name, Yitzchak Tartas" (Yitzchak Tartas, brother of the printer, immigrated in 1641 to Recife, Northeast Brazil, which was then under Dutch rule. In 1644, he moved to Bahia – an area under Portuguese rule, where he was arrested by the government for being a Jew and deported to Lisbon to be interrogated by the Inquisition. After a lengthy trial, in which he refused

345

to renounce his faith, he was sentenced to death and burnt at stake).

The last page of Shir Hilulim contains the name of the printing press worker: "Yaakov Chaim son of R. Moshe Refael de Cordova from Brazil".

[2] leaves: Shir Hilulim. 5-73 leaves: Migdol David. Lacking title page and four leaves of approbations to Migdol David. 18 cm. Good condition. Stains. Worming and minor damage. Leather binding, with damage.

Opening price: \$300

345. ספר מגדול דוד ושיר הילולים - אמשטרדם, ת"מ-תמ"א

ספר מגדול דוד, פירוש למגילת רות, עם שיר הילולים, זמר נאה לנתינת ספר תורה, מאת רבי דוד לידא. אמשטרדם, [ת"מ-תמ"א 1680-1681]. מהדורה יחידה.

"שיר הילולים" הוא שיר הבנוי משלושה-עשר בתים כנגד שלוש-עשרה מדות הרחמים ומבוסס על אותיות שם ה'. "שיר הילולים" נדפס עם שער נפרד, והוא נדיר ואינו מופיע בכל העותקים. בעותק לפנינו נכרך הקונטרס "שיר הילולים" בראש הספר במקום בסופו. הפירוש למגילת רות נכתב לאמיתו של דבר בידי רבי חיים הכהן מארם צובא ולא מאת רבי דוד לידא. עוד על כך ראה: א' פריימאן, ר' דוד לידא והצטדקותו ב"באר עשק", ספר היובל לכבוד נחום סאקאלאו, ווארשא תרס"ד, עמ' 456-457.

רבי יעקב עמדין התנגד בחריפות לספר והאשים את המחבר בגניבה ספרותית: "כאשר תראה בשיר הילולים[!] בסוף ס' מג"ד [מגדול דוד] שעשה המביא הספר לדפוס על שמו בגניבת דעת הבריות... ולא ידע... כי נשאר שמו של המחבר האמתי חתום עליו, שסיים לחיים" (תורת הקנאות, לבוב תר"ל, עמ' 145).

בתחתית דף השער של שיר הילולים הוסיף המדפיס: "בדפוס המעולה והמשובח דוד תרטאס, אחיו של הקדוש הנשרף על ייחוד קדושת השם יצחק תרטאס ז"ל". [יצחק תרטאס, אחיו של מדפיס הספר, היגר בשנת 1641 לעיר רסיפה בצפון-מזרח ברזיל, שהיתה באותה העת תחת שלטון הולנדי. בשנת 1644 עבר לבאהיה - אזור שהיה תחת שלטון פורטוגזי, שם נתפס על ידי השלטון בגין היותו יהודי, והועבר לליסבון לשם חקירה בידי האינקוויזיציה. לאחר משפט ארוך, בו סירב לנטוש את אמונתו, נידון למוות והועלה על המוקד].

בעמוד האחרון של שיר הילולים נדפס שם פועל הדפוס: "על ידי הפועל במלאכת הקודש יעקב חיים בן החכם השלם מהור"ר משה רפאל די קורדואו ז"ל מק"ק בראזיל".

[2] דף: שיר הילולים. ה-עג דף: ספר מגדול דוד. חסרים דף השער וארבעת דפי ההסכמות לספר מגדול דוד. 18 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני עש ופגמים קלים. כריכת עור, עם פגמים.

פתיחה: \$300

346. שלשה ספרי שו"ת וחינושי ש"ס - שנות הת' והת"ק - חתימות

שלשה ספרים חשובים, שנדפסו בשנות הת' והת"ק:
1. שו"ת בית יעקב, מאת רבי יעקב אב"ד צונומיר. [דיהרנפורט], תנ"ו [1696]. שלש חתימות עתיקות של רבי "שמואל הלברשטט" [רבי שמואל הלברשטט אב"ד האגנוני ומדינת עלזאס במחצית המאה ה-18. אגרת ממנו משנת תקי"ב, נדפסה ע"י רבי יהונתן אייבשיץ בספרו "לוחות עדות" (אלטונה, תקט"ו), בה הוא מכנהו: "הרב המפורסם הגאון המופלג החסיד כמוהר"ר שמואל הלברשטט ולה"ה, שהיה אב"ד ור"מ בק"ק האגנוני ומדינת עלוזין]. חתימה נוספת בשער של רבי "צהירש מהאגנוני" ["צהירש" - קיצור של השם צבי הירש]. בדפי הכריכה שלשה עמודים בכתב יד, של מפתחות לספר.
2. ספר לשם זבח, "חידושי גפ"ת על ששה מסכתות", מאת רבי יעקב יהודא ליב דיין דקהילת אלטונה. אלטונה, [תקכ"ח 1768]. חתימת רבי "צהירש מה...", וחתימת רבי "געטשל[יק?]".
3. ספר שאלות ותשובות רבינו מאיר [מהר"ם] מלובלין. מיץ, [תקכ"ט 1769]. הסכמות ה"שאגת אריה", רבי שאול אב"ד אמשטרדם ורבינו נוספים. חתימות ורישומי בעלות מעניינים של רבי "צהירש במהרר"א נ"י".
3 ספרים, גודל משתנה 30-32 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים ובלאי. כריכות חדשות.

פתיחה: \$400

346

346. Three Books of Responsa and Talmudic Novellae – 17th-18th Centuries – Signatures

Three important books printed during the 17th and 18th centuries:

1. Beit Yaakov responsa, by R. Yaakov Rabbi of Sandomierz. [Dyhernfurth], 1696. Three early signatures of R. "Shmuel Halberstadt" [Rabbi of Augny and the Alsace region in the mid-18th century. A letter he sent in 1752 was printed by R. Yehonatan Eybeschütz in his book Luchot Edut (Altona, 1755), in which R. Halberstadt is titled "Famed rabbi outstanding Torah scholar the pious R. Shmuel Halberstam who was Rabbi of Augny and the Alsace region"]. The title page bears another signature of R. "Z'Hirsh of Augny [abbreviated form of Zvi Hirsh]. A handwritten index of the book appears on three flyleaves.

2. L'Shem Zevach, "Talmudic novellae on six tractates", by R. Yaakov Yehuda Leib Dayan of the Altona community. Altona, [1768]. Signature of R. "Z'Hirsh of ...", and signature of R. "Getshl—[ik?]".
3. Book of responsa of Rabbeinu Meir [Maharam] of Lublin. Metz, [1769]. Endorsed by the Shaagat Aryeh, R. Shaul Rabbi of Amsterdam and by other rabbis. Signatures and interesting ownership inscriptions of R. "Z'Hirsh son of R. A.".

Three books, size varies, 30-32 cm. Overall good condition. Stains and wear. New bindings.

Opening price: \$400

347. ארבעה ספרים מדפוסי פראג - שנות הת'-ת"ק

ארבעה ספרים שנדפסו בפראג, שלושה מהם בשנות הת' (המאה ה-17) ואחד בשנת תקי"ט (1759):

• ספר זכרון, קיצורי הלכות מכל ארבעת חלקי שלחן ערוך בצורת חרוזים, מאת רבי יצחק שפירא כ"ץ אב"ד מעוריטש. [פראג, ת' 1640 בערך]. מהדורה יחידה לחלקים יורה דעה, אבן העזר וחושן משפט (חלק אורח חיים נדפס כנראה קודם לכן, בקראקא בסביבות שנת שצ"ה).

[66] דף (במקור מופיע חלק חושן משפט ראשון ואחריו החלקים: אורח חיים, יורה דעה ואבן העזר. בעותק שלפנינו נכרכו החלקים בסדר שונה: אורח חיים, יורה דעה, אבן העזר וחושן משפט). 17 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני עש. שיקומים בנייר דבק. במספר דפים כתמים בהירים וחתימות מטושטשות. כריכה חדשה.

• ספר ילקוט חדש, ליקוט ערכים ע"פ סדר הא"ב ממדרשים וספרי מקובלים, [מאת רבי ישראל מבלוין]. פראג, תי"ז [1657]. בדף השער חתימה: "ע"ה יצחק הלוי ס"ט".

[2], עו, עו-קסא, [12] דף, 18 ס"מ. מצב בינוני. כתמים וקרעים. פגעי עש. קרעים ופגמים משוקמים בנייר דבק. כתם בהיר בדף השער. כריכה מחודשת.

• ספר הישר, ספור פרשיות התורה על פי מדרשים ומקורות נוספים, מאת מחבר לא נודע. פראג, [בין השנים תי"ז-תכ"ח 1657-1668].

בדף השער ובמקומות נוספים חתימות "יצחק זעליגמן שלעיקר", "יצחק זעליגמן בר חיים יוסף שלעיקר זצ"ל מפירדא", עם פרט השנה תקי"ד.

[84] דף, 18.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים וקרעים, פגעי עש קשים, משוקמים באופן מקצועי. כריכה מחודשת.

• ספר יד חיים, כללי דקדוק, מאת רבי חיים שק. פראג, [תקי"ט 1759]. מהדורה יחידה.

בדף השער חתימות בעלים. בדף האחרון רישום בכתב-יד של חידה שפתרונה הוא השם 'שמואל'.

כח דף, 16 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני עש. דף השער מודבק בשוליו הפנימיים. כריכה מחודשת.

מקור: אוסף ד"ר ישראל מהלמן.

פתיחה: \$500

348

348. ספר שלחן הטהור - אמשטרדם, תק"ל - מיניאטורה

ספר שלחן הטהור, קיצור הלכות לכל ימות השנה, על פי שולחן ערוך אורח חיים ויורה דעה, מאת רבי דוד פארדו, עם הגהות מהרמ"א שהוסיף רבי צבי הרש ב"ר איצק פרמשלא. אמשטרדם, [תק"ל 1770].

כרך בפורמט מיניאטורי. שער מאויר בתחריט נאה [בראש השער איור צבי הרומז לשם המהדיר, ר' צבי הרש פרמשלא. בתחתית השער איור אנשים יושבים ליד שולחן, כרמו לשם הספר]. [8], צב דף. 9.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים קלים. פגם קל בדף השער. חלקו התחתון של האיור בדף השער קצוץ מעט. כריכת עור חדשה.

מהדורה זו נרשמה במפעל הביבליוגרפיה על פי טופס מאוסף פרטי.

פתיחה: \$500

348. Shulchan HaTahor – Amsterdam, 1770 – Miniature

Shulchan HaTahor, abridged halachot for the whole year, based on Shulchan Aruch Orach Chaim and Yoreh De'ah, by R. David Pardo, with the Rema's additions inserted by R. Tzvi Hirsh son of R. Itzek Premishla. Amsterdam, [1770].

Miniature volume. Title within fine engraved border (depicting a deer at the top in reference to the publisher's name R. Tzvi Hirsch Premishla. At the bottom is an illustration of three men sitting by a table, alluding to the name of the book).

[8], 92 leaves. 9.5 cm. Good condition. Light stains. Minor damage to title page. The bottom of the illustration on the title page is slightly trimmed. New leather binding.

This edition is listed in the Bibliography of the Hebrew Book according to a copy from a private collection.

Opening price: \$500

347. Four Books Printed in Prague – 17th-18th Centuries

Four books printed in Prague, three of them from the 17th century, and one from 1759:

- Sefer Zikaron, abridged laws of all four sections of Shulchan Aruch in rhyme, by R. Yitzchak Shapira Katz, Rabbi of Mezeritch (Mezhirichi). [Prague, ca. 1640]. Only edition on Yoreh De'ah, Even HaEzer and Choshen Mishpat (the section on Orach Chaim was apparently printed earlier, in Krakow ca. 1635).

[66] leaves (Originally, the Choshen Mishpat section was placed first followed by the sections on Orach Chaim, Yoreh De'ah and Even HaEzer. In this copy the sections were bound in a different order: Orach Chaim, Yoreh De'ah, Even HaEzer and Choshen Mishpat). 17 cm. Good condition. Stains. Worming. Repairs. Light stains and faded stamps on several leaves. New binding.

- Yalkut Chadash, selections of Midrashim and Kabbalistic teachings arranged in alphabetical order [by R. Yisrael of Belžec]. Prague, 1657.

The title page bears a signature: "Yitzchak HaLevi" [2], 76, 76-161, [12] leaves. 18 cm. Fair condition. Stains and tears. Worming. Tears and damage, repaired. Light stain on the title page. New binding.

- Sefer HaYashar, narrative of the Torah Parshiot according to Midrashim and other sources, by an anonymous author. Prague, [between 1657-1668].

Signatures appear on the title page and in several other places "Yitzchak Seligman Schlicker", "Yitzchak Seligman son of Chaim Yosef Schlicker of Fürth", dated 1754. [84] leaves. 18.5 cm. Fair condition. Stains and tears, severe worming, professionally restored. New binding.

- Yad Chaim, grammar principles, by R. Chaim Shek. Prague [1759]. Only edition. Owners' signatures appear on the title page. The last leaf contains a handwritten inscription of a riddle whose solution is the name Shmuel. 28 leaves. 16 cm. Good condition. Stains. Worming. Inner margins of the title page taped. New binding.

Provenance: Collection of Dr. Israel Mehlman.

Opening price: \$500

347

349c

349b

349a

349. Sefer HaTapuach by Aristotle / Mashal HaKadmoni – Frankfurt an der Oder, 1693 – Fine Copy – Many Illustrations

Sefer HaTapuach by Aristotle, and Mashal HaKadmoni by R. Yitzchak ibn Sahula. Franfurt an der Oder, [1693].

A separate title page for each composition. Mashal HaKadmoni contains many (over 70) woodcut illustrations of its parables and fables. The woodcuts, original for this edition, are rich, detailed and reflect the ambiance of that period.

Fine copy in good condition. The first title page bears a signature: "Hertz Binga". [6]; 121 [i.e. 120] leaves. 15 cm. Good condition. High-quality paper. Stains. Minor tears to two leaves, not affecting text. Minor damage to border of the second title page, as a result of pages sticking together. New binding.

Opening price: \$1000

349. ספר התפוח לאריסטו / משל הקדמוני - פרנקפורט דאודר, תנ"ג - עותק נאה - איורים רבים

ספר התפוח אשר לאריסטו, וספר משל הקדמוני לרבי יצחק אבן-סהולה. פרנקפורט דאודר, [תנ"ג 1693].

לכל חיבור שער נפרד. בספר משל הקדמוני איורים רבים (למעלה מ-70) בחיתוכי עץ, הממחישים את המשלים והמעשיות בחיבור זה. חיתוכי העץ מקוריים למהדורה זו והם מפורטים ועשירים ומשקפים את אירת התקופה.

עותק נאה במצב טוב. חתימה בשער הראשון: "הירץ בינגא". [6]; קבא [צ"ל: קב] דף. 15 ס"מ. מצב טוב. נייר איכותי. כתמים. קרעים קלים בשני דפים, ללא חסרון. בדף השער השני - פגיעה קלה במסגרת השער כתוצאה מהידבקות הנייר שלפניו. כריכה חדשה.

פתיחה: \$1000

350. Kehunat Avraham – Venice, 1719 – Portrait of the Author and Illustrated Title Page – Parts I and VI

Kehunat Avraham, poetic commentary to the first book of Tehillim. With Eleh Bnei Ketura – The Song of Creation in rhyming verses, by R. Avraham son of Shabtai HaKohen of Zante (Zakynthos). Venice, [1719].

Two parts, part I and part VI out of a six-part book.

A portrait of the author, "Avraham HaKohen the physician and philosopher, in 1719 at 47 years of age", appears at the beginning of vol. I. Preceding it is an illustrated title page, with the image of King David and additional figures, including the other poets mentioned in Tehillim: Eitan, Asaf, Heiman and Yedutun.

The book was originally printed in six parts with separate title pages, containing rhyming commentary to all five books of Tehillim, with a sixth part of the Song of Creation. This copy was originally bound as six volumes, of which we have only two volumes.

Two volumes: [2], 8, 49 leaves; 52-64 leaves. 19 cm. High-quality paper. Good condition. Stains. Minor marginal worming to the first leaves of vol. I. Original bindings, with marbled paper and leather spines, slightly worn.

Opening price: \$800

350c

350b

350a

350. ספר כהונת אברהם - ונציה, תע"ט - פורטרט המחבר ושער מאויר - חלק א' וחלק ו'

ספר כהונת אברהם, "פירוש רחוי" לספר ראשון של ספר תהילים, עם "אלה בני קטורה" - פרקי שירת הבריאה בשיר חרוזי, מאת רבי אברהם בן שבתאי הכהן מזאנטה. ונציה, [תע"ט 1719].

שני כרכים, חלק א' וחלק ו' מתוך ששת חלקי הספר.

בראש כרך א', איור פורטרט המחבר "אברהם הכהן הרופא הפילוסוף, בשנת התע"ט במג"ד שנותיו" [=בגיל 47]. לפניו שער מאויר, עם דמויות דוד המלך ודמויות נוספות, בהם איורי דמויות המשוררים האחרים המוזכרים בספר תהילים: איתן, אסף, הימן, וידותון.

הספר במקורו נדפס בששה חלקים עם שערים נפרדים, הכוללים פירוש חרוזי לכל חמשת הספרים של ספר התהילים, והחלק השישי של פרקי שירת הבריאה. העותק שלפנינו נכרך במקור בששה כרכים, ולפנינו נמצאים רק שני כרכים מהם, עם הטבעת מיספור הכרכים א' ו-ו' בשדרת הכריכות.

שני כרכים: [2], ח, מט דף; נב-סד דף. 19 ס"מ. נייר איכותי. מצב טוב. כתמים. נקב עש קל בשולי הדפים הראשונים של כרך א'. כריכות מקוריות, נייר צבעוני ושדרות עור, מעט בלויות.

פתיחה: \$800

352

352. דיוקן רבי וולף היידנהיים - ליטוגרפיה

W. Heidenheim [וולף היידנהיים], ליטוגרפיה (בטכניקת chine-collé) מאת Ph. Feist. גרמניה, [המחצית הראשונה של המאה ה-19 בקירוב].

רבי זאב וואלף היידנהיים - הרו"ה (תק"יז-תקצ"ב), פרשן, מדקדק וחוקר מסורה נודע. בבית דפוסו ברדליהיים הדפיס את חיבוריו בנושאי דקדוק, חומשיו המדויקים על פי המסורה, ואת מחזוריו המפורסמים "ספר קרובות", בהם תרם רבות לחקר ושימור פיוטי קהילות אשכנז. (ה"חתם סופר" הסכים על ספריו ושבחם. במקומות רבים בדרשותיו וחיבוריו מביא החת"ס את פירושו והגהותיו של "החכם השלם מו"ה וואלף היידנהיים").

28X25.5 ס"מ. מוצמדת ללוח נייר עבה, 47X31 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים. קרעים, חלקם חסרים, בלוח הנייר.

פתיחה: \$500

351

351. Pirkei Avot with Lechem Shamayim Commentary by the Yaavetz and Chidushei Hagahot by Rabbi Tzvi Hirsh Levin – Berlin, 1834 – Portrait of R. Tzvi Hirsh Levin

Pirkei Avot, with the Lechem Shamayim commentary by R. Yaakov Emden, and with Chidushei Hagahot by R. Tzvi Hirsh Levin, Rabbi of Berlin. Berlin, 1834.

The notes by R. Tzvi Hirsh Levin were published here for the first time.

The verso of the title page contains a portrait of the author of the notes, R. Tzvi Hirsh Rabbi of Berlin, produced by "an expert artist", as the printer states in his foreword.

R. Tzvi Hirsh Rabbi of Berlin (1721-1800, Otzar HaRabbanim 17206) was a leading Torah scholar of his time, grandson of the Chacham Tzvi, son of R. Aryeh Leib Rabbi of Głogów and Amsterdam, and brother of R. Shaul Rabbi of Amsterdam. He served

351. ספר פרקי אבות עם פירוש לחם שמים מאת היעב"ץ וחיידושי הגהות מאת רבי צבי הירש לוין - ברלין, תקצ"ד - תמונת פורטרט של רבי צבי הירש לוין

ספר פרקי אבות, עם פירוש לחם שמים מאת רבי יעקב עמדן, ועם חיידושי הגהות מאת רבי צבי הירש לוין אב"ד ברלין. ברלין, [תקצ"ד] 1834.

ההגהות מאת רבי צבי הירש לוין נדפסו כאן לראשונה. מעבר לשער תמונת פורטרט של מחבר ההגהות, רבי צבי הירש אב"ד ברלין, שנעשתה "על ידי צייר אומן ובקי", כדברי המדפיס בהקדמתו.

הגאון רבי צבי הירש אב"ד ברלין (תפ"א-תק"ס), אוצר הרבנים (17206), מגדולי דורו, נכדו של ה"חכם צבי", בנו של רבי אריה ליב אב"ד גלוגא ואמשרטרדם ואחיו של רבי שאול אב"ד אמשרטרדם. כיהן ברבנות בגלוגא, לונדון, הלבשרשטאט ומנהיים. בשנת תקל"ב התקבל לרבנות עיר הבירה ברלין, משרה אותה נשא ברמה ז"ך שנים.

[3], סה דף. דף הפורטרט, שהיה במקור דף נפרד, הודבק בעותק זה בצדו האחורי של דף השער. 20.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים. עקבות רטיבות. כריכה מקורית. פגמים בכריכה.

במפעל הביבליוגרפיה (רשומה 000179235) נכתב, כי על אף הכתוב בשער, מן הנייר והאותיות נראה שהספר נדפס בליפסיא או באלטונא, בערך בשנת תרי"ח.

פתיחה: \$400

as rabbi of Głogów, London, Halberstadt and Mannheim. In 1772, he was appointed rabbi of Berlin, a position he held for 27 years.

[3], 65 leaves. The portrait, originally printed on a separate leaf, was pasted in this copy on the verso of the title page. 20.5 cm. Fair-good condition. Stains. Signs of past dampness. Original binding, with damage.

The Bibliography of the Hebrew Book (no. 000179235) maintains that, though the title page states otherwise, the paper and typeface demonstrate that the book was printed in Leipzig or Altona, ca. 1858.

Opening price: \$400

353

353. Portrait of the Maharsha – Engraving from Chiddushei Halachot by the Maharsha, Vienna 1814

Portrait of R. Shmuel Eidels, the Maharsha, engraving by Sebastian Langer (1772-1841), [from the book Chiddushei Halachot by the Maharsha, Vienna, 1814, printed by George Holzinger].

The engraving shows a Torah scholar poring over books with a quill in his hand. This portrait is attributed to the Maharsha. He is seen with long locks of hair [reputedly, he grew his hair to attach his locks to a nail in the ceiling so if his head nods in sleep while studying, the pulling of his hair will wake him].

Verses printed at the bottom of the engraving, one from Kohelet and two from the Book of Devarim. Signed in print: "Sebastian Langer Fecit" (in Hebrew).

22X32 cm. Good-fair condition. Restored tears around the engraving slightly damaging the top left corner. Large open tear, restored, to the bottom of the leaf (not affecting the engraving). Light worming, some restored.

Opening price: \$1000

353. תמונת המהרש"א - תחרית מתוך "חידושי הלכות" למהרש"א, וינה 1814

כדרכונות נשמעים [...], "ופסוקים מספר דברים: "כי המצווה הזאת אשר אנכי מצווך היום לא-נפלאה היא ממך [...] כי קרוב אליך הדבר מאד [...] לא תסור מן הדבר אשר-יגידו לך ימין ושמאל". חתום בדפוס "סעבאזתיאן לאנגער פעצית [Sebastian Langer fecit]."

22x32 ס"מ בקירוב. מצב טוב-בינוני. קרעים משוקמים סביב התחרית עם פגיעה קלה בפניה השמאלית העליונה. קרע חסר גדול, משוקם, בתחתית הדף (ללא פגיעה בתחרית). פגעי תילוע קלים, חלקם משוקמים.

פתיחה: \$1000

352. Portrait of Rabbi Wolf Heidenheim – Lithograph

W. Heidenheim, lithograph (chine-collé) by Ph. Feist. Germany, [first half of 19th century].

Rabbi Ze'ev Wolf Heidenheim - The Raveh (1757-1832), commentator, linguist and renowned mesorah researcher. In his printing press in Redelheim, he printed his books on Hebrew grammar, his chumashim which accurately adhere to the mesorah, and his famous machzorim Sefer Krovot, contributing greatly to the research and preservation of the piyyutim of Ashkenazi communities (The Chatam Sofer endorsed his books and praised them. In his sermons and compositions, the Chatam Sofer often cites the commentary and annotations of the "Chacham Rabbi Wolf Heidenheim").

25.5X28 cm. Mounted on thick paper, 31X47 cm. Fair-good condition. stains. Creases. Tears, some open, to paper backing.

Opening price: \$500

תמונת רבי שמואל אידלש - המהרש"א, תחרית מאת Sebastian Langer (1772-1841) [נדפס בספר "חידושי הלכות" למהרש"א, וינה, תקע"ד (1814). דפוס געארג האלצינגער].

בתחרית נראה תלמיד-חכם רוכן על ספריו ובידו קולמוס. תמונה זו מיוחסת למהרש"א. בתמונה זו מופיעה דמותו של המהרש"א עם מחלפות שער ארוכות [נפ"י המסופר, גידל המהרש"א שערות ארוכות, כדי לקושרן למסמר שבתקרת חדרו, שאם ירדם בשעת תלמודו, ימשכו שערותיו בחוקה ויתעורר].

בתחתית התחרית נדפס פסוק מספר קהלת: "דברי חכמים

354. דיוקן רבי יעקב קאפל חריף אב"ד ווערבווי - ליטוגרפיה - המאה ה-19

"צורת הרב הגאון הגדול המפורסם בכל העולם מופת הדור מו"ה קאפל חריף זצוק"ל, בעהמח"ס חידושי יעבץ. אב"ד דק"ק ווערבוויא יע"א". ליטוגרפיה. [איירופה, המחצית הראשונה של המאה ה-19?].

הגאון רבי יעקב קופל (רייך) אלטן-קונדשטאט (תקכ"ו-תקצ"ו), אב"ד ווערבווי (הונגריה), מגדולי גאוני דורו המפורסמים, למד בצעירותו אצל ה"נודע ביהודה" ומהר"ם ברבי. נודע בגאונותו ובחריפותו הרבה בשם "רבי קאפל חריף" ותלמידים רבים נהרו לקבל תורה מפיו. מחידושי נדפסו הספרים "חידושי יעבץ" (פרשבורג תקצ"ו, ירושלים תשס"ט), שם כותב עליו החת"ס בהסכמתו: "המפורסמות אין צריכות ראייה, כבר נודע בשערים... המצוינים בהלכה יד הגדולה והחזקה של ה"ה הרב הגאון המפורסם כבוד מו"ה קאפל אלטינקונשטאט זצ"ל אב"ד ור"מ בק"ק ווערבווי יע"א... עמד לתלפיות אשר אליו פנו כל פיות, תלמידים למאות קבץ ורבץ ועשה פעלים, פועל אמת שפעולתו חודדי ולבוני הלכה ורווחא שמעתתא בונה עולמות למחריפין עולה הרים יורד בקעות ומחליפן, ספרא וסייפא..."

32X24 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים. קרעים משוקמים, חלקם חסרים, בשוליים. נקבים. קמטים. פיסת נייר מודבקת בשוליים העליונים בצדו האחורי של הדף. רישום בעט בגב הדף.

פתיחה: \$1000

the books "Chiddushei Yaavetz" (Pressburg 1936, Jerusalem 2009), endorsed by the Chatam Sofer with lavish praise of R. Koppel attesting to his outstanding celebrated greatness in Torah learning and his amazing mind apparent in his Torah study and teaching.

24X32 cm. Fair-good condition. Stains. Restored closed and open tears to margins. Pinholes. Creases. Paper strip pasted to upper margin, on verso. Pen inscription on verso.

Opening price: \$1000

354

354. Portrait of R. Yaakov Zvi Meklenburg, Author of HaK'tav VeHakabbalah – Lithograph – Germany, 19th Century

"Portrait of the author of HaK'tav VeHakabbalah and of Iyun Tefillah by R. Yaakov Zvi Meklenburg, Rabbi of the Königsberg community" / "J. H. Meklenburg, Ober-Rabbiner zu Königsberg". Lithograph signed in the plate "Krafft, lith.". Printed by R. Reifs, Dusseldorf, [second half of the 19th century].

R. Yaakov Zvi Meklenburg, Rabbi of Königsberg (1786-1865), prominent rabbi in his days, close disciple of R. Akiva Eger with study methods learned from the Vilna Gaon as apparent in his book HaK'tav VeHakabbalah integrating the written Torah with the Oral Torah and often citing the books and writings of the Vilna Gaon. R. Yaakov Zvi also assisted in the printing of the writings of the Vilna Gaon, especially

354. דיוקן רבי יעקב צבי מקלנבורג בעל "הכתב והקבלה" - ליטוגרפיה - גרמניה, המאה ה-19

"צורת הרב הגאון הגדול בעל מחבר הכתב והקבלה ועיון תפילה כמה"ר יעקב צבי מעקלנבורג רב"ר ור"מ דק"ק קאניגסברג והמדינה יע"א", J. H. Meklenburg, Ober-Rabbiner zu Königsberg. ליטוגרפיה התומה בלוח "Krafft, lith", דפוס R. Reifs, דיסלדורף, [המחצית השנייה של המאה ה-19].

הגאון רבי יעקב צבי מקלנבורג אב"ד קניגסברג (תקמ"ו-תרכ"ה), מגדולי רבני דורו המפורסמים. תלמיד מובהק של הגאון רבי עקיבא איגר, ובדרך לימודו היה קשור מאד לדרכו של הגר"א מווילנא. בספרו "הכתב והקבלה" הלך בעקבות הגר"א בשילוב תורה שבכתב עם תורה שבעל פה, והשתמש רבות בספריו ובכתבי הגר"א שהיו לפניו בכתב יד. סייע להדפסת כתבי הגר"א, ביחוד בקבלה, ואף השתתף בחיבור הספר הביוגרפי על הגר"א "עליות אליהו". דרכו בפירושו הייחודי "הכתב והקבלה", היתה מתווה הדרך שעל פיו בנה ידידו הגאון מלבי"ם (אשר מילא את מקומו ברבנות קניגסברג) את פירושו הנודע לתורה ולתנין.

33.5X25.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים רבים. סימן קיפול לרוחב. קרעים בשוליים ולאורך סימן הקיפול. קרעים חסרים בשוליים. סימני הדבקה בגב הדף. חתומה מאחור בחותמת דיו "Prezydium Rady narodowej m. Łodzi, Wydział Kolory, Konserwator zabytków, Łódź".

פתיחה: \$1000

his kabbalistic works and took part in writing his biography in the book Aliyot Eliyahu. His unique composition HaK'tav VeHakabbalah inspired the famed commentaries of his contemporary and friend the Malbim (who succeeded R. Yaakov Zvi in the Königsberg rabbinate) on the Bible.

25.5X33.5 cm. Good-fair condition. Many stains. Vertical folding mark. Tears to edges and along folding mark. Open tears to edges. Glue marks on verso. Ink-stamped on verso: "Prezydium Rady narodowej m. Łodzi, Wydział Kolory, Konserwator zabytków, Łódź".

Opening price: \$1000

356

356. Portrait of Rabbi Yaakov Ettlenger, Author of Aruch LaNer – Lithograph – Hamburg, 19th Century

"Portrait of the celebrated Yaakov Ettlenger Rabbi of Altona and its surrounding" / "Jacob Aaron Ettlenger, Oberrabbiner in Altona". Lithograph, signed in print: Heylandt. Printed by Ch. Fuchs [Hamburg, mid-19th century].

Two handwritten lines by R. Yaakov Ettlenger (lithograph) appear below the portrait with a quote from his introduction to his first book Bikurei Yaakov. R. Yaakov Ettlenger (1789-1872, Otzar HaRabbanim 9805), Chief Rabbi of Altona and the surrounding region, a prominent leader of German Jewry and fierce opponent of the Reform Movement. He

356. דיוקן רבי יעקב עטלינגר בעל "ערוך לנר" - ליטוגרפיה - המבורג, המאה ה-19

"צורת הרב הנודע לשם ולתהלה מהו יאקב עטלינגער נר"ו הגאב"ד דק"ק אלטונא והמדינה, Oberrabbiner in Altona "Heylandt". דפוס Ch. Fuchs, [המבורג, אמצע המאה ה-19 בקירוב].

בתחתית הדיוקן מופיעות שתי שורות בכתב ידו של ר' יעקב עטלינגר (בדפוס ליטוגרפי) ובהן ציטוט מתוך הקדמתו לספרו הראשון, "בכורי יעקב": "נפשי שמתני ללקט בשדה התעודה אמרים, ולקרוא עליהם שם בכורים, וקראתי שם החבור בכורי יעקב, באשר הוא ראשית מפרי יגיעתי אשר על מזבח הדפוס הנחתי".

הגאון רבי יעקב יוקב עטלינגר (תקנ"ח-תרל"ב, 1789-1872, אוצר הרבנים 9805), רב ראשי של אלטונה והגלילות ואב"ד אלטונה, מהבולטים שבמנהיגי יהדות גרמניה ומגדולי הלוחמים ברפורמה. מחבר הספרים: "ערוך לנר" על מסכתות הש"ס, "ביכורי יעקב", שו"ת "בנין ציון", "מנחת עני" על התורה ועוד. מייסד ועורך הבטאון האורתודוקסי "שומר ציון הנאמן". גדולי הרבנים בגרמניה היו תלמידיו, ביניהם רבי שמשון רפאל הירש ורבי עזריאל הילדסהיימר.

26.5X34 ס"מ בקירוב. מצב בינוני-גרוע. כתמים וקמטים. קרעים וקרעים חסרים. מודבק על דף עבה. עקבות הדבקה לאורך שולי הדף.

פתיחה: \$1000

355

355. Portrait of Rabbi Yaakov Koppel Charif Rabbi of Vrbové – Lithograph – 19th Century

"Portrait of the great, famous worldwide...R. Koppel Charif, author of Chiddushei Yaavetz. Rabbi of Vrbové". Lithograph. [Europe, first half of the 19th century].

R. Yaakov Koppel (Reich) Altne-Kundstadt (1766-1835), Rabbi of Vrbové (Hungary), illustrious Torah scholar, disciple of the the "Nodah BiYehuda" and of Maharam Barabi. His exceptional genius and sharpness of mind earned him the cognomen of R. Koppel Charif (the sharp) and he attracted flocks of disciples. Some of his novellae were printed in

357. Three Amulets in a Beaded Pouch – Eretz Israel, 1944

Parchment amulet and two paper amulets in a beaded pouch. [Eretz Israel], 1944. Leather pouch; beads sewn on linen; ink; parchment.

1. Folded vellum amulet, for success and removal of evil eye from Nissim Naji ben Katoun. Appearing on the amulet are acronyms of verses, acronym of "Ana BeKo'ach", names of angels, verses from Psalms, scheme with different combinations of the word "Zalach", and more.

14.5X11.5 cm. Fair-good condition. Folding marks. Stains.

2. Printed paper amulet for "protection, written by [...] R' Yehudah Moshe Fatiyah", with acronyms of verses for protection and the verse "VaYehi BiNeso'a HaAron".

14.5X12 cm. Good condition. Stains. Creases. Unevenly cut edges.

3. Piece of paper with the Parashot of "Keriat Shema" inscribed in Sephardic scribal writing.

5.5X5 cm. Good condition. Creases. Slight tears. Stains.

The amulets are folded and inserted in a fabric pouch (torn), inserted in turn in a small pouch entirely covered with a colorful beads embroidery in floral and geometric patterns. On top appears the year, 1944.

Pouch: 6.5X8 cm. Good condition. Unraveling. Mainly on the inside. Some damage to beads.

Opening price: \$400

357

357. שלושה קמעות בנרתיק חרוזים - ארץ ישראל, 1944

קמע קלף ושני קמעות נייר בתוך נרתיק חרוזים. [ארץ ישראל], 1944. נרתיק עור; רקמת חרוזים על תשתית פשתן; דיו; קלף.

1. קמע קלף מקופל, להצלחה ולהרחקת עין הרע מנסים נאגי' בן כתון. בקמע מופיעים נוטריקון פסוקים, נוטריקון הפיוט "אנא בכח", שמות מלאכים, פסוקים מתהילים, שרטוט עם צירופים שונים של המילה "צלח", ועוד.

14.5X11.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. סימני קיפול. כתמים.

2. קמע נייר מודפס "לשמירה, [...] מכתובת יד [...] ר' יאודה משה פתיא". בקמע מופיעים נוטריקונים של פסוקים לשמירה והפסוק "ויחיי בנסוע הארון".

14.5X12 ס"מ. מצב טוב. כתמים. הקמע נגור באופן בלתי-אחיד.

3. פיסת נייר עם פרשיות קריאת שמע, כתובות בכתב סת"ם ספרדי.

5.5X5 ס"מ. מצב טוב. קמטים. קרעים קלים. כתמים.

שלושת הקמעות מקופלים ונתונים בנרתיק בד (קרוע), הנתון בנרתיק קטן מכוסה כולו ברקמת חרוזים צבעונית, בדגמים פרחוניים וגיאומטריים. בראש רקמת החרוזים מופיעה השנה, 1944.

נרתיק: 6.5X8 ס"מ. מצב טוב. פרימות, רובן בחלקו הפנימי. מעט פגמים ברקמת החרוזים.

פתיחה: \$400

358. קמיע קלף לאהבה ול'שלום בית' בין איש לאשתו - "בזכות שרעבי"

קמיע קלף לאהבה בין איש לאשתו ול'שלום בית'. [ארצות המזרח, המחצית הראשונה של המאה ה-20].

כתב-יד על גבי יריעת קלף צרה וארוכה.

"לשלוח מלאכיו הקדושים לנסים בן רגינה ולאשתו אלן בת אסתר לשום אהבה ביניהם..."

עם שמות המלאכים "הממונים על האהבה", עם איורים קבליים ו"חותמות מלאכים". בסוף הקמיע נכתב "שיהיה לה בהצלחה, בזכות שרעבי" [כפי הנראה, הכוונה למקובל הנודע רבינו שלום שרעבי - הרש"ש].

יריעת קלף צרה וארוכה כ-70X4 ס"מ. מצב טוב-בינוני. הקלף מגולגל ומכווץ. קילופים בראש הקמיע, עם פגיעה בטקסט. מעט כתמים.

פתיחה: \$400

359. Four Parchment and Paper Amulets in Folk-Crafted Holders – Eretz Israel

Four amulets housed in folk-made metal holders. [Eretz Israel? ca. first half of the 20th century].

Ink on parchment; paper; tin; glass.

1. Amulet for protection and healing for Simcha daughter of Sultana, written on a long strip of parchment: Names of angels; parshiot Kriyat Shema with the letters of each word reversed; the verse "G-d, please, heal her please" encompassing a Star of David; etc. The amulet is housed in a cylindrical holder, decorated with a geometric pattern, with a tube hanger for inserting a string and hanging.

7X35 cm. Good condition. Holder: 8.5 cm. Good-fair condition. Dents. Stains and minor breaks. The cover of the holder does not match the holder.

2-3. Two amulets written on square parchment strips, placed in tin and glass frames.

On one amulet appear the letter Heh, the letters of the name Uriel, the verse "I have set G-d continually before me; Because He is at my right hand, I will not be shaken" and the Names of the four Heavenly directions. Hanger attached to the top of the frame for hanging.

The second amulet has a Star of David framing the Name of Shin Dalet Yud, the words "For protecting the house", initials of a verse of blessing and a combination of two of G-d's Names repeated four times.

5.5X5.5 to 5.5X7 cm. Good-fair condition. Stains. Dents. The pane of one amulet is broken.

4. "Protection – Shin Dalet Yud – for youth", amulet printed on paper. Amulet for protection with Names of angels, the three Avot, Tana'im and rabbis. Placed in a tin and glass frame with a hanger.

5X6.5 cm. Good-fair condition. Stains. Dents.

Opening price: \$400

359

359. ארבעה קמעות קלף ונייר בנרתיקים בעבודה עממית - ארץ ישראל

ארבעה קמעות נתונים בנרתיקי מתכת בעבודה עממית. [ארץ ישראל? המחצית הראשונה של המאה ה-20 בקירוב].

דיו על קלף; נייר; פח; זכוכית.

1. קמע לשמירה ולרפואה לשמחה בת שולטנה, כתוב על פיסת קלף ארוכה. בקמע מופיעים שמות מלאכים; פרשיות קריאת שמע בהיפוך סדר האותיות במילים; הפסוק "אל נא רפא נא לה" סביב מגן דוד; ועוד. הקמע נתון בנרתיק גילי מעוטר בדגם גיאומטרי, בעל קולב צינורי להשחלה ולתליה.

7X35 ס"מ. מצב טוב. נרתיק: 8.5 ס"מ בקירוב. מצב טוב-בינוני. כיפופים. כתמים שברים קלים. המכסה אינו תואם לתושבתו.

2-3. שני קמעות כתובים על פיסות קלף רבועות, נתונים במסגרות פח חגוגית.

בקמע האחד מופיעים האות ה', אותיות השם "אוריאל", הפסוק "שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט" ושמות ארבע רוחות השמים. קולב לתליה בראש המסגרת.

בקמע השני מופיעים מגן דוד ובתוכו "שד-י", המלים "לשמירת הבית", נוטריקון הפסוק "לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימך אמלא", והמלים "ה' שד-י" הכתובות ארבע פעמים.

5.5X5.5 עד 5.5X7 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. כיפופים. חגוגית שבורה באחד הקמעות.

4. "שמירה - שד-י - לנוער", קמע מודפס על נייר. קמע לשמירה עם שמות מלאכים, שלושת האבות, תנאים ורבנים. נתון במסגרת פח עם חגוגית וקולב לתליה.

6.5X5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. כיפופים.

פתיחה: \$400

358. Parchment Amulet for Matrimonial Love and Peace – "By the Merit of Sharabi"

Parchment amulet for matrimonial love and peace. [Oriental countries, first half of the 20th century?].

Handwritten on a long narrow strip of parchment.

"To send His holy angels to Nissim son of Regina and his wife Ellen daughter of Esther to place love between them...".

With Names of Angels "who are appointed over love", with kabbalistic illustrations and "Angels' seals". Written at the end of the amulet: "It should be successful, in the merit of Sharabi" [apparently, referring to the renowned kabbalist R. Shalom Mordechai Sharabi – the Rashash].

Long narrow parchment strip, 4X70 cm. Good-fair condition. The parchment is rolled and puckered. Peeling at the beginning of the amulet, affecting text. Few stains.

Opening price: \$400

358

361b

361a

360b

360a

361. Two Amulets for Protection – Eastern Europe

Two protective amulets. Eastern Europe, [late 19th or early 20th century].

1. Round amulet. Obverse: the letter "Heh" surrounded by the legend "The boy will be raised ... to Torah, marriage and good deeds" (Hebrew). Reverse: "May the [evil eye?] have no power over [this] child". The name "Shadai" appears in the center surrounded by a schematic decoration. A suspension loop on top.

Diameter: 27 mm. Fair condition. Wear. Small fractures at margins. Corrosion.

According to the owner, this item originates in Podolia.

2. Round amulet. Obverse: the letter "Heh" surrounded by the legend: "May [...] boy grow to Torah, marriage and good deeds]". Reverse: decoration designed as a sun surrounded by the legend: "In the merit of Abraham and Sarah and Isaac and Rebecca Jacob and Leah" (Hebrew).

Diameter: 26 mm. Fair condition. Corrosion. Chips to margins. Stains. Wear.

According to the owner, this item originates in the surroundings of Sudilkov.

Opening price: \$500

361. שני קמעות לשמירה - מזרח אירופה

שני קמעות לשמירה. מזרח אירופה, [סוף המאה ה-19 או תחילת המאה ה-20].

1. קמע עגול. פנים: האות "ה" וסביבה הכתובת: "הילד יגדל לחופה ולמעשים טובים". גב: "שלא ישלוט [...] הילד [עין הרע?]", במרכז מופיע השם "שד-י" וסביבו עיטור סכמטי. בראש הקמע קולב לתליה.

קוטר: 27 מ"מ. מצב בינוני. שחיקה. שברים קטנים בשוליים קרוויה.

על פי עדות הבעלים, מקורו של הפריט באזור פודוליה.

2. קמע עגול. פנים: האות "ה" וסביבה הכתובת: "יהר יגדל [...] הילד לתורה לחופה ולמעשים טובים". גב: עיטור דמוי שמש וסביבו הכתובת: "בזכות אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאה". קוטר: 26 מ"מ. מצב בינוני. קרוויה. שברים בשוליים. כתמים. שחיקה.

על פי עדות הבעלים, מקורו של הפריט בסביבות העיירה סדילקוב.

פתיחה: \$500

360. קמע לילד - שני אריות - גליציה

קמע שמירה לילד. [סוף המאה ה-19 או תחילת המאה ה-20]. קמע מלבני ומקושת. פנים: האות "ה", מוקפת בכתר תורה ושני אריות. בתחתית מופיעות האותיות ש', ק', ש'. גב: "יהי רצון מלפני ה' אלהינו ש[נישמור?] את הילד הזה מעין הרע ומכל פ' ר' [פגע רע] מ' ו' ע' א' ס' [מעתה ועד עולם אמן סלה]". בראש הקמע קולב לתליה.

גובה: 34 מ"מ. רוחב: 24 מ"מ. מצב בינוני. שחיקה. קרוויה. כיפופים.

על פי עדות הבעלים, מקורו של הפריט בעיר טרנופול.

פתיחה: \$300

360. Amulet for a Child – Two Lions – Galicia

Protective amulet for a child. [Late 19th or early 20th century].

Rectangular and arched amulet. Obverse: the letter "Heh" surrounded by a Torah Crown and two lions. The letters "Shin", "Kof", "Shin" appear on the bottom. Reverse: "Let God protect this child from evil eye..." (Hebrew). Suspension loop on top.

Height: 34 mm. Width: 24 mm. Fair condition. Wear. Corrosion. Bends.

According to the owner, this item originates in Tarnopol.

Opening price: \$300

362a

362. ספר תורה על גוויל - "עצי חיים" מקוריים ומעוטרים - מרוקו, המאה ה-19

ספר תורה. [מרוקו, המאה ה-19].

דיו על גוויל (מרקם רך, בגוון חום), בכתובת סת"ם ספרדית. גלול על "עצי חיים" מקוריים. 48 שורות בעמוד. הספר גלול על זוג "עצי חיים" עשויים עץ, המגולפים בדגם גיאומטרי ומעוטרים בצבעי ירוק ואדום. על חלקם העליון מהודקים חישוקי כסף, חקוקים אף הם בדגמים גיאומטריים. בקצהו התחתון של אחד מ"עצי החיים" מופיעה כתובת בעלות בדיו: "זה הספר שלר [של רבי] יצחק גבאי".

גובה יריעות הגוויל: 53 ס"מ בקירוב. גודל מירבי כולל "עצי החיים": 96 ס"מ בקירוב. מצב בינוני. כתמים כהים. קרעים ביריעה. במספר מקומות קרעים עם פגיעה בטקסט. תיקונים מאוחרים בטקסט. שתי יריעות השלמות מאוחרות [המאה ה-20?].

מצורפת חוות דעת מומחה לספרי תורה עתיקים, על מקום ותיארוך הכתיבה.

פתיחה: \$1500

362. Torah Scroll on Gevil – Original Ornate Atzei Chaim – Morocco, 19th Century

Torah scroll. [Morocco, 19th century].

Ink on Gevil (soft texture, brown-hue), Sephardic scribal writing. Rolled on the original atzei chaim. 48 lines per column.

The scroll is rolled on a pair of wooden atzei chaim, carved with a geometric pattern and decorated in green and red. Silver rings, also decorated with geometric patterns are attached to the top of the atzei chaim. At the bottom of one of the atzei chaim is an ownership inscription in ink: "This is the scroll of R. Yitzhak Gabai".

Height of membranes: approx. 53 cm. Maximum height including the atzei chaim: approx. 96 cm. Fair condition. Dark stains. Tears to membrane. Tears affecting text in several places. Late corrections to text. Two late replaced membranes (20th century?).

Enclosed is a report by an expert on ancient Torah scrolls regarding the place and date of writing.

Opening price: \$1500

362b

363. ספר תורה - תוניס, המאה ה-19 / תיק עם רימונים ו"יד" - עיראק או איראן, המאה ה-20

ספר תורה. [תוניס, המאה ה-19/18]. נתון בתוך תיק עם זוג רימונים ו"יד". [עיראק או איראן, העשורים הראשונים של המאה ה-20].

עץ מחופה קטיפה; כסף ופח כסף בעבודת מקשה, יצוק, חקוק ומולחם; נייר; קלף; דיו. ספר התורה כתוב על גויל, בכתב-יד האופייני לתוניס, המאה ה-19 [ראה חוות דעת מומחה מצורפת]. התיק מחופה קטיפה ארגמנית ומעוטר בשלוש חגורות של פח כסף, קבועות במסמרות; החגורה האמצעית מעוטרת בדגם פרחוני מעשה מקשה ועל החגורות החיצוניות מופיעות כתובות הקדשה: "תיק זה וספר תורה שבו עשתה אותו האשה וצחה בת המ' שמעון אברהם נסים [...] התרצו?]", "ונכ[תב] על מנת בכל מקום שירצו בעלי הס"ת להוציאו ולהניחו הרשות בידם". לאורך שוליו העליונים של התיק קבועה כעין חומת כסף עשויה פרחי שושן. ראש התיק מעוטר בחיפוי כסף המעוצב כרימון עם פעמונים. בתוך התיק מודבקים לוחות נייר עם הקדשה, זוהה ברובה להקדשה שעל חגורות הכסף, מעוטרים בדגם פרחוני נאה (אחד מהם נתון מאחורי זגוגית; הלוח השני, שעליו מופיע שם התורמת, חסר ברובו), וסביבם רצועות נייר צבעוניות. פנים התיק מחופה ב בד סינטטי ירוק, מודפס בדגם פרחוני (מאחר). לספר וו כסף קטן הנועל אותו.

על התיק מונחים זוג רימונים מעוטרים שרשרות ובקצותיהן פעמונים, ועליהם חקוקות כתובות הקדשה: "אליהו מזרחי נלב"ע ט"ו טבת ש' תרע"ד", "על נשמת שדרה בת זאכי נתאן". אל ספר התורה מצורפת "יד" עשויה מוט כסף פשוט, ללא כל עיטורים. גובה יריעות הקלף של ספר התורה: 48 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. פגמים, קרעים וחורים במספר מקומות.

גובה תיק: 100 ס"מ, קוטר: 28 ס"מ. מצב כללי טוב-בינוני. כיפופים, שברים ושברים חסרים בעיטורי הכסף. פרימות, קרעים חסרים ופגמים בחיפוי הקטיפה. חיפוי הבד הפנימי הודבק אל התיק באופן בלתי מקצועי ושוליו חתוכים ללא גימור. לוח הנייר השמאלי פגום וחסר ברובו. סרטי הנייר הצבעוניים פגומים וחסרים. על כיפת התיק קבועה במסמרים לוחית מתכת קטנה (חדשה). גובה הרימונים: 21 ס"מ בקירוב. מצב טוב-בינוני. קורוזיה. כיפופים. שברים. תיקוני הלחמה. שרשרות חסרות, שרשרות קרועות ופעמונים חסרים.

יד: 28 ס"מ. מצב טוב. כיפופים.

פתיחה: \$2000

363b

363a

A pair of finials adorned with chains with dangling bells sit atop the case, with engraved dedications: "Eliyahu Mizrahi, died 15th Tevet 1914", "For the soul of Sedera daughter of Zaki Natan".

A simple silver unadorned pointer is enclosed with the Torah scroll.

Height of the parchment membranes of the Torah scroll: 48 cm. Fair condition. Stains and wear. Damage, tears and holes in a number of places.

Height of case: 100 cm, diameter: 28 cm. Overall good-fair condition. Dents, breaks and lacking breaks to silver ornamentation. Unravelling, open tears and damage

to velvet lining. The inner fabric lining is unprofessionally glued to the case and its edges are cut and unfinished. The left paper sheet is damaged and mostly lacking. The colored paper strips are damaged and lacking. A (new) small metal plate is nailed onto the top of the case.

Height of finials: approx. 21 cm. Good-fair condition. Corrosion. Dents. Breaks. Soldering repairs. Lacking and torn chains and lacking bells.

Pointer: 28 cm. Good condition. Dents.

Opening price: \$2000

364a

364. ספר תורה בתיק עץ בסגנון תוניסאי - הקדשות לזכר רבי פראג'י עלוש אב"ד גאבס, ובני משפחתו ישראל, אמצע המאה ה-20

ספר תורה, בכתיבת סת"ם ספרדית, נתון בתיק עץ בסגנון תוניסאי, עם מעטפת-בד. [ישראל, שנות התש"כ בקירוב].
דיו על קלף בעיבוד סיד מקומי. כתיבה אופיינית לעדות המזרח בארץ ישראל בשנות השישים.

הספר נתון בתיק עץ בעל 13 צלעות וכתר מנוסר בראשו, עטוף במעטפת-בד, בסגנון שרווח בתוניסיה. על התיק לוחיות הקדשה בצורת לוחות הברית: "למנוחת נר"ן הרב פראג'י עלוש ובנו סוסו עלוש ז"ל ואשתו פלילה ת.נ.צ.ב.ה."; "תרומת הבנות כדרה וזהיה עלוש לחיי כל משפחת הרב הקדוש בכלל, ברוכים יהיו". סביב התיק ויום לתליית המעטפת, העשויה קטיפה ארגמנית ורקמה מכנית בחוט כסוף ומעוטרת בסרט קלוע ובסרט שנצים. במרכזה רקומים כתר תורה ולוחות הברית, ומשני צדיהם פטוקים, מגני דוד חסומים בפרחים, מנורות והקדשות: "כדרה בת פלילה עלוש, זהיה בת פלילה דמרי ושמחה בת טיטה בוכבזה הי"ו"; "פלילה בת עזיזה, עזיזה בת אסתר, ואורידה בת רבקה, ר' פרוזי בר אורידה ופנחס בר מסעודה עלוש תינצי'ביה".

רבי פראג'י עלוש (תרי"ד-תרפ"א), אב"ד גאבס (טוניסיה). דמות נערצת מחכמי טוניס. מחבר ספר השו"ת אוהב משפט. עצמותיו הועלו בשנות ה-70 לבית העלמין באר שבע, בה נטמן ע"י קבר תלמידו רבי חיים חורי.

גובה הקלף: 50 ס"מ בקירוב. קלף לבן בהיר. מצב טוב.

גובה התיק: 74 ס"מ. קוטר: 34.5 ס"מ בקירוב. מצב טוב-בינוני. שבר חסר באחת מצלעות הכתר.

גודל המעטפת: 57x113 ס"מ. מצב טוב. פרימות. לולאות קרועות.

פתיחה: \$1200

363c

363. Torah Scroll – Tunis, 19th Century / Case with Finials and Pointer – Iraq or Iran, 20th Century

Torah scroll. [Tunis, 18th/19th century]. Placed in a case, with a pair of finials and a pointer. [Iraq or Iran, first decades of the 20th century].

Velvet-covered wood; silver and sheet silver, repoussé, cast, engraved and soldered; paper; parchment; ink.

The Torah scroll is written on parchment, in a script characteristic of Tunis, 19th century (see enclosed expert's report).

The case is lined with crimson velvet and adorned with three belts of sheet silver attached with rivets. The middle belt has a repoussé of floral ornamentation and the two flanking belts bear inscriptions of dedication: "**This case and its Torah scroll were made by the woman Vatzha daughter of Shimon Avraham Nissim [... 1936?]**", "**It is written that wherever the owners of the Torah scroll wish to take and place it, they are allowed to do so**". Attached along the top edges of the case is a silver "wall" made like roses. The top of the case is crowned with a silver-plated finial with bells. Paper sheets are pasted on the inside of the case, with a dedication almost identical to the dedication inscribed on the belts (one is placed behind a pane, another bearing the name of the donor is mostly lacking), surrounded with colored paper strips. The inside of the case is lined with a (late) floral-patterned green synthetic fabric. A small silver hook which locks the case is attached on the outside.

365

365. מגילת אסתר עתיקה - בוהמיה, המאה ה-16/17

מגילת אסתר עתיקה. [בוהמיה, סוף המאה ה-16 או ראשית המאה ה-17 בקירוב]. כתיבה עתיקה האופיינית לבוהמיה בסוף המאה ה-16 או בראשית המאה ה-17. 14 שורות בעמוד. היריעה הראשונה חסרה והושלמה בידיעה מאוחרת יותר, ובה כתיבה המתאימה לגרמניה במחצית הראשונה של המאה ה-18 (מספר השורות בה אינה אחיד וניכר כי נכתבה לצורך ההשלמה).

במגילה היו במקור פרשיות הנעדרות או יתרות על המסורה המקובלת במאות האחרונות, אולם עם החלפת היריעה הראשונה תוקנו גם אלו, בכתב יד דומה לזה שביריעת ההשלמה [ראה על כך בחוות דעת מומחה המצורפת]. גובה הקלף: 17.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים, קמטים ובלאי.

פתיחה: \$300

365. Early Esther Scroll – Bohemia, 16th/17th Century

Early Esther scroll. [Bohemia, ca. late 16th century or early 17th century].

Early script characteristic of late 16th or early 17th century Bohemia. 14 lines per column. The first membrane is lacking and was replaced by a later membrane written in typical 18th century German script (the number of lines is not uniform and it is apparent that it was written as a replacement).

Originally, the scroll's layout varied from the tradition accepted in recent centuries, with lacking and additional parshiot; however, these were revised at the time the first membrane was replaced, in an similar script (see the enclosed expert's report).

Height of parchment: 17.5 cm. Fair-good condition. Stains, creases and wear.

Opening price: \$300

364. Torah Scroll in a Tunisian Style Wooden Case – Dedications in Memory of R. Faraji Alush Rabbi of Gabès and Members of his Family – Israel, Mid-20th Century

Torah scroll, Sephardic scribal writing, placed in a Tunisian-style wooden case wrapped in drapery. [Israel, ca. 1960s].

Ink on processed parchment. Writing characteristic of Oriental Jewry in Israel in the 60s.

The scroll is placed in a 13-sided wooden case draped in fabric in Tunisian style, topped with a sawn crown. Attached to the case are dedication plates shaped like the Two Tablets, with the names of: "R. Faraji Alush and his son Susu Alush and his wife Felila", and the inscription: "Donation of

364b

of the girls Kadara and Zahiya Alush for the life of the family of the holy rabbi...". Hooks are attached all around the case for hanging the crimson velvet drapery, machine-embroidered with silver threads, decorated with a braided ribbon and straps. A Torah crown and Tablets of Law are embroidered in the center, flanked by verses, Stars of David surrounded by flowers, lamps and dedications: "Kadara daughter of Felila Alush, Zahiya daughter of Felila Damara and Simcha daughter of Tita Bochovze", "Felya daughter of Aziza, Aziza daughter of Esther, and Oreda daughter of Rivka, R. Parazi son of Oreda and Pinchas son of Mas'uda Alush".

R. Faraji Alush (1854-1921), Rabbi of Gabès (Tunisia), was a revered sage in Tunis. Author of Responsa Ohev Mishpat. In the 1970s, his remains were brought to Israel and interred in the Be'er Sheva cemetery, alongside the grave of his disciple R. Chaim Chori.

Height of parchment: approx. 50 cm. Light-colored white parchment. Good condition.

Height of case: 74 cm. Diameter: approx. 34.5 cm. Good-fair condition. Breaks. Open break on one side of the crown.

Drapery: 57 x 113 cm. Good condition. Unraveling fabric and stitches and torn loops.

Opening price: \$1200

366

367. מגילת אסתר - צפון איטליה, המאה ה-18

366. מגילה מיניאטורית - מערב פולין, המאה ה-18 - מגילת "המלך"

מגילת אסתר. [צפון איטליה, המאה ה-18 בקירוב].
 כתב וועליש בסגנון מעורב בין כתיבה מערב-אירופית לכתיבה איטלקית. עיבוד הקלף 367
 מתאים לאיטליה. כפי הנראה, מקורה בצפון איטליה. 31 שורות בעמוד. גלולה על זיית עץ.
 גובה הקלף: 28 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. קרע בראש היריעה הראשונה, עם פגיעה בטקסט, משוקם. דהיית דיו. שבר בידית העץ.
 פתיחה: \$300

מגילת אסתר, בפורמט מיניאטורי. [מערב פולין, המאה ה-18 בקירוב].
 כתיבה אופיינית למערב פולין במאה ה-18 [ראה חוות דעת מומחה מצורפת]. 24 שורות בעמוד. גלולה על "עצי חיים" עשויים עץ ושנהב ונתונה בנרתיק קטיפה. מגילת "המלך" [רוב העמודים פותחים בכתיבת "המלך"].
 גובה הקלף: 9.5 ס"מ. גובה הידיות: 14 ס"מ. כתמים. כתמי רטיבות. מספר יריעות רופפות. חלקה התחתון של אחת הידיות חסר.
 פתיחה: \$400

367. Esther Scroll – North Italy, 18th Century

366. Miniature Esther Scroll – Western Poland, 18th Century – HaMelech Scroll

Esther scroll. [North Italy, ca. 18th century].
 Vellish script, in a style which combines Western-European and Italian scripts.
 The parchment processing is typical of Italy. Apparently, the scroll originated in Northern Italy. 31 lines per column. Rolled on a wooden roller.
 Height of parchment: 28 cm. Fair condition. Stains. Tear (repaired) to top of first membrane, affecting text. Faded ink. Break to wooden roller.
 Opening price: \$300

Esther scroll in a miniature format. [Western Poland, ca. 18th century].
 Script typical of 18th century Western Poland (see enclosed expert's report). 24 lines per column. Rolled on two wooden and ivory rollers and placed in a velvet case. HaMelech scroll (most columns open with the word "HaMelech").
 Height of parchment: 9.5 cm. Height of rollers: 14 cm. Stains. Dampstains. Several loose membranes. The bottom part of one roller is lacking.
 Opening price: \$400

369a

369. שתי מגילות אסתר - צפון אפריקה

שתי מגילות אסתר מצפון אפריקה:

• מגילת אסתר. [צפון אפריקה, ראשית המאה ה-19].

כתובה על גויל כהה וגלולה על ידי עץ. 22 שורות בעמוד.

גובה הגויל: 17.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. בלאי ומספר קרעים. חלקה התחתון של ידי העץ חסר.

• מגילת אסתר. [צפון אפריקה, מחצית שניה של המאה ה-19].

כתובה על קלף דק (כנראה עור עיזים). כ-14 שורות בעמוד. גלולה על ידי עץ.

גובה הקלף: 7.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. קרעים, עם פגיעה בטקסט במספר מקומות. היריעה הראשונה הוחלפה ביריעה בכתובה מאוחרת יותר. שבר בידי העץ.

פתיחה: \$300

368

368. Esther Scroll – Italy, 18th/19th Century – With Initials of "Mordechai son of Moshe Frances"

Esther scroll. [Italy, ca. late 18th century or early 19th century].

Sephardi script, on deerskin, processing typical of Italy. 16 lines per column. Rolled on a wooden roller. Initials of the name of the scribe or of the owner who ordered the scroll head the columns. The words "Mordechai the son" are stressed in the verse "In Shushan the citadel there was a Jew whose name was Mordechai the son of Yair...", and each column thereafter opens with a stressed letter. The initials compose the name "Mordechai son of Moshe Frances" and the Hebrew letters "Heh, Aleph and Yud" (May G-d guard him?). All these letters are enlarged and stressed with an illustration of a finger pointing to the letter (manicule).

Height of parchment: 20 cm. Fair condition. Stains, creases and wear. Open tear to the center of the first column, repaired. Breaks to wooden roller.

Two late parchment with the blessings recited upon reading the megillah are enclosed.

Opening price: \$350

368. מגילת אסתר - איטליה, המאה ה-18/19 - עם ראשי תיבות "מרדכי בן משה פראנציש"

מגילת אסתר. [איטליה, סוף המאה ה-18 או ראשית המאה ה-19 בקירוב].

כתובה ספרדית, על קלף מעור איילים בעיבוד אופייני לאיטליה. 16 שורות בעמוד. גלולה על ידי עץ.

בראשי העמודים ראשי תיבות שם הסופר או הבעלים המזמין. המילה "מרדכי בן" הודגשה מהפסוק "איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר...", ולאחר מכן הודגשו האותיות השם: "מרדכי בן משה פראנציש [פראנציש] האי [=ה'] אלוקים ישמרוהו?". כל אלו הודגשו בכתובה גדולה ואף באיור אצבע המורה עליהן.

גובה הקלף: 20 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, קרעים ובלאי. קרע עם חסרון במרכז העמוד הראשון, משוקם בהדבקה. שברים בידי העץ.

למגילה צורפו שתי פיסות קלף עם ברכות המגילה, מתקופה מאוחרת.

פתיחה: \$350

370a

370. Esther Scroll – Persia, Early 20th Century / Illustrated Parchment with the Megillah Blessings

Esther scroll. [Persia, early 20th century].
 Small format. Persian script. 21 lines per column.
 Rolled on a wooden roller with a crown-like top.
 Height of parchment: 12 cm. Height of roller: 15 cm.
 Good condition. Stains. Breaks to wooden roller.
 Lacking pole at the bottom of the roller.
 • Enclosed is a piece of parchment, illustrated with colorful borders (pillars, arches and floral ornamentation), with the blessings recited upon reading the megillah and a piyyut. [Persia, ca. 19th/20th century].
 Height of parchment: 12 cm. Good-fair condition.
 Stains. Faded ink.
 Opening price: \$500

370b

370. מגילת אסתר - פרס, ראשית המאה ה-20 / פיסת קלף מאוירת עם ברכות המגילה

מגילת אסתר. [פרס, ראשית המאה ה-20].
 פורמט קטן. כתיבה פרסית. 21 שורות בעמוד. גלולה על ידי עץ עם ראש דמוי כתר.
 גובה הקלף: 12 ס"מ. גובה הידית: 15 ס"מ. מצב טוב. כתמים.
 שברים בידית העץ. מוט חסר בתחתית הידית.
 • מצורפת פיסת קלף, מאוירת במסגרות צבעוניות (עמודים, קשתות ועיטורים פרחוניים), עם ברכות המגילה, ועם הפיוט "קוראי מגילה הם ירננו אל אל כי מקום תהלה היתה לישראל".
 [פרס, המאה ה-20/19 בקירוב].
 גובה הקלף: 12 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. דהיית דיו.
 פתיחה: \$500

369b

369. Two Esther Scrolls – North Africa

Two Esther scrolls from North Africa:
 • Esther scroll. [North Africa, early 19th century].
 Written on dark gevil and rolled on a wooden roller.
 22 lines per column.
 Height of gevil: 17.5 cm. Good-fair condition. Wear and several tears. Lacking bottom part of wooden roller.
 • Esther scroll. [North Africa, second half of the 19th century].
 Written on thin parchment (apparently goatskin).
 Approximately 14 lines per column. Rolled on a wooden roller.
 Height of parchment: 7.5 cm. Fair condition. Stains. Tears, affecting text in several places. The first membrane was replaced with another written in a later script. Break to wooden roller.
 Opening price: \$300

372

372. מגילת אסתר קטנה בנרתיק מגולף - המאה ה-18

מגילת אסתר קטנה בנרתיק מגולף. [הולנד או איטליה, המאה ה-18].
דיו על קלף; עצם.

נרתיק מגולף בדגם מפוספס עדין. בראשו מגולף עיטור בצורת פרח, ובמרכז הפרח תושבת להברגת עיטור נוסף (חסר).

גובה: 10 ס"מ בקירוב. מצב בינוני. הידיית ועיטור בראש הנרתיק חסרים. כתמים.

פתיחה: \$400

372. Small Esther Scroll in a Carved Case – 18th century

Small Esther scroll in a carved case. [Holland or Italy, 18th century].
Ink on parchment; bone.

A case carved in a delicate striped design, topped by a flower-shaped ornament; in the center of the flower is a base for screwing an additional ornament (lacking).

Height: approx. 10 cm. Fair condition. Handle and ornament on top of the case are lacking. Stains.

Opening price: \$400

371

371. Small Esther Scroll – Enlarged Holy Names – Europe, 20th Century

Esther scroll. [Europe, 20th century].

Small format. Smearred parchment. Small Vellish script. Approximately 20 lines per column. Rolled on a wooden roller.

In a number of places in this scroll, letters alluding to Holy Names at the beginnings and ends of words are enlarged (the Name of G-d is not mentioned throughout the Esther scroll, but allusions can be found to His Names. A common Chassidic-Kabbalistic practice is to stress the Names in the scroll; however, according to the opinion of the Vilna Gaon, only letters enlarged by tradition may be enlarged).

Height of parchment: 10.5 cm. Height of roller: 28 cm. Good-fair condition. Stains, creases and wear. Dark stains to margins. Tear to top of first membrane, not affecting text.

Opening price: \$400

371. מגילת אסתר קטנה - הרגשות שמות הקודש - אירופה, המאה ה-20

מגילת אסתר. [אירופה, המאה ה-20]. פורמט קטן. קלף משוח. כתיבה זעירה בכתב וועליש. כ-20 שורות בעמוד. גלולה על ידי עץ.

במספר מקומות במגילה זו אותיות מוגדלות לראשי תיבות וסופי תיבות, עם שמות הקודש נכידוע שם ה' לא נזכר בכל מגילת-אסתר, אבל דורשי רמזים מצאו בראשי-תיבות ונטריקון את שמות הוי"ה ושמות-קודש נוספים. המנהג להדגיש את ה"שמות" במגילה, הוא מנהג קבלי-חסידים נפוץ ואילו לדעת הגר"א אין להגדיל אותיות שאינן מוגדלות עפ"י ה"מסורה".

גובה הקלף: 10.5 ס"מ. גובה הידיית: 28 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים, קמטים ובלאי. כתמים כהים בשוליים. קרע בראש היריעה הראשונה, ללא פגיעה בטקסט.

פתיחה: \$400

373b

373a

373. מגילת אסתר מיניאטורית בנרתיק כסף - מערת המכפלה - ארץ ישראל

מגילת אסתר מיניאטורית בנרתיק כסף. [ארץ ישראל, ראשית המאה ה-20].

דיו על קלף; כסף מוטבע, מולחם וחקוק.

כתיבה ספרדית. 14 שורות בעמודה.

המגילה נתונה בנרתיק כסף המעוטר במראה מערת המכפלה וברגמים צמחיים. משני צדי גוף הנרתיק מכסים העשויים כפרחים בעלי עלי כותרת, והידית, שבתחילתה גולת כסף, מעוצבת כמנסרה מתומנת.

גובה הנרתיק: 17 ס"מ. גובה הקלף: 5.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. המכסים שמשני צדי גוף הנרתיק רופפים. קורוזיה. כיפופים. כתמים בקלף ומספר קרעים בשוליים. כתמי רטיבות כהים בראש היריעה הראשונה.

פתיחה: \$1000

373. Miniature Esther Scroll in a Silver Case – Cave of the Patriarchs (Me'arat HaMachpelah) – Eretz Israel

Miniature Esther scroll in a silver case. [Eretz Israel, early 20th century].

Ink on parchment; silver - embossed, soldered and engraved.

Sephardic script. 14 lines per column.

The scroll is placed in a silver case embellished with an etching of Me'arat HaMachpelah and with vegetal patterns. Covers designed like flowers with petals cap both sides of the case. The handle is designed like an octagonal prism, with a silver marble.

Height of case: 17 cm. Height of parchment: 5.5 cm. Good-fair condition. The covers capping both sides of the case are loose. Corrosion. Dents. Stains to parchment and several tears to margins. Dark dampstains at the top of the first membrane.

Opening price: \$1000

375a

375. כתר כסף - תרומת אגודת נשים - אנגליה או ארצות הברית, תרפ"ג

כתר כסף. [אנגליה או ארצות הברית], הקדשה משנת תרפ"ג (1923). כסף (חתום) מוטבע, גזור וחקוק; שיבוץ אבני חן. כתר פתוח מעוטר בעיטור חסר של עלי אקנתוס, ובשיבוץ אבני חן ירוקות, כחולות ואדומות. על גוף הכתר שתי מגיניות, על האחת חקוקה הכתובת "ז"נ ליידישע אקזילערי דחברה תהלים" (Ladies' Auxiliary - אגודת נשים) ועל השניה "ולומדי חיי אדם, תרפ"ג". קוטר: 19 ס"מ. מצב טוב. כיפופים. שברים.

פתיחה: \$1400

374a

374. "יד" לספר תורה - אירופה, המאה ה-19

"יד" לספר תורה. אירופה, [המאה ה-19]. כסף (חתום) יצוק וחקוק.

יד גלילית המתעבה והולכת עד אמצעה, שם היא מעוטרת בחישוק ובעלים החובקים אותה כעלי כותרת מכל צד של החישוק. מן החישוק הגליל הולך וצר עד לחישוק נוסף הקבוע מעל החפת. על היד חקוקה כתובת: "יהושע בר אברהם". כף יד גדולה, קמוצה, עם אצבע מורה וחפת. כף היד עם החפת נועדה להברגה על גבי הזרוע (הברגה פגומה). בקצה היד קבועה שרשרת עבה. אורך כולל (ללא שרשרת): 32 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כיפופים. כתמים. תיקוני הלחמה. השרשרת אינה עשויה כסף.

פתיחה: \$500

374. Torah Pointer – "Yad" – Europe, 19th Century

Torah pointer ("Yad"). Europe, [19th century]. Silver (marked), cast and engraved. A cylindrical pointer, widening towards the middle, where it is decorated with a ring and engraved petal-like leaves on each side of the ring. The cylinder narrows from the ring upwards until reaching another ring set above the cuff. An inscription is engraved on the pointer: "Yehoshua Bar Avraham". A large closed hand, with a pointing finger and a cuff. The hand with the cuff is made so as to be screwed to the arm (damaged screw). A heavy chain is attached to the pointer. Total length (without the chain): 32 cm. Fair-good condition. Bends. Stains. Soldering repairs. The chain is not made of silver.

Opening price: \$500

374b

374c

376a

376. Silver Tefillin Boxes – "Be Bold as a Leopard, Light as an Eagle"

Tefillin boxes. [Unknown origin, second half of the 19th century].

Silver (stamped), bent, soldered and engraved.

The boxes are adorned following the theme of the Mishnah in Pirkei Avot: "Be bold as a leopard, light as an eagle, swift as a deer, and strong as a lion to do the will of your Father in Heaven". Each side is engraved with one of the animals mentioned in the Mishnah. The upper side is engraved with the letters Shin and Resh [shel rosh] and Shin and Yud [shel yad], inside a circle encompassed with flower petals. The boxes are lined with red velvet.

5.5X6X8.5 cm. Good condition. Dents. Corrosion. The edges of the velvet have unraveled and the velvet is damaged.

Opening price: \$300

376b

376. בתי כסף לתפילין - "הוי עז כנמר וקל כנשר"

בתי כסף לתפילין. [מוצא לא ידוע, המחצית השניה של המאה ה-20].

כסף (חתום) מכופף, מולחם וחקוק.

הבתי מעוטרים במשנה מפרקי אבות (בכיתוב משובש מעט): "הוי עז כנמר [כנמר], יול [וקל] כנשר, רץ כצבי יגבור [וגיבור] כארי לעשות [רצון] אביך שבשמים". על כל פאה חקוק בעל חיים אחר מן המשנה. על הפאה העליונה חקוקות האותיות "שר" [של ראש] ו"שי" [של יד], בתוך עיגול מוקף עלי כותרת. הבתי מרופדים בקטיפה אדומה.

8.5X6X5.5 ס"מ בקירוב. מצב טוב. כיפופים. קורוזיה. הקטיפה פרומה בשוליה ופגומה.

פתיחה: \$300

375b

375c

375. Silver Crown – Donation of a Ladies' Auxiliary – England or the United States, 1923

Silver crown. [England or the United States], dedication from the year 1923.

Silver (marked), embossed, cut and engraved; gemstones.

An open crown decorated with openwork decoration of acanthus leaves, and with green, blue and red gemstones. Two shields appear on the body of the crown; one is engraved with the inscription "Donation of the Ladies' Auxiliary D'Chevra Tehillim" and the other "VeLomdei Chayei Adam, 1923".

Diameter: 19 cm. Good condition. Bends. Fractures.

Opening price: \$1400

377. Collection of Circumcision Utensils – United States and Eretz Israel, 20th Century

34 circumcision utensils. United States, Eretz Israel and other places (?), 20th century.

Steel; silver; bone; bakelite.

1-9. Four circumcision knives, four shields and a separator made by "Millers" (Joseph and David Miller), a workshop manufacturing slaughter and circumcision knives which operated in New York from 1909 through 1960. Marked "Millers" (Yiddish) and "J&D Miller". One of the knives is inserted in a velvet-lined silver box, and an additional knife is inserted in a velvet-lined wooden case. United States, first half of 20th century.

10. Silver shield (not marked) with an engraved inscription: "Haim Meshulam Fisu[...]". [Eretz Israel?, Dedication from 1915].

11-16. Six circumcision knives. One is marked "Lublinsky" (from Dov Lublinsky's shop in Tel Aviv, which opened in 1938). Two more are marked "D.L.".

17-34. Shields in different shapes. One is marked "D.L.".

34 circumcision utensils. Size and condition vary.

Opening price: \$1000

377

378. "הדס" לבשמים - עבודת פיליג'רן וכדורי כסף - רוסיה, המאה ה-19

"הדס" פיליג'רן בעל גוף גלילי מעוטר בכדורי כסף. רוסיה, אמצע המאה ה-19.

כסף (חתום); עבודת פיליג'רן.

המכל גלילי ועשוי כולו עבודת פיליג'רן בדגם דמוי זנב טווס פרוש החוזר על עצמו, ובשוליו מסגרת עשויה חוט כסף סלילי. בראש הגליל מכסה נשלף, עשוי עלי כותרת בעבודת פיליג'רן בדגם צמחי היוצרים יחד כיפה. הגליל והכיפה מעוטרים בכדורי כסף פזורים. בראש המכסה גולת כסף ועליה מתנוסס דגל. המכל ניצב על ארבע רגליים עשויות חוט כסף סלילי. הרגליים אסופות באמצען בגולת כסף, מתעגלות תחתיו כלפי חוץ ואחוזות בקצותיהן בחישוק הנח על כיפת כסף נמוכה.

גובה: 25.5 ס"מ בקירוב. קוטר: 7 ס"מ. מצב טוב. כתמים. כיפופים. נוטה מעט על צדו.

פתיחה: \$500

378b

377. אוסף כלי מילה - ארה"ב וארץ ישראל, המאה ה-20

34 כלי מילה. ארה"ב, ארץ ישראל ומקומות נוספים(?), המאה ה-20. פלדה; כסף; עצם; בקליט.

1-9. ארבע סכיני מילה, ארבעה מגינים ומפריד תוצרת "מיללערס" (Joseph and David Miller). בית מלאכה ליצור סכיני שחיטה ומילה שפעל בניו יורק החל משנת 1909 עד 1960. חתומים "מיללערס" ו-"J&D Miller". אחת מהסכינים נתונה בקופסת כסף ייעודית, מרופדת קטיפה, וסכין נוספת נתונה בנרתיק עץ, אף הוא מרופד בקטיפה. ארצות הברית, המחצית הראשונה של המאה ה-20.

10. מגן כסף (לא חתום) עם כתובת חקוקה: "חיים משולם פיסו ס"ט שנת ה'תר"ר". [ארץ ישראל? הקדשה משנת 1915].

11-16. שש סכיני מילה. אחת מהן חתומה "לובלינסקי" (מחנתו של דב לובלינסקי, פעלה בתל אביב מאז 1938). שתיים נוספות חתומות "D.L."

17-34. מגינים בצורות שונות. אחד מהם חתום "D.L."

34 כלי מילה. גודל ומצב משתנים.

פתיחה: \$1000

379

379. כלי כסף קטן לבשמים - "והריחו ביראת ה'" - המאה ה-19

כלי לבשמים. [מזרח אירופה, המאה ה-19].
כסף (חתום) יצוק וחקוק.

כלי קטן לבשמים, עשוי כביפת כסף בעלת נקב עגול באמצעה, וסביבו פזורים נקבים קטנים נוספים. לשפת הנקב חקוקה הכתובת "והריחו ביראת ה'". כל שטח הכיפה מעוטר בחקיקה בדגם צמחי.
קוטר: 4.5 ס"מ. מצב טוב. כיפופים. כתמים. מעט פגמים.
פתיחה: \$600

379. Small Silver Spice Container – "VaHaricho BeYirat Hashem" – 19th Century

Spice container. [Eastern Europe, 19th century].
Silver (marked), cast and engraved.

A small spice container, designed as a silver dome with a round aperture in the center, with additional small holes scattered all around. The inscription "VaHaricho BeYirat Hashem" is engraved by the central aperture. The entire surface of the dome is decorated with an engraved vegetal pattern.

Diameter: 4.5 cm. Good condition. Bends. Stains. Some damages.

Opening price: \$600

378. Spice Container – Filigree and Silver Globules – Russia, 19th Century

A cylindrical filigree spice container ornamented with silver globules. Russia, mid-19th century.

Silver (marked); filigree.

The cylindrical container is made entirely of filigree work in a repetitive peacock's tail pattern, with a frame made of a spiral silver thread. A removable lid is set at top of the cylinder, made of filigree petals in a vegetal pattern creating a dome. The cylinder and the dome are decorated with scattered silver globules. The lid is topped with a silver ball and a flag. The container stands on four legs made of a spiral silver thread. The legs, held together by a silver ball end with a ring set on top of a low silver dome.

Height: approx. 25.5 cm. Diameter: 7 cm. Good condition. Stains. Bends. Slightly bended to one side.

Opening price: \$500

378a

381a

381. Four Silver Decorations for Wine Bottles – Germany, Early 20th Century

Three silver plaques and a silver stopper for decorating wine bottles. Germany, [early 20th century].

1-3. Three silver plaques (two stamped) for wine bottles. Various inscriptions are etched in their centers: "Gut Shabbos", "Wine for Kiddush", "Kiddush wine". The plaques are decorated with clusters of grapes, grapevine and Acanthus leaves. Two plaques are crowned with a Star of David. Short chains are attached to the plaques. Height: 6.5 to 8 cm. Good condition. Minor corrosion. Dents.

4. Silver stopper (stamped) for a wine bottle. The stopper is made of a pointed ring, its circumference etched with the inscription "Wine gladdens the heart of man". At the top of the stopper is a handle shaped like a Star of David. Height: 6.5 cm. Diameter: 2 cm. Good condition. Dents. Corrosion.

Opening price: \$300

381b

380

380. אוסף העתקים של "הדסים" לבשמים בדגמים מסורתיים

13 "הדסים" לבשמים. [גרמניה? המחצית השנייה של המאה ה-20]. פליז יצוק, חרוט, מולחם וגזור.

שלושה-עשר "הדסים" לבשמים מעוצבים כמגדלים, עשויים על פי דגמים מסורתיים נפוצים של "הדסים" לבשמים שנעשו באירופה, רובם על פי דגמים גרמניים. חלקם בעלי מכל גלילי ואחרים בעלי מכל מרובע, כולם בעלי צריחים חרוטיים ובראש רובם מתנוסס דגל. על חלק מן ה"הדסים" תלויים פעמונים.

גובה: 18 ס"מ עד 25 ס"מ. מצב כללי טוב. כיפופים. קורוזיה. עקבות הכספה. דגלים ופעמונים חסרים.

פתיחה: \$300

380. Collection of Replicas of Traditional Spice Containers

13 spice containers. [Germany?, second half of 20th century].

Cast brass, spun, soldered and cut.

Thirteen spice containers designed as towers, designed after common traditional models of spice containers crafted in Europe, mainly after German models. Some have cylindrical containers while others are square; all have a conic tower and a flag on top of it. Several are hung with bells.

Height: 18 cm to 25 cm. Good overall condition. Bends. Corrosion. Traces of silver plating. Lacking bells and flags.

Opening price: \$300

381. ארבעה עיטורי כסף לבקבוקי יין - גרמניה, ראשית המאה ה-20

שלוש טסיות כסף ופקק לבקבוק יין. גרמניה, [ראשית המאה ה-20].

1-3. שלוש טסיות כסף (שתיים מהן חתומות) לבקבוק יין. במרכזן חקוקות כתובות שונות: "גוט שבת", "יין לקידוש", "יין קידוש". הטסיות מעוטרות אשכולות ענבים, עלי גפן ועלי אקנתוס, ובראש שתיים מהן מופיע מגן דוד. לטסיות מחוברות שרשרות קצרות. גובה: 6.5 עד 8 ס"מ. מצב טוב. מעט קורוזיה. כיפופים.

4. פקק כסף (חתום) לבקבוק יין. הפקק עשוי טבעת משוננת, ועל היקפו חקוקה הכתובת "יין ישמח לבב אנוש". בראש הפקק מתנוסס מגן דוד המשמש כידית. גובה: 6.5 ס"מ. קוטר: 2 ס"מ. מצב טוב. כיפופים. קורוזיה.

פתיחה: \$300

384b

384a

384. חותם אבן עם ידית כסף - פולין

חותם. פולין, [סוף המאה ה-19 או ראשית המאה ה-20].
כסף יצוק; אבן חן חקוקה.

חותם סגלגל בעל ידית כסף מסוגנת, משובץ אבן חן אדומה שעל פניה חקוקה משלבת לועזית, "WW", וסביבה הכתובת: "הק' אביגדור במ"ה זאב וואלף מזאוויחואסט".

בעיירה זוויחוסט (Zawichost) שבמזרח פולין ישבו יהודים החל מראשית המאה ה-18, ובמחצית הראשונה של המאה ה-20 היו יותר משליש מתושבי העיירה יהודים.

קוטר: 23 מ"מ. גובה: 35 מ"מ. מצב טוב. מעט שברים בתושבת הכסף.

פתיחה: \$500

384. Stone Seal with a Silver Handle – Poland

Seal. Poland, [late 19th or early 20th century].
Cast silver, engraved gemstone.

An oval seal with a stylized silver handle, set with a red gemstone engraved with a Latin monogram "WW" and surrounded by the legend "...Avigdor son of... Zeev Wolf from Zawichost" (Hebrew).

Jews lived in the town of Zawichost in East Poland since early in the 18th century and by the first half of the 20th century more than one third of the town's residents were Jewish.
Diameter: 23 mm. Height: 35 mm. Good condition. Some fractures to bezel.

Opening price: \$500

383a

383. חותם כסף - אירופה, המאה ה-19

חותם כסף. [גרמניה?], המחצית השנייה של המאה ה-18 / המחצית הראשונה של המאה ה-19].
כסף יצוק וחקוק.

חותם סגלגל בעל ידית מסוגנת. על פניו חקוק שם הבעלים: "געטשליג בן מהורר מרדכי פראנקול" והמונוגרמה "GF".

גובה: 3 ס"מ. קוטר מירבי: 2.5 ס"מ.

פתיחה: \$500

383. Silver Seal – Europe, 19th Century

Silver seal. [Germany?, second half of the 18th century / first half of the 19th century].
Cast and engraved silver.

Oval seal with a stylish handle. The name of the owner is engraved into its surface (Hebrew lettering): "Getshlig son of Rabbi Mordechai Frankel" and the monogram "GF".
Height: 3 cm. Maximum diameter: 2.5 cm.

Opening price: \$500

383b

382a

382. רעשן מגולף - מזרח אירופה, המאה ה-19

רעשן עצם. [מזרח אירופה, המאה ה-19].
עצם מגולפת; כסף גזור; דבק ומסמרות.

גוף הרעשן מגולף בדוגמת שני דגלים חופפים בעלי זרועות. על הדגל העליון מופיעה בדיו הכתובת "אסתר". בין שני הדגלים מחובר במסמרת חלק מלבני נוסף. על המלבן מונחת בימה מצולעת קטנה ועליה הכתובת "פורים", ובראשה מתנוסס דגל כסף קטן.

גובה: 14 ס"מ. רוחב: 11 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. סדקים. כיפופים. החלקים מודבקים זה לזה. אחת מזרועות הדגל חסרה.

ראה פריט דומה באוסף מוזיאון ישראל, פריט 106/105 B68.0038.

פתיחה: \$700

382. Carved Gragger – Eastern Europe, 19th Century

Bone gragger. [Eastern Europe, 19th century].

Carved bone; cut silver; glue and rivets.

The body of the gragger is carved as two overlapping flags with arms. On the top flag appears in ink the word "Esther" (Hebrew). Attached with a rivet, between the two flags, is an additional rectangular part. Placed on the rectangle is a small polygon stage with the inscription "Purim", topped with a small silver flag.

Height: 14 cm. Width: 11 cm. Fair condition. Stains. Cracks. Bends. Parts are glued to each other. One on the flag's arms is lacking.

See similar item in the Israel Museum collection, item no. B68.0038 106/105.

Opening price: \$700

382b

387b

387. כלי תפירה עם חותם כסף - בינגן, גרמניה, המאה ה-19

כלי תפירה עם חותם כסף. [בינגן (Bingen am Rhein, גרמניה), המאה ה-19 (או קודם לכן?)].

כסף יצוק, חרוט וחקוק. נרתיק חלול, דק וארוך, עשוי ארבעה חלקים מתברגים (לשמירת מחטים וסיכות תפירה ולליפוף חוט) ומעוטר בדגם גיאומטרי חוזר. על החותם בתחתית הכלי חקוקה הכתובת: "יטכה בת כהרר יוזל מבינגא". תחת הכתובת חקוקים זוג דגים.

גובה: 8 ס"מ. מצב טוב. כיפופים. מעט כתמים. יתכן שחסר אצבעון תואם.

פתיחה: \$500

387a

387. Silver Sewing Case with Seal – Bingen, Germany, 19th Century

Silver sewing case with a seal. [Bingen am Rhein (Germany), 19th century (or earlier?)].

Cast silver, spun and engraved.

A hollow case, thin and long, consisting of four parts (with a spool and a needle case), and decorated with a repetitive geometric pattern. Engraved on the seal at the bottom of the case: "יטכה בת כהרר יוזל מבינגא". A pair of fish is engraved below the inscription.

Height: 8 cm. Good condition. Bends. Some stains. Possibly, a matching thimble is missing.

Opening price: \$500

386b

386a

386. אסימון - "חנוכה" ו"ציון" - גליציה, ראשית המאה ה-20

אסימון עם כתובות עבריות. [גליציה], ראשית המאה ה-20. פנים: הכתובת "חנוכה", וסביבה, במעגל סביב שולי המטבע, השנה תרס"ב [1901] וכתובת נוספת בלתי מזוהה. גב: מגן דוד ובתוכו המילה "ציון".

קוטר: 24 מ"מ. מצב בינוני. שחיקה. קורוזיה. על פי עדות הבעלים, מקורו של הפריט באזור למברג.

פתיחה: \$300

386. Token – "Hanukkah" and "Zion" – Galicia, Early 20th Century

A token with Hebrew legends. [Galicia], early 20th century.

Obverse: the legend "Hanukkah" surrounded, on the margins of the token by the year תרס"ב [1901] and an additional unidentified legend. Reverse: Star of David with "Zion" in its center.

Diameter: 24 mm. Fair condition. Wear. Corrosion. According to the owner, this item originates in the area of Lemberg.

Opening price: \$300

385

385. אסימון - "בית התבשיל של המתיבתא", חסידות גור - פולין, המאה ה-20

אסימון, כפי הנראה לקבלת ארוחות במטבח הישיבה. [ורשה? המחצית הראשונה של המאה ה-20].

אסימון בעל חור. פנים: המילים "בית התבשיל של המתיבתא" והספרות 132. גב: חלק.

ישיבת "המתיבתא" נוסדה בוורשה בשנת 1917 בקירוב, ביד חסידות גור.

קוטר: 40 מ"מ. מצב טוב. מעט סדקים בשולי האסימון. על פי עדות הבעלים הפריט נמצא או נרכש באזור בעלז.

פתיחה: \$300

385. Token – "Beit HaTavshil shel HaMetivta", Ger Chassidut – Poland, 20th Century

A token, presumably for receiving meals in the Yeshiva kitchen. [Warsaw?, first half of 20th century]. A token with a hole. Obverse: "Beit HaTavshil shel HaMetivta" (Metivta soup kitchen) and the digits 132. Reverse: blank.

"HaMetivta" Yeshiva was founded in Warsaw ca. 1917, by the Ger Chassidut.

Diameter: 40 mm. Good condition. Some marginal cracks.

According to the owner, this item was found or purchased in the area of Belz.

Opening price: \$300

389a

389. אוסף איכותי של תכשיטי כסף תימניים - ראשית המאה ה-20

ששה-עשר תכשיטי כסף. תימן וארץ ישראל, [ראשית המאה ה-20]. באוסף שלפנינו תכשיטים טקסיים ותכשיטי יום-יום, תכשיטים עירוניים וכפריים, ממסורת אמנות הכסף העשירה של יהודי תימן. כסף יצוק, מכופף, גזור, מולחם וחקוק; פיליג'רן וגרנולציה; חרוזי כסף; אבני חן.

1. ענק "לאזם".

ענק עשוי שלוש טסיות מלבניות וביניהן שבע שרשרות חרוזי כסף. בקצות הענק שתי טסיות משולשות. על הטסיות המלבניות תלויים שלושה בתי קמע גליליים, ומהם משתלשלות שרשרות "זנב שועל" ובקצותיהן חרוזי "רימון". השרשרת הייתה נפוצה בקרב יהודי תימן הכפריים אך בקרב יהודי צנעא ענדו אותה רק נערות צעירות. בקצות הענק חוטים לקשירה על הצוואר. אורך: 32 ס"מ.

2-6. חמש שרשרות עם בתי קמע.

שרשרות עם בתי קמע מטיפוסים שונים; ארבע מהן עשויות כסף והחמישית עשויה ברובה חרוזים כחולים וביניהם מעט חרוזי כסף. אורך מרבי: 90 ס"מ.

7. שרשרת לכלה.

שרשרת מתוך מערכת תכשיטי הכלה בצנעא. השרשרת עשויה כדורים המעוטרים בדגמי עדישים ושעורים - סמל לפוריות, וביניהם בית קמע גלילי. אורך: 60 ס"מ.

8. שרשרת עשויה חרוזי כסף עגולים גדולים, חרוזי "תות", תליוני פעמונים ובמרכזה כדור כסף מעוטר. אורך: 68 ס"מ בקירוב.

9. צמיד בדגם דומה לענק "מענקה".

הצמיד עשוי משולשי קצה וחמש שרשרות עם חרוזי חוט פתוחים וחרוזי "תות". החרוזים מושחלים על חוטים. אורך: 22 ס"מ. מצב טוב. החוט חסר בצדו האחד של הצמיד. 10-16. שני זוגות תליוני רקה וחמישה זוגות עגילים.

זוג תליוני רקה עשויים כדורי כסף ומהם משתלשלות שרשרות ארוכות, מן הסוג שהיה נפוץ בתימן הכפרית, וזוג תליוני רקה בדגם חישוק, מעוטרים בגרנולציה. ארבעה מזוגות העגילים עשויים בדגם חישוק וזוג אחד עשוי טסיות פיליג'רן ומהן משתלשלים חרוזים וטסיות קטנות. אורך: 4 עד 16 ס"מ. מצורף: בית קמע גלילי עשוי פח כסף ומעוטר בפיליג'רן. אורך: 9.5 ס"מ. מצב גרוע. פגום ומכופף. גודל ומצב משתנים. מצב כללי טוב. כיפופים. מעט חלקים חסרים.

ספרות:

1. מלאכת האמנות של יהודי תימן, מאת מרדכי נרקיס. הוצאת אגודת ידידי בית הנכות הלאומי בצלאל, תש"א.
 2. כסות ומטר, מאת אביבה מולר-לנצט. הוצאת יד בן צבי והאוניברסיטה העברית, ירושלים, תש"ע.
 3. The Yemenites, Two Thousand Years of Jewish Culture, מאת Ester Muchawsky-Schnapper. הוצאת מוזיאון ישראל, ירושלים, 2000.
 4. עטור מצחק, מתיבת בתכשיטים של עדות ישראל, בעריכת עליה בן-עמי. הוצאת מוזיאון ישראל, ירושלים, 2002.
- פתיחה: \$800

388a

388. צלחת נחושת - מלאכת דמשק - דניאל בגוב האריות

צלחת נחושת מעוטרת במלאכת דמשק. [סוריה או סביבותיה, ראשית המאה ה-20].

נחושת; כסף משובץ במלאכת דמשק.

צלחת עמוקה משובצת עיטורים צמחיים. במרכזה נראה אדם וסביבו אריות, ותחתיו הכיתוב: "דניאל בגוב האריות". שולי הצלחת מעוטרים אף הם בדגמים צמחיים ובשלוש דמויות אדם. הצלחת חתומה בגובה בכתב ארמני ובספרות הערבית 1226.

קוטר: 26.5 ס"מ. מצב טוב. כיפופים.

פתיחה: \$500

388. Copper Plate – Damascene Work – Daniel in the Lions' Den

A copper damascene work plate. [Syria or the vicinity, early 20th century].

Copper; silver damascene work.

A deep plate decorated with vegetal patterns. A man surrounded by lions is seen in the center, with an inscription: "Daniel in the Lions' Den" (Hebrew). The margins are also decorated with vegetal patterns and with three human figures. The plate is signed on the back in Armenian script and the Arab digits 1226.

Diameter: 26.5 cm. Good condition. Bends.

Opening price: \$500

388b

389b

7. Bridal chain.

Chain of a set of a bridal ornaments from Sanaa. The chain is crafted with balls adorned with patterns of lentils and barley, symbol of fertility. Among them is a cylindrical amulet holder. Length: 60 cm.

8. Chain made of large round silver beads, "berry" beads, bell pendants with a decorative silver ball in the center. Length: Approximately 68 cm.

9. Bracelet similar to the "Maanaka" style necklace.

The bracelet is made of triangles and five chains strung with beads and "berry" beads. Length: 22 cm. Good condition. The string on one side of the bracelet is lacking.

10-16. Two pairs of temple pendants and five pairs of earrings.

A pair of temple pendants made of silver balls. Hanging from the balls are long chains, common in Yemenite villages and a pair of loop-styled temple pendants, adorned with granulation. Four pairs of loop-styled earrings and one made of filigree plates from which beads and small plates hang. Length: 4 to 16 cm.

Enclosed: a cylindrical amulet holder made of tin, silver and adorned with filigree. Length: 9.5 cm. Poor condition. Damaged and dented.

Size and condition vary. Overall good condition. Dents. Few lacking parts.

Literature:

1. The Artcraft of Yemenite Jews, by Mordechai Narkis. Published by the Society of Friends of the Jewish National Museum Bezalel, 1941.

2. Garments with a Message, by Aviva Muller-Lancet. Published by Yad Ben Zvi and the Hebrew University, 2010.

3. The Yemenites, Two Thousand Years of Jewish Culture. By Ester Muchawsky-Schnapper. Published by the Israel Museum, Jerusalem, 2000.

4. In All Their Finery, Jews from the Jewish World, edited by Alia Ben-Ami. Published by the Israel Museum, Jerusalem, 2002.

Opening price: \$800

389c

390

390. מנורת זיכרון גדולה מכסף - מרוקו, 1930

מנורת זיכרון גדולה, לתליה בבית הכנסת. [אסואירה / אצוירה (מוגדור)?], מרוקו, הקדשה משנת תר"צ [1930]. כסף (חתום), יצוק, חקוק, ומולחם.

המנורה מעוטרת בחגורה של דגמים צמחיים, עליה קבועות שלוש ידידות מסוגננות. תחת חגורת העיטור חקוקה כתובת הקדשה: "להעלות נר תמיד למנוחת הגמוין [הגביר מהולל ונבון] רצ"ו [רודף צדקה וחסד] כה"ר פינחס מ' טובי נ"ע; נלב"ע ביום שני בש"ק כ"ב לח' חשון שנת צר"ת תנצב"ה". בתחתית המנורה קבועה גולה גדולה, מחורצת, וסביבה חקוקים כוכב בעל שמונה חודים ועיטורים צמחיים. שלוש שרשרות תלויות על ידידות המנורה וקבועות בקצותיהן בכיפת כסף שבראשה קולב לתליה. באוסף הכתובות של מוזיאון ישראל מצויה כתובה המתעדת את נישואיהם של שלמה בן פנחס בן משה טובי עם מסעודה בת מסעודה בת יעקב בן יוסף אפרייאט, ממוגדור (אסואירה), משנת תרנ"ג (1893).

למנורה דומה, ראו: Morocco, Jews and Art in a Muslim Land, בעריכת Vivian B. Mann. הוצאת Merrell, ניו יורק, 2000. פריט מס' 20. גובה: 32 ס"מ בקירוב. קוטר: 25 ס"מ בקירוב. אורך כולל: 85 ס"מ בקירוב. משקל: 2.30 ק"ג. כיפופים. שברים. תיקוני הלחמה גסים.

פתיחה: \$2000

390. Large Synagogue Silver Memorial Lamp – Morocco, 1930

A large hanging memorial lamp, for a synagogue. [Essaouira (Mogador)?], Morocco, dedication from 1930.

Silver (marked), cast, engraved and soldered.

The lamp is ornamented with a strip of vegetal patterns with three stylized handles attached to it. A dedication is engraved below this strip: "For lighting an eternal candle in memory of... Pinchas M. Toby...". A large slotted ball at the base of the lamp, surrounded by an engraved star with eight points and vegetal decorations. Three chains hang from the lamp's handles and are set at their ends in a silver dome with a suspension loop.

In the collection of Ketubot (marriage contracts) of the Israel Museum is a Ketubah recording the marriage of Shlomo son of Pinchas son of Moshe Toby with Masuda daughter of Masuda daughter of Yaakov son of Yosef Afriat from Mogador (Essaouira), from the year 1893.

For a similar lamp see: Morocco, Jews and Art in a Muslim Land, edited by Vivian B. Mann. Published by Merrell, New York, 2000. Item no. 20.

Height: approx. 32 cm. Diameter: approx. 25 cm. Total length: approx. 85 cm. Weight: 2.30 kg. Bends. Breaks. Rough soldering repairs.

Opening price: \$2000

389d

389. High-Quality Collection of Yemenite Silver Jewelry – Early 20th Century

16 silver pieces of jewelry. Yemen and Eretz Israel, [early 20th century].

The collection is composed of ceremonial and daily pieces of jewelry, city and village ornaments, made in the traditional style of the rich silver-craft produced by Yemenite Jews.

Cast silver, bent, cut, soldered and engraved; filigree and granulation; silver beads and gems.

1. Lazam necklace.

Necklace made of three rectangular plates connected by seven silver-bead chains. The necklace ends with two triangular plates. Three cylindrical amulet holders hang on the rectangular plates with hanging "fox tail" chains ending in "pomegranate" beads. This type of necklace was common among Jews in Yemenite villages, however, in Sanaa, only young girls wore it. Attached to the edges of the necklace are strings for fastening around the neck. Length: 32 cm.

2-6. Five chains with amulet holders.

Chains with various types of amulet holders. Four of silver and the fifth made primarily of blue beads dotted by silver beads. Maximum length: 90 cm.

392

392. מנורת חנוכה - חבצלות - הקהילה הפורטוגזית בהולנד, המאה ה-19

מנורת חנוכה. [הולנד, המאה ה-19].
פליז יצוק, מולחם ומכופף.

מנורה מטיפוס שהיה בשימוש של הקהילה הפורטוגזית בהולנד. הדופן האחורית עשויה שלושה פרחי חבצלת ומתחתיהם מפתחים בצורת מגיניות רחבות. בבסיס החבצלת האמצעית לוח מלבני ריק. בפרח החבצלת האמצעי מפתח עגול ובשני הפרחים האחרים מפתחים מלבניים. שמש יצוק מונח בתוך המפתח בפרח החבצלת הימני. שורת בויכים יצוקה, נשלפת. שורת הבויכים והדופן האחורית נתונות בבית תואם שבו מפתחים קדוחים המיועדים לזיום הבולטים מן המנורה.

גובה: 23.5 ס"מ. רוחב: 27 ס"מ. מצב טוב. כיפופים. כתמים. מעט פגמים. בויך חסר.
ספרות: נרקיס, "מנורת החנוכה", לוח XXI, פריט 58.

פתיחה: \$2000

392. Chanukah Lamp – Lilies – Portuguese Community in Holland, 19th Century

Chanukah lamp. [Holland, 19th century].
Cast brass, soldered and bent.

A lamp of the type used by the Portuguese community in Holland. The back plate consists of three lilies; below them are openings shaped as wide shields. On the base of the central lily is a blank rectangular plate. Apertures in the lilies. A cast Shamash is placed in the opening of the right lily. A cast row of oil fonts, removable. The oil fonts and the back plate are contained in a matching base with pierced apertures designated for projections securing the lamp to the base.

Height: 23.5 cm. Width: 27 cm. Good condition. Bends. Stains. Some defects. Lacking oil font.
Literature: Narkis, "Menorat HaHanukkah", plate XXI, item 58.

Opening price: \$2000

391a

391. פמוטי כסף - גרמניה, סוף המאה ה-18

פמוטי כסף. קניגסברג, סוף המאה ה-18.
כסף (חתום), מוטבע וחקוק.

הפמוטות מעוצבים כעמודים גליליים חלקים הניצבים על כן מרובע, ובראשם בויכים נשלפים. העמודים והכנים מעוטרים בוילונות, גלילים ודגמים צמחיים חקוקים.
גובה: 28.5 ס"מ בקירוב. רוחב הכן: 13 ס"מ. מצב טוב. כיפופים. מעט קרוויה. שברים קלים. תיקוני הלחמה. בסיס אחד הבויכים הוחלף בחלק חדש (השלמה מאוחרת)

פתיחה: \$1000

391. Silver Candlesticks – Germany, Late 18th Century

Silver candlesticks. Königsberg, late 18th century.
(Stamped) silver, engraved and etched.

The candlesticks are designed like smooth cylindrical pillars standing on a square base, topped by removable candle holders. The pillars and bases are adorned with etchings of drapes, fringes and vegetal patterns.
Height: 28.5 cm. Width: 13 cm. Good condition. Dents. Minor corrosion. Light breaks. Soldering repairs. The base of one sconce has been replaced with a new part (late replacement).

Opening price: \$1000

391c

391b

394a

חנוכיה זו היתה שייכת להאדמו"ר רבי אברהם ברנדווין מסטרעטין, בן האדמו"ר רבי אורי ברנדווין מאוויפולה. כיהן כאדמו"ר בפיאטרה-ניאמץ שברומניה ופעל רבות בתקופת השואה לעזרת הפליטים שהגיעו מפולין. לאחר השואה עלה לחיפה, והקים בה את בית מדרשו. נפטר בשנת תשל"ג. גובה: 21.5 ס"מ. רוחב: 21 ס"מ. מצב טוב. כתמים. כיפופים. תיקוני הלחמה. שורת הבזיכים הולחמה למנורה. מצורף אישור על קבלת החנוכיה במתנה מבנו הרבנית. פתיחה: \$1000

394c

394b

393. Chanukah Lamp – Knobs and Flowers

Upright Chanukah lamp. [Germany or Holland, first decades of 20th century].

Cast and spun brass.

The lamp's branches are set in bases designed as clenched fists and decorated with alternating knobs and flowers. Round, dome-shaped base, supported by three dolphins with upturned tails. The central branch is topped by a ball and a Star of David.

Height: 56 cm. Width: approx. 43 cm. Good condition. Corrosion. Bends. Slight defects. One oil font is different in color, apparently replacing a lost oil font. Literature: Five Centuries of Hanukkah Lamps from the Jewish Museum, A Catalogue Raisonné by Susan L. Brunstein, New-Haven and London: Yale University Press, pp. 263.

Opening price: \$300

393

394. מנורת חנוכה של האדמו"ר מסטרעטין-חיפה

מנורת חנוכה. אוסטרו-הונגריה, [סוף המאה ה-19 או ראשית המאה ה-20].

כסף (חתום, חותמת יצרן: S.H. מוטבע, גזור וחוקק). דופן אחורית מלבנית ומקושטת, במרכזה שני לוחות הברית בתוך צדפה מוארכת ובראשה כתר תורה. על שתי פינות המלבן נשענים אריות, ובכפתם הקדמית הם מחזיקים מקלעת פרחים המעטרת את הדופן האחורית מקצה לקצה. בראש הדופן, בצדה הימני, נעוץ השמש. שורת הבזיכים מוגבהת, ניצבת על מוט הנעוץ בבסיס המנורה ועל ארבע רגליים, ובעלת ידית לשליפה. סורגי צד בדגם צמחי תוחמים את שורת הבזיכים. מצורפים שמונה מכסים לבזיכים.

393. מנורת חנוכה - כפתור ופרח

מנורת חנוכה זקופה. [גרמניה או הולנד, העשורים הראשונים של המאה ה-20]. פליז יצוק וחרוט.

קני המנורה מונחים בתושבות המעוצבות כאגרופים קמוצים, ומעוטרים בכפתורים ופרחים לסירוגין. למנורה בסיס עגול בצורת כיפה הנתמך בשלושה דולפינים מניפי זנב. בראש הקנה המרכזי של המנורה מתנוסס מגן דוד על גבי גולה. גובה: 56 ס"מ. רוחב: 43 ס"מ בקירוב. מצב טוב. קורוזיה. כיפופים. פגמים קלים. אחד הבזיכים שונה בצבעו וכנראה מחליף בוזך שאבד.

ספרות: Five Centuries of Hanukkah Lamps from the Jewish Museum, מאת Susan L. Braunstein, הוצאת Yale University Press, ניו-הייבן ולונדון, עמ' 263.

פתיחה: \$300

396

396. כיסוי רקום למצות - מזרח אירופה, 1900

כיסוי רקום למצות. [מזרח אירופה], הקדשה משנת תרנ"ו [תר"ס] (1900).
 בד כותנה; בד קנוס; חוטי צמר צבעוניים; חרוזים; דסקיות מתכת; חוטי זהב לולייניים.
 כיסוי עגול בעל שלושה כיסים. בראשו רקום כתר תורה ברקמת חוטי זהב לולייניים ודיסקיות מתכת, ובמרכזו זר פרחים גדול וסגוני, רקום בחוטי צמר צבעוניים. בהיקף הכיסוי רקומים, זה תחת זה: הקדשה - "ש"מ להח' ארני ליב בהר' שלום נ"י שליט"א", שני דגים בחוטי זהב לולייניים ודיסקיות מתכת, הכתובות "זכר לקרבן פסח" ו"זכר לקרבן חגיגה", כבש רקום בחוטי צמר ועז ברקמת חרוזים, השנה - "שנת תרנ"ו", שולחן סדר ועליו מאכלים ואותיות עבריות והמילה "שלחן". בשולי הכיסוי רקומים פרחים בחוטי צמר צבעוניים. לכל אחד מהכיסים תג רקום ועליו המילה "כהן", "לוי" ו"ישראל".
 קוטר: 48 ס"מ. מצב בינוני-גרוע. פרימות. קרעים. חלקי רקמה חסרים. כתמים רבים.
 פתיחה: \$300

395. מקל הליכה של האדמו"ר מסטרעטין-חיפה

מקל הליכה. [ישראל, אמצע המאה ה-20].

עץ; מתכת.
 גוף המקל עשוי עץ צבוע בשחור, ובראשו ידית מתכת מעוטרת. בקצה המקל גימור עשוי עצם.

מקל ההליכה היה שייך להאדמו"ר רבי אברהם ברנדווין מסטרעטין, בן האדמו"ר רבי אורי ברנדווין מאזיפולה. כיהן כאדמו"ר בפיאטרה-ניאמץ שברומניה ופעל רבות בתקופת השואה לעזרת הפליטים שהגיעו מפולין. לאחר השואה עלה לחיפה, והקים בה את בית מדרשו. נפטר בשנת תשל"ג. אורך: 91 ס"מ בקירוב. מצב טוב. כיפופים ופגמים קלים בידיה. פגמים קלים בעץ. גימור העצם שבור וחסר בחלקו.

מצורף אישור על קבלת המקל במתנה מבתו הרבנית.

פתיחה: \$1000

395. Walking Stick of the Stretin-Haifa Rebbe

Walking stick. [Israel, mid-20th century].

Wood; metal.

The stick itself is made of wood painted black, topped by a decorative metal handle. The end of the stick is made of bone. This walking stick belonged to Rebbe Avraham Brandwein of Stretin, son of Rebbe Uri Brandwein of Yezupil (Azipoli). Served as rebbe in Piatra Neamt, Romania, and was very active during the Holocaust in assisting refugees who arrived from Poland. After the Holocaust he immigrated to Haifa, where he established his Beit Midrash. Died in 1973.

Length: approx. 91 cm. Good condition. Dents and slight damage to handle. Minor damage to wood. The bone-finishing is broken and partially lacking.

Enclosed is an authorization attesting that the stick was received as a gift from his daughter the Rebbetzin.

Opening price: \$1000

395a

395b

394. Chanukah Lamp of the Stretin-Haifa Rebbe

Chanukah lamp. Austro-Hungary, [late 19th century or early 20th century].

Silver (stamped, manufacturer's stamp: S.H), engraved, cut and etched. The back panel is rectangular and arched. The Two Tablets of Law inside an elongated shell topped by a Torah crown adorn the center of the panel. Two lions appear in two corners of the rectangle, holding a floral braid in their front paws which is spread across the entire width of the back panel. The shamash is inserted at the top right of the panel. The row of oil fonts is raised, mounted on a rod with a handle for removing. This rod is inserted into the base of the menorah and stands on four feet. Vegetal-patterned grates flank the row of oil fonts at both sides. Enclosed are eight covers for the oil fonts.

This Chanukah menorah belonged to Rebbe Avraham Brandwein of Stretin, son of Rebbe Uri Brandwein of Yezupil (Azipoli). Served as rebbe in Piatra Neamt, Romania, and was very active during the Holocaust in assisting refugees who arrived from Poland. After the Holocaust he immigrated to Haifa, where he established his Beit Midrash. Died in 1973.

Height: 21.5 cm. Width: 21 cm. Good condition. Stains. Dents. Soldering repairs. The row of oil fonts was soldered to the menorah.

Enclosed is an authorization attesting that the menorah was received as a gift from his daughter the Rebbetzin.

Opening price: \$1000

397b

397. Embroidered Fabric – "Zion", "Jerusalem" and the Temple Mount – Ottoman Empire

An embroidered piece of fabric, embroidered with golden threads. [Ottoman Empire, early 20th century].

Cotton; gold passing thread; colorful threads entwined with metal threads; colorful threads.

In the center appears a Star of David with the word "Zion" in it, surrounded by a circle. The entire surface of the fabric is embroidered in vegetal patterns. A square frame at the margins, with the word "Jerusalem" embroidered again and again. Medallions appear in the four corners with the Dome of the Rock within each medallion. Lace border.

Approx. 95X95 cm. Good-fair condition. Some unraveling. Small tears to fabric. Stains.

Literature:

1. Sephardi Jews in the Ottoman Empire, Esther Juhasz (editor), The Israel Museum, 1989, p. 90.
2. Shimmering Gold, the Splendor of Gold Embroidered Textiles, Genia Dolev (editor), Eretz Israel Museum, 2007, pp. 68-69.

Opening price: \$300

397a

397. יריעת בד רקומה - "ציון", "ירושלים" והר הבית - האימפריה העות'מאנית

יריעת בד רבועה, רקומה בחוטי זהב. [האימפריה העות'מאנית, ראשית המאה ה-20].

כותנה; חוט זהב לפוף; חוטים צבעוניים שזורים בחוטי מתכת; חוטים צבעוניים.

במרכז היריעה מגן דוד ובתוכו המילה "ציון", נתון במעגל. שטח היריעה רקום כולו בדגמים צמחיים. לשוליה מסגרת רבועה, ובתוכה רקומה שוב ושוב המילה "ירושלים". בארבע הפינות מדליונים ובכל אחד מהם נראית כיפת הסלע. לקצות היריעה תפורה אמרת תחרה.

95x95 ס"מ בקירוב. מצב טוב-בינוני. מעט פרימות. קרעים קטנים באריג. כתמים.

ספרות:

1. יהודי ספרד באימפריה העות'מאנית, אסתר יוהס (עורכת), מוזיאון ישראל, תשמי"ט, עמ' 90.
2. הכול זהב: נפלאות האריגים הרקומים זהב, גניה דולב (עורכת), מוזיאון ארץ-ישראל, 2007, עמ' 68-69.

פתיחה: \$300

396. Embroidered Matzah Cover – Eastern Europe, 1900

Embroidered Matzah cover. [Eastern Europe], dedication from 1900.

Cotton; canvas; colorful wool threads; beads; sequins; spiral golden threads.

Round Matzah cover with three pockets. A Torah crown is embroidered on the upper part in spiral golden threads and sequins, and a large and colorful bouquet of flowers is embroidered in the center in colorful wool threads. Embroidered on the margins, one after the other: a dedication - "ש"מ להח' ארני ליב" - "בהר' שלום נ"י שליט"א", two fish in spiral golden threads and sequins, the inscription "Zecher LeKorban Pesach" and "Zecher LeKorban Chagigah", a lamb embroidered with wool threads and a goat embroidered with beads, the year - "שנת הרנ"י" (1900), a Pesach Seder table with food and Hebrew letters and the word "Table" (Hebrew). Embroidered with colorful wool threads on the margins are flowers. An embroidered tag with the word "Kohen", "Levi" or "Israel" is attached to each of the pockets.

Diameter: 48 cm. Fair-poor condition. Unraveling. Tears, Lacking parts of embroidery. Many stains.

Opening price: \$300

Paintings

398. "חתונה יהודית" - ציור שמן מאת הובי אלישע

חתונה יהודית, ציור שמן על בד מאת הובי אלישע (נ. 1927). [ישראל, סוף המאה ה-20].
בציור נראית חתונה יהודית בחיק הטבע. חתום "Huvy".
50X60 ס"מ. מצב טוב. נתון במסגרת: 69X79 ס"מ. מצב טוב. פגמים קלים.

פתיחה: \$12,000

398. "Jewish Wedding" – Oil Painting by Huvy Elisha

Jewish wedding, an oil painting on canvas by Huvy Elisha (b. 1927). [Israel, late 20th century].

The painting depicts an outdoor Jewish wedding. Signed: "Huvy".

50X60 cm. Good condition. Framed: 69X79 cm. Slight defects.

Opening price: \$12,000

399. ציור שמן מעשה ידי המקובל רבי יהודה לאון פטילון, "הצייר הקדוש" - נער מעשן מקטרת

ציור שמן מעשה ידי המקובל רבי יהודה לאון פטילון, מאוסף משפחת "הצייר הקדוש".
שמן על קרטון. חתום: "לאון".

בציור נראה נער החובש כובע ומעשן מקטרת.

המקובל רבי יהודה לאון פטילון (נפטר חשון תשל"ה) היה ידוע כבעל מופת ובקי בעולם הנשמות והגלגולים. התפרנס כצייר וזכה לכינוי "הצייר הקדוש". רבי יהודה פטילון השתייך לחבורת המקובלים שלמדו יחד בסתר, ואשר כונו על שם המקצוע בו עסקו: "הסנדלר" - רבי משה יעקב רביקוב, "החלבן" - רבי חיים עזרא כהן, "הרצף" - רבי אברהם פיש, ו"מנקה הרחובות" - רבי יוסף וולטון.

34.5X28.5 ס"מ, נתון במסגרת. מצב טוב. פגמים קלים.

מקור: משפחת הרב פטילון.

פתיחה: \$1000

398

400

400. "מבני בניו של אהרן הכהן" - ציור שמן על פי איזידור קאופמן

Of the High Priest's Tribe [מבני בניו של אהרן הכהן], על פי ציור שמן מאת איזידור קאופמן (1921). [ארה"ב?, המאה ה-20]. שמן על עץ.
 הציור חתום "R. Nelson" (?) ונתון במסגרת מעוטרת ומוזהבת.
 לוח: 40.5X30 ס"מ. מצב טוב. פגמים קלים בצבע. נתון במסגרת: 46X56.5 ס"מ. מצב טוב. פגמים, שברים ושברים חסרים.
 פתיחה: \$800

400. Of the High Priest's Tribe – Oil Painting after Isidor Kufmann

Of the High Priest's Tribe, after an oil painting by Isidor Kaufmann (1921). [USA? 20th century].
 Oil on board.
 The painting is signed "R. Nelson" (?) and is framed in an ornate gilt frame.
 Plate: 40.5X30 cm. Good condition. Slight damage to paint. Frame: 46 x 56.5 cm.
 Good condition. Defects, fractures and indentations.
 Opening price: \$800

399

399. Oil Painting by the Kabbalist Rabbi Yehuda Leon Patilon, "The Holy Painter" - Youth Smoking a Pipe

Oil painting by the Kabbalist Rabbi Yehuda Leon Patilon, from the collection of the family of the "Holy Painter".
 Oil on cardboard. Signed: "Leon".
 The painting depicts a youth wearing a hat and smoking a pipe.
 The Kabbalist Rabbi Yehuda Leon Patilon (d. Heshvan 1974) was known as a miracle worker knowledgeable in the world of souls and reincarnation. He made a living as a painter, earning the nickname "The Holy Painter". Rabbi Yehuda Patilon belonged to a group of Kabbalists who studied together in secret, and were named after the profession they engaged in: "The Shoemaker" - Rabbi Moshe Yaakov Ravikov, "The Milkman" - Rabbi Chaim Ezra Cohen, "The Floorer" - Rabbi Avraham Fish, and "The Street Cleaner" - Rabbi Joseph Woltoch.
 34.5 x 28.5 cm. Framed. Good condition. Slight defects.
 Provenance: Family of Rabbi Patilon.
 Opening price: \$1000

401. Netivot Shalom by "The Admor HaTzayar" of Drohobych – Illustrated Binding

Netivot Shalom, essays on the Torah weekly portions, Bereshit, by R. Avraham Yaakov Shapira. Jerusalem, 1928.

Bound with the books: Tov LeZikaron and Yafeh L'Bedika. [Vilna, 1896]. Lacking title page. Tiferet Beit Levi. [Iași 1909]. Lacking first two leaves.

The binding of this book is adorned with a watercolor in a repetitive pattern, apparently made by the Rebbe, author of the book, with a scene of a house in the woods.

Short notations on Page 16 and on one of the introduction leaves, possibly written by the author.

The "Admor HaTzayar" (Rebbe the Painter), R. Avraham Yaakov Shapira (1884-1962, Encyclopedia L'Chassidut, Vol. 1, pp. 111-112), son of the Drohobych Rebbe Chaim Meir Yechiel Shapira. His mother was a descendant of the house of Ruzhin-Bohosh (Buhuși). He was ordained for the rabbinate in his youth but refused to fill a rabbinical position. An exceptional scholar in revealed and kabbalist Torah knowledge, apparent in the Torah writings he left. Immigrated to Eretz Israel in 1922, he settled in Kfar Chassidim in Emek Zevulun. After his father's death in 1924, he moved to Jerusalem to serve as Rebbe.

As an artist, the Rebbe would contemplate in awe at the beauty of the creation and of Eretz Israel. He occasionally engaged in art, as part of serving his Creator. The Rebbe is known to have said: "My soul yearns to put on canvas a tiny fraction of the holiness of the Chosen Land belonging to the Chosen People". For more information about him, see the catalog "Tziyurei HaAdmor A.Y. Shapira", Jerusalem, 1966.

Netivot Shalom: [5], 2-47 pages. Tov LeZikaron: 3-62; 32 pages. Tiferet Beit Levi: 3-32; 36, [2] pages. 23.5 cm. Good condition. Binding illustrated on both covers. A piece of paper is pasted in the center of the drawing on the front cover. Fabric spine and corners of the binding, rubbed. Defects to the binding and drawings. Small parts of the drawing, primarily the edges, are faded and without color.

Opening price: \$400

401

401. ספר נתיבות שלום מאת "האדמו"ר הצייר" מדרהוביץ - כריכה מצוירת

ספר נתיבות שלום, מאמרים על פרשיות השבוע, ספר בראשית, מאת רבי אברהם יעקב שפירא. ירושלים, תרפ"ח [1928].

כרוך עם הספרים: ספר טוב לזכרון וספר יפה לבדיקה. [ווילנא, תרנ"ו 1896]. חסר דף שער. ספר תפארת בית לוי. [יאסי, תר"ע 1909]. חסרים 2 הדפים הראשונים.

הספר נתון בכריכה מעוטרת בציור בצבעי מים בדגם חוזר, כנראה מעשה ידי המחבר האדמו"ר, ובו נראה בית בלב חורש פורח.

הגהות קצרות בעמ' טו, ובאחד מדפי ההקדמה, יתכן שהן בכתב-יד המחבר.

האדמו"ר הצייר - רבי אברהם יעקב שפירא (תרמ"ד-תשכ"ב, אנצ'י לחסידות א', עמ' קיא-קיב), בן האדמו"ר מדרהוביץ רבי חיים מאיר יחיאל שפירא. מצד אמו היה צאצא לאדמו"ר בית רחין-בוהוש. הוסמך לרבנות בנעוריו אך סירב לשמש בה. גדול בתורה בנגלה ובנסתר והשאיר אחריו כתבים מפי תורתו. עלה לארץ תרפ"ב, ממתישבי כפר חסידים בעמק זבולון. לאחר פטירת אביו בשנת תרפ"ד עלה לירושלים לכהן באדמו"רות. אמן בעל נפש מתבוננת בהתפעלות מיופי הבריאה ויופיה של ארץ ישראל. עסק לעתים בציור, כחלק מעבודתו את הבורא. מתוך דברי האדמו"ר: "משתוקקת נפשי להעלות על הברד מעט מועיר מקדושת ארץ-הבחירה של עם-הבחירה". עוד אודותיו ראה בקטלוג "ציורי האדמו"ר א.י. שפירא", ירושלים, תשכ"ו.

ספר נתיבות שלום: [5], ב-מו עמ'. ספר טוב לזכרון: 3-62; 32 עמ'. ספר תפארת בית לוי: 3-32; 36, [2] עמ'. 23.5 ס"מ. מצב טוב. כריכה מאויירת משני צידיה. על הכריכה הקדמית במרכז הציור מודבקת פיסת נייר. שדרת ופינות הכריכה מבד, עם סימני בלאי. פגמים בכריכה ובציורים. חלקים קטנים בציור, בעיקר בשוליים, דהויים, ללא צבע.

פתיחה: \$400

